Csuri F. - Csutak M
Csutky - Csutkai

Csuri Ferenc,

Zwickl András: A szegedi Dóm tér.

Zenélő óra az egyetem központi épülettömbjének északi homlokzatán, tervezte: Rerrich Béla, kivitelezte: Csuri Ferenc, 1935. (repr.)

Művészet, 1988. ápr., 3.-old.

Csúri Judit

Szerepel a Szegedi Terverő Vál.
Képzőmű vészeti táslatán

N. N.: Házi kiállítás az Ifjúsági
Házban

Délmagyarország 1969 X. 15

Csuri Károly

keli" a látogatót: a környezet egzaktabb értelmű tükrözésének szándéka rejlik az alkotók indítékaiban. *Schöffer* tornyai és „automobil-szobra" kitapogatják és tükrözik egy város hangulatát és közérzetét. *Csuri Károly* „komputer animációi", így rajzolt kolibrija, mások „építő-gépe" és komputer-grafikái, a hologramm-kísérletek megoldásaiban nemcsak az új technikai lehetőségek feletti öröm mutatkozik, nemcsak a gyönyörűség az elektronikus reliefek és a komputer-rajzok tökélye felett, de mindez bizonnyal új utakat szabhat majd a konszolidációs folyamatban is. Egyelőre — úgy tűnik — még nagyon friss az élmény, az ilyen alkotásokban sok még a „manifesztatív". De nyilvánvaló tény, hogy a művészet, a tudomány és a modern technika, a művész, a tudós és a modern technikus egy újszerű alkotói folyamatban találkozott. A kötet címében említett jövő ennek a közös munkának a fejlődésében alakul tovább.

Csuri Károly

"Komputerrajzait és hologramkisérleteit méltatja Douglas Davis,-a New York-i Praeger Kiadónál megjelent, "Müvészet és jövő" c. albumban közölt- tanulmánya, mely a tudomány, a technológia és müvészet együttmüködésének történetét és jelenét, valamint jövendő lehetőségeit mutatja be, fotókkal és reprodukciókkal szemléltetve.

Bodri Ferenc: "Müvészet és tudomány" c. beszámolójában hivatkozik a Gondolat Kiadónál megjelent "Müvészet és társadalom" c. müre, mely ezekkel a kérdésekkel foglalkozik.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 9.
XVIII. évf. lo. sz. 7. lap.

Csupi Charles festő, rajztanár

magyar származású művész, Ohio State University, School of Art, College of Education, 108 North Oval Drive 10, Columbus, Ohio, USA.

International Directory of Arts I. Berlin, 1965/66 közlése alapján.

Charles, Csuri

Működik: USA, Columbus (Ohio), Ohio State University, School of Art, College of Education, 108 North Oval Drive (10); festőnek, rajznak tanult

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966 I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill., 530. l.

MDK

Muthy J. és Csurik J., ip.müv.-k

214. Papirvágókés szaruból.

Képek.

Magyar Iparmüvészet. 1911. 236.l.

Buthy János és Csurik János, ip.m.-k

szinezett szarvasmunkáit láthatjuk.

A MIP Társ. Párics.vására 1908 nov.21.-én nyilt meg.
MIP.1908. 341.l.

Csurik János és Buthy János MDK

a M.Ip.Társ. ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ pályázaton

15o K-ás díjjal jutalmazva

Müvészet 19o8. 271.1.

Csurik János

1903 iparostanoniskolai és
polg. isk. képesítés

Ferképzőintézet

1932-33 Fh. l.

der Griechen (Leipzig, 1913). Weyde.

III. Festészet. A görög festészet remekműveit tulajdonképen csak halvány visszfényükből ismerjük. A nagy festészet művei elpusztultak és mi csak írott feljegyzésekből, edények és egyéb iparművészeti tárgyak festett díszéből, vagy külföldi és későbbi korok, gyakran gyengébb mestereinek reprodukcióiból alkothatunk róluk fogalmat. Pedig már a görög föld első művészi virágzásakor, az aegaei művészet (l. ott) idejében rendkívül fontos szerepe volt a monumentális falfestésnek, mellyel a paloták falait díszítették pl. Knossos, Mykenae, Tiryns). A falfestészettel párhuzamosan fejlődött a vázafestés, melynek problémái szűkebb határok között azonosak. Eleinte naturalisztikus tendenciát mutatnak, de csakhamar mind erősebben észrevehető a művészi absztrakcióra való törekvés. Az ú. n. geometrikus korral eltűnik a monumentális építészet és vele együtt a falfestészet. Az edényfestészet ebben a korban teljesen absztrakt síkszerűség mellett kiválóan gondos technikai kivitelű. A krétai festészettel szemben, mely többször megkísérelte a test- és térszerűséget tolmácsolni, de mely ezáltal a képszerű egységet megbontotta, a geometrikus művészet elérte a sík teljes egységét, megtalálta az alapot, melyen az egész görög művészet felépült. A síkból aztán lassan kidomborodik a test. Az ú. n. fekete alakos vázafestésben eleinte az alakoknak és ruháknak csupán külső körvonalait adja meg a művész, az egész belső síkot egy színnel, majdnem mindig feketével vonja be. Csak lassan viszi bele a tagolást. A test belső kontúrjait, a ruhák redőit vonalakkal vagy bekarcolással jelezve, kidomborítja annak testszerűségét.

A VII. sz.-beli vázafestészetnek több

Csurik János

Stül 1878.

lásd

Gulyás Pál

U. Trök. IV. k.

1178. h.

MAGYAR RÉGÉSZETI MŰVÉSZETTÖRTÉ
ÉS ÉREMTANI TÁRSULAT
Budapest, Üllői-ut 33-37.

M E G H I

az Iparművészettörténeti Szako
csütörtökön fél 6 órakor az Ip
33./könyvtárában rendezendő

f e l o l v a s ó

Tárgy:
Pataky Dénesné: A pécsi
és jelentősége a magyar

Az előadást vita követi.

Budapest, 1953. november 6.

Csurik János

Ötvös

1899

Éminsk 1930. 82. l.

Csurik Janis

lárd

Művészet 1911.

390 l

[illegible]

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Csurik János

Kásd

Művészet 1908

271

[illegible]

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi min

Csurik János

ötvös, rajztanító

lásd

Jesch 167-l

633. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Fra

Született Velencében 1712-ben

Isola di San

Az épületcsoport mellett a k
köti le figyelmünket s a
járkál és beszélget. A te
ga várja a három gondolán érk
egynek kivételével, a gon
ugyanennyi alakot látn
azon, a mely az előtérben k
háttérben több hajó köz

Fa, méretei 18 : 2
Pyrker János Lápl

63

Csuzik János

Szeged, Felsőipariskola

Szeged 1919.

Alak vörösrézből dombo-
rítva, Faun, vasból
domborítva, Bacchánsnő vasból domborítva.

Csurik János

miscel.

ELDŐLT PÁLYÁZATOK. A M. Iparművészeti Társulat pályázatait, melyeket márciusi számunkban közöltünk, a Társulat bírálóbizottsága gróf Hadik-Barkóczy Endre elnöklésével június hó 4-én tartott ülésén döntötte el. A magyar jellegű emléktárgyakra hirdetett pályázat 300 koronás első díját Veszely Vilmosnak ítélték oda; 150 koronás jutalmat szavaztak meg Búthy János és Csurik János pályaműveiknek. Egyben kimondták, hogy a pályázatot megismétlik, mert az általános eredmény nem elégítette ki a bizottságot. A fémben sokszorosítandó emléktárgyakra kiírt pályázat pályaművei közül megvételre ajánlotta a bizottság ifj. Vastagh Györgyné, Sós Géza, Murányi József pályaműveit. Egy oltár tervezetére hirdetett pályázat 400 koronás díját nem adták ki, hanem 200—200 koronás díjjal jutalmazták Hofinger Ernő, Wälder Gyula és Hendrich Antal pályaműveit.

Janky és Társa nagyváradi cég konyakpalack-címkéjére a Társulat pályázatot hirdetett az Orsz. Mintarajziskola és rajztanárképző, az Iparművészeti iskola és a sz. főv. Iparrajziskola tanítványai között. A bírálóbizottság a 60 koronás I. díjat Szirontai Lhotka István és Temesvári Kiss Gyula közös művének ítélte oda, míg a II. díjat nem adta ki, megvásárolta azonban 25 koronáért Propper Béla tervét.

Magyar Iparművészet 1908. 179. l.

Csurik János

VIDÉKI MUZEUMAINKRÓL sok szó esett már és többnyire egyértelmüen megállapitották, hogy bizony néhány múzeumunk nem felel meg hivatásának. Akad ugyan néhány kiváló hozzáértéssel egybegyüjtött és rendezett múzeum is a vidéken, mint pl. a kassai, a nagyszebeni, kolozsvári, besztercebányai, bártfai, szekszárdi stb., de ezek mellett van elhanyagolt, rendszertelenül egybeállított s kellő gondozást nélkülöző múzeumunk is elég. Ezek között is kiválik a nagyváradi egyházi múzem, amelynek alapitója, Ipolyi Arnold püspök annak idején nagy összegeket költött a múzeum anyagának beszerzésére. Ez a nagy érték most részben parlagon hever, részben pusztulófélben van. A mintegy 7—8 termet elfoglaló múzeumot ugyanis — úgy látszik — nem gondozzák; a nagyértékű XIV—XVII. századbeli gobelinek s keleti szőnyegeket a moly eszi, a kiállított tárgyak rendszertelen összevisszaságban vannak; mesés értékű festmények, ötvöstárgyak, bútorok stb. mellett teljesen értéktelen hamisitások és vásári holmik tolakodnak a néző szeme elé. Felirás nincs egy sem, úgy hogy a látogató teljesen tájékozatlanul áll a kiállított tárgyak előtt. Mondják, hogy képzett őr fizetésére nincs pénz. Akkor azoknak, akik ennek a múzeumnak ügyeit intézik, a pénzt elő kell teremteni, vagy pedig adassák át a múzeum egész anyagát más országos gyüjteménynek, amely majd gondoskodik a gazdag anyag méltó elhelyezéséről és jókarbantartásáról. Mert ez az állapot, amiben a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Szövetségnek ez idei nagygyülésének tagjai a múzeumot legutóbb látták, tarthatatlan. Nem hisszük, hogy akadna a kontinensen múzeum, amely olyan siralmas állapotot tüntetne fel, mint a 70.000 lakossal biró gazdag Nagyvárad egyetlen múzeuma. Ennek az anyagából pedig kellő hozzáértéssel és buzgósággal igen értékes és tanulságos múzeumot lehetne megrendezni. Reméljük is, hogy a Szövetség látogatása meghozza a múzeum ügyeinek intézésében annyira szükséges változást.

PÁLYÁZATOK

ELDÖNTÖTT PÁLYÁZAT. Az Országos M. Iparművészeti Társulat bíráló bizottsága október hó 14-én tartott ülésén döntötte el a különféle iparművészeti tervekre, (rajzokra, plasztikus mintákra) kiirt pályázatot, amelynek föltételei szerint a terv tárgyát és anyagát (fa, fém, agyag, szarú, szövet stb). a tervező szabadon választhatta, de figyelemmel kellett lennie arra, hogy a Társulat csakis olyan tervet akar beszerezni, amelyek hazai ipari műhelyekben vagy gyárakban elkészithetők és megvalósitva forgalomba hozhatók. A Társulat ezúttal nem tűzött ki pályadijakat, hanem a legmegfelelőbb terveket megvásárolta.

A pályázatra 69 tervezőtől összesen 717 tervrajz és minta érkezett be. Ebből a nagy anyagból a jury alapos megrostálás után a következőket szemelte ki megvásárlásra:

Buthy Jánostól és Csurik Jánostól fém- és szarutárgyak mintáit,

Komjáthy Aladártól domborított fémtárgyakat,

Bődy Kálmántól egy mezőgazdasági díj gyanánt szolgáló díszedény mintáját,

Meyer Antalnak ékszerterveit,

Márton Imrének ötvösmunkaterveit,

Greff Lajostól egy zománcos dísztál tervét,

Tar Antal és Heim József agyagedényterveit, továbbá

Szabó Lajos, Schudich Lajos, Thaln János és Csemez Jolán egy-egy tervét, végül a Magyar Iparművészek Műhelyének több bőrdiszmű- és himzéstervét.

Ezután a bizottság az Orsz. Magyar Kir. Iparművészeti Iskola növendékeinek szünidei munkáiból rendezett kiállitást tekintette meg azzal, hogy a növendékek iparművészeti és népművészeti munkái közül vásároljon. Megvásárolták Messinger Zádor István, Barta István, Dáne Gyula és Cselényi Elemér Iparművészeti Iskola növendékeknek matyó népművészeti felvételei közül több darabot.

SZAK-IRODALOM

A STUDIO ez idei őszi külön füzetét Ausztria és Magyarország népművészetének szenteli; 570 kép az osztrák népművészetet, 189 kép a magyart s ezen felül 57 kép az erdélyi szász és a horvát-szlavon népművészetet mutatja be. Ezekből a számokból látható, hogy hazánkkal meglehetősen mostohán bánt el a füzet szerkesztője, Levetus kisasszony. Kár, hogy az, amit a szűk helyen a magyar népművészetből kóstolóul bemutat, csak igen hiányos képét adja népünk művészi képességének. A közölt anyag meglehetősen aránytalanul mutatja Kalotaszeg, Borsod, Somogy, Tolna stb. vármegyék népművészetét. Igy pl. 21 képben láthatjuk az ismert tolnamegyei fehérhimzésű főkötőket, de szűrt csak kettőt, subát pedig csak egyet találunk a füzetben. Színesen mutat be 3 drb majdnem teljesen megegyező bácsbodrogmegyei sokác himzést, de a páratlanul színpompás mezőkövesdi himzésekből csak egyet hoz és ezt is egyszinű szürke nyomásban közli. Mindenesetre nem ártott volna jobban körültekinteni a rendelkezésre álló gyüjteményekben, akkor a kétségtelenül sok jó akarattal egybeállított füzet hivebben mutathatná be hazánk népi művészetét. A kitünő magyarázó cikket Körösfői Kriesch Aladár irta. — E helyen megemlitjük, hogy a Studio szeptemberi füzete László Fülöp művészetét méltató hosszabb cikket közöl A. L. Baldrytól; Melani a torinói kiállitás magyar házát ismerteti és nagy elismeréssel nyilatkozik róla, Herzfeld Sándor pedig az újabb magyar művészeti mozgalmakról ir és Glatter Gyula, Edvi Illés Aladár, Dudits Andor képeinek és Körösfői Kriesch Aladár és Telcs Ede szobormüveinek reprodukcióit mutatja be.

Pogány-Tóry

Magyar Iparművészet
1911. 316. l. (Pályázatok)

Első látszatra ez az intézkedés azt a benyomást kelti, mintha végeredményben az iparművészeti tárgyak forgalmát, azok külföldre való kivitelét némileg megakadályozná, vagy legalább bürokratikus eljárásokkal nehezíteni szándékozná. Ha tényleg így volna, akkor nevezett szakasz kellemetlenül érintené a természetüknél fogva könnyebb és tömegesebb forgalomra szánt iparművészeti tárgyakat.

Tisztában leszünk azonban a szabályzat 130. §-ának rendeltetésével, ha a 155—157. §-ait is szemügyre vesszük. A 155. § f) alatt azt mondja, hogy a szállítójuk vagy tulajdonosuk a kiviteli hivatalnál történő előmutatásuknál igazolni köteles, hogy „kizárólag jelenkori művészeti tárgyakról van szó". A 130. § tehát a régebbi tárgyak csempészetének akadályozására szolgál.

Amint láttuk, a törvény rendelkezése a többiek közt az, hogy bizonyos, kiváló értékkel bíró tárgyak kivitelét megakadályozza. Hogy rendeltetésének megfeleljen, hogy intézkedéseinek minél szélesebb körben s minél tökéletesebben érvényt szerezhessen, szükséges, hogy tudomása legyen minden egyes műtárgyról, mely a határt átlépi. Ebből következik a szabályzat 130. §-ának szükségessége. A törvényhozó nem akarta megakadályozni az iparművészeti tárgyak kivitelét, tisztán az ellen akarta biztosítani magát, hogy modern iparművészeti tárgyak álarca, elnevezése alatt oly nem modern műtárgyak kerüljenek külföldre, melyek nemzeti érdekből az országban kell, hogy maradjanak.

A nyilvánvalóan művészeti intencióval bíró modern iparművészeti tárgyak kivitele tehát szabad, azzal a korlátozással, hogy kivitelük előtt a kiviteli hivataloknak bemutatandók, melyek annak megállapítása után, hogy tényleg modern tárgyakról van szó, kiállítják a szükséges kiviteli engedelmet. Dr. ZAMBRA ALAJOS.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRA 1910/11. ÉVI FORGALMÁRÓL. Szeptember hó 15-én nyílt meg a könyvtár a nagyközönség számára, hol figyelemben és támogatásban részesül a kutató, amennyiben komoly tanulmányai számára óhajtja igénybe venni a könyvtár anyagát. Nem tisztán csak a katalógusra van itt utalva a látogató, hanem mindenkor szívesen nyujtanak segédkezet, a könyv kiválasztását illetőleg, a tisztviselők is, ha közvetlenül hozzájuk fordulnak.

Bár már a nyitási idő szabályozásával teljesen a közönség érdekeihez simul a könyvtár, mégsem mondható a látogatási eredmény kielégítőnek, azt a szempontot véve irányadóul, amit egy ilyen kultúrintézmény a kultúrára szomjazóktól elvárhatna. A látogatók lassú szaporodásának egyik okát megtaláljuk a szakszervezetekben, melyek azt az anyagot kötik le éppen, mely foglalkozásánál fogva is utalva van egy kis iparművészeti tudásra, melyet iparában az ízlés javára érvényesíthetne, a másikat abban, hogy nem kölcsönkönyvtár.

A könyvtár célja a rendelkezésre álló eszközökkel mindenkinek igényeit, aki hozzá fordul, a lehetőségig kielégíteni, amit csak akkor érhet el, ha állománya teljes. Ezért célt tévesztett volna a kikölcsönzés (bár sokaknak óhaja ez), mert nem egyeseknek, hanem a köznek szolgálatára van hivatva az itt levő államvagyon. Meg azután az esti órákban akkor van nyitva a könyvtár, mikor minden egyéb foglalkozás szünetel, tehát bő alkalmat nyújt, világos nagy olvasótermével, hol a rajzolás, másolás is meg van engedve a helyben való tanulmányozásra. Nincs Budapestnek egy másik ilyen könnyen hozzáférhető szakkönyvtára, hol legkülönbözőbb foglalkozású egyének megtalálják az őket érdeklő anyagot. A művek nagyobbrészt képesek, melyek a szemlélet erejével kívánnak hatni, mint azt az intézmény célja kifejezetten megköveteli. A történeti stílusú iparművészeti produktumok mellett a legmodernebb irányzatok képviselve vannak, azért éppúgy sikerrel használhatja azt az iparos, mint a tervező művész, mert az előbbi ízlést, az utóbbi áttekintést nyer.

A könyvtár nyitva van hétköznapokon (hétfő délelőtt és szombat este kivételével) d. e. 10—12-ig és este 7—9-ig; vasár- és ünnepnapokon d. e. 10—12-ig. Bejárat nappal: Üllői-út 33 és este Kinizsi-utca 31. szám alatt.

A könyvtár anyaga felöleli az iparművészet minden szakát. ú. m.: építészet, szobrászat, festészet, ornamentika, grafika, textil, agyag, üveg, bútoripar, könyvkötészet, bőrmunka, ötvösség és ékszerészetet.

A kiválóbb hazai és külföldi szakfolyóiratok mindig rendelkezésre állnak a látogatóknak.

A könyvtár használata: beiratkozás, ruhatár stb. teljesen díjtalan; a beiratkozás minden új könyvtári évadban (szept.—jún.) kötelező, mely nélkül a könyvtár látogatása nem jogosult.

A mult 1910/11. évadban a könyvtárnak 7482 látogatója volt. Állandó látogatásra jogosító igazolványt 647-en váltottak, ezek közül: iparművészettel egyetemesen foglalkozó látogató volt (51); iparművészettel szakszerűen foglalkozó (259); építészettel foglalkozó (8); szobrászattal foglalkozó (17); festészettel foglalkozó (47); grafikus- és sokszorosító művészettel foglalkozó (26); textiliparral foglalkozó (9); faiparral foglalkozó (20); könyvkötészet és bőrmunkával foglalkozó (1); nemes- és más fémekkel foglalkozó (24); egyetemi hallgató és más fő- és középiskolai tanuló (116); egyéb foglalkozású (69).

E statisztikai adatokból látjuk, hogy a látogatók legnagyobb részét az iparművészeti iskola növendékei s egyéb iskolai tanulók teszik, a tulajdonképpeni iparosok ennek egy harmadát sem érik el s a művelt középosztály alig szerepel. Dr. T. J.

AZ ORSZ. M. IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM az ősz folyamán kiállítást rendez újabb szerzeményeiből. Ilyen kiállítást legutoljára 1908 őszén rendezett a Múzeum. Azóta mintegy 1500 darab tárgygyal gyarapodott a gyüjtemény. E helyen említjük meg, hogy újabban Nemes Marcell kir. tanácsos két nagy művészi értékű, ludwigsburgi, XVIII. századi porcellánszobrot engedett át — egyelőre letétképpen — a múzeumnak.

Az újabb szerzemények kiállítása után a Szent György Céh kisplasztikai kiállítása következik. A kiállítás alkalmával bővebben ismertetjük e folyóirat hasábjain az újabb szerzemények anyagát.

Csurik János

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat biráló bizottsága a különféle iparművészeti tervekre kiírt pályázatra 69 tervezőtől beküldött összesen 717 tervrajz és minta közül a következőket szemelte ki megvásárlásra: Buthy Jánostól és Csurik Jánostól fém- és szarutárgyak mintáit, Komjáthy Aladártól domborított fémtárgyakat, Bődy Kálmántól egy mezőgazdasági díj gyanánt szolgáló díszedény mintáját, Meyer Antalnak ékszerterveit, Márton Imrének ötvösmunka-terveit, Greff Lajostól egy zománcos dísztál tervét, Tar Antal és Heim József agyagedény-terveit, továbbá Szabó Lajos, Schudich Lajos,

390

Thain János és Csemez Jolán egy-egy tervét, végül a Magyar Iparművészek műhelyének több bőrdiszmű- és hímzéstervét.

Művészet 1911. 390.l

Irodalom

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA

Szállítottunk

a mai napon:

Budapest, 193

Csurik János

Réz dohányzókészlet, repr.

Magyar Iparművészet

1911. 234. l.

Keresztmetszetek;

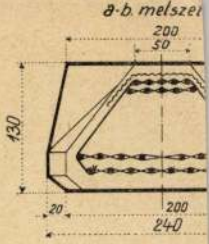

1. ábra.

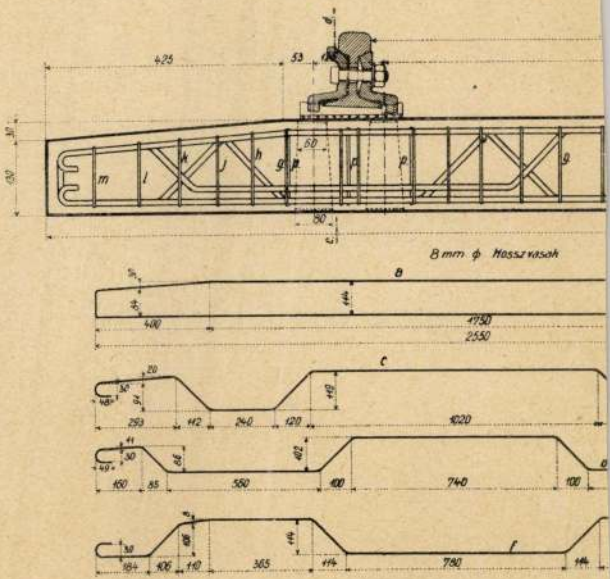

5. ábra. Máv. típusú vasbe

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

Csurka Eszter
és
Paál Zsuzsanna

kiállításának megnyitójára

1998. május 28 -án (csütörtök) 18 órakor
a Budapest Galéria Kiállítóházába
Bp. III., Lajos utca 158

Közreműködik

Bánfai Beáta és Keönch Boldizsár

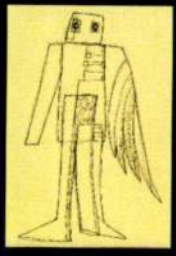

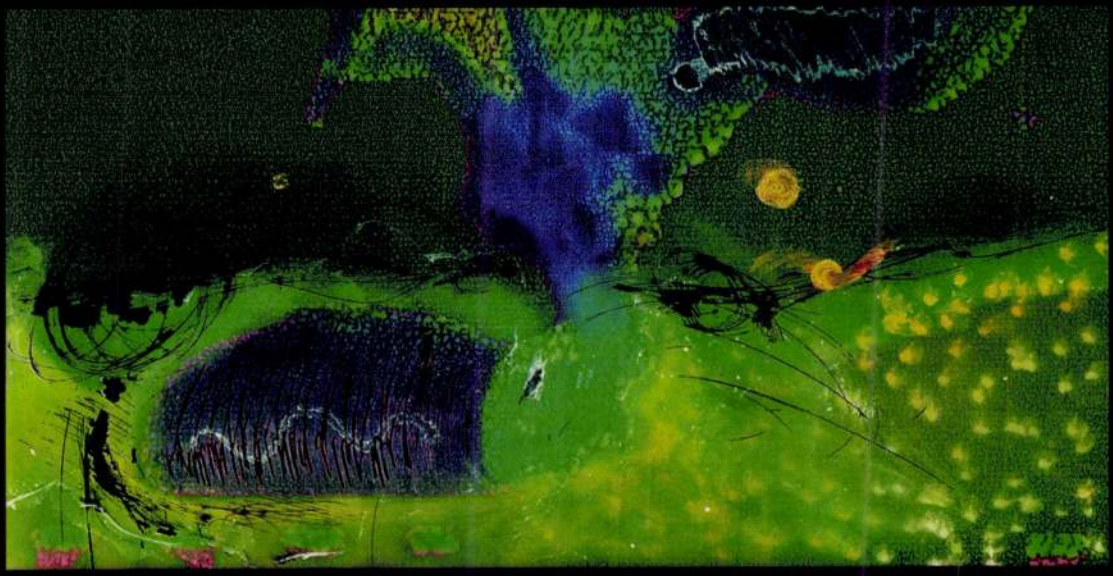

Foto: Czégény Éva

A kiállítás 1998. június 14 -ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig.

Csurka Erika futó

1992 VI. 13

NÉPSZAVA

utazás Anatóliában

Anatóliában virágzó élet folyt. Azóta a karavánszerájok jórészt összedőltek, falaikhoz nyomorúságos falvak tapadtak. Ez lenne a történelem leckéje? Anatólia *Dzsingisz Khantól* Nagy Sándorig átvonuló hadak éléskamrája volt. A föld ma is gondosan művelt, eleven zöld, csak az emberek szürkék és szegények. Keresztülbuszoztunk az Eufrátesztől a Tigrisig. Ez már Mezopotámia. A nemrégen épült *Atatürk*-gát környékétől eltekintve a látvány szívszorító. Az igénytelen, elhanyagolt falvak egyetlen gondozott építménye a mecset: figyelmeztető ujjként meredtek az ég felé a minaretek. Ez nem olyan emberek szegénysége, akik küszködnek, mégsem jutnak ötről a hatra. Ez olyan emberek szegénysége, akik rég feladták és nem próbálnak még ötre sem jutni.

Ami pedig azt illeti, hogy Anatólia melyik kontinensen terül el: a Tigris-parti Diyarbakirból délelőtt indultunk volna hazafele, átszállás Ankarában, újabb átszállás Isztambulban és kora délután Budapest. Kételkedtem: nincs olyan európai légitársaság, amelyik felelősséggel vállalja, hogy percre kiszámított átszállásokkal fél nap alatt átrepít a fél világon. A török légitársaságnak nincsenek skrupulusai. Az ankarai főirodában egy rokonszenves szőke hölgy megnyugtatott: Diyarbakir nemzetközi repülőterén elintéznek minden formaságot, adjuk fel a csomagunkat Budapestig. A bökkenő csak az, hogy Diyarbakirban nincs nemzetközi repülőtér, sem útlevél, sem vámvizsgálat. Ettől fogva minden balul sült el: fél nap helyett három nap alatt érkeztünk Budapestre.

Törökország most csapdában van. Akik ellenzik európai csatlakozását, nem történelmi hovatartozását vitatják, hanem azt, hogy megfelel-e az európai követelményeknek? Gazdaságilag kétségtelenül. De vajon elég szilárd-e a török demokratikus rendszer ahhoz, hogy Európa biztosítékot kapjon: nem lesz-e iszlám fundamentalista politikai fordulat? 1996–97 között erre már történt kísérlet. *Necmettin Erbakan* akkori miniszterelnököt a hadsereg azonban megbuktatta, pártját betiltották és most új név alatt készül a következő erőpróbára, amit aligha fog elveszíteni. Atatürk világi Törökországának biztosítéka a török hadsereg. Ami azért elég különös helyzet. Hiszen ha a hadsereg kivonul a politikából, akkor Törökországnak olyan kormánya is lehet, amely Iránhoz és Szíriához közelít és nem azt hangsúlyozza, hogy a török iszlám egészen más, hanem azt, ami a mohamedánokat összeköti. És ez nemcsak politika, hanem gazdaság is: most tiltottak be egy háromezer tagot számláló üzleti közösséget, a Musiadot, amely az isztambuli üzleti körökkel szemben az anatóliaiakat képviseli és amelynek vezetőjét beszédei miatt gyűlöletkeltés vádjával állítják bíróság elé. A hamarosan bekövetkező parlamenti választásokon az „iszlám radikalizmus" számottevő erő lesz. És ugyan mit kezd az Európai Unió egy fundamentalista rendszerrel, amely legális, demokratikus választásokon kerül hatalomra? És akkor még nem esett szó sem Ciprusról, sem a Törökországot léptennyomon elgáncsoló Görögország ellenkezéséről, sem a kurdokról, sem a munkanélküli törökökről, akik az EU normái szerint bárhol munkát vállalhatnak, ahol kapnak. Milyen bérekért, milyen áron?

A csapda nem ez, hanem az, ha Európa nem fogadja be Törökországot, akkor lesz más, aki két kezét nyújtja feléjük. Minden pofon, amit a törökök Európától kapnak, azoknak a hitelét erősbíti, akik nem csak újra megengednék, de előírnák a nők elfátyolozását az egyetemeken, ami Atatürk óta tilos. És akkor ez még csak a kezdet.

Európa választhat: vagy megemészti a török másságot, olyan mércét állít a felvételezők elé, amit a törökök sem vernek le, vagy kitart amellett, hogy az unió exkluzív klub. Ebben az esetben nem tudom, hogy végül is ki van csapdában, Törökország vagy Európa? Nem irigylem azokat, akiknek erre a kérdésre válaszolniuk kell.

Kalmár György

ngyilkossága

vizsgálati kérelmet nyújt be

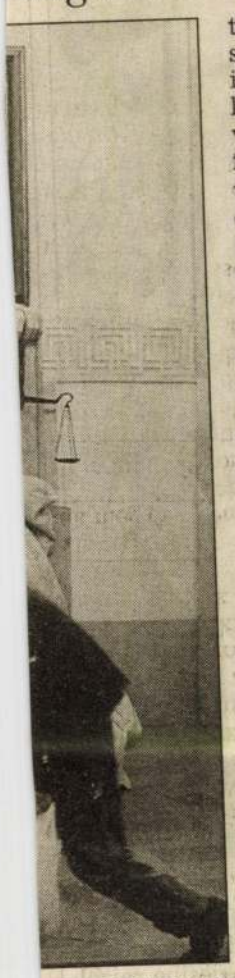

Demecs Zsolt felvétele

zolgálati titokra
: kapcsolatos in-
eink szerint a fa-
egy része Kuzma
erült vissza.
ogy a helyi rend-
ésünk szerint azt
egye rendőrségé-
lett volna vizsgál-
ia Valéria a felül-
gazgatási eljárás-
az épületben lévők
int ahogy azt sem,
yett – T. J.) miért
ltest megtalálásá-

tól számított körülbelül két óra alatt alakult meg a szemlebizottság, de addig mások is bemehettek az irodába – vetik fel a családtagok. A búcsúlevelet két írásszakértő vizsgálta, de a család szerint a vizsgálat nem fordított kellő súlyt *Dobó Botond* írásszakértő észrevételére, mely szerint *„a búcsúlevél utolsó mondata az aláírás után került oda összeszorítva leírva, de a felette levő szöveget csak ez a mondat teszi búcsúlevélszerűvé, hiszen a többi szöveg csak észrevétel egy sajtóban megjelent cikkre. Feltétlenül vizsgálni kellett volna, hogy ő azt valamilyen indíttatásból, kényszerre vagy önként, utólagos gondolata szerint tette-e."*.

Szakértők véleménye szerint is az ügyben döntő jelentősége lett volna egy pszicho-grafológiai szakvélemény beszerzésének, amitől állítólag annak tetemes, százezer forint feletti költségére hivatkozva tekintett el a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság. *„Ez a szakvélemény ki tudta volna mutatni* – áll a felülvizsgálati kérelemben –, *hogy apánk milyen lelkiállapotban volt, kényszer hatása alatt írta-e az utólagos mondatot, volt-e olyan egyáltalán az állapota, hogy öngyilkosságra hajlamos legyen?"*

A beadványt aláíró anya és lánya felveti: Kuzma Mihály egy éven belül küldött-e az ORFK-nak vagy a KBI-be bármilyen küldeményt, faxot, amelyekben esetleg korrupciós ügyek vagy azokra való hivatkozások voltak, *„mert ez ok lehetett arra, hogy másképpen haljon meg, mint ahogy azt a vizsgálat megállapította"*. Ilyen lehetett véleményük szerint a Gold Club ügye is.

„A kérdéses irodában ismereteink szerint senki sem vizsgálta meg, hogy az asztalon lévő írólapokon íráslenyomatok (átütések, átrajzolódások) vannak-e. Mi most is azt állítjuk, hogy a megtalált irat nem búcsúlevél volt és nem is annak készült. Azon nem volt megszólítás, nem búcsúzott el benne senkitől, csak az utólag odapréselt mondat tette azzá (...) Mi, mint a néhai családtagjai, biztonsággal állíthatjuk, hogy Kuzma Mihálynak még a gondolatai legmélyén sem merült fel az öngyilkosság..."

– Dehogyis volt ő depressziós – tiltakozik Kuzma Mihály lánya, amikor arról kérdezem, nem lehet, hogy idegileg roppant össze az édesapja. – Munkája miatt persze olykor szorongott, de kimondottan életvidám ember volt. – Aztán a fullasztó délutáni hőségben elmerengve teszi hozzá az apja különös öngyilkosságába belenyugodni nem tudó szőke Kuzma Vali: – Vagy megzsarolták, vagy megfenyegették, vagy pedig ott állt mellette valaki, aki kényszerítette...

Tódor János

NÉPSZAVA

Előcsalt rejtelmek

Csurka Eszter képei

Harmadik napja ott fekszenek az anyósülés alatt. Begöngyölte őket selyempapírba *Csurka Eszter*, de ebben a klímában *bármi* megtörténhet egy bezárt autóban. Egy kicsit az ördög incselkedik velem, ezért kockáztatok. Végül is az alkotótársa lehetnék. Ha például a hőségtől megvonaglana a képek felülete, azért én lennék a felelős. Aztán tanulmányozhatnánk az új grafikai eljárást. *Képkelesztés*, magas hőfokon...

Ennél ő sokkal merészebb dolgokat művel. *„Bosszant, ha nem sikerül úgy egy kép, ahogy szeretném, akkor tovább macerálom a felületét. Volt, hogy szörpben mostam meg az ecsetet, vagy alkoholos filcet pálinkába mártottam. Egyszer úgy éreztem, hogy nem segíthet más, csak ha sóval és körömkefével dolgozom meg alaposan a színeket. Jó karcos lett, de ettől szép."*

Ha az ember egyszer belekóstol a kísérletezésbe, onnantól az élet minden hétköznapi mozzanata potenciális művészeti gesztus. Nemcsak a talált tárgyak – *ready made* – avathatók műalkotássá, de akár a legbanálisabb háztartási munkát is beemelhetjük a művészeti mesterségek magasztos technológiái közé. A napi gyakorlat – Csurka Eszter egy négyéves kislány édesanyja – főszereplővé teszi a mosógépet, így nem meglepő, hogy a derék

masina *„másodállásra"* lelt a művészi pályán. *„Nem voltam elégedett egy olajfestményemmel, hát hirtelen ötlettel betettem a mosásba. Amikor lefutott a program, másfél kiló gipszes alapozó volt a gép alján. Rizikós eljárás, de azt hiszem, megérte."*

Nem mindegyik kaland végződik szerencsésen, végül is kiszámíthatatlan a korábban meg sem próbált processzus eredménye. De ugyanezért vonzó is: *„meg kell tudnom, milyen lesz, még ha esetleg tönkremegy is a kép"*.

A merész és az anyagok tűrőképességét próbára tévő eljárások nem idegenek a szépért küzdő képzőművészetben. A leheletfinomságú rézkarcok születése kormoláson, karmoláson, veszedelmes savfürdőkön át vezet. Csurka Eszter – miközben alkimista passiót járat a matériával – a világ titkos szubsztanciáit próbálja – az ábrázolás tünetei nélkül – teljes érzékenységében megjeleníteni.

„Előfordul, hogy a zene inspirál, de egyáltalán nem kell fennköltnek lennie, hogy belső képeket lássak. Egy közönséges kuka látványa is elindíthat bennem képzelődést." Természetesen nem vetődik rögtön a rajzasztalhoz, hordozza, érleli a terveket, sok

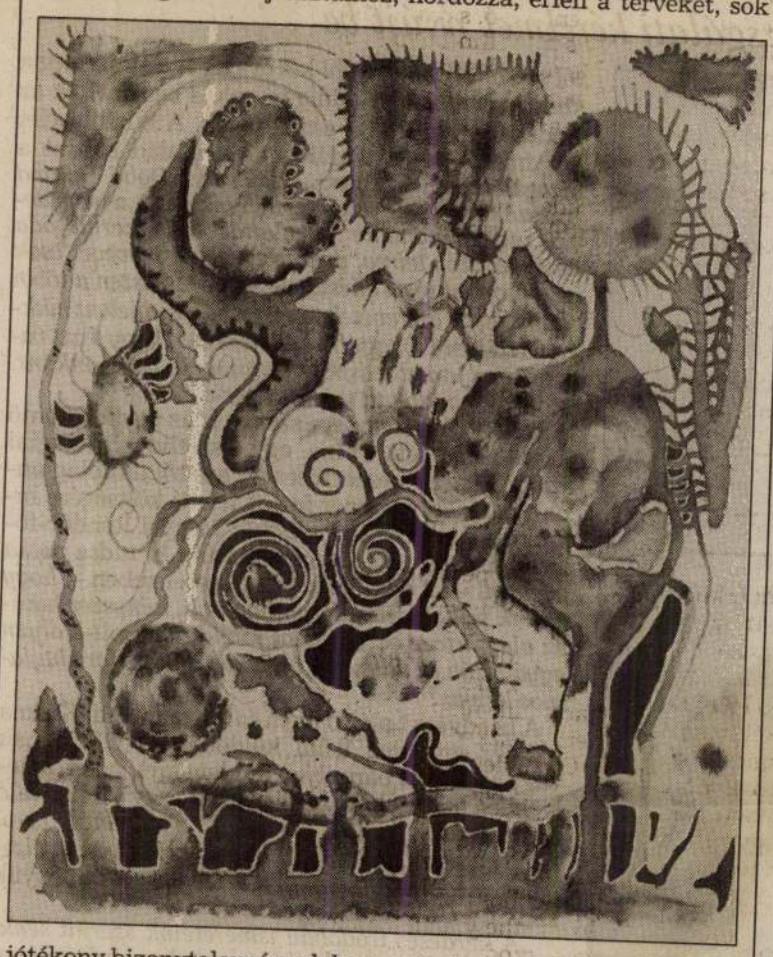

jótékony bizonytalansággal, hogy mi is legyen a kifejezés formája. Laboratóriumok egzakt módszereit idézik a kis fóliadarabokra festett munkái. Negatívként használja ezeket, kicsibe rajzol rájuk átlátszó festékkel, körömlakkal, majd felnagyítja, és tovább dolgozik velük. A részletek újabb és újabb nagyításai nyomán egyre mélyebb rétegek tárulnak fel.

Mutat egy mikroszkópos felvételt egy bélféregről – szépen látszik a sejtek rendje –, majd párdarabját, felnagyított, kvázitudományos festményét. De nem csak rácsodálkozik az anyagból előcsalt rejtelmekre. Felerősít sugallatokat, közli azt is, ami a materiális világ felhatalmazásán túlról érkezik. Ez a kaland többesélyes. *„Olyan egy kicsit, mint a kasszafúró tevékenysége* – idézi *Heinrich Böll* művészeti intelmét. – *Nagy előkészület, sok aprólékos munka kell, hogy eljusson a mackó kinyitásához. És addig sosem tudhatja, hogy mi van benne."* Ha áldás volt a feladaton, egybezengenek az égi jelek és a földi remények a műben. Mint Csurka Eszter számos képén, ahol a legsötétebb felületen is átüt a fény, vagy legalább annak a jele.

Szerényi Gábor

Csurka Eszter (1969–)
cím nélkül 2002
v. o. 85×125 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

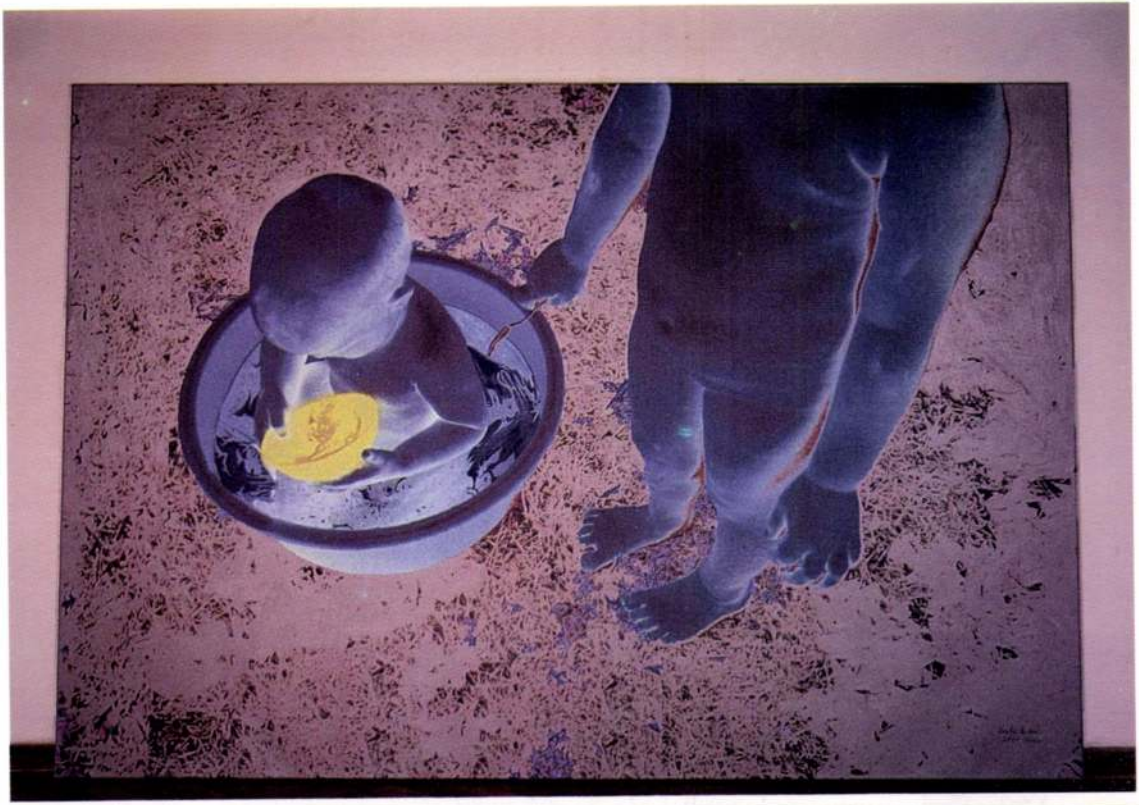

Csurka Eszter (1969–)
cím nélkül 2003
v. o. 145×210 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Csurka Eszter (1969–)
cím nélkül 2002
v. o. 85×125 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Csurka Eszter (1969–)
cím nélkül 2002
v. o. 85×100 cm

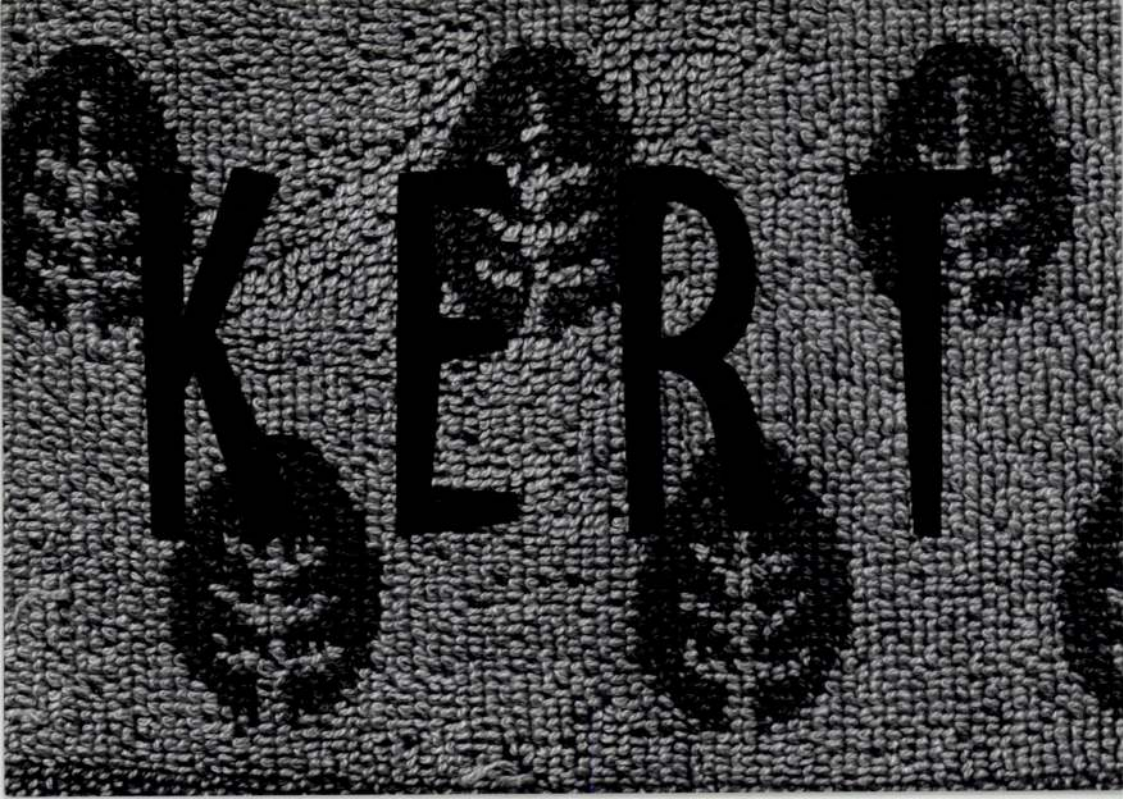
KERT

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
meghívja Önt

Csurka Eszter
KERT

című akciójára,

1999. november 2-án
18 órára

Fk.: Dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf. 4.
1250

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy tértől, a 165-ös autóbusszal.
Tel./fax: 388-78-17 • e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

CSURKA ESZTER

M. Nemzet
2006. nov. 30.
14. old

Új művek

Két kortárs magyar művész tárlata nyílik ma este a Várfok Galériában (Bp. I., Várfok utca 14.). A Várfok teremben Várady Róbert, az XO teremben Csurka Eszter alkotásait láthatja a közönség december 30-ig, keddtől szombatig 11 és 18 óra között. (E. Sz. P.)

varokkal küzd, s mivel ez a magyar kiállítók frankfurti következő négy évre.

A kert és a gyűjtemény

NÉPSZAVA-információ

Csurka Eszter A kert című képzőművészeti akcióját láthatják az érdeklődők ma 18 órakor a Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeumának templomterében (Bp. III., Kiscelli u. 108.). Az eseményről a művésznő előzetesen ennyit árult el: „A Kert hófehéren vakító, érintetlen felület. Egy alakzat, melyet fény emel ki környezetéből. A térbe egy fekete tárgy hasít bele, a szűzi mezőt barázdák, ábrák szelik keresztül, zene szól, hol halkan, hol fülsüketítően. Változik a táj. Aztán csend. a felborzolt felület óriási nyomatként hever a földön." Ugyancsak a Kiscelli Múzeumban a nagy érdeklődésre való tekintettel újra látható a Válogatás a Levendel-gyűjteményből című kiállítás. „Vajon fölmérte-e valaha is a tudományos irodalom, hogy az 50-60-70-es években a művészeknek hány alkotása csak azért születhetett meg, mert mögöttük állt az orvos barát? Az ő szerepe része a korszak művészettörténetének... Nem úgy részese ő ennek, ahogy vissza az évszázadokban a mecénások voltak. Egyszerűen azért, mert egészen mást csinált, mert egészen más körülményekről volt szó. Nem elsősorban kenyeret kellett adni a művészeknek, bár adódott ilyen helyzet is, hanem kezet, hogy az ecsetet és vésőt legyen erejük megfogni, és emellett, ami szinte lehetetlennek tűnt, közönséget és szeretetet, és annak tudatát, hogy kultúránknak létszükséglete az ő tevékenységük... A művészek maguk részt akartak venni *Levendel László* életében, helyet foglaltak otthonában, miliőt teremtettek számára" – írja a gyógyító-barát-műgyűjtő tevékenységéről a kiállítást rendező *Dávid Katalin*. A gyűjteményről egyébként katalógus is készült, mely a múzeumban megvásárolható.

munk haszn
1964-ben fotózni kelle rendezői és fölmentésem operatőri Györgytől, hosszában elt szített negat san, nem in nyugodtan, hogy ez még dobta a szem
Kérdeztem. Mert többr válasz.
Nehéz volt goztam tová
A főiskola helyzetre 1999 októbe rában megk nyilvánosan
„– Te azt a te igazi na és a pedagóg nem akarod igaz?

élyesen, hogy kit enged be lakásába. Üzletünk készpénzfizetéssel AUKCIÓS ÁRON vásárol régi bútorokat, festményeket, órákat, ezüsttárgyakat, dísztárgyakat stb. Üzletcím: Bp. VIII., József krt. 69.

Adás-vétel

NEMESSZŐRME női bundák reális áron. 303-9151.

Vegyes

GYŰJTŐ vásárolna komoly bélyeggyűjteményt és 1945 előtti képeslapokat . Telefon: Budapest: 403-0620.

Szolgáltatás

REDŐNYÖSMUNKÁK, szalagfüggönyök, harmonikaajtók, reluxák, roletták, napellenzők, szúnyoghálók, árnyékolástechnikai bemutatóterem. 240-8783, 240-3731, 06-20-928-7160.

REDŐNYÖK, Szalagfüggönyök, Reluxák, Harmónikaajtók szerelése, javítása. 258-7535

VÁSÁROLNÉK személygépkocsit reális áron azonnali készpénzfizetéssel 1986-tól 1996-os évjáratig. Cégautó is érdekel. Esetleg sérült, hibás is. 290-2455, 06-20-980-5075.

ASTRÁT – Vectrát – Corsát vennék. 06-20/958-6160.

AZONNALI készpénzfizetéssel vásárolnék bármilyen típusú és állapotú személygépkocsit. 264-3991, 06-30/943-3574, 06-20/926-2808.

CÉGES személygépkocsit vennék, német típust. 06-20/958-6160.

KISTEHERAUTÓT keresek megvételre! 06-30/998-0337.

Bérlemény

KIADÓ a II. kerület Bég u. 3-5. szám alatt lévő Nemzetközi Irodaházban irodahelyiség. Érdeklődni: 212-4019 Veres Kitty igazgatónál.

Hangszer

VÉGKIÁRUSÍTÁS pianinókra! Garanciával szállítással 209-3247.

Hirdessen Ön is
a **VASÁRNAPI HÍREK**ben!
Magyarország legnépszerűbb vasárnapi lapja, hetente több mint **270 ezren** olvassák!

CSURKA
ESZTER

BUDAPEST GALÉRIA
1056 Budapest V., Szabad sajtó út 5.

SAJTÓELŐZETES

Szeretettel várjuk a sajtó munkatársait a **Budapest Galéria Kiállítóházába Csurka Eszter és Paál Zsuzsa** képzőművészek kiállításának megnyitójára **1998. május 28-án (csütörtök) 18 órakor.**

A Budapest Galéria Kiállítóházában rendezünk kiállítást műveinkből. Már a főiskolai éveink alatt is baráti és gondolati szálak kötöttek össze minket, melynek legérdekesebb alkotói megnyilvánulása 1996 végén a Szkéné Színházban, majd 1997 elején a Merlin Színházban kétszer is bemutatott látványszínházi előadásunk volt. A darabban önálló alkotásainkat egymásmellé téve, Pergolesi: Stabat Mater című zeneművétől inspirálva, hoztuk létre előadásunkat. Első pillanattól törekedtünk arra, hogy műveink önmagukban, mint kiállítási tárgyak is bemutathatók legyenek. Ezen kiállításunk alapjául a darabban szereplő alkotásainkat használnánk fel, melyet kiegészítünk új művekkel is.
A kiállítás komplett installáció lesz, különböző média tipusok felhasználásával.

Csurka Eszter és Paál Zsuzsanna

A kiállítás 1998. június 14-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galériába
2002 január 10-én, csütörtökön 18 órától 20 óráig

VÁRFOK GALÉRIA

CSURKA ESZTER

kiállításának megnyitójára.

Megnyitja: Fitz Péter

2002 január 12-én, szombaton 14 órától:
Beszélgetés a Várfok utcai galériákban kiállító művészekkel.
Moderátor: Sinkó István

A kiállítás 2002 február 9-ig tart nyitva,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

A Spiritusz Galériában válogatás látható
a galériához tartozó művészek munkáiból.

VÁRFOK GALÉRIA
H-1012 Budapest, Várfok u. 14.
Tel/fax:+36 1 213 5155
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu
Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.,
AUDI,
Budapest Bortársaság,
Rém Kreatív
Támogató: Kék Hétfő Stúdió

CSURKA ESZTER

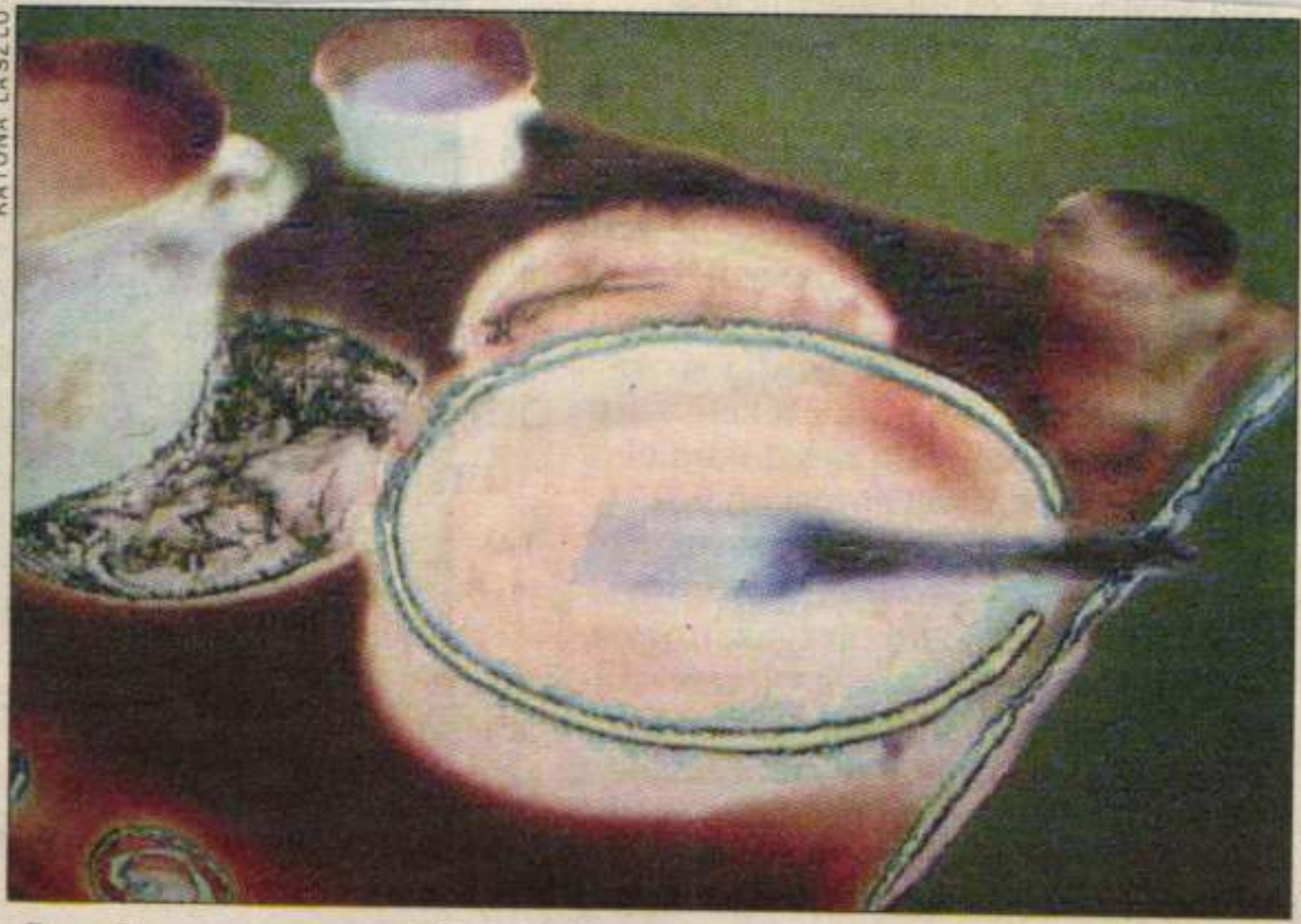

KATONA LÁSZLÓ

CSURKA ESZTER

METRÓ 2000. 05. 30.

Ami szem-szájnak ingere A Duna Galériában Csurka Eszter ételek ihlette festményei láthatók szeptember 3-ig. (Metro)

oda tévedünk, és jól érezzük magunkat, akkor örülünk neki.

Az efféle ünnepi kivonulások után aztán mindig térdig ér a szemét, a tömeg megfojtja az addig békésen pihegő, mit sem sejtő közterületet, sőt a rendszeres utcai bulizás hosszabb távon is megváltoztatja viszonyunkat a városhoz. Ha ezeken a lassan megszokottá váló fiesztákon eldobhatjuk a kiürült söröspoharat, csikkeket stb., akkor megtesszük ezt máskor is.

Másfelől viszont az is igaz, hogy a sokszor közömbös utcákról, terekről az ott eltöltött kellemes órák után személyes emlékeket őrzünk majd. Az utcai rendezvények ebből a szempontból is kétarcúak: egyszerre építik és rombolják lakókörnyezetünkhöz való viszonyunkat.

■ ■ értéktartásra lenne szükség.

A világhírű koreográfus

Csurka Eszter kiállítása
Pécsi Galéria
2002. május 24.– június 16.

HUSZ MÁRIA

Anti-pink avagy „a valóság égi mása”

A festészet ma is annak a kérdésnek a feltételétől és határozott megválaszolásától függ, hogy mi (a) festészet, és hogyan kell festményt alkotni. A kérdést a művész teszi fel, neki kell saját definícióját önmagát meggyőzően meghatároznia, s ha ez sikerül, akkor a néző is meggyőzöttnek érzi magát. Nem biztos hogy tudja, miről győzték meg, de az érvelés az igazság egyszerű manifesztációjaként érvényesül, a létből feltárul valami titok, mintha mindig itt lett volna, csak nem volt látható. A téma sokszor zavaró lehet ebben a revelációért vívott esztétikai küzdelemben. Kettős értelemben is. A köznapi látványok asszociációi és a festés cselekedetének nyomai miatt.

Csurka Eszter a harmincévesek rendkívül sokoldalúan képzett, önmagát több műfajban kipróbáló generációjának tagja, Fotó és Alkalmazott Grafika szakirányú Vizuális Kommunikáció Tervező Művész diplomával, a Színház- és Filmművészeti Főiskola Rendező-Operatőr képzésével, Strabag Festészeti díjjal, Derkovits-ösztöndíjjal, bécsi és lausanne-i szakmai tapasztalatokkal a háta mögött. Filmet is, színházat is csinál, sokműfajú, mint a klasszikus avantgárd elődök. Az iskolázott tehetség „teljes fegyverzetében” bombázza a festészet abszolút (értsd akármikori) konvencióit. A szemmel kezdi. Az emberi látásmechanizmus, a testképletből eredő nézet elvetésével. Mindennek van egy legjellemzőbb nézete. Ha nem onnan nézzük, különösnek tűnik. Ellenfényben, felénk futó hosszú árnyékokkal nem látunk semmit. Az objektív és a számítógép igen, csak másként állítja elő a képet, mint a szem. Mi ezt el tudjuk képzelni. Milyen egy kisgyerek, egy szék, egy tányér teljes felülnézetből, azaz mesterséges nézetből. Felülnézet, máshogynézet, máshogylét. Milyen, amikor a felismerhetetlenségig, az azonosíthatatlanságig elmosódnak a kontúrok, megtízszereződnek az arányok. Milyen, amikor a semmi veszi körül a legtriviálisabb valóságrészletet, sokszor az azonosíthatatlan tárgyakat, és milyen, amikor a semmi – az árnyék például – önállóbb, érdekesebb lesz, mint a környezet valamely megszokott részlete. Vagy a „téma” (legyen az egy fazék, faszék, vagy néhány alma) beleúszik-mászik a háttérbe, miközben alapjában fényképezetten, bornírtan naturális marad. A vízfelület, a gyepfelület tradicionálisan megnyugtató, lágy, kiegyensúlyozott háttér-struktúraként kínálkozik urbanizált pillantásunk számára. Ám Csurka Eszter addig gyötri, fárasztja, manipulálja fénykép-alakjukat, addig festegeti döglött szürke, rózsaszín és lila festékeivel (még csak nem is pasztózusan, s háromnál többel sohasem), amíg egy más világ ismeretlen, érthetetlen dokumentumaivá válnak, ahol a raszterpontok, -négyzetek kezdenek festői értékekké válni, és minden visszafelé kap értelmet. Az eltakarásból úgy alakul kvázi-érzelemdús „lírai absztrakt”, vagy az ecsetjárást dokumentáló, önmagát jelentő felület, hogy a valamikori mechanikus képrögzítés mentális és érzéki ingerével interferál.

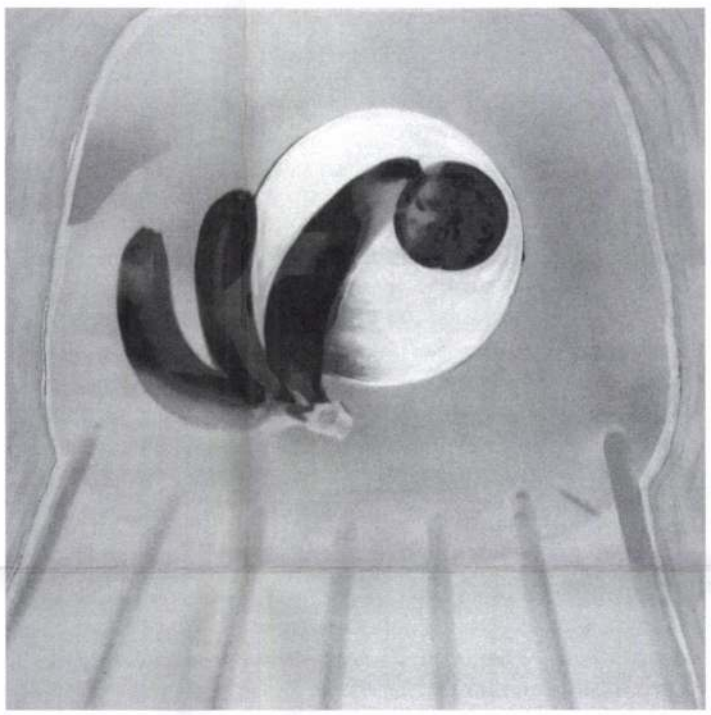

Cím nélkül
85 x 85 cm
vegyes technika

Hogy mennyire vérbeli festővel van dolgunk, mi sem mutatja jobban, mint a legújabb, kádban pancsoló nagyobbacska gyermekről készült képek, ahol a vízfelület, a félig elmerülés, áttetszés, a fodrozódás, a fénytörés látványa és élménye a németalföldi életképektől az impresszionizmus archetipikus megoldásaiig feszíti a vizuális szkématárat. És képes újat mondani. A szédítő, közeli felülnézetből látszó, fürdőkádjában hasaló, hanyatt merülő, vakaródzó, „negatív”, vízszerű gyerek körül a drapposszürke kádvíz nem tükröződik, bár az átlátszóság optikai jeleit mutatja, nem átlátszó. Víz és mégse víz, élet és mégse élet. Merészen és szenvtelenül helyet cserélnek a realitások. Poétikai értelemben vett költői képek keletkeznek, festmények, amelyek manipulált fotográfiákra hasonlítanak, ezáltal ironizálják a realizmus és a hasonlóság esztétikai kánonjait. A látás újratanulásáról van szó, a kifordított világ abszolút tárgyilagos megjelenése mégis a mi világunkat rejti, a magunk és a gyermekeink elmélyült pancsolását, komoly bíbelődését olyan durván közönséges és a velejéig nosztalgikus tárgyakkal, mint egy pöttyös gumilabda, egy mikiegeres úszógumi, a globális tömegkultúra rekvizitumai vagy egy nagylábujj.

A belső, képzelt képek, a képalkotás lehetőségeiből fakadó mentális képzetek és az elektronikus képrögzítés ellentmondásai mellé egyéb paradoxonok is sorakoznak. A kedvelt pink túlfokozása az eredeti negédesség ellentétébe csap át, de a „Barbie-feeling” meg a keleti kultúrák rózsaszín bölcsességmetafizikája is megütközik benne. Nagyon sokjelentésű, ugyanakkor mai harsányabb korunkat is jellemzi. Aztán a tabutémák: a „kilesett” pucér gyerektestek. A leselkedés intimitása és az alanyi lét csíraformájú méltósága elleplezve a fotó negatív effektjével, amely a testeket belülről világító lényekként mutatja.

Olyan akadémikus, és stilisztikailag agyonterhelt műfajok, mint a csendélet és az életkép, izgalmassá, vonzóvá válnak. A tény lesz képzeletszerű. Filozófiai jelentőségűnek gondolom, hogy hagyományos témákon keresztül születnek új minőségek. „A képeim elkészítésénél azért használom a számítógépet és bizonyos technikai eljárásokat, mert be akarom ágyazni a dolgaimat ebbe a korba. Tehát ez egyszerű reflexió” – mondja Csurka Eszter a Jövőkép című kiállításhoz készült albumban. A cyber-technikát egyszerű festészeti eljárásként kezelve a színes fotónegatív számítógépbe szkennelése és egy photoshop-programmal való dúsítása, torzítása után printeli vászonra az anyagot, amit egy átlátszó lakkréteggel fixál, majd ezt az alapot festi olajképpé úgy, hogy a nyomat egyes részei érintetlenül maradnak. A hagyományos monotípiáktól annyiban különbözik az eredmény, hogy a virtualitás és a realitás kibogozhatatlan elegyet képez.

Ezen a kiállításon és más kiállításain sem ad címet képeinek. Sorszámokkal jelöli őket. Így kerül a néző egy eposzszerű áramlásba, ahol nagyon hosszadalmasan, epizódokból áll össze a sztori, mégpedig egy felsőbb szem nézőpontjából, egy mindentudó elbeszélő tér-idő dimenziójában, aki nem is a művész. Nem magánmitológia születik, hanem egy művészi világ mintegy kényszerű dokumentációja, amely a tehetség belső, művelten és akartan spontán impulzusának engedelmeskedve alakul. Az élet és a művészet is halálosan komoly játék. ■

GYENIS TIBOR

Térjáték

Játszóterekről lesz szó. A téma csak távolról kedves, semleges terület, gyesen lévő anyukák álmosító délelőtti csevelyének tárgya. A játszótér már csak azért is fontos, mert ez az első közösségi tér az ember életében. Az eltöltött idő szempontjából a sorban a munkahely, az iskola és a rendelőintézetek jönnek hivatalokkal súlyosbítva. Ezek közül mégiscsak az első az egyik legkellemesebb. Legtöbben nem csak gyerekként koptatjuk itt ruhánkat, vagy szívjuk el az első cigit, de szülőként, sőt nagyszülőként sem kevés ideig bámuljuk a csetlő-botló kicsiket.

Talán célravezetőbb lett volna szakembereket és a felügyeleti szervek munkatársait megkérdezni, oknyomozni, bemutatni a nehézségeket és ezzel elkerülni a sommás kijelentéseket és az esetlegesen bántó hangnemet, de a döbbenet nem engedte az aprólékosságot. A döbbenet afölött, hogy milyenek a játszótereink és mit árulnak el rólunk. Nem az állapotukat tartom siralmasnak, mivel azok következményei egy helyzetnek.

A Pécsre tévedő utazó mindenekelőtt azt tapasztalja, különösen akkor, ha nem felejti otthon gyermekeit, hogy a belvárosban nincs, azaz NINCS játszótér. **A:** Gondolhatja: itt csak a hülye turista gyerekeinek vannak igényei. Bizonyára a belvárosban nem laknak gyerekek, azért kell kigyalogolni valamelyik külső játszótérig. Lehetséges az is, hogy a gyerekes családok mind a városszéli bevásárlóközpontokban töltik idejüket, ezért a lelkes városalakítók oda telepítették át az egykori játszótereket. **B:** Azután azt is láthatja, hogy helyenként, főleg lakótelepek közelében két játszótér is van egymás mellett. Az egyik néhol lepusztult és használhatatlan, a szocialista hiánygazdálkodás emlékműve, a másik kicsi kerítéssel körbevont, szép fából van, de kissé unalmas.

Hogyan lehetséges az, hogy a belvárosban élő vagy oda rendszeresen járó gyermekes emberekben nem formálódott markáns igény egy jó gyerektérre, különösen mióta a sétatéri megszűnt. Lesz majd az ECE-ben... A gyönyörű és hibátlan gyerekruhák Király utcai bemutatásánál csak jobb lenne az aprónépnek valahol szabadon szaladgálni, homokozni, ismerkedni. Mind a napközi otthonos iskolások, mind az óvodások csak hosszú séta árán jutnak jó levegőjű, használható játszótérre. A napi feszes ritmust figyelembe véve ritkán határozhatják el magukat egy, a szabadban eltöltött délutánra. Csekély nyoma látszik annak, hogy a szakemberek markáns szemlélettel és lobbival lennének képesek kezelni a parkok és játszóterek kérdését. A belváros egyetlen normális méretű parkjában (ahol azért az élő földfelület korántsem olyan nagy), a Sétatéren nincs játszótér. Az Attila utcai elnyújtott és szép fekvésű parkos tér nem lehet központi jelentőségű. A belváros másik szélén a Búza tér ideális lett volna egy másik park számára. Ezzel a belváros hatékonyan határolódott vonal el az autóforgalomtól, méltó helyet kapott volna cirkusz, piac és bolhapiac. A két park és játszótér kellemes és változatos keretét adta volna egy jó ritmusú belvárosi sétának. Az arányok iránti érzéketlen, csúnya és gyors beépítésével már csak kicsi látszatpark jöhet létre, ha nem lesz belőle parkoló. Lesz majd az ECE-ben... Így vagy úgy, a monstruózus épületek elvágják annak lehetőségét hogy a Balokány afféle zöldfolyosós szabadidőparkként a belvároshoz csatolódjon, kielégítve azt az igényt, hogy autókázás nélkül a városban sportolhat, jó levegőt szívhat a „pógár".

A legszebb környezetben fekszik és mindmáig sokan a legkitaláltabb játszótérnek tartják a szépen, de csak részleteiben felújított tettyei játszóteret. Építésekor Szatyor Győző szeretettel formált, újszerű játékai az akkori sivár rácsmászókákat kiválóan ellenpontozták. (Mára teljesen kikopott a csúszda, elemei egymástól elcsúsztak, a lépcső környéke lehangoló. Az igazi szobrászati értéket képviselő elefánt egyszerre kedves megjelenítője egy állatnak és terepe egy érdekes, bujkálós csúszkálásnak. Bőrének repedezettsége, öregsége illik egy ormányoshoz, de mielőtt valaki pajszerrel elefántcsontot keresne belsejében, érdemes lenne megmenteni.) Ezen teljesítmény apróbb hibáin okulva lehetett volna izgalmas játéktereket létrehozni, ehelyett szerény képességgel lemásolt, spórolós fajátszóterek hada jött létre. A díszítmények, faragványok sok helyen a magyar nóták hangulatát keltik, ami helyett a gyerekek valószínűleg jobban érdeklődnének még egy játék iránt.

A Pöttyös játszóterek új eszmék jegyében, szelíd, környezetbarát fából (amit ki kell vágni) épültek bekerített, gondozott füves területen. Örvendetes a szaporodásuk, bár sok hátrányuk miatt korlátozottan töltik be funkciójukat. A legszembetűnőbb, hogy majdnem mind egyformák: rövid csúszda, kistorony, mászóka, libikóka. Egyforma arányok, egyforma szerkezet árulkodik a valószínűleg azonos kivitelezőről. A vöröses szín, a kerítések és kukák is egységesek. A játékok nincsenek alaposan megtervezve, nem ötletesek, a kombinációs lehetőségek száma alacsony. A hinták a kicsiknek labilisak, a nagyoknak a lánc rövidsége miatt nem eléggé lengenek ki. A mászókák, csúszdák csak kb. két- és ötéves kor között jelentenek élvezetes mozgást. Mit csináljanak itt a 6-12 éves gyerkőcök? Az eszközökön nem láthatjuk igazán az anyagok tulajdonságait, különbségeit. A fémeket csak szükségből ott használták, ahol fával nem lehetett megoldást találni. Műanyag és gumi szintén csak mutatóban van. Az egyes elemek csomópontjai, a rögzítések a kapupántcsavarban merülnek ki.

Afféle rezervátumok ezek, ahol az elemek funkciója, célja valahogy elkenődik. Nem világos a szándék és a működés. Mintha a fű, a fa hangulatának melegségével igyekeznénk távol tartani csemetéinket a világtól. Skanzenszerű másolatot kínálunk nekik a tapasztalás helyett. A gravitáció, a lendület, a gyorsulás és forgás szédülete, a különböző anyagok élménye egyrészt tompítottan és nehézségi fokozatok nélkül jelentkezik ezeken a játszótereken, másrészt az e célt szolgáló eszközök jellegtelenek és nem szemléletesen mutatják működésüket. Ezek a terek nem bátorítanak, a veszélyekről hallgatnak, miközben nem csábítanak nagy és kreatív tettek végrehajtására. Nem modellezik a világot. Pontosabban egy olyan világot modelleznek, ami nem a felnőttek világához hasonló, hanem egy romantikus, muskátlis-pántlikás, álmos eszméhez.

Nem is lenne baj, ha lenne pár ilyen játszóterünk, de miért válik lassan egyeduralkodóvá ez a típus? Miért nem lehet a régi játszóterek előnyeit kihasználni?

A régi, kiszolgált, becsületüket vesztett játékok sok helyütt a kerítésen kívül árválkodnak. Ezeket általában a lakótelepek készítése során szerelték. A funkcionalizmus jegyeit mutatják, tiszta, karcsú szerkezetek, átláthatóak és nem akarnak többnek látszani, mint amik. A libikókák, hinták precízen működnek, és egy élelmes megoldással, az ülőke megfordításával a hinták a nagyok számára is izgalmassá tehetők. A csövek alkalmasak arra, szemben a hasonló faszerkezetekkel, hogy a gyerekek keze biztonságosan átérje és megszorítsa. A gömb egyedülálló térélményt és sokféle mászási lehetőséget kínál. A rakéta pedig a tényleges rakétatechnika változásainak ellenére sok év múlva is esszenciális szobrászati keretét adja egy űrutazásnak. A fém könnyen kiegészíthető, javítható és konzerválható. A beton felszedésével vagy gumiőrleményű bevonattal a baleseti veszélyt is csökkenteni lehet.

A képeken bemutatott svájci és hollandiai terek persze nem kérhetőek számon egy szerény lehetőségekkel bíró városban, de a szemléletek sok-

A kiszáradt fatörzsbe úgy faragtak állatfigurákat, hogy körüljárva mindig más állatok vonásait fedezhessük fel.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

CSURKA ESZTER

XO Terem | **Várfok Terem**

VÁRFOK GALÉRIA

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galériába, a Várfok Terembe
2003. január 9-én, csütörtökön 18 és 20 óra között

a **ClipArt – A Photoshop rajongói** című csoportos kiállítás megnyitójára.

Csáki László
Csurka Eszter
Győrffy László
Király András
Nagy Gabriella
Nyári István

A kiállítás nyitva: február 8-ig,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

PORTÁL GALÉRIA
1012 Várfok u. 8.

2003. február 8-ig
SZIRTES JÁNOS munkája látható.

A galéria gyűjteménye előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20
489 39 21
213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
varfok-galeria@freemail.hu
www.varfok-galeria.hu

Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc
RÉM Kreatív Csoport

SAJTÓKÖZLEMÉNY

CSURKA ESZTER

KERT
című akciója

FŐVÁROSI KÉPTÁR / KISCELLI MÚZEUM – TEMPLOMTÉR

A Kert hófehéren vakító érintetlen felület. Egy alakzat, melyet fény emel ki környezetéből. A térbe egy fekete tárgy hasít bele, a szűzi mezőt barázdák, ábrák szelik keresztül, zene szól, hol halkan, hol fülsüketítően. Változik a táj. Aztán csend, a felborzolt felület óriási nyomatként hever a földön.

Budapesti Történeti Múzeum
Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli u. 108.
Információ: 3887-817 telefonon

Megtekinthető: 1999. november 2-án 18 órakor

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum, H-1037 Budapest, Kiscelli u. 108.
tel.:36/1/3887-817 fax: 36/1/3687-917
e-mail: h13293fit@ella.hu http://www.btmfk.iif.hu

--
Fitz Peter h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

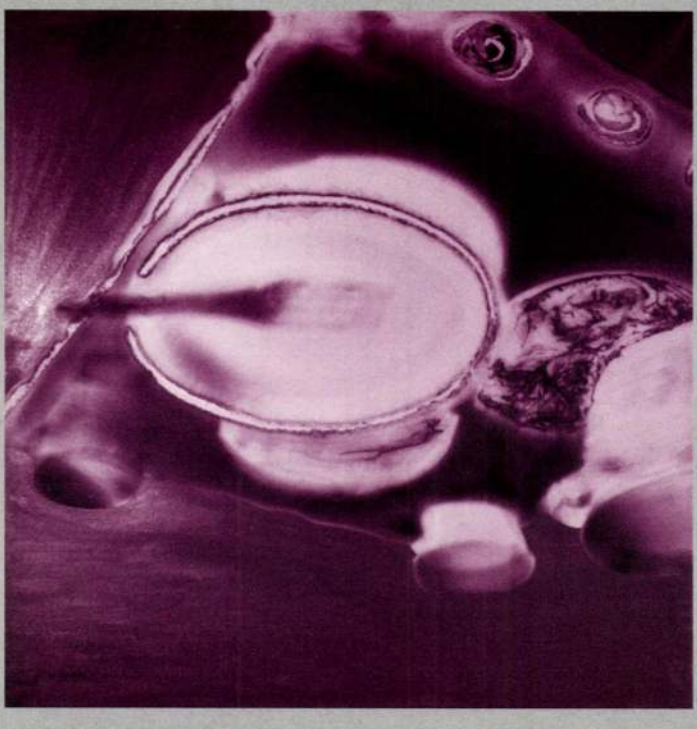

Csurka Eszter
1113 Budapest, Karolina út 2.
Tel.: (06 1) 3866 839

Fotó, grafika:
Varga Gábor György

DUNA GALÉRIA

Megtekinthető:

2000 szeptember 3-ig,

hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítás támogatói:

Nemzeti Kulturális Alap

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

tisztelettel meghívja Önt és barátait

a Duna Galériába,

2000 augusztus 16-án, 18 órára,

Budapest XIII. ker. Pannonia u. 95.

Csurka Eszter

kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:

Fitz Péter

művészettörténész

OSURKA ESZTER

Új Művészet
2004. Febr.
XV. évf. 2.

erlexikon. Bd. 13.

erlexikon. Bd. 13.

47. old.

KERT

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
meghívja Önt

Csurka Eszter
KERT

című akciójára,

1999. november 2-án
18 órára

Fk.: Dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf. 4.
1250

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy tértől, a 165-ös autóbusszal.
Tel./fax: 388-78-17 • e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

tásával lehet vonzóvá tenni és bemutatni az arra érdemes alkotókat és műveiket.

Ehhez a népszerűsítő tevékenységhez nyújt segítséget e kötet, amely majd kétezer festőművész monográfiáját tartalmazza és néhány reprodukcióval (Csurka Eszter, Nagy Gábor György, Fehér László, Rácmolnár Sándor, Szotyori László, Király András, Szabadi Katalin, Helén Sára…) egy kis ízelítőt is ad a kortárs magyar festészet pillanatnyi megnyilvánulásairól, sőt a potenciális gyűjtőknek árakkal is segít felvilágosodni e még nagyon rejtőzködő piaci szegmensben.

W. Zs.

www.orlikon.hu A szerkesztőség címe: Bp. 1151. Tarpai u. 5. 06-70-573-148

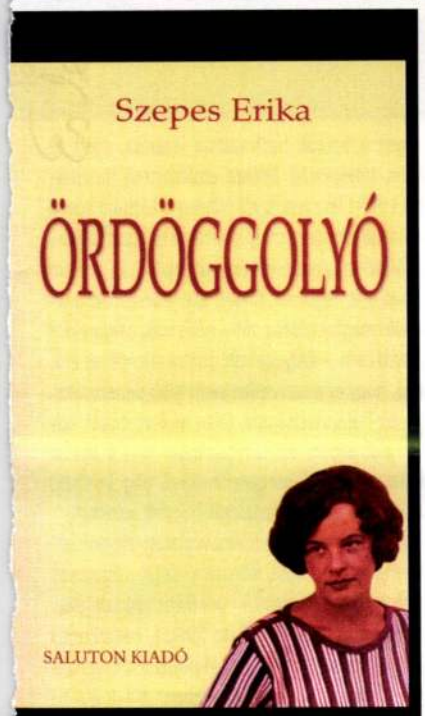

légióját hozta létre, a szkepticizmus, majd hatásosság kollektíváját „produkálva" aztán a közelmúltban.

Ezekben a novellákban az emlékezés filmje pereg; elmosódott jelenetek és élesebb felvételek keverednek. Vágy arra, hogy végighallgassuk, kifaggassuk, kiismerjük egymást, magántörténelmünket. A lényeg keresése úgy, hogy odahajolsz a másik kínja felé, megértvén ezzel saját kínodat, ki nem hordott problémáidat. Végig a vándorúton, amely egyszer csak a rég kitaposott ösvényen találja magát.

Az élet jelenségeit figyelő filosz Szepes Erika írónak is kitűnő, az érdeklődő szívesen olvasna tőle terjedelmesebb szépprózai munkákat is. „Én nem vezetek, nem is tudok, nem is fogok. A medveölő fia vagyok. Apám emléke elhomályosíthatatlanul tornyosul fölébem"- írja A kert befejező szakaszában.

Nemzedéke még adós némi magyarázattal: a múltat végképp el kell mondanunk.

Kaló Béla

Jacob Dahlgren: The Wonderful World of Abstraktion (Az absztrakció csodás világa) • 2006, Moderna Museet Stockholm • 550 x 550 x 400 cm, selyemszalagok • fotó: Moderna Museet / Per-Anders Allsten • A Galleri Charlotte Lund, Stockholm jóvoltából

Meglepetések játéka

Skandináv kiállítás a Műcsarnokban

Persze, hogy engem is *Jacob Dahlgren* műve érdekelt a legjobban az elő-katalógus tanulmányozásakor. Mielőtt eljutottam a Műcsarnokba, napokig foglalkoztatott, hogy milyen lehet bemenni a szalagok közé. A svéd művész installációján négy méter magasról lóg le sűrűn egymás mellett 32 ezer színes selyemszalag. Miután uralkodva magamon kivártam, hogy a kisiskolás-csoport befejezze a műélvezetet, én is behatoltam az alkotásba. Közben pedig, talán ezt mondanák a szerénytelenek: „önreflektíve magamat vizsgáltam", hogy milyen is az installáció *megtapasztalása*. Érdekelt, hogy minden „nagykorúságom" ellenére vajon tényleg olyan sokban különbözik-e műélvezetem a gyerekekéktől? Számít-e bármit is valamiféle háttértudás, élettapasztalat, vagy az, hogy a pillanatnyi érzések helyett már előre bele tudok gondolni, hogy mi *várhat* rám bent? Nem hiszem, hogy számít, annál is inkább nem, mert – mint azt hamar meg kellett tapasztalnom – egészen más, mint gondoltam. Ez volt az első meglepetés: a *mégsem-mégis élmény*.

A kicsi alapterület, vagy a beszűrődő külső fény miatt-e nem tudom. Mindenesetre a várt klausztrofóbiás- és eltévedettség-érzések nem kerítettek hatalmukba. Úgy éreztem, uralom a művet, nem okoz meglepetést. Feltételeztem, hogy meglepő lesz, majd amikor látszólag már nem olyan volt, tévedésnek éreztem. Mielőtt viszont végképp csalódtam volna, ért a meglepetés: nem tudok távozni. Csak az utolsó pillanatban vettem észre egy látogatótársamat. Persze talán titkon ilyesmire is vártam: belevetni magam a – szó szerint – sűrűjébe, a gyerekekhez hasonlóan tudatosság nélkül műélvezni, annyira, hogy egy pillanatnyi szellemi kihagyás, botlás miatt *belebotoljak* valakibe.

Az mindenesetre erősen feltételezhető, hogy bármit is vártam, az alapvetően különbözött attól, amit a kiállítás ötletadó előzményének tekintett 1906-os tárlat nézőit foglalkoztatta. Az akkori Műcsarnokbeli kiállításon a skandináv országok – Izland kivételével – több mint háromszáz művel mutatkoztak be. A két kiállítás közötti különbség sok mindenre rávilágít. Egyrészt a megváltozott történelmi és szociális szituációra, másrészt a geopolitikai és „művészetföldrajzi" helyzet változására: a perifériáról a központba, a kortárs művészet központjába bekapcsolódó országokról van szó.

Érdekes, már-már ellentmondásszámba menő jelenség: az 1906-os kiállításon, ahogy azóta is sokszor, a skandináv országokat egy tömbben kezelték, melynek hátránya a differenciálatlanság miatt abban állt, hogy lehetőséget adott naiv sztereotípiákkal leírni a vidéket. A jelen kiállítás többek között ezzel is szakítani akar, megmutatni szándékozva a terület heterogenitását. Ám ez azzal járt, hogy túllőttek a célon, és a művek olyan kérdéseket feszegetnek, melyek alig-alig helyspecifikusak. Így tehát az „Álmok égő tájain – Kortárs képzőművészet Észak-Európából" című kiállítás számos műve származhatna akár más régióból is. Mindez újabb *meglepetésként* és újabb értelmezés-rétegként arra figyelmeztet, hogy a látogató a művészeti szcéna uniformizálódásáról is elmélkedjen.

A legnagyobb változás azonban mindenképpen a médiumokban, a művészeti kifejezőeszközökben, technikákban, felfogásban található, ami még külön hangsúlyt is kapott azáltal, hogy a kurátorok szinte kizárólag 20-21. századi eszközökkel dolgozó művészeket hívtak meg. Úgy is mondhatnánk, hogy a két kiállítás különbsége magában hordozza a köztük eltelt időszak művészeti változásait.

Ezt a viszonyt és kérdéskört konkrétan vizsgálja *Sara Jordenö, Alexander Gutke* pedig áttételesen, ironikusan szimbolizáló köntösbe bújtatva. Jordenöt az 1906-os Téli tárlat érdekli, installációjába eredeti műveket is belehelyezve, melyeket a tér túloldaláról (a Szépművészetiből) hozatott, mindezzel leginkább éppen a két tárlat megszületését létrehozó közeg jellegének módosulását kutatva. *Alexander Gutke* pedig egy diavetítő „felszeletelését", belsejének látványát vetíti – diákról. *Exploded View* (Felrobbantott nézet) című munkájának 81 diája egy Kodak carousel 2050 típusú vetítő boncolását mutatja be, melyet egy hasonló, Kodak S-AV 2000-ről vetítenek. Azt viszont már nem lehet eldönteni, a sors iróniája-e, hogy a vetítőre ragasztott címke a Műcsarnok tulajdonjogán kívül az alábbi információval szolgál: *Kodak diavetítő – régi*.

Mintha ezzel a „régivel", a klasszikus képzőművészettel akartak volna végleg leszámolni a kurátorok azáltal, hogy úgy tesznek, mintha az öt skandináv országban nem élne egyetlen festő vagy szobrász sem. Másra alig gondolhatunk, hiszen az említett kis guide-ban egy sor indoklás sem szerepel a választásról. A félreértést vagy *félrevezetést* még erősíti a kiállítás alcíme is: „Kortárs képzőművészet Észak-Európából", nem „videóművészet", nem „installációs művészet", nem „dokumentarista művészet", hanem „képző". Hol?

A megoldás persze az, hogy az ottani széles művészeti spektrumból a szervezők ez iránt érdeklődnek, ezt vették észre, és ezért ezeket a művészeket hívták meg. „Eltitkolva" a többi művészeti ágat, a „képzőművészet" szóval hamis teljesség igényt támasztva. A válogatás miatt tehát sajnos elmondható, hogy a kiállítás inkább szól a két kurátorról – Molnár Editről és Páldi Líviáról – mint a művészekről, vagy 'uram bocsá' a művészetről.

Somhegyi Zoltán

Cím nélkül I., II., III.

ARCTALAN VALÓ

Csurka Eszter kiállítása a Várfok Galériában

Csurka Eszter

Csurka Eszter legújabb kiállításán a Várfok Galériában új képeket láthatunk. Az „új kép" szókapcsolat azonban – ahogy a jelentéktelennek tűnő megjelölések általában – nagyobb problémakörre utal: mennyire és mennyiben újak a képek? Mitől nevezhető valami nóvumnak?

Vegyük egyrészt a hagyományos, szó szerinti értelmet. Természetesen mindegyik kép új, nemrégiben készült, máshol nemigen látott. Másrészt viszont változásokat is megfigyelhetünk, mind konkrét viszonylatokban – a koloritban például –, mind plauzibilisebb területeken, tehát hangulatban, indulatban, szellemiségben. Ennyiben tehát már második értelemben is új képekről, azaz új jellegű munkákról, új sorozatról beszélhetünk. Ha ragaszkodunk a jól bevált művészettörténeti terminológiához: új korszakot is emlegethetünk.

Az új korszak azonban a legtöbbször sosem teljesen új, egyes elemek, jellegzetességek, megfogalmazási-megformálási sajátosságok az előző munkákból erednek. Sőt, ekkor utólagosan, visszatekintve vehetjük észre, hogy a korábban több-kevesebb sikerrel értelmezett motívumok milyen irányba mutattak. Ilyenkor válik egy korábbi műcsoport előzménnyé és egyben segédeszközzé a jelen, a mindig aktuális jelen mű megértéséhez. Mindez nem feltétlenül jelenti a korábbi leértékelődését, hiszen egy alkotó tevékenységének stációit nem érdemes tökéletesedési sorozatként felfogni.

Az új képek jellegükben emlékeztetnek az előző munkákra. A legfeltűnőbbek továbbra is az alakok. Míg azonban korábban az erősen pszichikai, expresszív megfogalmazás dominált, melyhez igen alkalmasnak bizonyult a figurák harsogó rózsaszínekkel való kialakítása, addig most lágyabb, költőibb képi világ tárul elénk. Az alakokra most is jellemző viszont az elmosódó körvonal, bizonytalan plaszticitás, remegő, álomszerű megjelenés. Jobban megvizsgálva azonban feltűnik, hogy az „álomszerű" nem is a legmegfelelőbb jelző, itt nem álom és valóság, vagy ha tetszik, álom és ébrenlét ellentétéről van szó. Ezek a figurák sokkal inkább megjelenés és látszat, megjelenítés és megjelenítettség határán egyensúlyoznak.

A művésznővel kapcsolatban oly sokat emlegetett Francis Bacon-i stíluspárhuzam itt válik kérdésessé. Az alakok megjelenésükben valóban emlékeztetnek az ír-angol elődmunkáin feltűnő figurákra, ám érdemes felfigyelni egy jelentős különbségre: Bacon műveiben festőileg sokszor szinte szétroncsolta előképeit, hogy a roncsok nyomán, a törés mentén hatoljon mélyükbe. Ezzel szemben Csurka Eszternél az alakok megformálása sokkal inkább következik önnön előképükből, értve ezen a „modellek" tevékenységeit. Maga alkotta fényképekből dolgozik. Ám mintha csak az eredeti, járókelő vagy táncoló alakokról készült felvételek által megörökített, „időbeszorított pillanat" elevenedne újra a képeken. Az állóképbe merevített pillanat megindul. De nem filmszerűen indul újra, nem mozgásként, hanem indulatként, hangulatként, gesztusként, életfolyamként. Olyan jelenségként tehát, mely szintén az időben folyik le, de nem feltétlenül térben is. Történés tehát, folyamat, szellemi folyamat, ami aztán a szemlélőbe folyik át, azaz benne folytatódik.

Ezért a figurák határozatlan lezárása, ezért az életlen, túlexponált fotókra emlékeztető megjelenés. És ezért lesz rendkívül érdekes a legtöbb képen megjelenő téglatest, mely lehet akár talapzat, tribün, mérföldkő vagy botlásra késztető akadály. Ez az elem valóban test, téglatest, hiszen kiterjedése, háromdimenziós megformálása, sőt – néha még a figurákkal is ellentétben – árnyéka van. Furcsa ellentét és erős kritika, hogy ez a szervetlen elem több dimenzióval, nagyobb határozottsággal, talán mondhatnánk úgy is: erősebb egyéniséggel rendelkezik mint maguk a figurák, elmosódó megjelenésükkel, alig kivehető pozíciójukkal és kifejezéstelenül hagyott arcukkal.

Attól azonban, hogy ezek a téglatest-elemek határozottabban állnak ki, még nem uralják a figurákat. Inkább egyfajta viszonyítási pontként vannak jelen. Ez pedig nem elhanyagolható funkció, nevezhetjük megkerülhetetlennek is, s ez még jobban kifejezi szerepüket. Megkerülhetetlenségükben, áthatolhatatlanságukban, akadály-jellegükben utolsó támként jelennek meg a velük szemben önmagukat definiálni kísérlő figuráknak.

Az ilyen képvonatkozásokat olykor még magunk előtt sem bevallott feszültséggel szemléljük. Érezzük, hogy a figurák nem véletlenül nem hordoznak személyiségjegyeket – egyénietlenítettek, általánosítottak. A fotó elmosódik, a kép életlen, ám az ítélet erős. A felszólításnak megpróbálnak eleget tenni a figurák, akik arc nélkül bárkik lehetnek. Akár mi is.

Somhegyi Zoltán

Kiállítás a Kelenvölgyi „Festőiskola" növendékeinek munkáiból

2006. december 8-án nyílt meg a Kelenvölgyi „Festőiskola" Képzőművészeti Egyesület immáron hagyománnyá vált decemberi festménykiállítása a Kelenvölgyi Közösségi Házban. A tárlaton a festőiskola 14 növendékének 45 alkotásával ismerkedhettünk meg. A kiállító művészek: Barlai László, Bujdosó Krisztina, Csizmadia Gábor, Csordás Miklós, Hernádi Katalin, Horváth Jánosné, Horváth Péter, Kovács Gergely, Lászlóffy Ilona, Szőke Borbála, Tóth Éva, Tóth Júlia, Vaderna Éva, valamint Varjú Kornélia. Ezzel a kiállítással vette kezdetét a karácsony előtti, hagyományteremtő Kelenvölgyi Művészeti Hét.

Csépányi Ildikó

CSUKKA ESZTER

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

35. old.

Csutka Eniko MV 2005/4

lalkozni megújuló energiával, és alakul át energiatermelőből energiaszolgáltatóvá. Ez utóbbinak nem az a célja, hogy lehetőleg sok áramot fogyasszanak a kliensei, és ezzel növeljék a nyereségét, hanem hogy a lehető legkedvezőbb energiaszolgáltatásokat nyújtsa. Vagyis a jó energiaszolgáltatónak a saját fenntartásán kívül a célja az is, hogy a háztartások és az üzemek energiatakarékossági intézkedéseket tegyenek, és növeljék energiahatékonyságukat.

Korábban egy-egy védett terület kizárólagos szolgáltatóiként az energiamonopolisták szinte teljesen szabadon szabhatták meg az áraikat. Az új rendszerben üzemgazdasági értelemben rentábilisan vezetett energiaszolgáltatók fognak működni liberalizált árampiacon. Az átmenet természetesen nem lesz könnyű.

Csak ha mélyreható változások történnek az emberek gondolkodásában és érzelmeiben is (részben a jó energiapolitikusok hatására), akkor lehet áttérni az új energiagazdálkodásra. Sürgősen be kell következnie ennek a gondolkodásbeli és érzelmi változásnak, hogy megvalósulhasson az EU energiapolitikai célkitűzése: 2050-re ötven százalékra emelkedjék a megújuló energiák aránya. Rá kellene döbbennünk,

hogy a mai energiagazdálkodásunkkal akadályozzuk, hogy emberek a harmadik világban meg tudjanak élni;

hogy a mi energiafelhasználásunk negatív következményeit a föld más régiói kénytelenek viselni, amit csak azért tudunk könnyen eltitkolni önmagunk előtt, mivel e következmények tőlünk jó messze lépnek fel: Ázsiában és Afrikában, ahol egész országok válnak sivataggá, vagy egész országrészeket pusztítanak el áradások, vagy a Karib-tenger térségében, ahol gyakrabban pusztítanak hurrikánok, vagy a Csendes-óceánban, ahol egész szigetek süllyednek el;

hogy a globális politikai feszültségek egyik fő forrása a vízért és az energiáért folyó harc, vagyis az az égbekiáltó igazságtalanság, hogy a föld erőforrásainak nagy részét a ma élőknek csak a húsz százaléka élvezi, míg a nyolcvan százalékának csak pokoli nyomor jut.

Jegyzetek

[1] Harald Schützeichel: Strom durch die Zeiten. Anforderungen der Energieversorgung im 21. Jahrhundert. *Christ in der Gegenwart* No. 40, 2004, 326. o.
[2] Lutz Wicke: Umweltökonomie. 2. Auflage, München 1989, 286. o.
[3] Cynthia Pollock: Decommissioning: Nuclear Power's Missing Link. Worldwatch Paper, No. 69, 1986.
[4] Harald Schützeichel: Ein Netzwerk aus Zellen. Energieversorgung des 21. Jahrhunderts. Chancen und Grenzen erneubaren Energien. *Christ in der Gegenwart,* No. 41, 2004, 341–342. o.
[5] Ernst Ulrich von Weizsäcker: Erdpolitik. Ökologiche Realpolitik an der Schwelle zum Jahrhundert der Umwelt. Darmstadt, 1989, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 83–90. o.
[6] Weizsäcker: i. m. 76. o.
[7] Schützeichel: Strom durch... 325. o.
[8] Endreffy Zoltán: Atomenergia, decentralizáció, demokrácia. In Bibó Emlékkönyv, Budapest, 1980, szamizdat; Amory Lovins: Soft Energy Paths. Harmondsworth, 1977, Penguin.
[9] Schützeichel: Ein Netzwerk... i.m. 341–342. o.

Vegyétek és egyétek!

Carlos Saura gyönyörű Carmen-filmjében, a csábítás tetőpontján a lány azt mondja szerelmének: „Egyél meg!" Apokrif mozzanat, hiszen az eredeti dráma szövegében ilyen mondat nem szerepel. Mégis nagyon a helyén van, különösen, ha belegondolunk Földényi László Goya-esszéjének (A lélek szakadéka) makacsul visszatérő motívumába, a szexus és az evés/megevés mélylélektani alapú összekapcsolásába. „Vegyétek és egyétek, ez az én testem!" – mondta Jézus az utolsó vacsorán a kenyeret megtörvén tanítványainak. Frivol ötletnek, mi több, értelmezői önkénynek minősülhet a testi szerelem és a hitben való misztikus egyesülés jelképes aktusa között párhuzamot vonni, de mentségünkre szolgáljon, hogy áhítatteljes barokk oltárok is felidéznek hasonlóan kétértelmű képzeteket. Bernini Szent Teréz extázisába nem csak a kései utókor látja bele ezt az érzéki ambivalenciát. Egyelőre elég is ennyi az analógiás mutatványokból, hisz voltaképpen **Csurka Eszter** újabb munkáinak egy ikonográfiai értelemben koherens csoportját kívánjuk bemutatni. Kezdjük egy performansz fázisképeivel! Csurka fémvázra kenyértésztából gyúr, rak fel életnagyságú emberi alakot, hogy az így kiformálódó *testből* annak rendje és módja szerint kenyeret süssön. Ezt azután a verniszázs közönsége elfogyasztja, maga is tevőleges (evőleges?) részévé válva ekképp az alkotás folyamatának. „Ezt cselekedtétek az én emlékezetemre" – mondhatta volna Csurka Eszter a lámpák eloltásakor, mert ne feledjük, színház volt ez a javából. Az alkotó színházi múltja dereng fel azoknak a képeknek a mögöttes tartományaiban is, ahol saját testét fényképezte, modulálta, majd festette át kíméletlen és eksztatikus, baconi gesztusokkal. A szánandó test és esendő lélek szó szoros értelmében önmarcangoló felmutatása mint „exhibíció", mint a közszemlére tétel művészetpszichológiai archetípusa úgyszólván kötelez az összevetésre az úrfelmutatás dogmatikai tézisével és liturgiai gyakorlatával. Az eucharisztia dogmájának szertartásrendi elismétlése ugyanis fennköltszínház, szimbolikus eszközökkel. Isten az írás szerint a maga képére teremtette az embert, de Csurka Eszter alakjainak aligha van közük ahhoz a megistenült emberképhez, amit bizonyos vallásfelekezetekben – végső soron az összetéveszthetőség okán – érdemesnek tartottak betiltani. A ruhátlanság – akár Krisztusé, akár más jelenkori foglyoké – lehet az áldozatstátus jele, lehet a bűn, a prostitúció, de lehet az ártatlanság képi attribútuma is. Csurka „ennivaló" gyerekeket is felvonultat képein, olyanokat, akiknek pőrésége idilli, természetes állapot, akárcsak a pogány Árkádia szép henyélőié – ahogyan Ingres nevezte őket. Emberi és isteni egzisztenciának, valamint a kenyér szimbolikus és praktikus jelentésének (nemcsak szentelt ostya, hanem mindennapi kenyér is) összefüggése az antik eredetű pogány–keresztény tradícióban éppoly magától értetődő, mint a gyermek mezítelensége Ámortól a kisdeden át a kettős gyökerű mitológiai családfával rendelkező puttóig. Csurka Eszternél a felhőtlen társas együttlét és a csak az optikával (tulajdonképpen tükörrel) megosztott kínzó magány képei azonos színtartományban jelennek meg. A művész az infantilizálódó konzumvilág brillant színeit használja akkor is, amikor goyai értelemben „fekete képeket" (pinturas negras) fest. Furcsa módon ez a világító kolorit mégsem kelti fel a reklám és a marketing penetráns világából ismerős érzeteket, bizonyára azért, mert célja nem a bármi áron való figyelemfelhívás. A negatívba fordított fotográfia sejtelmes formáit, inverz fényviszonyait Csurka még megtetézi a laborálás titkos alkímiájának változatos effektusaival. Sikerül is evvel igazi misztériummá emelnie a fénytan és a vegytan törvényeiből levezethető egyszerű folyamatokat. A fénykép az ő kezében nem az optikailag korrekt valóságtükrözés lehetséges végpontja, hanem a szuverén víziónak olyan technikai eszköze, amivel a festészet hagyományos műfajai – akt, csoportportré, csendélet – is megvalósíthatók. Derkovits Gyula hol ablakpárkányra, hol lószarral és vérrel mocskolt hóba komponálta azt a karéj kenyeret, ami számára az osztályharc végső tétjének szimbóluma volt. „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!" Csurka Eszter legfőbb leleménye, hogy mindezt képes felidézni bennünk, egy rózsaszínben felnagyított fényképpel, amin látszólag csak az elvágott kenyér szövetszerkezetére élesíti az optikát.

Várkonyi György

Csurka Eszter munkái

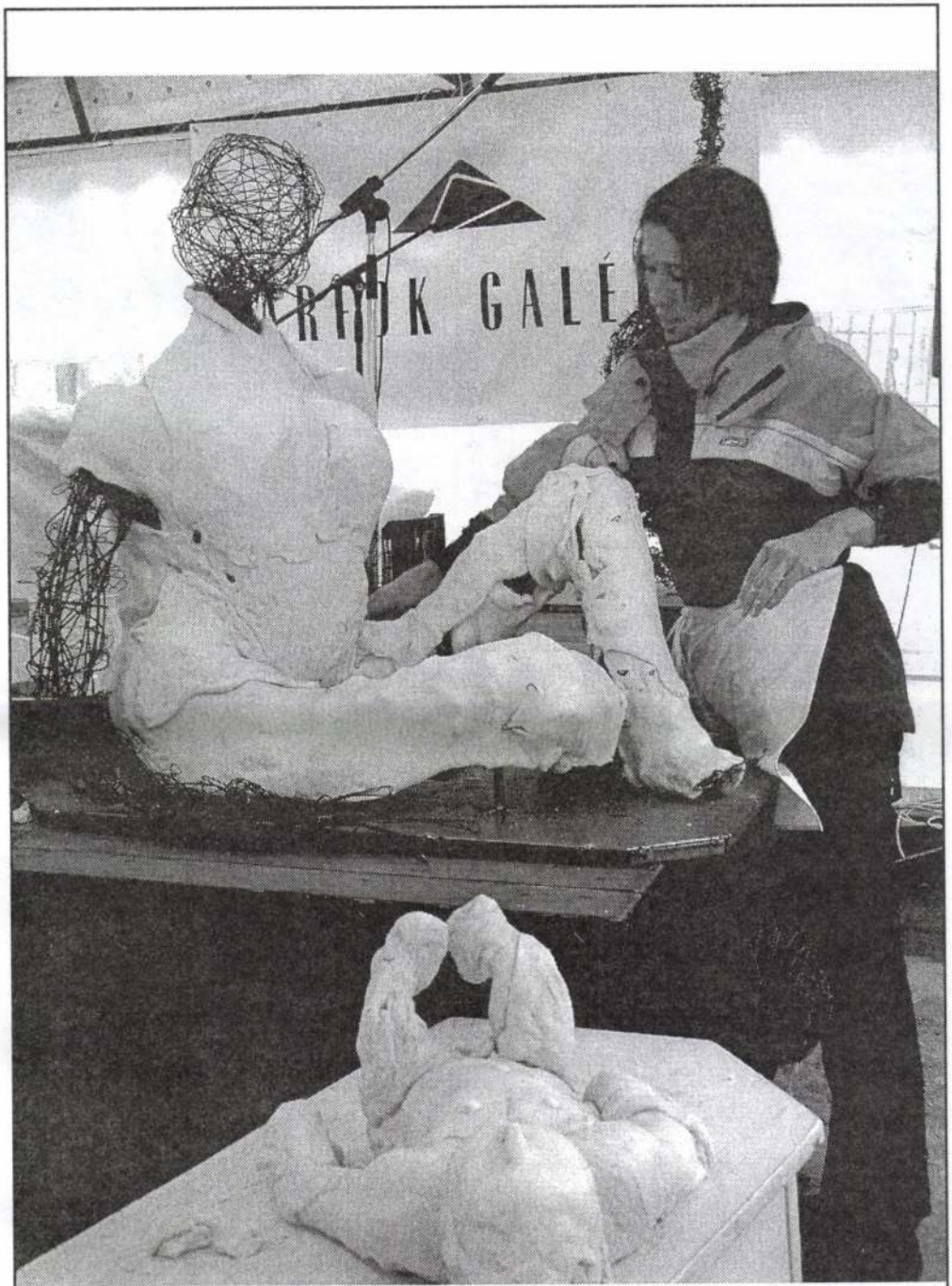
GALÉ

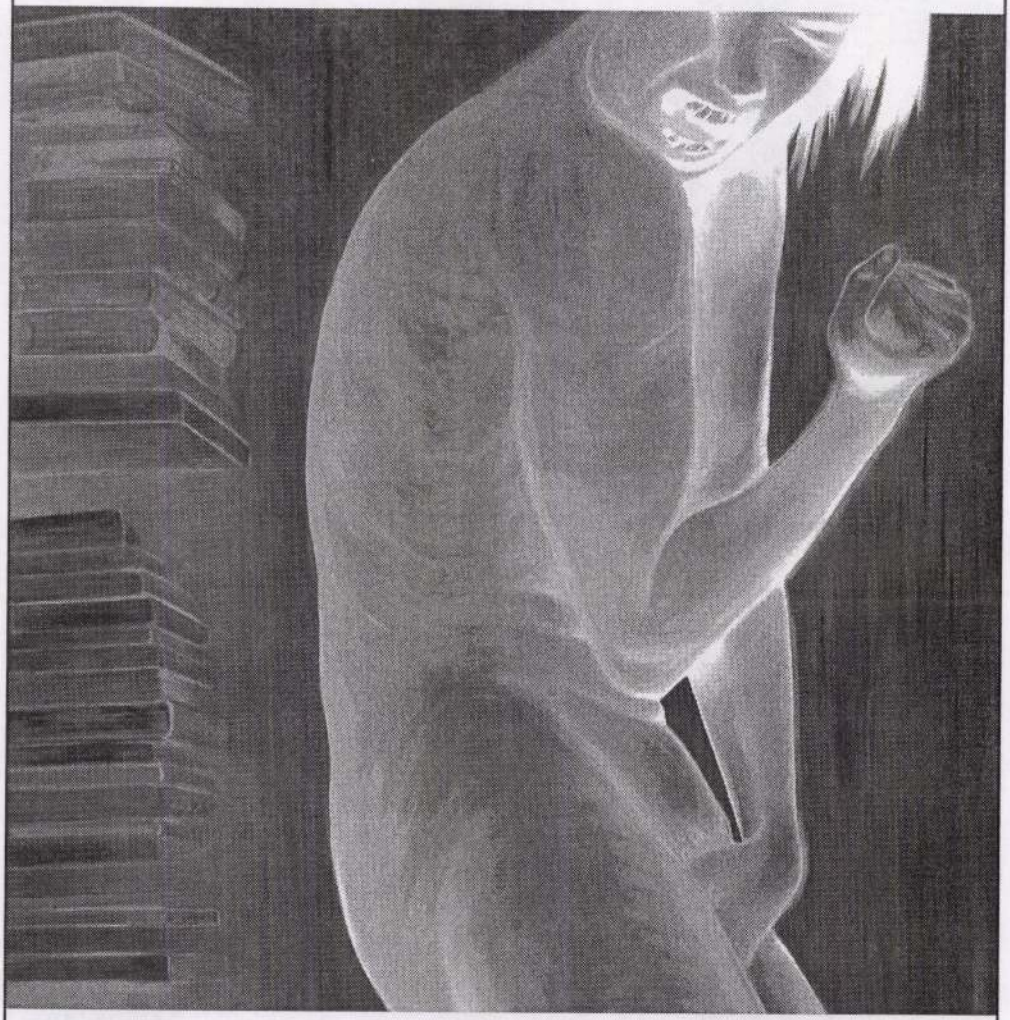

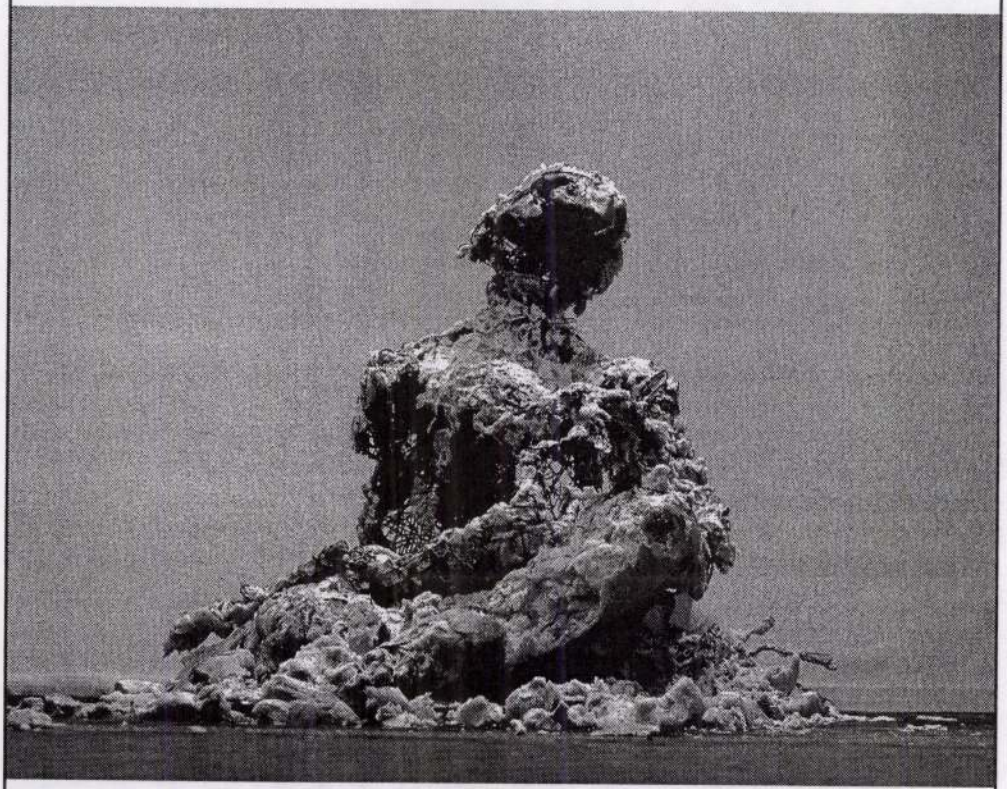

CSURKA ESZTER

Fogyasztható művészet – ZabArt

VÁRFOK GALÉRIA

XO Terem

Szeretettel meghívom Önt a Várfok és Battyhány utca találkozásánál tartandó rendezvényünkre, **2003. október 19.-én VASÁRNAP egész nap.**

Csurka Eszter egész napos kenyérszobor-akciójára.
A kenyérszobrok ezen az egy napon lesznek láthatóak az XO Teremben, a kiállítás megnyitójára 19 órakor kerül sor.

A kiállítást megnyitja **Szeifert Judit** művészettörténész,
A rendezvény fővédnöke **dr. Nagy Gábor Tamás**, az I. kerület polgármestere

PORTÁL GALÉRIA
1012 Várfok u. 8.

2003. november 15-ig
NAGY GABRIELLA
munkája látható.

A galéria gyűjteménye előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

Kapcsolódó programok:
18 órakor az I. Bécsi Zöldségzenekar koncertje a Fény utcai Piacon.

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20
489 39 21
213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu

Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
AUDI
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc
RÉM Kreatív Csoport

Támogatók:
Budapesti Őszi Fesztivál
Budapesti Fővárosi Önkormányzat
I. kerületi Önkormányzat
Budavári Művelődési Ház
Roll Rt.
Honvéd Együttes
Visus
Polifilm

VÁRFOK GALÉRIA

Csurka Eszter és a **Várfok Galéria** Szeretettel meghívja Önt
az Örökmozgó moziba
2004. április 17-én, szombaton 20:30-ra

Polifilm: ZabArt - Csurka Eszter kenyérszobor akciója
Sulyok Gabriella: ZabArt - fogyasztható művészet filmjeinek bemutatójára

A filmek után az **Ágoston Béla Trió** koncertet ad, vendég: **Herczku Ágnes**
A bemutatót **Csurka Eszter műveinek kiállítása** kíséri, mely április 15-től megtekinthető az Örökmozgó Galériában.

ÖRÖKMOZGÓ MOZI
VII. Erzsébet krt. 39. tel: 342-2167

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20, 489 39 21, 213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu

Együttműködő partnereink:
Budapesti Őszi Fesztivál,
Roll Rt.,
Visus Kft.,
Honvéd Együtes,
Budavári Művelődési Ház,
Polifilm,
Budapest Bortársaság,
AUDI,
Állami Nyomda Rt.,
Rém Kreatív Csoport
Médiatámogató: Stílus Magazin

VÁRFOK GALÉRIA

Csurka Eszter és a **Várfok Galéria** Szeretettel meghívja Önt
az Örökmozgó moziba
2004. április 17-én, szombaton 20:30-ra

Polifilm: ZabArt - Csurka Eszter kenyérszobor akciója
Sulyok Gabriella: ZabArt - fogyasztható művészet filmjeinek bemutatójára

A filmek után az **Ágoston Béla Trió** koncertet ad, vendég: **Herczku Ágnes**
A bemutatót **Csurka Eszter műveinek kiállítása** kíséri, mely április 15-től megtekinthető az Örökmozgó Galériában.

ÖRÖKMOZGÓ MOZI
VII. Erzsébet krt. 39. tel: 342-2167

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20, 489 39 21, 213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu

Együttműködő partnereink:
Budapesti Őszi Fesztivál,
Roll Rt.,
Visus Kft.,
Honvéd Együtes,
Budavári Művelődési Ház,
Polifilm,
Budapest Bortársaság,
AUDI,
Állami Nyomda Rt.,
Rém Kreatív Csoport
Médiatámogató: Stílus Magazin

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1972 FEB 6

MAGYAR NEMZET

Csurka István

Budapesti változatok

Reismann János fotókönyve

Napok óta nézegetem Reismann János új könyvét, a *Budapesti változatokat*. S naponta halasztgatom, hogy a helyére rakjam a könyvespolcon. Jól tudom ugyanis, hogy hamarosan ismét levenném, mert sürgősen meg kellene néznem benne valamelyik képet.

Egy szó mint száz, képtelen vagyok szabadulni Reismann János könyvétől: Reismann János felvételeitől. S közben váltig töprengek, vajon miért? Hisz nincsen ebben a kötetben egyetlen „szép" — amúgy magazinbavalóan lenyalt — felvétel. S olyan se nagyon, amely a képeslap-konvenciók szerint szépnek számíthatna. Csupa szabálytalanság ez a könyv. Vannak benne szép nők, de az egyiknek gyűrött a ruhája, a másik óriási szatyorral talpal valahová, a harmadik meg, habár a ruháján, az eleganciáján semmi kivetnivaló, egy vedlett téglakerítés előtt siet, lobogó hajjal. Vannak benne szép épületek, de Reismann őket sem glancolja ki jobban, nem mutatja szebbnek, tisztábbnak, méltóságteljesebbnek, mint amilyenek a valóságban. És egyébként se nagyon vonzódik hozzájuk. Jobban szereti az utcákat, a nyüzsgést, a mozgást, a pillanatonként változó arcú Budapestet. Azt, amit mindnyájan ismerünk. Amit — Reismann-nal együtt — mindnyájan szeretünk, szidunk. Ahol élünk.

De hát akkor mi újat mond ez a könyv, mi újat mutatnak ezek a felvételek? Egy ember megy az utcán, kinéz az ablakán, repülőre ül, bekukkant az udvarokba, lemegy az aluljáróba, utazik a metrón, sétál a Duna partján. És fényképez. Ugyanazt látja, amit mindenki más. Csak nem egészen úgy! Csak egy kicsit jobban, egy kicsit pontosabban, egy kicsit emberibben, mint mi, a többiek, akiket fényképez! Mert ez az ember Reismann János. És ő tud valamit, amit csak kevesen: megmutatni a világ hétköznapjait.

Ám anélkül természetesen, hogy unalmas vagy mesterkélt lenne. Az előbbire ugyanis nem képes, a másikra meg nincsen szüksége. Nem kell kínkeserves „spontán beállításokat" rendeznie a gép lencséje elé, mert van türelme és szeme a pillanatok közül kivárni, s ha itt van, meglátni az igazit. Az egyetlent, a jellemzőt. S a megismételhetetlent. Három szerelmespárt, amint tökéletes ritmusban ül a Duna-parti lejáró fehér korlátján. Egy meszes cipőjű, pocakos ácsot, amint hóna alatt az ebédjével, a kezében egy fél kiflivel átvág az elegáns Váci utcán. A startot a galopp-pályán, a fogadókat, a reménykedőket, a szisztémakutatókat, a letörten könyöklőket. Egy rohanó vizslát a behavazott lépcsőn. A szánkózókat a Gellérthegyen. Egy kismamát a Váci úti teherautó-forgatagban. Pletykáló asszonyokat a Józsefváros vedlett házai közt. A napozókat a parkok pardjain, a sietőket az aluljárókban. Egy biciklizö srácot a gangon. A kukoricaevőket, a rohanókat és a ráérőket a Körúton. Az albérletet keresőket a Nyugati pályaudvar hirdetőtáblájánál. A morcos öregasszonyt a Gerbeaud teraszán. Egy felfordult sörösautót a Vígszínház előtt. Egy szerelmespárt a körúti ház ablakában.

A pillanatok költőjeként ismerheti meg Reismann Jánost ebből a könyvből a vele találkozó. De azt sem felejtheti el, hiszen, ha figyelmesen nézi végig újra meg újra ezeket a remek karakterű felvételeket, rá kell ébrednie: Reismann nemcsak a pillanatot veszi észre, hanem ismeri, tudja az egészet is. Tud szerkeszteni. És minden, amit meglát, s amit lefényképez, amit kötetébe válogat, összetéveszthetetlenül budapesti. Pesti a csődület a felfordult teherautó körül. Pestiek a fagylaltot nyalók, a kukoricaevők, a sétálók és a rohanók, a nők és a férfiak, a fiatalok és az öregek, a házak és az utcák, a gangok és a parkok, a gyár és a cukrászda.

És budapesti Reismann János is. Hiszen egy idegen nem tudna ilyen otthoniasan mozogni, ilyen egyszerűen és hitelesen meglátni mindent, így meglesni és lencsevégre kapni egy város magánéletét.

Könyvét ezért az érti majd és az élvezi igazán, aki hozzá hasonlóan szereti Budapestet. Ők fogadják igazi örömmel az eléjük varázsolt új arcokat; s ők értik majd meg a legjobban a sorozatokká alakuló felvételek igazságát, kedves játékát — a kötet fejezeteit, amelyekben ilyen címek foglalják össze a közelebbi meghatározás nélkül egymás után sorakozó felvételeket: A Belvárosban, Madártávlatból, A Várban, Az ablakomból, A Gerbeaud, A Nyugatitól a Margit-hídig, A Duna, Udvarok, Az aluljáróban, Józsefváros—Ferencváros, A Váci út és Újpest, Óbuda, Pasarét, Tél, Lóversenyen, Összevissza, Tavasz.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy csupán egy szűk (szűk? — kétmilliós!) „szekta" számára készült volna ez a könyv. Hiszen a szokványoktól távoleső, egyéni hang, a prospektusszépségek után az igazság költészete olyan színt jelent a Budapestről kiadott fotókönyvek sorozatában, amely biztosan számíthat a sikerre — ha mással nem, hát ellentétességével, konvencióellenességével — a várost megismerni vágyók, s a fotóművészet hívei körében.

És ebben a sikerben bizonnyal része lesz Csurka Istvánnak is, aki találó miniatürökkel kíséri végig és vezeti be a *Budapesti változatok* fejezeteit; valamint Kass Jánosnak, aki az egész könyvet megtervezte, formába rendezte. *(Corvina.)*

(horváth)

vattervező a tav
1972 tavaszának
mutatóját, a várc
delben, belvárosi
zunk rendezte. E
tató modelljei te
rosan a kirakatba
Ennek a bemuta
érdekessége is van
a Divattervező V
vezőművészeivel
lépett", vagyis az
lek a legismertebb
kreációi. Sőt, együ
nak javaslatokat a
ra és a színekre a textilipar-

nak. Néhány héttel ezelőtt a sajtó tájékoztatást kapott a készülő tavaszi divatról. S most, amikor a felvonuló modelleket néztük, amit akkor hallottunk, itt *máris láttuk*.

A MATRÓZ

stílus a legújabb divat. A „Tengerész, ó szívem tengerész" jól ismert dallamára lejtett a kifutóra a maneken, fehér matrózgalléros, piros-

nat jó variálási lehetőséggel — *minden korosztálynak divatos*. Nagy sikere volt a sötétkék, pettyes hatású szövet, sötétkékkel paszpólozott kosztümkabátnak, amelyhez sima, sötétkék szoknyát viselt Zsuzsa. A modell rajzunkon megtekinthető.

A BALLONKABÁT

az idei tavaszon és nyáron nagy divat lesz. Az új közül talán a legmutatósabb az égkék ballonkabát, újszerű gombolásmegoldással: valóságos gombparádéval!

Szép kötött együttes a hófehér „kislányruha" (hossza a térd fölött 15 cm-mel végződik), lila alapon fehér kockás, mellény vonalú kabáttal. A kabát hossza takarja a térdet. Ha kettéválasztjuk e modellt, a ruha a teenagereké, a mellénykabát pedig, amint néhány modellnél jelezték, *a harmincéves nőké*.

A DIVATSZÍNEK:

míniumpiros, kobaltkék, saláta és petrezselyemzöld, szegfűrózsaszín, porcelánfehér, tengerészkék és napsárga.

Az új modelleket már láttuk, az árcéduláikat még nem. Reméljük, az is tetszeni fog!

(f. b.)

ESZTREJTVÉNY

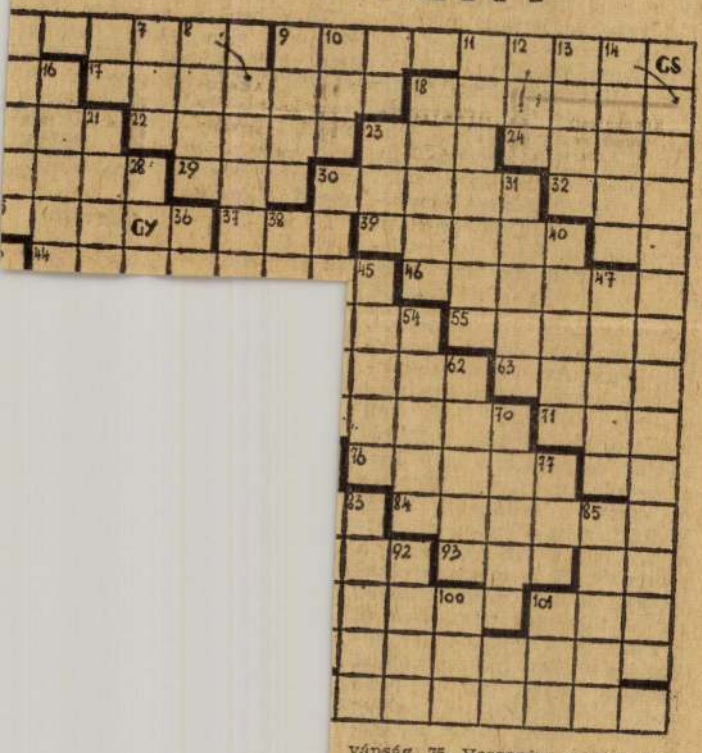

vánság. 75. Veszprém megyei község. 77. Megye, vidék, németül. 78. Óvatlanul kicsempész. 80. A tyúk elnevezése némely vidéken. 83. A görög mondákban Argolisz mitikus királyának leánya, Zeusz egyik szerelme. 85. Polónak, a középkor legjelentősebb európai utazójának személyneve. 87. Elképzelés. 89. Mozgófénykép. 90. Neves dán történetíró (Péter Eduárd). 92. Európai főváros. 95. Vonatkozó névmás. 97. Férfinév. 98. Román pénz. 100. Egyforma betűk. 101. Politikai, röviden.

Valló Emil

Beküldendő a vízszintes 3. és a 9., valamint a függőleges 1. és a 28. számú sorok megfejtése. Határidő: február 16.

*

Január 23-i számunk keresztrejtvényének megfejtése:

Elnézést kérek, de még én sem jártam ott, — ezek szerint két másik személyről van szó.

Tíz-tíz lottószelvényt nyertek:

Budapestiek: Adorján Lajosné, Divéki Sándor, Dombóvári István, Igaly Jánosné, Papp Katalin, Sényi Paula, Takács Zoltán, Tóth Mihály, Vavrek Józsefné, Veres Sándor.

Vidékiek: Hamerka Gyula, Balassagyarmat; Kazy Józsefné, Eger; Krammerhófer Ilona, Salköveskút; Révfalusi Erzsébet, Tamási; Sarlós Dezső, Keszthely; ifj. Szabó Józsefné, Nagykálló; Szende Lászlóné, Nagymaros; Szigeti Géza, Fehérvárcsurgó; Szücs Lajos, Cigánt; Wurtz Jakab, Harta.

Felhívjuk rejtvényfejtőink figyelmét arra, hogy megfejtéseiket kizárólag nyílt levelezőlapon küldjék be, a jövőben csak ezeket a megfejtéseket áll módunkban elfogadni.

MDK

Csurkovits Károly

Férfiképmás, festm.repr.

Árv. Csarnok 1o4. aokc. 1942. máj.

I. tábla.

Dr. Csuzmus Alánné

A hazendi pelcelhányás tervezője

Andrássy Antal: Művészház a gyózban

Építők hapja 1968 X. 21

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1982 APR 5

TAXI

CSUROM M 1021

Budapest '82 (rézkarc)

fesszusi küldött, olvasztár portréja.

Színes képriport tudósít az ukrajnai köznapokra nyáridőben jellemző lázas munkáról, az aratásról. Távoli országokban is ismert a Birszkij Együttes, amely Ukrajna híres táncait a tengereken túlra is elvitte a közönségnek.

Összeállítás számol be a *Krím-környék* és a magyar Helvécia Állami Gazdaság, illetve *Bács-Kiskun* megye kapcsolatairól. Voronyezs városáról riport beszél.

Augusztus utolsó napjaiban rendszeresen megtartják a híres *szorocsinci vásárt*, amelyen korhű kosztümökben Gogol regényhősei is megjelennek.

Ezúttal is orosz olvasmány, keresztrejtvény, filmismertető, valamint a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza programelőzetese zárja a számot.

maradt. A feladatokat természetesen ennek tükrében határoztuk meg. Legfontosabb célként a gazdálkodáshoz való rugalmas alkalmazkodást, a taxisforgalom mennyiségi és minőségi színvonalának emelését, az üzemanyaggal, az élő- és holtmunkával történő takarékosságot jelöltük meg. A nehéz gazdasági körülményekre tekintettel, csupán 51-52 millió forint elérhető eredményt terveztünk. Ezt azonban 91 millió forintra sikerült teljesíteni, amely megfeszített, kiváló kollektív helytállás bizonyítéka.

Ezután arról adott tájékoztatást, hogy — örvendetes módon — évről-évre csökkent a sajáthibás baleseti mutatók száma. Csökkent a visszautasított fuvarok száma is, és nőtt a beérkező dicsérőlevelek száma.

A tájékoztatóban helyt kaptak a munka- és szociális körök közt[illegible] Nyugdíjasklub rendszeres programjaiban.

— Fiataljainkat különböző lehetőségekkel arra ösztönözzük, hogy továbbtanuljanak — mondotta ezután. — Ennek egyik módja a vállalatnál kialakult szokás, miszerint a tanulmányaikat eredményesen befejező hallgatókat évente jutalomban részesítjük. Kétszázezer forint értékű taxicsekket adtunk át az elmúlt év során 2 budapesti intézetnek, melyekkel mozgássérült gyermekeik iskolába járását kívántuk megkönnyíteni. Százezer forintot juttattunk a cukorbeteg gyermekek, 346 ezer forintot pedig az idősebb emberek életkörülményei megváltoztatásának elősegítésére.

— A honvédség által megküldött tájékoztatóból az derül ki, hogy — amíg távollétük alatt együttgondolkodásával, közös tenniakarásával kollektíva[illegible] teremtett számunkra, hogy villanásnyi interjút készítsünk: *Bali Gábor* 1978-ban került a vállalathoz. Az autókölcsönzésben, mint átadó-átvevő gépkocsivezető dolgozott. 1980. június 12-én hívták be sorkatonai szolgálatra, s 1982. február 12-én szerelt le tizedes rendfokozattal.

— Régi munkahelyemre kerültem vissza. Távollétem alatt minden megváltozott — mondja. — A régi munkatársak szinte teljesen kicserélődtek, jobbak a munkakörülmények, nagyot javult a szolgáltatás színvonala is. A katonai szolgálat során megszerzett vasfegyelem, úgy vélem hozzásegít ahhoz, hogy a munkába újra beilleszkedhessem.

— Mint élenjáró katona a honvédségnél oktató sofőr voltam. Ez idő alatt egy taxis kollégát is szerencsém volt oktatni.

Kesztyűs Ferenc

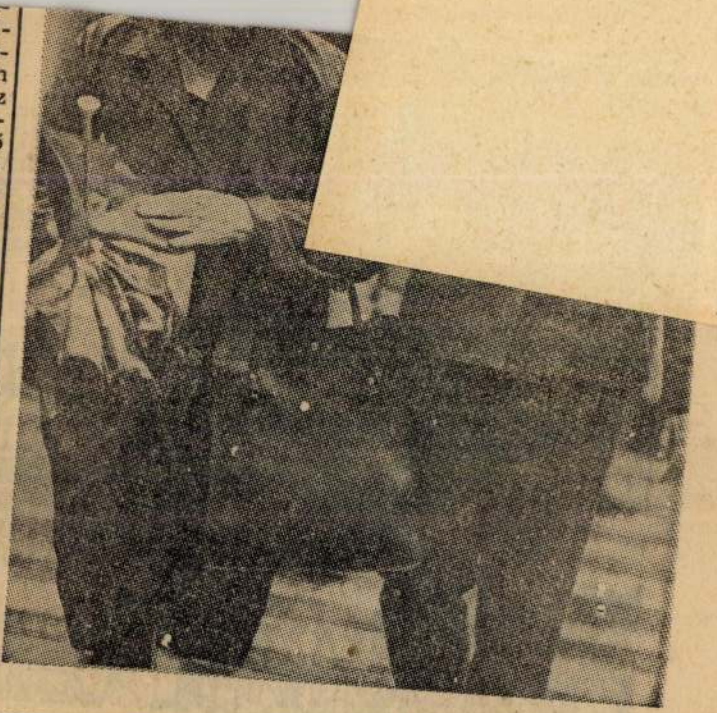

Csusánszky Ferenc

Nagybiccséről (Trencsén m.) 1810-ben 23 éves.

Csusánszky Ferenc, Nagybiccséről (Trencsén m.), atyja hg. Esterházy urad. tanácsos, 23 éves korában, 1810 nov. 19-én iratkozott be.

Vása

Fleischer Bécs 36 d.

Doszkár János és Ferenc

Háztalarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK

T. Csusner Margit

A Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. müvésztagjai 1938.

MTK

T.Csusner Margit festő, Pécs

Pécsi Képzőm. és MUbar. Társ. kiáll. 1938.jun.

MDK

T.Csusner Margit Pécs, estő

Pécsi Képzőm. és Mübar. Társ. kiáll. 1936. nov.

ábrutalás megírva

Csusner Margit

Jessö Pécs

lásd

Tarai Lajosné Csusner

Margit.

MŰEMLEKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
604 1943 szám.
1943 IX. 9. n.

Ajak község elöljáróságától Tárgy :

2273/1943 K.sz.

Tekintetes
Müemlékek Országos Bizottsága

F.é. julius 27 fenti szám al
Hősi Emlékmü kivitelezéséhez szüksége
költségek közlése mellett - hivatalom
arra, hogy a tervekem még nem kaptam m
lettel kérném.

Ajak 1943

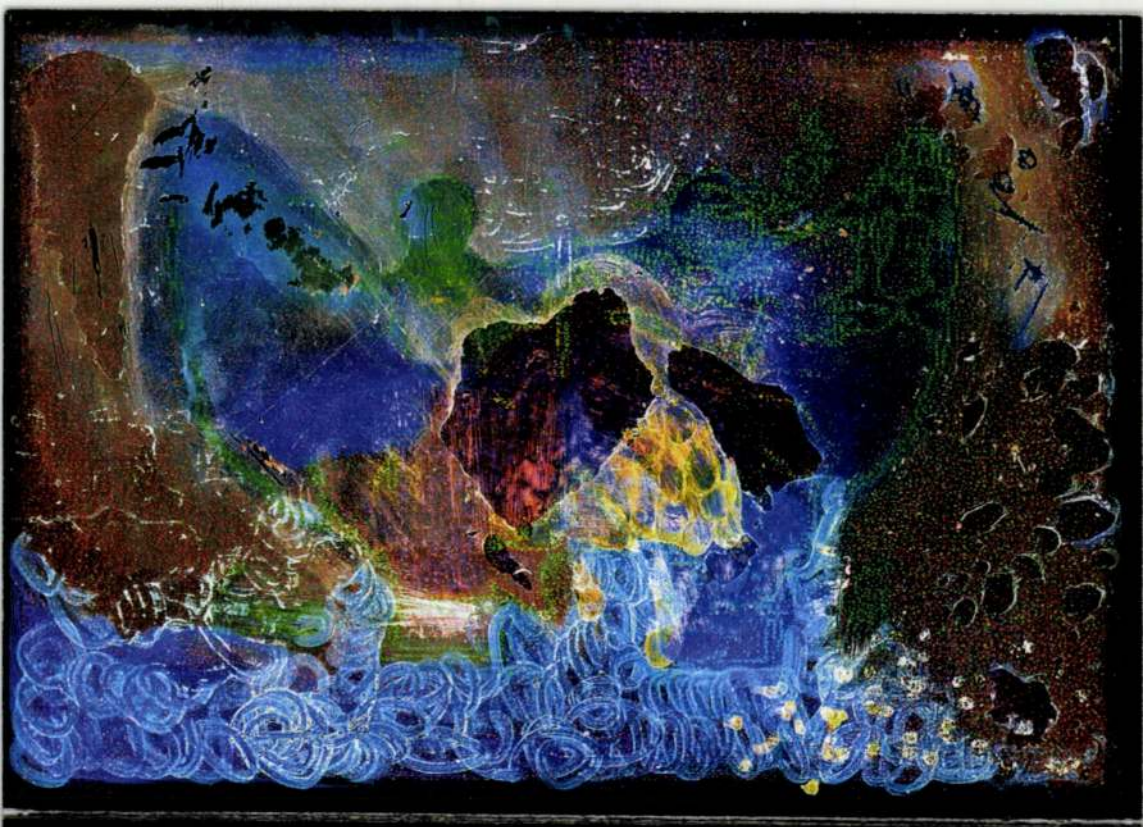

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

Csurka Eszter
és
Paál Zsuzsanna

kiállításának megnyitójára

1998. május 28 -án (csütörtök) 18 órakor
a Budapest Galéria Kiállítóházába
Bp. III., Lajos utca 158

Közreműködik

Bánfai Beáta és Keönch Boldizsár

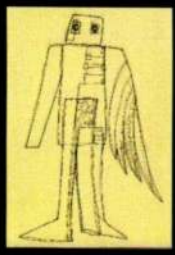

Foto: Czégény Éva

A kiállítás 1998. június 14 -ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig.

Műemlékek Orsz. Bizottsága
Bpest, II. Fögyes Endre u.10.

Budapest, 1941 junius 13 — Ára 20 fillér — II. (VII.) évfolyam, 24. szám

ORSZÁGJÁRÁS

Vendégforgalmi, nyaralási és utazási hetilap

Előfizetési árak: Egy évre 40 P, félévre 20 P
Tisztviselőknek kedvezmény
Postatakarékpénztári csekkszámla: 29.810

A Magyar Királyi Belügyminisztérium az „Országjárás"-t 1100—1939. számú rendeletével a közigazgatási hatóságok figyelmébe ajánlja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Párisi-utca I. I. emelet, Telefon: 186-724

ORVOSOK

A Mezőgazdasági Vásártól és a B. N. V.-től eltekintve, 1941 első felének idegenforgalmi eseményeit jóformán kizárólag az orvosoknak köszönhetjük. A Balneológiai Kongresszus, a Balatonfüredi Orvoshét, a Budapesti Országos Orvoshét, a szegedi orvoskamarai kerület erdélyi tanulmányútja és féligmeddig a Nemzetközi Fürdőszövetség budapesti kongresszusa mind azt jelenti, hogy ami mozgás, idegen- és vendégforgalom volt a közelmult hetekben, az javarészt az orvosokkal kapcsolódott.

A magyar vendéglátó és idegenforgalmi ipar jól látja ezt és tiszteletteljes hálával fordul a magyar orvostársadalom felé. Az érdekeltségek tisztában vannak azzal, hogy a megnagyobbodott ország páratlan értékű gyógytényezői, fürdő- és üdülőhelyeink csak akkor érhetik el az őket megillető népszerűséget, foglaltságot és fejlődési lehetőséget, ha a magyar orvosok különleges szeretettel, megértő buzgalommal terjesztik gyógyhelyeink jóhírét. Ha hirdetik, hogy a magyar gyógyhelyek közt mindenféle betegségre akad megfelelő orvosság!

Gyönyörűen szép és felelősségteljesen nagy feladatok várnak itt a magyar orvostársadalomra, a magyar orvos tudós és tárgyilagos hírverésére. Mert legyünk tisztában azzal, hogy minden a reklámon, a propagandán múlik. Hiába lennének Budapest pompás gyógyvizei, ha nem gosdoskodtak volna arról az illetékesek, hogy szerte a nagy világban tudják — „Budapest a gyógyfürdők városa". —

Persze itt sem elég a hírverés, kell a szervezés is. Elégtétellel állapíthatjuk meg, hogy e tekintetben is hoztak az utóbbi évek komoly fejlődést. Ez az a munka azonban, ahol a megállás visszaesést jelent. Éppen ezért folytatni kell a szervezést és folytatni kell éppen az orvosok között, akik e vonatkozásban a legjobb segítőtársai idegenforgalmunk további fejlődésének. Megfelelő szerveink külön kötelessége az orvostársadalom bevonása az idegenforgalmi munkába, hiszen Karlsbadot is az orvosi javallat tette világhírűvé.

Nos, ezeket a javalatokat, ezt a világgá szóló propagandát kéri az öntudatos magyar orvostársadalomtól a magyar idegen- és vendégforgalom. És itt nem rideg üzleti szempontokról van szó, hanem nagy nemzetgazdasági célok szolgálatáról. Nem kétséges, hogy a magyar orvos örömmel és készséggel teszi magáévá ezeket a szempontokat, annál is inkább, mert semmi egyebet nem kell tennie, csak legszigorúbb orvosetikai meggyőződése szerint hirdetni egy-egy gyógyhelyünk gyógyító erejét, értékét, páratlanságát.

Keledy Tibor, Kolozsvár polgármestere beszél a város idegenforgalmi problémáiról

Fővárosi iskolák, szakemberek, kongresszusok a nyári Kolozsváron

Vasárnap lesz a körösfői népviseleti bemutató-verseny

Mióta a szép idő beköszöntött, a Kolozsvárra érkező vonatok szinte ontják az utasokat Erdély fővárosába. Az iskolai tanév befejeztével ez az özönlés még erősen fokozódik majd. Viszont elszállásolás tekintetében aggasztó a helyzet már most is.

Megkérdeztük

Keledy Tibor

polgármestert, hogyan oldják meg az idegenforgalom problémáját a mai körülmények között?

— *Elszállásolás tekintetében, sajnos, nem a legjobban állunk,* — *hangzik a válasz.* — A szállodák befogadó képessége kevés, új szállodákat a román megszállás ideje alatt nem építettek. Megnehezíti a helyzetet az is, hogy jelenleg a Kolozsvárott állomásozó hadtest is elfoglal egy kilencven szobás szállodát. De már épül a hadtest számára az új épület, őszre el is készül és akkor felszabadul ez a szállodánk. Addig is,

amíg megfelelő szállodákkal rendelkezhetünk, magánlakások bevonásával igyekszünk az idegenforgalom kérdését megoldani

és Kolozsvár látogatóit megfelelő szálláshoz juttatni.

— *Az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal* túrista- és diákszálló létesítését határozta el s a város nagy anyagi áldozattal *kibérelte hatezer pengőért a Főtéren álló szép Jósika-házat, vagy más néven „lábasházat", erre a célra.* Ebben az empire oszlopos finom épületben

százötvenágyas szállót rendezünk be,

amely még a nyár folyamán megnyílik. Így legalább a túristák és főleg a diákok számára már az idén elég helyet tudunk biztosítani. Szükség is van a diákszállásra, mert

tömegesen jelentkeznek a fővárosi és vidéki iskolák,

amelyeknek diákjai Kolozsvárra jönnek a nyári szünetben.

— A diákokon kívül *sok szakember látogatását is várjuk,* elsősorban múzeumi szakemberek és műtörténészek, egyetemi szemináriumok érkeznek a közel jövőben.

A nyári hónapok folyamán több kongresszus színhelye lesz Kolozsvár:

az *Országos Magyar Kultúrszövetség* kezdi meg a sort, amely június 22-én tartja itt kultúrális kongresszusát, aztán itt ülésezik majd a *Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége,* a *protestáns lelkészek* egyesülete és itt rendezik az országos *tűzoltó-kongresszust.* A csoportos látogatókon kívül természetesen számítunk nagyszámú egyéni utasra is és reméljük, hogy az az utasközönség, amely az erdélyi fürdőkbe igyekszik: nem mulasztja el útközben Kolozsvár megtekintését.

— Június 15-én, vasárnap, *nagy attrakció várja az utazóközönséget a Kolozsvár melletti Kőrösfő* községben, ahol

nagyszabású kalotaszegi népi ünnepséget rendez az OMIH kolozsvári kirendeltsége,

Horváth Elek dr. vezetésével. A látványos bemutató iránt rendkívüli érdeklődés nyilvánul meg, *egyes falvakból százak is jelentkeztek részvételre,* úgyhogy páratlan élmény lesz a közönség számára a színes ünnep.

A Szent István-hét programja

Tűzijáték, gyöngyösbokréta, díszhangversenyek

A Vigadó-tér: Budapest idegenforgalmi tere

A főváros városgazdasági, idegenforgalmi és közművelődési ügyosztálya Némethy Károly dr. tanácsnok irányításával, az érdekeltek bevonásával elkészítette az idei Szent István-hét programját. A program rámutatott arra, hogy a mai idők nem alkalmasak nagyobbszabású újdonságok beiktatására és a kulturális szakbizottság véleménye szerint igen kívánatos lenne, ha a nagy nemzeti ünnepet a nemzeti kultúra szempontjából minéljobban kimélyítenék.

Idén is a szokott fénnyel és pompával tartják meg a Szent István-napi

Szentjobb-körmenetet.

Idén is felállítanak tribünöket a vendégek számára. Megrendezik a Szent István-hét hagyományos és a nagy tömegek részére hozzáférhető látványosságot: a

Szent István-heti tűzijátékot

a Citadellán. A tűzijáték költségei, a munkabérek és az anyagárak emelkedése következtében 23.000 P-re emelkedtek. A tűzijáték kezdetének időpontja a nyári időszámítás bevezetésének következtében megváltozik: féltiz—tíz órakor tartják meg a tűzijátékot. Az Erzsébet-híd és a Lánchíd között a tűzijáték megtekintésére — az alsó rakparton — üdülőhelyeket létesítenek, a jegyeket az IBUSZ árusítja. A tüzijáték befejezése után sor kerül az Erzsébet- és a Lánchíd közötti budai alsórakodóparton az ú. n.

„megvilágított vízfüggöny"

bemutatására. Ez a vízfüggöny mintegy 300 sugárból áll majd és igen látványos produkciónak ígérkezik. A vízfüggönyt a főváros tűzoltósága létesíti.

A Gyöngyösbokréta ebben az évben nyolc alkalommal szerepel a Magyar Művelődés Házában. A bokréta minden előadásában

szerepelnek majd az erdélyi bokréták, sőt két napon keresztül már a most visszatért Délvidék egy bokrétája is fellép.

A Nemzeti Szalon helyiségében megrendezik a bokrétások kiállítását. A Városi Színházban „Az Ember tragédiájá"-t adja elő a Nemzeti Színház együttese a frankfurti rendezésben, a János vitézt pedig az Operaház tagjai adják elő. A Magyar Művelődés Házában egy magyar díszhangversenyt is rendeznek a Fővárosi Zenekar közreműködésével. Egyébként nagyszabású zenei események is lesznek és a főváros különböző pontjain zenekarok játszanak majd. A légvédelmi hatóságok az idén is megtartják a főváros légoltalmi szervezetének nagyszabású felvonulását és szemléjét. — Sportbemutatók is lesznek az idei Szent István-héten. A rendezőség a kormánytól 50%-os vasúti kedvezményt és vizumdíj engedélyezését is kérte.

A Margitszigeten lesz Madách Imre szobra

A bizottság tárgysorozatán szerepelt pontok között érdekes vita indult meg Madách Imre szobrának elhelyezése körül. A közmunkatanács a Döbrentei térre kívánta a szobrot. Szendy Károly polgármester szerint a megkapóan szép szobrot nem lehet építészeti keretben, bérpaloták közé, tehát a Madách-téren elhelyezni s a bizottság kimondotta, hogy Madách emlékművét a Margit-sziget elején kívánja felállítani, ahol a keret is szép és állandóan nagy tömeg szemlélheti. Az elnök közölte még, hogy a Hangli bérlői a szerződés meghosszabbítás kérték, de az ügyet levették a napirendről, mert a főváros tervei szerint a kioszkot idővel lebontják s a Vigadó-tér lesz, megfelelő átrendezés után Budapest idegenforgalmi tere.

Varga József miniszter megnyitotta a szegedi OMIH-diákszállót

A Szegedi Ipari Vásár megnyitásának napján Varga József miniszter a Bajza-utcai Turista- és diákszállót nyitotta meg ünnepélyes keretek között. A korszerűen berendezett és kitünően felszerelt diákszálló kapujában az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal megbízásából dr. *Bangha* Béla miniszteri titkár, Szeged város idegenforgalmi hivatala képviseletében pedig *Skultéty* Sándor hivatalvezető fogadták a minisztert, aki az üdvözlés után rövid beszédet mondott, amelyben hangoztatta az új intézmény szociális és idegenforgalmi értékét és kijelentette, hogy örömére van, hogy Szeged is bele tud most már kapcsolódni az egész országot behálózó belső idegenforgalomba. Varga József megnyitó szavai után Skultéty Sándor kalauzolásával megtekintette a diákszálló helyiségeit és a látottak fölött legteljesebb elismerésének adott kifejezést.

Honismertető tanulmányútat rendez Somogyvármegye Népművelési Bizottsága.

Hazánk gyönyörű tájékainak megismertetésében követésre méltó példát mutat Somogy vármegye Iskolánkívüli Népművelési Bizottsága, amely tavalyi sikeres honismertető tanulmányútjait idén megismétli. A tervek szerint július vagy augusztus hónapban rendezik meg a tanulmányutat, amelynek programja:

1. nap: Budapest, Mezőkövesd, Görömböly-Tapolca, Miskolc, Sárospatak, Ungvár. — 2. nap: Munkács, Volóc, Verecke, Kelecsény, Alsóbisztra, Huszt. — 3. nap: Técső, Aknaszlatina, Rahó. 4. nap: Gyalogtúra Dumen, vagy Mencsul, esetleg Hoverla, ebéd, utána Kőrösmező, vacsora Rahón. — 5. nap: Visóvölgy, Mármarossziget, Nagyszőllős, Szatmárnémeti. — 6. nap: Nagykároly, Debrecen, Hortobágy, Tiszafüred, Füzesabonyon át estére Budapest.

Utiköltség Budapestről—Budapestig gépkocsin — elszállásolással, borravaló, beléptidíjakkal együttvéve 130 P. Elszállásolás 2—4 ágyas szobákban történik.

A bizottság arra kéri mindazokat, akik szeretik hazájukat, jelentkezzenek a honismertető, tanulságos, lélekemelő útra. Hazafias kötelességünk — hangzik a felhívás — megismerni hazánk földjét, népét, történelmi emlékeit. Ez úton igazán megismerjük, megszeretjük édes hazánkat.

Harangjáték a miskolci Avason

Miskolcnak nagy öröme van: a református egyház avasi templomának tornyában elhelyezték azt a harangjátékos óraművet, amelyet dr. Győri-Nagy Lajos és Győri-Nagy István ügyvédek ajándékoztak szüleik házasságának félszázados fordulója alkalmából. Az órát mult szombaton vette át a református egyház s ekkor a harangjáték a Himnuszt, majd a Szózatot játszotta el.

A harangjátékos óra felszerelője természetesen a szegedi országoshírű Csury Ferenc órás, aki tudvalevően szabadalmaztatta nagyszerű találmányát. A miskolciak nem győztek betelni az óra dallamaival. Érdekes, hogy egy sajóecsegi házaspárnak annyira megtetszett az óramű, hogy annak mását elhúnyt fiúk emlékére megrendelték a sajó-ecsegi református templom tornyába. Csury mester már ezt is felszerelte s ezt az órát vasárnap vette át a sajó-ecsegi református egyháztanács.

Megjelent az erdélyi vadászrendelet

A rendelet értelmében a visszacsatolt országrészeken a vadászati jog gyakorlására vonatkozó érvényes szerződéseket harminc napon belül be kell mutatni a törvényhatóság első tisztviselőjének. A szerződéshez csatolni kell azt a román hatósági határozatot is, amely a nagyvadak évi lelövési keretét megállapította. A bemutatott szerződések tudomásulvételét a törvényhatóság első tisztviselője bizonyos esetekben megtagadhatja.

A rendelet a magyar jognak a vadászatra vonatkozó szabályait a visszacsatolt területekre is kiterjeszti. Minden törvényhatóságban vadászati felügyelőt neveznek ki, aki megfigyelést végez és negyedévenként jelentést tesz a földmüvelésügyi miniszternek. A továbbiakban a rendelet meghatározza a vadászterületek nagyságát, felsorolja a vadászati jog gyakorlására jogosult személyeket, intézkedik a vadlelövési keretről, a vadászat gyakorlásáról és a vadászati jog haszonbérbe adására vonatkozó szabályokról és büntető rendelkezéseket is tartalmaz. A rendelet már életbelépett.

Megnyilt az olasz kisipar állandó kiállitása

Piero Gazzotti, az olasz kisipari szervezet elnöke nyilatkozik az olasz kisipar sikereiről — Magyar kisipari bolt Rómában — Kisiparosok utas-cseréje

Ünnepélyes keretek között nyitotta meg hétfön dr. Varga József kereskedelem- és iparügyi miniszter jelenlétében Piero *Gazzatti*, az olasz és nemzetközi kisipari szövetségek elnöke az

olasz kisipari állandó kiállítás

pompás új Váci-utcai helyiségét. A megnyitó ünnepségen megjelentek: *Talamo* márki budapesti olasz királyi és császári követ, del *Balzo* herceg, az olasz követség első titkára, *Pignatelli* herceg a magyarországi olasz fascio képviseletében, továbbá a Gazzotti elnök társaságában Budapestre érkezett olasz előkelőségek, Comm. *Ferraris* igazgató, *Guerrini* tanár, a kisipari szövetség ügyvezető igazgatója, dr. *Pistolese* sajtófönök, valamint Comm. *Stendardo*, a budapesti olasz követség sajtófönöke, míg magyar részről dr. *Varga* József kereskedelemügyi és iparügyi miniszter kíséretében megjelentek a bemutatón *Gyulay* Ákos, *Schlick* István miniszteri osztályfönök és még számosan a budapesti olasz kolonia tagjai közül.

A meghívott előkelőségeket lovag *Santelli* Pál, az ENIT budapesti irodájának igazgatója és a kiállítás állandó vezetője kalauzolta a finom ízléssel berendezett stílusos új helyiségben, ahol csillogó üvegpolcokon a világszerte híres olasz kerámia-kisipari termékek mellett láthatjuk az ízléses faipari termékeket, a müvészi böripart, a híres muranói színes üvegárukat, korall-, elefántcsont- és a filigránipart, a kovácsoltvas-, textil-, szönyegipart, szövetbabákat stb.

A fejlett olasz kézmüipar első külföldi propaganda kiállítása ez, amely egyúttal eladási helyiség is lesz, s e minöségben testvérpárja lesz a jövöben

Rómában megnyiló magyar háziipari bolt

s így a két üzlet és kiállítás az olasz-magyar barátság jegyében nem versenyt akar támasztani egymás termékeinek, hanem a két ország sajátos és sokban elütő jellegü háziipari termelésének fokozottabb árucseréjét kívánja szolgálni.

Az *Országjárás* munkatársának alkalma volt hosszabb beszélgetést folytatni

Piero Gazzotti-val,

aki a következöket mondotta:

— *Olaszországban körülbelül négymillió ember foglalkozik házi és kisiparral és mintegy nyolcszázezer háziipari üzem működik,* amely mind egyetlen szervezetbe van tömörítve: az olasz kisiparost segítő szervezetbe. Ez a szövetkezeti alapon működő altruista intézmény szükség esetén

kamatmentes kölcsönnel, nyersanyaggal, műhelyberendezésével segíti az olasz kisiparosokat, akiknek Firenzében már állandó kiállítási palotájuk van.

Itt minden év májusában

Piero Gazzotti

szokták megtartani nemzetközi kiállításukat és vásárukat, amely hatalmas üzleti forgalmat bonyolít le. A *Duce alapitotta a szervezetet,* mert minden erejével hóna alá akart nyulni a küszködő olasz kisiparosnak, aki a szervezet révén nemcsak anyagi segítséget, hanem *müvészeti irányitást, oktatást kap a minden évben megrendezett tanfolyamokon.* A szervezet 1925 óta működik s nagy exportot bonyolít le. Jellemző, hogy

a legutóbbi lipcsei vásáron az olasz háziipar négy nap alatt 18 millió líra értékü árut tudott eladni.

— *Szegeden* — folytatta — *a vásáron volt alkalmam megismerni a nagyszerű magyar háziipart és népmüvészetet,* amely azonban csak egyes ágazataiban mutat fel hasonlóságot s mindkét baráti nemzet kisipara számos olyan cikket állít elő, amelyet a másik állam alig ismer. Éppen ez a körülmény teszi lehetővé a fokozott árucserét.

Itt említjük meg, hogy Gazzotti elnök Budapesten megállapodott a magyar háziipar vezetőköreivel a római magyar háziipari bolt mielőbbi felállításáról is, amely valószínüleg a Hangya kezelésében lesz, s az olasz kormányzat minden lehető módon támogatni kívánja a római-magyar bolt müködését.

Megállapodást kötött Gazzotti az olasz és a magyar kézmüiparosok utascsere-akciójára is,

amelynek során a két ország iparosságának rendkívül kedvező alkalma lesz egymás termékeinek tanulmányozására s a két ország háziparának és népmüvészetének megismerésére.

MEGNYILT az Angol Park és az Alpesi Falu

RÓNAY MÁRIA:

Erdélyi utilevelek

Kolozsvár

1941 június.

Zsúfoltan indul a kolozsvári gyorsvonat. Közelharc folyik a helyekért, még azok is nehezen boldogulnak, akik helyjegyet váltottak, mert nem könnyü a hosszú vonaton az előre lefoglalt helyet megtalálni. A folyosókon végig állnak az emberek, böröndök zárják el az utat. Pedig még csak június elején vagyunk! Mi lesz itt még, ha megkezdödik az igazi utazási szezon, július elején! Ha Erdély felé csak ez az egyetlen vonat megy továbbra is, akkor súlyos nehézségei lesznek az utasforgalomnak.

Biharkeresztesig, a régi, szomorú emlékü határig, csak Szolnokon és Püspökladányban áll meg a vonat. Minden utas megindultan, boldogan sóhajt Biharkeresztesnél. Befutunk Nagyváradra és most elkezdödik „Biharország". Kis léptekkel közelednek a hegyek. Eleinte csak nagyobb domdokat látunk, aztán egyszerre *bekanyarodunk a Királyhágó tájára és itt már*

ízelitőt kapunk az erdélyi tájból.

Meredek sziklafalak, vadregényes szorosában járunk, alattunk kanyarog a Körös, lapos medrében kavicszátonyokat simogatnak a hullámok. Keresztülrobogunk három alagúton, közben erdök integetnek felénk, az országúton fekete bivalyok húzzák a szekereket, a falvakban kicsi, pirostetös házak mosolyognak felénk. *Ez a Jád völgye.* Jád: oláhul poklot jelent és ez a pokol völgye volna, pedig *paradicsomi tájék.*

Csucsa állomása után feltünik a *sziklára épült Boncza-kastély, ahol Ady Endre legszebb napjait töltötte „Csinszkával".* Bonczáéktól Goga Oktavian vásárolta volt meg a kastélyt és ráépittetett egy emeletet, pazar belső berendezést csináltatott, többek között egy rózsaszín márvány fürdőszobát.

A szép kastélyt hatalmas park övezi, ebben temették el Gogát,

a Petöfi- és Ady-fordító román költöt. Szemközt vele *vadaskert és halastó* van, ez is a kastélyhoz tartozik.

Jó órás késéssel futunk be

Kolozsvárra.

Az állomáson kedves meglepetés a — *konflis.* A pesti utasok boldog mosollyal köszöntik a rozoga egyfogatú batárokat, mert hiszen a gyönyörü ferencjózsefi békevilág illuzióját ébresztik bennük ezek a Budapestről rég kiveszett járművek. Beülünk egy konflisba és az *Idegenforgalmi Hivatalba* hajtatunk. Illetve csak hajtatnánk, de a kocsisnak fogalma sincs, hogy ez hol van. Kérdjük a rendört: az sem tudja. Hosszas tekergés után végre megtaláljuk. *Mátyás király szülöházában, Kolozsvár legszebb, leghiresebb ódon házában talált otthont*

az OMIH irodája.

Élmény az a két szoba, ahol a hivatal letelepedett. A fal bolthajtása már a padlónál kezdödik, úgyhogy valóságos félgömbben ül itt az ember. Érdekes a másfélméteres falba vágott ajtó kihajtása és megkapó a régi erdélyi kályha zöld csempéinek figurális díszítése: naiv Szent Péter-ábrázolás, akkora kulccsal, hogy a szent derekától a fejebúbjáig ér. Hozzá úgy tartja a kulcsát a Mennyország kapusa, mint a tisztelgésre emelt Mannlichert. Ebben a házban van az *Erdélyi Kárpát Egyesület* irodája is. Sajnos, az EKE nagyértékü múzeumát elvitték a románok, csak gyenge mutatóba maradt egy-két darab a pompás gyüjteményből, ezek a kapu alatt láthatók.

Miután lerakodtunk a szállásunkon, nekiindulunk a városnak. Az első utunk természetesen *a Szent Mihály templomhoz* vezet, ehhez a 15. század elejéről való müremekhez, amely

az erdélyi gotika legszebb alkotása.

Sekrestye-ajtaja pedig az erdélyi reneszánsz ragyogó müvészetét dokumentálja. A székesegyház előtt megcsodáljuk *Fadrusz* Mátyás királyszobrát és a hatalmas térség — a kolozsvári Concorde — finommüvü mágnás-palotáit.

Aztán tovább csavargunk. Kolozsvár nem hivalkodik kincseivel, nem zsúfolja össze egyhelyre, hanem elrejti azokat. Igy *külön öröm a felfedezés gyönyörüsége.* Az utas megy, mendegél és

hirtelen megtorpan egy-egy elragadó templom, zárda, vagy ódon ház láttára.

Elragadóan szép a *Szent Ferenc-rend 15. századi kolostora,* csúcsíves nyilású keresztfolyósóival, napfényben fürdő kertjében a hangulatos „bárányos szoborral". Csak Raguzában láttam ehhez hasonlóan szép kolostor-udvart. A refektórium és a sekrestye melletti kisterem boltozata felejthetetlen látványosság.

Hatalmas arányaival ragad meg a monumentális *Farkas-utcai református templom.* Lenyügöző a bordázata, a közbeékelt gömbölyü donjonnal, amelyen *még ott tátonganak a lörések,* mert

erődített templom volt ez is, mint a legtöbb erdélyi Istenháza.

Mátyás király kezdte ezt a templomot építeni, a Minorita-rend számára, 1622-ben kapták meg a reformátusok Bethlen Gábortól. Ennek a templomnak töszomszédságában terpeszkedik a *Bethlen-bástya,* a régi várfal maradványával. *Eredetileg a szabó-céh bástyájának nevezték,* mert a kolozsvári szabók és posztónyirók védelmezték ezt a szegletbástyát, a város legerösebb védelmező pontját, ök látták el hajító- és löfegyverekkel, puskaporral és más védelmi eszközökkel. Még a világításáról is ök gondoskodtak és volt idő, amikor

felsőbb parancsra 127 gyertya világított a bástya-ablakokban.

Sokszor elpusztult a bástya, de mindig újra épült, utoljára a 18. század elején. De amikor 1716-ban elkezdik a Fellegvára t épiteni: feleslegessé válik és nem védik többé az enyészettől.

A sok csatangolástól holtfáradtan ülünk le az egyik kávéház terraszára. Itt újabb kellemes meglepetés éri a pesti utasembert — az adagok terén. A sok müvészi élmény után talán furcsán hat, ha most hirtelen a gyomor élvezetéről esik szó, de valljuk be: nem mellékes ez utazás közben. Öröm az, hogy

a feketekávét dupla mennyiségben adják itt, mint Pesten,

hogy a bivalytejes kávé kitünő és olyan vastag föle van, hogy otthon ilyent soha nem lát az ember, végül pedig, hogy itt nincs vajhiány! A „karlsbadi vacsorához" jó ötdekányi vajat szerviroznak, három szelet sonka és két tojás mellé . . .

(Folytatjuk.)

HIREK

Az idő A Meteorologiai Intézet jelenti este 10 órakor. Időjóslat: Erős északi szakai lehülés, mérsékelt északi, északkeleti szél, kevés felhő, a nappali hőmérséklet alig változik.

— **Változások a szegedi rendőrségen.** A szegedi rendőrségen hétfőn újabb változások történtek. Amint ismeretes, néhány héttel ezelőtt Esztergomból Szegedre helyezték dr. Hegedűs Zoltán rendőrtanácsost. Dr. Hegedűs Zoltán hétfőn jelentkezett dr. Buócz Béla rendőrfőkapitányhelyettesnél szolgálattételre. A rendőrtanácsost a kihágási osztályhoz osztották be. A vidéki rendőrfőkapitány azonnali hatállyal Kolozsvárra vezényelte dr. Antal Lőrinc rendőrfelügyelőgyakornokot, mig Kolozsvárról visszahelyezte Szegedre Magyar Károly rendőrfelügyelőt. Ugyancsak azonnali hatállyal Marosvásárhelyre vezényelték Szolyori Albert és Örhelyi Imre detektíveket.

— **A Katolikus Kör serlegvacsorája.** A szegedi Katolikus Kör hagyományos Szent Gellért-vacsorát rendezett szombaton este 8 órai kezdettel a kör székházában. Dr. Glattfelder Gyula megyéspüspök a serlegvacsorán nagy beszédet mondott, amelyben kidomboritotta, hogy Szent Gellért szelleme a kölcsönös szeretet, a nemes életfelfogás, a keresztény szolidaritás szelleme, amely alkalmas arra, hogy a mostani széttagolt nemzetet egységre hozza. A megyésfőpásztor beszédét hosszantartó taps és éljenzés fogadta, ezután a serlegvacsora közönsége még sokáig a legjobb hangulatban maradt együtt.

— **Irodalmi délután a vitézi székházban.** Nagyszámu közönség előtt tartotta meg vasárnap délután a Vitézi Szék Zrinyi-csoportja irodalmi délutánját a vitézi székház nagytermében. A Hiszekegy eléneklése után vitéz dr. Meskó Zoltán vitézi székkapitány mondott megnyitó beszédet. Megemlékezett az ország gyarapodásáról, majd kifejtette, hogy a Zrinyi-csoport a magyar kultura magyar jellegének a fenntartására törekszik. Végül bejelentette, hogy a Zrinyi-csoport vezetését vitéz Pottyondi Károly ezredes vette át. A megnyitó beszéd után a Zrinyi-csoport uj vezetője Erdély visszatéréséről emlékezett meg, majd dr. Lugosi Dőme ügyvéd »Emberi vonások a szegedi nagyságokon« cimmel tanulmányt olvasott fel. Tanulmányában megemlékezett Dugonics Andrásról, Tömörkény Istvánról, Juhász Gyuláról, Nyilassy Sándorról, Móra Ferencről, végül Vedres Istvánról. A tanulmány után Lugosi Dőme »A falu esze« cimen elbeszélést olvasott fel, majd vitéz Barna Pál háborus emlékeiről mondott el epizódokat. A jól sikerült irodalmi délután vitéz Pottyondi Károly ezredes zárószavaival ért véget.

— **Halálozás.** Köztiszteletben álló szegedi urisasszony távozott el az élők sorából, Özv. Lampel Miksáné rövid betegség után, 70 éves korában meghalt. Temetése 26-án, kedden délután fél 3 órakor lesz. Külön villamoskocsik 2 órakor indulnak a Dugonics-térről.

— **Itéletek kormányzósértés miatt.** Kormányzósértési ügyeket tárgyalt hétfőn a törvényszék Ungváry-tanácsa. Hédi Józsefné 35 éves szegedi asszony augusztus 20-án szabálytalanul kerékpározott. A rendőr igazolásra szólitotta fel, mire Hódiné sulyos szavakkal illette a kormányzót. A törvényszék a bizonyitás lefolytatása után 50 pengő pénzbüntetéssel sujtotta a vádlottat. Az itélet nyomban jogerőre emelkedett. — Domján István hódmezővásárhelyi napszámos ugyancsak kormányzósértéssel vádoltan került hétfőn a törvényszék elé. A vádlott április 8-án Hódmezővásárhelyen az egyik kocsmában illette sulyos szavakkal a kormányzót. Domján ittasságával védekezett. A kihallgatott tanuk vallomásai alapján a biróság jogerősen nyolcnapi fogházbüntetéssel sujtotta a vádlott napszámost.

— **Luxusbérautó vidékre és turautakra. Telefon: 11-11.**

— **Álarcos rablótámadás Makón.** Makóról jelentik: Vakmerő rablótámadók után nyomoz a makói rendőrség. Gellért József 40 éves debreceni konyhakertészt vasárnap este az egyik vendéglő előtt négy álarcos fiatalember megtámadta, kést szegeztek mellének és erőszakkal elvették 300 pengőjét. A rablótámadók ezután elmenekültek. A rendőrség reméli, hogy a támadókat rövidesen sikerül ártalmatlanná tenni.

— **Házasság.** Galotti Ilonka és dr. Bruck Tibor (Belgrád) házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

— **Ötven pengő pénzbüntetés a katonaság megsértése miatt.** Gyenge Sándor 56 éves nagymajláti nyugalmazott községi irnok felhatalmazásra üldözendő becsületsértés miatt került hétfőn a törsértése miatt. Gyenge Sándor 56 éves nagymajláti községi irnok szeptember 10-én ittas állapotban haladt az utcán. Egy katonai járőr igazolásra szólitotta fel, mire Gyenge sulyos szavakat használt a katonasággal szemben. A törvényszék előtt a vádlott irnok ittasságával védekezett. A törvényszék a bizonyitás lefolytatása után 50 pengő pénzbüntetésre itélte. Az itélet nyomban jogerőre emelkedett.

— **Az OTBA kötelékébe tartozó szülők figyelmébe!** A Magyar Iskolaszanatórium Egyesület svábhegyi iskolaszanatóriumába (Budapest XII., Mártonhegyi-ut 6.), amely hatholdas fenyves parkban a legkorszerübben van felépitve és felszerelve, 1941. évi február 1-től kezdődőleg junius 30-ig bezárólag terjedő időre felvételt nyernek az OTBA terhére gyenge, vérszegény, megerősitésre szoruló, betegségre hajlamos, szivbeteg, nem tuberculotikus légzőszervi megbetegedésben, belső szekréciós zavarokban szenvedő elemi-, közép-, kereskedelmi iskolai és tanitóképző intézeti fiu- és leánynövendékek. Külön leányosztály. A növendékek a tanév végén az iskolaszanatóriumban vizsgáznak és államérvényes bizonyitványt nyernek. A kérvények a Magyar Iskolaszanatórium Egyesület központi irodájába: Budapest, VIII., Sándor-utca 26. szám alá küldendők. Mellékelni kell a beutalást kérő növendékek legutóbbi iskolai bizonyitványát bélyegtelen másolatban és az OTBA körzeti orvos által kiállitott 1. számu klinikai beutalólapot. Tüdőbeteg növendékek az ország egyetlen iskolai jellegü tüdőgyógyintézetébe, a hétholdas fenyves területen legkorszerübben felépitett és felszerelt Szentgotthárdi Intézetbe nyernek beutalást az OTBA körzeti orvos részéről kiállitott 3. számu tüdőgyógyintézeti beutalási ürlap alapján. Mindennemü felvilágositást a fenti központi iroda ad és kivánatra képes tájékoztatót küld.

— **HALLÓ MENTŐK!** Vasárnap forgalmas napjuk volt a szegedi mentőknek. Balla István 30 éves szegedi napszámos vasárnap este ittasan a MFTR állomás előtt sétált. Véletlenül megcsúszott s a többméter magasról a Tisza-part mellett elhúzódó kocsiútra esett. A szerencsétlenség következtében agyrázkódást szenvedett. A mentők a sebészeti klinikára szállitották. — Beck Márton 45 éves kistelki kereskedőt hozzátartozói vasárnap délután a hálószobában az ágyon fekve eszméletlen állapotban találták. Értesitették a mentőket, akik megállapitották, hogy Beck ismeretlen méreggel öngyilkosságot kisérelt meg. Az életunt kereskedőt a mentők a szegedi közkórházba szállitották. — Vasárnap este Ujsomogyitelepre hivták a mentőket, ahol az V. utca 505. szám alatt Kovács Imre napszámos önyilkossági szándékból felvágta ereit. A mentők az első segélynyujtás után az életünt napszámost lakásán hagyták.

— **»Az alföldi néprajzkutatás feladatai«.** Ezzel a cimmel tart előadást ma, kedden este 8 órakor dr. Bálint Sándor egyetemi m. tanár a Bethlen Gábor-Kör »Kedd esték« előadássorozatában a kör helyiségében.

— **Elütött egy asszonyt az autó a nemzetközi uton.** Hétfőn reggel 8 óra tájban a nemzetközi uton gyalogosan tartott kiskundorozsmai lakására Ungi Sándorné paprikahasitó asszony. Amikor a nemzetközi ut hajlásához ért, vele szemben egy nagy sebességgel haladó személygépkocsi tünt fel. Unginé el akart ugrani az autó elől, az autó sárhányója azonban elkapta az asszonyt és a földre lökte. Unginé a szerencsétlenség után eszméletlenül terült el a földön. Az autó vezetője, Szász Gyula főhadnagy nyomban megállitotta kocsiját s a szerencsétlenségről értesitette a mentőket, akik azután az asszonyt lakására szállitották. A rendőrség megindította a nyomozást annak megállapitására, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

— **Egyévi börtönt kapott egy baromfitolvaj.** Notórius tolvaj felett itélkezett hétfőn a büntetőtörvényszéken dr. Molnár István törvényszéki biró. Szabó István 20 éves hódmezővásárhelyi napszámos az elmult néhány hónap alatt több hódmezővásárhelyi gazdálkodónál szolgált. Munkaadóinak feltünt, hogy Szabó állandóan a kocsmába jár, jó ruhákat visel és szórja a pénzt. Gyanujukat közölték a rendőrséggel, a rendőrök előtt Szabó beismerte, hogy üzletszerüen foglalkozott baromfilopásokkal. A gazdasági cseléd ellen lopás miatt indult meg az eljárás s az ügyben hétfőn megtartott főtárgyaláson a törvényszék a vádlottat jogerősen egyévi börtönbüntetéssel sujtotta.

Párisi Nagy Áruház Rt.
Szeged (Csekonics és Kiss-utca sarok)

MIKULÁSRA:

Ostya Mikulás, piros aluminiummal bevonva:

cm	11	13	19	20	27
ár:	—.18	—.19	—.38	—.58	—.98

Ostya huszárcsizma piros aluminiummal bevonva:

cm	14	19	27
ár:	—.28	—.58	P 1.28

Ostya ráncos csizma: piros aluminiummal bevonva:

cm	7	10	15	22
ár:	—.10	—.19	—.48	—.88

Ostya hollandi cipő piros aluminiummal bevonva: 17 cm-es —.38
Ostya karakter baba aluminiummal bevonva 22 cm-es —.78
Mikulás ostya kosár diszitve —.98
Diszitett és töltött Mikulás doboz —.88
Mikulás csomag töltve P 1,48, —.98
Mikulás piros zacskó töltve —.98, —.78, —.48, —.38
Aranyozott virgács piros szalaggal diszitve —.30, —.16, —.10

Marschalkó — Dr. Liszt — M. Galánffy Ágnes
operett ujdonsága!
SELMECI BÁL
BEMUTATÓ
Pénteken este a színházban

— **Csury mester elkészitette Keszthelyen a harangjátékot.** Pár héttel ezelőtt Szegeden járt herceg Festetics György, a Festetics-hitbizomány ura és felkereste Csury Ferencet, a hires szegedi órásmestert. Herceg Festetics látogatása azzal állott összefüggésben, hogy Keszthelyen harangjátékot kivánt felállitani. A herceg meghallgatta a szegedi órajátékot is és megbizást adott Csury mesternek, hogy készitsen egy harangjátékos westminsteri és wittingtoni ütésü, 13 hangra szerelt toronyórát, amely negyedóránkint dallamosan jelzi az időt. Megrendelést adott ezenfelül herceg Festetics Csury mesternek egy 70 hangból álló harangjátékra is, amely motorikus uton, órakapcsolásra, időre beállitva játssza el a Himnuszt és a »Boldogasszony Anyánk« kezdetü egyházi éneket. Csury mester elutazott Keszthelyre és valójában mesteri módon oldotta meg a nagyfontosságu megbizatást. A napokban a keszthelyi katolikus templom tornyában megszólalt a harangjáték, amelynek csodás zenéjében rengeteg ember gyönyörködött. Csury mester még 70 hangu küion klaviaturát is készitett, amelyet pianinószerüen lehet kezelni és ezen bármilyen zenedarabot lejátszhatnak kézzel is. A keszthelyi premontrei rendházban még hangerősitő berendezést is felszerelt Csury mester, ez gramofon-, mikrofon- és rádióközvetitésre egyformán alkalmas. Csury Ferenc már negyedik városban alkotta meg a pompás harangjátékát és a keszthelyi munkájával méltóképpen öregbitette ez a derék szegedi iparos a kiváló hirnevét. A keszthelyi harangjátéknál a hangerősitő és villamossági berendezéseket szintén szegedi iparos: az ismert Vidakovich László villamos müszerészmester készitette, ugy, hogy a most már hirneves keszthelyi harangjáték mindenképpen a szegedi kézmüiparosok kiváló munkáját dicséri.

— **Hirtelen halál Röszkén.** Hirtelen haláleset történt vasárnap délelőtt a röszkei állomás közelében. Bózsó Jánosné 42 éves röszkei napszámosasszony az állomásról lakására tartott. Utközben rosszul lett és összeesett. Eszméletlen állapotban találtak rá később a járókelők s mire az orvosi segitség megérkezett, Bózsóné már halott volt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották, az ügyészség a halál okának a megállapitására boncolást rendelt el.

— **A Nemzeti Munkaközpont hirei.** A »Selmeci bál« egyik szövegirója, Marschalkó Lajos, a Nemzeti Munkaközpont egyik régi vezetője és az Uj Magyar Munkás, az NMK lap főszerkesztője, éppen ezért felkérjük a bajtársakat, hogy teljes számmal jelenjenek meg a pénteki szinházi bemutatón. — Felhivjuk munkásbajtársainkat, hogy akik eddig nem kapták meg a törvényes 7 százalékos fizetésemelést, sürgősen jelenjenek meg este 5—8 között a szervezet irodájában. — A Nemzeti Munkaközpont részére kiutalt 150 vagon fára előjegyzésre sürgősen jelentkezzenek a munkásbajtársak, mert a jegyzést lezárjuk a héten. — Felkérjük a cukor, csokoládé, keksz, ostya és tartós sütemény készitő munkásbajtársainkat és bajtársnőinket, hogy a megjelent munkabármegállapitás ismertetése végett jelentkezzenek este a szervezet irodájában. — Ugyancsak felkérjük a baromfiiparban foglalkoztatott munkás férfi és női bajtársakat, hogy a megjelent munkabérismertetés miatt jelenjenek meg a Nemzeti Munkaközpont irodájában. — Folyó hó 30-án este 8 órakor családias jellegü ismerkedési estet rendez a Nemzeti Munkaközpont »Becsüld a munkát« szabadidő mozgalma.

— **Elitéltek két nemzetgyalázót.** Dr. Novák Jenő törvényszéki tanácselnök vezetése mellett hétfőn nemzetgyalázási ügyekkel foglalkozott a törvényszék ötöstanácsa. Csatári Lajos kaszaperi napszámos szeptemberben Gál Lajos református kovácsházai 70 éves gazdálkodónál volt napszámos. Amikor Csatári és Gál között az elszámolásra került a sor, Csatári kijelentette, hogy a megalkudott összegnél többet kér, mert azóta a munkabérek felemelkedtek. Ekkor az idős gazdálkodó sulyos szavakkal kelt ki magából és sulyos kifejezéseket használt a magyar nemzettel szemben is. Gál Lajos ellen nemzetgyalázás miatt indult meg az eljárás. A vádlott tagadta a terhére vött müncselekményt, a kihallgatott tanuk azonban ellene vallottak. A törvényszék a bizonyitás lefolytatása után megállapitotta Gál bünösségét és jogerősen 100 pengő pénzbüntetéssel sujtotta. — Nemzetgyalázásért került hétfőn a vádlottak padjára Blücher Lajosné, egy bajai autófuvarozó vállalat 42 éves tulajdonosa is. Blücherné szeptember 5-én a MFTR bajai hajóállomásán használt sulyos kifejezéseket a magyar nemzettel szemben. A vádlott tagadta, hogy gyalázta volna a magyar nemzetet. Azt adta elő, hogy ellenségei bosszuból jelentették fel. A tanuk terhelő vallomásai után a törvényszék megállapitotta bünösségét és jogerősen 100 pengő pénzbüntetésre itélte.

A Hüség Zöld Házában

Szálasi testvér mélyen gondolkodni kezdett és rájött, hogy az ember halandó. Ime biológiai sarkigazság tettre serkentette. Felugrott, mint akit megcsiptek és rendelkezett a helyettesitésről és utódlásról. A rendelkezést eredeti példányokban osztotta szét hivei között, gépirónőt és fáradságot nem kiméive s ezeknek az eredeti példányoknak tartalmát szószerint közli a héfői és közölni fogja az egész heti nyilas sajtó. Nehogy valakit a kétségek vad zivatara között hagyjon hánykolódni a ki nem elégitett kiváncsiság: mi is leközöljük az utódlás és helyettesités okmányát. Nem szószerint ugyan, de ugy, ahogy egész nyugodtan elmondhatta volna akár Szálasi testvér, akár pedig az utódja és helyettese. A rendelet imigyen hangzik:

— Szükségesnek tartom, hogy a figyelmet és a fegyelmet felhivjam az emberi mulandóság tényének vérvalóságositására. Halálom után életbe lép a helyettesem. Ezt megelőzően hosszabb ideig történő eltávolodásom, vagy az orvosok által történő erőszakos távoltartatásom esetén vezérülőnire leülhet legutódom és leghelyettesem, aki soron következik: Hubay testvér. Ha netán hukiaber bávma mi irigy sem értene, ugy sokesese merre uj helyzet és valósága a vérnek, a rögnem és nekem. Pártalkotmány! Fegyelmi Biróság! Tanács és Nem Tanács! Helyes helyettesités! Előzetes utódjás! Jelen rendelkezés halálba lép életem esetén! És azonkivül nemcser. hogy bumrehóvai Rótschild tagvány, jajj, vigyázzatok Madagaszkár! Mert én vagyok Én és Én nem vagyok más. Mert aki más, az nem Én és aki azt állitja, hogy Én vagyok, annak történelmi példát mutatok. Halálom esetén személyesen döntök arról, hogy meghaltam-e, avagy élek. Aki utánam utódlik, az ne szaladjon, mert kifárad és nem tudja olyan érthetően megmondani, hogy ki lesz az én utódom helyettesitett helyettesének utódositott utódló helyettese. Ha jelen rendelkezésem némi kételyeket támasztana, akkor ezeknek eloszlatására kinevezem a Fegyelmi Biróság tagjait, akiknek nagy és évtizedre szóló munkásságáért ezennel eddigi fizetésük dupláját adom.

Szólt a Vezető Testvér és Hubay azóta utódlik és helyettesül . . .

SZINHÁZ ÉS MÜVÉSZET

A VÁROSI SZINHÁZ HETI MÜSORA:

Kedd: **Tokaji aszu**
Szerda: **Első szerelem** (B-bérlet 6.)
Csütörtök délután: **Feleség** (Filléres helyárak)
Csütörtök este: **Tokaji aszu**
Péntek: **Selmeci bál** (Bemutató. Eredeti operett. Premierbérlet 7.)

A SZINHÁZI IRODA HIREI:

A közönség példátlan érdeklődése nem engedi levenni a müsorról a nagysikerü, rendkivül mulatságos operettet, a »Tokaji aszu«-t, amely ma és csütörtökön este ismét szinrekerül a Városi Szinházban, a bemutató kitünő szereposztásában. A DMKE-kulturpengők mind a két előadásra érvényesek.

Szerdán este az uj Bókay-darab, az »Első szerelem« szerepel a szinház játékrendjén bérleti előadásban (B-bérlet 6.). A különleges és érdekes problémákat tárgyaló darabban Kardoss Géza igazgató is fellép. Mellette Sándor Iza, Fogarassy Mária, Vass Irma, Nagy Erzsi, Horváth Jenő, Márky Géza, Zách János játssza a vezető szerepeket. A kritika által is kitünőnek elismert előadást Zách János rendezi.

Csütörtökön délután 4 órai kezdettel a nagysikerül »Feleség« kerül szinre népies előadásban, filléres helyárakkal. A »Feleség« előadássorozata erősen közeledik első jubileuma felé. A cimszerepet Sándor Iza játssza, akinek ez az alakitása a fővárosi szinigazgatók figyelmét is felkeltette.

Pénteken eredeti bemutató: Selmeci bál.

Felhivás!

Hochstädter László, Rigó-utca 17. szám alatt lévő füszerüzletét átveszem, akinek nevezettel szemben követelése van, 3 napon belül jelentse be jogi képviselőm: Dr. Benedek Pál irodájában, Tisza Lajos-körut 45. Későbbi bejelentések figyelembe véve nem lesznek. 329

Kalona László

SZENTESI HIREK

(—) **Árvizkár címén 1000 földtulajdonos kért adóelengedést.** Ismeretesek azok a károk, amelyeket a tavaszi vadvizek okoztak. A következmények annál inkább sulyosak, mert a mostani őszi esőzések következtében a vadvizek a tavasszal vizzel elboritott majdnem minden területen ismét megjelentek s igy az idei rossz termés után a jövőesztendei aratás esélyei is napról-napra csökkennek. Az egy esztendőben kétszer megállt viz ugyszólván teljesen kimosta a föld termő erejét, melynek pótlása a rövidesen jelentkező trágyahiány folytán szintén veszélyben van. A tavaszi vadvizek mintegy ezer szenteskörnyéki birtokot tettek tönkre. Ezek tulajdonosai annak idején adókedvezményért folyamodtak. Az adóhivatal most tette közzé az adóbizottság határozatát afelől, hogy kiknek a kérelmét teljesitették. Azok, akiket visszautasitottak — mondta munkatársunk előtt Kréter Kálmán, Szentes város adóügyi tanácsnoka —, már kaptak erről értesitést. Ezek legtöbbje olyan, akiknek földjéről néhány nap alatt lehuzódott a viz s kérésüket visszavonták. Az adókedvezményben részesültek névsora december 6-iáig minden érdekelt megtekintheti a városi adóhivatalban s ettől a naptól számitott két hét alatt bárki fellebbezéssel élhet az adóügyi bizottság határozata ellen a pénzügyigazgatósághoz.

(—) **A gazdák ünneplik a távozó főispánt.** Amikor vitéz Szendrey László ny. alezredes — mint főispán — Csongrád vármegye élére került, Szentes városa őszinte szeretetébe fogadta a katonagazda főispánt. Szentesre jövetele után a vármegyei Gazdasági Egyesület, a szentesi Kaszinó egyhangu lelkesedéssel elnökévé választotta. Az a szeretet, amellyel Szentes fogadta Szendreyt, most sem változott meg. Ennek egyik bizonyitéka, hogy a gazdakörök távozása hirére arról kezdtek tárgyalni, miként lehetne módot találni a távozó főispán ünneplésére. A Gazdasági Egyesület, amely a főispán távozása miatt most elnökválasztás előtt áll, ki fogja venni részét az ünneplésből.

(—) **»Csehszlovák« rendőröket kap Szentes.** Arról érkezett értesités Szentesre, hogy rövidesen »csehszlovák« rendőrök érkeznek szolgálattételre a városba. Olyan volt »csehszlovák« rendőrökről van szó, akik szlovák nemzetiségüek s akik rendőrök voltak már a jobblétre szenderült »csehszlovák« állam létezése idején. Azokat a rendőröket, akik nemzethüség szempontjából nem esnek kifogás alá, a belügyminisztérium kérésükre átvette a magyar rendőrség állományába s néhányhónapos átképző tanfolyam elvégeztetése után most szétosztja az ország területén. A szegedi rendőrségi körzet területei, Szentes, Csongrád, Kecskemét és Félegyháza kap, ilyen rendőröket, akiknek egy része nem beszél jól magyarul. Magyar vidékeken való szétosztásuk éppen azért történik, hogy a magyar nyelvet elsajátitsák.

(—) **Szőlészeti előadás a Gazdasági Egyesületben.** A szőlészeti és borászati kerületi felügyelőség 28-án, csütörtökön, előadást tart Szentesen. Az előadást a Gazdasági Egyesület helyiségében tartják.

Gyorsirást és gépirást
gyorsan, olcsón és eredményesen tanuljon a **Honvéd-téri gyorsiró- és gépiróiskolában. Beiratkozás az uj kezdő és haladó tanfolyamokra Honvéd-tér 4.** Államvizsga. Legmodernebb irógépek. Kitünő vizsgaeredmény. 232

Szeged sz. kir. város polgármesterétől.
60.710—1940. III. szám.

Hirdetmény

A m. kir. Keresk. és Közlekedésügyi Miniszter Ur 110.301—1940. VII. sz. leiratában arról értesit, hogy a Szegedi Közuti Vaspálya RT-nak előterjesztett kérelmére, nevezett Részvénytársaság felsővárosi vonalának áthelyezésére és meghosszabbitására a közigazgatási bejárást Rostási István min. tanácsos vezetése alatt elrendelte és az eljárás megkezdésének idejéül folyó évi november hó 27-ik (huszonhetedik) napjának d. e. 9 óráját, összejöveteli helyül pedig az RT. Üzemigazgatóságának épületét tüzte ki.

Idevonatkozólag az érdekelt hatóságok, hivatalok stb. meghivásáról a 60.710—1940. sz. határozatomban intézkedtem.

Erről a felsővárosi, főként gedói vonalmenti háztulajdonosokat, illetve lakosságot oly felhivással értesitem, hogy a közigazgatási bejáráson fentjelzett időben és helyen megjelenhetnek és esetleges észrevételeiket megtehetik.

Szeged, 1940 november 16-án.

Dr. Tóth Béla
Szeged sz. kir. város
helyettes polgármestere.

MDK

Csusner Irma fényképész

Ablaknál, sz.r.

Táncolók, "

Orgona tolvaj, sz.r.

Asszony asztalnál, sz.r.

Pécsi és baranyai munkásfestők és szobrászok kiáll.
Pécs, 1948, dec.

MDK

Csusner Irma

Malek Ignáccal együt állítja ki „Vágó-híd" c. modelljét

Martyn Ferenc: „Pécsi munkásfestők és szobrászok kiállítása"

Dunántúli Napló 1948. V. évf. dec. 18. 4. l.

MDK

Csusner Margit

a Pécsi Csop. tagja

M. Képzőmüv. Szab. Szervezete I. kiáll. Pécs
1946. dec.

MDK

Csusner Margit

Pécsi tavaszi kiáll. 1931.

MDK

Csusner Margit Tarai Lajosné

Nikelszky G: Pécsi képzőművészek őszi kiáll. Dunántul, 1928. nov. 4. 9 l.

MDK

Csusner Margit /Tarainé/

Tanulmányfejek - paszt.

Nikelszky G: Pécsi képzőművészek tárlata . . .
Dunántul, 193o. nov. 23. 8 l.

MDK

T. Csusner Margit

Csendélet, paszt.
Mályvák, "
Orgona, "
Barackok, ;"
Klinger Teréz arcképe, paszt.
Tanulmányfej, paszt.

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. VII. kiáll.
1930. nov. 2 l.

MDK

Csusner Margit

Tanulmányfej, szép

Anya, r.

Pécsi Képzm. Műbar. társ. kiáll. 1927. nov.

9.1.

MDK

Csusner Margit

Gyermek arckép, of.

138-14o. Csendélet, of.

Önarckép, of.

Pécsi Képzm. Műbar. társ. kiáll. 1927. nov.

9.1.

MDK

T.Csusner Margit festő, Pécs

Pécsi Képzőm. és Mibar. Társ. kiáll. 1937. máj.

MDK

T.Csusner Margit, festőművész. Pécs

pécsi Képzőművész. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs,
1936. jun. 10 l.

Regöly [Tolna]

Templomrom, a Somolyi-pusztán, gó
magasságban áll, XIV. század.

(Moldványi József: Tolna Vármegyének
Lit, 65 l – Hegedűs László, 1455)

Csusner Margit

Gyermek arckép, paszt.
138-140. Csendélet, olaj
Önarckép, olaj
Tanulmányfej, szén
Anya, /komp./ rajz

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs.
1927. nov. 9 l.

MDK

Csusner Margit

Önarckép

Beszámoló a pécsi képzőművészek tárlatáról.
Dunántul. 1927. dec. 18. 14 l.

MDK

Csuszner Margit

Önarckép

A pécsi muzeum képvásárlása. Dunántul. 1927. dec. 1
18. lo 1.

MDK

T,Csusner Margit pécsi festő

a Társaság tagja

Pécsi Képzm.ésx Műbar.Társ.23.kiáll. 1938.jun.

MDK.

Csiszer Margit festő.

Gyermekfejek.

Dunántúli Néptava 1945. I. évf. szept. 23.
Zenes: Pécsi művészek csoportkiállítása 2. l.

Csuta Anna

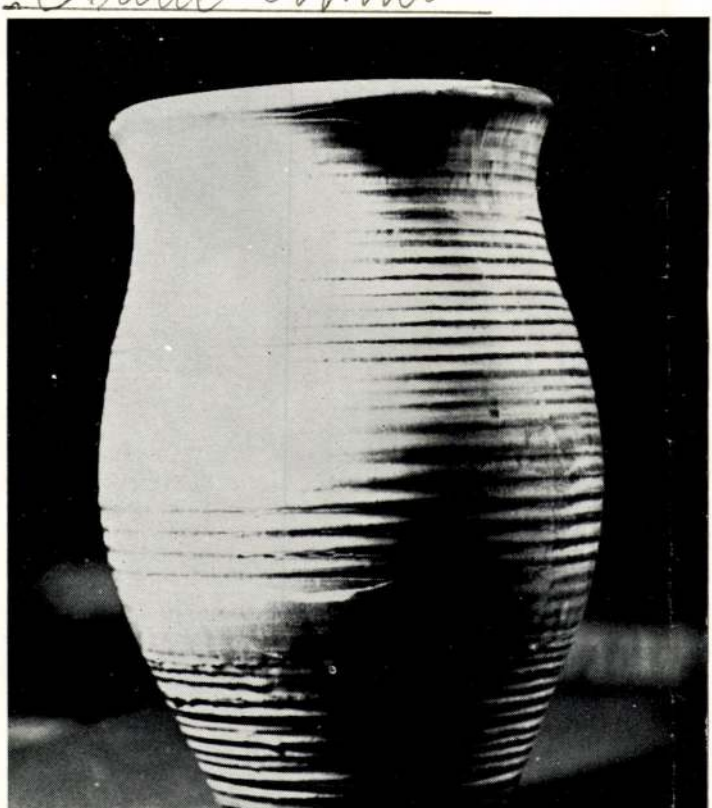

CSUTA ANNA MUNKÁJA

Tükör, 1977. május.

MÓRA EDIT MUNKÁJA

Csuta Anna: grafikus

Júl. 17-31 ig tartott a II. békési alkotótábor, melynek záróaktusa az „alkotótábor '76" c. kiállítás, melyen szerepelnek a művész munkái: „Vízpart" c. grafikája (említve).

Sass Ervin: Kiállításról kiállításra.

Békés Megyei Népújság, 1976. aug. 15.

Csuta Anna. cserme k készítményei

2.

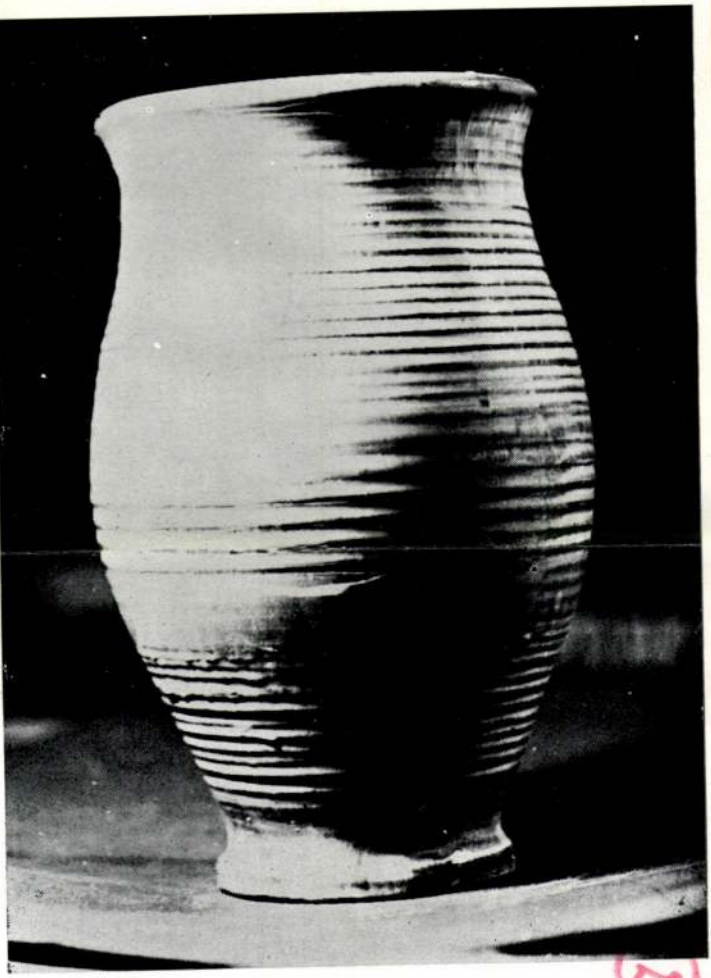

CSUTA ANNA MUNKÁJA

Műmelléklet: 1.

Műmelléklet: 1.

XXXI/3.

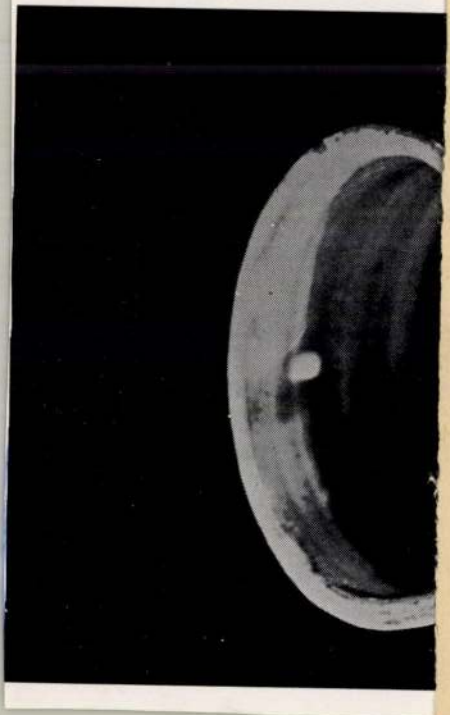

CSUTA GYÖRGY

40. Vásárhelyi Ö. T.

ba állíthatják a ma nyílo Velencei Biennálén a magyar pavilont, ahol a Kis Varsó művészeti társulás állítja ki a Nefertiti testét ábrázoló bronz aktszobrot. A tervek szerint a Belinben őrzött több mint háromezer éves mellszobor és a most megalkotott test később ismét egyesül, de az is elképzelhető, hogy ezt a fellángoló kultúrpolitikai és diplomáciai viták meghiúsíthatják.

Balogh Gyula

A szakmai vita után mostanra diplomáciai bonyodalom is támadt. A kairói szakemberek felkérték Ahmed Maher külügyminisztert, hogy követelje vissza Németországtól a Nefertiti-mellszobrot. A németek erre nem látnak lehetőséget, mert az alkotást 1912-ben egy régészcsoport találta meg, és legális úton, az egyiptomiak tudtával, sőt közreműködésével került Berlinbe.

A múzeum május végén engedélyezte két magyar képzőművésznek, hogy három órára összeilleszkék az általuk készített, Nefertiti testét ábrázoló torzót az egyiptomi királynő mellszobrával. A hét elején a német és francia sajtó előkelő helyen találta azt a vitát, amelyben az egyiptomi régészeti hivatal elnöke, Zahi Hawwas – egyetértésben Faruk Husni kulturális miniszternáló Charlottenburgi Múzeumot és annak vezetőjét, Dietrich Wildungot.

Hőzöngés vagy igényes művészeti projekt?

A támadásokból Dietrich Wildung múzeumigazgatónak személy szerint is bőséggel kijutott. Kairói vélemények szerint őrült akciókra használja, és ezzel megszentségteleníti Ekhnaton fáraó feleségének, az ókori Egyiptomban különös tiszteletnek örvendő Nefertiti emlékét. Wildung szerint a Kis Varsó vállalkozása nem valami hőzöngés, hanem igényes művészeti projekt.

Petrányi Zsolt, a vállalkozás magyar kurátora lapunknak elmondta, hogy a vádak többsége a kultúrpolitika dimenziójába

ságot szeretté
ni. Az akciój
hogy régi mí
mezhetők a m
vas Bálint és
Varsó tagjai k
megalkotásal
megközelítés
az idealizált f
sem törekedt

Tévedés p értelmezr

Az egyiptom
ték, hogy a
által készítet
barczy Eszt
nész, a proje
írt nyílt lev
amarnai lel
gyar szobrá

Megtalálták a múmiáját?

A Nefertiti-szobor körül kialakult botránnyal szinte egy időben látott napvilágot az a feltételezés, hogy Nefertiti egyiptomi királyné múmiáját találta meg a brit Joanne Fletcher vezette régészcsoport. Fletcher expedícióját a Discovery Channel tévé finanszírozta. A régészcsoport az egyiptomi Királyok völgyében egy titkos sír-

kamrában l
Varga Edit
tartja valós
a megtalált
lenne, hisze
a nő, akinel
találták, kö
volt, amiko
nek pedig h
volt, és töb
nőként örö

CSUTA GYÖRGY

„A NAP" C. MŰVE (EML). SZEREPEL A MEZŐBERÉNYI JÁRÁSI KIÁLLÍTÁSON.

BÉKÉS MEGYEI NÉPLAPSÁG, 1970. OKT. 24.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 SEP — 3

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Csuta György

2021

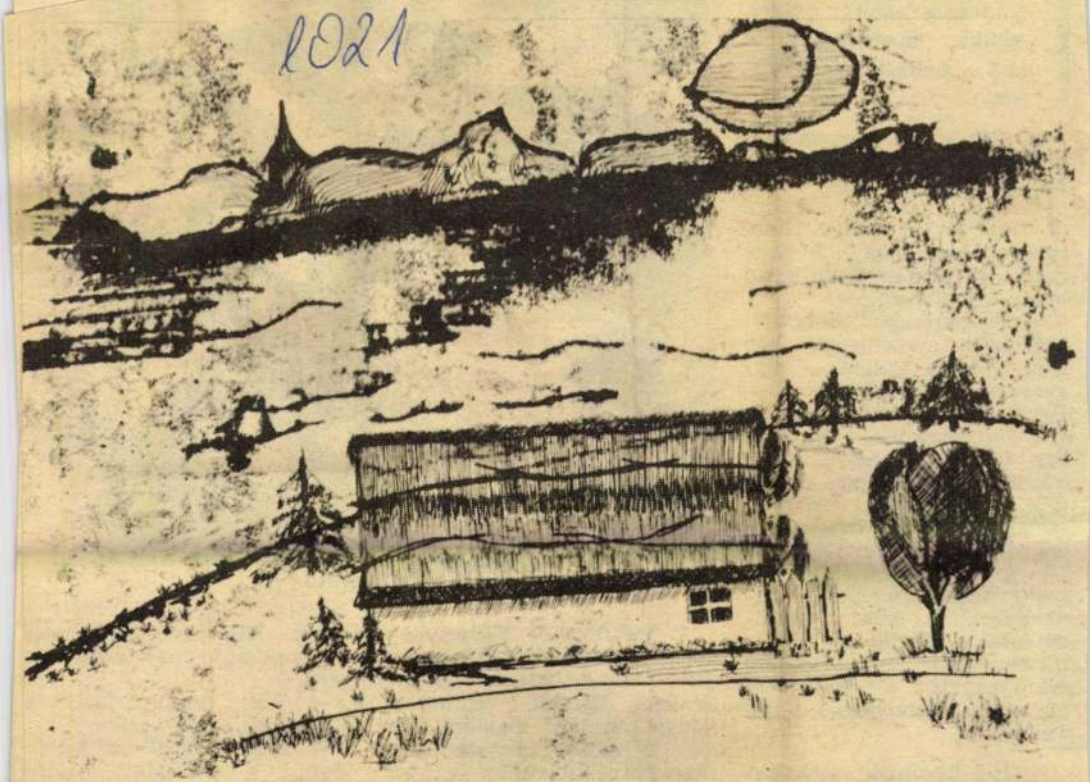

Csuta György: Erdélyi emlék, I.

amely a Szovjetunióban a legnaposabb helyek egyike, megépítették az első helio-berendezéseket.

— Mik is voltaképpen ezek a berendezések és hogyan fognak működni?

Erre a kérdésre válaszol G. Umarov, az Üzbég Tudományos Akadémia levelező tagja, az intézet heliofizikai osztályának vezetője.

— A napsugár energiáját hasznosító vízmelegítő egy sajátos lapos katlan — magyarázza Gijasz Umarov. — Egyik oldalát befeketítették, s föléje bizonyos távolságban tükröket helyeztek el két sorban. E csapda működési elve ugyanaz, mint a melegházaké: az üvegek átengedik a napmeleget a „forró láda" belsejébe, visszajutásukat azonban megakadályozzák. Ezzel a berendezéssel a víz 70—80 fokos hőmérsékletre melegíthető fel. Emellett a környezet bármiféle szennyezése teljesen kizárt.

— Hol kerülnek alkalmazásra a napsugár-vízmelegítők?

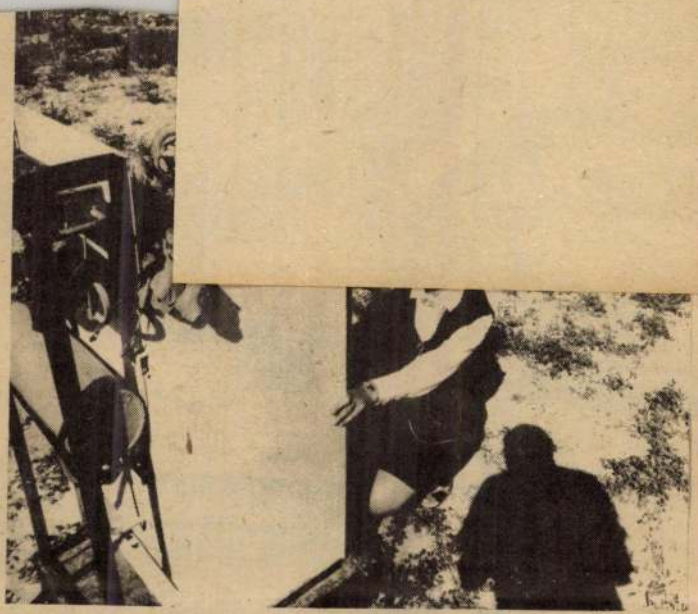

Napenergiával működő vízsótalanító

Taskentben és Csircsikben napsugárfűtésű rendszerekkel ellátott négyszintes kísérleti házakat építettek. Most kezdődik maguknak a rendszereknek a szerelése. Típustervek alapján készült házakról van szó, amelyekben felszerelik azokat a szabvány vízmelegítő panelsúlyú. Néhány perc alatt összerakható vagy szétszedhető.

— Sok napsugárkonyhát készítenek-e Buharában?

— Évente 25 000-et. Ezenkívül a vállalat évente 500 000 négyzetméternyi felületű helio-vízmelegítőt fog előállítani.

Gutta György.

a békési alkotótábor négy éves. A békési múzeum két termében aug. 20.-án nyílt meg az itt dolgozó művészek műveinek kiállítása. – A művész két monotípiája az „Erdélyi emlék I. és II." c. szerepel a kiállításon. (emlitve).

Sass Ervin: Kiállítás a békési múzeumban, Békés Megyei Népújság 1948. szept. 3.

Csuta György, festő

A „Békés '76". c. tárlaton a műrész alkotásai szerepelnek. „Busótánc" c. (említve).

Sass Ervin: Kiállításról kiállításra.
Békés Megyei Népújság, 1976. okt. 24.

Csuta György festő

A Békési Múzeumban okt. 5.-én nyílt meg 10 Békés környéki festő kiállítása. Csuta György a legfiatalabb a kiállítók közölt. Ünnaga megtalálásának és megvalósításának lázas keresője, ezt képei jól jelzik. „Szélisten" – „Ördög éjszakája" c. (emlétve)

Sass Ervin: Tíz Békési festő Békésen és a környező községekben.
Békésmegyei Népújság, 1975. nov. 23.

Csuta György

grafikusművész

grafikája a Bélés Megyei Népújságban

Bélés Megyei Népújság
1984.04.20.

Csuta György, festő-grafikusművész

Ötödik alkalommal szól a tudósítás a hajósi nyári képzőművészeti tábor eseményeiről, az ott folyó munkáról. – A kiállításon szerepel a finom és érzékeny esetkezelésű Csuta György jó hangulatú akvarelljei értékét igénytelen rajzaival gyengítette.

Csoltói Gyula: Jegyzetek a hajósi képzőművészeti alkotótábor kiállításáról.

Petőfi Népe, 1983. febr. 8. 5. old.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 130-748, 340-726

Csuta György, festőművész

1984 JUL 27

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

NÉPÚJSÁG

1021

A békési alkotóközösség két tagjának kiállítása nyílt a közelmúltban Békésen a Dózsa ligetbeli „Bagoly" kiállítótermében. Csuta György akvarelljei és Görgényi Tamás szobrai augusztus 6-ig láthatók itt. A nyári tárlatsorozat második kiállítását ezúttal is a Békés és Vidéke ÁFÉSZ közművelődési bizottsága rendezte

Fotó: Juhos János

tes népfr
n

dett. Majd az '50-es évek közepén a népfront országos kongresszusára megválasztották küldöttnek. A mezőgazdaság szocialista átszervezésében szintén részt vett, éspedig tanyáról tanyára járva agitálta az embereket, hogy lépjenek be a termelőszövetkezetbe. Azután más tennivalók következtek. Például a népfront kezdemé-

már megközelítette az egymillió 200 ezer forintot, amely a legmagasabb összegnek tekinthető Kardoskút történetében. Ezzel az eredménnyel a községek kategóriájában a 4. helyezést szerezte meg. Főként az úthálózat fejlesztésére összpontosították az erőfeszítéseket a munkaakciók szervezői. Az idei tervekben a

Csuta György

KIÁLLÍTÁS. A békési galériában kedden megnyílt Csuta György festőművész tárlata. A Békésen élő fiatal művész első jelentős önálló tárlatán 36 aquarellképet mutat be.

Magyar Hírlap 1986. IV. 2.

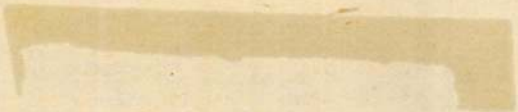

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csuta György festő- és

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

grafikusművész

1981 AUG 3 n

1021

NÉPÚJSÁG

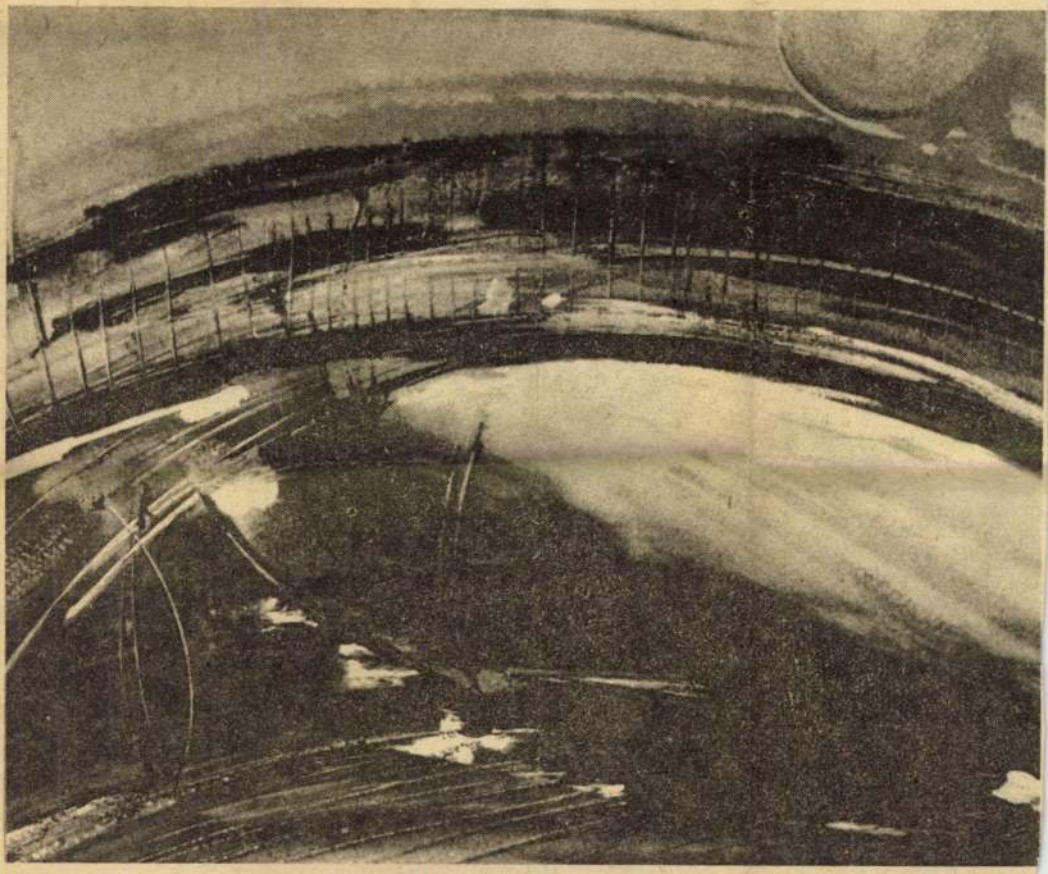

Csuta György: Színek és ívek

rvek

ék a neutronfegyverrel

Van azonban ennek a problémakörnek más aspektusa is, amiről mostanában oly gyakran — és a közvéleményt félrevezető, megtévesztő módon — írnak a nyugati lapokban. A régebbi amerikai katonai nézeteket felmelegítve és a Carter nevéhez fűződő 59. elnöki direktívában körvonalazott hadászati elgondolásokat magyarázva, arról próbálják meggyőzni az embereket, hogy a rakéta-atomháború nem is olyan félelmetes, hiszen — úgymond — meghatározott térségre és fegyverek bevetésére „korlátozható".

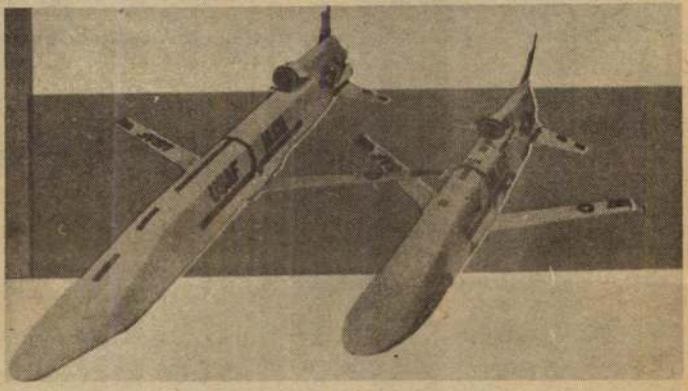

A neutron-robbanófejek a nyugat-európai telepítésre szánt robotrepülőgépekkel is eljuttathatók a különböző célpontokra

2

Ez a térség nyilvánvalóan és elsősorban Európa lenne, ahová az amerikaiak — még a legyártandó neutrontöltetek elhelyezését megelőzően — 1983-tól kezdve be akarnak telepíteni az úgynevezett

ra a következtetésre jutottak, hogy a mintegy kilotonnás nagyságrendű (tehát ezer tonna hagyományos robbanóanyagnak megfelelő) „harcászati" eszköz a legjobb garanciát nyújthatja a potenciális ellenfél csapatainak, sőt adott feltételek között lakosságának „megtizedelésére".

te a bomba egyes „komponenseinek", alkotórészeinek folyamatos termelését. Reagan most végeredményben azt tette, amit Carter csak részben tett meg: hozzájárult a fegyver tömeges összeszereléséhez.

Bár a Pentagonban egyelőre titkolják, szinte teljes

Telefon: 337-748, 340-726

Csuta György, festő- és

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

grafikusművész

1981 AUG 3 0

1021

Csuta György: Csendélet

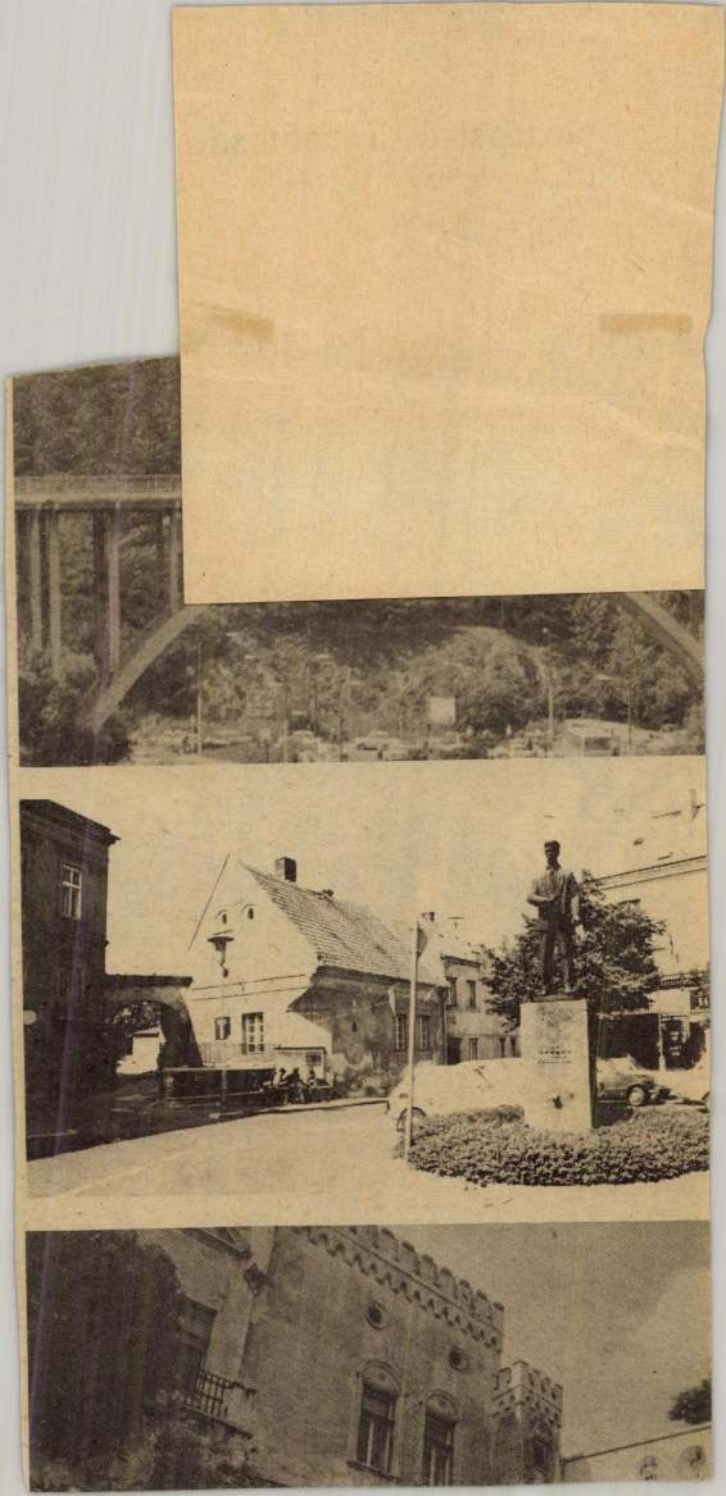

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csuta György festő- és grafikusművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
1981 AUG 3

1021

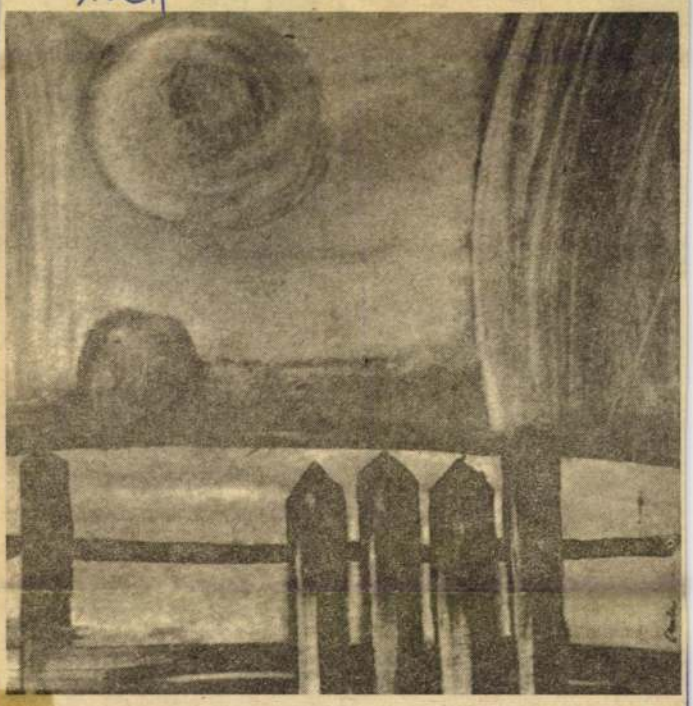

Csuta György: Kerítésen túl...

Csuta György: Kerek kápolna Öskün

menteni.
az ellen
fékeznie
kozását -
va már

ellen

alatt az időszak alatt átvizsgálnak és fertőtlenítenek minden házat és minden lakást, gyakorlatilag az ország minden darabját. A védekezésre fordítandó költségek óriásiak: csupán hatóanyagból 6711 tonnát importálnak, 16,5 millió peso értékben.

A nemzetközi közvélemény együttérzéssel szemléli a kubai nép harcát a járvány ellen, s nem kevés segítséggel járul hozzá leküzdéséhez. A Szovjetunió például permetező berendezések és különböző hatóanyagok térítésmentes szállítását ajánlotta fel. Egyes nyugati országok ugyanakkor úgy tesznek, mintha nem lennének érdekeltek a járvány leküzdésében. A betegség kezdeti időszakában például Kuba a Lucaba nevű mexikói—amerikai vegyes érdekeltségű céggel tárgyalt a malathion hatóanyag beszerzéséről. Az amerikai fél közbelépésére azonban a tárgyalások megszakadtak. Ennek következtében Kuba a legnehezebb napokban nem tudott hozzájutni a szükséges gyógyszerekhez és védekező eszközökhöz. Az Egyesült Államok akadályozta meg azt is, hogy Kuba lárvairtó szerhez jusson Közép-Amerikában.

S. A.

ország legjobb építővállalata végezte, a munkát a tervezett határidő előtt fejezte be. Az építkezés és a kórház berendezése 7 millió tugrikba került.

A 120 ágyas klinika rendelőintézetében naponta 300 gyermeket tudnak ellátni. Ezen túlmenően az intézet szakorvosai 26 gyermekorvosi körzet és 9 iskolaorvosi rendelő szakmai felügyeletéről is gondoskodnak.

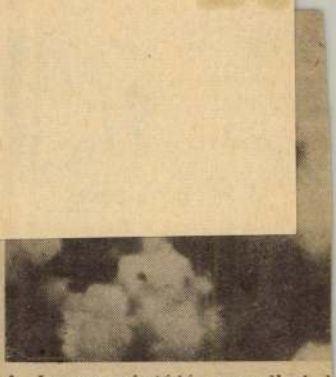

A Lance-mintájú amerikai l
rontöltetet rendszeresíteni aka

kor az amerikai—szovjet SALT—2 szerződés egyesült államokbeli ratifikálásáról már szó sem esik, legalábbis abban a formájában, ahogyan azt 1979 nyarán Bécsben aláírták. Ilyen, kedvezőnek éppenséggel nem mondható háttérrel a Reagan-adminisztráció mostani intézkedése tovább rontja a fegyverzetkorlátozási és megegyezési esélyeket, rendkívüli módon kiélezheti a nemzetközi viszonyokat és a fegyverkezés olyan új fordulóját indíthatja el, amely — a bizonytalanság és a kiszámíthatatlanság elemeinek felhalmozódásával — a nukleáris háború szakadékának szélére sodorhatja a világot.

Ami pedig a katonapolitikai oldalt illeti, a neutronfegyver megjelenése és az amerikai haderőknél tervezett rendszeresítése — az egyéb tömegpusztító harceszközök mellett — semmiképpen sem tekinthető másnak, mint a Szovjetunióval, a szocialista közösséggel szembeni hadászati fölény megszerzésére irányuló kísérletnek. Természetesen, az egészen más kérdés: lehetséges-e egyáltalán ilyen, egyébként teljesen irreális cél elérése napjainkban, hiszen a két vezető nukleáris nagyhatalom között nemcsak katonai, hanem a tudományos-technikai potenciál tekintetében is erőegyensúlyi helyzet áll fenn. Csakhogy az Egyesült Államok felső vezetése éppen ezt a paritásos állapotot igyekszik felborítani valamiféle „haditechnikai frontáttöréssel", és úgy véli, ennek egyik alkalmas eszköze éppen a neutronfegyver lehet.

Államokban, mégpedig a kaliforniai Livermorban, ahol egyébként annak idején az első termonukleáris bombát (a hidrogénbombát) előállították. Az amerikai szaksajtóban csak később, 1962-ben és 1963-ban lehetett olvasni a kutatási munkálatokról. Akkoriban a Pentagon arra összpontosította a tudósok erőfeszítéseit, mielőbb konstruálják meg a „nagy bombák" pusztító hatását jóval alacsonyabb színre leszállító, „miniatürizált" nukleáris fegyvereket, amelyek alkalmasak lehetnek hadszíntéri bevetésre is, azaz egy „korlátozott" atomháború céljaira.

Néhány év múlva — 1977-ben — jelent meg az a washingtoni hír a lapokban, miszerint végrehajtották a kísérleti robbantást a Lance-rakétákhoz szánt neutronrobbanófejjel. Mint a szakemberek akkoriban elmondták, ez a fegyverfajta új lehetőségeket tárt fel, mivel — tulajdonságainál fogva — elsősorban az élő erőt, azaz az embereket pusztítja el, viszont annál kisebb kárt tesz az építményekben és a harci technikában. Ebből ar-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csuta György festő- és grafikusművészről

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 MÁJ 1 21

1021

Kamaratárlat nyílt az elmúlt napokban Gyulán a Klub kávéházban. Ezúttal Csuta György békési festő képeit tekinthetik meg a vendégek egy kávé vagy egy pohár ital mellett

Fotó: Béla Ottó

gépkocsivezetőt a közelm
ról és feladataikról fa
tom.

— Tizenkét éve jötten
tsz-be — mondja Győri
dor —, a nyolcvanas é
idején ugyancsak beleké
tem a munka sűrűjébe. Napi
10—12 órát dolgoztunk, men-
tettük az állatokat, nem
volt megállás. Most minden
nyugodtan megy. Zárszám-
adáskor 16 százalékos nyere-
séget kaptunk, én magam
hétezer forintot vittem ha-
za. Úgy érzem, a jövőben
még többet kell dolgoznunk,
még magasabb szinten, hi-
szen a „Kiváló" cím erre
kötelez mindenkit.

Juhos János három hete
dolgozik itt, Mezőberényből
jött haza, Tarcsára. Köny-
nyen megy a beilleszkedés,
hiszen ismeri a falubelieket
— mondja.

— Jó a közérzetünk —
teszi hozzá Gyaraki Imre —,
bár viták akadnak. Igaz,
egészítik ki, másképp nehe-
zebb lenne házat építeni és
egyáltalán megélni — teszi
hozzá Bakó Gábor és Bo-
ros Lajos.

Amikor az elnöktől hal-
lott új bérezési formát em-
lítem, valamennyien helye-
selnek. Biztos jó lesz, re-
mélik, többet kapnak majd
a munkájukért.

Míg beszélgetünk, a tábla
széléhez ér a két traktor. A
rizstermesztők máris fel-
pattannak, töltik a maggal a
vetőgép tartályát. Az egyik
MTZ-traktor vezetője, *Vántus Gábor* kicsit fáradtnak
látszik.

— Tizennyolc éve vagyok
tagja a tsz-nek. Mondha-
tom, sokat átéltem ezalatt.

Játsszunk együtt!

Békési Galéria című rovatunkban játszani hívjuk a Kedves Olvasót. Ezúttal Csuta György festőművész kérdezi Önöket.
1. A II. nemzetközi művésztelepen, Békésen hány országból voltak művészek?
2. Kik a négyek csoportjának tagjai?
3. Hol lesz a következő külföldi kiállításom?
A válaszokat postai levelezőlapon kérjük beküldeni 1994. november 20-áig.
Címünk: Békési Galéria, Békés Megyei Hírlap szerkesztősége, 5601 Békéscsaba, Pf.: 111.
A helyes megfejtők között Csuta György Szakadás című festményét sorsoljuk ki.

Az idő szorításában
olaj-fa, 31 x 55 cm

„Gyermekkorom óta rajzolok"

Békési Galéria

A művészetet választotta

Több alkalommal beszéltünk arról, hogy jó lenne összejönni egy baráti csevegésre. Készültünk is rá a nyár óta. Végre együtt autózunk Békéscsabáról Békésre, közben mesél Csuta György festőművész. Hamarosan megérkezünk, és a hangulatos alkotóházban folytatjuk a beszélgetést.

— *Vannak-e példaképeid a régi mesterek vagy a kortárs festők közül?*

— Legnagyobb élményem Pompei: A mozaikok. Majd egy nagyobb gyűjteményben, archeológiai múzeumban, Nápolyban láttam — nagy hatással volt rám. Németországban megnéztem Dalí és Picasso kiállítását — minden művészeti ágban csináltak valamit. Őket csak utánozni lehet.

— *Hogyan emlékszel vissza szegedi éveidre?*

— Akkor még igazán fiatalok voltunk, s ez már maga élmény. Szegedre szívesen emlékszem, Kopasz Márta tanárnőmre, aki a metszést és a grafikát tanította, ő oltotta belém a művészet szeretetét.

— *Szeged után nyomdász lettél, s elég sokáig dolgoztál ebben a szakmában.*

— 1970-ben kerültem a Kner Nyomdába rajzolónak. Majd a békési tanács sokszorosítóüzemet szervezett. 1978-ban nyomdaüzemmé nőtte ki magát, a vezetője voltam '85-ig. Ekkor döntenem kellett, hogy a nyomdaüzem vagy a művészet. Közben felvettek a Művészeti Alapba. A művészet mellett döntöttem. A kettőt már nehéz lett volna jól együtt végezni. Végül is gyermekkorom óta semmi mással nem foglalkoztam, csak rajzoltam. Ez a pálya érdekelt.

— *Milyennek látod ma a képzőművészet, s egyáltalán a kultúra jövőjét?*

— Tragikusnak, főleg az Alföld régióiban. Itt nehéz a megélhetés, és ezáltal a vásárlóerő sem úgy működik, mint máshol. Az a Horn-nyilatkozat, hogy a kultúrára kifizetett pénzek leírhatók az adóalapból, még jelenthet valamit. Talán más lesz a megítélés a szponzorok részéről... A nyáron szerveztük a II. nemzetközi művésztelepet, ahová négy országból jöttek a képzőművészek. A művésztelep működtetésére alapítványt hoztuk létre. Közösséget csak baráti alapon vagy csak racionálisan, gazdasági alapon lehet fenntartani. Így működik a Békés Művészetéért Alapítvány. A Csuta Galéria és Alkotóház is így jött létre, így alakult ki a négyek csoportja: Ludvig Zoltán nagykanizsai, Várkonyi János békéscsabai, Kalcsó József kétegyházi és Csuta György békési festőművész közössége. Jelenleg Szombathelyen van közös kiállításunk, ami már szám szerint az ötödik ebben az évben. Kiskunhalason novemberben lesz a következő. A közeljövőben készülünk Frankfurtba. Ludvig Zoltán belsőépítészeti tervei alapján nagyméretű freskókat festünk. Ez sem újdonság, hisz egyik barátunknál Kecskeméten már négy oszlopot festettünk. Várható közös katalógusunk megjelenése is.

— *Hallottam, vadász vagy. Mesélnél valami kellemes vagy éppen kellemetlen sztorit?*

— Egy fácán-, nyúlvadászaton történt, kezemben a puska betöltve. Az erdő felé közeledtem, és tőlem 10—12 méterre kisétált egy őz. Egymásra néztünk mereven. Majd az őz nekem rohant és belegabalyodott a puska szíjába. Húzogattuk egymást. Azt sem tudtam, mit csináljak. Majd némi huzavona után az őz továbbállt — a vadászkollégák nagy derültségére.

— *Terveid?*

— Az utóbbi időben nagyon sokat írtak, beszéltek az általam vezetett művésztelepről. A saját munkám iránti érdeklődés a háttérbe került, pedig olyan intenzitással dolgoztam, mint korábban, talán többet is. Jelzi ezt, hogy minden országos kiállításra adok be műveket; szerepeltem a szegedi táblaképfestészeti biennálén, a hatvani tájképfestészeti és az egri akvarelltárlaton. Legközelebbi nagy kihívás számomra, hogy Koppenhágában, a Galéria '68-ban önálló kiállításra készülök.

UNGVÁRI MIHÁLY

Önéletrajz

Békésen születtem 1952-ben. Iskoláimat Szegeden végeztem, mesterem Lóránt János festőművész volt. Az évek múlásával voltam rajzoló, grafikus, nyomdász, vezettem nyomdaüzemet, szerveztem alkotóközösséget, művésztelepet, kaptam művelődési miniszteri kitüntetést, jártam tanulmányi utakon Európában. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja vagyok. Ma is Békésen élek, innen táplálkozik művészetem. Úgy hiszem, a természet és az ember ábrázolása a festő képi gondolkodásának legközvetlenebb megnyilatkozása.

Nők a történelem viharában

Jung Chang: Vadhattyúk — igazi sikerkönyv!

Családregény és történelem. Olyan családé, amelynek három nőnemzedékén keresztül a számtalan többi sorsát is ábrázolja az író a történelem viharában. Nem mintha másutt, akár Európában, híján lettünk volna a történelmi szörnyűségeknek, de az, amit Mao a mindenkori segédletével produkált, a borzalmak közt is kivételes. Időtartam és méretnagyság szerint is, hisz egy-egy terrorhullám hosszú évekig tartott, és félmilliárdtól a milliárd felé masírozó népességből sok-sok milliót érintett. A pártfunkcionáriusokat is nagy számban, márpedig a saját családjáról író Jung Chang szülei azok voltak, és nem is kis polcon.

Lelkes, igaz emberek, akik nemcsak hittek a kommunista eszmékben, hanem a párt szolgálatát egyben a nép szolgálatának tartották. Eleinte nem voltak egyedül, nagyon sokan, különösen akik a japánok, majd a Csang Kaj-sek elleni polgárháborúban harcoltak, az agyonsanyargatott nép, a parasztság megmentői lettek, s az igazság bajnokai. A szülők 1949-ben, abban az évben kötnek házasságot, amikor a Kínai Népköztársaságot kikiáltják. Ám sem a szükséges, sem a mesterségesen felszított harcnak ekkor sincs vége: kampány az ellenforradalmárok és különböző személyek, főleg a földesurak ellen, később a rejtőzködő ellenforradalmárok, jobboldaliak és kulákok üldözése.

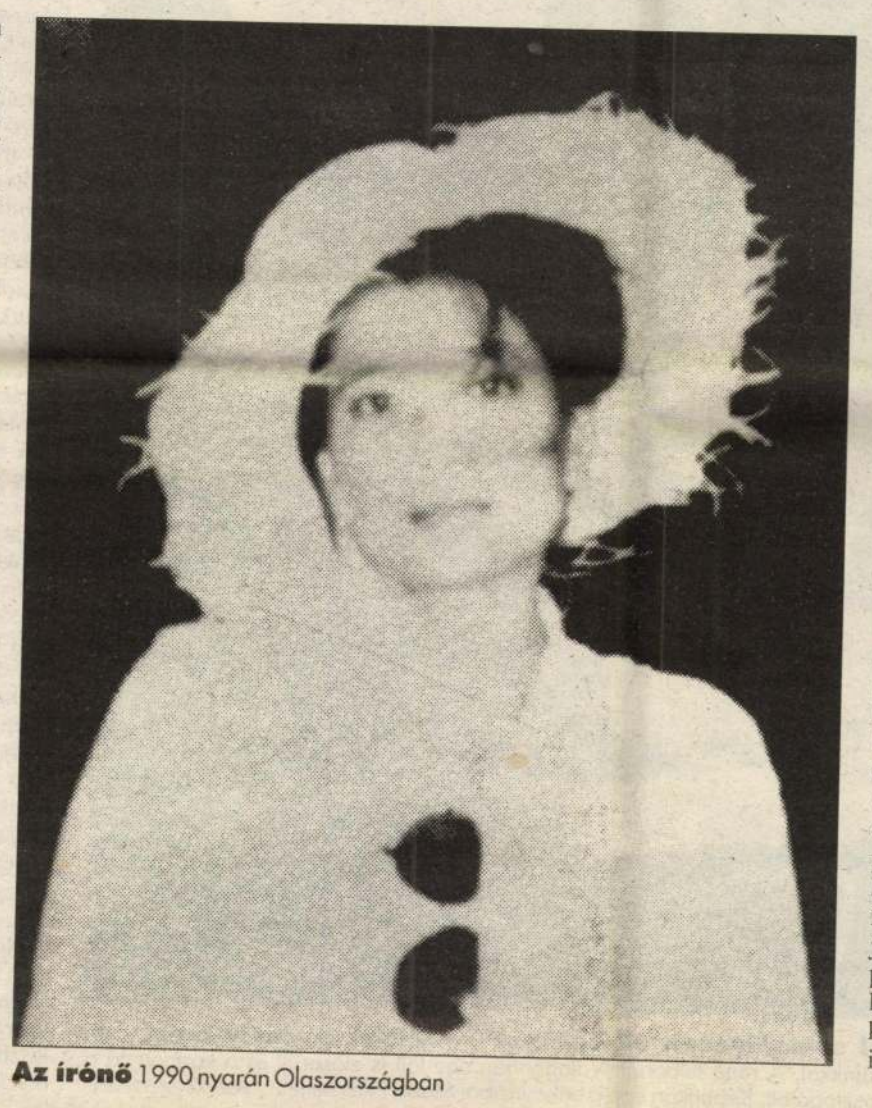

Az írónő 1990 nyarán Olaszországban

Már a nagyanya két házassága is viszontagságos, az elsőben ágyas feleség, a szülőké meg, bár szeretik egymást, az ideálishoz nem is közelít, sőt még csak normálisnak sem mondható, annyira a pártmunkára fordítják minden idejüket. Öt gyermeke születik ennek a két művelt, nagyon olvasott és végtelenül jó embernek, mégis majd mindet kicsi korában más neveli: nagyanya, nagynéni, dada. De akkor is, később is, amikor már iskolások lesznek, *Mao istenítését szívják magukba, valóságos bálványimádattal*. Annyira rabul ejtve őket, hogy még szüleik kínzása, megaláztatása idején sem vagy alig ütött rést a kétkedés a rajongó szereteten, holott ez az időszak hosszú évekig tartott. S annyi jel mutatta már, hogy meztelen a király, s nemcsak a rossz emberei „rosszalkodnak".

A népi kohókkal elérni kívánt *Nagy Ugrástól* várta Mao az acél és a vas országát, vagyis a szinte mítikus ellenség, Amerika utolérését, sőt, meghaladását. *Hatalmas éhínség lett belőle*, sok-sok millió kínai halála, mert a föld megművelése helyett a parasztoknak is a mindenütt égő tüzet kellett táplálni, méghozzá a rengeteg kivágott fával. S bármily abszurditás, *még az iskolákban is az „acélolvasztás" folyt a tanítás helyett*, mint mindenütt az országban, s a pedagógusok próbáltak volna ne jó képet vágni hozzá! Így Chengduban is, ahol az írónő apja Szecsuán Tartomány Közjóléti Hivatalának, valójában a propagandaközpontjának igazgatóhelyettese volt. Anyja pedig a város keleti részét uraló hasonló hivatal igazgatója.

Alig tér magához az éhínségből Kína, s kezdenek gabonát, élelmiszert termelni és jobban élni az emberek, máris nyakukon *a kulturális forradalom, a vörösgárdista gyerekek és fiatalok szinte esztelen testi-lelki terrorja*. A tudomány, a művészet, az irodalom művelői, tehát az értelmiség a céltábla, majd nemsokára a pártfunkcionáriusok, mert a párt is gyanús. A vörösgárdisták kezdték a tanítók, tanárok megszégyenítését, verését, majd a felnőttek folytatták a kipécézett párt- és állami hivatalnokokkal. A könyvégetés, képek, szobrok összetörése csak ráadás volt. A személyi bosszú és a hatalomvágy hittel keveredve szedte áldozatait egészen az agyonverésig. És ez az őrület egy olyan országban esett meg, ahol évezredes hagyománya volt az idősebbek, a tisztségviselők és a kultúra tiszteletének.

Jung Chang szülei sem menekülhettek meg, márcsak azért sem, mert apja többször felemelte szavát a brutalitások ellen, sőt, Maót levélben tájékoztatta véleményéről. Ezt soha nem bocsátották meg, s szörnyű szenvedések elindítója lett, de a legnagyobb kínzások sem bírták rá véleménye visszavonására. Hosszú évek gyötrelme és megaláztatása után rehabilitáció nélkül halt meg 1975-ben. Az írónő ekkor már másodéves angol szakos a Szecsuán Egyetemen, s bár nyitni akart Kína a világ, főleg Amerika felé, szinte nevetséges, amilyen bárgyú félelemmel oktatták az idegen nyelveket. Az akarat diadala, hogy Jung Chang 1978-ban a legelső ösztöndíjasokkal kijuthatott Angliába, ahonnan nem ment haza, csak jóval később — látogatóba.

VASS MÁRTA

CSUTA György

Nők a történelem viharában

Jung Chang Vadhattyúk című regénye igazi bestseller a nemzetközi könyvpiacon. Családregény és történelem, kalandos életút, és Mao Kínájáról hull le a lepel. Az írónő ösztöndíjasként jutott ki Angliába, ahonnan többé nem ment haza — csak látogatóba.

(6. oldal)

„A suszter maradjon a kaptafánál"

A Mikroszkóp Színpadon az elmúlt héten mutatták be Mindenki mindenkivel címmel, Sas József rendezésében az új, koalíciós kabarét, amely nagy siker. A bemutató után megkérdeztük a békéscsabai születésű Sas Józseftől, hogy ő kivel nem, és hogy átvenné-e valamelyik politikus szerepét?

(7. oldal)

Hétvégi Hírlap-magazin

1994. november 12–13., szombat–vasárnap

5

Horn Gyulánál a Parlamentben

Olvasóink keddi találkozóját Horn Gyulával akár egy szocreál történetnek is lehetne tekinteni, amikor a nagy ember „leereszkedik" az egyszerű nép képviselőihez. Ám a történet mégsem egészen szocreálos. Mert gondoljanak csak bele, az ötvenes vagy a hatvanas évek közepén — de mondhatnánk a nyolcvanast is — egy lap játékot hirdet olvasóinak: ugyan saccolják meg, ki lesz az ország miniszterelnöke úgy három hónap múlva! A szerkesztőség aligha tudta volna megszámlálni a szavazatokat, mert röpült volna idejekorán mindenki, főszerkesztőstől, gyakornokostól, még a felhívás megjelenésének napján. S ha véletlenül mégsem röpül, vajon hány miniszterelnök vállalt volna, egy megyei lap nevében beígért kézfogást a szerkesztőség által kisorsolt — nem a párt vagy állambiztonság által kiválasztott — huszonöt olvasóval? Nem sok. Gyanítom, az utóbbi közel ötven évben senki. Talán a mi tavaszi szavazásunkon helyezést elértek: a Kuncze, a Boross, meg a Torgyán, ám Torgyán másért, mint Kuncze és Boross. De hát ugye ez már nem a szocreál. S mint egy nem szocreál történet szereplői, a felsoroltak és a korábban hivatalban lévők közül hányan viselték volna el, hogy nyilvánosan legyulázzák (lejóskázzák, legáborozzák vagy lepéterezzék) őket. Mert bizony kedden délután ez is megtörtént a Parlamentben: Samu László, békéscsabai olvasónk — nyilván egy régi ismeretség okán, rosszul bemért távolságtartással (pontosabban: távolság nem tartással) — így kezdte kérdését: „Miniszterelnök Úr! Szívem szerint most azt mondanám: Kedves Gyula!" Horn nem állt föl, nem sértődött meg, nem vágott oda, mosolyogva csak ennyit mondott: „Nyugodtan"; és maradt mindenkinek — Samu László kivételével — Miniszterelnök Úr. De hát ez természetes, mert mind a huszonöten innen Békésből „A miniszterelnökkel" találkozni utaztunk fel a Parlamentbe.

A találkozás időpontját — igazodva Horn Gyula zsúfolt programjához — kedden délután fél négyben határozta meg a miniszterelnöki hivatal. Előre jelezték: negyed óra jut a programra, amibe mindösszesen az üdvözlés és néhány kérdés fér bele, jószerével tehát csak az a bizonyos kézfogás. Megértő válaszunkért cserébe vállalták, hogy a találkozó után megmutatják a Parlamentet.

Háromkor már ott toporogtunk a hideg dunai szélben az Országház XVII. kapujánál. Korán érkeztünk, tudtuk a biztonsági ellenőrzés időt vesz el. Az emeleten a kormány egyik tárgyalótermében vártuk a kormányfőt. Amikor a terembe lépett, taps köszöntötte. Rövid üdvözlés után a nem éppen szálfa termetű Samu László megyei termékekből összeállított ajándékkosarat adott át neki a csoport nevében. A miniszterelnököt alighanem jobban lenyűgözhette az átadó termete, mint az ajándékkosár, mert megjegyezte: végre, egy nálam alacsonyabb ember!

Az egyre oldottabb légkörben záporoztak a kérdések. Mikor érezzük, hogy elindult valami, mikor lesz jobb nekünk? — tudakolta egyik olvasónk. A miniszterelnök szerint a választási ígéreteknek megfelelően 1994. és 1995. az ország rendbetételének időszaka lesz, de kilencvenhattól lassú javulásra lehet számítani. Horn Gyula ugyanakkor a legfontosabbnak az emberek türelmét tartotta, mert anélkül nem tudják a programjukat megvalósítani.

A következő kérdés azt firtatta, Svájc mintájára semlegessé válhat-e Magyarország? A kormányfő szerint a társadalom meglehetősen megosztott ebben a kérdésben, sokan a NATO-hoz való csatlakozásban látják biztonságunk garanciáját. Ezért, ha a tárgyalások befejeződnek a NATO-val, a tagságról népszavazásnak kell döntenie.

„Szeretnék mindenkitől személyesen elköszönni" — közölte határozottan Horn Gyula. Elindult, hogy kezet fogjon olvasóinkkal. A rend felborult. Valahonnan egy toll is előkerült és a kormányfő a békésiek gyűrűjében autogramot osztogatott. Képünkön épp a békéscsabai Mezei Péternének Fotó: Kovács Erzsébet

Más kérdésekre válaszolva a miniszterelnök elmondta, fokozott figyelmet fordítanak az ifjúságra és fellépnek a korrupció ellen, bár ez utóbbi a kormány legnehezebb feladata. Az előző ciklusban egyesek visszaélve a hatalommal és kapcsolataikkal, mérhetetlenül erkölcstelenek voltak. Például kitöltetlen bankcsekkekkel mentek árverésre és jutottak hozzá vagyonokhoz. Ott aztán maguk írták be a csekkre az összeget, mert a bankkal való viszonyuk miatt ezt megtehették. Közben azért ügyeltek arra: mélyen etikátlan lépéseikkel ne ütközzenek jogszabályba. Erkölcsi vétségek és összefonódások miatt sajnos senkit nem lehet jogilag felelősségre vonni. Szeretnék viszont elérni, hogy a gazdaság és a politika a jövőben ne fonódjon össze, hogy a két koalíciós párt képviselői ne járhassanak ki maguknak vagyonokat úgy, ahogy azt az előző kormány hívei tették.

Egyik olvasónk a keleti országrész hátrányos helyzetét és az itteni alacsony bérszínvonalat tette szóvá. Horn Gyula osztotta a felszólaló aggodalmát, maga is úgy vélte: folyamatosan nő az ország keleti és nyugati része közötti különbség. Békéscsabán, Békés megyén — mondta — sokat segíthet a mezőgazdaság talpra állítása. Nem véletlen, hogy a mezőgazdaság az egyetlen olyan terület, ahol '94-ben és '95-re növelik a támogatást. Bevezették a garantált felvásárlási árakat, vámokat léptettek életbe a hazai agrártermelés védelmében, végül katasztrófaalapot akarnak felállítani az aszály és más természeti csapás okozta károk ellensúlyozására.

A déli autópályáról érdeklődő kérdésre válaszolva Horn Gyula elmondta, hogy óriási viták folynak róla. A kormány szerint kulcsfontosságú lenne az építkezés, mert sokat jelentene a déli országrész számára. Ugyanakkor egyelőre nem időszerű új híd építése Tiszaugnál, mert a mostani, gyakori torlódást okozó közúti-vasúti hidat két éve újították fel 300 millió forintért, s vannak olyan folyó menti települések, ahonnan tíz kilométereket kell utazni — további Tisza-hidak híján — ha át akarnak kelni a folyón.

Végül a magyar—román határon nyitandó átkelőhelyekről szólt a miniszterelnök. Megtudtuk, a kérdésről a jövő héten folytatódnak a szakértői tárgyalások. Úgy tűnik a román fél részéről is elhárultak az új határátkelőhelyek nyitása előli pénzügyi akadályok — hallottuk Horn Gyulától.

A találkozó huszonötödik percében jártunk. Jóval túllépve a protokoll szabta időt, elérkezett a zárszó pillanata. Csakhogy az elmaradt, mert Horn Gyula belefojtotta az elnökbe, e sorok írójába a szót. Felállt és határozottan közölte: „szeretnék mindenkitől személyesen elköszönni." És elindult, hogy kezet fogjon olvasóinkkal. A rend felborult: körbevették a miniszterelnököt, valahonnan egy toll is került, és a békésiek gyűrűjében a kormányfő autogramot osztogatott. Kedves percek voltak ezek, de súlyosak is, mert — a múló idő miatt — veszélyeztetve láttuk a csoportképet. (Otthon kihagyva a hely a másnapi lap címoldalán a négyhasábos felvétel számára!) Horn Gyula végül a találkozás 35. percében a csoportképre is rábólintott.

Nos, ez történt 1994. november 8-án délután fél négy és négy óra öt perc között a Parlamentben, hét hónappal azután, hogy szavazó olvasóink többsége úgy vélte, a választásokat követően Horn Gyula lesz az ország miniszterelnöke.

ÁRPÁSI ZOLTÁN

CSUTA György ferté

ÁLLÁSPONT

Lajtán innen, Lajtán túl: nemzet és egyéniség

(Utóhang egy Konrád-interjúhoz)

Három bókkal kellene kezdenem: az első az Új Magyarországnak szól, mely 16x10 cm-es fényképpel ellátott kolumnát adott a *nép-nemzetitől* csillagászati, a *szabadelvű nemzetitől* kilométerekben mérhető távolságra levő *Konrád Györgynek*; a második *Csaplár Vilmosnak*, aki példát adott interjúkultúrából; a harmadik pedig (csak a csattanó mián harmadik) Konrád Györgynek, a *magyar írónak*, aki nem napi politikusként, hanem íróként szólalt meg, az emberségnek saját szellemi talaján felelős őrzőjeként.

Ami Kondrádban riadalmat kelt

Ezzel azonban vége is a „tiszteletköröknek": noha ez a kifejezés itt nem helyénvaló, mert az elismerés nem hatásvadászó preambulum, hanem őszinte. Ám az igazi elismerés az, ha mások vitatnivalót találnak szavainkban, s ebben, azt hiszem, Konrád György is egyetért. Túlságosan sima általánosságok nem ingerelnek ellentmondásra, szöges álláspontkifejezések annál inkább. Ez utóbbi Konrádnak ebben a mondatában található: „...úgy mondanám, hogy az én fölfogásom az egyes emberre épül, őnála (Csoórinál) azt hiszem, előbb van a nemzet képzete s aztán ennek a nemzetnek a polgára." Konrád álláspontja saját, szubjektív szempontból érthető, de ez nem azt jelenti, hogy el is lehetne fogadni. Konrád itthon akarja magát érezni ebben az országban, de a 18. század közepe előtti (az ipari forradalom kora előtti) magyarsággal nem tud azonosulni. Egy középkori várjobbágy- és servienstársadalomra, Vereckei hágóra, vagy éppenséggel Bölcs Leo türkjeire visszamenő nemzettudat benne olyan riadalmat kelt, mint az úszástudatlanban a mély víz, ahol nem érez többé szilárd talajt a lába alatt. A család, amelyben felnőtt, nem hordozta ezeket a hagyományokat, s a társadalom, amelyben élt, éppen legérzékenyebb életkorában, durván kizárta őt abból a magyar történelemből, melyet az iskolában tanult. Önnön egyensúlyát csak úgy állíthatja helyre – érzi ő – ha szigorúan individualista alapra helyezkedik és a nemzetet csak laza, jobbára adminisztratív szükségletek megkövetelte entitásnak fogadja el.

Nos tehát, ez érthető mint védekezés és „akit a kígyó megmart, fél az a gyíktól is" magatartás. Csakhogy ami szubjektíve érthető, nem általánosítható okvetlenül, mint objektív realitás. Konrád induktív-deduktív ellentétpárja „egyén" és „nemzettag" között nem állja meg a helyét, mert egyik sem prioritás a másikkal szemben. Én mint szuverén egyéniség (akinek szuverenitását még egy nemzet nevében sem lehet megsérteni), *magyar* vagyok, magyar nemzetiségű, s ez szuverén egyéniségem része. Ez azt jelenti, amit József Attila olyan szépen írt meg a „Dunánál"-ban. Hordozom magamban annak a népnek a sorsát, egész történelmét, nagyszerűségét és nyomorúságát, büszkeségét és megalázottságát, amelynek születésemtől fogva részévé neveltek. Ám ha azt mondják: „ha magyar vagy, nem lehetsz keresztény, nem lehetsz izraelita, nem lehetsz katolikus, nem lehetsz református, nem lehetsz szocialista, nem lehetsz szabadelvű, nem lehetsz – uram bocsá'! – populista, nem hiheted el, hogy Petőfi Szibériában volt, nem hiheted el, hogy Petőfi nem volt Szibériában" – beletaposnak személyi függetlenségembe, mert mint magyarnak, mindehhez jogom van.

Nemzeti páncélzat

A nemzetiség *önazonosítás* (Istenem, már ez is közhely!), mivel az ember egyszerre és elválaszthatatlanul egyén és közösség. Abban igaza van Konrádnak, hogy az önazonosítás koncentrikus körökben nyilvánul meg az egyén körül. X. Y. család tagja, N. település polgára, ilyen vagy amolyan egyház, (hitfelekezet) híve, európai, amerikai vagy afrikai (sőt: „afro-amerikai"), s végül, képzeletbeli ufókkal szemben *földi ember*. Csakhogy a *nemzet* a centrális és lényeges koncentrikus kör (lásd: Egyesült *Nemzetek* Szövetsége – nem egyesült családoké, egyházaké, önkormányzatoké stb.) mert – legalábbis Európában – a közös nyelv köré kristályosodott ki, tehát a zavartalan kommunikáció köteléke hozta létre, s ebben a kristályszerkezetben elengedhetetlen alkotóelemek a közös emlékek, a közös ösztönös reagálások, a közös dallamkincs, egyáltalán kultúra, és csak az adott nemzetre jellemző viszonyulások. A nemzet, valamiféle szocioökológiával modellezve, olyan kulturális *populáció*, amelynek egyes tagjait kulturális *gének* építik föl, olyan kulturális gének, melyek azonos szerkezetű (kulturális) *kromoszómákban* kapcsolódnak egymáshoz. Mindez, természetesen metafora, de nem tudom jobban kifejezni, amit mondani akarok. Nincs visszataszítóbb, mint *biológiai* génekben keresni a nemzethez tartozás kritériumát, ám az emberi minőség, amelynek lényege, hogy a (főemlősi) biológiai szervezetben *mindenekelőtt kulturális organizmus*, föltételezi a „kulturális gén" metaforikus alkalmazását.

Konrád nem veszi tekintetbe a *nemzet* fogalomnak ezt a függetlenségét attól, hogy a nemzet egy polgárivá átalakult társadalmi formációban él, vagy megrekedt a rendiség szétmállott maradványai között, esetleg többékevésbé még nagyon is ép szerkezetében. Azt sem gondolja végig, hogy más volt a nemzetté fejlődés egész hatásmechanizmusa abban az Európában, amely a Római Birodalom alapjain, mint poliszba oltott germán „ökoszisztéma" épült föl, s megint más a Lajtán túli (a mi nézőpontunkból a Lajtán inneni) régióban. Magyarországon és Lengyelországban a nemzetfogalom – a polgári Nyugattól eltérőleg – valóban szervesen kötődött a rendiséghez, ám a szerb, a román, a szlovák nemzetfogalomról, illetve nacionalizmusról még ez sem mondható el a legjobb akarattal sem. Az utóbbiak, egyes esetekben a hosszú török megszállás, másutt a paraszti létben való megrekedés, de mindenképpen a súlyos elmaradottság következtében görcsös és hisztérikus kitöréssorozatok és vegytisztán populisták. Kompenzációs indítékú agresszivitásuk úgy fenyegeti a magyar nemzet egzisztenciális érdekeit, s ezzel a Konrád-óhajtotta polgári irányú fejlődését, ahogyan azt a második világháború óta egyetlen nyugat-európai nemzet sem tapasztalja. Ha ebben az ostromban a magyar, mint nemzet, fönn akar maradni, nemzeti páncélzatát kell erősítenie a támadó és romboló szándékok (és akciók) ellen, anélkül, hogy maga is agresszívvé válnék (és ezzel egy még erősebb támadó jellegű visszahatást idézne elő). Konrád gondolatrendszerének megvan a maga racionalitása, ám az önvédelem természetes jog (egy nemzet számára is), tértől-időtől független koncepciók pedig, az önvédelem szempontjából, használhatatlanok.

Mit jelent magyarnak lenni?

Azt Konrád alighanem jól sejti, hogy ez a helyzet, a magyarság fenyegetettsége nemzeti létében, késlelteti azt a polgári átalakulást (nemcsak rendszermegoldásokban, hanem az egyéni és társadalmi mentális struktúrákban is), amely Konrád eszménye. Könnyen lehetséges azonban, hogy éppen a magyar múlt sajátságai, éppen annak következtében, hogy Magyarországon kialakult ugyan egyfajta rendiség – ám ez a rendiség a nemzetségek szállásbirtokaira alapozódott, s ez más volt, mint a nyugati hűbériség, s a nemzeti lét sejtszerkezete ennek a sajátos, etelközi gyökerű rendiségnek a kötésében kezdett kialakulni – egy magyar („igazi") polgári társadalom sohasem lesz ugyanolyan, mint az angol, a francia vagy a skandináv.

Mi mégsem tudunk mások lenni, mint magyarok, mindennel együtt, amit ez jelent. S ebben a „mindenben" sok olyasmi van, ami valamennyiünknek súlyos gondot okoz, nemcsak Konrádnak.

Magyarnak lenni nem magyar „vért", nem valóságos vagy képzeletbeli „kutyabőrt" jelent, hanem a teljes közösség, múlt, jelen és jövő vállalását ezzel a néppel. Ezen belül az olyan szüntelenül változó akcidencia, mint a „politikai paletta", felölelheti a teljes spektrumot.

Távol legyen tőlünk, mintha „meg akarnók téríteni" Konrád Györgyöt, vagy akár tanácsokat adnánk neki. Sokkal érettebb és gyökeresebb személyiség ő annál, mintsem a gondolat árnyéka átsuhanna rajtunk, ilyen személyiség szuverenitásszférájába behatolni.

Mindössze szabad eszmecserében, tisztelettel óhajtottuk kifejteni saját véleményünket.

Sándor András

Véreim, magyar kannibálok

Fekete Gyula igazsága

Fekete Gyula három évtizede vívja harcát a magyarságot pusztító hatalom ellen. A nagyhatású „Éljünk magunknak?" szociográfia inkább minket, s a nőket ostorozta az iszonyú romlásért. Ezután a szerző rádöbbent; itt egy teljesen tudatos gyermek-, család-, és nemzetellenes állami politikával kell szembeszállnia. Hiszen ha lemerülünk mélységekbe, láthatjuk: az utóbbi évtizedek lakás-, település pénzügyi, abortusz-, sajtópolitikájának központi célja volt az, hogy *ne szülessen gyermek e hazában*. A jövő tudatos megrablásával akarta ez a politika a jelen pénzügyi gondjait megoldani. Mikor e felismerésig eljutott a szerző, első számú közellenséggé vált a nyolcvanas években; hiszen a szocialistának mondott társadalom egyik alappillérét támadta. Ezért nevezhetjük Fekete Gyulát az utóbbi évtizedek nyilvános ellenzékijének. Ezért helyezte a pártállam rendőri megfigyelés alá, és uszította rá egykórusú szolgasajtóját, kik a következő jelzőkkel akarták tönkretenni: „provinciális", „felelőtlen", „embertenyésztő", „nemzetiszínű pántlikákkal felcicomázott dogmatikus" stb.

Fekete Gyula igaza s hivatása tudatában állta a csapásokat. S e könyvvel mindent visszaadott. A pártállam három és fél évtizedes nemzetpusztító bűnös politikájának leleplezése, összefoglalása e kötet. Mert a szerző súlyosan bűnösnek tartja e politikát, s hogy e tett súlyát érzékeljük, kimondja; a hatalom bűne nagyobb e területen, mint az 1956-os forradalom leverése, s megtorlása. Ha végigolvassuk a történetet, nem érezzük túlzásnak e súlyos kijelentést; valóban egy nemzet életerejének, erkölcsének, jövőjének tudatos állami pusztításával állunk szemben, mely beláthatatlanul súlyos népesedési katasztrófát okozott a magyar nemzetnek. Ez valóban példa nélküli a magyar történelemben; hiszen eddig csak idegen hatalmak akartak fizikailag kipusztítani minket, ez utóbbi évtizedekben viszont a Kádár–Aczél nevével fémjelzett hatalom tette ugyanezt. A súlyos pusztulás népességben, erkölcsökben, nemzettudatban vitathatatlan.

A nemzetpusztítás fő felelősei a politikusok mellett a pártvezérelt sajtó, a lakás-, pénzügy- és nyugdíjpolitika, a „kurtizánlázadásként" jellemzett államilag támogatott feminizmus. Mindezen tényezők tudatos, összehangolt támadása az erkölcsök, az anyaság, a nagycsaládosok, a magyar jövő ellen.

Rájött a szerző, hogy az utóbbi évtizedek „magyar csodája" mögött alapvetően ez a tudatos jövőpusztítás állt; az, hogy nem engedtek megszületni, felnevelkedni ebben az országban legalább másfél milliónyi gyermeket az elmúlt évtizedekben. Az ő elfogyasztott életük, vérük – s a felnevelésük elmulasztásával megtakarított kiadások – adták a „magyar csoda" gazdasági alapját. Eközben a világ legrosszabb demográfiai helyzetében lévő nemzetté váltunk. De talán éppen ez volt a hatalom célja?! Talán nem véletlen, hogy a könyv elején olvashatjuk a fasiszta Németország terveit az orosz nép „békés" vér nélküli likvidálására; (az oroszok között) „terjesztenünk kell milyen káros a sok gyermek..., az abortuszokat a legcsekélyebb mértékben sem szabad korlátozni..., széles körű propaganda a fogamzásgátlás népszerűsítésére..., semmiféle kedvezményt nem lehet adni a sokgyermekeseknek" stb. Bár a szerző ezt nem mondja ki, de a könyvet végigolvasva rájövünk a megdöbbentő igazságra; igen, ez valósult meg nálunk az elmúlt évtizedekben!

Mit lehet tenni? A szerző a pusztulás okairól 162 pontos leltárt ad, ezt valósnak tekinthetjük. S a megoldás az, hogy e 162 pontnak az *ellenkezőjét* kell csinálni a jövőben. Iszonyúan nagy feladat áll előttünk, hiszen egy állami politikának kellene teljes fordulatot vennie, egy tudatosan félrevezetett nemzetet kellene rávezetni egy többé-kevésbé rögzült, jövőpusztító magatartásformával való szakításra. Röviden: *„Meg kell végre szüntetni az anyaságot, a gyermek vállalását, gondos nevelését büntető lelemények erőszakot."*

Fekete Gyula erkölcsi, jogi, demográfiai igazsága tudatában bizonyítványt osztott az elmúlt évtizedek főbűnöseinek. Melegen ajánlható a könyv a ma politikusainak is, akik a közeljövőben a törvényalkotás folyamán kerülnek szembe a kérdéssel.

Dr. Jobbágyi Sándor

Mítoszunk dúvadja

A támogatunk, tűrünk, tiltunk elve és gyakorlata évtizedeken keresztül az állástfoglalunk, válogatunk, oltalmazunk ravaszabb, személyre szóló intézkedéseivel keveredett, s így egy mindent magába foglaló többes számban kialakult történelmünk és kultúránk, azaz egy olyan mítoszunk, amelyet, mint mindent, a végletekig ismételve e többes számú formájában – *népünk, politikánk, országunk* –, már senki át nem gondolt, meg nem értett, ezért úgy tűnt, mintha eleve létezőnek, vitathatatlannak fogadná el mindenki.

Ezért nem tartom pontosnak Ungvári Tamásnak az ÉS-ben (1992. április 17.) megjelent cikkét, amelynek a MÍTOSZOK ÉVADJA címet adták.

Dühösen felhasznált, összefüggő fejtegetésekből kiragadt visszhangtalan idézetek sorjáznak benne Hanák Pétertől Gosztonyi Péterig és másoktól Németh Lászlóig. Mint valami dúvad cikkíró, végigcsörtet a történelemről írott munkák erdejében beletúrva hol az őstelevénybe, hol a frissebb hajtásokba belegázolva, hogy végül megsárgult, kicsorbult agyaraival méltó ellenfélbe hasíthasson bele.

Akár tetszik, akár nem, az elszenvedett ötödfél évtized alatt, és most is, utána érezzük csak igazán, mennyire közös történelmünk és kultúránk és közös mítoszunk van is e kies kilencvenháromezer négyzetkilométeren mindenféle másság ellenére. Olyannyira, hogy akik ezt átélték és a bőrükön tapasztalták, nem felejthetik el annak egyetlen percét sem. Kizárólag történelmi percekre gondolok: a történelem legnagyobb csúfságai és legragyogóbb példái, legjelentősebb átejtései és a figyelemre legméltóbb tisztázásai itt zajlottak le ezen a területen, amelyet hol Kelet-Közép-Európának, hol Közép-Kelet-Európának, hol egyszerűen csak Közép-Európának neveztek.

Napjaink tisztázásaiban szeretnek kelet-európai térségről vagy egyszerűen csak a *térségről* beszélni.

Utazó világpolgárok és önmagukat kitenyésztő „kultúrlények" nem hazát, nem országot, nem szülőföldet, hanem a világ különböző térségeit és színhelyeit emlegetik.

Közismert dolog, hogy minden helynek megvan a maga szelleme, a GENIUS LOCI. Ez kies országnak jelen századunkban a *genius loci*-ja, helyi szelleme az a közös mítoszunk, amely az utóbbi nyolcvan évben alakult ki a Kárpát-medence olvasztótégelyében.

Ennek a mítosznak kialakítója és egyben szenvedő alanya Ungvári Tamás is a börtönőr és a fogoly egyazon helyhez kötöttek –, aki úgy három évig csendben maradt, és most látványosan tér vissza a „kulturális közéletbe" ugyanúgy, mint tette ezt tavaly Berend T. Iván, volt MSZMP KB-tag és kongresszus-elnök, stílszerűen, a *Népszabadság*-ban.

Mindketten az USA-ban bizonyították, hogy rálátásukkal mennyire fölötte állnak e térség földhözragadt viszonyainak, e kicsinyes jelenkori tisztázásoknak, s mindketten arra a végkövetkeztetésre jutottak, hogy a XXI. századra, és nem napjaink történéseire kell „figyelnünk".

Ennek a nézetnek itt az az eredménye, hogy irodalomtörténészi, kritikai, esszéírói, közírói, műfordítói mítoszunkból kilépve előcsörtet Ungvári Tamás „a történész", és a szokásos módon idézetek divatbemutatóját és szatócskirakatát előállítva megpróbálja bebizonyítani, hogy Németh László kultúrnacionalizmusa közvetlen előzménye az 1992-i történelmi színházi évadnak.

Tehát ismét Németh László:..

Köztudott, hogy Ungári Tamás írt már Németh Lászlóról mítoszunk 70-es éveiben, és ujjongva kimondta, hogy az „új Németh Lászlót" nem akarjuk összekeverni „a régivel".

Most mit akarhat Németh Lászlóval?

Ungvári Tamás nemrég, 1985-ben, Galgóczi Erzsébet VIDRAVAS című regényéről is írt, és az írónő nyomban a bíróságon – a kommunista bíróságon – kötött ki, és ott kellett védenie történelemszemléletét.

Galgóczi Erzsébet a legjobb magyar regényírói hagyományokat követve feltárja a „felszabadulás" teljes hazugságarzenálját és élettanát. Történészek és a magyar olvasók tanulhattak belőle.

Az írónő sorsa és esete a bírósággal feltárta, hogy a „felszabadulás", a „teljes foglalkoztatottság", a „létbiztonság", a „társadalmi fellendülés" mítosza csak arra jó, hogy a magyar tömegekbe belefojtsák a szót a „támogatunk, tűrünk, tiltunk elvével és az állástfoglalunk, válogatunk, oltalmazunk tavasz, személyre szóló gyakorlatával.

A halmozottan előnyös helyzetben működött kivételezettek most látványos visszatérést produkálnak, és terjengős szereplésükkel megpróbálják befolyásolni a közgondolkodást.

Az olvasóközönség tudja, hogy nemcsak taxisokból van nyolcszorta több nálunk az európai normáknál, hanem „írókból" és „újságírókból" is. Ők még mindig azt hiszik, hogy minden tollforgató annyit nyer súlyában, mint az általa kiszorított jóérzésű, hazaszeretetben és nemzetben gondolkodó és ténylegesen tehetséges publicisták száma.

Ambrus Z. Miklós

„Hangos nyár...”

Mindeddig ismeretlen méretű rockzenei nyár előtt áll Németország. Hetven szabadtéri előadás során számtalan sztár és zenekar lép a közönség elé. „Ebben az évben az ‚Open-Air'-rendezvények virágkorát éljük meg, ezek minden más zenei rendezvényt a háttérbe szorítanak. Előadásonként olyan stadionokat választottunk ki, amelyekben akár 60 ezer személy is elfér. Előzetes számítások szerint, az elővételben elkelt jegyek alapján, 3,5 millió nézőre számíthatunk” – nyilatkozta az ország egyik legnagyobb koncertirodájának nevében *Marek Lieberberg*.

Elton John, Bryan Adams, Michael Jackson mágnesként vonzza továbbra is az érdeklődőket. Ennyi rockművész egy nyár során még soha nem tartózkodott Németországban. A világsztárok sorát június 7-én Elton John nyitja meg a közelmúltban labdarúgó Európa Kupát nyert Werder Bremen otthonában, a Weser-stadionban. Ő a „takarékos” vendégek közé tartozik: Bremen után már csak Berlint tiszteli meg látogatásával.

Három városra kiterjedő turnéját Bryan Adams is az újraegyesített fővárosban kezdi, majd Münchenben folytatja és Hannoverben fejezi be. Mindkettőjükön túltesz Michael Jackson, aki ötször lép a német közönség elé. Június 27-én a müncheni olimpiai stadionban lesz a premier, majd Köln, Bremen, Frankfurt és Berlin következik.

Mamutprogramot bonyolít le a *Dire Straits együttes:* július 7-e és 25-e között tíz koncertet ad, Kölnben és Berlinben kettőt-kettőt. Az elsőre mindkét városban máris minden jegy elkelt.

Hasonló sikerről számolhat be a *Genesis*-együttes is: hét előadásukból négyre már nem lehet belépőt kapni. A közönség ezzel megcáfolja *Phil Collins* nem is olyan régen tett kijelentését: „Meggyőződésem, hogy hamarosan abból a pénzből kell élnem, amelyet megtakarítottam magamnak!”

Társaival – *Tony Banksel* és *Mile Rutherforddal* – abba a szerencsés helyzetbe került, hogy Európa legnagyobb gépkocsigyárának, a Volkswagen cégnek a támogatását élvezi. A vállalat közel 20 millió márkával szponzorálja a Genesis idei európai körútját. „Új reklámstratégiánk a fiatalok soraiból kikerülő vevőcsoportra összpontosul és a velük kiépítendő kapcsolat érdekében új lapra teszünk: a popzenére” – magyarázta a Volkswagen sajtófőnöknője, *Jennifer Hurshell*. E célnak a Genesis nagyszerűen megfelel, hiszen műsoruk egyes számai a közönség széles palettáját érik el 18 és 45 év között.

A Wolfsburgban székelő cég kezdeményezése megfelel az amerikai gyakorlatnak: az USA-ban alig akad olyan jónevű rockzenekar, amely megfelelő reklámpartner nélkül szervezné turnéit. Az Open-Air-koncertekkel szemben megnyilvánuló érdeklődés senkit sem tölt el nagyobb megelégedéssel, mint *Marek Lieberberget*, aki negyedszázaddal ezelőtt Németországban meghonosította a szabadtéri rockelőadásokat. Első rendezvényén – a *Deep Purple*-együttes fellépése alkalmából – a majnafrankfurti kerékpáros stadionban azonnal 18 ezer néző jött össze. „A hagyományos jazz- és sanzonkoncertek rendezői igyekeztek rossz hírbe hozni, megrágalmazni az Open-Air-eseket. Kétségbe vonták, hogy ezek a rendezvények a kultúra szerves részét képezik” – emlékszik vissza az „úttörő” időkre Lieberberg, aki nem hagyta magát elbátortalanítani és továbbra is kiállt a zenei produkciók ezen változata mellett. Az USA-ban bevált gyakorlatot tartotta szem előtt, ahol a nyár és a rockzenei koncertek szorosan összekapcsolódnak, minden nagyobb városban tradíciónak számítanak.

1971-ben végleg sikerült áttörnie az „ellendrukkerek” frontját. Speyer közelében, a Rajna vidékén a *Pink Floyd* közreműködésével kétnapos rendezvényt szervezett, számtalan rádióinterjúban szólította fel a rockrajongókat, hogy csomagolják össze hátizsákjaikat és jöjjenek el a koncertre, amely végül a két nap során 100 ezer látogató előtt zajlott le és amelyet sokan a híres Woodstock-fesztivállal hasonlítottak össze.

A nyolcvanas évek során Lieberbergnek sikerült rábeszélnie a híres autóverseny-pálya, a *Nürburg-Ring* akkori igazgatóját arra, hogy nyissa meg létesítményét a popzene előtt is. Ekkor született meg a *Rock am Ring* nevet viselő rendezvény és él még ma is. Nyolcvanezer néző előtt az idén 30 különböző zenekar lép majd fel. A látogatókat campinghelyek várják, a rendezők gondoskodnak éjszakázási lehetőségről, sőt még óvodát is berendeznek, ahol szakképzett személyzet vigyáz a rockgeneráció utánpótlására. „Az Open-Air-koncertek családi eseménynyé alakultak át, a szülők a gyerekeket is magukkal hozzák. A rendezvények az összetartozás érzését erősítik és mindeddig incidensek nélkül, békés hangulatban zajlottak le” – meséli a főszervező. És magyarázatul szolgál a 70 koncertet felölelő, 3,5 millió embert megmozgató hangos német nyárra.

Stefan Lázár

Jack Bruce Takács Andrea felvétele

Sławomir Mrożek

Szerkesztőségi levél

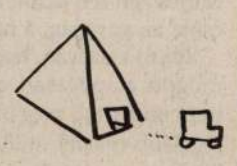

A Fáraók elátkozott kora immár a múlté, s országunk végre-valahára a Demokrácia útjára lépett. A régi rendszerből ránk maradtak azonban a piramisok és az uralkodók múmiái, amelyeknek már senki sem adózik hódolattal. Épp ellenkezőleg: emlékük csak gondot okoz, annál is inkább, mert ama múmiák elsőrangúan tartósított darabok.

Mit kezdjünk a gigantikus mauzóleumokkal? A piramisokat persze meghagyhatjuk turistacsalogatónak, de a tartalmukat – abszolúte nem! A Fáraókból elég volt, még szárítottan sem kellenek.

Mi legyen hát velük?

Exportálhatnánk őket holmi kannibálokhoz, mint minőségi konzerveket. Hiszen modern országgá lettünk és a korszerű gazdaság, illetve a szabad piac számára az export vitán felül sine qua non. Ily módon javíthatnánk a fizetési mérleget, s egyúttal az ideológiai gondoktól is megszabadulnánk.

Arra a vádra, hogy e megoldás erkölcsi, etikai és esztétikai, mi több, gasztronómiai tekintetben is kétségesnek tetszik, egyszerű a válasz: nézőpont kérdése az egész. A relativitás, amit pluralizmusnak is szoktunk nevezni, a demokrácia egyik alaptétele; a kategorikus ítélethozatal pedig az imperializmus egyik ismérve.

Alkalmazzuk hát bátran, különösen akkor, ha exportról vagy importról van szó, nekünk meg nincs egyebünk, amit exportálhatnánk.

Szalai Attila fordítása

Kiállítótermek

Tájképek, bibliai témák

Az utóbbi időszak termésében válogatta *Csuta György* festőművész az egri Rudnay Teremben bemutatott anyagot. A közel harminc olajkép két gondolatkörbe sorolható: egyfelől új aspektusból közelíti a tájképeket, másfelől bibliai témákat dolgoz fel. Csuta másfél évtizede foglalkozik akvarellekkel, miközben olajfestmények is kikerülnek a keze alól. Az igazi szakmai kihívást az adta számára: hogyan emelje át a vízben oldódó festék titkát az olajképek kivitelezésébe. Nem a technikai megvalósítás izgatta elsősorban, hanem az elmondani kívánt gondolat, a vizuális téma ihletett tolmácsolása. Képein a hely és az idő által egyértelműen meg nem határozott, mozdulatlan, cselekvési lehetőséget nem érzékelő figurák helyezkednek el. A háttér a művész kísérletei következtében az áttetszőség, az átlátszóság és a szenvedélyes dinamikus kavargás illúzióját kelti. Finom felületű hártyagömböket hömpölyögtet, hideg kékkel, zöldekkel és fehérekkel érzékeltetve az örvénylést. Lehet ez téli táj, sejtkezdemény, vagy horizont mögé rejtőző alkonyati hangulat sajátos felfogása. A megvillanó gesztusokat hordozó fehér felületek mágikus erőt kölcsönöznek némelyik olajképnek. A tiszta élményektől áthatott művek figyelmet érdemelnek és kíváncsiságot keltőek a művész jövőjét illetően.

Tárlatának meghatározó erejű és értékű festményei a húsvéti feltámadás gondolatkörében fogant alkotások. Számos témát kínál az alkotót körülvevő világ, de számára a Kálvária-stációk kérdésfeltevése az örök érvényű, megfesteni való dráma. Itt és most szimbólumokról van szó: *Péter* legszívesebben letagadná létét; *Júdás* homályos arcán érezni, hogy rádöbbent tettére; *Pilátus* kaméleonszerű alakja a „mosom kezeimet” képletnek felel meg; *Jézus* lelki fájdalma tragikusan tükröződik az arcán.

Szimbolikus jelentést hordoz maga az állítás is: a művész nem tud változtatni az ember sorsán, de elviselhetővé teheti azt.

Cs. Tóth János

Bólyák

Elúsztatott szavak

Isaac Asimovval nem találkozhatunk már, levelet sem írhatunk neki; az örök, kozmikus vadászmezőkön Ősz van, Szent Mihály ménese győztesen vágtázik. Különben csend van. Bizonyára nehéz ezt – ott is – elviselni. Hiszen, mint Asimov mester egyik esszéjében megírta: az emberi közlésvilágban a beszéd fontosabb, mint a látvány. Utóbbit egészen „szegényes eszköznek” minősíti, és említett esszéjében feltesz egy (legalábbis számomra) fura kérdést: „Nyelvi eszközöket felhasználó fogások nélkül, egyszerűen taglejtésekkel el tudnánk-e játszani akár egy ilyen mondatot is: ”Párizsba tegnap beszökött az ősz'?”

Ha a kérdést önmagában is furcsálljuk, az okfejtő válasz csak növeli tanácstalanságunkat: „Persze le lehet fényképezni a kora őszi Párizst, és rámutatni a képre. Ehhez azonban jelentős technikai segédlet kell, és nem hiszem, hogy kiderül belőle az, hogy Párizsba tegnap szökött be az ősz (hacsak nem kerül a képre naptár – ami már az írásos közlés formája).” (A Hold tragédiája, Budapest, 1979, 248. oldal.)

Nos, hát kétségtelen: igaza van Asimovnak, állítása lényegét – beszéd és látvány viszonyát – illetően. Jelentését tekintve a mondat nagyon bonyolult: szimbolikus. Nem a köznapi nyelvben, beszédben fogant, hanem a szimbolista líra költői nyelvében. Ezért „jelentős technikai segédlet” ide vagy oda, a konkrét párizsi ősz fényképe nem lesz azonos Ady versének „őszével”, az elmúlás lírai szimbólumával.

A fényképésznek különben sem a tegnapi párizsi őszt kellene fényképeznie, hanem a századelő „Párizsában” kellene keresnie egy napot, s ahhoz viszonyítva: tegnapot. De még így is hibádzik a dolog. Ady Endre „Kánikuláról” ír, sőt – hogy félreértés fél évszázad múltán se essék?! – „leszögezi”: „A Nyár meg sem hőkölt belé”... (azaz: az ősztől.)

Asimov tehát olyasmiről látszik beszélni, ami szövege gondolatmenetében egyszerűen föl sem merül. Mi történt? Ilyen hiba – Asimovtól! – elképzelhetetlen. Látom, de nem hiszem.

Megkerestem az eredeti angol szöveget. A fent idézett rész (The Tragedy of the Moon. Doubleday & Company, New York, 1973, 176. oldal), azaz az Ady-verssor (az angol „eredeti”) ott így hangzik: „... el tudnánk-e játszani akár egy ilyen egyszerű mondatot is: ”Tegnap a naplemente szép, vöröses zöld volt'. Mint látható, Asimov nem hibázott. Ő *konkrét* naplementét emleget, nem őszt, és ami a legfontosabb: nem Ady versének őszét. Ady Endre verssora a fordító buzgalmából került a magyar nyelvű szövegbe. Az „egy az egyhez” köznapiságával (konkrét köznyelvűségében) felfogott lírai kép az értekezésben logikai és szemantikai galibát okozott.

Ilyen a lírai kép természetrajza. A nyelv pedig: afféle óceán; egyik partján Ady, másik partján Asimov. Jó lenne tudni és hinni, hogy az érmindszenti Értől eljut a metafora törékeny hajója az óceánig és onnan a másik nyelv partvidékéig, egy másik író tudatáig, de nem, nem ez történt, „csupán” a nyelvek közötti közvetítést vállaló fordító kalózkodott.

A kultúrák értékcseréjét valljuk, hirdetjük, és közben az értékteremtés és a cserék óceánját ellepik a kalózhajók. Az értékközvetítésben pózoló, óceánt szennyező legénység azt még érzi, hogy honnan fúj a szél, de finomabb fuvallatokra már érzéketlen. A szél pedig fúj, sodorja felénk a szélrózsa minden irányából a könnyed lektűrt, a krimit. Még csak nem is panaszkodom, istenem, ilyen a széljárás. De hát még a szélnek is van lelke, gyengébb fuvallata, és barbár kalózhajók egy-egy mondattal, akár egyetlen szóval zátonyra viszik a mégoly könnyed hajókat is. *Susanne Sonn* Kattanás című pszichokrimijét olvasom. A gyilkos szívbeteg emberekre vadászik, olyan lelki sokkot idézve elő bennük, amely azonnali halálukat okozza. S miközben halnak a sokktól a szívbetegek, az író az egyik lányt így jellemzi: *„szívdöglesztő”*. Nincs fogalmazó ember a földkerekségen, aki ilyen mérvű nyelvi brutalitást, ennek a szónak ebben a környezetben való használatát megengedhetné magának... A fordítói ostobaság döglesztheti szívet, szót.

Csupán egy mondatot és egy szót ragadtam ki a kalózhajók kínálatából. Dicséretes az értékek cseréje, de a szavakat, mondatokat, szövegeket ki védi meg az ostobaság flottáitól?

Szávai Géza

Minden dolgok közt

Bihari Sándor új versei

Természeti adottsága a jóság, kitölti a szeretet az egész világ iránt, hódolója a létezésnek. Beszél a madarakhoz, mint Assisi Szent Ferenc, szinte embertársának tartja szikrázó irhájú kutyáját, megszemélyesíti a tárgyakat, levegőt billentyűző ujjakkal tapint követ, szerszámnyelet, tollat, kézfogás és karolás a gesztikulációja. „Az élők közt gyöngém volt, hogy a gyöngébbeket szeressem.” De mit kapott cserébe? A szegénységre rabkosztot, a szabadságvágyra szellemi megvonásokat, rácsot a nagy távolságokra, a szépség világosságára tudatvesztő feketeséget, a gyógyulás reményét, a közösség megtartó melegére a magány űrhidegét.

Új kötetében mindaz, amit negyven éven át kifejezett a hatvanéves költő, összezsúfolódik, s fölrugaszkodik a legtisztább lírai minőségbe. *Summa* című, előbbi válogatott könyve újabb summával bővült. Az első vers, mintha végkövetkeztetése lenne a következőknek: „Ha magány, legyen magány... Feltétel nélkül csak arra a kétszer- / kettőre vágyom, / ami a lélegzőterek a feketerigónak / a faágon. / Csődítem a hiányt ötmilliárd felől, / mert a lét kié? / Szorítom csontjaimra. Mint hegedűt / a szív fölé.” Az utolsó pedig a versek konkrétumainak összefoglalása, útravaló a sebként bizsergő gyógyuló életre. Talán kíméletesebbre az eddiginél.

Csak az tudja megszólaltatni a hazavágyást, aki elment, s ha visszatér, annak még a kő is eszköz valóságát megvallani. A házba rakott köveket fölészteli a nők feszes testével, a köves vidék a kisgyerek szánkótere, a krumplikapálók hazája, akik karóval szabják meg a Föld tengelyét, s az itt élned halnod kell Szózat-i parancs. Itt élni át a létezés szépségeit: „Ó, egész nap úgy csengették magukat s a lombokat a madarak, / ahogy én nem győztem magamban s a papíron a szavakat!” S a szeretők Catullus–Lesbia viszonyát könyvespolcra szelídítve, átváltoztatva áhítatos erotikává a házastársi együttlétben, s a gyerek szűzi igazságtevésével ítélkezni. Szelídsége szellő áramlása, boldog sóhajtás, finom érzékletesség, mint a kínai, japán festményeken, és bölcsesség, ahogy a legkisebb jóval is megelégszik, s a legkisebb rettenés is a világméretű rossz előérzete. Úgy írja a verset, mint az írnok, akár a rabkórházban 56 után, mikor eszméi elmentek börtönőrnek.

Nemcsak azért mondja ki most a megszenvedett vér- és szennykorszakot, mert már szabad, hanem mert ez az idő éppúgy veszélyeztette, mint a későbbi testi baj. „Ami velem történt gyalázat.” Az, aki „hazugságait bűnömül kente a papírra,” éppúgy a dilettáns Teremtő vétke, mint a betegség. A *Gyors és halaszthatatlan élet* a halálraítélt utolsó éjszakája. „Délután 3 órakor közölték vele a hajnali / halált az irodában”... ilyen prózai 25 soron át, megfosztva a pátosz és siratás díszítményeitől, döbbenetes visszafogottságban, hogy „önmagát önmagának tarthassa még a maradék időre legalább... kiénekelt / minden éneket, amit valaha tudott és / valaha énekelt... A halál elől elénekelte az életet, a gyors és / halaszthatatlan édes tennivalót.” Ez az ének átgondoltat a költő létezésének értelmére, elénekelni az életet a halál elől. Miként a betegség is általa gyógyul.

1984-ben megrendült agyában a vérrög, megkezdődött második s eszméletlen stációja: hosszú kóma, lékelés, ébredés, lábadozás. A betegség költeményei orvosi példatárba illő leírások és lelki látleletek. „Nagy dolog nem-meghalni, / még nagyobb megmaradni, / magamat, mint legelső kölcsönömet / a világnak visszaadni.” E korszakából az *Átló jobbról balra* fontos és magas mű. A tárgyias költészet egyik mintája lenne, ha besorolnám. Prózaisága kifutópálya csupán. Magányos ház, egyetlen ember, borotválkozik, mosakszik, csomagol, a teraszajtó üvege mögött ködben állnak a fák, bezárja az ajtót, bedobja az ablakrácson a kulcsot, csörrenés a konyhakövön. Balsejtelem, előérzet a baj utáni visszagondolásban a házban írt befejezetlen vers utolsó sora: *„Attól nem tud lenni a halál, senki sincs, hogy kimondaná.* / Egy el nem kezdett sor pedig / nemsokára történni kezd: *Szemerkél agyamból agyamra a meleg vér.”* Az Amerikai úti agysebészeten, közel a Korong utcához, ahol József Attila az Eszméletet írta történik meg az operáció krízise, majd lassan földerengenek a tárgyak, a feleség aggódó arca, óvó mozdulata, hálává nemesedik a szerelem, ő pedig visszaadódik a világnak, az országnak, a háznak. „Boldog vagyok, / hogy mindent fölfoghatok / és újra láthatok, / elmondhatom a láthatatlan mondatot.”

Most aztán igazán legfontosabb kontrollja a vers, az írás lehetősége a lélegzet, a szívverés, a gondolatokat hívó gondolat, a sorokat hívó sorok. A munkálkodó ember szerszáma iránt ragaszkodik így, mint ő a tollhoz, a papírhoz. Szerszáma verselem, s a közvetítő beleíródik a sorokba: „Egy papíron az írást, a tornateremben a mozgást / gyakoroltam újra”. A versbe fogott létezés úgy fejeződik ki, ahogy a vers megteremtődik pontos helyszínnel, meghatározott körülmények között. Nagyon fontos a ház, a nyugodt munka biztosítéka: „Ez a hely itt Miskolctalpolca, / ahol állok az a Kiss József utca, / ahol áll még egy apró szálloda, étterem. / Itt ténfergek, mint aki a helyem keresem... Itt írtam, mikor a kéziratpapírom alá / észrevétlen kezdett becsúszni a halál... Most itt írok tovább, de mint a világra, mint / aki az első soroknál folytatja mégis megint.” Aztán az asztal, a toll és a papír: „s mint a szétszórt világot, az ábécét szedem össze, / hogy segítsek vele magamon.” A világhoz illeszti magát, mint mondandójához a megtalált szavakat, versévé lesz a levegő, „Most énekel a toll kezemben” aranyidőről, szomorú őszi tájról, újabb belső és külső megpróbáltatásokról, kétségbeesésről, már nem a vérző agy okozta némaságfélelemtől, hanem a visszhangtalanságtól. „Nem lesz vers? Nem kell vers? De lesz / halál. De kell a szerelem. És lesz magány, / lesz árvaság és hontalanság.” Mégis „Amíg él az / ember énekel, és minden dolga válaszul / visszaénekel, amíg levegő lesz.” (Orpheusz Könyvek).

Ágh István

A GYÖRGY

Érdekes és különleges bőrfestmények láthatók azon a tárlaton, mely a szolnoki Aba-Novák teremben nyílt, s melyen nem csak a művekkel, hanem sajátos készítési technikájukkal is megismertették az érdeklődőket (felvételünkön) az alkotók, Csuta György, Várkonyi János és Zajácz Tamás. A kiállítás három hétig tekinthető meg

FOTÓ: K.É.

Jut eszembe

Hiányérzet él az emberekben a millecentenáriumi ünnepségek során. A honfoglalás kerek évfordulóját, úgy érezzük, [illegible] görögtűz és hozsánna, ahogyan [illegible] is vártunk egészen pontosan? Valami sosem volt nagy „durranást", aminek úgy egyszerre tudnának tízmillióan együtt örülni. Alighanem innen származik a hiányérzet: mi már így együtt tíz-, akár tizenötmillióan nem is tudunk szívből kacagni, önfeledten derülni, egymás nyakába borulni. Mi több, lassan azt is elfeledjük, mi az a nagy nemzeti öröm. Emlékszem, a Nemzeti Színház felépítése körül mekkora hűhóval szervezkedtek azok, akiknek a szándékukon kívül ehhez „tehetségük" alig volt. Gyűjtést hirdettek, szívhez szólót, de annyi pénz, mint amennyi a benzináremelésből egyetlen hónap alatt befolyik, csak nem akart összejönni. Pedig a felhívások egyszerre hatottak a szívre, a könnyzacskóra — csak éppen a pénztárcára nem. A kormány most úgy döntött kimozdítja a holtpontról a Nemzeti ügyét. Benyúlt a büdzsébe, és úgy néz ki, hamarosan realitás lesz a kultúra templo[illegible]

EURO-KOKTÉL

Páholyban a németek

A cseheknek az olaszok felett aratott váratlan győzelme után érthetően a fogadóirodákban is megváltoztak a csapatok fogadási esélyei. Az olaszok EB-győzelme esetén eleddig háromszoros pénzt fizettek volna a bukmékerek, most már viszont a befektetett összeg hétszeresét ígérik. A csehek győzelmére 150:1-hez lehetett fogadni, ez az arány viszont 40:1-re változott. A németek fogadási esélye 5:2, a franciáké 9:2, míg a hollandoké 5:1.

A hírhedt maffiavezér, a sokszorosan életfogytiglanra ítélt *Salvatore Riina* is keményen bírálja *Arrigo Sacchit*, az itáliai válogatott szövetségi kapitányát. A számos bűncselekménnyel gyanúsított férfi dán játékvezető a Bulgária elleni találkozón nem adta meg szabályos góljukat. A románok azzal érveltek, hogy a videofelvételek tanulmányozása után egyértelmű-

két évben 70-75 millió peseta üti a markát.

*

Természetesen az orosz válogatott tagjait is „lázban tartja" a hazájukban zajló elnökválasztás. A kontinensviadalon szereplő orosz futballisták többsége a hírek szerint a jelenlegi

JÓ JÁTÉK JUTALMA AZ ÜLLŐI ÚTON

Kiesési helyosztó Feh

Ünneprontásra készül a Pécs, de az alsóház többi csapata is összeszedi minden erejét, hogy megkapaszkodjon az utolsó szalmaszálba, azaz bravúrt hajtson végre a Győr az Újpest ellen, a Békéscsaba idegenben a Vác legyőzésével. Kiesési helyosztón, „életre-halálra" küzd egymással a fehérvári találkozón a Haladás is.

B. A.

FERENCVÁROS–PÉCS: Ünnepelni akar az Üllői úti stadion fantasztikus szurkolótábora, bajnokcsapatot köszönteni. Eltiltás miatt nem szerepelhet *Nóvák Dezső* kezdő üzenegyében *Nagy Norbert* és Szűcs. *Mucha József*, a zöld-fehérek pályaedzője így vélekedett a mérkőzés előtt:

– A BVSC ellen megérdemelten nyertünk, mindenki megállta a helyét, egységesebben játszottunk. A Pécs ellen győzelemre számítok, hamar szeretnénk eldönteni a találkozót. Feltehetően számos helyzemellett számos ismert színművész is nálunk focizik majd. A főmeccsen nyerni szeretnénk, a sikerrel odaérhetnénk a bajnoki dobogóra. Bátran fogunk támadni. Mindenképpen szeretnénk kijutni az UEFA-kupába, ezért neveztünk a szombaton kezdődő UEFA-Intertotó-kupára. A 10. csoportban a belga Lierse ellen játszunk.

A Haladás elleni gólzáporos győzelem jót tett a piros-feketék önbizalmának. Idegenben nem megy igazán *Török Péter* együttesének. Sok még a kérdőjel a csapatösszeállítást illetően. A

CSUTA GYÖRGY festő

Cs.Tóth János: Tájképek,bibliai témák. =
Uj Magyarország, II.évf. 141.sz.1992. junius 16
lo.p.

Eger,Rudnai Terem, 1992

Hansse Melluel párizsi ötvös (1413), Művészettörténeti Értesitő, XXXIII-1984, 42-45.

Egy különös mecénás: Szakállas Lajos, in: Sub Minervae Nationis Praesidio, Tanulmányok Németh Lajos 60. születésnapjára, Budapest, 1989. 26-30, 396.

Könyvismertetés: R.W. Lightbown, Secular Goldsmiths'Work in Medieval France, Acta Historiae Artium, XXVI-1980. 330-332.

CSUTA György

kiáll. Eger, 1992 Rudnay Terem

ism. CS.TÓTH János: Csuta György kiállítása Egerben. Új Művészet, 3,1992,8. 68.

ck Judit 1789
ck Ö. Fülöp 565, 1905
écsi János 228
eitl, Klaus 579, 1016, 1019
eke György 2067
eke László 38, 41, 42, 43, 50, 53, 64, 74, 75, 78, 126, 151, 545, 546, 547, 548, 549, 1429, 1430, 1448, 1477, 1524, 1612, 1657, 1969, 1984, 2005, 2026, 2127, 2211, 2316, 2387
eke Pál 1989
ekes Dezső 420
ékési István 173, 174
él Mátyás 92, 410, 411, 412, 862, 958
ella István 2175
ellák Gábor 110, 327, 2186
elon Gellért 2231
eluszky Pál 1586
eny Sándor 2171
Bencsik Gábor 830
Bencze László 1327, 1790
Bencsik János 2204
Benczur Béla 1162
Benczur Gyula 1319
Benedek Gábor 1791
Benedek György 1792
id. Benedek Jenő 1793
Benedek Péter 1320
Benedetti Tibor 175
Benjámin László 135
Benkó Károly 1158
Benkő Elek 575
Benkő Erzsébet 2327
Benkő Samu 2067

CSUTA György

Meghívó

Az EL KALÁSZI GALÉRIA és a kiállító művész
meghívja Önt, családját, barátait

Csuta György

festőművész

Budapest, III. kerület, Dereglye u. 1. sz. alatt nyíló
kiállításának megnyitójára, 1996. április 4-én 17 órára

Megnyitja és közreműködik: Dr. Tuza Béla ügyvéd, újságíró

A kiállítás megtekinthető 1996. május 1-ig
hétköznap 9—16 óráig, pénteken 9—13 óráig

CSUTA György

Hogy van, művész úr?

Húsz éve a színpadon, ebből nyolcat Békéscsabán játszott. Tomanek Gáborral Tomanek Gáborról beszélgettünk, felidéztük a Jókai Színház művészének eddigi pályáját, állomásait, kedves szerepeit. S hogy közben a mai magyar színházról is szó esett, az nem a véletlen műve.
(8. oldal)

A férfi, aki tetszik nekünk

Minden reggel — az időjósok pontosságával — megjelenik a képernyőn, a Napkelte műsorában. Megnyerő modorával a nézők kedvencévé vált. Hogy jóképű-e? Nézőpont és ízlés kérdése. Röpke közvéleménykutatásom eredménye arról tanúskodik, Aigner Szilárdot kedvelik a nők.
(9. oldal)

Hétvégi Hírlap-magazin

1994. november 5–6., szombat–vasárnap

Kötelezem magam a halálos ítélet, mint megbízott munka végrehajtására; az ezzel kapcsolatos ismereteket szigorú titokban tartom, és semmilyen körülmények között nem árulom el.

(Részlet a hóhérfogadalomból)

Mitől fél a hóhér?

Lengyelországban — a törvény nevében — utoljára 1988. április 21-én öltek meg embert. 1955—1969 között 113, 1970—1988 között 178 embert akasztottak fel.* Jerzy Andrekczak *újságíró egy varsói kávéházban találkozott* Zigmint W. *64 éves hóhérral. A beszélgetés így zajlott le:

—Hogyan lesz valakiből hóhér?

— Véletlenül. A kötelező katonai szolgálatteljesítés alatt parancsot kaptam: beosztottak a kivégzőosztagba. Néhány nappal később egy tiszten hajtottam végre az ítéletet. Akkor kellett megölnöm az első embert. A katonaság után hosszú évekig börtönben dolgoztam. Tíz-egynéhány évvel az első kivégzés után valakinek eszébe jutottam, és hóhér lettem. Még csak nem is tiltakozhattam.

— Ön volt az egyedüli hóhér Lengyelországban?

— Nem. Ketten voltunk, együtt dolgoztunk.

—Ismerte az elődjét is?

— Igen.

—Ő miért hagyta abba a gyilkolást?

— Nem bírta pszichikailag. Alkoholista lett.

— Ön hány embernek vette el az életét, a törvény nevében?

— Nem számoltam. Nem tudom a pontos számot.

— Állítólag több mint nyolcvan ember élete terheli a lelkiismeretét...

— Lehetséges.

—Hány évig hóhérkodott?

— Több mint tizenhárom évig.

— Mikor hajtotta végre az utolsó halálos ítéletet?

— Nyolcvannyolcban.

—Nőket is kivégzett?

— Igen.

—Emlékszik az áldozatok nevére?

— Néhányukra. A legveszedelmesebb bűnözőkére, akiről az újságok is írtak.

— Melyik kivégzés vésődött az emlékezetébe?

— Az első...

—Ki volt az áldozat?

— Egy ismert bűnöző. Azzal lepett meg, hogy az ítélet végrehajtásakor nyugodtan és méltóságteljesen viselkedett. És ez meghatott.

—Van a hóhérnak szíve?

— Sajnos van.

— Hogyan viselkedett az akasztófa alatt a többi áldozat?

— Különbözőképpen. Az ember, kötéllel a nyakán, mindenre képes.

— Mennyi időt vett igénybe a halálos ítélet végrehajtása?

— Körülbelül egy órát.

—Milyen kötelességei voltak?

— Minden kivégzésnél két hóhér volt jelen. Az egyik fekete kendővel bekötötte az elítélt szemét, a másik elmozdította az emelőkart...

— Mi volt a további teendő?

— Húsz percet vártunk, amíg az orvos megállapította a halál beálltát. Azután a halottról levettük a fekete kendőt, és a bilincset. A tetemet betettük az előre elkészített koporsóba.

— A hóhérokon kívül ki volt még jelen a kivégzésnél?

— Annak a börtönnek a felügyelője, ahol az ítéletet végrehajtották, az ügyész, az orvos, a börtönszolgálat funkcionáriusai és gyakran a pap.

— Mik voltak az elítéltek utolsó kívánságai?

— Gyónás, cigaretta, nyugtató tabletta, levélírás, étel... Ilyen helyzetben az elítélt képzelőereje meglehetősen korlátolt. A félelem, az idegei...

— És ha például a pápával akarna találkozni?

— Az utolsó kívánság legföljebb egy órával odázhatja el a kivégzést. És a kívánságok is korlátozottak — erkölcsi szempontokból...

—Az elítéltnek józannak kell lennie? És a szexre sem gondolhat?

— Nem.

— Emlékszik az áldozatok arcára?

— Tíz-egynéhányra.

— Álmában szokta őket látni?

— Nem.

— Biztos volt benne, hogy az elítélt valóban bűnös, és megérdemli a kegyetlen büntetést?

— Minden kivégzés előtt megismerkedtem az ítélet indoklásával.

—De a bíróság is tévedhet!

— Az nem az én bűnöm.

—Volt valamiféle kapcsolata az áldozatok családjával?

— Sosem beszélgettem sem az elítélttel, sem a családjukkal.

—Ki hívta a halálcellába?

— Telefonon tájékoztattak a kivégzés helyéről és idejéről.

—Lengyelország hány városában hajtott végre halálos ítéletet?

— Hat fogházban, illetve börtönben: Varsóban, Wroclawban, Krakkóban, Poznanban, Lodzban és Gdanskban.

— Milyen ruhát viselt az ítélet végrehajtásakor?

— Az előírásnak megfelelően fekete öltönyt, fehér inget, fekete nyakkendőt, fehér kesztyűt.

— Állítólag az akasztott ember ruhájának vagy kötelének darabja szerencsét hoz...

— Meglehet, de ezt a szerencsét én nem tapasztaltam.

— Mennyit kapott egy kivégzésért? Az utolsóért állítólag 1988-ban 25 ezer zlotyt...

— Erre a kérdésre nem válaszolok.

— Bizonyára havi fix fizetést és külön prémiumot kapott.

— Igen.

— Mit csinált a kivégzés után?

— Egyedül megittam egy nagy vodkát.

—Az erkölcsi másnaposságát öblítette le?

— Nem. Lazítottam... hogy visszatérjek a rendes kerékvágásba.

— Mit érzett kivégzés közben?

— Semmit.

—Szívesen nézte a kötélen az elítélt haláltusáját?

— Nem. A látvány nem kellemes. De aggályaim sem támadtak. Mindig arra kértem az Istent, hogy gyors halált adjon az áldozataimnak. Egyesek néhány pillanat alatt meghaltak, mások néhány percig is szenvedtek.

— A kivégzéseknek sokféle módja létezik; akasztás, villamosszék, halálos fecskendő, gázkamra. Önmagának milyen halálnemet választana?

— A leggyorsabb és a legbiztosabb módszert, vagyis a halálos injekciót. Alighanem ez a legemberségesebb.

— Létezik a bűnös számára a büntetésnek más formája is? Ami hatásosabb és etikusabb, mint a halálbüntetés?

— Nem. Bár az ember akkor szenved a legjobban, amikor a cellájában az ítélet végrehajtását várja.

—Ön hisz Istenben?

— Igen.

—Akkor viszont minden kivégzés után gyónnia kellett...

— Nem...

—Tudja, hogy szól a hatodik parancsolat?

— Igen. Ne ölj...

—Akkor hogyan igazolja önnönmagát a lelkiismeretét terhelő halálos bűnök miatt?

— A halálos ítélet végrehajtását munkának tekintem. Valakinek ezt is el kell végeznie.

— Hogyan fogadta, amikor munkanélkülivé vált? Amikor Lengyelországban megszüntették a halálbüntetést?

— Megkönnyebbüléssel.

—Jelenleg miből él?

— Nyugdíjas vagyok. Kitanult autószerelő, van egy kis műhelyem.

— Hány ember tudja, kicsoda ön voltaképpen?

— Tíz-egynéhányan.

— A felesége tudott róla, hogy embereket végez ki?

— Igen.

—És?

— Amikor tudomást szerzett róla, hogy hóhér lettem, idegileg összeroppant. De aztán nem beszéltünk róla többet.

—A gyerekei ismerik apjuk másik arcát?

— Nincsenek gyerekeim.

— Mit tett a fehér kesztyűvel és a többi kellékkel?

— A fehér kesztyűt az előírásnak megfelelően a koporsóba tettem, a kivégzett mellére. A szolgálati öltönyt elégettem.

— Ha Lengyelországban visszaállítanák a halálbüntetést, visszatérne?

— Nem.

—Mitől fél a hóhér?

— A titok felfedésétől.

(KOP)

Hogy van, művész úr?

Ha a színész nem játszhat, olyan, mint a hal, amit kiszednek a vízből

Húsz év a színpadon — elég hosszú idő. Ha hozzászámítjuk, hogy ezalatt a magyar színházak mennyit harcoltak a puszta túlélésükért, s hogy a kultúra, a művészetek sorsa a rendszerváltozások óta sem lett könnyebb, sőt, miközben a nadrágszíj egyre szorul, a kultúra változatlanul a mostohagyermek, megalázott, a húsz év szinte fél évszázadnyi nehéz korszaknak tűnik. Tomanek Gáborral Tomanek Gáborról beszélgettünk, felidéztük a Jókai Színház művészének eddigi pályáját, állomásait, kedves szerepeit. S hogy közben a magyar színházról is szó esett, az nem a véletlen műve...

Tomanek Gábor színművész a húsz évből nyolcat Békéscsabán játszott
Fotó: Kovács Erzsébet

— Eltűnt az a közönségréteg a színházból, akiket itt tíz évvel ezelőtt megszerettem, s akik kedvéért érdemes volt visszajönnöm Békéscsabára. Ezek azok az emberek, akik nem tudnak másképp védekezni és inkább nem jönnek. Nincsenek már olyan emlékezetes előadások, mint valamikor volt A bor, a Furcsa pár, Az esőcsináló, az Éjjeli menedékhely, a Cyrano. Nincsenek már azok a színvonalas produkciók, pedig a közönséget nem szabad lebecsülni, azt hinni róla, hogy csak a kommerszt igényli.

— A műsorterv riasztja el a közönséget a színháztól?

— Még csak nem is a műsorterv, hanem az előadás színvonala. Ez egyébként országos jelenség, mindenütt ezt tapasztaltam, amerre csak jártam. Talán '86-ban jobb lett volna itt maradni és tovább fejlődni azon az úton... Bár az a „kiruccanás", az az öt év a maga nyomorával együtt nagyon hasznosnak bizonyult, sokat jelentett nekem, rengeteg tapasztalatot, és az illúziót végképp kiölte belőlem. Magyarországon jelenleg semmit sem lehet tenni a színházban a színházért. Senki sem kíváncsi az ötleteidre. A szakmán belül, ha akarsz valamit, még ellenségnek is kezelnek.

— Ez elég keserűen hangzik.

— Nem keserűség ez, igazság.

— A közönségnek nem kell a színvonal?

— A közönségnek a nosztalgia kell.

— Igényes színház helyett elég otthon a gyenge, kommersz tévésorozat?

— A színházban is elég... Helyet cserélt két közönségréteg. Akik ott ülnek a Família meg a Szomszédok előtt, ők járnak színházba is. Akik megnéznék Pavarottiék hármasát, nem jönnek el az előadásra.

— A húsz évből nyolcat Békéscsabán töltöttél. Jól érzed itt magad?

— Mint ember igen, mint színész nem. Ami szép volt: Győrben minden főszerepet megkaptam, aztán a Jurtában is, Zalaegerszegen már kegyelemkenyéren éltem. Itt a Kabarében a német tiszt, a Charley nénjében a diák, aztán az Imádok férjhez menni. S nemcsak a szerepek miatt sorolom ezeket a címeket, hanem azért is, mert a próbák alatt remekül éreztük magunkat, jó volt együtt dolgozni, éreztük a szeretetet. Ami nagyon fontos. Tudomásul kell venni, hogy a színész nagyon érzékeny, sérülékeny, nagy szeretetigénye van. Freudot idézem: akinek szeretethiánya van, sok édességet eszik. Hát a színészek sok édességet esznek...

— Ennyi szép szerep, tehát érdemes volt csinálni?

— A főiskolán Shakespeare Téli regéjének egyik főszerepével kezdtem, Kállai és Őze között, Major rendezte és nagyon megkínzott. Fantasztikus csapat volt, a mélyvíz, de már akkor, azért az egyetlen szerepért megérte. Az első országos sikeremet Pécsett az Ahogy tetszik Orlandójával arattam, szintén főszerep, Konter László rendezte a régi pécsi színház fénykorában. Apámat akkor megállították Pesten, s azt mondták: A fiad méltó utódod. '82-ben jöttem Békéscsabára: Éjjeli menedékhely, csodálatos munka volt, mindenki a maximumot nyújtotta! A Mária főhadnagyban bedobtak a mélyvízbe, Udvaros rendezte. Huszka unokája eljött háromszor megnézni (ment Pesten, az Operettszínházban is), s azt táviratozta: gratulálok, ti vagytok a jobbak. A Furcsa pár Várdayval: óriási siker, de sajnos agyonhallgatta a szakma. A pesti előadás után Bárdy, aki kétszázvalahányszor játszotta apámmal, azt mondta: Nahát, gyerekek, azt hittük Nándival, ebből már nem lehet többet kihozni, de nektek sikerült újat nyújtani. A háztűznézőt Anatolij Ivanov rendezte, rengeteget tanultunk tőle. Győr, a Jurta és Zalaegerszeg után jöttem vissza Békéscsabára.

— Miért?

— Mindig visszajártam közben is. A barátaim kedvéért és azért, hogy a próbák közben és a klubban jókat beszélgethessek, hogy jó hangulatban, igazi csapatban dolgozhassak. Gyakran odajöttek hozzám az utcán, a boltban: de jó, hogy visszajött, hogy újra látjuk, művész úr. Nagyon jólesett. De mostanában szemrehányóan kérdezik tőlem: Miért nem látnak? Lusta vagyok? Nehéz megmagyarázni, hogy nem nagyképűségből nem vállalok szerepet. Kellemetlen ez a számonkérés, mert nem rajtam múlik, sem a műsorterv, sem a szereposztás. Igazságtalan lennék, ha kihagynám a felsorolásból a Jézusfaragót Csiszárral, ami nagyon szép emlékem, nyáron Sík Ferenc rendezte a Gyulai Várszínházban a Lear királyt, amiben Alban herceget játszottam, és most jó volt együtt dolgozni Levente Péterrel, aki a Kardhercegnőt rendezte.

— Elégedett vagy? Érdemes volt visszajönni?

— Is, is. Bármennyire pécsi vagy pesti vagyok, itt van a legtöbb barátom, kapcsolatom, tehát civilként jól érzem magam a megyében és a városban is. Hiányoznak azok a feladatok, amik tíz évvel ezelőtt voltak. Egy színészt azzal lehet meggyilkolni, ha nem engedik játszani. Ha a színész nem mehet színpadra, az olyan, mint amikor a halat kiszedik a vízből...

— Ne felejtsük el, hogy van még egy nagy szerep! Hat hónapos a kisfiad. Mennyiben változtatta meg az életedet?

— Teljesen. Azóta nem tudom kialudni magam. Nem panaszkodom, mert jó kisgyerek, de állandóan felébredek és járok át megnézni, hogy mi van vele. Ha néha sikerül vele lennem, bizony kényeztetem. Az az igazság, hogy mindig kislányt szerettem volna, és irigylem azokat, akiknek lánya van. Persze nagyon szeretem a kisfiamat, és most már nem adnám oda a világ minden kincséért sem...

NIEDZIELSKY KATALIN

Békési Galéria

Alkotóház magánvállalkozásban

A Csuta Galéria és Alkotóház, a nyári művésztelep Békésen, a Bolyai u. 17. alatt található és egész évben működik. '94 nyarán már a II. Nemzetközi Művésztelepnek adott otthont. A hivatásos művészek Romániából, Ausztriából, Bulgáriából, Magyarországról érkeztek.

A Csuta Művésztelep magánkezdeményezés és -vállalkozás, ami ingatlanvásárlással kezdődött. Majd a Békés Művészetért Alapítvány biztosította a hiányzó anyagi hátteret. Közel negyven támogatója van, a két alapító a dr. Pásztor—dr. Balázs ügyvédi iroda, valamint a Béta Kft. Békésről. Meg kell említeni a művész feleségét és leányát, mert hogy a két „Éva" nélkül nem menne a munka az alkotóházban és művésztelepen. Ők a biztonságot nyújtó háttér, kiszolgálói a művészeknek — szállásról, étkezésről gondoskodnak.

A művésztelepnek hagyománya van a városban, ahonnan már korábban is sok hivatásos művész került ki. A korábbi tábort (1988-ban szűnt meg) Lóránt János festőművész neve fémjelezte. Csuta György a régi tábor szellemiségét próbálta átmenteni, természetesen más gazdasági alapokkal. Érdeklődtek a hazai és külföldi barátok, a táj, az Alföld és a Körösök felől. Akkor jött az ötlet: mutassuk meg, hogy hol és hogyan dolgozunk, vigyék el hírünket a világba, mutassuk meg magunkat Európának! Főleg hivatásos művészek dolgoznak itt. Sok tehetséges gyerek él a környéken, s olyan művészek munkáját látják, akiktől tanulhatnak.

Ottjártamkor elmélyült alkotómunkások közé csöppentem. A művésztelep élete tartalmas, céltudatos, s rendkívül vidám volt. Ezt hallottam a belátogató szponzoroktól is, akik szinte minden este benéztek egy-egy baráti beszélgetésre. Az említett jó hangulaton túl a művészek táborzáró kiállításon mutatták be alkotásaikat, a művésztelep munkáját Bayer Ilona, a Magyar Televízió munkatársa méltatta. A kiállítást követően a művészek meglepetése következett: megajándékozták a szponzorokat, s vidáman emlékeztek az eltelt két hétre.

A Nemzetközi Művésztelep, Csuta festőművész és barátai ezzel a kezdeményezéssel bebizonyították: érdemes megmutatni azt, ami békési, ami magyar, ami emberi.

UNGVÁRI MIHÁLY

Csuta György festőművész Szakadás című képét ajánlotta fel a Békési Galéria játékunkhoz kisorsolásra

Játsszunk együtt!

Békési Galéria címmel lapunk hétvégi mellékletében új rovattal jelentkezünk, ahol igyekszünk olyan információkat adni a képzőművészet világából, amelyek megyei vonatkozásúak, vagy kapcsolódnak szűkebb környezetünkhöz. Bemutatjuk a megyében élő és innen elszármazott kortárs képzőművészeket, nem titkolva a szándékot, hogy milyen jó lenne a megyeszékhelyen egy galéria! Először a Békés Megyei Hírlapban, ami képet adhat kiállításokról, alkotótáborokról, műtermekről. S talán egyszer a valóságban is... Szeretnénk bevonni az olvasókat a Békési Galéria híranyagainak összeállításába. Kérjük, írják meg, támogatják-e elképzeléseinket, és mire, kire, kikre kíváncsiak. A képzőművészeket arra kérjük, kiállításaikról küldjenek meghívókat, vagy gondjaikról, ötleteikről tájékoztassák szerkesztőségünket, hogy az információkat megoszthassuk az olvasókkal. Egyúttal játékot indítunk, aminek lényege: a bemutatott művészek (elsőként Csuta György) kérdéseket tesznek fel az olvasókhoz. A helyes választ beküldők között egy képzőművészeti alkotást sorsolunk ki, és a nyertes nevét ebben a rovatban közöljük. Kérjük, olvassák a Békési Galéria híreit és vegyenek részt a szerkesztésében! A megfejtéshez kellemes szórakozást kívánunk!

Feltámadt a békési művésztelep

Évekkel ezelőtt, 1974–88-ig nyaranként a békési Dánfoki Ifjúsági Tábor adott helyet egy művésztelepnek. Itt gyűltek össze a környék „kezdő" és „haladó" alkotói. Az együttmunkálkodás mindig jót tett, a fiatalok sokat tanulhattak az idősebbektől, a már befutott művészek pedig az indulók lendületét vehették át. *Csuta György*, békési festőművész mindent megtett azért, hogy a szép emlékű nyarakat visszahozza. *Dr. Pásztor Gyula*, országgyűlési képviselő, és *dr. Balázs István* ügyvéd közreműködésével a Békési Ügyvédi Munkaközösség, valamint a BÉTA Kft. segítségével létrehozhatta a *Békés Város Művészetéért Alapítványt.*

Az általa vásárolt alkotóházat adta otthonul az ez évben meghívott huszonhat alkotóművésznek. E kezdeményezésével újra éledni látszik az egykori Békési Alkotótábor.

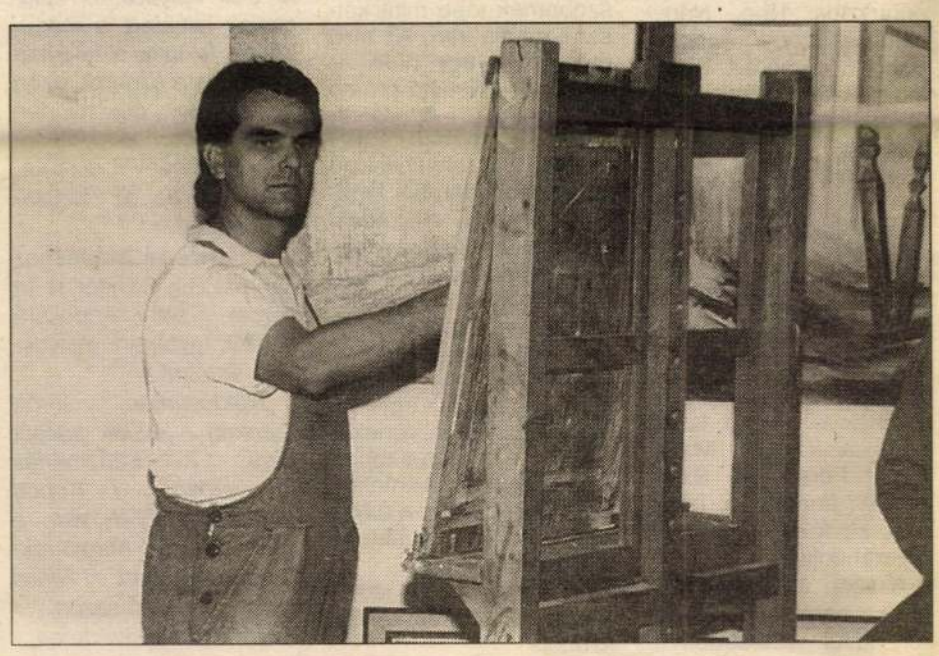

A társaság nagyon „vegyes" – kort, nemet, lakóhelyet és művészeti ágat tekintve –, egy azonban közös, mindegyikük Csuta György személyes ismerőse. Így kaphattak meghívást a kéthetes, ingyenes táborozásra. Ide jövőre már csak pályázat útján lehet bekerülni. Remélhetőleg a családias hangulat akkor is megmarad, mely most jellemzi a művésztelepet. Az egész Csuta család tevékenyen részt vesz a Békésről, az ország különböző részeiről, valamint Ausztriából, Németországból és Erdélyből érkezett résztvevők ellátásában.

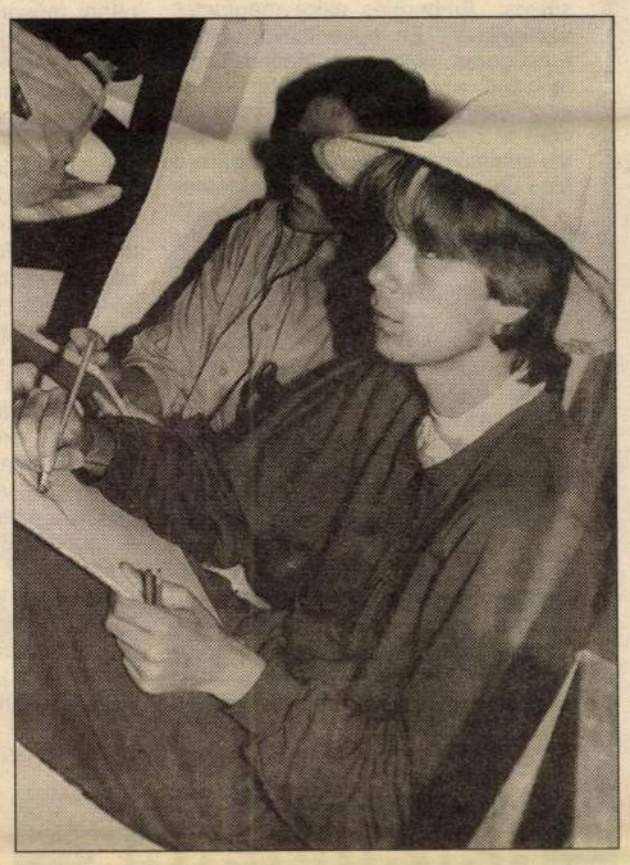

Nehéz lenne felsorolni a támogatók teljes névsorát, ezért csak néhányat említünk a sok közül. A reggelihez a Hidasháti Állami Gazdaság hozza a tejet, az ebédet a Colors Coop Kft. biztosítja, míg a „vacsoraszolgáltatást" a Dánfoki Üdülőközpont ajánlotta fel. Az alkotásokhoz szükséges alapanyagokat is több helyről kaptak: a Vektor Kft.-től, a Borbély Tüzép teleptől, a Ráció Bútorháztól és a Balog Gazdabolttól.

A Hidasháti Állami Gazdaság múlt vasárnap, a bélmegyeri vadászkastélyban vendégelte meg az alkotókat. Ott járunkkor láthattuk, van akit ez a kirándulás ihletett meg. *Kalcsó József* – például – emlékezetből fest realista képet az épületről.

A sok jóért cserébe a festők, grafikusok, kerámikusok és a szobrászok két-két művüket itt hagyják. A felajánlott alkotások közül néhány a támogatóké lesz, a többi a Csuta Galériát dísziti majd. A két hét teljes termését augusztus 15-én a kertes alkotóház termeiben, s – jó időre számítva – az udvaron felállított festőállványokon és a kerítésre függesztve kívánják bemutatni a látogatóknak. Azokat a műveket, melyeket allkotóik végleg itt hagynak, szeptember 15-ig tüzetesebben szemügyre vehetik az érdeklődők.

Futaki É.

FOTÓ: BARTOLF ÁGNES

Színesek

Rolls-Royce részletre

Minden magyar számára elérhető lesz a Rolls-Royce. Mégpedig Keszthelyen, a balatoni autókiállításon, a Festetics kastélyban. A fejedelmi autó, mint ismeretes, azért tartózkodik nálunk, mert II. Erzsébet királynőt szállította látogatása során. Mint a hírből kitűnik, az alkalmi szolgálatra behozott járművet nem adják el, hanem kölcsönözhető lesz államfők, különféle híresség-ek hazai fuvarozásához. Mintegy múzeumi darabként vonul óránként ötvennel a magyar utakon. Bár Európa sztrádáin sem futnak Rolls-Royce csordák, mivelhogy keveset gyártanak belőlük. Sir Richard Lloyd, a Vickers-csoport elnöke szerint a Spirit of Ecstasy típusú 24 karátos autóból mindössze 1300 gördül ki évente a gyárból és ez a szám az elmúlt 20 év legalacsonyabb adatával egyezik meg. (A rekordév 1977-ben volt, 3429 kocsival.) Elenyészően kevés ez is, ha a nagy autógyárak sok százezres sorozatára gondolunk... Tény, hogy a luxusautók iránti csökkenő érdeklődés a Rolls-Royce szárnyas-emblémás csodáit is elérte. Következésképpen megtették a kedvcsináló lépéseket, királyok, hercegek, olajsejkek és iparbárók nagyobb érdeklődésére számítva. Ez röviden így összegezhető: a még biztonságosabb, a környezetvédelem szempontjából kiemelkedőbb és a luxusban verhetetlen Rolls-Royce gyártásához azonnali beruházásra van szükség. Ezt az összeget 30 millió fontsterlingben határozták meg. De már 1994-ben meg is jelenik az új típus a továbbfejlesztett motorral, az automata sebességváltóval, új felfüggesztési rendszerével, videokészülékkel, hifiberendezéssel, hűtőszekrénnyel, számítógéppel, rádiótelefonnal s egyéb, gyártási szempontból nem említett megoldásokkal.

Fontos részletkérdés – a szó szoros értelmében is – hogy részletre is adják az új Rolls-Royce kocsikat. Feltehetően nem azért, mert szegényedik a vevőkör. Inkább arról van szó, hogy a cég mindenképpen tartani akarja a pozícióját a Ferrarival, a Mercedes-Benzzel, a General Motors-szal és a japánokkal szemben. Egyébiránt a pangó piac a Vickers-csoport főkönyvében úgy jelent meg, hogy az 1991. évi 225 millióhoz képest 232 millió font volt a tavalyi bevétel. Így tehát kétségtelen, hogy az élező-dő verseny ellenére meg fogják találni azt az 1300 vevőt, aki tudja: nem élet az élet Rolls-Royce autó nélkül.

Hentesgalamb

Írhatta volna a reneszánsz kori realizmus nagymestere, Boccaccio is, de csak „story" lett belőle az amerikai lapok címoldalán. Igaz, ez a sztori egyaránt bekerül a büntetés és a gyógyítás tankönyveibe is. Adott egy ifjú pár: Lorena Bobitt, az ecuadori származású asszony 24 éves; John Wayne Bobitt, az amerikai férj 26 esztendős. Éltek, mint a galambok Virginia államban, mígnem az asszony megunva az erőszakos hím modorát, durva szeretkezési vágyát, úgy döntött, hogy egyszer s mindenkorra lezárja az ügyet. Felkapta a konyhakést és vágott. Nem végzett félmunkát... Majd, a tettétől megrémülve, a bűnjelet sem feledve, az éj kellős közepén autóba vágta magát. A vérző férj kétségbeesetten rohant a kórházba. És ekkor már az orvosok mellett új szereplőként, merőben szokatlan feladattal bekapcsolódott a rendőrség is. Keresték a hiányzó bűnjelet. Üres kézzel távoztak volna, ha Lorena asszony – az újságok szerint barna, sovány de rendkívül kedves hölgy – egy utcai fülkéből nem telefonál, hogy a keresett testrészt ő bizony az autósztráda bejáratánál kidobta a kocsi ablakán. Máris rohant a szirénázó rendőrautó a megadott helyszínre és nem is hiába! Olyannyira, hogy már csak 9 órás műtét kellett és ismét teljes volt John Wayne Bobitt, az egykori matróz.

És most az ügyvédek következnek. S talán mégiscsak akad egy huszadik századi Boccaccio, vagy legalább epigonja az USA Virginia államában.

Nyári bombareceptek

A televíziózás történetében egyedülálló kampányt folytat egy francia anya az állami televízió ellen. A vád súlyos: „Emberölés előre megfontolt szándékkal." És egyedülálló: „Elektronsugaras hipnózis." Marine Lainé asszony szerint 1992 októberében azért halt meg a 17 esztendős fia, mert a 2. csatornán sugárzott amerikai krimisorozat hatására kipróbálta a Mac Gyver – ez a címe a sorozatnak – kalandor hősének bombareceptjét és a kísérlet darabokra tépte... A sors különös iróniája, hogy a bírósági feljelentés után kiderült: néhány más fiú is tesztelte a sorozat bombareceptjét. Ők megúszták egy négymillió frankos tűzkárral. A detonáció nyilván elhallatszott a tévé műsorszerkesztőségébe is, mert a sorozatot levették a programról – hogy az idén nyáron újrakezdjék. „Van még egy hét éves fiam, minden erőmmel küzdök tehát, hogy túlélje ezt a sorozatot" – nyilatkozta Lainé asszony a Le Figarónak, hozzátéve, hogy a francia műsorszerkesztők nyilván nem hajlandók önként elállni üzleti szándékuktól, annak ellenére, hogy a „gyilkos" sorozatot az Egyesült Államokban is levették a műsorról. S itt kapcsolódik a témához az amerikai CNN-televízió félnapos nyilvános vitája, amelyen rendkívül súlyos váddal illették az ottani műsorokat, szerkesztőket, forgatókönyvírókat, rendezőket. A michigani egyetem professzora szerint a képernyőn terjesztett erőszak és a bűnözés emelkedése közvetlen kapcsolatban áll. „Vizsgálataink szerint a fiatalkorú bűnözés minimum 10 százaléka esetében a televízióban sugárzott krimisorozatok adták az indítékot." A professzor hozzátette, hogy mindez azért történhet, mert az újságokkal ellentétben a televízió sem etikai normákat, sem jó ízlést nem ismer. Az amerikai vita érthető módon nem vígasztalja a fia halála miatt elkeseredett francia asszonyt és másokat, akik első számú közellenségként, némely műsora miatt a vádlottak padjára ültetnék a tévét. De onnan is személy szerint kit? Az írót? A rendezőt? A színészt? A műsorszerkesztőt? A CNN vitájából az is kiderült, hogy senki sem fogható meg; a „gyilkos" egyetlen gombnyomásra a szobában terem, miközben a gyerekek ülnek a képernyő előtt, amely látványosan tanítja őket az erőszakra...

Mária öltöztetése

Andocson, a híres somogyi búcsújáróhelyen évente tizenhárom búcsút tartanak. Az úgynevezett főbúcsú ideje: augusztus 15-e, Nagyboldogasszony ünnepe. Ekkor fordulnak meg talán a legtöbben a kis faluban, amelynek kápolnáját már a török hódoltság idején is látogatták, de különösen 1665-től keresik fel a hívek.

Amikor a ferences atyák Andocsra költöztek, feléledt e hagyomány, és a nagytemplom felépítésével már a búcsújárás követelményeinek is elegett tudott tenni a község. Mária, Szent Ferenc és Szent Antal ünnepén ismét messze földről is jönnek a zarándokok.

A szép templombelsőben a nagybecsű főoltáron kívül a festményeken, domborműveken kívül a látogatók szeme megakad a Lengyel Lajos készítette barokk szószéken is.

Megtekinthetik a Mária-ruhák múzeumát is, hiszen az andocsi kegyszobornak több mint kétszáz ruhája van. Az első palástot – úgy hírlik –, Széchenyi Katalin grófnő ajándékozta. A látványos, Európában egyedülálló ruhakollekció valamennyi darabja fogadalmi tárgy, ajándék. Számtalan, népművészeti motívumokkal dúsan díszített ruha is található a gazdag gyűjteményben. Az Amerikai Egyesült Államokból, Kínából éppúgy hoztak egy-egy szép ruhát, mint Venezuelából. A Mária-szobrot kéthetenként, pénteken délelőtt öltöztetik, a ruhák színe mindig a liturgia színéhez igazodik.

No, de honnan került Andocsra a híres Mária-szobor?

A legenda szerint még a Mohácsi vész előtt, 1520 körül angyalok serege hozta a kegykápolnát Kalocsáról egy éjjelen, a csodatévő Mária-szoborral együtt, és tette le mai helyére. A kalocsaiak jelenleg is magukénak tekintik a kegykápolnát és a szobrot, ezért évszázadok óta minden esztendőben lelkipásztoraik vezetésével elzarándokolnak az „ő" Szűzanyájukhoz.

Az andocsi Máriához címmel Sík Sándor is írt verset. Aki Andocsra készül, gyakran elolvassa e sorokat:

„Köldusboton, törött mankón / jövünk búcsút járni, / Szűzmáriás magyaroknak / Kopott unokái. / Éjfél van a Duna táján, / Magyaroknak éjszakáján / Nincs más, ki virrasszon. / Baráttalan, testvértelen, / Hozzád ver a veszedelem, / Boldogságos Asszony!"

Harangjáték az Expóra

Európában néhány százra, a világ országaiban 4-5 ezerre becsülik azoknak a városoknak a számát, ahol kialakult a harangjáték hagyománya. Veszprémben a nevezetes Tűztoronyból a '80-as évek közepétől verbunkos dallam jelzi az órák múlását.

Ez adta az ötletet a veszprémi Expo-pályázat egyik résztvevőjének, amikor azt javasolta, hogy a világkiállítás idejére gyűjtsék össze minél több városból az ottani harangjátékok hangkazettáit, az eredeti helyszín jellemző fotóit, sajátos emléktárgyait, s miközben az utóbbiakból változatos kiállítás állítható össze, a Tűztoronyból felváltva megszólalnának a különböző városok harangjátékai...

A díjazott, s egyben védetté nyilvánított ötlet szerint az Expo után a harangjátékokból a város akár hangmúzeumot is létesíthetne, ami feltehetőleg Európában is egyedülálló gyűjteményként üzemelne.

J. F.

Megoldódik az 534 titka?

Kiadja e titkait az 534. számú tengeralattjáró? Azokat a titkokat, amelyekhez nagy remények fűzik a bizonyára nemcsak kalandra vállalkozó dán könyv- és lapkiadót. Carsten Ree és csapata mindenesetre már becserkészte a tenger mélyén lévő hajót, Svédország és Dánia között. Amennyit Hitler rejtélyes búvárhajójáról korábban tudni lehetett, az éppen elég ahhoz, hogy megmozgassa a fantáziát. S ez a következő 1945. május 5-én a brit légierő elsüllyesztette a felszíni vizeken hajózó tengeralattjárót. A fegyvertény önmagában nem sokat mond és a dán kutatók számára sem ez a döntő, hanem hogy a búvárhajó öt nappal a Führer halála után és három nappal a német kapituláció előtt tartott valahová. Hová? Senki sem tudja. Mindössze annyi ismeretes, hogy a kieli támaszpontról titkos feladattal és ugyancsak titkos céllal kifutott egy tengeralattjáró, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy kijusson az Atlanti-óceánra. A brit légitámadást az 52 tagú személyzet többsége túlélte, köztük a kapitány is, de különös módon senki sem volt hajlandó elárulni, hogy mit szállított a tengeralattjáró és azt sem, hogy hová tartott. A hallgatás falát végül is egy dán búvár törte át, amikor 1986-ban rátalált az 534-esre és pontosan meghatározta a helyét: az Anholt szigettől északkeletre, 12 mérföldnyi távolságban, 67 méter mélyen található a titkok hajója. A vállalkozó szellemű üzletember azonnal hajlandó volt finanszírozni a kutatás költségeit – mintegy 15 millió dán koronát –, s akik ismerik, biztosak benne, hogy csupán a kíváncsisága csillapítására nem áldozott volna ennyit. Valamit tudnia kell a rakományról is – így az eseményt követő híradások. Augusztus 21-én minden kiderül. Ekkor telik le ugyanis a három hétre tervezett kutatás, amely választ adhat arra, hogy a végvonaglását élő náci birodalom utolsó óráiban milyen feladatot bíztak az 534-es számú tengeralattjáróra?

Meghívó

Az El KALÁSZI GALÉRIA és a XÉNIA SVÁJCI-MAGYAR KIADÓ
meghívja Önt, családját, barátait és ismerőseit

Csuta György
festőművész

Budapest, III. kerület, Dereglye u. 1. sz. alatt nyíló
kiállításának megnyitó ünnepségére 1995. március 31-én /péntek/ 17 órára
A tárlatot megnyitja:
Kesztyűs Ferenc
háromszoros nemzetközi ezüstérmes grafikus- és festőművész a
Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület főtitkára.
Közreműködik: Dr. Zentai László költő
A tárlat megtekinthető április 14-ig /szombat, vasárnap kivételével
naponta 9-15 óra között.

A kiállítás fővédnökei: Dr. Hricsovinyi István ügyvéd, a 122. sz. ügyvédi
iroda vezetője, és Büki Attila, a XÉNIA igazgatója.

NAPI tele MAGAZIN
CSAK +5 FORINT
17,80
DÉLKELET
II./186. 1993. AUGUSZTUS 11., SZERDA

A Bélmegyer-Fáspusztai Nevelőotthonban zajló események miatt mostanában sokat járok Bélmegyerre. Jártamban-keltemben újabb fülest kaptam, miszerint a Bélmegyeri Nimród Vadásztársaság háza táján sok a tisztázatlan ügy. Informátorom ekképp villanyozott fel: „annyi ott a piszok, hogy az újságjuk évekig élhet belőle".

(Riportunk a 8. oldalon)

HIDEG VIZET AZ ASZTALRA

Ha elfogyott a benzin – lopni kell!

Mit tesz egy büszke autótulajdonos, ha a műszerfal üzemanyag-kijelzője jó ideje pirosan világít, s a szomorú tény, miszerint kiürült a tank, egyre megmásíthatatlanabbnak tűnik? Ilyenkor bizony el kell gurulni a legközelebbi benzinkúthoz, ott kézbe kapni az önkiszolgáló adagoló végét, és csorgatni az aranyszínű anyagot a kiszáradt tank nyílásába.

Ugyanezt tették a közelmúltban azok a geszti fiatalok is, akik egy szép nyári éjszaka szórakozni indultak. Mivel a hattagú csapat jóban-rosszban összetart, most is együtt kívánták eltölteni az időt, így aztán addig ügyeskedtek, míg bepréselődtek egy ötszemélyes kocsiba. Ezután – úgy gondolták – már semmi sem állíthatja meg őket. Csakhogy a műszerfal ama bizonyos kis kijelzője bizony vészjóslóan kevés üzemanyagról tanúskodott.

Mit volt, mit tenni, a srácok (négy fiú és két lány) megkeresték a legközelebbi benzinkutat, ami éppen a geszti TÜZÉP-telepen volt. Éjszaka lévén senki sem volt a közelben, így a fiúk kénytelenek voltak bemászni a kapun, saját kezűleg (igen ügyesen) beindítani az adagolót és megtankolni járgányukat. A biztonság kedvéért még kannába is tettek a manapság már igen drága folyadékból, és angolosan távoztak. Azt mondanom sem kell, hogy a helyszínt fizetés nélkül hagyták el.

Nem sokáig kocsikázhattak a csurig megtankolt járgánnyal, ugyanis a rendőrség rövid időn belül nyomukra akadt, s lopás miatt eljárást indítottak ellenük. Érdekességképpen még annyit, hogy a tizenéves elkövetők közül az egyik, *I. Attila* ez évben már közel száz jogsértést követett el.

(mse)

Nyári fényben a gyulai városháza

FOTÓ: NAGY LAJOS

Izelítő egy művésztelepről

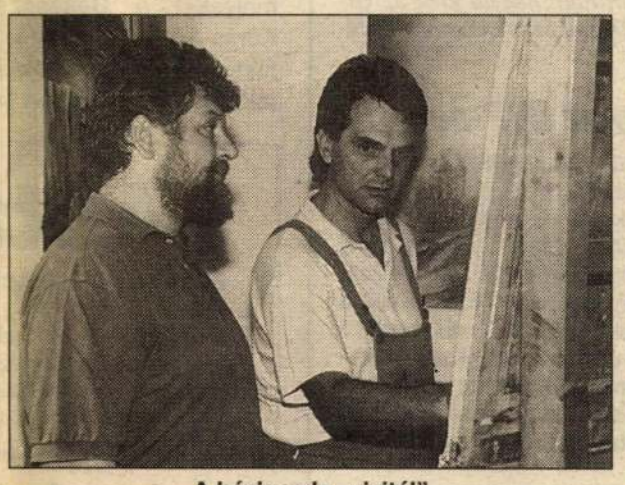

A házigazda „vizitál"

Békésen számtalan helyen: hirdetőoszlopon, kerítésen, portálon látható egy söték alapú, fehér betűs plakát, mely azt hirdeti, hogy I. Nemzetközi Művésztelep működik a városban, augusztus 1-15-ig. *Csuta György* helybeli festőművész hívta meg kortársait kertes házába. A résztvevőknek teljesen ingyenes a két hét. Azt persze meg kell említenünk, hogy a házigazda a *Békés Város Művészetéért Alapítvány* létrehozásával teremtette meg a feltételeket egy ilyen nagyszabású és – mondhatni – az országban egyedülálló kezdeményezéshez. Családja: felesége, kislánya segít az itt dolgozó művészek kiszolgálásában, akik egyébként hazánk minden tájáról, valamint Erdélyből, Ausztriából és Németországból érkeztek. A plakát utolsó hat, kisbetűs sorában a támogatókat sorolták fel, melyek segítsége nélkül: „Ez a művésztelep nem jött volna létre...". A tizennégy nap alatt született alkotásokat a táborzáró kiállításon vasárnap, augusztus 15-én, 10 órától tekinthetik meg az érdeklődők. Ezt a néhány sort csak ízelítőnek, előzetesnek szántuk a holnapi egyoldalas, képes összeállításunkhoz.

Futaki É.

FOTÓ: BARTOLF ÁGNES

„ÍGY MULAT EGY MAGYAR KÉPVISELŐ"

(3. oldal)

Dunai lett az olimpiai szakvezető

Dunai Antal (50) lett a magyar olimpiai labdarúgó-válogatott főfoglalkozású szakvezetője – a hírt tegnap délután Berzi Sándor, az MLSZ főtitkára közölte az MTI Sportszerkesztőségével. Az egykori válogatott játékos megbízatása augusztus 15-től szól, s 1995. november 30-án jár le, ám amennyiben csapata sikerrel veszi az ötkarikás selejtezőket, tovább, az 1996-os atlantai nyári olimpia végéig élvezi a bizalmat.

A főtitkár azt is bejelentette, hogy Bálint László (45) társadalmi munkában a technikai vezetői teendőket látja el az olimpiai együttes mellett.

Merre jár a traffipax?

Ma 6.00 és 14.00 óra között Orosházán és környékén, délután 14.00-től 22.00 óráig Szarvason és környékén figyelik a forgalmat a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság traffipaxos kocsijai.

A „műsorváltozás" jogát a rendőr-főkapitányság fenntartja.

A NAP

ITTHON

Nem fogyasztható a fogyasztószer

Megtiltotta a Mincivit elnevezésű fogyasztószer árusítását az ország területén a Kermi. A Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet kedden arról tájékoztatta az MTI-t, hogy a Beauty Post Kft. csomagküldő szolgálat a terméket mint nagyhatású fogyasztószert reklámozza és forgalmazza. A Kermi döntését azzal indokolja, hogy a termék forgalmazására a csomagküldő cég nem kapott forgalomba hozatali engedélyt, és a fogyasztószert nem hagyta jóvá az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet sem.

Számítógép az OTP-nek

Újabb nagy teljesítményű számítógépet adtak át az Országos Takarékpénztárnak a Digital Magyarország szakemberei – tájékoztatták az MTI-t a számítástechnikai cégnél. A VAX 7000-es Model 610-es számítógép az OTP banki biztonságának növelését szolgálja és háttér-számítógépként használják a pénzintézetnél. Ez azt jelenti, hogy a már meglévő hasonló típusú géppel úgynevezett cluster rendszerben működik, a bank adatai tehát egyik gép meghibásodása esetén is teljes biztonságban vannak. A rendszert a Digital Magyarország szakemberei állították üzembe.

Informatika a rendőrségnél

Tizenegy érvényes pályázat érkezett az Országos Rendőr-főkapitányság által kiírt informatikai fejlesztési versenytárgyalásra – tájékoztatta az MTI-t kedden az ORFK szóvivője. Suha György elmondta, hogy a pályázóknak 150 rendőrkapitányságon öt év alatt telepítendő egységes informatikai rendszer szállítására kellett ajánlatot tenniök. A pályázatok értékelése megkezdődött és legkésőbb ez év végéig eredményt hirdetnek. A kiértékelés során előnyben részesülnek azok a pályázók, akik kedvezményes fizetési feltételeket ajánlanak és akiknél a magyar vállalatok is beszállítási lehetőséget kapnak. A zártkörű, meghívásos pályázaton a Bull, a Microsoft-Cabletron, a Computer Scienses Corporation – Hewlett Packard Corporation, a Data General, a Digital Equipment Corporation, az Electronic Data Systems Corporation, az IBM, az ICL, a Motorola, az Olivetti és a Siemens Nixdorf vesz részt.

Bűnös a bosszúálló hadnagy

A Fővárosi Bíróság katonai tanácsa tegnap bűnösnek mondta ki Sz. Tibor honvéd hadnagyot 25 rendbeli szolgálati visszaélés vétségének elkövetésében. A testület a hadnagyot főbüntetésként 15 ezer forintra ítélte, mellékbüntetésként pedig egy évvel meghosszabbította soron következő rendfokozata várakozási idejét. A tárgyaláson a katonai tanács – a Budapesti Katonai Ügyészség vádiratával megegyezően – megállapította, hogy Sz. Tibor a Börgöndön működő gépjárművezető-kiképző bázison márciusban, először foglalkozási órán, majd másodszor a katonák szabadidejében azt a feladatot adta szakasza újoncainak, hogy trágár és sértő hangvételű levelet írjanak volt barátnőjének, mert szakított vele. A vádlott a levélpapír, a boríték és a bélyeg árát is a sorkatonákkal fizettette meg.

NAPI DÉLKELET

BÉKÉS MEGYEI KÖZÉLETI NAPILAP

Szerkesztőség és kiadó: 5600 Békéscsaba, **Alsó-Körös sor 2.**
Telefon/fax: (66) 448-585
Hirdetésfelvétel: 442-596
Felelős szerkesztő: Kőhalmi Endre
Kiadó: BÉDÉKÁ Kft.
Készült: a Denbinder Bt.
Színes Lap- és Könyvnyomdájában,
Békéscsaba, Kétegyházi út 18.
Terjeszti: a Magyar Posta. A lap előfizethető
a postai kézbesítőknél és a postahivatalokban.

Kerékpárút épül Békésszentandrás és Szarvas között

Hamarosan megvalósul a régi álom, a Békésszentandrást Szarvassal összekötő kerékpárút, mely tulajdonképpen csak részét képezi egy nagyobb, egészen Kondorosig kiépülő rendszernek. A 44. számú, I. rendű főútvonallá átminősített út egyre növekvő belföldi és nemzetközi gépjárműforgalma már régóta indokolttá tette az építkezést, az ehhez szükséges pénz azonban – ez jelenleg mintegy 17 millió forint – nem állt az önkormányzat rendelkezésére. Ma már nincs akadálya a kivitelezésnek. A tervdokumentációkat, melyeket a Békésszentandrási Körös-Aqua BT készített, az illetékes szakhatóságok jóváhagyták, így egy hónapon belül megkezdődik az építkezés. Három nyomvonal-variáció közül választották ki a legmegfelelőbbet, amely egyben a legolcsóbb is. Hangsúlyt fektettek a tervezők arra, hogy a létesítmény tájromboló szerepe a minimális legyen, ezt is fásítással, gyepesítéssel igyekeznek ellensúlyozni. Az útburkolat az eddig megszokottaknál jobb minőségű, tartósabb lesz, ami az AB-8 jelű aszfaltbeton felületi burkolóanyagnak köszönhető. Ezt használják a jó minőségű autópályák burkolóanyagaként is.

Sokáig problémát jelentett a kerékpárút Köröst átívelő szakaszának kérdése, itt ugyanis egy új, könnyűszerkezetes híd megépítése vált szükségessé. Ezt azonban az illetékes szakhatóság sokáig nem volt hajlandó elfogadni, végül mégis megadta rá a szükséges engedélyt. Így elkerülhetővé vált, hogy a probléma megoldására jelentős pluszköltséggel alagutakat építsenek. Az új, könnyűszerkezetes acélhíd a meglévő, 44-es. számú utat átvezető híddal lesz összeépítve, úgynevezett mikrocölöpös megoldással. A forgalom- és közbiztonsági szempontok szerinti legkritikusabb szakaszokon kandelláberes közvilágítást építenek majd ki.

A kerépárutat várhatóan a jövő év közepén adják át a forgalomnak.

(regős)

FALUTÉVÉ

Csütörtök reggel ismét kukorékol a KAKAS 6.05-kor, a Tv 1-en

A tervezett témák: Szatymazi őszibarackosok; A miniszter az erdőtörvényről; Kukorica a háztájiban; A polgármester a vásárról; Kakasposta; Klára-köszöntő.

Szerkesztő: Bőle István, műsorvezető: Sári Zsuzsa.

Pusztulnak a halak

A hűvösebbre fordult idő járás és a feltámadó szél remélhetőleg megállítja a Velencei-tónál észlelt szórványos halpusztulást – mondotta Kaleta Jánosné, a Közép-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség igazgatóhelyettese az MTI munkatársának. Tegnap már csak néhány haltetemet gyűjtöttek be, és távolítottak el a tóból.

A környezetvédelmi felügyelőség szakemberei az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálattal, valamint az Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomással közösen naponta több alkalommal folytatnak ellenőrzést: vízmintákat vesznek, s elvégzik a haltetemek állategészségügyi vizsgálatát is. Az eddigi ellenőrzések egyértelműen azt igazolták, hogy a szórványos pusztulást az alacsony vízállás, a kedvezőtlen iszap–víz arány, a helyenként 28-30 fokosra felmelegedett víz oxigénhiánya okozta. A hűvösebbre fordult idő és a feltámadt szél a szakemberek szerint rövid idő alatt „átszellőzteti" a tavat, s remélhetően meg is szünteti az augusztus 5–6. óta észlelt, nem nagy mértékű, s csak a tó egyes részein fellépett halpusztulást. A környezetvédelmi szakemberek mindent megtesznek azért, hogy a tónál pihenők nyaralását ne zavarja meg a kedvezőtlen jelenség, a tetemek begyűjtésére, eltávolítására kora hajnalban kerül sor.

Hétről hétre!
HETI Mérleg
Békéscsaba ingyenes városi lapja
Megjelenik minden csütörtökön 26 000 példányban
Hirdetésfelvétel:
a szerkesztőségben
(Békéscsaba, Szent István tér 9.)
és a Gyorsnyomdában
(Békéscsaba, Szabadság tér 1-3., nagyposta)

MEGNYÍLT!
DUPLA PLUSZ TRADE BT.Nagykereskedelmiés
Kiskereskedelmi PAPÍRÁRÚ-LERAKATA
Békéscsaba,GYulai út 43.sz. alatt.
telefon:(60)384-655 (rádiótelefon)ahol
fénymásolópapír
leporellók
papíráru
faxpapír
boríték
irodaszer stb.
olcsón beszerezhető.
SZolgáltatásunk:ingyenes házhoz szállítás
Várjuk kedves megrendelőinket!

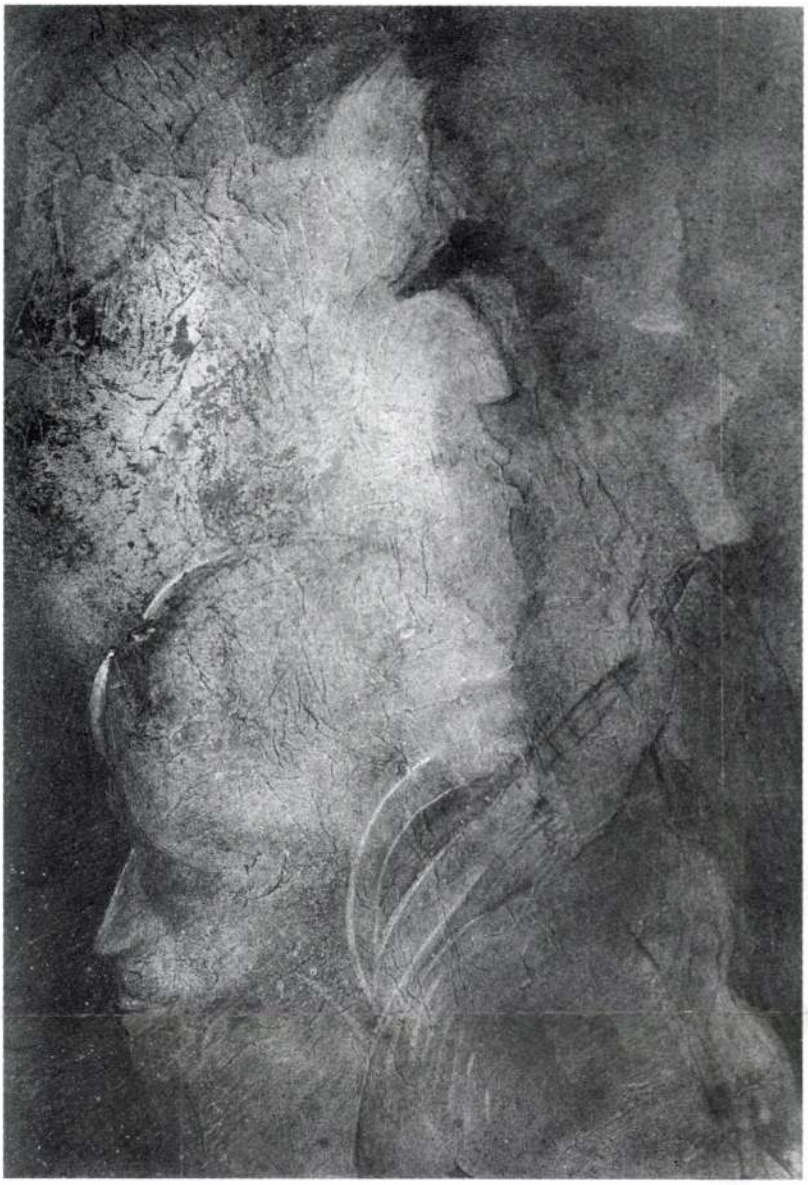

CSUTA GYÖRGY

(1952, Békés)
Cím: 5630, Békés, Tündér u. 1.
Telefon: 06-66-341-309

A művész saját magáról: „iskoláimat Szegeden végeztem, mesterem Lóránt János festőművész volt. Az évek múlásával voltam rajzoló, grafikus, nyomdász, vezettem nyomdaüzemet, alkotóközösséget, szerveztem művésztelepet, kaptam művelődési miniszteri kitüntetést, jártam tanulmányi utakon Európában." Tagja a MAOÉ-nak. Rendszeres kiállítója az Alföldi Tárlatnak, a Vásárhelyi Őszi Tárlatnak, az egri Akvarell Biennálénak, a salgótarjáni Rajzbiennálénak, az Országos Táblaképfestészeti Biennálénak. Állított ki Poriban (Finnország), Esslingenben (Németország), Bariban (Olaszország). Munkái fellelhetők hazai és külföldi magán-gyűjteményekben.

Napkeleti bölcsek akvarell, 33x48 cm
Freskótöredék I-II. akvarell, 80x60 cm

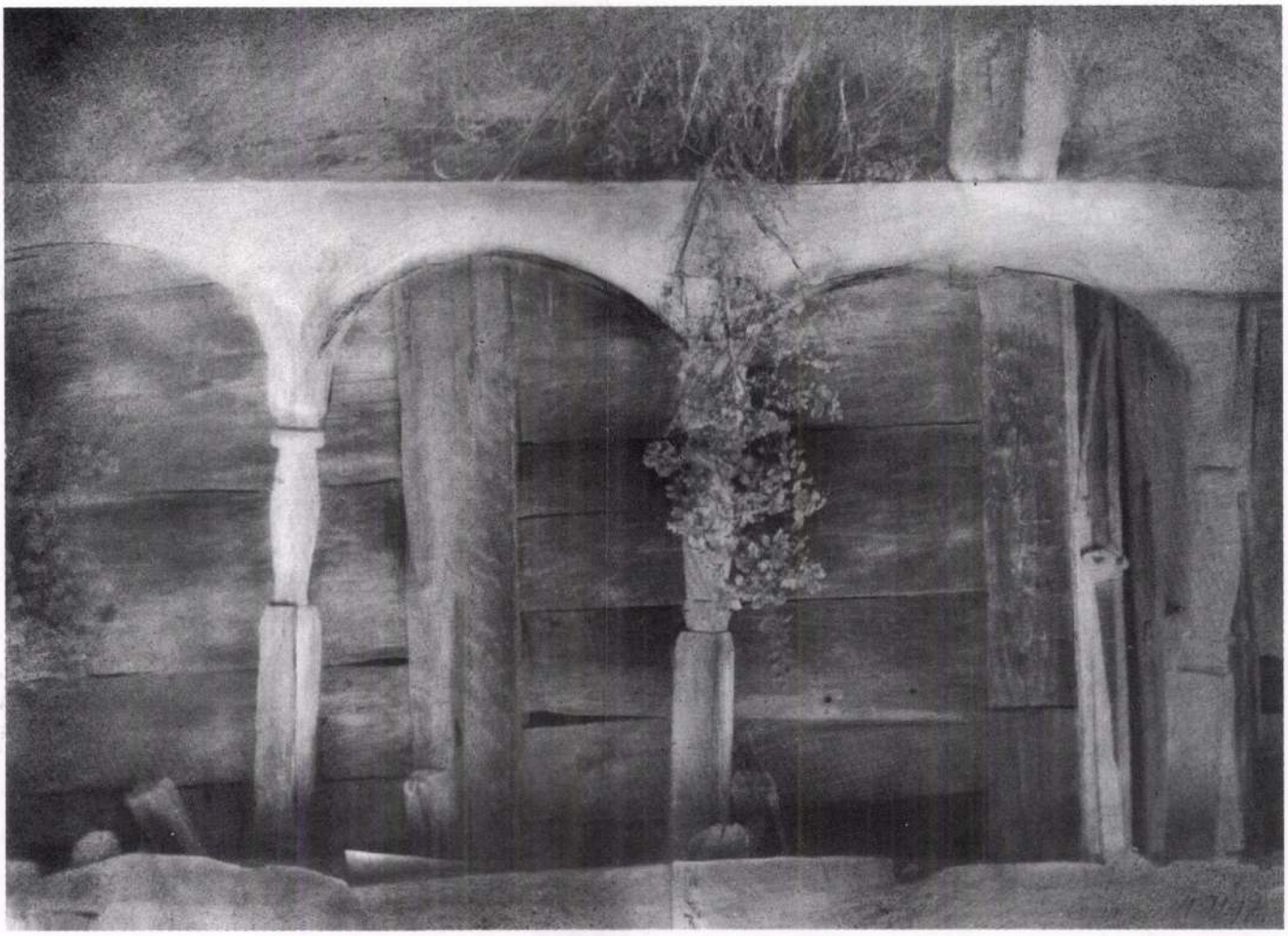

GNANDT JÁNOS

(1951, Arad)
Cím: 5600, Békéscsaba, Tolnai u. 1.
Telefon: 06-66-442-762

A temesvári Rajzpedagógiai Főiskolán végezte tanulmányait. Tagja a Romániai Képzőművészek Szövetsége grafikai tagozatának. Rendszeresen állít ki országos és regionális tárlatokon.

Emlék 1-2. **vegyes technika, 41x58 cm**

CSUTA György

Békés megyei Hírlap

Óriási érdeklődés kísérte a múlt heti budapesti bemutatkozást. Képünkön Bayer Ilonának nyilatkozik Csuta György, mellette Várkonyi János, a jobb szélen Zajácz Tamás

FOTÓ: KLOTZ MIKLÓS

Bőrfestmények a Mednyánszky Galériában

Három igaz legények. Alkotói szövetségre léptek, dolgoztak, míves, szép munkadarabok készültek műhelyeikben. És most a közönség elé léptek Budapesten, a Mednyánszky Galéria adott otthont Csuta György, Várkonyi János és Zajácz Tamás közös kiállításának.

Üdvözlet minden újszülöttnek! Bár a „bőrfestményeket" létrehozó technika csöppet sem új, inkább csak elfeledett, hiszen már a középkorban is festettek bőrre. Az Országos Találmányi Hivatal most mégis oltalom alá helyezte Zajácz Tamás bőrdíszműves iparművész sajátos eljárással készült kompozícióit, amely több mint egyszerű alapanyag vagy képkeret.

Várkonyi lírai hangulatai és Csuta mozgalmas formavilága olyan természetes egységbe olvad a „vásznak" helyére előlépett bőrökkel, mintha mindig is csak ilyen anyagra lehetett volna festeni. Elegáns, finom, jó kis kiállítás kerekedett a bemutatkozásból. Elképzelem, hogy a nagy falfelületeket igénylő Téli történet vagy a Corpus című alkotások mennyire „megemelnék" egy-egy modern iroda vagy hivatal hangulatát. Otthonomban pedig a Várkonyi—Zajácz: Mese vagy a Csuta—Zajácz: Villon című alkotásokat tudnám elképzelni. Bőséges a választék, reméljük, ehhez hasonló kiállítások megyénkben is lesznek.

Három igaz legények, elindultak szegények. Szegények? Nyolcvanezertől négyszáznyolcvanezer forintig terjed az alkotások katalógus szerinti ára. A megnyitó utáni harmadik napon kérdeztem a galéria vezetőjétől, van-e még eladó kép? Volt... Adná az ég, hogy minél több honfitársunk jusson olyan helyzetbe, hogy vásároljon belőlük. Addig viszont a költő buzdítása adjon erőt az alkotóknak: „föl, föl fiúk, csak semmi félelem".

Andódy Tibor

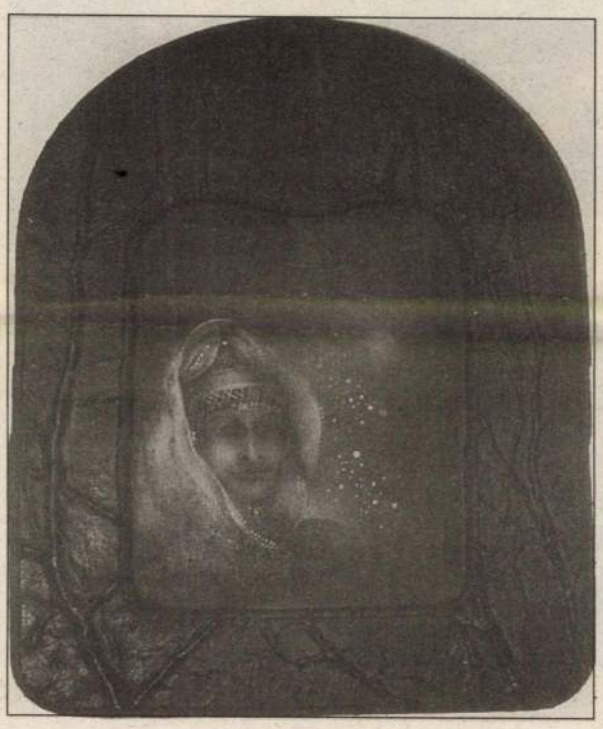

Várkonyi János: Mese

Csuta György: Corpus

Éva és a hegedű elválaszthatatlan jóbarátok immár nyolcadik éve. A békéscsabai Belvárosi Általános Iskola és Gimnázium nyolcadikos tanulója, Rubus Éva — természetesen zenetagozatos — az óvodában kezdett ismerkedni a zenével. A véletlen úgy hozta, hogy a Bartók Béla Zeneiskolában Hrabovszkyné Nagy Kornélia tanárnő növendéke lett, s Nellike hamar gyermekévé fogadta.

— Rögtön láttam, hogy nagyon ügyes, tehetséges kislány — idézi a tanárnő az első találkozásokat. — De azt is, hogy nagyon érzékeny, csak óvatosan szólhattam bármiért, mert azonnal könnybe lábadt a szeme... A szüleitől egy évet kértem, hogy bízzák rám, és már másodikban megyei hegedűversenyen első díjat nyert a korcsoportjában. Majd egyre több feladatot kapott, sok anyagot elvégzett. A tehetség ott nyilvánul meg, hogy mennyit bír a növendék; ha kevés gyakorlással sokat győz, akkor jó fejű, ügyes a keze. Évikével egyenes út vezetett a B kategóriához, ami a profiképzést jelenti a zenei pályán.

A három év múlva megrendezett megyei versenyen Éva ismét első lett. A korábbi években naponta egy órát gyakorolt, ma már sokkal többet. Az iskolából négy és öt között ér haza, nyolcig hegedül és körülbelül fél órát tanul — ezt csak azért szabad elárulni, mert kitűnő tanuló.

— Okosan él, ügyesen beosztja az idejét — mondja Nellike. — A zenetanulás azért nagy áldozat, mert amíg a többi gyerek a leckéjét tanulja, kikapcsolódik, játszik, szórakozik, addig gyakorolni kell. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy Évike a fél életét a hegedű mellett tölti. De ugyanígy áldozatot követel a zenei pálya a szülőktől is; csak ilyen maximálisan megértő és segítőkész hozzáállással, ilyen háttérrel lehet sikeres a kislány, ahogyan a szülei támogatják.

S áldozat Nellikétől, aki a heti órákon kívül oly sok hétvégét és minden nyáron a szünidőből egy teljes hónapot szentel kedves kis növendékének, hogy folyamatos legyen a tanulás, biztos a siker, ne legyen visszaesés. Mindez persze „csak" növendékkel nem megy; Évike a „szellemi gyermek", igazi családtag tanárnője otthonában.

Aki szereti a zenét, érzett már valamit a varázslatból, tudja, hogy Rubus Éva szép hivatás előtt áll — játékával örömöt szerezhet önmagának és másoknak. Ám az sem titok, hogy a művészpálya nem könnyű sors sosem, s különösen nem az a mai Magyarországon. Decemberben zajlanak az előfelvételik, márciusban a felvételik a konzervatóriumba — most ez a cél. Utána a főiskola, a tanári képesítés, akár az akadémia, a kamaraművészi oklevél. A tanári és a művészi pálya a kislányt pillanatnyilag egyformán érdekli, vonzza.

— Sose bántam a sok gyakorlást, mindig szerettem hegedülni. Kedvenc darabom nincs, minden tetszik, ami szép. Tudom, hogy amíg élek, ezt fogom csinálni. Valahányszor kézbe veszem a hangszert, az mindig más, mindig új.

Évike, sok sikert!

Niedzielsky Katalin

riában

legények.
dolgoztak,
készültek
zönség elé
dnyánszky
ta György,
más közös
. (8. oldal)

A téli divat egyszerű, de nőies

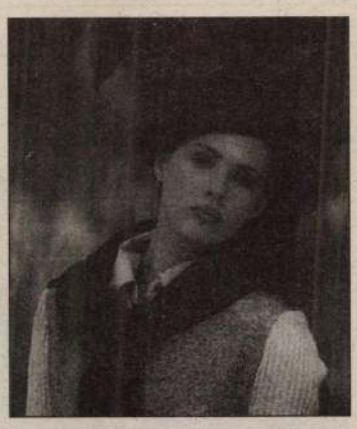

A téli divat nagyban emlékeztet a 60-as évek stílusára.
A ruhákat az egyszerű, világos szabásvonalak jellemzik, csak enyhén követik a test vonalát.
A vállat is kiemelik, de a középpontban a derék és a csípő áll.
(11. oldal)

Hírlap-magazin

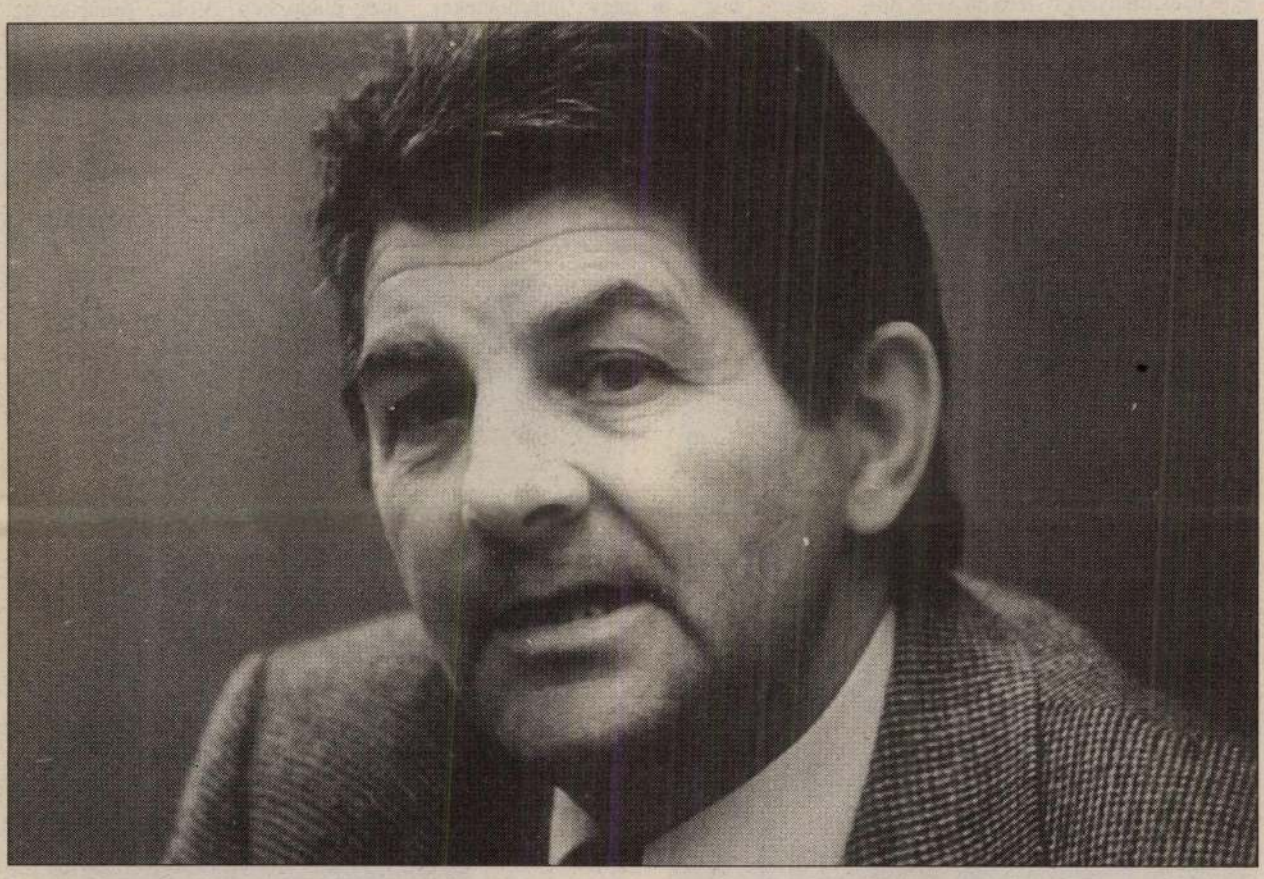

ék nem olyan fontos

Ott a direkt hozzájárulásnak az a célja, hogy az emberek ne igényeljenek fölöslegesen különféle szolgáltatásokat. Nálunk eme rendszer bevezetése azt jelenti, hogy bizonyos rétegek kimaradnak az indokolt és szükséges ellátásból is. Lásd a fogászat körüli cirkuszokat.

— *Lehet, hogy a következmények helyrehozatala még többe kerül majd?*

— És valamennyien fizetjük. Ugyanígy nem megoldás, hogy térképről jelölik ki a bezárandó kórházakat. Tény, hogy nagy teher hárul, jórészt szociális okból, a kórházakra. De ha nem építjük ki a színvonalasabb kórházon kívüli ellátórendszert, hanem rögtön az ágyak számát csökkentjük, akkor könnyen elképzelhető az „eredmény".

— *Mi lesz az önök által elkészített és asztalfiókban maradt tervezetek sorsa?*

— Őszintén szólva nem tudom, de én még nem temetném el ezeket az elképzeléseket. A megváltozott helyzethez igazodó program szociális, egészségügyi és társadalombiztosítási részét én írtam. Részt vettem egy országos vitasorozaton is, ami nemrég fejeződött be. Ez a stratégia az alapelveket jelöli ki, s rá kell hogy kényszerítsük a napi politikára is. Itt az ideje, hogy ne csak papoljunk a modernizációról, a demokratizálásról, a humán tőke jelentőségéről.

— *Ahogy tudom, ezek a kedvenc kifejezései.*

— Van még egy: a demokrácia-deficit. Ezt könnyebb kiküszöbölni egy jól működő jóléti rendszerrel, mint a jóléti rendszer szétverésével. Demográfiai csapdában vagyunk, amiből csak hatékony egészségügyi, szociális és gazdasági eszközökkel tudunk kikeveredni. Nem arról van tehát szó, hogy dániai szintű szociális biztonságot akarunk. Mindössze a mai Magyarországon és nem Etiópiában elfogadhatót.

— *Erre az a legfőbb ellenérv, hogy nem bírja a magyar gazdaság.*

— Kénytelen bírni. Ahol törvények írják elő, hogy garantálni kell a szociális biztonságot, ott időről időre meg kell újítani az egyetértést. Illő megállapítani, hogy mi az a szint, ami még biztonságot jelent az állampolgár számára, s amit el tud viselni a gazdaság úgy, hogy ne kerüljön versenyhátrányba. A gazdaság nem lehet mindig elsődleges a szociális szférával szemben. Egy rossz szociális ellátottságú társadalomban nem lehet modern gazdaságot csinálni. Azzal, hogy a szociális szektorból pénzt vonok el, a gazdaság pozícióit is rontom, főleg ha kizárólag pénzügyi célra használjuk fel ezeket az összegeket. Rosszul képzett, rossz egészségi állapotú, bizonytalan szociális helyzetű emberekkel nem lehet modern társadalmat létrehozni, a gazdasági struktúrát átalakítani. Azt ugyan kimondhatjuk, hogy csákányra kiképzett embereket ültettünk a számítógépek elé, csak éppen nem megyünk vele semmire.

D. Kiss Csaba

... hiszen maguk is gyártják. A vérkészítményeket tartalmazóknál kapható, szállítják számukra.

Az öröshází városi kórház

nek a Humán Rt.-től, de nagyon sok más forgalmazótól is. Tartozásuk nincs, számlaikat tudják fizetni.

Bede Zsóka

Csuta György Hírlap

képviselőjét, hogy szolgáltatásaikat, hitellehetőségeiket ismertessék. Így tegnap az Eximbank, az Inter-Európa Bank, a Magyar Befektetési és Fejlesztési Bank, valamint az Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet munkatársai adtak információkat bankjuk tevékenységéről, az igénybe vehető szolgáltatásokról az érdeklődőknek az Iparszövetség békéscsabai székházában. (c)

A Folyosógaléria vendége: Csuta György

Nemrég újítottuk fel egy korábbi hagyományunkat, nevezetesen: Békés megyei, vagy ide kötődő, innen elszármazott képzőművészek alkotásait mutatjuk be szerkesztőségünk székházában. A Folyosógaléria vendége ezúttal Csuta György békési festőművész, akinek tárlatát Seleszt Ferenc, lapunk felelős szerkesztője nyitotta meg tegnap délelőtt.

A bemutatott képek egy sajátos szín- és gondolatvilágot tükröznek, melyek meghatározója a békési táj, a Körösök vidéke. Csuta György szülőföldjének szerelmese, aki nemcsak képeivel fejezi ki ezt, hanem az általa alapított nyári művészteleppel is, ami immár nemzetközi méretűvé szélesedett. A hajdani amatőr festőből — aki kezdetben volt rajzoló, grafikus, nyomdász — igazi profi lett, művész és művészetszervező. Valójában hazajött e szerkesztőségi falak közé, hiszen több évtizedes kapcsolatban áll lapunkkal, melyből munkássága is nyomon követhető. Most ebből láthatunk egy reprezentatív összeállítást. Csuta György tárlatát november 27-éig tekinthetik meg az érdeklődők székházunk emeleti folyosóin. Legközelebb Kalcsó József kétegyházi festőművész állít ki szerkesztőségünkben.

Csuta György tárlatát november 27-éig tekinthetik meg az érdeklődők

FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

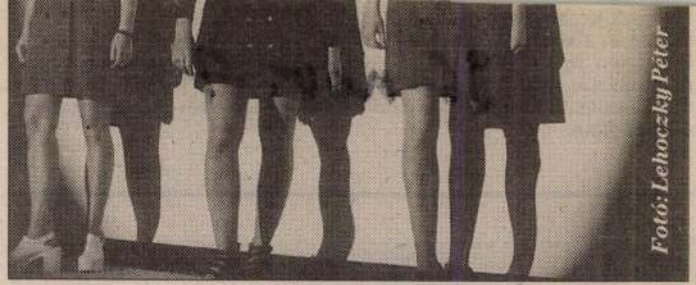

A tanulók mutatták be őszi-téli modelljeiket

Meglepő bejelentéssel kezdte tájékoztatóját dr. Szemenyei Sándor igazgató a békéscsabai Ruhaipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző tegnapi nyílt napján. Mint mondta, a jövő tanévben elindítják a divattervezői képzést is az intézményükben. A hivatalos nevén textilrajzoló és tervező asszisztens szakra egyelőre csak 12 jó kézügyességű tanulót vesznek fel. A képzés Örvendetes hír, hogy cégük valamennyi végzős diákjának munkát tudnak ajánlani.

A vendégek megtekinthették az iskola új alkotóházát, ahol a szakmai elméleti és a művészeti képzés folyik. Az eddigi műszaki jellegű képzés mellett ugyanis új, hogy számos művészeti jellegű tantárgy is beépül az oktatásba. Így minden eddiginél nagyobb hangsúlyt kap a szabadkézi rajz: a kompozíciótervezés, az anyagmintaterv, a színelmélet, az alakrajz és a divattervrajz. Ezt az úgynevezett iparművészeti irányvonalat egyébként a békéscsabai közgyűlés is jóváhagyta.

M. M.

Megújult a kétegyházi művelődési ház

A kétegyházi önkormányzat legutóbbi testületi ülésén beszámoló hangzott el a Táncsics Mihály Művelődési Ház munkájáról. Szelezsán Péter igazgató emlékeztetett arra, hogy hasonló, átfogó elemzésre 3 évvel ezelőtt került sor utoljára. Mint mondta, a képviselő-testület '94 december 1-jével fogadta el a vezető helyre beadott pályázatát. Az azóta eltelt időszakban a különböző csoportok aktivizálására fektette a legnagyobb hangsúlyt. Megkülönböztetett figyelmet szentelt arra is, hogy a település lakossága mind nagyobb százalékban kapcsolódjon be a művelődési ház munkájába, tevékenységi köreibe. Jelenleg közel 20 szakkör működik.

Az intézmény a legkisebbek számára minden évben gyermek-színházi előadást szervez. Az elmúlt években igen nagy gondot jelentett a művelődési ház állaga. A település központjában lévő épület leromlott állapota igen kedvezőtlen képet mutatott. A felújítást szorgalmazó kérelmek az idén megértésre találtak, közhasznú munkával kicsinosították az épületet. A gáz bevezetésével pedig korszerűsödött is. **(b)**

beszámítjuk a
üzletünkben TH

GoldStar
mikrohullámú sütő
Akciós áron!
19 990 Ft-

MINDENN
20% előleggel teljes kín
Békéscsaba, Baross u. 1
Békés, Széchenyi tér 9.
Gyula, Városház u. 12.

Békés művészete

Nyolc ország harminc festője, szobrásza, grafikusa és iparművésze vesz részt az ötödik alkalommal szervezett békési művésztelepen; a kéthetes nemzetközi alkotótábor hétfőn a Csuta Alkotóházban nyílt meg a hét elején. A művésztelepen – amelyet *Csuta György* festőművész és galériatulajdonos hívott életre – a hazaiakon kívül ausztráliai, ausztriai, dániai, izraeli, olaszországi, romániai és spanyolországi alkotó dolgozik; a szervezők a *repülés, szárnyalás* művészi megfogalmazását ajánlják figyelmükbe. A Malév egy repülőjegyet kínált föl annak a művésznek, akinek az alkotását a 17-én nyiló táborzáró tárlaton a legjobbnak minősíti a közönségből a helyszínen választandó bírálóbizottság.

A viharsarki város ötödik nemzetközi művésztelepét a Békés Művészetéért Alapítvány, valamint a Csuta Galéria és Alkotóház szervezte.

A hét filmje

Kothoga kissé harapó

Tulajdonképpen éppen csak hogy harapós Kothoga, hiszen áldozatainak csupán a fejét harapja le, s abból is csak az agy kell neki. És még az sem teljes egészében, hanem csak a hipofízis vagy a hipotalamusz. Ezt nem lehet pontosan tudni, mert a derék szereplők java része kiejteni sem tudja e két szó egyikét sem. Ami nem csodálható; amerikai szuperhekusok és biztonsági őrök statisztikailag nem kimutatható számban járnak görögpótlóra vagy orvosegyetemi anatómiaórákra. Kothoga, a szörny azonban jól tájékozott, és oda harap, ahová kell. Márpedig neki harapnia kell, mert csak így tudja megszerezni az életben maradásához szükséges miegyebeket. Dédnagybácsija, Drakula még szerényebb volt. Ő beérte néhány deci finom, friss, gőzölgő vérrel. Unokabátyja, a rémséges pofájú fekete kígyóizé az A nyolcadik utas: a Halál című filmből, az emberi belsőségeket kedvelte. Kothoga már kifinomultabb. Mondhatni: ínyencebb.

Küllemét tekintve azonban nem válogatós. Feje olyan, mintha egy alligátort, egy nagyra nőtt tarajos gőtét és a Jurassic Park valamelyik tyrannosaurusát keresztezték volna. Teste is ilyen hibrid (vagy klónozott? ki tudja ebben a nagy forgatagban?): pikkelyes is, szőrös is, sima is. Lábai és vagy kétméteres farka ragadozó hüllőktől kölcsönzöttek. Hangja az oroszlánordítás, a sakálüvöltés és az elefánttrombitálás ügyes keveréke. Amikor pedig félelmetesnek szánt állkapcsát harapásra nyitja, nyála úgy csurog, mintha éppen szétrágott volna negyven-ötven tubus Technokol Rapidot. Mit mondjak, ez a Kothoga nem egy szépség.

De nem is a szépségéért szeretik a film, a Relic – A bestia készítői. Hanem azért, mert amikor beszabadul az egyébként városnyi

FOTÓ: ARCHÍV

A rettenhetetlen nyomozó (Tom Sizemore) és a csini biológusnő (Penelope Ann Miller)

nagyságúra misztifikált chicagói természettudományi múzeumba, melynek ráadásul olyan pincelabirintusai vannak a film szerint, amelyekben még az Operaház fantomja vagy a manhattani alagút útvesztőiben hősködő *Sylvester Stallone* sem igazodna ki, azonnal megteremti a lehetőségét a rémisztgetésnek, riogatásnak. Márpedig itt erről van szó. *Peter Hyams*, aki már jelentős előgyakorlatra tett szert az Időzsaru, a Hirtelen halál vagy a Gyilkos bolygó rendezésével,

minden tec
néző idegei
Hogy ez a s
dzsungelből
gén- és DNS
csak mellék
hogy a legúj
nyűségeke
– és hát u
szigetén m
genetikai f
Ez külön
moros, min
Minden új
kell az elő
több vér, m
trükk, még
nak tűnő sz
mier plánba
ilyen halmo
hanem megr
sonló filme
tünk.
Nem mor
fontosabb a
vező meg a
gukért. No
mai minimu
ujjrend. A fi
szélni. Rette
zó, csinos, o
moly bajba
tató, bölcs ö
politikus (po
teni – csupa s
még szegény
doboz fehér
ban szódabik

...mutatták a New York-i Metropolitan Operából az Otello címszerepére készülés embertelenül nehéz munkájának fázisait. Az előző adásban a bécsi Staatsoper A walkür bemutatójáról volt szó, s miközben a tenorista fantasztikus küzdelmet vívott a szerep (Siegmund) birtokbavételéért, a próbák közben csak úgy átugrott Varsóba egy koncertre...

Placido Domingo rendkívüli tehetségű nagy művész és roppant rokonszenves ember. A világ operarajongóinak tízmillióri remélik, hogy nem történt komoly baja, – de talán arra is gondolhatna a sztártenor, hogy a hajszolt tempó, az önkizsákmányolás (nevezzük így) legalább annyira veszélyes, mint a füstköd.

(t.i.)

Fazekasvásár Korondon

A hét végén, augusztus 9–10-én rendezik meg a székelyföldi *Korond* községben (Szovátától 15 km) a huszadik fazekasvásárt, amely *„Árcsói Fazekasvásár"* néven vált nemzetközi hírűvé tíztizenöt évvel ezelőtt. A vásár helyszíne idén is a Korond peremén álló fogadó előtti térség. A sok látványosságot ígérő vásár megnyitója augusztus 9., helyi idő szerint 10 óra. Bemutatják a korondi fazekasvásárok történetéről szóló külön kiadványt, ezután kerül sor a népművészeti kiállítás megnyitójára és a munkáikkal jelen lévő fazekasmesterek szakmai-művészeti beszámolójára.

B. L.

ı nap a föld alatt

gy 50 napot – töl-
gy fiatal bolgár nő,
ísokat hoz létre szer-
zártság. A 26 éves
sztenetói, Madár-
őször is a napfény
d című lapnak el-
gyorsan alkalmaz-
kodott az új körülményekhez, *sokkal inkább lelkileg* viselte meg az 50 nap. *Időérzéke* odalent teljesen elhagyta, így a föld felett megszokott napi életritmust, például az étkezések vagy az alvás rendjét sem volt képes betartani. A barlangban szerinte végül is nem volt nehéz az élet, de hozzátette: a *hasonló kísérleteket ajánlja például a politikusoknak,* gondolkodásuk józanabbá tételére...

kiderül – magyar film (1942) **14.50** Soha nem késő – portréfilm **15.15** A zene arcai **15.55** Szegletkő **16.30** Hubertus – vadászati magazin **16.45** Barangoló – turisztikai magazin **17.05** Frida – norvég ifj. filmsor. **17.35** Mese **18.00** Híradó **18.20** A pénteki barátnő – am. vígj. (1939) **20.05** Váltó – gazdasági magazin **20.40** Esti kérdés **21.00** Híradó **21.20** Sportpercek **21.30** Negyven év a filmvásznon – Oleg Tabakov **22.05** Ragyogj, ragyogj, csillagom! – orosz film **23.40** Híradó **0.10** Ismétlések

NAP-KELTE pénteken reggel is 6–9 óra között az MTV1-en. A tervezett témák: Szúnyogtámadás Budapest ellen; Hídvita a Horn–Meciar találkozó előtt; A kinn, padon: Lovas István; A Balaton 1997 nyarán. Keresztűzben: Kuncze Gábor; A repülőgépkatasztrófák tanulságai; Sport plusz foci Csank Jánossal; Varnus Xavér és a másság; Koncert előtt Gerendás Péter; Vendégünk a színháztól búcsúzó Bessenyei Ferenc. Készíti a NAP TV. Producer: Gyárfás Tamás. Főszerkesztő: Kósa Somogyi György. Telefonszám a műsor ideje alatt: 252-6368.

Kubai disszidensek cáfolata

Miamiban élő kubai disszidensek cáfolták, hogy ők állnának a nemrégiben elkövetett kubai szállodai robbantások hátterében, s azon véleményüket fejtették ki, hogy a merényleteket elégedetlen kubai vezetők követik el. Kuba-szakértők szerint a robbantások szervezett akciók keretében történtek, amelyben magas rangú katonák vagy belügyi tisztek is részt vesznek. Antonio Jorge, a Florida International University professzora szerint e merényletek a rezsimen belüli elemek politikai elégedetlenségét fejezik ki.

105 évvel ezelőtt, 1892 augusztusában született Dieppe-ben Raymond de Broglie (ejtsd: dö Broji) francia fizikus, aki doktori disszertációjában megteremtette az anyaghullámok hipotézisét (1923–24., „Broglie-hullámok"). Elmélete szerint minden meghatározott részecskéhez tartozik valamely meghatározott frekvenciájú periódusos jelenség, az ún. „anyaghullám". Elképzelése szerint az elektronok mozgását azok impulzusának megfelelő anyaghullám kíséri. 1929-ben az elektronok hullámtermészetének felfedezéséért Nobel-díjjal tüntették ki. Magyarul 1968-ban megjelent Válogatott tanulmányai című könyve.

Ibolya = a tavasz hírnöke. *A virágnevek közül a nép mindig szívesen választott leánykáinak nevet. Sok más virágnévvel együtt szinte természetszerűen vált női névvé a tavasz hírnöke, az ibolya. A nyelvünkben Ibolyka, Ibi leánynév Európa csaknem minden nyelvében ibolyavirágot jelent.*

CSUTA György Békés Megyei Hírlap 1996 nov 23-24

Erzsébet, a magyarok királynéja

ERZSÉBET. A legkedveltebb női név. Egy mai statisztika szerint 453 028 magyar asszony és leány viseli ezt a nevet. Héber eredetű, egy lexikon szerint jelentése: „Isten megesküdött". Bibliai név: Erzsébetnek hívták az első zsidó főpap, Áron hitvesét. Az első magyar uralkodócsalád, az Árpádház hercegnőiből, akiket a katolikus egyház szentté vagy boldoggá avatott, négyen viselték az Erzsébet nevet. (9. oldal)

Slágerek házibulihoz II.

Balázs Pál békéscsabai vendéglátós zenészt — vagy ahogy mindenki ismeri, a szintetizátoros-énekes „balázspalit" — közönsége sokszor nógatta, hogy jelentesse már meg az általa játszott dalokat kazettán. Idén áprilisban elkészült hát az anyag, és a vártnál jóval nagyobb sikert aratott, így Balázs Pali ismét a stúdióba vonult. Ennek eredménye a Slágerek házibulihoz II., kazettán és CD-lemezen. (11. oldal)

Hétvégi Hírlap-magazin

1996. november 23–24., szombat–vasárnap

7

Csuta stációi

Az udvaron, amely nyaranta népes művészsereg otthona, most az ősz alkot:
festi, formázza a leveleket, megváltoztatja a fákat, a földet, az eget. Ezek nem a Csuta sárgái! Nem melegek, nem szeretetteljesek.
Hideg színek, ridegek,
az elmúlásra emlékeztetnek.
Arra, hogy az élet véges. Bent már kellemesebb; a tágas műterem tele képekkel, festmények
és grafikák körbe
a falon, a padlón, a festőállványon.
Zsúfolt íróasztal és megrakott könyvespolcok járulnak hozzá az alkotói hangulathoz.
A művész régi vágya volt, hogy legyen egy hely, ahol együtt lélegezhet legkedvesebb könyveivel.
Ha munka közben kedve támad,
hogy fellapozza, utánanézzen, ami izgatja, rögtön leemelhesse a polcról.
Fontos a szellemiség, a légkör.
A békési Csuta György festőművész műtermében olyan jólesik a beszélgetés.

Körös-parti anziksz: „Itt élek én. Ugye, hogy szép? Ugye, hogy gyönyörű ez a táj?"
FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

— Gyerekkoromban engem semmi más nem érdekelt, én mindig csak rajzoltam. Az iskolában Szentesi Emi néni tanított, majd természetesen Szegedre jelentkeztem. A képzőművészeti gimnáziumban Kopasz Márta tanárnő belénk oltotta: művészek lesztek, csináljátok! Szeged fontos állomása volt az életemnek. 1970-ben kerültem haza, akkor indult a Békési Alkotók Klubja, Mezőberényben kiállítást szerveztek és meghívtak. Akkor lett belőlem művész; a kiállításról ugyanis ellopták a képeimet. A mai napig nem tudom, hová kerültek. S ez úgy elgondolkodtatott; ha tetszenek a dolgaim, talán van értelme, hogy csináljam...

Aztán a kitérőket sorolja a művész: grafikusként dolgozott a Kner Nyomdában, hazahívták Békésre, ahol nyomdát vezetett, meg az alkotók klubját. '75-től a békési művelődési központ alkotótáborait szervezte és azokban részt vett. Itt ismerkedett meg Lóránt János festőművésszel, akit mesterének vall.

— Lórántnak köszönhetem a hitvallásomat; ő volt az, aki arra az útra terelt, ami meghatározó a mai napig.

— Nem sokkal negyven után még nem szokás életműről és korszakokról beszélni. Negyven után talán még nem, de ilyen gazdag, sokrétű, változatos termés láttán már érdemes.

— Én nem is korszakokról, hanem stációkról beszélnék inkább. Egyszer felnyitottam az Idegen szavak szótárát, és ott megláttam a stáció jelentését: a keresztút egy-egy állomása, útszakasz, fejlődés, mozzanat, pihenő. A stáció az, ami legjobban kifejezi az én életutamat idáig. Mert az embernek pihenőkre van szüksége, mozzanatokra, amelyek új feltöltődést adnak.

A stáció szót elsősorban vallásos értelmében használjuk, és a mitológiai vagy biblikus téma nagyon is jellemző Csuta munkásságára. Latinovits Zoltánt idézzük: Negyvenen túl az embernek ideje számot vetni az életével és elszámolni Istennel. A hitvallás, az ars poetica, amire Lóránt vezette rá, sokrétű és mindenekelőtt még nyitott. A hetvenes években, amikor elkezdett rendszeresen kiállítani, az utat kereste. Hogyan lehet nemcsak meghatározott vonalakkal, hanem a színek sokféleségével is adekvát módon kifejezni önmagát? Aztán már nemcsak a színek sokfélesége volt fontos, hanem a vonal, a figura, saját érzései is. Kevés volt az örvénylő táj, a nagy horizontok, kellettek az alakok, mindaz, ami a lelkéből fakad.

— Vad dolgot mondok: lehet, hogy a festőnek nem lenne szabad kiállítani, amíg el nem jut addig a korig, időszakig, amikor érzi, a csúcson van. Ezt meg lehet érezni, én megéreztem. Nekem '93 volt az az évem — 41 éves voltam —, amikor a legtöbbet csináltam. Akkor vettem a házat, megszerveztem az első művésztelepet, Svájcban voltam kiállításon, részt vettem két osztrák művésztelepen. Akvarelleztem, rajzoltam, grafikákat készítettem, jöttek a fehér képek, a sárgák. Abban az évben minden történt velem, azt a '93-at nem tudom megismételni. Annyi hatás ért, ami inspirált. Persze illúzió az, hogy csak a csúcson előlépni; nem lehet, mert ebből él az ember, és a szamárlépcsőt végig kell járni...

'93-ban azért nem csak jó dolgok történtek, az év végén súlyos beteg volt. Azóta érdekli a Biblia, sokszor forgatja. Kusza világban élünk, mi az, amivel a művésznek egyáltalán szabad foglalkozni? Ne politizáljon! A politika múlandó, a művészet örök.

Nézzük csak azokat a stációkat! Tizennyolc éves, amikor először kiállít. Grafikaszakon végzett, aztán barátkozott az olajjal. Jött Lóránt és az akvarell. Tíz évig tartott. Először gomolygó tájak, később jelentek meg az emberek. A '78–'80-as években megint valamit újítani „kellett". A vegyes technika következett, akvarellbe ragasztott selyempapír. Közben az alkalmazott grafika nem maradt el, rajzolt, ofszetlitográfiákat készített. '85-ben kérte felvételét a Képzőművészeti Alapba, egy évet kellett várni, hogy betöltse a harmincat.

— Több, mint tíz éven át csak akvarelleztem, s akkor kezembe kerültek a beszáradt olajfestékek, nem tudtam ellenállni. Elkezdődött a sárga korszakom. Volt egy olyan elképzelésem akkor, hogy mivel az ég kék, a fű zöld, ezt a két színt mellőzöm a palettáról és megpróbálok úgy tájképet festeni. Kíváncsi voltam, lehet-e. Soha nem akartam fotorealisztikus képetet festeni, az érdekelt, hogy milyen az Alföld, a Körös-part hangulata. Csak jóval később láttam egy homokvihart; fújta-kavarta a szél a homokot, és ahogy ment le a Nap, az egész táj sárga volt! Az akkor visszaigazolt engem; ilyet csak itt, az Alföldön lehet látni. Aztán ebből is elegem lett, s elkezdtem fehérrel dolgozni.

— A fehér hideg szín, hogy lehet az, hogy ezek a téli tájak mégsem hidegek?

— Az én belső sugárzásom valószínűleg meleg kisugárzás...

— Akvarell-olaj mítosz...

— Régen foglalkoztat egy rejtély. A vízfesték vízben oldódik, és rettentő nehéz akvarellt festeni, mert szétfolyik. A olaj egészen más, amit odatesz az ember az ecsettel, az ott marad. Mindig is izgatott engem, és talán most jutottam el oda, hogy sikerült megtudnom, hogyan lehet az olajfestéket úgy kezelni, összefolyatni, mint az akvarellt.

— Hogyan?

— Nem mondom el senkinek! Tízéves kemény munka, kísérletezés kellett, hogy rájöjjek. Újabb stáció.

A szerkesztőségi Folyosógaléria a „titkos" technika terméséből is bemutat néhányat; a Teremtés, Kincsem és Az irány című művek forró liláin, türkizein, sárgáin szinte gomolyognak, úsznak, fodrozódnak a színcseppek. Mitológia a mai korra lefordítva, a címe nem Mózes, hanem Az irány. Minél tovább nézzük, annál több arcot fedezünk fel, kidolgozott vagy csak jelzett arcokat. Nem is arcokat, maszkokat. Ennyire képmutatóak, sokszínűek vagyunk mi, emberek?! Szerepjátszás az egész életünk?! Boszorkány, sátán, állatfejű ember, emberarcú állat. Valamennyien a központi figurát tartják, támogatják. Csuta régi sorozatára emlékeztet: Akik közöttünk járnak, az ördögi alakok. Akkor olyan érzései voltak. S most megint? Nem lehet(ett) valami jó véleménnyel rólunk, emberekről...

A bőr! Micsoda kihívás! Sokfélével kísérletezett már, de ezzel az anyaggal még soha. Nagy örömmel fogadta, amikor Várkonyi János megkereste, akit előzőleg Zajácz Tamás bőrműves, iparművész már beavatott a csodába. Művésztársa, jóbarátja pontosan tudta, hogy a szívesen kísérletező Csutát izgatni fogja a dolog. A premier tavaly karácsonykor volt, és ezt a stációt azóta is hárman, közösen fémjelzik.

A bőr után megint más stáció, jelenleg is tart: a mediterrán táj, a Földközitenger partvidéke. Már megjelennek a kékek, a zöldek. S a Körös-parti anziksz. Legszívesebben elküldené sokszorosítva: Itt élek én. Ugye, hogy szép? Ugye, hogy gyönyörű ez a táj?!

— Sokszor hosszú évek telnek el egy-egy élmény, látvány után, mire odaállok a festőállvány elé. Igazi kábulat, amikor sikerül összehozni, hogy az olaj olyan, mint a vízfesték. Teljesen kikapcsol az agyam, megszűnik a külvilág. Nem is tudom, mi vezeti olyankor a kezemet.

Csuta György nem a visszatekintés embere; a kísérlet, az újszerűség, a munka érdekli. Milyen feladat várja holnap? A minőség még csak ezután jön — mondja, negyvenöt után. A színházban és a szerkesztőségben gyönyörködhettünk képeiben, a jövő héten Veszprémben és Kecskeméten állít ki, december 6-án Békéscsabán a bőrökből nyílik kiállítás, 9-én Hajdúszoboszlón, ez lesz az idén a harmincadik! S közben kitalálta és házában minden nyáron megszervezi az alkotótábort, amelyen legutóbb nyolc országból 37 művész vett részt. Jövőre már az ötödik tábor népesíti be az udvart — ahol most az ősz alkot.

Niedzielsky Katalin

A Békéscsabai Vonós Kamarazenekar hét éve alakult, azóta színesíti a város kulturális életét

Egy kamarakoncert felhangjai

Avagy: Taps után kényszerszünet — reménnyel

Tavaly november 18-án a New York-i Filharmónia Virtuóz Kamarazenekara valahol Spanyolországban éppen Haydn Gyászszimfóniáját játszotta, soraiban Tóth Istvánnal, a Békéscsabai Vonós Kamarazenekar hangversenymesterével. Talán tudatos egybeesés volt a két időpont rímelése, hiszen megyeszékhelyünk jeles együttese az elmúlt hétfőn a New York-iakkal majd' azonos műsorral lépett a közönség elé a békéscsabai polgármesteri hivatal dísztermében. A Perényi Eszter hegedűművész nevével fémjelzett hangversenyt nagy érdeklődés kísérte. Tóth Istvánnal és Perényi Eszterrel a koncert előtt beszélgettünk.

— Ma, amikor az emberek idő- és pénzhiányra hivatkoznak, s a kultúra hirdetői szélmalomharcot vívnak az értékek mentéséért, jó érzés lehet teltházas publikumot látni.

— Száznál több meghívót címeztem képviselőknek, vállalkozóknak, ismerősöknek. A tanítványainkra, szüleikre és a barátokra mindig lehet számítani — mondta Tóth István.

— Külföldön hogy működik a mecenatúra?

— Nélküle bezárhatnák az iskolákat, kórházakat, hangversenytermeket. Akár a cégek, akár a magánemberek nyitottabbak a segítségre.

— Hírlik, hogy a zenekar vezetőjeként évek óta megszállottként építi együttese imázsát. Megyénk határain túl is nevet szereztek maguknak. A Budapesti Tavaszi Fesztiválon és a Zempléni Művészeti Napokon partnerük, a Liszt Ferenc Kamarazenekar több ízben is nagyra értékelte tehetségüket.

— Békéscsaba önkormányzatának segítsége nélkül nem lehetnénk hétévesek. Rendszeres anyagi támogatásuk — ez idén kétszázezer forint volt — a megbecsülésük jele. Hálásak vagyunk érte.

— Talán ezért is szimpatikus számomra a névválasztás, noha nem divatoskodó, nyugat-majmoló, ám hűséggel vállalja a zenekar hovatartozását.

— Szegedi születésű vagyok, több mint harminc éve élek Békéscsabán. Akkor baráti hívásra jöttem, ma már valami belső kötés szólít, hogy ennek a városnak a zenei életéért kell dolgoznom.

— A mostani meghívó programja is tudatosan építkező műsorválasztásról szól. Ezt a következetes, nevelő-újító-népszerűsítő koncepciót ma estére mivel egészítené ki?

— Tanár is vagyok, körbevéve fiatalokkal. A békéscsabai Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola diákjait vontuk be a nyitószámhoz. Ezt a gyermekszimfóniát eredetileg Haydnnak, a legújabb kutatások szerint Leopold Mozartnak tulajdonították. Az Európában is ritkán hallható Haydn-hegedűversenyt Perényi Eszter Liszt-díjas, érdemes művész közreműködésével játszuk. És ezt követi két csodálatos zenekari darab, Mendelssohn és Haydn egy-egy szimfóniája.

— Nagyon jó ötletnek tartom a hegedűverseny műsorra tűzését — lépett a művészszobába beszélgetésünk végét hallva Perényi Eszter, az est szólistája.

— Örömmel köszöntjük újra Békéscsabán! Hallhatnánk valami érdekességet a műről?

— Mániákusan szeretem az eredeti kéziratokat, ezt a művet is az Urtext-ből dolgoztam át. Tavaly Bach összes szólószonátáját játszottam így el.

— Gratulálunk az elmúlt évi kitüntetéséhez, a Köztársaság Érdemrend keresztjéhez! Hol járt legutóbb?

— Most jöttem Bécsből, a Fitz Kreisler-hegedűverseny zsűrijében vettem részt. Itthon vártak már a növendékeim.

— Tehetségesek?

— A Zeneakadémián a magyarokon kívül német, amerikai, koreai hegedűsüket tanítok. A fiataloktól sok-sok ötletet, impulzust kapok, a hatásokat magamon is átszűröm. Épp Tóth Istvánnal beszélgettünk délután arról, milyen jó érzés fiatalokat elindítani a pályán, aztán figyelni a szárnypróbálgatásaikat. Néhány éve Fodor Péter ötödéves zeneakadémistánk is ezzel a kamarazenekarral mutatkozhatott be itt, Békéscsabán. A mai próbán pedig örömmel láttam-hallottam a szakiskolásokat a zenekari tanárkollegákkal együtt muzsikálni. Oda-vissza hihetetlen nevelő erő ez.

A polgármesteri hivatal dísztermében valóban családias hangulat volt. A nézőtéren és a színpadon is idősebb és a fiatal generáció képviselői vegyültek. Frappáns kezdésnek bizonyult a gyermekszimfónia a vásári, habókás hangszereivel, gyönyörű második tételt játszott Perényi Eszter a hegedűversenyben simulékony vonósokkal és precíz csembalóval. A Mendelssohn X. h-moll sinfonia ívéből a második brácsaszólam emelkedett ki, és igazi szenvedélyt, pátoszt, bölcsességet hirdetett a Gyászszimfónia. Magas fekvésű kürtbravúrok, szép első oboa, zengő mélyszólamok és kidolgozott hegedűs játék jellemezte az előadást. Tóth István magabiztos indításokkal fogta össze együttesét, partnerei remek zenészek. Koncert után beszélgettem velük. Alapító tagokkal és fiatalokkal. A békéscsabaiakon kívül többen Békésről, Gyuláról és Biharugráról járnak hetente kétszer próbálni. Közben zeneiskolákban tanítanak. A városi önkormányzattól kapott pénzük elfogyott. Idei utolsó koncertjüket Hódmezővásárhelyen tartották ezen a héten. Utána a Békéscsabai Vonós Kamarazenekar egy ideig hallgatásra kényszerül. Tóth István hangversenymester a Soros Alapítványhoz folyamodik támogatásért. Írja a leveleket, küldi a kérvényeket, kilincsel, küzd, hisz rendületlenül.

F. Pálfy Zsuzsa

Vásárhelyen lezárult egy korszak

Rendhagyó őszi tárlat

Az idei vásárhelyi őszi tárlat hűséges látogatóit a hagyományos formarendet megbontó, új szerkezetű kiállítással, meglepetéssel várja a sorrendben negyvenharmadik tárlat rendezésével. Pogány Gábor művészettörténészt bízták meg, aki — kiállítási kurátorként — drasztikus lépték- és mértékváltoztatásra szánta el magát. Ennek következményeként rendhagyó módon maga a tárlat új dimenziókat sejtet.

Az első benyomást követően már érzékelhetjük a megváltozott hangsúlyokat. A korábban meghívottak mintegy háromszázas létszámát a rendező a felére, százötven alkotóra csökkentette. A mértékváltás részeként pedig külön, eleddig nem szerepelt, félszáz új alkotóval bővítette, vagyis felülről aránymódosítást hajtott végre. Felkért tizenhat művészt, legkevesebb három alkotással legyenek jelen a tárlaton. A rendezés ezen utóbbi meghívottak arányát hangsúlyossá tette, amivel tulajdonképpen a hagyományos vásárhelyi szemlélet kanonizálódó fogalommeghatározását kérdőjelezi meg, illetve szeretné új dimenziókkal gazdagítani. Felvetődhet a kérdés, miért van erre szükség?

Már a korábbiak során érzékelhető volt a hagyományozott értékek szerinti megmerevedés; ahol maguk a résztvevők határozták meg a tárlatok formai keretét. Ebből adódóan biztosan lehetett előre tudni, hogy ki hol van elhelyezve, így kialakult, kialakulhatott a vásárhelyi kiállítók tipológiai rendszere. Az egyik a pályakezdő, aki eredendően érdekelt nevének és alkotásainak megismertetésében, a másik a művésztelephez kötődő alkotók sora, a harmadik típust azok képviselik, akik a jelenlétet tartják fontosnak a gyakori szereplések dokumentálásával. Létezik a negyedik típus is: a nem kiállító! Vásárhelyen a kiállító művésztípusok (elsősorban a harmadik típus) dominanciája alakult ki, ami meg (is) határozta, illetve behatárolta önmegújításának korlátait.

Vásárhely nem elégedhet meg azzal, hogy a helyi művésztörekvések apologetikus dokumentumává váljék. A rangos összehasonlítást a „legfrissebb vizuális gondolatok" bemutatását, a kiállítási szerkezetnek is szolgálnia kell. Ebben az értelemben a megújítás kísérletének tárlatát látjuk — a belső arányok módosításával — az úgynevezett nem kiállítók bevonásával. A nem hiba nélküli tárlaton a rendező, Pogány Gábor tudatosan kitágítja a közmegegyezés fogalmi határait, hogy beengedjen rajtuk olyan művészeket is, mint Cziráki Lajos, Szabó Zoltán, akik garantáltan kvalitásos alkotásaikkal hitelesítik a rendezői törekvéseket. A fődíjban Szabó Zoltán Szeretet című murális igényű pasztellja részesült, megérdemelten, alátámasztva a fentebb említett rendezői törekvéseket. Keresve a békési régió alkotóit, a kurátori halászás merítési hálójában első Lonovics László, majd Székelyhidi Attila és Széri-Varga Géza volt megtalálható. Székelyhidi Merengő című pasztellja kiemelkedő szakmai színvonalú munka. Széri-Varga Géza választásának időzítése már önmagában is értékhordozó vállalás. József Attila portréjának megmintázása sajátos jelentést hordoz a tárlat egészében. Lonovics László műve, a „beállványozott" hagyománytól különböző szemléletével a kiállítás szerkezeti koncepciójának erőssége lett. Végezetül megállapíthatjuk, hogy Vásárhelyen lezárult egy korszak: újrakomponálódik a dirib-darabra hulló, végtelen szántók horizontja. A felszínen jelentkező szervezési-technikai módosítás mélyén a megindult folyamatok leképeződése ölt testet; az alföldi „sömmi" világában újra szükséges alapozni — a mára már „elmaszatolt" EGÉSZ KÉPET!

A tárlat Hódmezővásárhelyen, a Tornyai János Múzeumban november 24-éig megtekinthető.

Szilágyi András

Széri-Varga Géza: Pár (fa és bronz, 20x25 cm)

Mesél a CD-ROM...

„Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegényasszony meg egy szegényember. Nagyon nagy szegénységben éltek, mégis az volt a legnagyobb bánatuk, hogy nem volt gyermekük. Egy napon kiment az asszony a kertbe, s amint az almafájuk alá ért, hát lepottyant elé egy alma. Amint lepottyant, ketté is repedt, s egy gyönyörű fiúgyermek lett belőle..." Így kezdődik a Repülő kastély című magyar népmese, amelynek főhőse az almából lett fiú, Almafi.

A Marcato Multimédia Kulturális Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. rendhagyó meselemezzel mutatkozott be nemrég a COMPFAIR '96 vásáron. A Repülő kastélyt magyar népmeséből írta és rendezte Pálfalvi Dorottya. A feldolgozás hű a magyar népmesék hagyományához, ugyanakkor tökéletesen megfelel a mai kor követelményeinek. A gyermekeket játszva vezeti végig a 38 fejezeten, kulcsfontosságú helyeken a gyerek átveszi a főhős szerepét. A mese végig animációs filmként működik, sok játékoldallal tarkítva, a végén memóriajátékkal.

A mesélő könyv elkészítésekor az alkotók igyekeztek teljesen egyedi, az eddigi számítógépes mesekönyvek (live in book) világában ismeretlen, képi világot teremteni. Az akvarell festményeket és az animációt Artner Margit festőművész készítette. A szépséges mesevilág méltó aláfestése Tolcsvay László ihletett, magyar motívumokat is megszólaltató zenéje. A magyar kulturális értékek, nemzeti, népi hagyományok feleleventése az alkotók célja, mégpedig új köntösben; a számítógép segítségével Mesélő könyvek című sorozat indítását tervezik. A CD-ROM-feldolgozás elnyerte a COMPFAIR '96 vásárdíját.

N. K.

A CD borítója Vincze László papírmerítő mester munkája

Madáchot és Kölcseyt sem kereste senki

Október második felében láthattuk Schéner Mihály Kossuth-díjas képzőművész kiállítását a békéscsabai városháza Mokos József termében. Mint arról akkor lapunkban is beszámoltunk, az olajképek megfestésére a művészt Szent István királyunk emlékezete ihlette, és a harminc alkotásból álló tárlatot dr. Körmendi Anna rendezte.

Schéner Mihály elárulta, hogy a hatvanas-hetvenes évekből származó, általa elásott műveit is kiállították a fővárosban. „A nehéz, fájdalmas korszak" — amikor agyonhallgatták — termését két mázsa fa alá rejtette budapesti műtermében. Körmendi Anna galériatulajdonos és Egry Margit művészettörténész érdeme, hogy ezeket a képeket nem nyelte el a feledés. Körmendi Annával a csabai megnyitón beszélgettünk.

— Schéner Mihály művészetére Egry Margit hívta fel a figyelmemet. Különösen fontosnak tartjuk, hogy Schéner, aki londoni, párizsi és svédországi tanulmányutakon vett részt és felszívta a nyugati képzőművészeti áramlatokat, magyar műveket tudott létrehozni. Arra voltunk kíváncsiak, hogyan. Tudni akartuk, megvannak-e még azok a képek. S valóban, a farakás alól szedtük elő a 120 alkotást. Hallatlan fantáziával, műveltséggel és filozófiai tudással alkotta meg a mester.

Körmendi Anna méltó könyvet akar Schénernek FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Körmendi Anna véleménye szerint ma Magyarországon a műkereskedelmi piac nagyon rossz, kevés a bemutatkozási lehetőség a kortárs alkotók számára, nincs modern galéria. Látva a magyar művészek mostoha sorsát, galériát alapított férjével, Csák Mátéval, hogy segítse, támogassa a kortárs művészetet.

Schéner festményeinek feltárása a farakás alól egyébként nem egyedi eset a magyar kultúrában. Csák Máté Orosz Gellért grafikusművészről írja: „Egy, sőt, két emberöltővel ezelőtt készült képei úgy kerültek elő, mint a Tornyai-lelet, egy műtermi dobogó alól. Sem a műveket, sem alkotójukat nem kereste senki. Barcsay Jenő tanársegéde eltűnhetett. A bányászatban, hajózásban kötelező akkor is kutatni az eltűnt után, ha már nincs remény. Ha már nincs életjel. Orosz Gellért esetében volt életjel. Megélhetési festészete különleges finomságaival utalt a rejtett értékekre. Még a Körmendi Galéria Budapest sem vette észre — amikor minden fellelhető Orosz Gellért-képet megvett és remek üzletként el tudta adni —, hogy e jelenség valamit takar... Ezek a képek a közöny és a kiszolgáltatottság bűnjelei. Madáchot és Kölcseyt sem kereste annak idején senki. Gyarmathy és Schéner művei is így kerültek elő egy raktárból és a farakás alól. Csontváry alkotásai majdnem abrakos tarisznyaként végezték..."

A Körmendi Galéria Budapest könyvsorozat kiadásával is hozzájárul a kortárs magyar képzőművészet értékeinek megőrzéséhez, népszerűsítéséhez. Gondozásukban hamarosan megjelenik a Schéner Mihály művészetét bemutató monográfia.

Niedzielsky Katalin

Csuta György festő

Hétfőn Mezőhegyes és környékéről olvashatnak beszámolókat a 7. oldalon

A HAZA MINDEN ELŐTT!

BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP

KÖZÉLETI NAPILAP

1993. AUGUSZTUS 14–15., SZOMBAT–VASÁRNAP ÁRA: 13,80 FORINT XLVIII. ÉVFOLYAM 189. SZÁM

SZÍN – KÉP
A BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP hétvégi magazinja
5–12. oldal

Beszőnyegezzük a szobáját!

Nyári nyereményjátékunk szerencsés nyertese a METAKER-PLUS KFT. választékából szőnyegpadlót boríthat 20 négyzetméternél nem nagyobb szobája padozatára. A második helyezett nyereménye előszobai futószőnyeg, a harmadiké pedig fürdőszoba szett. (3. oldal)

E-hitel más feltételekkel

Új fejezetéhez érkezett az 1991-ben életre hívott Egzisztencia-hitel. A kormány még februárban rendeletben módosította a hitelfelvétel feltételeit, s azóta megduplázódott a hitelfolyósítások száma. (4. oldal)

Befejeződik az aratás

A hét végére, augusztus 15-ére az országban gyakorlatilag befejeződik az aratás — tájékoztatta az MTI munkatársát Balla István, a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezető-helyettese.

Elmondta: az aratás még néhány magasabban fekvő területen és az ország északi térségében esetleg a jövő hét közepéig is elhúzódhat, ám ez az elmaradás országos viszonylatban már nem jelentős. A reprezentatív felmérések szerint a termésátlagok az eddig közöltektől valamivel elmaradnak. Ez azt jelenti, hogy várhatóan az országban valamivel több, mint 4,5 millió tonna kalászos gabona és valamivel több, mint 3 millió tonna búza termett. A termés végső felmérését majd a KSH végzi el.

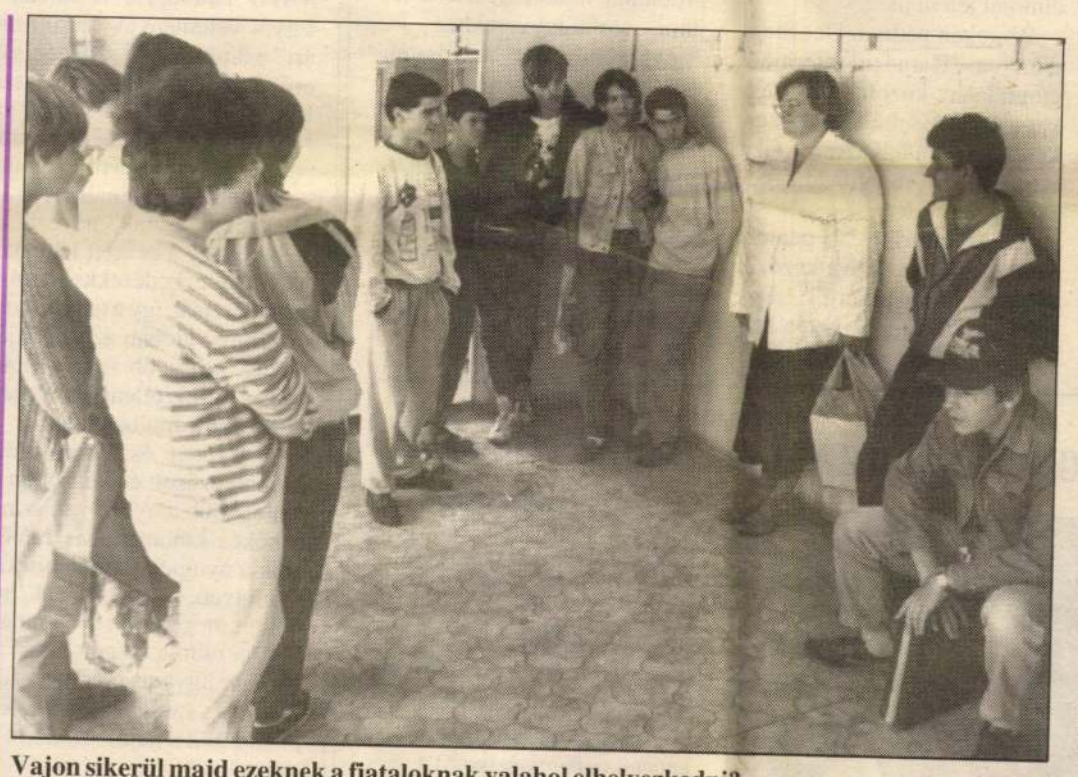

Vajon sikerül majd ezeknek a fiataloknak valahol elhelyezkedni? ARCHÍV FOTÓ

Állástalan pályakezdők

Megyénkben 16,2 százalékos a munkanélküliség

Az Országos Munkaügyi Központ legutóbbi híradása szerint közel 700 ezer hazánkban a munkanélküli, jelentős számú közülük a pályakezdő. Az aktív dolgozók és a munkanélküliek aránya országos átlagban 13 százalék. A megyei helyzetképről kaptuk *dr. Nagy Ágnes*, a Megyei Munkaügyi Központ igazgatójának tájékoztatását.

— Többéves tapasztalataink szerint errefelé nyáron csökkent a munkanélküliek száma, hiszen mezőgazdasági megye vagyunk — mondja Nagy Ágnes. — Sajnos ezt most nem mondhatom. Az elmúlt hónap óta 2 ezerrel nőtt megyénkben az állástalanok száma, jelenleg 33 ezer 167. A százalékarány az aktív munkára képesekhez viszonyítva 16,2.

—Ezekre a napokra nagyjából eldőlt már, kit vettek fel továbbtanulni. Mit tehet az, akinek nem sikerült?

— Néhány iskolában még hirdettek pótfelvételt, de négyezer-tizenkét fiatal a pályakezdő munkanélküli. Leginkább a szakma nélkül, csupán érettségivel rendelkezők elhelyezkedési esélyei a legrosszabbak. Üres álláshely kevés van (a legjobb időszakban havonta 3000—3500), és a munkaadók nem szívesen alkalmaznak gyakorlatlan embereket, de 40-en felülieket sem. Visszatérve a pályakezdőkre: keressenek fel bennünket, nyilvántartásba vesszük őket, megpróbálunk számukra munkahelyet, képzési formát találni. Három hónapot követően kaphatják fél évig a pályakezdők munkanélküli segélyét, ami jelenleg 6750 forint.

—Miből élhetnek azok, akik még nem jogosultak az előnyugdíjra (3 évnél több idejük van a rendes nyugdíjkorhatárig), vagy nincs lehetőség korengedményes nyugdíjbamenetelükre?

— Az önkormányzatoknál kérhetik a jövedelempótló támogatást, ha a szociális helyzetük erre módot ad. Az összeg sajnos nem nagy: 5120 forint. És hát a különböző önkormányzatok különféle szűkös szociális támogatási lehetőségei talán enyhíthetnek a gondjaikon.

— Meddig tart a munkanélküli ellátás és mennyi az összege?

(Folytatás a 3. oldalon)

Antall mindkét funkcióját ellátja

Antall József miniszterelnök a szabadsága idején tett nem hivatalos németországi útjáról, találkozóiról és az ott végzett egészségügyi kontrollvizsgálat eredményéről tájékoztatta az újságírókat a pénteki kormányszóvivői tájékoztató vendégeként. A kormányfő beszámolt arról, hogy Németországban megbeszélést folytatott többek között a kereszténydemokrata—keresztényszociális frakció (CDU—CSU) külügyi bizottságának elnökével, Karl Lamersszel és telefonbeszélgetést folytatott az ugyancsak szabadságát töltő Helmut Kohl kancellárral.

Egészségügyi vizsgálatáról Antall József elmondta: tudomásul veszi, hogy egy miniszterelnök egészségi állapota közérdeklődésre is számot tart. Közölte, hogy Non-Hodgkin Lymphoma betegségben szenved. Jelenleg is rendszeres kezelés alatt áll, s ez a kezelés a jövőben is folytatódik. Állapota nem akadályozta eddig sem a munkavégzésében. — Nincs szó arról, hogy szándékomban állna vagy indokolt lenne lemondani. Mindkét funkciómat el kívánom látni mindaddig, amíg azokhoz fennáll irántam a bizalom — mondta a miniszterelnök.

A kormányfő a továbbiakban újságírói kérdésekre válaszolt. Arra a kérdésre, hogy részt kíván-e venni Horthy Miklós újratemetésén, közölte: ezzel kapcsolatban a televízióban fog nyilatkozni. Mindazonáltal megjegyezte, hogy rendkívül sajnálatosnak tartja, ha bármelyik oldalon szélsőséges hangok ütik fel fejüket, feledve, hogy kegyeleti aktusról van szó.

Új művészeti fellegvár Békésen

Múltból a jövőbe

„Ez az a vidék, ahol akarva, nem akarva egyedül él az ember a vízzel, a földdel. Néhány gyermekkori kép még ma is tisztán él bennem. A kora tavaszi veteményezések, a föld színe és tapintása, a kis rögök, amelyek tetejét szárazra fútta a szél. Az élénkzöld fűben előbukkanó piros földieprek. A Körös tavaszi áradásai, amikor félénken húzódtunk vissza a hatalmassá duzzadt folyó partjáról..." — írta közel egy évtizeddel ezelőtt békési emlékeit *Lóránt János* festő, Munkácsy-díjas, érdemes művész. Ez idő tájt ő volt az itteni alkotótábor művészeti vezetője is.

— Tizenkétszer nyitotta meg kapuit a békési tábor. Majd 1988-tól zárt kapukat talált, aki ide látogatott. A nagy politikai, gazdasági változások megszaggatták a művészet vitorláit. Nekem nagy szerencsém volt, hogy Lóránt János barátságába fogadott. Őt tartom mesteremnek. Művészete, embersége meghatározó volt pályám kezdetén.

Mindezeket már *Csuta György* festőművész meséli egy árnyas békési kertben. Körülöttünk festőállványok, félig megfaragott szobrok, festékillat. Mögöttünk hatalmas ház.

— Azok, akik velem együtt megélték a tábor élményét, tudták, nem szabad, hogy elvesszen az az érték, melyet a résztvevők személyiségében, konkrét alkotásaiban létrehoztunk. A szándéktól sok-sok kis lépéssel jutottunk el oda, hogy ma itt a Bólyai utcában kikerülhetett egy tábla: „Művésztelep."

(Folytatás a 4. oldalon)

A betegség neve: fociláz

Akkor hát elkezdődött. Igaz, hogy két meccsel 13-án és ráadásul pénteken, de még senki nem tudja megmondani: kinek hoz ez balszerencsét. Természetesen az első osztályú labdarúgó-bajnokságról van szó, amelynek minőségére tavaly nem sokan használták az első osztályú kifejezést.

Persze a fociszurkoló a legfurcsább emberfajtához tartozik. Hiába fogadta meg a múlt szezon végén, hogy futballmeccsre akkor sem megy, ha neki fizetnek érte, most alig várja, hogy újra pattogjon a pettyes. NB I-es meccshiányban ott sem szenvednek majd, ahol nincsen csapat, hiszen a Szaknévsor szerződést kötött a magyar tévé sportosztályával és az eddiginél jóval több mérkőzés kerül képernyőre.

Ha a saját házunk táján tekintünk szét, akkor már a tavalyi szezonra is azt mondhatjuk, sok örömben volt részünk. A Békéscsabai Előre FC az 5. helyen végzett, élményt jelentett egy-egy Kórház utcai mérkőzés és győzelem, amiből bőven akadt. Hogy milyen lesz a folytatás az új bajnokságban, azt még senki nem tudja. Mindenesetre a többség úgy vélekedik: a csapat nagyot nyert azzal, hogy együtt maradt „Pásztorával" együtt. A szurkolók nagy része nem is helyezésben gondolkozik, inkább abban, hogy a győzelemért mindent megtevő lelkes gárdát és látványos, jó mérkőzéseket lásson. Ha így lesz, ki emlékszik majd arra, hogy minden 13-án és ráadásul pénteken kezdődött?

NYEMCSOK LÁSZLÓ

Ismét várexpo, de máshogy...

„A térség keresi jövőjét" — ez volt a szlogenje a három évvel ezelőtt először megrendezésre kerülő gyulai várexponak. Az egykori ötletgazdák az idén harmadszorra kísérlik megszervezni a csaknem egy héten át tartó gyulai vásárt és kiállítást. Az eddigiekhez képest azonban ez az expo teljesen új profillal jelentkezik. Minderről dr. Albel Andor vásárigazgatót kérdeztük.

— Három esztendővel ezelőtt úgy gondoltuk, Gyulának és térségének szüksége van egy évenkénti bemutatkozási lehetőségre, ahol megmutathatjuk az érdeklődőknek, hogy az ipar, az idegenforgalom, a mezőgazdaság, a vad- vagy az erdőgazdálkodás területén milyen változások vannak e vidéken — mondta. — A bemutatkozások egy általános vásár és kiállítás keretében folytak. A kötegyáni vadásztársaság javaslatára azonban az idén profilt változtattunk. Úgy gondoltuk, a csabai általános vásár után nekünk valami speciális dologgal kellene kiállnunk. Ez pedig a vadászat, a halászat és a környezetvédelem. Az idei vásárt és kiállítást tehát e három területre orientálva kívánjuk megrendezni. Eddig úgy tűnik, nagy az érdeklődés a rendezvénysorozat iránt, hiszen több mint 120 kiállító jelentkezett az expora.

Mint megtudtuk, a vásár és kiállítás helyszíne a gyulai vár és környéke lesz. A várban vadászati kiállítást rendeznek, a vár előtti téren európai és tengerentúli országok autógyárainak terepjáró bemutatóját, valamint magasles modelleket láthatnak az érdeklődők. A Rondella környékén környezetvédelmi programok lesznek, míg a csónakázó tónál a halászok és a horgászok

(Folytatás a 3. oldalon)

A misztikus formák vegyes technikával készülnek

FOTÓ: FAZEKAS FERENC

HÍR PLUSZ

Védelem

Az olasz védelmi minisztérium 40 ezer katonát vezényelt az ország északkeleti határainak megerősített védelmére. A 4. és az 5. hadtesthez tartozó egységek a volt Jugoszláviával határos megyékben teljesítenek szolgálatot, hogy elejét vegyék szerb diverzánsok beszivárgásának, esetleges terrorista merényleteknek. A csapaterősítést Fabio Fabbri védelmi miniszter jelentette be, miután Nicola Mancino belügyminiszterrel megvitatta a szerbeknek adott NATO-ultimátum nyomán előállt helyzetet. A boszniai szerb állásokat bombázó repülőgépek az olaszországi NATO-légibázisokról indulnának, ha a szerbek folytatják Szarajevó ostromát.

***

Karadzic fenyegetéseit figyelembe véve a fenti döntés teljesen érthető. Az olaszok félnek, s van is mitől. De ők legalább bevallják, s tesznek is valamit ellene. K. I.

Karadzic terrorakciókkal fenyegetőzik

Terrorakciókkal fenyegette meg Radovan Karadzic boszniai szerb vezető elsősorban Németországot és Ausztriát arra az esetre, ha a Nyugat a katonai beavatkozás mellett döntene, s kijelentette: „A világpiacon nukleáris fegyvereket is lehet vásárolni, s mi mindent be fogunk vetni. Nincs vesztenivalónk." Mindezt Karadzic a Der Standard című bécsi lapnak csütörtökön adott, s az újságban pénteken kivonatosan közölt interjúban fejtette ki.

Miután az osztrák hírügynökség csütörtökön a Der Standard jóvoltából előzetesen hírt adott az interjúról, Karadzic szóvivője útján cáfolta, hogy egyáltalán beszélt volna a Der Standard munkatársával, s hogy bármikor atomfegyverrel fenyegetőzött volna, de később az interjú tényét elismerte. A Der Standard még péntekre virradó éjszaka tudatta a hírügynökség útján: Karadzic a Globus című horvátországi magazinban is atomfegyverek bevetését helyezte kilátásba egy cikkben, amely „A szerbek atomfegyverekkel fognak védekezni" címmel jelent meg.

Pénteken pedig a Der Standard a Karadzic-interjúból címoldalán közölt kivonatok kapcsán azt is megírta: a szerkesztőség rendelkezésére áll a beszélgetést rögzítő magnószalag.

Az interjúból a lap pénteki számában a következőket idézte a szerb vezértől: „Egy katonai intervenció esetén bármire készek vagyunk. Bizonyára találunk elegendő szerb hőst, aki kész létfontosságú objektumokat a levegőbe röpíteni külföldön, főként azokban az országokban, amelyek ellenünk vannak... Ausztriában, Németországban biztos létfontosságú pontokat fogunk elsőnek megtámadni... Nem vagyunk hajlandók lemondani védelmünkről. A világpiacon probléma nélkül hozzá lehet jutni atomfegyverekhez is. Tényleg mindent be fogunk vetni. Nincs vesztenivalónk."

Szerbia ugyan hajlandó valamennyit visszaadni a Boszniában elfoglalt területekből, de azt tanácsolja a Nyugatnak, hogy ne tegye próbára, meddig kész Szerbia elmenni saját védelmében — idézte a bécsi Der Standard Radovan Karadzicot.

Kérdőjelek

Fegyelmezett őrség?

Kissé groteszknek tűnhet: az igazi nyugati közbeavatkozás még meg sem kezdődött Bosznia tájékán, mégis lezuhant már egy amerikai F—16-os. Igaz, egyelőre csak egy ellenőrző útra indult vadászgép járt szerencsétlenül az Adria felett, ám a helyzet — nem is csak elvileg — bármikor megváltozhat.

Vagy mégsem? Mennyire vehetők komolyan az újabb és újabb „utolsó figyelmeztetések", amelyeket az ENSZ és a NATO különböző testületei Belgrád címére intéznek? Egyes vélemények szerint most már csakugyan „finisbe ért" a diplomáciai szakasz, s ezután kizárólag a fegyveres erő nyelvén beszélnek a szerb féllel. Az olaszországi légitámaszpontokon immár valóban éleslőszerrel szerelik fel a NATO kötelékbe tartozó repülőket, s folyik az egyeztetés a katonai központok között is. Mások viszont — például a tekintélyes francia Le Monde — átlátszó „gesztikulálásnak" nevezik az előkészületeket, azzal érvelve, hogy a beígért légi akciók továbbra sem elriasztóak. Félintézkedésekkel nem lehet befolyásolni a szerbek magatartását, így a tanulságos párizsi vélemény, s a tények egyelőre valóban azt mutatják: az elvi ultimátumok nem hozták közelebb sem a diplomáciai megegyezést Genfben, sem az ellenségeskedések elcsitulását a Szarajevó környéki frontvonalakon.

Tűzszünet és békemegállapodás? Vagy meghiúsult próbálkozások és küszöbön álló beavatkozás? Sajnos jelenleg több tényező valószínűsíti a véresebb verziót, mint a békés kibontakozás reménységét. Vannak szakértők, akik a nyugati dörgedelmeket már egyáltalán nem veszik komolyan, s attól tartanak, hogy a Belgrád-ellenes NATO döntés megint üres szó marad, a közös eltökéltség pedig ki fog merülni a beígért akció fedőnevének meghatározásában. Az ugyanis már megszületett: „Fegyelmezett őrség". *A kérdés csupán az: megfegyelmez-e ez bárkit, aki ma parancsokat ad Boszniában és azon kivül újabb vérengzésekre?*

FERENCZY EUROPRESS

Állnak a vonatok Romániában

Megbénult Románia vérkeringése a mozdonyvezetők harmadik napja tartó országos sztrájkja következtében. A sajtó „szakszervezeti terrorizmusról" ír, átvéve egy szakminiszter szóhasználatát. A pályaudvarokon leírhatatlan a zűrzavar. Tíz- és százezrek maradtak távol otthonuktól. Az ingázók nem jutnak el munkahelyükre, az üdülők vendégei nem tudnak hazatérni. Ráadásul a tájékoztatás „alulmúlta" önmagát. A lakosság egy része beletörődéssel fogadta a helyzetet, más része a mozdonyvezetők fejét követeli. A sztrájk szervezői péntekre gyakorlatilag elvetették azt a törvényes előírást, hogy a vonatok egyharmadát közlekedtetni kell

Ismét amerikai vízumlottó

Az Egyesült Államok kormánya ismét meghirdette vízumlottó-akcióját, amelynek keretében az 1994 elején megtartandó sorsoláson 55 ezer külföldi állampolgár és szűkebb családja nyerhet azonnali állandó letelepedési és munkavállalási engedélyt az Egyesült Államokban.

A Magyar Távirati Irodához eljuttatott tájékoztatás szerint a szervezők a zöldkártya-akcióra azon külföldi állampolgárok, köztük magyarok jelentkezését várják, akik felsőfokú végzettséggel, illetve kétéves munkaviszonnyal rendelkeznek, ám pénzügyi követelményeket nem támasztanak. A jelentkezők közül kisorsolt szerencsések házastársa és 21 éven aluli, még nem házas gyermeke is automatikusan megkapja a zöld kártyát. A vízumlottóprogramban a már korábban illegálisan bevándoroltak is részt vehetnek.

A vízumlottóra való jelentkezés dátumát a játék szabályaival együtt még ebben az évben közzéteszi a washingtoni külügyminisztérium. Mivel nagyon rövid lesz a jelentkezési idő, a szervezők felhívják az érdekeltek figyelmét, hogy már most kérjenek részletes tájékoztatást. A programról szóló részletes információért az alábbi címre várják a jelentkezők leveleit: 1994 GREEN CARD LOTTERY INFORMATION 2272 Colorado Blvd., No. 1228, Los Angeles, CA 90041, USA; Telefax: (213) 228-0444. A levélben az érdeklődők nyomtatva vagy gépelve tüntessék fel nevüket, címüket és nemzetiségüket — kérik az illetékesek.

Jelcin munkabírása nem csökken

Borisz Jelcin veje, Valerij Okulov a Komszomolszkaja Pravda című lapnak elmondta, hogy Jelcin közérzete jó, és semmi jelét nem tapasztalta annak, hogy az elnök legyengült volna. Egyedül fáradtsága érzékelhető, mivel az államfő a hét végén is dolgozik. Az elnök veje azt is közölte: többször tapasztalta, hogy családi körben, beszélgetés közben az elnök csak fél füllel figyel oda, a gondolatai máshol járnak. Az egyedüli hely, ahol Jelcin ki tud kapcsolódni, a teniszpálya, ahol ha vesztésre áll, csak a játékra figyel — jelentette ki az elnök veje, aki szerint a szverdlovszki évek óta Jelcin munkabírása nem csökkent, kritikus helyzetekben képes teljesen koncentrálni.

Pénzbüntetésre ítélték Gorbacsovot

Harmincrubeles (3 cent) pénzbüntetést rótt ki az egyik moszkvai kerületi bíróság Mihail Gorbacsovra a bíróság megsértése címén. A korábbi szovjet elnök ugyanis megtagadta, hogy tanúskodjék abban a perben, amelynek tárgya a moszkvai polgármester ellen elkövetett becsületsértés. Jurij Luzskov polgármester Gorbacsov egyik televíziós interjújában elhangzott kijelentése miatt fordult a bírósághoz. Az egykori szovjet vezető azzal vádolta Luzskov munkatársait, hogy az adófizetők pénzén építtetnek maguknak nyaralót és vidéki házat.

Az oldal külpolitikai tudósításai az MTI hírei alapján készültek

Az államkötvények vételi és eladási árfolyamai a Magyar Nemzeti Bank Békés Megyei Igazgatóságán 1993. augusztus 16.

	Vételi nettó árfolyam %	Eladási nettó árfolyam %	Felhalmozott kamat
1994/A	97,90	98,50	14,05
1994/B	97,14	97,74	11,55
1995/A	93,96	94,56	18,07
1995/B	94,16	94,76	15,94
1995/C	96,92	97,52	9,40
1995/F	95,84	96,44	2,10
1995/G	99,70	100,00	0,32
1996/A	94,90	95,50	10,44
1996/B	96,07	96,67	9,88
1996/C	96,05	96,65	8,97
1996/F	96,14	96,74	4,36
1997/C	94,90	95,50	8,28
1998/A	99,50	100,10	7,41

Bruttó árfolyam = nettó árfolyam + felhalmozott kamat.

Példa:

1. Értékpapír-eladás: 10 000 Ft névérték, 1995/F
   Eladási (bruttó) ár = nettó eladási árfolyam + felhalmozott kamat.
   Eladási (bruttó) ár = 96,44% + 2,10% = 98,54%.
   Eladási (bruttó) ár = 10 000 x 98,54% = 9854 Ft.
2. Értékpapír-vásárlás, 10 000 Ft névérték, 1995/F
   Vételi (bruttó) ár = nettó vételi árfolyam + felhalmozott kamat.
   Vételi (bruttó) ár = 95,84% + 2,10% = 97,94%.
   Vételi (bruttó) ár = 10 000 x 97,94% = 9794 Ft.

A megjelölt árfolyamok az 1994/A kötvény esetében maximum 1 000 000 Ft névértékű kötvény vételére, illetve 1 000 000 Ft névértékű kötvény eladására jelentenek kötelezettséget.

A többi államkötvénynél a vételi limit 1 000 000 Ft, az eladási limit 3 000 000 Ft.

További részletes információ a 446-192-es telefonszámon.

Vidia Kereskedőház Rt.
bérbe adja
Békéscsaba, Szerdahelyi úti telephelyén található zárt raktárait, illetve szabad területeit, irodaépületeket.
A raktárak telefonhálózattal, villamos energiával el vannak látva.
A szállítás és anyagmozgatás lehetősége megoldható igény alapján.
Érdeklődni:
VIDIA Kereskedőház Rt.
Békéscsaba, Szerdahelyi út,
Anka József igazgatónál.
Telefon:
(66) 453-153,
(66) 441-128.

Mindennap feladhatja ☎ 441-311
SZUPEREXPRESSZ **hirdetését**
50%-os felárral, ha azt szeretné, hogy a másnapi újságban megjelenjen.
Hirdetését személyesen és telefonon is feladhatja 8—16 óráig.

Gyulán, a 44-es főút mellett, a Paradicsom-ltp. központjában nonstop üzemmódban működő élelmiszerüzlet teljes berendezéssel, árukészlettel eladó. Érdeklődni a boltban délután vagy Gyula, Galacz J. u. 6. sz. alatt.

Fiatal, 18—25 éves gyulai lakos lányt alkalmazottnak keresünk. Érettségizett vagy kereskedelmi végzettséggel rendelkezőt. Érdeklődni: Gyula, Blanár L. u. 3. Három Híd Kft., reggel 7—8.30-ig.

Üzlethelyiség Békéscsaba, Szemere u. 14. sz. alatt eladó. Irányár: 1 350 000 Ft. Érdeklődni: (66) 339-421-es telefonon.

Márványlapos biliárdasztal eladó. Érdeklődni: (66) 339-421-es telefonon.

Ha kedvező áron akar jó minőségű, új és futózott személygumit vásárolni, keresse a REIFEN Bt.-t, Békéscsaba, Kétegyházi út 3., telefon: 442-742.

2,5 szobás lakás garázzsal eladó Békéscsaba, Pásztor u. 49. III/10.

Nyúlfelvásárlás! Békéscsaba, Egység u.—Rózsa F. u. sarok, tápbolt. 1993. augusztus 15-én vasárnap, 7—9 óráig. Ár: 87 Ft.

VIRKELL Bt. Virág és Kellék Nagykereskedés értesíti a kedves vásárlóit, hogy a Szarvasi útról **átköltözött** új telephelyére, az **Őszi utca 3. sz.** alá. (A Shell-kúttal szemben lévő utca.) Gazdag áruválasztékkal és szerény árakkal várjuk Önöket. Most érkezett frissen vágott fenyőlomb, tőzeges virágföld 3, 10, 20, 50 és 90 literes kiszerelésben. Nyitás: augusztus 16-án. Nyitva tartás: hétköznap 8—17 óráig, szombaton 8—12 óráig.

Gyakorlattal rendelkező autószerelőt éjjel-nappali üzletembe üzletvezetőnek felveszek. Borbély László, Békés, Kossuth u. 19., telefon (66) 341-739.

Törzskönyvezett dalmata kiskutyák eladók. Békéscsaba, Kőmíves Kelemen sor 27. Telefon: 339-581. (18 óra után.)

Olasz kétkaros lágyfagylaltgép eladó. Érdeklődni: 06 (60) 384-116-o telefonon.

Gyulán, Kossuth téren EGZOTIK butik eladó. Érdeklődni: a helyszínen.

Vennék! Jó állapotban lévő 5 ajtós dízel Fiat UNO-t 4—8 évig vagy Peugeot 205-öst 7—10 évesig. Telefon: (66) 352-537, hétköznap 17 óra után.

21 éves lány albérletet keres sürgősen Békéscsabán. Telefon: 325-935.

A Kunágotai Bercsényi MGSZÉSZ Igazgatósága a szövetkezet közgyűlését 1993. augusztus 30-ára, 9 órára (az időpont meghiúsulása esetén 10 órára) hívja össze. Az Igazgatóság a közgyűlésre a szövetkezet minden tagját ezúton meghívja. NAPIREND: 1. A cégbíróság által előírt hiánypótlási kötelezettség teljesítése, illetőleg ennek megfelelően alapszabály módosítása. 2. Egyéb ügyek és előterjesztések. Kérjük, hogy a napirend fontosságára való tekintettel feltétlenül szíveskedjenek megjelenni.

Építkezők, beruházók figyelem! Rendkívüli kedvezményes áron kínáljuk az E jelű födémgerendákat, PK panelt, A—AD jelű áthidalót, födémbéléstestet. E 7, 24-es 1250 Ft, E 7 30-as 1550 Ft, E 7 36-os 1840 Ft, E 7 42-es 2130 Ft, E 7 48-as 2430 Ft, E 7 54-es 2730 Ft, E 7 60-as 3030 Ft, E 7 66-os 3310 Ft. Áraink az áfát és 30 mázsa felett a megye területén a házhoz szállítást magukban foglalják. Kisméretű 11—13 Ft, válaszfal 10/30, 25 Ft, mezőtúri 18 Ft. Cím: Békéscsaba, Sarkantyú u. 1/1. (Kner nyomda mellett.) Telefon: 322-936.

Kamatmentes kölcsön Gyula, Kolozsvári u. 24. sz.

Kroni Ka

Habsburg Ottó Orosházán

Dr. Habsburg Ottó, a Nemzetközi Páneurópa Unió elnöke, valamint Regina királyi hercegné és György királyi herceg magyarországi tartózkodása során 1993. augusztus 17-én, kedden 15.00 órakor Orosházára is ellátogat.

A program szerint találkozni kíván a város képviselőivel. Megtekinti az 1786-ban épült evangélikus templomot és virágcsokrot helyez arra a harangra, amit az evangélikus hitük miatt elűzött ősök magukkal hoztak a Dunántúlról. Történelmi jelentőségű pillanat lesz ez éppen úgy, ahogy két évvel ezelőtt Debrecenben, amikor János Pál pápa a protestáns gályarabok emlékművét megkoszorúzta, elismerve ezzel az üldözöttek szenvedéseit. Ezek után dr. Habsburg Ottó megtekinti a látogatás befejezéseként a jövőre létrehozandó Körös—Maros-menti Nemzeti Park egyik legelőjét a rajta lévő őshonos állatokkal.

Szeretne másokon segíteni?

Ha igennel válaszolt a feltett kérdésre, akkor jelentkezzen a 447-334-es telefonszámon hétköznaponként délelőtt 9—12 óra között. Nemcsak tájékoztatják a hívását várók, de esélye van arra, hogy bekerül a kiképzésben részesülők közé is.

Társadalmi-gazdasági helyzetkép

Korábban már tájékoztattuk olvasóinkat arról, hogy az Állampolgári Kör előadássorozatot szervez szeptember közepétől Békéscsabán, a Megyei Művelődési Központban az Oskola Program keretében. *Kéri László* politológus és *Petshnig Zita* közgazdász előadása az eredeti tervektől eltérően szeptember 3-án, pénteken délelőtt 10 órakor kezdődik, amelyben egy általános körképet vázolnak fel Magyarország jelenlegi társadalmi és gazdasági helyzetéről.

Az első kapavágások

Megtörténtek az első kapavágások a Sarkad és Nagyszalonta között lévő méhkeréki határátkelőnél. Augusztus 17-én, kedden a beruházó Vám- és Pénzügyőrség egy képviselője a határnál találkozik a pályázatot megnyert kivitelezőkkel és az alvállalkozókkal. Mint megtudtuk, a beruházók nagyon szigorúan veszik a december 31-ei határidőt. Ha erre az időre nem készülne el az átkelő, a kivitelezők naponta több százezer forintot kötelesek fizetni a megbízónak.

Késnek a postai küldemények

A magyar—román postaforgalomban a küldemények késedelmére lehet számítani, a román mozdonyvezetők sztrájkja miatt.

„A MŰVÉSZET KÖZLÉSÉHEZ MŰVÉSZET KELL." (GRACIÁN)

Hagyományteremtő lovasok

„Augusztus 22-én délelőtt 9 órától lovasbemutató Kunágotán. A belépés díjtalan, Jäger sör ingyen!" — olvasom a plakátot több településen is. „Ezt csak *Kovács Béla* szervezheti" — csapok a homlokomra. Nem is mulasztom el felkeresni.

— 1991 júniusában hoztuk létre a Kunágotai Gyermeklovassport Alapítványt — mondja. — A mostani bemutató összhangban van az alapítvány céljával. Mi akkor nem csak azt vállaltuk, hogy megtanítjuk lovagolni a gyermekeket, hanem célul tűztük magunk elé a lovaskultúrának, a lovashagyományoknak az ápolását is. Kunágotán utoljára pontosan 30 évvel ezelőtt tartottak lóversenyt. Most mi, az alapítók és a támogatóink összedugtuk a fejünket, és elhatároztuk ennek a hagyománynak az újraélesztését. Nem versenyt szervezünk, hanem bemutatót: az abszolút kezdőktől a profikig bárkinek a jelentkezését örömmel fogadtuk.

— A nevesebb szakosztályok is elfogadták a meghívást?

— Hogyne! Ahol csak megfordultunk, mindenütt örömmel és szeretettel „igen"-t mondtak. Legalább 50—60 lóra számítunk. A közönség fogathajtásban és ugrószámokban gyönyörködhet augusztus 22-én.

— A plakáton az áll, hogy lesz ingyen sör is.

— Az ünnepre megnyílik a faluban Bartucz László sörfőzdéje, illetve söröző je. Ő ajánlott fel egy-egy pohár sört minden nézőnek. Hagyományt kíván teremteni ő is: megígérte, hogy ezentúl minden évben kedveskedik ennyivel a közönségnek. Belépődíjat sem szedünk, éppen azért, hogy a nyugdíjasok, a kispénzűek is el tudjanak jönni, hogy az egész falu, minden vendég jól érezze magát.

M. GY.

A cél: kiszűrni a nem rendeltetésszerű használókat

Folytatódnak a HTO-ellenőrzések

Folytatódnak az egész országra kiterjedő, átfogó ellenőrzések az üzemanyagok és a háztartási tüzelőolaj forgalmazásával kapcsolatos visszaélések miatt. Az Ipari és Kereskedelmi Minisztériumban pénteken az érintett tárcák, hatóságok és vállalatok vezetőiből álló bizottság értékelte az üzemanyagok minőségrontásának megakadályozásáról szóló intézkedési tervet, és az ellenőrzések szigorításáról, illetve a már feltárt bűncselekményekben indított eljárások gyorsításáról döntött.

Előre láthatóan augusztusban még két ellenőrzést végeznek. Mindkét alkalommal mintegy 100 üzemanyagtöltő állomás vizsgálatára kerül sor. Ezzel egyidejűleg a rendőrség rendszeresen ellenőrzi a közutakon a dízelüzemű járműveket. Az ellenőrzés kiterjed az ipari és mezőgazdasági üzemekre is.

Ismét várexpo...

(Folytatás az 1. oldalról)

állítják ki legmodernebb eszközeiket. A Dürer Teremben képzőművészeti kiállítást tekinthetnek meg a festmények iránt érdeklődők, a Dürer Terem kertjében pedig iparművészeti vásár várja a résztvevőket. A várszínpad és a tószínpad a kulturális műsorok terephelye lesz, merthogy — mint Albel Andor mondta —, a várexpot az idén is átszövik a kulturális jellegű rendezvények. Többek között a várexpoval azonos időben (augusztus 18-ától augusztus 23-áig) tart Gyulán a Minden Magyarok Táncfesztiválja is. Nem véletlenül. MAGYAR MÁRIA

Beszőnyegezzük a szobáját!

Nyári nyereményjáték

Nyári nyereményjátékunk szerencsés nyertese a METAKER-PLUS KFT. választékából szőnyegpadlót boríthat húsz négyzetméternél nem nagyobb szobája padozatára. A második helyezett nyereménye: előszobai futószőnyeg, a harmadiké pedig fürdőszoba szett. További száz megfejtő ajándékot kap. A nyeremények összértéke ötvenezer forint. A pályázóknak a héten megjelent fényképrészletekből össze kell állítaniuk az eredeti képet. Az így összeállt képet kérjük beküldeni levelezőlapra ragasztva vagy borítékba téve a szerkesztőség címére: 5600 Békéscsaba, Munkácsy u. 4. A megfejtést legkésőbb augusztus 19-én adják postára. A nyertesek névsorát augusztus 28-ai számunkban közöljük. A borítékra írják rá: SZŐNYEG.

ILYEN MÉG NEM VOLT: TÖBB MINT SZÁZ NYERTES!

A nyereményeket a METAKER-PLUS KFT. ajánlja fel. A cég igazgatójától, *Kárpáti Józseftől* megtudtuk, hogy Békéscsabán, a Tolnai utcai lakástextil üzletükben a Tiszántúl legnagyobb padlószőnyegválasztékát kínálják a vásárlóknak. Gazdag méret- és színválasztékú skandináv faltól falig szőnyegeik szennytaszítóak, lángállóak, lefektethetők a padlófűtéses szobákba is. Áraik — a minőségtől függően — igen széles skálán mozognak. A faltól falig szőnyegek mellett nagy választékkal rendelkeznek futó- és szegett szőnyegekből.

Emellett egyéb lakástextíliákat is kínálnak: csipke- és hímzett függönyöket kész állapotban és folyóméterben, 30-tól 310 centiig különböző szélességben.

Az áruház most bővíti bútorkínálatát, de már jelenleg is forgalmaznak skandináv, fenyőből készült szekrényeket, ágyakat, továbbá helytakarékos ágyakat gyerekeknek.

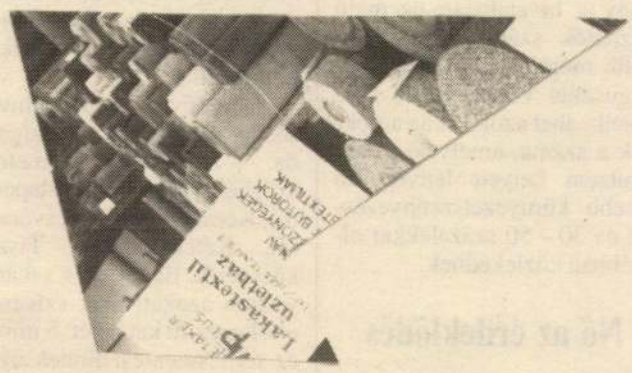

Lagzi Lajcsi gyulai lesz?

Ismét mozgalmasnak ígérkezik a hétvége Gyulán. Tegnap délben vette kezdetét a vasárnap estig tartó Dreher sörfesztivál. Tegnap a szponzorok mutatkoztak be, majd a sörhorgászat, libafogó verseny után *Hevesi Imre* a hatvanas-hetvenes évek slágereiből énekelt. Ma délelőtt lovasbemutatót tartanak, délután sörivó és virslievő verseny lesz, fellép a Trident együttes, illetve 14 és 18 órakor a gyulaiak ismét találkozhatnak Lagzi Lajcsival. Este 11 órakor a legújabb Stallone-filmet vetítik le, hajnali egykor valami mást — de már csak felnőtteknek. Vasárnap 11-kor emlékműsor lesz a szabadtéri színpadon, 14 órakor pedig íjászversenyre kerül sor. Este 7-kor a Dobókocka együttes blues-koncertje hangzik el. A nap filmvetítéssel zárul, de ezúttal sem a 18 éven aluliaknak.

Állástalan pályakezdők

(Folytatás az 1. oldalról)

— Egy évig jogosult az ellátásra az, akinek a feltételei adottak. Első hónapban az átlagbérének a 75 százalékát, maximum 18 ezer forintot kaphat, a további időszakban pedig 60 százalékot, ahol a maximum 15 ezer forint. A legkisebb összeg nincs meghatározva, a jogszabály szerint, ha az előző munkahelyi átlagbére nem érte el a minimálbér összegét, akkor az átlagkeresetnek megfelelő járadékot kaphatja.

— A pályakezdők és a már nem pályakezdők is választhatnak a munkaügyi központ vagy valamelyik magáncég képzési, átképzési tanfolyamai közül... (Ezeknek részletezéséről a későbbiekben tájékoztatást adunk.)

— Valóban, akik nálunk tanulnak, az idő alatt keresetpótló támogatásban van részük, és a tanfolyam ideje munkaviszonynak minősül. Ha valaki nem nálunk tanul, egyéni elbírálás, mérlegelés alapján döntünk a támogatásáról.

— Ezek a tanfolyamok igen sok pénzbe kerülnek, rengeteg energiát emésztenek fel, megtérülnek-e valahol?

— A munkaerőpiacon nagyobb eséllyel van keresnivalója a képzett embernek. A költségvetésünk mintegy 20 százalékát erre költjük. Az eddigi tapasztalatok szerint voltak tanfolyamaink, ahonnan a végzettek 50-80-100 százaléka el tudott helyezkedni. Ez a szám természetesen változó. Mindenképpen haszon, ha munkát talál, újra értéket előállító, adó- és társadalombiztosítást fizető állampolgár lesz. A közhasznú munkában való részvétel is ugyanígy értékes tevékenység.

— Ebben az évben mennyi pénz felett dönthettek?

— Az idén 425 milliót kaptunk az év elején és most újra 55 milliót. A pénzek elosztásánál döntő szava a megyei munkaügyi tanácsnak van. Az újonnan kapott pénzből 11 milliót a pályakezdőkre, 15-öt a hátrányos helyzetű munkanélküliekre (tartósan munkanélküliek vagy csökkent munkaképességűek) költünk, a többi pénzről a hónap végén döntünk a munkaügyi tanáccsal közösen. Ekkor lesz szó a pályázatokról is, amelyek a szakképzést segítik. Szükséges a különböző szakmák gyakorlati helyének a támogatása. Kevés erre is a pénz, 25 millió és 42 pályázat érkezett. A többi pénz többek között munkahelyteremtő beruházásokra, közhasznú munkavégzésre megy el. Szigorúan ellenőrizzük a kiadott hitelek felhasználását. Ha valaki nem teljesíti a szerződésben vállaltakat, kamataival együtt behajtjuk rajta a tartozását.

— Hogyan dolgozik a munkanélküliek Job-klubja?

— Január óta háromhetes tanfolyamokon tanítjuk az embereket arra, hogyan keressenek maguknak állást. Százhúszan tanultak itt, 80 százalékuk azóta elhelyezkedett.

— Látjuk, átalakítási munkálatok folynak a munkaügyi központ épületében...

— A békéscsabai kirendeltséget szeretnénk megfelelő körülmények közé juttatni. A 8 ezer békéscsabai munkanélküli hetente, havonta megfordul itt, az ügyfélforgalom havi 15 ezer embert jelent. Nem szoronghatnak a folyosón.

— Még mindig nem világos mindenki számára, hol juthat a munkanélküli az egészségügyi ellátásra jogosító betegkártyához?

— Nálunk, a helyi kirendeltségeinken kaphatja meg a munkanélküli és hozzátartozója ezt az okmányt.

BEDE ZSÓKA

Gabona intervenciós felvásárlása

Ezeddig 200 ezer tonna búza intervenciós felvásárlására kötött szerződést a földművelésügyi tárca. Ezen felül további 100-200 ezer tonna értékesítésére jelentették be igényüket a termelők. A gazdálkodók október 31-éig értékesíthetik gabonájukat az intervenciós felvásárlás keretén belül. A B1 minőségű búza tonnájáért 4000 forint előleget kapnak a termelők, és október 31-éig vissza is vásárolhatják terményüket. Amennyiben nem kívánnak ezzel a lehetőséggel élni, az állam további 3000 forintot fizet a búza tonnájáért.

Sarokba szorítva

Szerződés

„Biztosítás biztonság!" E sokszor hallott szlogen jutott az eszembe, miközben Medgyesbodzás utcáit jártam. „Biztosítás biztonság?" Nem tehetek róla, így ugrott be a mondat, kérdőjellel a végén.

Mint ismeretes, Bodzáson (és még tizennégy településen!) repednek a házfalak. Sok esetben egy élet munkája megy veszendőbe, ha nem érkezik időben segítség. Segítség? De honnan? Kitől? A biztosítótól bizonyosan nem, már csak azért sem, mert sokan nem is kötöttek vele szerződést. „Ki gondolta volna, hogy ilyesmi bekövetkezhet!?" — így az egyik károsult. Majd hozzáteszi: — És akinek van kötvénye, annak fizet a biztosító? Egy frászt!

Megvallom, járatlan vagyok a kérdésben. Én csak az elöregedett, munkanélküliségtől sújtott kis falvakat látom. És tudom, hogy bajok vannak a biztonsággal. No nem azzal (vagy nem csak azzal), amelyiket egyik vagy másik biztosító társaságtól várunk, hanem azzal is, amelyiket az államnak kellene garantálnia. Nekem úgy tűnik, hogy a rendszerváltozáskor igenis megkötöttük azt a szerződést. Nem a biztosításit, hanem azt a bizonyos... társadalmit.

MÉNESI GYÖRGY

Lesz elegendő cukor

Lesz elegendő cukor, nem lesz gond a hazai ellátással — jelentette ki Fábián Károly, a Cukorterméktanács elnöke. Az esetleges hiányról elterjedt híresztelléseket cáfolva elmondta azt is: információi szerint jelenleg a cukorgyárakban még mintegy 32 ezer tonna cukor van raktáron, emellett az állami tartalékalapból felszabadított 35 ezer tonnányi áru is rendelkezésre áll. Ez a mennyiség elegendő az ország biztonságos cukorellátásához a cukorrépakampány kezdetéig.

Terjed a gázautózás

A gázautózás június 11-ei engedélyezését követően folyamatosan nyílnak meg a gáztöltőállomások. Az eltelt időszakban mintegy 100 ezer liter autógáz-üzemanyagot értékesítettek. A következő 1 hónapon belül 12 újabb töltőállomást nyitnak meg az ország területét behálózva. A megrendelések alapján úgy tűnik, hogy a hivatalosan üzemelő gázautók száma rövid időn belül megtízszereződik, s így augusztus végére 1000 fölé emelkedhet azoknak az autóknak a száma, amelyek a benzinüzem helyett lényegesen kisebb környezetszennyezéssel és 30—50 százalékkal olcsóbban közlekednek.

Nő az érdeklődés

A Bonus-jegyek diszkontáron december 3-áig, a teljes 10 ezer forintos áron december 12-éig vásárolhatók meg. A jegyzés feléig a legalább 50 ezer forintot befektetők számára — az MKB hitelt nyújt, melyet a négyéves futamidő végén kell visszafizetni. A piaci kamatviszonyokat felmérve, a befektetők ösztönzésére a bank nemrégiben úgy döntött, hogy a hitel kezdetben 24 százalékos évi kamatát 23 százalékra csökkenti.

Új művészeti fellegvár Békésen

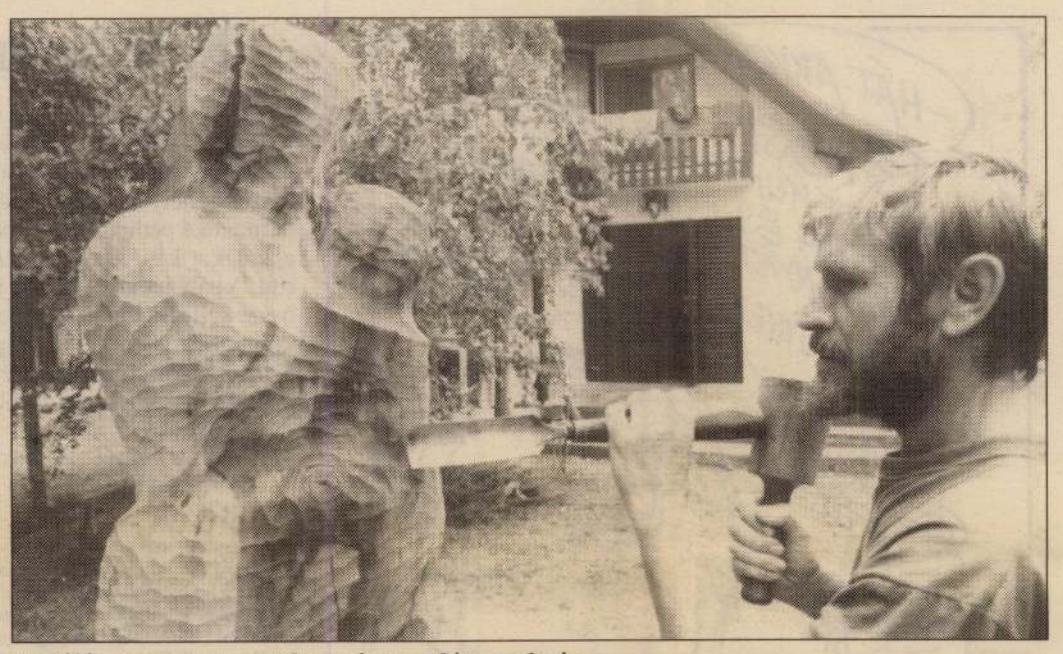

A diófában anya-gyermek motívumot lát a szobrász

(Folytatás az 1. oldalról)

Amíg beszélgetünk, a szomszédból egy assszony érkezik nagy kosár gyümölcscsel, körbekínálja, s kiderül, huszonegynéhányan festenek, szobrászkodnak, készítenek grafikákat, kerámiát az alkotóházban.

— A művésztelep meghívásos — vezet körbe a házigazda. — Ausztriából, Németországból, Erdélyből, Budapestről, Kecskemétről, Pécsváradról, Kétegyházáról, Tiszakécskéről, Békésről, Csabáról vártam azokat, akik szívesen eltöltenek itt két hetet. S mindez térítésmentes. Ennek az a magyarázata, hogy létrehoztuk a Békés Művészetéért Alapítványt 1993-ban, s ennek első ténykedése az I. Nemzetközi Művésztelep életre hívása volt.

A művésztelep láthatóan él. Piros tarajos kakasok a Zodiákus jegyeit mutatják nem kevés humorral. Mellette egy készülő album szöveggel, illusztrációkkal, s több lapon az alkotó mosolygós, szakállas arca bukkan elő. A másik sarokban nagy műgonddal kollázsok készülnek. Az energikus hölgy mintha zenét írna a lapokra: ritmusok, dallamok, ellenpontok rajzolódnak ki. A művészek egyéniségüknek megfelelően hol visszavonultan, egyedül mélyednek el a munkában, hol közösen fedezik fel egymást képeikben, szobraikban. Egy következő műteremben a teljes szemközti falat tekintélyes triptichon uralja. Erőteljes fényekkel, lendületes formákkal. A misztikum másutt meghökkentő mikrovilágban tárul elénk. A számomra ismeretlen formák organizmusokká fejlődnek, egymásba ölelkeznek, elhalnak, s újraszületnek. Mintha Vangelis kozmikus zenéjét hallanám ki belőle. S ebben a bódító időutazásban váratlanul visszaérkezünk a békés alföldi tájba. Valóságukban fedezzük fel a Körös-vidék párás színeit az akvarelleken, a fáspusztai kastély arisztokratikus vonalait, egy-egy szép női testbe rejtett harmóniát. A szobrok anyaga mészkőtufa és dió. A kő lágy formáin elnézelődünk, a fa bőrsimasága arra indít, hogy megsimogassuk.

Egyik sarokban Németh László reliefje várja, hogy befejezzék.

— Az alkotóház — az alapítványban foglaltak szerint — egyben galéria is. Mindazok, akik itt alkottak ezen a nyáron — és a jövőben is — műveik egy részét a galériának ajándékozzák. Így kialakul egy kortárs gyűjtemény az évek során. Ez az érték elsősorban Békés város közönségéé. De jut belőlük azoknak a mecénásoknak is, akik támogatásukkal segítették a művésztelep létrejöttét. S ami nagy öröm: látva munkánkat, már most többen felajánlották a '94-es évre segítségüket.

A művésztelep augusztus 15-én 10 órakor a Csuta Alkotóház és Galériában nyíló kiállítással zárul. Öt alkotás azonban biztosan eljut határainkon túlra is annak a meghívásnak a segítségével, mely az 1994-ben az ausztriai St. Antonban megrendezendő Európai Kulturális Hetek Kiállítására szól.

BEDE LÁSZLÓ

Kormányszóvivői tájékoztató

30 millió frank értékű támogatás

Elfogadta a kormány a vendégforgalom és a gyógyturizmus fejlesztési koncepcióját. Ennek alapján elkészülhet a fejlesztés részletes munkaterve. Az irányelvek szerint a legfontosabb követelmény, hogy az Expo idejére jelentősen javuljon a magyar turizmus nemzetközi versenyképessége. Ennek jegyében a kabinet döntéshozatala során tudatosan vállalja a turisztikai szempontok figyelembevételét, a vállalkozások számára vonzó feltételek kialakítását, és támogatja az alapvető infrastruktúra kiépítését. Segítséget nyújt továbbá ahhoz, hogy megszűnjenek a termálvíz hasznosítását akadályozó körülmények.

A kormány elrendelte, hogy a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet térítésmentesen adja át a szovjet csapatkivonás során megüresedett felső-kiskunsági szikes puszta, valamint a Bugac-Bócsapuszta kezelői jogát a Kiskunsági Nemzeti Park igazgatóságának. A szóvivő a továbbiakban bejelentette azt is, hogy a kabinet megbízta a külgazdasági minisztert a Svájci Államszövetséggel kötendő szerződés aláírására. Ennek értelmében a svájci kormány 30 millió frank értékű támogatást nyújt a Phare-program keretében kiemelt — főként környezetvédelmi, infrastruktúra-fejlesztési, egészségügyi, valamint a piacgazdaság fejlesztését célzó — programok megvalósításához.

A kabinet felhatalmazta a közlekedési tárca vezetőjét az új magyar—osztrák közlekedési egyezmény aláírására. A szerződés lehetőséget ad a közúti fuvarozás növekedésének visszafogására és a kombinált közlekedési módok előtérbe helyezésére. Bevezeti egyebek mellett a kombinált fuvarozási kedvezményt: két vasúti kombinált fuvarozás után egy pótlólagos közúti fuvarozásra jogosító engedélyt kapnak a fuvarozók.

Sajátos Ki mit tud? 7.

Randé Jenő: Nagykövet voltam Egyiptomban

Időtlen háború

4.

Bemutatkozás és ismerkedés

Első hivatalos látogatásom a protokollfőnöknek szól. A húszperces beszélgetésnek van egy előnye és egy hiánya. A pozitívum: Mahmúd Riad külügyminiszter július 22-én fogad, hogy átvegye megbízólevelem másolatát, ami szükségszerűen megelőzi magának a megbízólevélnek az átadását a köztársaság elnökének. A *Raisz* (Nasszer elnök) Alexandriában tartózkodik. A megbízólevél átadásának időpontjáról nem esik szó. Szorgalmazni nem lenne ildomos.

Mahmúd Riad külügyminisztertől s az illetékes miniszterhelyettestől, Szaád Afrától némi információt kapok az elnök nemrégiben véget ért moszkvai látogatásáról. A benyomás: békés megoldást akarnak, ehhez azonban — hogy erejüket bizonyíthassák — több fegyverre van szükségük. S mintha ezt nem kapták volna meg a Szovjetuniótól.

A legegyértelműbben Mohamed Fájek államminiszter, a forradalmi tisztek szűk köréhez tartozó nagyhatalmú Ali Szabri közeli hozzátartozója fogalmaz. Eszerint Izraelt két módon lehet az elfoglalt területek feladására bírni: Egyiptom, az arab népek erejének növelésével s nemzetközi nyomással, mindenekelőtt a két szuperhatalom ráhatásával. Annyit elárul, hogy Nasszer másnap válaszol a Rogers-tervre, melyet az amerikai külügyminiszter 1969. december 9-én fogalmazott meg azzal a céllal, hogy elfogadása esetén Izrael és a vele szemben álló arab államok biztonsága egyaránt megvalósuljon.

Másnap, július 23-án, a forradalom 18. évfordulóján — bár még nem vagyok teljes jogú nagykövet — a diplomáciai képviseletek vezetőivel együtt hivatalos vagyok az Arab Szocialista Unió kongresszusának megnyitására. Bemutatnak az angol nagykövetnek, aki fanyarul megjegyzi, alexandriai nyaralását szakította félbe, hogy „ne a nagykövetség első beosztottjának kelljen zsebrevágnia a sértéseket", amelyekre az elnök beszédében számít.

A Raisz, vagy ahogy milliók nevezik, Gamál magas, szélesvállú férfi, elegáns, mint mindig, csíkos nyakkendőt visel, mint mindig, mosolyogva köszöni meg a kongresszus küldötteinek tapsát.

— Szadat nincs itt — súgja a fülembe az új kollégának kijáró segítőkészséggel az angol nagykövet.

Igen, Szadat, Egyiptom alelnöke nincs itt. Pedig ott vannak Nasszer körül az Arab Szocialista Unió vezetői és a kormány tagjai. Még nagyon újonc vagyok Kairóban, de azt már én is hallottam, hogy beteg, betegsége azonban politikai jellegű. Állítólag nem értett egyet az elnök legutóbbi moszkvai látogatásával, s ennek valahol hangot is adott. S Egyiptomban aligha lehet olyasmit mondani, pláne a legfelsőbb körökben, ami nem jutna illetékesek, adott esetben éppen a Raisz tudomására.

(Szadat némi magyarázattal is szolgál önéletrajzában: „Nasszer távollétében rendkívüli ülésre hívtam össze az Arab Szocialista Unió Politikai Bizottságát, hogy megvitassuk a Rogers-tervet. Azt javasoltuk, utasítsuk el.")

De Nasszer elfogadta. Hiába számított sértésekre az angol nagykövet, sem az ő országát, sem az Egyesült Államokat nem érte bírálat. Nem kis meglepetést keltett, hogy az elnök beszámolt addig nyilvánosságra nem hozott moszkvai látogatásáról, Sisco amerikai külügyminiszter-helyettessel folytatott megbeszéléséről, s bejelentette, Egyiptom elfogadja a Rogers-tervet, mely háromhónapos tűzszünetet javasolt a „felörlő háborúban".

Tűzszünet a hónapok óta egyre nagyobb intentizással vívott tüzérségi párbajban a Szuezi-csatorna övezetében, a Kairó környékét és a Nílus deltavidékét sújtó izraeli légitámadásokban? Ez már csak azért is meglepetés volt a számomra, mert előzőleg jártam Vlagyimir Vinogradov szovjet nagykövetnél, aki hosszú ideig képviselte a Szovjetuniót Franciaországban. Meglehetősen köztudomású volt róla diplomáciai körökben, milyen jó személyes kapcsolatot alakított ki de Gaulle tábornokkal. Ez a sokat megélt, sokat tapasztalt diplomata a beszélgetésben félreérthetetlenül arra helyezte a hangsúlyt: az egyiptomiak legjobban úgy segíthetik elő a békés megoldást, ha minél inkább bizonyítják — például repülőgépek lelövésével — erejüket. Ezt utólag is csak azzal tudom magyarázni, hogy a szovjetek csupán a Nasszer beszédét egy nappal megelőzően átadott diplomáciai jegyzékből tudták meg, hogy Egyiptom — bár erre Nasszer a moszkvai megbeszéléseken áttételesen utalt — elfogadja a Rogers-tervet.

(Folytatjuk)

E-hitel új feltételekkel

Kik vehetik igénybe?

Új fejezetéhez érkezett az 1991-ben éltre hívott Egzisztencia-hitel. A kormány még februárban rendeletben módosította a hitelfelvétel feltételeit, s azóta megduplázódott a hitelfolyósítások száma. Ez élő bizonyítéka annak, hogy az E-hitel feltételei a rendelet-módosítás nyomán lényegesen kedvezőbbek lettek.

A változás lényege a következő: a hitelösszeg visszafizetésének futamideje 15 évre nőtt — korábbi 10 évvel szemben, a hiteltörlesztést a felvételtől számított 3 év után kell megkezdeni, a hároméves türelmi idő alatt csak a kamatokat kell fizetni. A kamat is változott. 1991-ben még 20 százalékról indult, s ehhez képest mára 7 százalékra csökkent. Ráadásul a nemrégen alakult Hitelgarancia Rt. készfizető kezességet vállal az E-hitelekre is, ha a bank nem találja elegendőnek a hitelfelvevő által kínált fedezetet. (A kívánt fedezetet minden esetben a bankok állapítják meg. Általában a többi hitelfelvételhez hasonlóan lakatlan ingatlant, illetve saját tulajdonú üzletet, üzletrészt fogadnak el.) A Hitelgarancia Rt. ezért a szolgáltatásért nem számít fel pénzt vagy kamatot, tehát ez nem terheli újabb összegekkel a kérelmezőt.

Változás még, hogy míg eddig csak magánszemélyek, egyéni vállalkozók vehették igénybe az E-hitelt, ettől az évtől jogi személyek, társaságok, szövetkezetek is kérhetik. Hogy erre a „nyitásra" mekkora szükség volt, azt már most igazolják a tapasztalatok: az elmúlt fél évben 115 MRP-szervezetnek folyósítottak a bankok E-hitelt, állami vállalatok, vállalatrészek kivásárlására.

Továbbra is érvényes, hogy nemcsak tulajdonjog, hanem bérleti jog megszerzéséhez is kérhetnek E-hitelt a magán-, illetve társasvállalkozók. Az igényelt összegnek elvileg nincs felső határa: félmilliótól akár 200 millió forintig a legkülönbözőbb nagyságrendű hiteleket adtak eddig ki a bankok. A hitelkérelem benyújtásakor azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a pénzintézetek saját pénzforrást is megkövetelnek. Ez az összeg 5 millió forintnál kisebb hiteligénylés esetén minimum 2 százalék, 5 millió forint feletti igény esetén minimum 15 százalék. Ezenkívül a kérelmezőknek számolniuk kell még az úgynevezett privatizációs költségekkel is. Például a megvásárolni kívánt gyárat, vállalatot, üzletet terhelő, korábban felvett beruházási hiteleket is át kell vállalnia az új tulajdonosnak.

DOMI ZSUZSA
FERENCZY-EUROPRESS

CSUTAK Levente festő

10. 58. Varadinum '92

Új Művészet 1992

CSUTAK Levente festő

Bogdán László: A nap nem halhat meg [interjú]. = A Hét 1985. okt. 3. 6. ill.

Pályázat
könyvkiadás
támogatásár

A bejegyzés alatt álló M
Könyv Alapítvány pályázato
det Magyarországon, 1993. j
végéig megjelenő, egyetem
nemzeti értéket hordozó kön
kiadásának támogatására.

A támogatásért pályázati
lehet folyamodni az erre ki
zott űrlapon amel

Csutak Levente /Kovászna,194o.okt.13. -- /: grafikus -- Képzőművészeti középiskolát végzett Marosvásárhelyen;1958-ban érettségizett. 1958/64:a Kv-i Ion Andreescu Képzőm. Főisk. grafikai szakán szerzett okl. 1964/68:Nagyszebenben tanított. 1968-tól a brassói Új Idő, 1969-től a Brassói Lapok grafikai szerkesztője. --Kritikai,esztétikai írásai a Brassói Lapokban jelentek meg;1974/75-ben lol folytatásban közölte Népi díszítésünk alapformái c. képsorozatát. Nagyszámú illusztrációja jelent meg az erdélyi sajtóban. Grafikai munkái tollrajzok és fémkarcok. -- Sz:Csutak Sándor könyvelő,Károly Ida htb. F:Hoffmann Éva zenetanár.

C.Ro. -- 2200 Braşov,Str.15 Noiembrie Nr.41.ap.7. -- T.921/18-115.

Csutak Levente

„Giacometti" Repr.

Kovnak, Kolozsvár 1967. II.

CSUTA György

1021

Amatőr festőművészek kiállítása Gyulán

A gyulai művelődési központ előcsarnokában évek óta kiállítások sorát láthatják az érdeklődő művészbarátok. A kitűnő adottságú földszinti csarnokban még december 27-én két amatőr festőművész: *Párzsa János* és *Csuta György* képeit mutatta be a Kohán Múzeum igazgatója, *Ibos Éva*. A „karácsonyi-újévi tárlatot" sokan látták, nyilván olyanok is, akik már több alkalommal találkoztak a két festő műveivel, és ezúttal lemérhették változásaikat, művészi kifejező eszközeik gyarapodását is. Mert ha sem ilyen, sem amolyan előítélet nem befolyásolja a képnézőt, meg kell, hogy állapítsa: amatőr festőink két igencsak markáns képviselőjével ismerkedhet, vagy éppen bővítheti ismereteit róluk.

A megjegyzés, hogy „előítélet nélkül", nem véletlenül került e sorokba. Ismert, hogy szakmabeliek és nem szakmabeliek (még a legobjektívebbek is) némi lekicsinyléssel nyilatkoznak-közelítenek az amatőrök munkáihoz, akik éveken át (ha csak a tehetségük és a jósors át nem „minősíti" őket a hivatásosak közé, Művészeti Alap-tagként) ezzel a korántsem kis teherrel a vállukon dolgoznak, igyekeznek előrelépni, még akkor is, ha tudják: a legcsekélyebb elismertetésért kétszer-háromszor-tízszer annyit kell tenniük, produkálniuk, mint azoknak, akiket már minősít az „alaptag" kitüntető cím. Vannak aztán, akik elkeseredtek, feladják, vannak viszont kitartóak, *akiket akaraterejük, tehetségük egyszer csak eljuttat az áhított elismerésig, amitől egy csapásra megváltozik körülöttük a szakmai világ.* Igen, furcsa játék ez, még akkor is az, ha kétség sem fér hozzá: szükséges a hivatalos minősítés, az igazi tehetségek megtalálása, segítése; szükséges kiszűrni a féltehetségeket, az akarnokságot, netán a rosszízű „üzleti szellemet" is, mert példákat jócskán sorolhatnánk ezek közül. Mégis nehéz kijutni a minősítés „amatőr"-szféráiból, de akiket tehetségük és kitartásuk energiái táplálnak, azok feltétlenül magasabbra jutnak. Kezdődik ez a magasabbra jutás a nagyközönség elismerését, és az amea pályatársak őszinte értékítéletével, egy-egy nem hazug kézszorítással, és azzal is, ha a hivatásosak reprezentánsai is nyitott szándékkal, és a közös gondokra-örömökre figyelve állnak melléjük.

A két gyulai kiállító szerény véleményem szerint az utóbbi években megszerezte magának a nagyközönség elismerést, és az amatőr, hivatásos pályatársak biztató gratulációit. értékelő szavait is. Párzsa János tíz olajképe és Csuta György kilenc vízfestménye ezen a kiállításon félreérthetetlenül tanúsítja, hogy a legmesszebbre jutott amatőr festőink közül valók, hogy munkásságukra figyelni kell. A kiállítók között igen nagy az életkori különbség, másmás generáció Párzsa és Csuta, amiben mégis egyek: *embertisztelettel és természetszeretettel néznek körül a világban.* Ez a lényegük, mondhatnánk úgy is, és azt adják, mi lényegük. Inkább Csuta az, aki kissé „átírja" a valóságot, akinek ide hozott *hajósi képei* igazán megragadó, kellemes környezetbe vezetik el szemlélőjét, miközben azt is azonnal látnunk kell, hogy ez a tehetséges fiatalember nem hiába jár művésztelepekre, tanul a számára példaképül, mesterül választott festőművészektől, íme vízfestéstechnikája máris kiforrott, képein az ecsetkezelés biztonsága, a mindenféle esetlegesség szinte teljes kiszűrése szembetűnő. Átírtak ugyan ezek a képek, mint említettem, mégsem megfejthetetlen rejtvény egyik sem: a hangulat után a szemlélő azt is biztosan érzékeli, mit lát, hogyan látta a tájat, a házakat, pincesorokat a festő? Bizonyos, hogy Csuta György fejlődése töretlen lesz, illetve magában hordozza ennek teljes lehetőségét.

Csuta György: Hajósi képe II.

Párzsa János: Székely legényes

Párzsa János több évtizede indult, akkor inkább a szobrászat vonzotta, mesterei is szobrászok voltak. Negyedszázada készült kisplasztika-sorozata a nemzet jövőjéért helytálló hősöknek állított emléket, innen aztán a festészet tájaihoz vonzódott. Különösképpen Békés vidékét szerette, számos képén őrzi a kisváros utcáit, azok atmoszféráját hűen festette. Balatoni pasztellsorozata is emlékezetes nem egy kiállításról, majd erőteljes változások következtek, aláhúzva annak igazát, hogy életünk legkülönbözőbb szakaszaiban változhatunk, lehetünk többek, rátalálhatunk a kifejezésmód még teljesebb változataira. *Párzsa színesebb és mélyebb lett egyszerre.* Kezdődött a *„Sárkányeregető"* képével, majd folytatódott azokkal is többek között, melyeket Gyulán mutatnak be ezekben a napokban. *„Székely legényes"*-e és a *„Békési csárdás"* a mozgás egyetlen pillanatának rögzítésével érzékelteti a táncosok szilajságát, büszke tartását, jókedvét. A kék-piros színvilág amennyire egyszerűsít, annyira föld illatú, annyira falusi hangulatú: annyira őszinte. Mellettük egyik igen jó képe, a *„Pipacsok holdvilágnál"*, a kompozíció meglepetéseivel is hat, nemcsak a szintén felvillanó pirosakkal és a háttér — az ég és a hold — keresetlen megfogalmazásával. Jól válogatott a zsüri Párzsától is, tíz képe egymásra rímel ugyan, de nem ismétlik egymást, széles skálán mutatják be alkotójuk belső világát, világlátását.

A gyulai művelődési központ e kiállításokkal jó szolgálatot tesz a képzőművészetnek és a művészeti nevelésnek. Feltehető, 1983-ban, mindez még figyelmet keltőbben folytatódik.

Sass Ervin

1983 JAN 6

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

MAGYAR SZAKSZERVEZETEK LAPJA
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 5.
Telefon: 337-148, 340-126

ság — egyensúly — életszínvona

escsabán

Tudjuk, hogy a gazdasági örnyezet romlásával, a belső és külső lehetőségek sökkenésével egyre nehezebb a tartalékokat felszíne hozni. A minőségi fejlődést, a világpiac konkrét ormában jelentkező személyes kihívásának kivédését csak az általunk vezetettek negnyerésével, megszervezésével lehet elérni. Alapvető segítséget — a céltudatos vezetői munka egészének támogatásához — a pártszervek és -szervezetek tudtak és tudnak adni. A párttagsággal meg kell értetnünk, el kell fogadtatnunk, hogy gazdasági helyzetünk nem szubjektív értékítéleten alapul, hogy jövőnk munkánktól függ. A politikai feltételeket úgy kell kialakítani, hogy azt a vállalati és vállalkozási magatartást és tevékenység kibontakozását segítse, amely határozottan és tudatosan a célok megvalósítását szolgálja. A tisztességes munka mindenkire — vezetőre, beosztottra — egyaránt kötelező, de a párttagoknak, KISZ-tagoknak példát is kell mutatni ellentmondásos gazdasági helyzetünkben.

A vállalati és szövetkezeti önállóság növekedésével a vezetők felelőssége is nő. Munkájának gazdasági korlátai nagyobbak, vezetői hatásköre fokozatosan bővül: ez a némileg ellentmondásos változás mindjobban megköveteli az üzemi demokrácia kiteljesedését, amelyet mindig a jogok és kötelezettségek ötvözeteként kell felfognunk. Ha valamikor, napjainkban indokolt feltenni a kérdést, hogy a dolgozóknak — fizikainak, szelleminek, adminisztratívnak egyaránt — az irányításban való részvételét mennyire és ki tudtuk-e használni a hatá-

áltsággal törekedni kell, hogy a dolgozók és a kis kollektívák a terveket magukénak vallják, mert csak akkor érzik sajátjuknak a végrehajtást is. Röviden: a tulajdonosi szemléletet kell erősíteni, és nemcsak a politika, hanem a gazdaság oldaláról is.

E fontos kérdések ismertetése után az előadó nem kevésbé lényeges szempontra hívta fel a hallgatóság figyelmét. Arra, hogy az ország fizetőképességének megőrzése ma elsőrendű feladat, népgazdaságunk, szocialista rendünk védelmét jelenti. Szólt a teljes foglalkoztatottság szükségességéről és arról, hogy ez nem jelenthet gyáron belüli munkanélküliséget. A népgazdasági terv az életszínvonal védelmét csak társadalmi méretekben tudja vállalni, ezért rendkívül fontos politikai, szociálpolitikai feladat, hogy a legalacsonyabb jövedelmű rétegek életkörülményei ne romoljanak.

Megyénk gazdasága is érzékeny a konjunktúrára, szükséges a gyártott termékek korszerűbbé tétele, versenyképességének fokozása — mondta dr. Szabó Sándor. — A termelés növekedési ütemének és szerkezetének a hagyományos piacok megtartásával, de a pillanatnyi, új piaci lehetőségek megragadásával is a nem rubelelszámolású export növelését kell szolgálnia, természetesen nem a tőkés import fokozásával. A tőkés importkiváltás — az exportnövekedés mellett — a vállalati munka középpontjába kell hogy kerüljön. A legkisebb tétel is számít az ország költségvetésében. A már jól bevált piacokon áldozatok árán is vállalni kell a bennmaradást. A tőkés exportlehetőségek és az importhelyettesítés érdekében, félretéve az önös érdekeket, ke-

követelményekből kiindulva az iparban sem mondhatunk le a termelés növeléséről. A piaci viszonyokból és a termelés feltételeiből kiindulva átlagosan 1,5—2 százalék növekedésre látunk lehetőséget. Az ágazatokon belül az egyre inkább differenciálódó növekedésben még meghatározottabbá kell tenni a hatékonyságot.

Terveink fokozott erőfeszítéseket követelnek

Az élelmiszeripar tovább is meg kell őriznie exportorientációját. Belföldön ütemesebb és kellőképpen differenciált ellátást kell biztosítani. A nehéziparban a központi programok által meghatározott szénhidrogénkutatási és -kitermelési terv teljesítését minden erőnkkel segíteni kell. Ez népgazdasági érdek. A gázkincsek további megyei felhasználásáról azonban nem mondhatunk le.

Az építőanyag-iparban a termelés folyamatosságának biztosítása mellett a rekonstrukciók gyors, eredményes végrehajtására kell nagy figyelmet fordítani. A gépipar termelésében a növekedés viszonylag dinamikusabb ütemét — főként az export további bővítésével — biztosítani lehet és kell. Fokozni kell a háttéripari tevékenységet, a gazdaságos és szükséges alkatrészgyártást, a fémtömegcikkek választékát.

A könnyűipar korábbi mennyiségi színvonalát csak termékei minőségének javításával érheti el. A piaci és a munkaerőhelyzet kedvezőbbé válásával rövid távon nem számolhat. A hazai fogyasztóknak és szövödéknek a feldolgozók igényeit jobban

utasok joggal elvárják, h az utazás kulturáltsága é menetrend biztonsága jav jon. Tovább folytatódik n gyénkben a hidak korsze sítése, és a békéscsabai kelési szakasz építése. A helyi úthálózatok fejlesztésében a jövőben nagyobb szerep hárul a tanácsokra.

Energiagazdálkodás terén az elmúlt évek kedvező tapasztalatai alapján további megtakarítások érhetők el. A kormányprogramhoz csatlakozó megyei energiagazdálkodási koncepció és irányítás támogatni fogja a kedvező szerkezeti változásokat.

A kereskedelemnek és a vendéglátásnak fontos feladata, hogy az alacsonyabb jövedelműek is találják meg jó minőségben a keresett, olcsóbb cikkeket. A kereskedelemnek fel kell készülnie, hogy a tőkés import részarány csökkenését belföldi vagy szocialista országból származó termékekkel, megfelelő választékkal pótolják. A vendéglátásban az elmúlt évi pozitív tendenciák erősítése, a belföldi kereslet élénkítése, és az egyre igényesebb idegenforgalom szolgálata a cél. A lakossági szolgáltatás is az életszínvonal fontos tényezője, hangulatformáló tényező. Ennek az ágazatnak a központi támogatása csökkent, a maradék főleg a tömeges lakásépítéshez kapcsolódik.

Dr. Szabó Sándor végezetül a következőket mondta:

— Társadalmi haladásunk elmúlt negyedszázad alatt megtett útján, további fejlődésünkhöz fokozott erőfeszítésre van szükség. Nemcsak hinnünk kell a kibontakozásban, hanem tudnunk is kell annak lehetőségeit. Legnagyobb erőnk, fejlődésünk egyetlen záloga a cselekvő alkotás, a dolgozó emberek

aktivitással, munkájával és magatartásával álljon ki pártunk politikája mellett.

Dr. Szabó Sándornak, a megyei tanács általános elnökhelyettesének előadói beszéde után hozzászólásokkal folytatódott az aktíváülés.

Először *Tari Józsefné*, a szarvasi Szirén Ruházati Szövetkezet elnöke lépett a mikrofonhoz. Hozzászólásában a könnyűipari szövetkezetek értékesítési gondjairól beszélt, majd szólt a Szirén erőfeszítéseiről, melyekkel az elmúlt évben végül is hetvenkétmillió forintos tőkés exportot sikerült elérni.

Dr. Becsei József, a megyei tanács elnökhelyettese a pályakezdő fiatal értelmiségiek helyzetéről mondott megszívlelendő adatokat. Sajnos bármilyen szempontból is vizsgáljuk az értelmiség helyzetét, mindenben nemcsak az országos, hanem a vidéki átlag alatt is vagyunk. Igaz, az utóbbi években több helyütt komoly fejlődés tapasztalható, de ez kevés.

Tarján József, az Orosházi Üveggyár pártbizottságának titkára hozzászólásában elmondta: az üveggyár 2,4 milliárd forintos termelési értéket produkált 1982-ben, 400 millió forintos eredmény mellett. Ezt úgy érték el, hogy növelték termékeik feldolgozottsági fokát, és a jövőben is folytatni akarják ezt az irányzatot.

Sipos Mihály, a DÉLÉP vezérigazgatója elismerte: a múlt évben nem tudták teljesíteni a megyének tett ígéreteiket, nem építettek fel annyi új létesítményt, mint amennyit vállaltak. Ebben az

Gutak Levente

Brassó c. Zépének

reprodukciója

Utunk évkönyv 70 228. old.
Cluj 1969

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 . . . 11

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Csutak Levente

—nil

1021

Csutak Levente: Brassó. 1976

készsége mellett a szakszerveze
megszerezzék a közös munkához
és szakmai felkészültséget. Ismer
lános célkitűzéseit, hogy a szó n
felkészültségű vitapartnereivé vál
dasági vezetésének.

Ha őszintén felmérjük helyze
azt is, hogy ma még a bizalmial
része *nem rendelkezik* a jogok g
kai és szakmai felkészültséggel.
szokniuk, hogy az elkövetkezendő
lett, vagy a segélyek, üdülői beu
bonyolultabb és felelősségteljeseb
ják tőlük. Erre *a tisztségviselőket*
tést olyan *permanens* tevékenysé

Csutak Levente

- grafikáival szerepelt a Komáromi Galériában 1978. máj. 13-án megnyílt „Grafikusok - a szülőföldről" kiállításon

(Komáromi Hírek)

Komárom 1978/I

Csutak Levente ötvös

„Örök tűz"

– fém, domborítás

Komuk 1977/12 964 old

Csutak Levente

„Sol omnia regit"

Korunk 1978/5

364 old

Csutak Levente

„ Világom Világom "
„ Sol omnia regit "
„ A fém metamorfózisa "

A Hét . 1976. máj. 7.

Csutak Levente

"Brassó – az élet fája"

"Az idő" mértana"

"Égő tűz"

– grafikák

A Hét, 1976. máj. 7.

Csutak Levente grafikus

„A tudás fája"

– tuskajz

Igaz Szó 1973/3 472 old

Csutak Levente grafikus

„Akvárium"
„Visszfény"
„Zene"
„Tíz fa"
„Hajnal"
„Világom, virágom"
„Örök ellentét"
„Dózsa"

} grafikák

Igaz Szó 1971/8
165, 173, 195, 197, 211, 235, 257 és 278. old

Csutak Levente

Lendvay Éva:

CSUTAK LEVENTE "publicisztikája".

/A Korunk Galériában rendezett kiállítás katalogusának előszava./

Kolozsvár, 1975.junius. Leporello.

J.

Csutak Levente

CSUTAK LEVENTE:

Történelem és müalkotás. - Gondolatok a brassói országos grafikai tárlaton.

Brassói Lapok, III.sor.IX.évf. 6.sz. 1977. febr. 12. 4.old. képekkel.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Utunk
1948 XII 24

1027 Csutak Levente

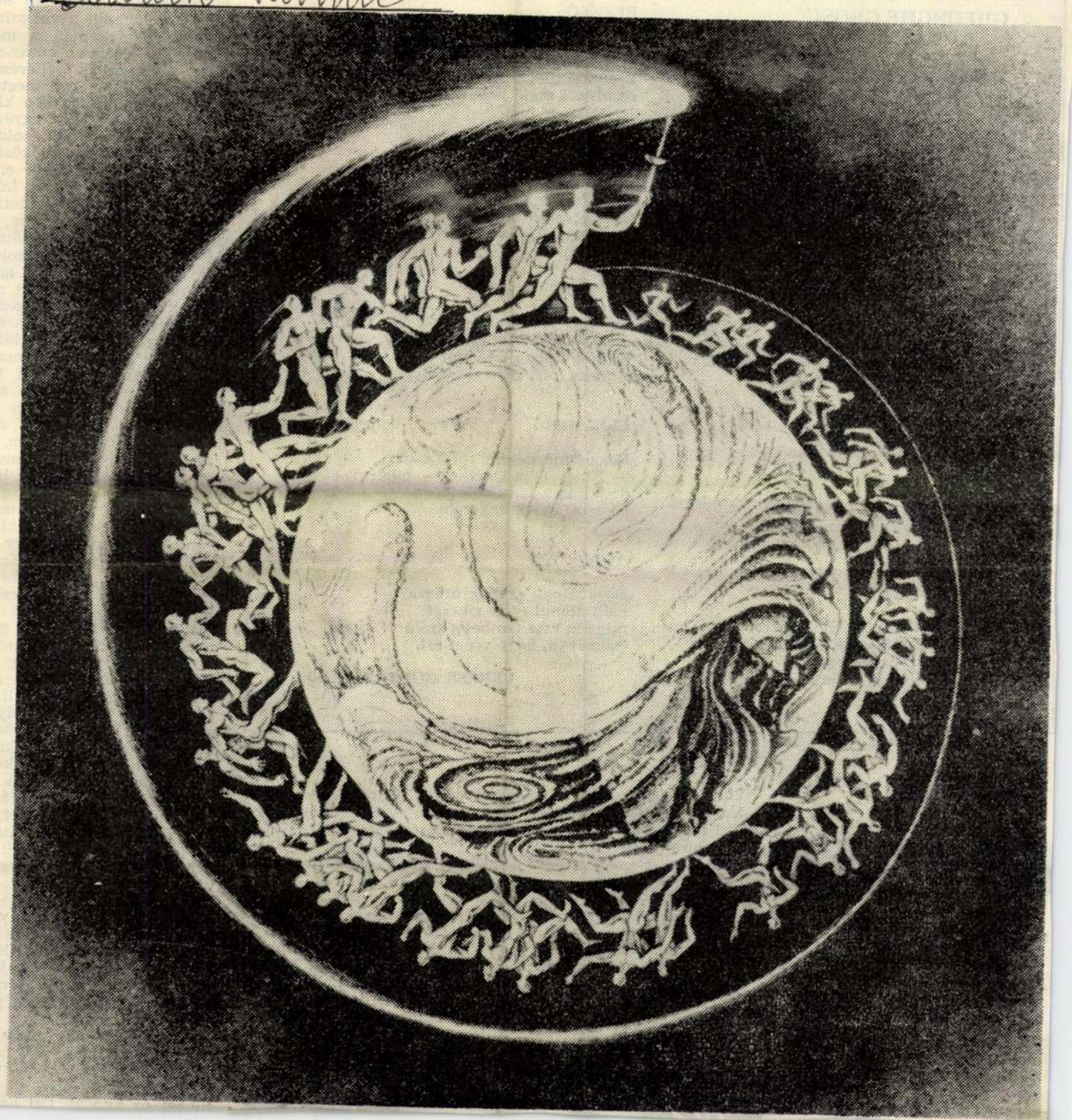

Csutak Levente: Örök tűz

GHEORGHE GROSU

EPIGRAMMÁK

SIKER

Eladták mind a könyveit,
bele se telt egy negyedóra —
de nem darabszám, azt ne hidd:
begyűjtők vették meg kilóra.

DARWINIZMUS

Némely gépkocsivezetők
útszéli fákra másznak. Íme
— mondhatná róluk Darwin — ők
visszaütnek az őseinkre.

MUNKAERŐ

Pupák nem jár az irodába,
a főnök mérges rá. Nana
— csitítja valaki —, ha járna,
több hasznot úgy sem hajtana.

TÁJKÉPFESTŐ

Káromkodik, mert szennyezett
a természet lágy öle. S lám csak,
ő is, miközben festeget,
hogy szennyezi a tiszta vásznat!

BEZZEG

Mily könnyen ír a vadzseni,
akit a műgond mit sem izgat!
Próbálja meg csak érteni —
az olvasó majd beleizzad.

ABSZURD

Mancika futkos szanaszét,
jaj, nagy az ő kálváriája:
ha el-elveszti a fejét,
aztán napokig nem találja.

KRITIKUS

Egy régi verset olvasott,
és gyorsan pálcát tört felette.
Költő korában írta volt
ő maga, csak már elfeledte.

ÉLELMES

Reggel megnézem, mi hibája.
— Nincs pótalkatrész — felelem —,
de háromszázért délutánra
beszerzi egyik haverem.

AHÁ!

Darabjának ez magyarázza
méltatlanul nagy sikerét:
minden este tombol a szála
örömében, hogy véget ért.

VERESS ZOLTÁN fordításai

megpillantja az újszülöttjét, de még sejtelme sincs azokról a megpróbáltatásokról, amik ettől a pillanattól a háta mögé settenkednek. Így kezdődött. Bedugta a kulcsot a zárba, és az ajtó magától kifordult a sarkából. Szerencsére emberéletben nem esett kár, pedig jó, masszív ajtó volt, míg át nem ment rajta egy buldózer. Így használni nem lehetett. Megjavítani sem, vigasztalta egy jószívű melós, és röhögve elmesélte, hogy egyszer már a brigádvezető fejére is ráesett. Azóta messzire elkerülték. De ajánlatos lenne beszegezni, nehogy valakiben kárt tegyen. Krupinyák Ernő azonban, természetétől teljesen idegen csökönyösséggel, ragaszkodott ahhoz, hogy a lakásába az ajtón át és nem a tűzoltólétráról alig néhány méternyire lévő fürdőszobaablakon át akar belépni. A melósok a vállukat vonogatták. Nekik teljesen mindegy. Végeredményben a saját lakásában mindenki azt tesz, amit akar, és úgy közlekedik, ahogy jónak látja. Arról, azonban, hogy az ajtót kicseréljék, szó sem lehet. Az ajtó leltári tárgy, hozzátartozik a lakáshoz. Aki az ajtóhoz nyúl, a leltárt sérti meg. Ki vállal ezért felelősséget? ... A brigádvezető. Egy ötvenesért kinyújtotta szemétlapátnyi tenyerét és intett az egyik tagnak, aki percek alatt kicserélte a szomszéd ajtajával. Aztán vártak tovább. A szomszédra. Krupinyák Ernő gyors számítást végzett; hány emelet, hány lakás, az hány ajtó a fejenkénti ötvenessel beszorozva. Kissé meglepődött, de beljebb érve, nem törődött többet az ajtóval. Ott egysze-

FORRÓ LÁSZLÓ

3 MONDAT

1. AVITTAS DIKCIÓVAL: Az klerikus kispapok közül, kik mondatnak válogatott magnak, szólott volna advent idején egy: ha istent s prófétát magam választhatnék, merejében olyan lenne, akár ama Buddha-bálvány, mit térítésből megtért testvérünk a minap csuhája korcából elővona — nem vala más pedig az, lá-

Vannak dolgok! Nemcsak nagyméretben, hanem kisméretben is. Nemcsak légszennyeződés van, meg zajártalom, meg nemzetközi helyzet, meg kizárólag tudományos célokat szolgáló műbolygó, meg kizárólag tudományos célokat szolgáló műbolygó elleni rakéta. Nem! Szerényebb ideggörcsöket kedvelők számára ott van a porcelánüzlet, válogathatnak az állati dolgokban. Van ott is belül üres marha, csak éppen hogy nem döf a hegyes szarvával, van oroszlán valódi szőrbajusszal, a kis hamis. Kapható olyan állat, amit a legjobb akarattal még Linné is csak kutyadisznónak tudna besorolni. Van lepke, és kapható kínai kutya is a Minkkorszakból, persze csak pénzért. Elefánt is kapható, jutányosan. Ordító elefánt ára 170 lej, hallgató elefánt olcsóbb, már 65-ért kapható. Úgy látszik decibelben kalkulálták az árát. Zöldség is van természetesen, de jól meg kell fizetni, hiába! Egy retek 340 lej, igaz, hogy heten húzzák ki a

Antak Levente
Grafikus

A leghonvenionálisabb jelszó témát is képes átvallani – a maga moblorában – művészetté

Hét

197 VII 8 9 oldal

Csatak Levente

Korok Repr.

Korunk 1972. 2. sz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969

Csutak Levente

1021

Csutak Levente: Giacometti

KORUNK

PAGANDA • A T

TANI ELŐKÉSZ

VÁLASZTÁSRA •

MARXOT AZ IDŐ

JELENSÉG“ ÉS A

ÉS ÁRNYÉK BRA

ZAI FILMÉRT –

TÁRGYALÁS T

GYALÁS • BÉR

ÖNÉLETRAJZA

MONTÁZS A HO

196

Ábrahám János:

Kortársi szemmel. /CSUTAK LEVENTE grafikusról./

Utunk, XXVIII.évf. 31./1292./sz. 1973. aug.3. 10.old.

1

Csutak Levente grafikus
(1940 Kovácsna -)

A Brassói Lapok technikai szerkesztője
A kolozsvári Ion Andreescu képzőmű. főis-
kolán végzett 1964-ben

Igaz Szó 1972 november

777.old

Gubal Levente

Első nyilvános szereplése
Brassóban volt 1965-ben

Igaz Szó 1972 november
777.old.

Gutai László 3

1968-ban Szebenben, 1971-ben
Brassóban volt kiállítása. Több művét
a sepsiszentgyörgyi múzeumban őrzik.

Igaz Szó 1972 november
777.old.

CSUTAK LEVENTE

Szenyei Sándor:
Csutak Levente grafikái - az 50. kiállítás kapcsán.

Utunk, XXXIV.évf. 5. /1579./ sz.
1979. febr. 2. 7.old., képpel.

Csucsuja István (Kolozsvár, 1942. aug. 19.) — történész. Középiskolát szülővárosában végzett, a Babeș—Bolyai Egyetemen szerzett történelemszakos képesítést. 1972-től a bukaresti N. Iorga Történettudományi Intézet nemzetiségi osztályán tudományos kutató, 1979-től a kolozsvári egyetem adjunktusa. A Hét, Művelődés, Tanügyi Újság, Munkásélet, Revista de Istorie, Revue Roumaine d'Histoire s több napilap munkatársa. *Az 1848—1849-es erdélyi forradalom és a két világháború közötti romániai magyar haladó erők* c. tanulmányát az MNT közölte (románul és magyarul, 1976); *A függetlenségi háború visszhangja az erdélyi magyar sajtóban és a magyar nép körében* c. tanulmánya az *1877. Tollal, fegyverrel* c. gyűjteményben (1977) jelent meg. Önálló kötete: *1877, a Függetlenségi Háború és Erdély* (Bitay Ödön előszavával, Dan Berindei bevezető tanulmányával. Politikai Könyvkiadó 1977).

Bálint József: *A közös múlt közös emlékeiből.* A Hét 1977/49. — *Egymásba fonódó gyökerek.* Beszélgetés Cs. I.-nal. Lejegyezte Murádin Jenő. Igazság 1980. jún. 12.

Csutak Levente (Kovászna, 1940. okt. 13.) — grafikus, szerkesztő. Képzőművészeti középiskolát végzett Marosvásárhelyen, a rajztanári diplomát Kolozsvárt a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolán 1964-ben nyerte el. Előbb Nagyszebenben tanított, 1968-tól a brassói Új Idő, ill. 1969-től Brassói Lapok hetilap grafikai szerkesztője. Képzőművészeti kritikái, esszéi itt jelennek meg; 1974—75-ben 101 folytatásban közölte *Népi díszítésünk alapformái* c. képsorozatát. Kiállítással nemcsak a nagyszebeni Brukenthal Múzeumban, a brassói Arta és Victoria teremben és Kolozsvárt a Korunk Galériában szerepelt, hanem külföldi tárlatokon is részt vett: Wroclawban, Barcelonában és Londonban.

Csutak Vilmos (Zágon, 1874. nov. 4. — 1936. máj. 14., Sepsiszentgyörgy) — történész. A kolozsvári egyetemen történelem és latin szakos tanári diplomát szerzett, 1903-tól a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium tanára, 1916-tól igazgatója. A Székely Nemzeti Múzeum őre, majd igazgatója (1916—36). Bécsben, Budapesten és a Székelyföldön végzett levéltári kutatások alapján főleg helytörténeti tanulmányokat írt. A helyi sajtóban, továbbá az Erdélyi Helikon, Erdélyi Irodalmi Szemle, Erdélyi Múzeum, Ifjú Erdély hasábjain Háromszék vármegye, a Székely Mikó Kollégium, az erdélyi ref. egyház s a kuruc mozgalmak múltját tárta fel; szerkesztésében jelent meg az *Emlékkönyv a Székely Nem-*

RMIL I.

zeti M
mára
neti é
cikkgy
györgy
gyar
szász s
munka
Székel
pitása
venéve
rucok
földön
kely n
gráfiá
repel.
zeum
c. for
EME
vándo
vében
Kab
szentgy
1955. 1
gyei Ti

Csű
vánné
1970.
júsági
nagye
szerze
Benec
társa,
lenzél
Nagy
számá
te A
bora
köszö
regén
honsz

23 — B

CSUTAK LEVENTE

CSUTAK Levente graf.

RMIL. 1.

Csucsuja István (Kolozsvár, 1942. aug. 19.) — történész. Középiskolát szülővárosában végzett, a Babeș—Bolyai Egyetemen szerzett történelemszakos képesítést. 1972-től a bukaresti N. Iorga Történettudományi Intézet nemzetiségi osztályán tudományos kutató, 1979-től a kolozsvári egyetem adjunktusa. A Hét, Művelődés, Tanügyi Újság, Munkásélet, Revista de Istorie, Revue Roumaine d'Histoire s több napilap munkatársa. *Az 1848—1849-es erdélyi forradalom és a két világháború közötti romániai magyar haladó erők* c. tanulmányát az MNT közölte (románul és magyarul, 1976); *A függetlenségi háború visszhangja az erdélyi magyar sajtóban és a magyar nép körében* c. tanulmánya az *1877. Tollal, fegyverrel* c. gyűjteményben (1977) jelent meg. Önálló kötete: *1877, a Függetlenségi Háború és Erdély* (Bitay Ödön előszavával, Dan Berindei bevezető tanulmányával. Politikai Könyvkiadó 1977).

Bálint József: *A közös múlt közös emlékeiből.* A Hét 1977/49. — *Egymásba fonódó gyökerek.* Beszélgetés Cs. I.-nal. Lejegyezte Murádin Jenő. Igazság 1980. jún. 12.

Csutak Levente (Kovászna, 1940. okt. 13.) — grafikus, szerkesztő. Képzőművészeti középiskolát végzett Marosvásárhelyen, a rajztanári diplomát Kolozsvárt a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolán 1964-ben nyerte el. Előbb Nagyszebenben tanított, 1968-tól a brassói Új Idő, ill. 1969-től Brassói Lapok hetilap grafikai szerkesztője. Képzőművészeti kritikái, esszéi itt jelennek meg; 1974—75-ben 101 folytatásban közölte *Népi díszítésünk alapformái* c. képsorozatát. Kiállítással nemcsak a nagyszebeni Brukenthal Múzeumban, a brassói Arta és Victoria teremben és Kolozsvárt a Korunk Galériában szerepelt, hanem külföldi tárlatokon is részt vett: Wroclawban, Barcelonában és Londonban.

Csutak Vilmos (Zágon, 1874. nov. 4. — 1936. máj. 14., Sepsiszentgyörgy) — történész. A kolozsvári egyetemen történelem és latin szakos tanári diplomát szerzett, 1903-tól a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium tanára, 1916-tól igazgatója. A Székely Nemzeti Múzeum őre, majd igazgatója (1916—36). Bécsben, Budapesten és a Székelyföldön végzett levéltári kutatások alapján főleg helytörténeti tanulmányokat írt. A helyi sajtóban, továbbá az Erdélyi Helikon, Erdélyi Irodalmi Szemle, Erdélyi Múzeum, Ifjú Erdély hasábjain Háromszék vármegye, a Székely Mikó Kollégium, az erdélyi ref. egyház s a kuruc mozgalmak múltját tárta fel; szerkesztésében jelent meg az *Emlékkönyv a Székely Nem-*

Csutak Levente

A Brassói Lapok grafikai „arculatát" szerkesztette.

A Hét, 1974. febr. 8. 5. éf. 6n. 9r.

Csutak Levente

Ellentétek (fotó).

A Het, 1974. febr. 8. 5. evf. 6n. 1p.

Csutak Levente

a falakon körülöttünk a Korunk Galéria száz-egyedik kiállításának munkái. Az eddigi száz kiállítás lényeges dolgokat közölt hazai magyar képzőművészetünk sajátosságairól. Marosvásárhelyen is lesz tárlat, – a művészeti líceum húsz évvel ezelőtt végzettjei állítanak ki: Gergely István, Kiss László, Csutak Levente és még többen.

Váli József: Fölösleges gondokat okozunk a világnak?

Korunk, 1979. febr. 71–72. old.

Csutak Levente

A fém metamorfózisa (grafika)

Konunk, 1973. jún. 32. elg. 64. 914 p.

Csutak Levente

A tudás fája (grafika)

Kosmos, 1973 ápr. 32. évf. 4 sz. borítólap

Csutak Levente

Az idő mértana (grafika)

Korunk, 1973. márc. 32. évf. 3sz. 417p.

Csutak Levente

Paradoxon (grafika)

Konvolt, 1973. márc. 32. elf. 3 sz. 402 p.

Csutak Levente

Csillagkép - kompozíció

Korunk, 1973. márc. 32. évf. 3 sz. hontólap.

Csutak Levente

Dózsa (grafika)

Konunk, 1973. jan. 32. evf. 1sz. 86p.

Csutak Levente

Örök ellentét (grafika)

Korunk, 1974. jún. 33. ef. 6 or. 757 p.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Csutak Levente

UTUNK

1984 AUG 17

megrendezik a veterán sportolók nyári olimpiáját, amelyen a női résztvevők legkekozásra — mondotta a hír hallatán Jean Thibau, aki 1934-ben a francia kerékpár-

1021

Csutak Levente: Öröktűz

nyítja a kormá
lefeledkezünk
szikrázó Duna
erőmű gigászi v
bordázott bás
mely föléje ma
Neki ez már s
a neheze a víz
kem azonban
ság. Hét év er
a megkoronázás
— Mennyi bet
a Dunába? — ké
— Millió tonn
fele se látszik — válaszolja.

Egy hét év előtti őszi nap emléke ötlik fel bennem. Akkor mindenki idetódult a kikötőbe. A Duna még megfékezhetetlenül örvénylett, s a szem messzire ellátott, fel egészen a Vaskapun túlig fürkészhette a hullámok közül kibukó zátonyokat, sziklákat. A 943-as kilométerkőnél, ahol ma a gát megemeli a Dunát s a hajózást az ország legelső dunai zsiliprendszere biztosítja — akkor mindössze egy bányászcsapat látott munkához, hogy lefúrjon a mélybe. Sehogy se jött hogy elhiggyem: ebből lesz a legelső híd, amely a két partot, két baráti ország partját ötven méter mélységben a Duna medre alatt összeköti egy alagúttal. A turbinaházak karbantartói ma már ezen a Duna alatti alagúton közlekednek. De akkor még mindenki idetódult az ideiglenes kikötő magas homokbuckáira. Az önemelő úszó építőhajót bocsájtották innen útjára, hogy

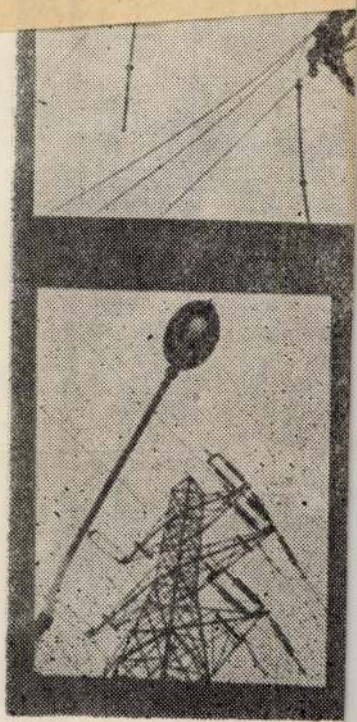

Szabó Tamás fotogra

CSUTAK Levente *102, 148, 149.* 98
Kovászna, 1940. október 13.
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus és művészeti író

Banner Erdély

vértanúkra vonatkozó iratokat az
ymásnak elküldték, hasonlatosan ah-
sztények Szent Pál apostol leveleit
a. Igy vált ismertté az afrikai
táliában, és a római Szent Lőrinc
es szerte az egész Egyházban.
k korának lezárultával a vértanúk
tvallók /confessores/ kultusza je-
ad vége felé elkezdődött remetéske-
omban, Palesztinában, majd Itáliában -,
tkezésébe torkollt, olyan hősies é-
ségeket termett, akik, bár vérüket
mégis megérdemelték a nyilvános

DRÁMAPEDAGÓGIAI RENDEZVÉNYEK

ESZTERLÁNC

komplex foglalkozás az általános iskolák
7.-8. osztályosainak a drogfogyasztás okairól.
A Marczibányi Téri Művelődési Központ Káva Színházi Nevelési Csoportjának előadása.
A csoport az angol eredetű T. I. E.- (Theatre in Education - Színház a nevelésben) módszer segítségével fiatalok színházi nevelésével foglalkozik. A gyerekek nem csupán nézők, hanem szerves résztvevői a foglalkozásnak, gondolkodásra, beleszólásra, közös játékra biztatjuk őket. Előadásainkat maximum 30 fő részvételével a Marczibányi Téri Művelődési Központ kamaratermében
hétfő délelőttönként 9 órai kezdettel tartjuk.
Márciusi időpontok: 6., 13., 20., 27.

JÁTSZÓSZÍNHÁZ

10 éven felüli gyerekek és felnőttek közös játéka
március 11-én és március 25-én, szombaton, 10-től 13 óráig a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ közreműködésével.

"PÁHOLY" Drámapedagógiai klub

A Marczibányi Téri Művelődési Központban működő Budapesti Drámapedagógiai Központ kísérleti jelleggel klubszerűen működő továbbképzési csoportot indít
1995. március 26-án, vasárnap.
Jelentkezhetnek drámajátékvezetői képesítéssel rendelkező és saját csoporttal folyamatosan dolgozó drámapedagógusok.
A programok szakmai vezetői:
Kaposi László és Szauder Erik.

A MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT KIADVÁNYAI

Színházi füzetek sorozat

1. **Dramaturgiai olvasókönyv**
   szerkesztette: Dúró Győző és Nánay István — 280 Ft.
2. **Bolondos királyság** - királyi bolondság
   színjátékok gyermek-színjátszó csoportok számára.
   Szerkesztette: Keleti István. — 240 Ft
3. **Gabnai Katalin: Drámajátékok**
   (újabb, bővített kiadás) — 360 Ft
4. **Játékkönyv**
   Szerkesztette: Kaposi László. — 170 Ft
5. **Gavin Bolton:** A tanítási dráma elmélete — 420 Ft
6. **Jonothon Neelands:** Dráma a tanulás szolgálatában — 300 Ft

Drámapedagógiai tanfolyam

Még lehet jelentkezni a Budapesti Drámapedagógiai Központ által hirdetet drámajáték vezetői tanfolyamra.
A tanfolyam kéthetente hétfői napokon 14-18 óráig tart.
A tanfolyamot Kaposi László vezeti.
Részvételi díj: 12000 Ft
Jelentkezni március 6-ig lehet Körömi Gábornál.

ÁPRILISI ELŐZETES

SZÍNHÁZ, TÁNC ÉS RÍTUS

ESIABA IROBI nigériai színész, tánc- és drámatanár vezetésével

NÉGY NAPOS TRÉNING

a Marczibányi Téri Művelődési Központban,
1995. április 10-13.
Délelőtti csoport: 9-12 óráig, délutáni csoport: 14-17 óráig.
Esiaba Irobi jelenleg Liverpoolban, a John Moores Dráma és Színházi Művészetek Egyetemének tanára. Több nemzetközi kurzust vezetett nagy sikerrel Angliában, Amerikában és Ausztráliában. Művészi hitvallásában előkelő helyet foglal el a természeti népek rítusvilágának megőrzése, mert -ahogy mondja- itt érhető leginkább tetten a művészet születése, ahol a test, ritmus, dallam, tánc, szöveg és a maszk teljes egységet alkot.
Részvételi díj: 4000 Ft/csoportonként.
Jelentkezni lehet március 16-ig Körömi Gábornál a Marczibányi Téri Művelődési Központban.
(Budapest, 1022 Marczibányi tér 5/a)
Telefon: 212-2820 vagy 212-0802

KÉZMŰVES MŰHELYEK

KÉZMŰVESMŰHELY

gyerekek részére minden szombaton
10-től 13 óráig: a 3-10 éves korosztály számára.
14-17 óráig: a 10-18 éves korosztály számára.
E hónapban tűzzománc készítéssel foglalkozunk.
Alkalmankénti belépő: 100 Ft

Minden szerdán, 9-12 óráig
KÉZMŰVES FOGLALKOZÁS
értelmi fogyatékos felnőttek részére
a SALVA VITA alapítvány szervezésében.
A foglalkozást vezeti: Nagy Etelka.

ÚJRA INDULÓ KÉZMŰVES MŰHELYEINK:

Kezdő
SZÖVŐMŰHELY
minden hétfőnként 17-19 óráig.
Vezeti: Pilinger Zsuzsa

KÉZMŰVESFOGLALKOZÁS
napközis nevelők és óvodapedagógusok részére
részére minden kedden 8.30-tól-11.30-ig.
Részvételi díj: 4.500 Ft + 1.500 Ft anyagköltség.

GYÉKÉNY- ÉS KOSÁRFONÓ műhely
Kezdő kosárfonó műhely , minden szerdán 18-21 óráig.
Haladó kosárfonó műhely, minden csütörtökön
17.30-20.30 -ig.

ÉKSZERKÉSZITŐ műhely
kéthetente pénteken 18-tól 21 óráig.
A fenti tanfolyamokat Varga Edit vezeti.

ÁPRILISI ELŐZETES

Április 1-én, szombaton, 19 órától
KALÁKA koncert.
Belépő: 100 - 150 Ft.
Jegyelővétel: március 6-án 17 órától.

Április 2-án, vasárnap, 16 órától
ZSIDÓ KULTÚRA NAPJA
A Magyar Zsidó Kultúrális Egyesület és a Marczibányi Téri Művelődési Központ közös rendezvénye.
A program házigazdája: Horgas Eszter és Fellegi Ádám.

Budai KUTYAVÁSÁR
Április 8-9 -én (szombat -vasárnap), 8-17 óráig.
Szombat: juhász- és pásztorkutya nap.
A rendezvény fő szponzora: Pedigree Pal.

TANFOLYAMOK

IBM- tanfolyamok
Intenzív szövegszerkesztői tanfolyamot indítunk
IBM PC gépen felnőttek részére, hétfőtől péntekig
8 órától 13 óráig, vagy 9 órától 14 óráig.
Valamint kedden és csütörtökön délután 16 órától, 30 órában ./ 5 hét /
a Word for Windows 2.0 program felhasználásával.
Tandíj: 11.000 Ft.

JÓGA
tanfolyam, szerdánként
8.30-tól 10 óráig a II. ker., Margit krt. 48. szám alatti Ágnes teremben.
Tandíj: 1400 Ft/hó.

VIRÁGKÖTŐ tanfolyam
indul március 23-i kezdéssel.
Tematika: élővirág-kötészet: koszorúk, csokrok, asztali díszek
A tanfolyam alkalmanként 6 órás /7 héten keresztül, heti egy alkalommal/.
Tandíj: 13.000 Ft anyagköltséggel együtt.
A tanfolyamot csak megfelelő létszám esetén tudjuk indítani.

ANIMÁCIÓS tanfolyam
9 éves kortól, azoknak a gyerekeknek,
akik kedvet és tehetséget éreznek magukban a rajzfilm készítéshez.
A tanfolyam heti egy alkalommal, szerdánként, 16 órától
3 x 45 percben, május 30-ig tart.
Részvételi díj: 1.500 Ft/hó.

ÁLLANDÓ PROGRAMJAINK

Minden hétfőn , 19 órától,
INDIAI zeneklub
a CALCUTTA TRIÓ
vezetésével.
Belépő: 100 Ft.

Március 10-én és 24-én, pénteken, 18 órától,
JANKOVICS MARCELL
bibliatörténeti sorozata.
Belépő: 50 Ft.

Minden kedden 15-től 17 óráig.
"NYITOTT AJTÓ"
foglalkozás sérült gyermekek és fiatalok számára.
március 7-én: Mikola Péter zenés gyerekműsora a gyerekek közreműködésével.
március 14-én: Karsai Gizella gyerekműsora:
Mi is az a pantomim?
március 21-én: BOCS-Karsai Gizella foglalkozása
Pantomimes játékokon alapuló foglalkozás a természet, az állatok világának megismeréséhez. Dalokkal, zenével, kézműves játékokkal, csemegézéssel.
március 28-án: TÁNCHÁZ az Eszterlánc zenekar közreműködésével.

Minden szerdán, 20 órától,
GUZSALYAS
gyimesi- moldvai táncház.
Muzsikál a Tatros Együttes.
Belépő: 100 Ft

Minden csütörtökön, 20 órától
MUZSIKÁS Klub
Belépő: 80 Ft.

Minden vasárnap délelőtt, 10 órától
GYERMEKTÁNCHÁZ
Gyimesi-moldvai énekek, mondókák, mesék, táncok kicsinyeknek.
Muzsikál a Tatros Együttes.
A táncházat vezeti: Sándor Ildikó.
Belépő: 80 Ft.

Március 24-én, pénteken, 17 órától 20 óráig,
KALÁKA Klub.
Vendég: Berecz András.

Minden vasárnap délelőtt, 11 órától 12 óráig
TELEFONKÁRTYACSERE Klub.

Minden vasárnap, 14.30-tól 20 óráig
LIDÉRCFÉNY Klub
a Fantasy játékok kedvelőinek.
A klub rendezvényein tagsági igazolvánnyal lehet résztvenni.

GYERMEKMŰVÉSZETI CSOPORTOK

KAKTUSZ Gyerekszínjátszó csoport
kedden és csütörtökön 17-től 18.30-ig.
Irodalmat, színjátszást kedvelő 8-14 éves gyerekeknek.

ANIMÁCIÓS Gyermekszakkör
szerdánként 16 órától 18 óráig.
10-14 éves gyerekeknek

BOGÁNCS - színházi játszócsoport
szerdánként 15.30-tól 17 óráig, és pénteken 15-16 óráig.

RAJZSZAKKÖR
felkészítő jellegű 13-14 éves gyerekeknek, vasárnaponként,
14-től 18 óráig.

DOWN KLUB
minden hétfőn, 16 órától.

Kreatív készség- és képességfejlesztő gyermekfoglalkoztató
3-6 éves gyerekeknek, naponta 8-tól 16 óráig.

ZENEÓVODA
Ének-zenei készségfejlesztő műhely óvodásoknak,
3-6 éves korig, 3 korcsoportban.
Foglalkozások: heti két alkalommal, hétfőn és szerdán.
(30-30 perces időtartamban 16 órától 17.30 óráig.)

Március 13-tól minden hétfőn és szerdán 17.45-18.45-ig
ZENEÓVODA
szeptembertől iskolába menő kisgyermekek részére.
Azoknak ajánljuk a foglalkozást, akik a zenei írás-olvasás alapjait furulya alapismerettel játékos úton szeretnék elsajátítani.
Tandíj: 1000 Ft/hó

SZÜLŐ - GYERMEK csoport
kedden és csütörtökön 10 órától 12 óráig.
15 hónapostól 3 éves korig várjuk a kicsiket szüleikkel együtt.

RADÍRPÓK
rajzszakkör óvodásoknak.
Minden hétfőn nagycsoportosoknak, szerdán középső- és kiscsoportosoknak,
16 órától 17 óráig,

GYERMEK SAKKSZAKKÖR
minden csütörtökön, 14.45 -től,
6 - 10 éves gyermekek részvételével, alapszinten.
Bővebb felvilágosítást kaphatnak Dr. Hargitai Attilától kedden és pénteken 10-13 óráig.

A MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT A MŰVÉSZETI ÉS SZABADMŰVELŐDÉSI ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL,

Terek és gesztusok címmel

mozgóképek, fényképek és irodalmi gyűjtésére és beküldésére ír ki pályázatot a magyarországi személyközi kommunikáció tanulmányozása és a kifejező közlés tanításának elősegítése érdekében.

A pályaművekről: mind a mozgó- és állóképeken, mind az idézett szövegekben érzékelhető legyen egy adott hely vagy réteg gesztusrendszere, s rajzolódjanak ki tisztán egy-egy kommunikációs helyzet jellemző vonásai. Tanulmányozandók a közösségi élet külső és belső terei, az ülési rendek, az elrendeződés, a távolságtartás, az összefogódzkodások,az érintések, az üdvözlés, a búcsú, az áldás, a vita, a gyógyítás a panaszkodás stb. gesztusai, csak úgy, mint a hatalmi viszonyokat bemutató helyzetek jegyei.

A munka szakmai vezetői: Buda Béla, Csepeli György, Voigt Vilmos, Balázs Géza, Tarján Tamás, Jankovics Marcell.

I. Video- és filmpályázat

Pályázni lehet - klipekkel, /1-3 perc/,
filmversekkel, novellákkal,kisszótárakkal /8-12 perc/
kötetlen műfajú munkával /maximálisan 20 perc/.

Egy pályázó több pályamunkát is beadhat.

Kérjük, a videószalagokhoz csatoljanak filmográfiai jegyzéket, a lelőhelyek és az alkotók feltüntetésével.

II. Fotópályázat

Pályázni lehet: régi és új,ismert és ismeretlen készítőjű, amatőr és professzionális, azaz: bárki által és bármikor - de mindenképpen Magyarországon vagy magyar nyelvterületen élőkről - készített bármilyen fényképpel, mely a haza személyközi kommunikáció jellemző jegyeinek bemutatására alkalmas.

Egy pályázó összesen 20 db képet küldhet be. A sorozat egy képnek számít.

Méretkorlátozás nincs; fekete-fehér és színes képeket lehetőség szerint kasírozás nélkül küldjenek; diaképet nem kérünk.

A kép hátára - lehetőség szerint - mindenki írja rá a nevét, címét, a készítés időpontját, a kép címét, és ha szükséges, a képhez tartozó szöveges történetet is.

Kérjük, csatoljanak jegyzéket a lelőhelyek és az alkotók feltüntetésével.

Beküldési határidő: 1995. április 10.

Cím (a fenti két pályázat esetén): Marczibányi Téri Művelődési Központ - 1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.

III. Olvasói - pályázat

A pályázatra nagyszülők, szülők, unokák, családok, klubok, baráti és szakmai társaságok, iskolai osztályok is jelentkezhetnek.

Feladat: magyar írók és költők műveiből gyűjtsenek olyan rövid idézeteket, melyek képszerűen rögzítenek egy-egy magányos vagy társas helyzetet, vagy könnyen visszaadható - akár el is játszható! - gesztusokat, arckifejezéseket írnak le.

Kérjük, hogy az idézeteket egy példányban, gépelve, írólap- /félbe hajtott géppapír/ méretben az alábbi adatok feltüntetésével küldjék be, minden lapon csak egyetlen egy idézetet szerepeltetve:

1. az idézet pontos szövege /maximálisan 10 gépelt sor/;
2. az idézet lelőhelyének adatai: az író neve; a mű címe; a kiadás helye, éve; a kiadó neve; pontos lapszám, ahol a szöveg szerepel;
3. a pályázó /a gyűjtő/ adatai: név, lakcím, telefon, foglalkozás / munkahely vagy iskola/.

Beküldési határidő: 1995. április 10.

Cím: a Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola Könyvtára, Zsámbék, Zichy tér 3. 2072.

Űrlap átvehető Budapesten, a Marczibányi Téri Művelődési Központban.

Pályadíjak: A díjazásra témakörönként 100.000 Ft áll a szervezők rendelkezésére , a díjakat szakértők döntése alapján ítélik oda.

Március 25-én, szombaton,
SZÍN-FOLT
Budapesti
Gyermekszínjátszó
Találkozó regionális
előődöntői.

A találkozó szervezője a Marczibányi Téri Művelődési Központ. Az előődöntők helyszínei: Angyalföldi József Attila Művelődési Központ, Lágymányosi Közösségi Ház, Kispesti Munkásotthon Művelődési Ház. A fővárosi döntőre április 22-23-án kerül sor intézményünkben.

Március 25-én, szombaton, 19 órától
FEDERICO GARCIA LORCA:
VÉRNÁSZ

A Marczibányi Téri Művelődési Központ ORIGO Diákszínpadának előadása, mely az 1994. évi csurgói Országos Diákszínjátszó Fesztivál fődíját nyerte el, a kazincbarcikai Horváth István Nemzetközi Színjátszó Fesztiválján a rendező: Schilling Árpád rendezői díjat kapott.

Március 26-án, vasárnap, 17 órakor
a 15. Budapesti Tavaszi Fesztivál alkalmával,
hódolatteljes megemlékezésül a világ első zenei
fesztiváljára a
Bayreuthi Ünnepi Játékokra a
RICHARD WAGNER
TÁRSASÁG
Ünnepi Gálakoncertet rendez.

Fellépnek a Magyar Állami Operaház művészei: Molnár András, Temesi Mária, Hormai József, Rohonyi Anikó, Lukin Márta, Vaszkó Katalin, Vasady Miklós, Meláth Andrea és Dr. Vasady-Balogh Lajos. A programban Wagner műveiből hangzanak el részletek.

Március 27-28-29-30-án
a II. kerületi
GYERMEK MŰVÉSZETI FESZTIVÁL DÖNTŐI

Április 7-én, pénteken, 17 órától
II. kerületi GYERMEK
MŰVÉSZETI FESZTIVÁL
GÁLA műsora
a döntőkön helyezést elért produkciókból.

Április 7-én, pénteken
KIÁLLÍTÁS
nyílik a Művészeti Fesztiválra érkezett alkotásokból.

RENDEZVÉNYEINK

CRAZY CAR disco .
Március 3-án, 17-én és 31-én pénteken, 21 órától
Belépő: 150 Ft.

Újra rock and roll klub !
Házigazda:
ROLL STARS együttes.
(Torontáli István, Harmat László, Fehér Lajos,
Schöck Ottó, Plexi)
Várunk mindenkit, „öreget" és fiatalt akik élőben szeretnék hallani a 60-as évek zenéjét.
Várjuk táncoslábú vendégeinket:
március 4., 11., 18-án, 20 órától.
illetve 25-én: 22 órai kezdettel.
Áprilistól minden hónap első három szombatján.

Március 7-én, 17.30-tól
Találkozás a választókkal.
a II. kerületi Német Kisebbségi Önkormányzat programja.

"MUZSIKUS PORTRÉK"
Halmos Béla és Szomjas György filmjei
(GOESS Film produkció),
a XXVI. Magyar Filmszemlén.
Március 8-án, 21 órától, a Guzsalyas táncházban:
„A szívben még megvan..."-Zerkula János
gyimes-középloki prímás portréja,
március 9-én, 21 órától, a Muzsikás klubban:
„ Rabja vagyok az életnek"-Maneszes Márton
magyarszováti prímás portréja.

Március 13-án, hétfőn, 17 órakor
SHAKESPEARE: Ahogy tetszik
A Táncsics Mihály Gimnázium előadása.

Március 21-án, kedden, 19.30 órától
FELLEGI ÁDÁM
zenés vendégsége.
Az estén folytatódik a Beethoven sorozat.
B-dur sonata Op. 22.
G-dur sonata Op. 14.
G-dur sonata Op. 79.
Esz-dur sonata Op.81./A (des Adieux)
Belépő: 100 Ft, nyugdíjasoknak,
diákoknak 50 Ft

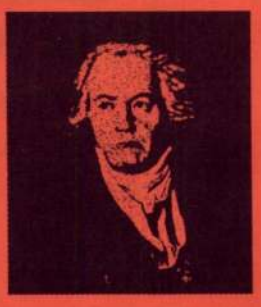

Március 28-án, kedden, 19 órakor
fordítói és felovasói est
GERALD DURREL műveiből.
Vendégek: Borbás Mária, Barabás András és az
Európa Kiadó munkatársai.
Belépő: 80 Ft.

A MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT NYUGDÍJASKLUBJÁNAK MÁRCIUSI PROGRAMJA:

Március 11-én, szombaton, 15 órától,
vetítéssel egybekötött ismeretterjesztő előadás.
Hazánk legszebb tájai címmel.
Előadó: Tompa Tibor

Március 25-én, szombaton, 15 órától
"Nyuszi tombola",
közös éneklés citerazenekar kíséretével.

BRIDZS- ÉS SAKK-KLUB
minden hétfőn, 16 -tól 20 óráig a színházi előtérben.
Várjuk a bridzselni és sakkozni tudókat, illetve azokat,
akik szeretnék megtanulni a játékot.

KÖNYVTÁR AZ EGÉSZ CSALÁDNAK

(Szabó Ervin könyvtár II. ker Marczibányi tér 5/a.)
Nyitva:
hétfőn: 12 órától 18 óráig, kedden: 10 órától 14 óráig,
szerdán: 14 órától 19 óráig, csütörtökön: 13 órától 19 óráig,
pénteken: 10 órától 13 óráig.

MEGNYILT

VOX CAFE

a Marczibányi Téri Művelődési Központ
pinceklubjában !

Nyitva: Minden nap: délelőtt 10 órától , éjjel 2 óráig.
Program: Szirtes János kiállítása,
pénteken és szombaton élőzene.

Felhívjuk látogatóink figyelmét, hogy postaköltség ellenében
havonta megküldjük Önöknek műsorfüzetünket!
Befizetés napközben,
a Művelődési Központ portáján lehetséges. Díja egy évre 200 Ft

TÁRSINTÉZMÉNYEINK

Vízivárosi Galéria

(II. ker., Kapás u. 55.; tel.: 201-69-25)
március 10-től március 31-ig tekinthető meg
Csutak Magda

/Bécs/: Az 1002. nap.

Installációk, dombormüvek, anyagok, tudomány és technika.
A Budapesti Tavaszi fesztivál rendezvénye.
Nyitva:
keddtől, péntekig: 13 órától 18 óráig;
szombaton: 10 órától 17 óráig.
(vasárnap és hétfő szünnap).

Budai Táncklub

(II. ker., Kapás u. 55.; tel.: 201-7992)
Művészitorna, -kondicionálótorna, -balett, -jazzbalett,
-gyermektánctanfolyamok.
Művészeti vezető: Pappné Berczik Sára.

Budagyöngye Közösségi Ház

II. ker., Hüvösvölgyi út 12. ; tel: 176-1477
Ritmikus sportgimnasztika, -női kondicionáló torna,
-jazzbalett, -jóga, -amerikai stretching.

A Budagyöngye Nyugdíjasklub programja

- március 4-én, szombaton, 15.30-kor
Móricz Zsigmond élete és művei.
Előadó: Dr. Horváth Gedeonné.
- március 18-án, szombaton 15.30 órakor
Petőfi koszorúi.
Előadó: Dr. Horváth Gedeonné.

Gyermekprogram

- március 12-én, vasárnap, 16 órától a
BUDAPESTI FABULA BÁBSZÍNHÁZ
zenés bábjátéka gyerekek részére
Citromka kalandjai címmel.
Belépő: 60 Ft.

Bővebb felvilágosítást Benedek Sándorné ad, a 176-1477-es telefonon.

A Marczibányi Téri Művelődési Központ műsorfüzete
1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.
Telefonszámok: 212-2820, 212-0803,
212-5504, 212-5660,
fax: 212-4885.
megjelent: 1500 példányban.
Felelős kiadó: Szakall Judit igazgató.

A MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

műsorfüzete

Színház, tánc és rítus
Bővebben az 7. oldalon

Csutak Magda

MÁRCIUS

1995

65 UTAF Magda

BÖRÖCZ ANDRÁS•CSÁJI ATTILA•CSUTAK MAGDA
FRIEDRICH FERENC•HENCZE TAMÁS•KONKOLY GYULA
KŐNIG FRIGYES•KÖVES ÉVA•LENGYEL ANDRÁS
MEDVE ANDRÁS•MEGYIK JÁNOS•MULASICS LÁSZLÓ
PERNECZKY GÉZA•ROSKÓ GÁBOR•SAMU GÉZA
SOÓS TAMÁS•SZIKORA TAMÁS•SZŰCS ATTILA
TÓTH ENDRE•TÜRK PÉTER•VIDA JUDIT

és művészkönyvek

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Újonnan gyűjtött és rég nem látott művek
című kiállítására

Vernisszázs: 1998. január 31-én,
szombaton délelőtt 11-13 óráig.
a Csók István Képtárban
(Székesfehérvár, Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető: 1998. május 17-ig

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest II.,
Felsőzöldmáli út 61-65.A.
1025

F.k.: dr. Fülöp Gyula

C S U T A K M A G D A

(Bécs)

CSEND ÉLET

Megnyitó: 1995. március 10. 18 óra

Budapest Art Expo – Vizivárosi Galéria
1027. Budapest, Kapás u. 55. Tel.: 201-6925

A kiállítás 1995. május 31-éig tekinthető meg,
keddtől péntekig 13 és 18 óra között,
szombaton 10 és 17 óra között.

Támogatók:
Budapesti Tavaszi Fesztivál, Nemzeti Kulturális Alap,
Ludwig Alapítvány, Soros Alapítvány

BÖRÖCZ ANDRÁS•CSÁJI ATTILA•CSUTAK MAGDA
FRIEDRICH FERENC•HENCZE TAMÁS•KONKOLY GYULA
KŐNIG FRIGYES•KÖVES ÉVA•LENGYEL ANDRÁS
MEDVE ANDRÁS•MEGYIK JÁNOS•MULASICS LÁSZLÓ
PERNECZKY GÉZA•ROSKÓ GÁBOR•SAMU GÉZA
SOÓS TAMÁS•SZIKORA TAMÁS•SZŰCS ATTILA
TÓTH ENDRE•TÜRK PÉTER•VIDA JUDIT

és művészkönyvek

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Újonnan gyűjtött és rég nem látott művek
című kiállítására

Vernisszázs: 1998. január 31-én,
szombaton délelőtt 11-13 óráig.
a Csók István Képtárban
(Székesfehérvár, Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető: 1998. május 17-ig

F.k.: dr. Fülöp Gyula

Sinkovits Péter
füszerkesztő
Új Művészet
Budapest
Báthori u. 10.
1054

CSUTAK MAGDA

SZŐKE ANNAMÁRIA: EZER 1 NANO.
CS. M. KIÁLLITÁSÁHOZ

NAPPALI HÁZ 1995, 3, 60-61

ozat jellegét. Legközvetlenebb rokonként vagy
ba, mint a székesegyházak királygalériái, a
orában, vagy a bécsi Stefanskirche külső
, vagy pedig olyan, a hatalomban részesedőket
s császár- és választófejedelem-sorozatok. Ez
zése, stílusa szempontjából is legtanulságosabb
lmi városháza homlokzatán. Aligha valószínű
ót szolgáló ciklus készülhetett volna. Sokkal
okhoz hasonlóan, de a magyar udvartartás
r udvartartásának, esetleg királyi tanácsának
tlan marad az az ábrázolási összefüggés, amely
tó törekvéseinek is egyik legfontosabb tanúja
atívabb, budai királyi építkezés során készült, s
ogy a szoborsorozat is bevégzetlenül maradt.
gése a király és a királyi tanács arisztokrata
feltevés, amelyet csak írott vagy heraldikai
zonban nem ismeretlen Zsigmond korában. Az
akorlásába egyre formálisabban bevont királyi
rkányrendhez. Ez a szervezet csak védőszentje 11, 13
mindenekelőtt az erkölcsös magatartás lovagi
Szent György-társasághoz. Valójában, az 1408- 307/2
ny hit ellenségei ellen való társulás mögött
a már megkötött örökösödési szerződések
rkányrend ugyanakkor fényes és kizárólagos
vetségének. Már akkor, amikor 1409-ben IV.
tban felhasználja külpolitikai céljaira, felvéve a
end nem a liga közös céljait, hanem Zsigmond
lva belpolitikai jellegétől, a Sárkányrend a

Die Hauptstädtische Gemäldegalerie – Museum Kiscell Budapest lädt Sie herzlich ein zu der Austellung von

Magda Csutak (Wien): Gleich – Individuell

Einführung: Prof. Eugen Gomringer

am 25. Mai 2006. um 18 Uhr.

Sponsoren und Partners:

Summa Artium, Budapest; Raiffeisen Bank, Budapest; Nationaler Kulturfonds der Republik Ungarn; Ministerium für Nationales Kulturerbe der Republik Ungarn; Collegium Hungaricum, Wien; Bundesministerium für Auswärtige Angelegenheiten, Österreich; Collegium Budapest; Ungarischer Astronomischer Verein; Ungarische Akademie der Wissenschaften - Forschungsinstitut für Kunstgeschichte

Die Ausstellung ist geöffnet außer Montag von 10:00 bis 18:00 Uhr bis zum 23. Juli 2006.
An das Museum ist von dem Platz Kolosy mit dem Bus Nr. 165 heranzukommen.

Magda Csutak

STELLENWERT, 2000
Holz, Mischtechnik
130 x 65 cm

Magda Csutak

HELYI ÉRTÉK, 2000
Fa, vegyes technika
130 x 65 cm

A Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Csutak Magda (Bécs): Azonos – Önálló

című kiállítására a Kiscelli Múzeum Templomterébe.

Megnyitja: Prof. Eugen Gomringer

2006. május 25-én, 18 órakor.

Támogatók és partnerek:

Summa Artium, Raiffeisen Bank, Nemzeti Kulturális Alapprogram Képzőművészeti Szakkollégiuma, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Collegium Hungaricum, Bécs, Szövetségi Külügyminisztérium, Ausztria, Collegium Budapest, Magyar Csillagászati Egyesület, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

A kiállítás megtekinthető: 2006. július 23-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum, H-1037 Budapest, Kiscelli u. 108. tel/fax:36/1/3887-817 fax: 36/1/3687-917
(Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal.)
e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu http://www.btmfk.iif.hu
Felelős kiadó: dr. Bodó Sándor

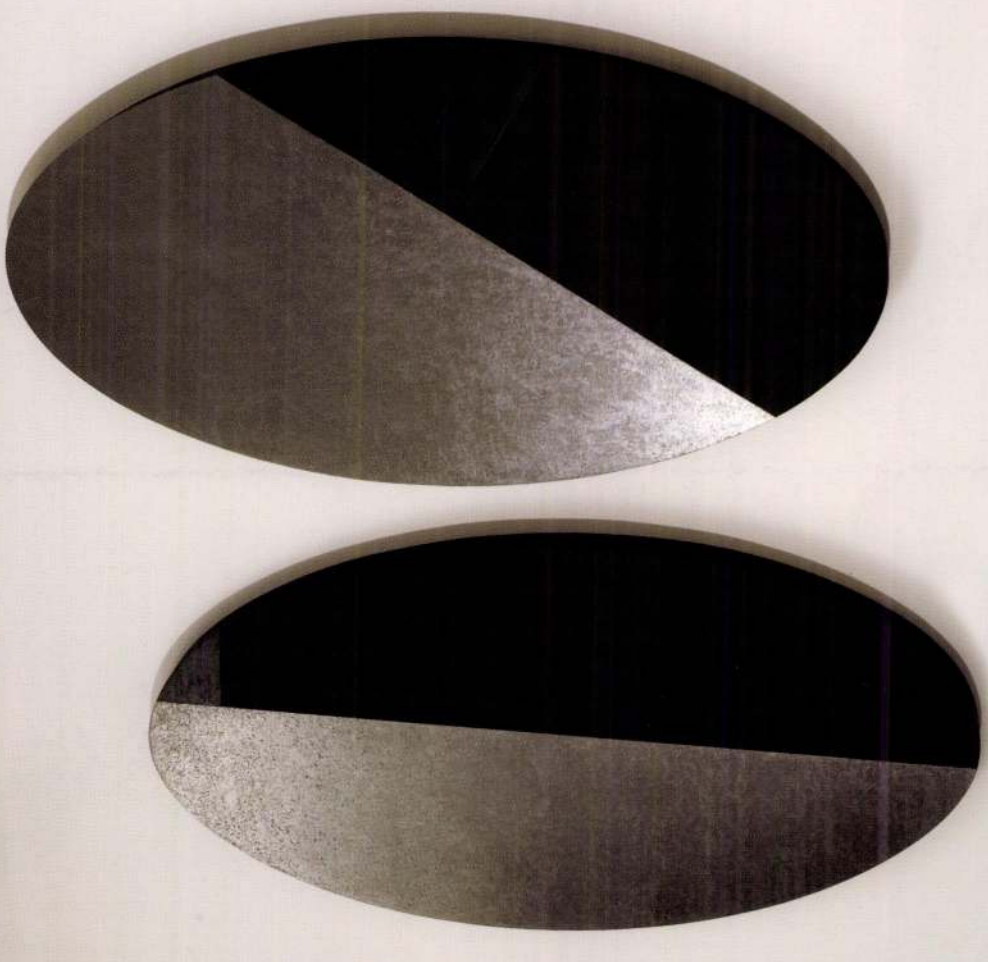

Die Hauptstädtische Gemäldegalerie – Museum Kiscell Budapest lädt Sie herzlich ein zu der Austellung von

Magda Csutak (Wien): Gleich – Individuell

Einführung: Prof. Eugen Gomringer

am 25. Mai 2006. um 18 Uhr.

Sponsoren und Partners:

Summa Artium, Budapest; Raiffeisen Bank, Budapest; Nationaler Kulturfonds der Republik Ungarn; Ministerium für Nationales Kulturerbe der Republik Ungarn; Collegium Hungaricum, Wien; Bundesministerium für Auswärtige Angelegenheiten, Österreich; Collegium Budapest; Ungarischer Astronomischer Verein; Ungarische Akademie der Wissenschaften - Forschungsinstitut für Kunstgeschichte

Die Ausstellung ist geöffnet außer Montag von 10:00 bis 18:00 Uhr bis zum 23. Juli 2006.
An das Museum ist von dem Platz Kolosy mit dem Bus Nr. 165 heranzukommen.

Magda Csutak

Magda Csutak

STELLENWERT, 2000
Holz, Mischtechnik
130 x 65 cm

HELYI ÉRTÉK, 2000
Fa, vegyes technika
130 x 65 cm

A Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Csutak Magda (Bécs): Azonos – Önálló

című kiállítására a Kiscelli Múzeum Templomterébe.

Megnyitja: Prof. Eugen Gomringer

2006. május 25-én, 18 órakor.

Támogatók és partnerek:

Summa Artium, Raiffeisen Bank, Nemzeti Kulturális Alapprogram Képzőművészeti Szakkollégiuma, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Collegium Hungaricum, Bécs, Szövetségi Külügyminisztérium, Ausztria, Collegium Budapest, Magyar Csillagászati Egyesület, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

A kiállítás megtekinthető: 2006. július 23-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum, H-1037 Budapest, Kiscelli u. 108. tel/fax:36/1/3887-817 fax: 36/1/3687-917
(Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal.)
e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu http://www.btmfk.iif.hu
Felelős kiadó: dr. Bodó Sándor

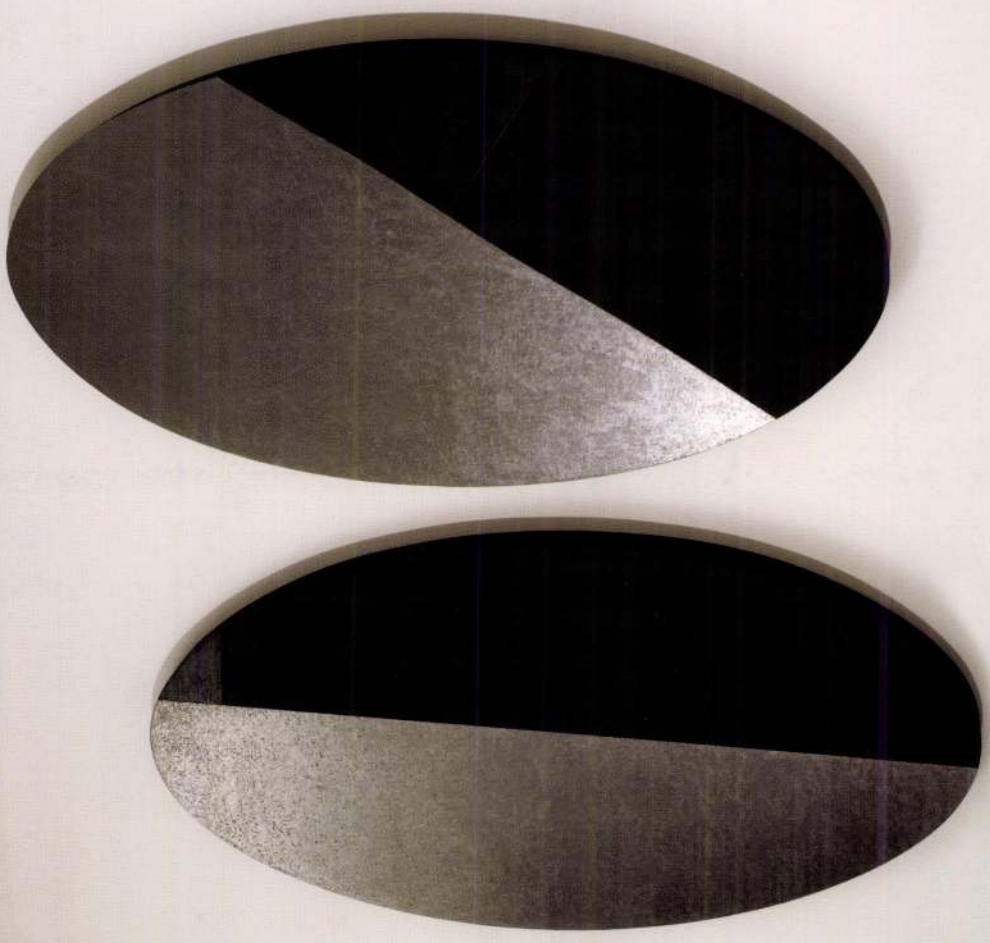

Die Hauptstädtische Gemäldegalerie – Museum Kiscell Budapest lädt Sie herzlich ein zu der Austellung von

Magda Csutak (Wien): Gleich – Individuell

Einführung: Prof. Eugen Gomringer

am 25. Mai 2006. um 18 Uhr.

Sponsoren und Partners:

Summa Artium, Budapest; Raiffeisen Bank, Budapest; Nationaler Kulturfonds der Republik Ungarn; Ministerium für Nationales Kulturerbe der Republik Ungarn; Collegium Hungaricum, Wien; Bundesministerium für Auswärtige Angelegenheiten, Österreich; Collegium Budapest; Ungarischer Astronomischer Verein; Ungarische Akademie der Wissenschaften - Forschungsinstitut für Kunstgeschichte

Die Ausstellung ist geöffnet außer Montag von 10:00 bis 18:00 Uhr bis zum 23. Juli 2006.
An das Museum ist von dem Platz Kolosy mit dem Bus Nr. 165 heranzukommen.

Magda Csutak

STELLENWERT, 2000
Holz, Mischtechnik
130 x 65 cm

Magda Csutak

HELYI ÉRTÉK, 2000
Fa, vegyes technika
130 x 65 cm

A Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Csutak Magda (Bécs): Azonos – Önálló

című kiállítására a Kiscelli Múzeum Templomterébe.

Megnyitja: Prof. Eugen Gomringer

2006. május 25-én, 18 órakor.

Támogatók és partnerek:

Summa Artium, Raiffeisen Bank, Nemzeti Kulturális Alapprogram Képzőművészeti Szakkollégiuma, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Collegium Hungaricum, Bécs, Szövetségi Külügyminisztérium, Ausztria, Collegium Budapest, Magyar Csillagászati Egyesület, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

A kiállítás megtekinthető: 2006. július 23-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum, H-1037 Budapest, Kiscelli u. 108. tel/fax:36/1/3887-817 fax: 36/1/3687-917
(Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal.)
e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu http://www.btmfk.iif.hu
Felelős kiadó: dr. Bodó Sándor

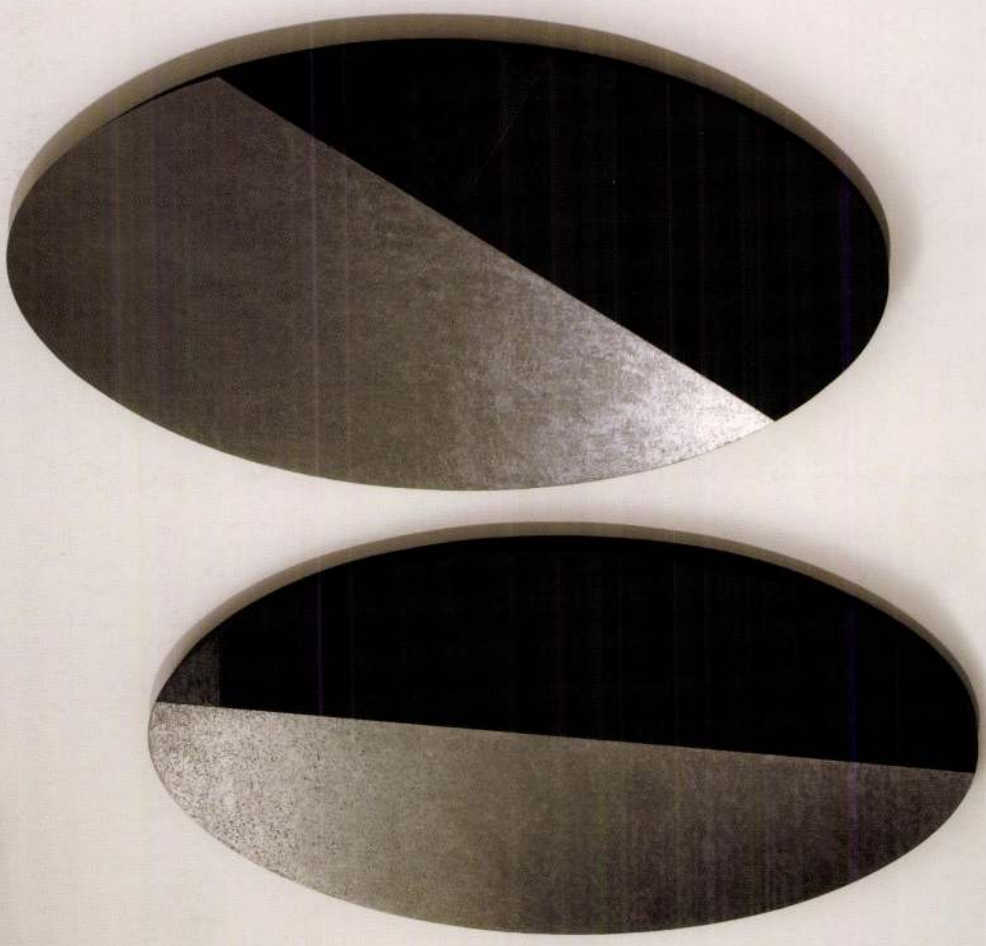

Die Hauptstädtische Gemäldegalerie – Museum Kiscell Budapest lädt Sie herzlich ein zu der Austellung von

Magda Csutak (Wien): Gleich – Individuell

Einführung: Prof. Eugen Gomringer

am 25. Mai 2006. um 18 Uhr.

Sponsoren und Partners:

Summa Artium, Budapest; Raiffeisen Bank, Budapest; Nationaler Kulturfonds der Republik Ungarn; Ministerium für Nationales Kulturerbe der Republik Ungarn; Collegium Hungaricum, Wien; Bundesministerium für Auswärtige Angelegenheiten, Österreich; Collegium Budapest; Ungarischer Astronomischer Verein; Ungarische Akademie der Wissenschaften - Forschungsinstitut für Kunstgeschichte

Die Ausstellung ist geöffnet außer Montag von 10:00 bis 18:00 Uhr bis zum 23. Juli 2006.
An das Museum ist von dem Platz Kolosy mit dem Bus Nr. 165 heranzukommen.

Magda Csutak

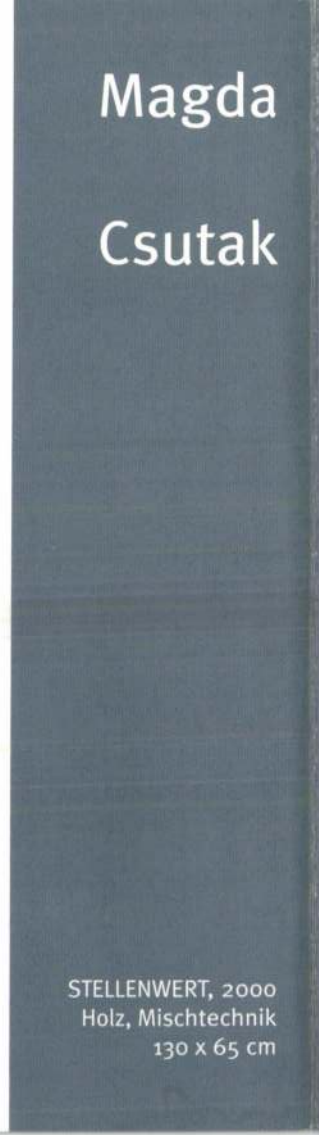

STELLENWERT, 2000
Holz, Mischtechnik
130 x 65 cm

Magda Csutak

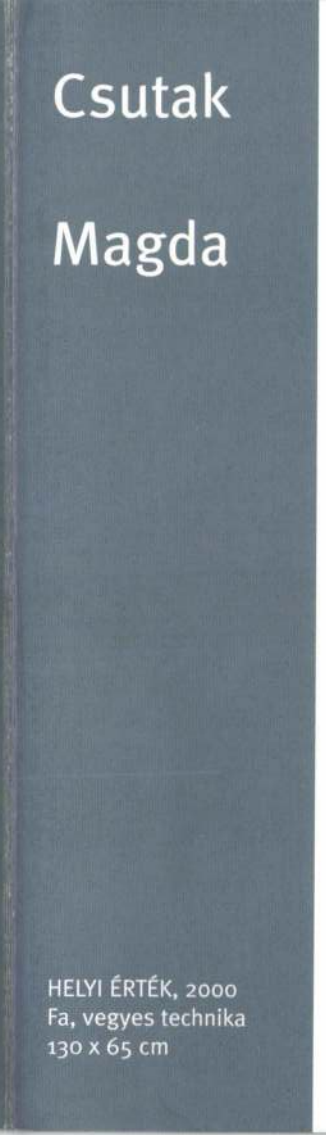

HELYI ÉRTÉK, 2000
Fa, vegyes technika
130 x 65 cm

A Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Csutak Magda (Bécs): Azonos – Önálló

című kiállítására a Kiscelli Múzeum Templomterébe.

Megnyitja: Prof. Eugen Gomringer

2006. május 25-én, 18 órakor.

Támogatók és partnerek:

Summa Artium, Raiffeisen Bank, Nemzeti Kulturális Alapprogram Képzőművészeti Szakkollégiuma, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Collegium Hungaricum, Bécs, Szövetségi Külügyminisztérium, Ausztria, Collegium Budapest, Magyar Csillagászati Egyesület, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

A kiállítás megtekinthető: 2006. július 23-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum, H-1037 Budapest, Kiscelli u. 108. tel/fax:36/1/3887-817 fax: 36/1/3687-917
(Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal.)
e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu http://www.btmfk.iif.hu
Felelős kiadó: dr. Bodó Sándor

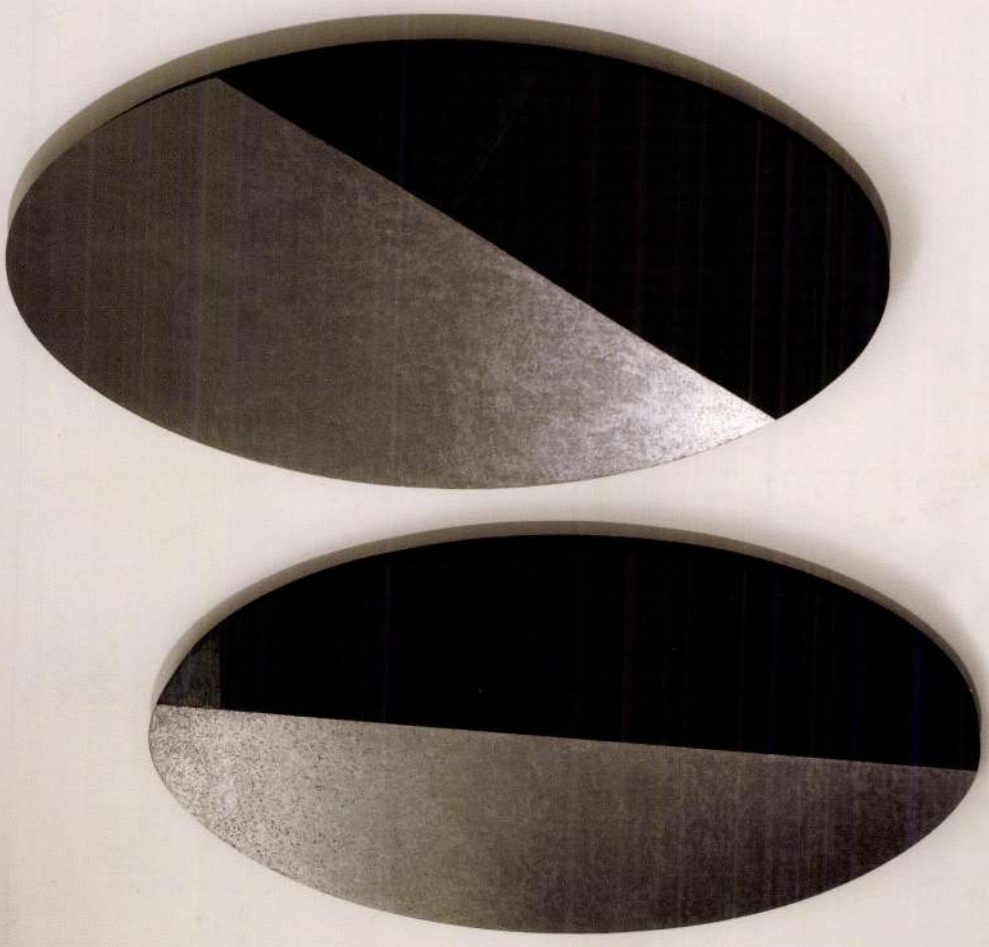

Die Ungarische Akademie der Wissenschaften -
Forschungsinstitut für Kunstgeschichte
und das Historische Museum der Stadt Budapest -
Hauptstädtische Gemäldegalerie

lädt Sie herzlich ein zu dem Vortrag von

Prof. Eugen Gomringer:

Konkrete Kunst – Konkrete Poesie

am 26. Mai 2006. um 11 Uhr

in den Jakobinersaal der
Ungarischen Akademie der Wissenschaften
1014 Budapest, Országház u. 30.

Der Vortrag wird in deutscher Sprache gehalten.

A Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Kutatóintézete
és a Budapesti Történeti Múzeum
Fővárosi Képtára

meghívja Önt

Prof. Eugen Gomringer

Konkrét művészet – konkrét költészet

című előadására

2006. május 26-án, 11 órakor

az MTA Jakobinus Termébe
1014 Budapest, Országház u. 30.

Az előadás német nyelven folyik.

CSUTAK Magdolna

Új Művész 1993/2.

épületek még így, ablakukat, falaikat, szépívű tetőiket vesztve is őrzik méltóságukat. A néző szeme előtt összefolyik a „képi" és a mai látvány, életre keltve a múlt halott városát.

Harmadik csoportba sorolhatók az adriai tengerpartról Hvarról, Dubrovnikról szóló látképek, a nyugodt napsütéses város kikötőjének ábrázolásai. Ez utóbbi művek korábban, 1937-ben készültek.

Istókovits Kálmán a 30-as évek elején tért át az olajfestésről a tempera használatára, majd lett mestere az akvarellnek. A magyar grafikának az Uffizi képtár által megvásárolt *Komédiások* című képével hozott dicsőséget 1926-ban. Sikereiért a Szinyei Társaság díját kapta meg 1929-ben, ezután ösztöndíjasként új technikákkal ismerkedhetett meg Olaszországban.

A most bemutatott kiállítás az akvarelltechnika gazdag lehetőségeit tárta elénk.

KOVÁCS ÁGNES VERONIKA

Porcelán és grafit

Csutak Magdolna kiállítása

A képzőművészet nem régi magyar kifejezés. Révai Nagy Lexikonában — mely most egyik fő forrásom lesz —, az 1914-es dátumú vonatkozó kötetben közvetlenül a *„képzőművészet"* után található, e kommentárral: „a német bildende Kunst szolgai fordításából újabban keletkezett szó. Ez alatt azt a tevékenységet értjük, amely a természet jelenségeit festett vagy faragott képekben örökíti meg."

Természeti jelenségeken azóta egészen mást érthetünk — ahogy a „megörökítés" módja sem korlátozódik festésre-faragásra. A „kép", a „tevékenység" és a „természet" zonban minden vonatkozásban kirülhetetlen kifejezések, a fő votkozások jellegük szerint pedig, nthogy a kifejtés elkerülhetetlenül lineáris módja ezt a felosztást még megköveteli: anyagiak és szellemiek.

Először is az anyagok. Grafit: a szén különös esete, mint a gyémánt, legismertebb formája az *irónbél*, de nem ez kizárólagos használati módja. Az említett forrásban (Révai 8. köt. 1913) olvasható: „Régóta használatos tűzálló tárgyak készítésére. Finom por alakjában vagy pedig olajjal keverve igen jó gépkenőcsöt is szolgáltat... általánosan ismeretes használata kályhafestékül, új időben a serétek kifényesítésére és nemezkalap-gyártásnál festőszerül alkalmazzák. Igen elterjedt a használata a galvanoplasztikában, midőn az elektromosságot nem vezető testeket G-tal bevonják és így vezetővé teszik." Íme máris egy közös elem a porcelánnal: az elektromosság. Pedig még csak 1913-ban vagyunk, távol az atomi folyamatoktól és a számítógépektől.

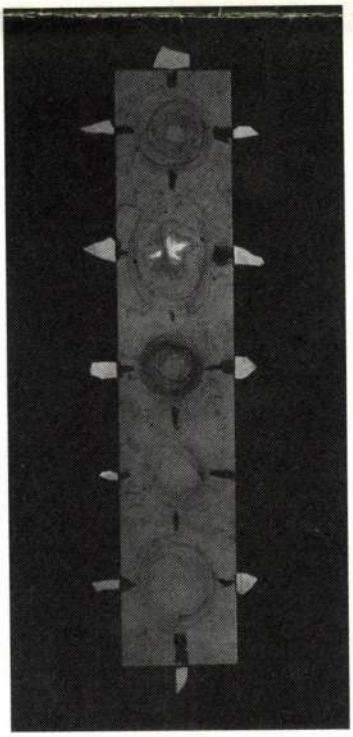

Csutak Magdolna: Térplasztika, fém, vászon, olajfesték, márvány, porcelán, grafit, 1555×755×25 mm

Csutak Magdolna festményei grafittal, grafikái porcelánból készülnek. A belőlük összeállított — assemblage — environmentális (környezetszerű), egynézetű, sokfényű térplasztikák (taktilis fényreliefek?) most itt láthatók. Igen remek dolog és szép fehérrel-feketével, vagyis minden színnel, vagyis a fénnyel foglalkozni. De ne álljunk meg itt. A képfelületek, a képek mint felületek — melyekből a térkonstrukció összeáll — a felületek képei, pontosabban felületek mint képek, mint a megformált anyag mindig egyedi textúrái, e szándékosan törékeny síklapként kiégetett s további leképzésre, elképzelések ki/rávetítésére is alkalmas *felületképek* diszkréciója, melyekhez a grafitba burkolt vászonfaktúra nyomai még a sötét, armageddonos hallgatás keretét is kölcsönzi, mégsem rejtőzködők. Megmutatkoznak, mint egy fosszilis őscsiga feltárásakor az idő, a szellem művelete révén az anyag *kifigyel*, reflektál s néha saját ősképének szellemi kép-őseként viselkedik. Színt vall — mint a porcelánmasszába kevert nikkeloxid és vasoxid a telítettség mértékéről a kiégetés után — anyag és szellem egymásbafordítottságának (fordíthatóságának) mai mértékéről, ennek érzékelő felületévé vagy „lassítójává" válva (utóbbi a részecskegyorsító mintájára képzelendő).

És végül a „nano". Ez már nem található a Révaiban. (Csak a nanokefália, mely „minden méretében kicsiny koponyát jelent, 1150 cm^3-nél kisebb űrtartalommal. Ezzel arányos az arckoponya és a test egyéb részeinek kicsinysége s éppen ebben különbözik a mikrokefáliától. A N. nem kóros, s ilyenek szellemi működése is rendes. Ilyen volt a „madárfejű gyermek" néven ismert Dobos János." (E szellemi fosszilia mai vetülete az anyag vonatkozásában.)

K. Eric Drexler, az Engines of Creation c. manifesztumszerű könyv szerzője írja: „Simson Garfinkel mondja, hogy Howard Craighead a

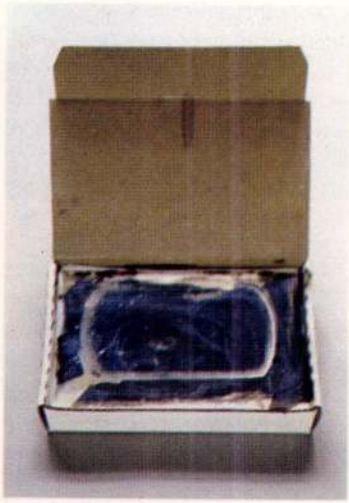

Csutak Magdolna: Nano-néző, karton, gipsz, fotoemulzió, 140×80×30 mm (Fotó Megyik János)

nanotechnológiát mint fejlett mikrotechnológiát határozza meg, míg Rick L. Danheiser szintetikus, organikus kémiaként definiálja. Ahogy a fentiek mutatják, e területeknek már van nevük. Úgyhogy azt mondhatom, én voltam, aki a »nanotechnológia« terminust bevezettem az általános használatba."

A leírás szerint a nanotechnológia a jövő technológiája, mely az önreprodukáló, mikroszkopikus robotokon alapszik, melyeket kis, mechanikus komputerek kontrollálnak, s melyek képesek az anyag atomról atomra történő manipulálására. Drexler hozzáteszi még: „Nincs teljesen világos határ a szintetikus, organikus kémia és a nanotechnológia között, de nincs tökéletesen világos határ az éjszaka és a nappal között sem; mégis különállóak, bár egyik a másikhoz vezet."

Ki készíti, közben míg látjuk, a képeket?

(Elhangzott a kiállítás megnyitójaként, 1992. szept. 9-én, a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítótermében.)

PETERNÁK MIKLÓS

□

Fiatal textilesek a Víztoronyban

Az Iparművészeti Főiskola néhány végzőse mutatkozott be a margitszigeti *Víztorony Galériá*ban. A kiállítás jelentőségét az is növelte, hogy vele majdnem egy időben került megrendezésre a szombathelyi országos textilbiennálé. E tárlaton azt hiszem jól reprezentálták a kiállítók, hogy milyen lehetséges alkotói attitűdökkel és munkaformákkal lép elő majd a legifjabb generáció.

A textiles munkák jól illeszkedtek a helyszínhez. Különösen adekvát megoldást talált *Szabics Ágnes* pókhálóra emlékeztető „szövevényes" alkotásaival. A torony lehetőségeit, a fölfelé vezető csigalépcső kínálta hengeralakú térközöket használta ki, itt készítette el színtenként különös pókhálóit. A különböző jeleket kirajzoló artisztikus fonatok a pók és áldozatának egyes stációit is jelenthetik, láthatóvá téve a föntről lefelé mozgó időbeli folyamatot. A föntről lefelé ereszkedő/kényszerülő áldozat és a pók tevékenysége, azaz az alkotó és a médiuma közötti bensőséges kapcsolat szimbolikus és érzéki megtestesülése emelte a munkákat a kiállítás legjobb darabjaivá.

Somodi Ildikó természeti képet, archaikus zöld-piros-bordó átváltozásokat jelenített meg faliképén. *Brinkus Katalin* „hosszú sálával", fehér-kék-sárga tónusaival a meleg és hideg állapotok közeledéseire játszott rá. *Urbánfy Éva* fehér és szürke nemezposztó malomkőutánzataival az egyszerű formáknak adózott. *Mihályffy Andrea* vajszínű sodrottingszerű ruháival ígéretes stíluskezdemények jegyeit vonultatta föl.

Fábián Noémi nemezelt takarói, amelyek egyszerre adtak lehetőséget a funkcionális érvényesülésre és tisztán esztétikai minőség megmutatására, természetes egyszerűségük mellett a fainstallációkkal egybekomponálva kiválóan mutatták a különböző anyagok egymás mellett élésének esélyeit.

Mind a használhatóság, mind a szépség kifejeződési módjai láthatóak voltak a tárlaton. Azok az alkotások hagytak igazán maradandó nyomot — Szabics Ágnesé, Fábián Noémié —, amelyeknél a két kívánalom egyszerre, egymást erősítve jelentkezett.

(Víztorony Galéria, 1992. VI. 24 — VIII. 9)

BOHÁR ANDRÁS

A rinocérosz szomorú küzdelme a zsámollyal

Brigitte Sasshofer kiállítása az Óbudai Pincegalériában

Elszoktunk a jelentésektől, attól, hogy a mű mondani akar — mondta a művész magyarázatképpen a nehézkesen cirkuszi zsámolyra hágó rinocéroszokat ábrázoló három montázs előtt, pedig ezeknek a műveknek üzenete van. Így lenne? — akárhogy is (és szerencsére), én műveket láttam Óbudán, nem üzeneteket.

Egyszerűen: az első képen egy *Salvator Rosa*-féle fa árnyékában csinos papírmasé színpadutánzat, elhúzott függönnyel, előtte a rinocérosz küzd a zsámollyal. Gyakorlóruhás, sisakos katona, nem tudni, miféle apropóból: kissé görnyedt, mondhatni szemlélődő — leváltásra váró őr vagy megfáradt hódító. Néhány közömbös vad simul bele a tájba. A szinte észrevétlen vadak a következő képen el is tűnnek: a fa romantikusabb, a horizont szemmagasságig süllyed, nagyobb teret ad a végtelen semminek mögötte. Ebbe mered bele a vidám kék-piros papírszínház és előtte a rinocérosz meg a szemlélődő katona. Azután, de mégsem csattanószerűen, a harmadik képen megháromszorozódik a rinocérosz és szomorú küzdelme a zsámollyal kikövezett út szorítja vissza klisészerű háttérré a fákat. A katonát

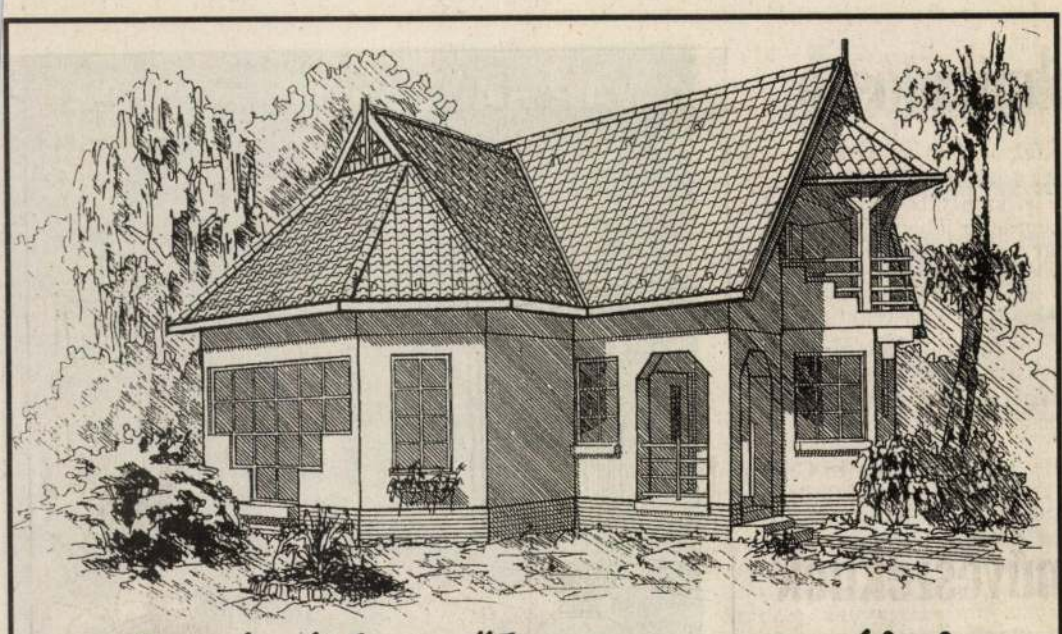

Az építkezők szerencséje!

A többéves hagyománynak megfelelően a Jamina Tégla- és Cserépgyártó Rt. ebben az évben is bemutatta termékeit az őszi BNV-n.

A vásárlókat sorsolási akció csábította a helyszíni befizetésre. Minden készpénzzel fizető 50 vásárló közül egy visszanyerte a teljes vételárat. Ennek megfelelően szeptember 27-én egy szőke hajú 5 éves kislány 13 sorszámot húzott ki:

1. Dénes Tamás, Szolnok piros x 42. 164 882 Ft
2. Gonda Attila, Budapest piros o 56. 51 563 Ft
3. Kovács Károly, Poroszló piros o 15. 174 555 Ft
4. Váczi József, Érd 24. 70 988 Ft
5. Tóth Tamás, Apácatornya piros x 33. 165 492 Ft
6. Bardi Andrea, Sülysáp piros o 28. 182 400 Ft
7. Labancz Sándor, Újszilvás piros o 10. 108 394 Ft
8. Tóth Erika, Velence piros x 61. 15 816 Ft
9. Szilágyi Árpád, Gyömrő piros o 30. 197 735 Ft
10. Szalai Béla, Pápa piros o 40. 138 000 Ft
11. Kottmayer Sándor, Pusztavas piros x 6. 91 597 Ft
12. Túróczi Lajos, Etyek piros x 100. 40 700 Ft
13. Derda Péter, Szerencs kék x 70. 89 674 Ft

Gratulálunk a szerencséseknek, de reméljük, hogy az a 655 vásárló is nyertesnek érzi magát, aki nem került kisorsolásra.

1891 jamina Rt.

23498 KK

Consultant Trainees From 70 000 forints per month

Our client is a leading International Management organisation with operations in Europe, America, Australia and the Far East. Their clients include many of the most prestigious and successful names in world business.
They currently have immediate opportunities for Consultant Trainees for projects in Hungary. You should possess good interpersonal communications skills and speak fluent English and Hungarian. Business experience would be an advantage. Minimum age for these positions is 27. Extensive training will be given.
If you are available immediately, or in the near future, and are looking for an unusual, exciting and demanding career with outstanding prospects send your curriculum vitae, in English, to:

NJB / V / 2092
Litchfield Associates N.V. Halverwege 3, 2402 NK Alphen a/d Rijn Netherlands. Fax: (31)1720 30526
Or contact Mr Nick Bunkum on 061 1179111 at the Forum Hotel Budapest.
Quote the following reference on envelope and CV: **ID REF NJB N 2092**

38630 LJ

Vásárolnánk vagy bérelnénk
nettó 500 m² alapterületű
irodahelyiséget
vagy erre alkalmas épületrészt,
minimum 10 telefonfővonallal.

Az ajánlatokat az 1507 Bp. Pf. 10. postacímre kérjük.

23002 KK

Modellezők, figyelem!

A sevillai világkiállítás magyar pavilonjának, (120 Ft+áfa), és egy dunai motoros yachtnak (40 Ft+áfa) papírkivágós makettfüzetei megvásárolhatók a Budapest VII., Károly (volt Tanács) krt. 21. I. 3-ban (Transteam Rt. Tel.: 142-1974), vagy a Budapest XIII., Kárpát u. 44-ben (Masped-Plast Kft. Tel.: 149-6716).
Közületeknek, viszonteladóknak nagy tétel megvásárlásakor árengedményt biztosítunk.

Várjuk megrendelésüket.

23276NP

BÚZAVÁSÁRLÁS

Hazai őrlésre étkezési búzát keresünk megvételre, kedvező fizetési feltételekkel, azonnali szállítással.

Információ:
Budapesti és Pest Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat
kereskedelmi üzletág, Vlajku György.
Telefon: 113-8030 vagy 113-5280,
telex: 22-5745, telefax: 113-8030.

22992 LJ

A Dunafil Fonó Kft.
9700 Szombathely, Pásztor u. 2. felkínálja eladásra TK-1,5 típusú földgáztüzelésű, 2,5 t/óra gőztermelésű konténer kazánját és széntüzelésű Truman típusú mozdonykazánját.
Érdeklődni a (94) 12-147, ill. a 11-165-ös telefonszámon lehet.

23257 LJ

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY

A Budapest III. ker. Óbuda-Békásmegyer Polgármesteri Hivatala elidegenítésre árverésen meghirdeti az alábbi ingatlanokat:

1. TATA

Őz u. 10–12. Hrsz.: 4367 és 4368.
A III. ker. Önkormányzat Tatai Öregtó D-i partján TATA város üdülőterületén lévő, 14 fő befogadására alkalmas, egyemeletes, szezonjellegű üdülője.
Az ingatlan területe: 2x360 m²=720 m² 200 n.öl
Beépített alapterület: 128 m²
Beépített térfogat: 808 m³
Az ingatlanon lévő üdülőépület a berendezési tárgyakkal együtt kerül eladásra.
Az üdülő kikiáltási ára: 11 000 000 Ft
Letéti összege: 2 000 000 Ft
Az árverés időpontja: 1992. október 20., 9 óra
Az ingatlan dokumentációja megtekinthető: Budapest III., ker. Fő tér 1. I/18., a vállalkozási és beruházási ügyosztályon, Domonkos Irénnél.

2. BUDAPEST III. KER.

Farkastorki út 24/a. Hrsz.: 16694/1
Az ingatlan területe: 2608 m² (725,26 n.öl.)
Övezeti besorolása: 05 K
Az ingatlan kikiáltási ára: 19 600 000 Ft
A letét összege: 4 000 000 Ft
Az árverés időpontja: 1992. október 20., 10 óra.
Az ingatlan megtekinthető a helyszínen 1992. október 16-án 10 órakor.
Az árverésen való részvétel feltétele 1992. október 19-én 12 óráig a letét elhelyezése a Polgármesteri Hivatal pénztárában.
Az árverés helye: Budapest III. ker. Fő tér 3. I. em. Tanácsterem.
Érdeklődni a 168-9265-ös telefonszámon, Domonkos Irénnél lehet.

Budapest III. ker. Óbuda-Békásmegyer Polgármesteri Hivatala pályázat útján meghirdeti az alábbi helyeken, meghatározott típusú, 12–16 m² alapterületű, az üzemeltető által létesítendő új pavilonok 5 évre szóló bérleti jogát, korlátozott kereskedelmi tevékenység céljára:

1. Békásmegyer, Újmegyer tér	2 db
2. Békásmegyer, Zsirai u. (iskola)	1 db
3. Római-part, Kossuth L. ü.part 102-104.	1 db
4. Római-part, Temesvár u.	3 db
5. Római-part, Szt. László u.–Parti út	1 db
6. Római-part, Losoncz u.	1 db
7. Római-part, Hableány kikötő	3 db
8. Római-part, Nánási u.	2 db
9. Római-part, Kadosa u.	2 db
10. Római fürdő, Rozgonyi P.–Szentendrei út	2 db
11. Külső Bécsi út, Orbán B. u.	2 db
12. Külső Bécsi út, Bécsi út 605.	2 db
13. Óbuda, Raktár u.–Szentendrei út	1 db
14. Óbuda, Tégla u. (Margit Kórház)	1 db
15. Óbuda, Árpád fejedelem u. – Tímár u.	1 db
16. Óbuda, Pacsirtamező u. (szolg.ház)	1 db
17. Testvérhegy, Erdőalja u.–Farkastorki út	1 db
18. Remete-hegy, Máramaros u. (autóbusz ford.)	2 db

Bérleti (területhasználati) díj az első évben: 1000 Ft/m²/hó.

A pályázaton való részvétel feltétele: a pályázati díj telephelyenként 3000 Ft, visszatérítésre nem kerül. Az összeget a pályázati anyag beadásával egyidejűleg kell befizetni a Polgármesteri Hivatal pénztárába.
A pályázatok benyújtásának határideje: 1992. október 20.
Benyújtási helye: vállalkozási és beruházási ügyosztály
A pályázattal kapcsolatos további információk beszerezhetők a vállalkozási és beruházási ügyosztályon, Tihanyi Bélánál személyesen (III. ker. Fő tér 1. I/14. sz.), vagy telefonon: 188-6760/292 mellék, munkaidőben 14 óráig.

23338NP

Képzelje el a legkorszerűbb technikát, amely fokozott biztonságot, nagyobb kényelmet nyújt Önnek és családjának.

OPEL ASTRA

MÁR DÍZELMOTORRAL IS MEGRENDELHETŐ.

OPEL

Realista Lyukasóra

(Munkatársunktól)

Megjelenik a Magyar Írókamara lapja: a Lyukasóra. A negyvennyolc oldalas, kívül színes borítós, bévül realistán fekete-fehér kiadványt a szerkesztőbizottság egyik írótagja, Cseres Tibor mutatja be.

– Kiket tömörít a Magyar Írókamara?

– Ez egy olyan hetven-nyolcvan tagú csoport, amelyik a színvonalas írókat kívánja összegyűjteni. Természetesen nem az Írószövetség ellenében, hanem amellett működve. Maga a lap, a Lyukasóra is nyitott minden realista szemléletű és realista megoldású irodalomra.

– Realizmus... nem gyanús ez egy kicsit?

– Nem hinném. A realista szemlélet itt azt jelenti, hogy ragaszkodás az olvasóhoz. Más szóval, a szerkesztőség csak olyan szövegeket fogad be, amelyeket az átlagos műveltségű olvasó is magáévá tud tenni.

– Nem félnek a „népszerűség" vádjától?

– Nem, mert a lehető legmagasabb színvonalon akarunk az olvasóhoz fordulni.

– Honnan az elnevezés?

– Én eredetileg a Vízöntő címet adtam volna, utalva ezzel a zodiákus korszakváltásban – a halak kétezer évnyi világhónapjának végében, és a vízöntő világhónap kezdetében – rejlő lehetőségre, amely remélhetőleg a világbéke korszakát jelenti. Szerkesztőtársaim lebeszéltek erről, így lett aztán a póriasabb Lyukasóra. Ez viszont a tévéműsorhoz kapcsolódik szorosan. A lap szerkesztőbizottságának egyik tagja *Mészöly Dezső* műsorvezető.

– És a többiek?

– A szerkesztőbizottság harmadik tagja Gyurkovics Tibor. Az első szám szerkesztője pedig: Vargha Domokos.

– Mit olvashatunk az első számban?

– Többek között Keresztury Dezső, Vas István és Csoóri Sándor verseit, Bertha Bulcsu és Kertész Ákos prózáját.

– Egy kérdés maradt, mikor?

– Holnap.

Fesztiválgondok Spanyolországban

A 40. alkalommal megrendezett San Sebastian-i Filmfesztivál Arany Kagyló-díját *Adolfo Aristarain* argentin rendező *Hely a világban* című filmje kapta. Ez volt a Nyikita Mihalkov vezette zsűri egyetlen olyan döntése, amelyet a kritikusok fenntartás nélkül fogadtak. Annál inkább kifogásolták a *Goran Markovicnak*, a *Tito és én* rendezőjének a legjobb rendezésért ítélt díjat. A kritikusok már a benevezett filmek többségének színvonalával is elégedetlenek voltak. Az sem enyhítette a bírálók szigorát, hogy az ez évi versenyt hangsúlyozottan a nagy produceriroda'tól független, sokszor szinte ismeretlen alkotók seregszemlé jének szánták.

A győztes film rendezője elmondta, a forgatás megkezdésekor olyan kevés pénz állt rendelkezésére, hogy abból sem a színészeket, sem a műszakiakat nem tudta volna kifizetni. Eredeti ötlettel olyan megállapodást kötött velük, hogy szövetkezetet alakítanak a filmkészítésre, amely majd osztalékot fizet, ha lesznek bevételek.

Ha már a versenyfilmek rendezői között nem akadt igazi sztár – a magyar *Goldberg-variációk* rendezőjének, *Grunwalsky Ferencnek* a neve sem cseng ismerősen Spanyolországban –, a csillogásról a díszvendégek, *Gena Rowlans*, *Joseph Mankiewicz* – ő rendezte többek között a Cleopatrát –, *Lauren Bacall* és *Roman Polanski* gondoskodtak.

A fesztiválon jelentette be egyébként tizenkilenc spanyol producer a *Procine* (Moziért) Alapítvány létrehozását. Céljuk, hogy megvédjék a spanyol filmgyártást az egységes európai filmpiac létrejöttével kialakuló, szerintük egyenlőtlen versenytől. A külföldi konkurencia valóban nehéz helyzetbe hozta a spanyol filmgyártást. Csak az nem biztos, hogy az európai versenytársak jelentik a fő veszélyt. Végignéztem ugyanis a barcelonai mozik e heti műsorát. Az 59 filmből csupán kettő a spanyol. De az 57 külföldi közül 39, azaz több mint kétharmad az Egyesült Államokban készült, további kettőt forgattak amerikai–európai kooprodukcióban és csupán 16 az európai.

Lempert Márta

MAGYAR Napló

Ízelítő az 1992/20. számból

Nádas Péter fotói a 60-as évekből, Németh Gábor bevezetőjével – Csejdy András naplója – A csiriz körül: Magyar Napló-beszélgetés a prózairás dilemmáiról – Kisgyörgy Réka és Szűcs Csaba novellája – Somlyó György és Rába György versei – Balla Zsófia levele Balassa Péterhez – Interjú Kő Pállal, Niko Grafenauerrel és Gallyas Csabával – György Péter, Lengyel Péter és Parti Nagy Lajos sorozata – Veno Taufer esszéje – Könyv-, színházi és képzőművészeti kritikák – Erdődy Edit írása Mándy Iványról.

Ellenpontok

Ki ne maradjon: szeptember

Alábbiakban érdektelen kiállításokról lesz szó. Pontosabban olyan látványokról, amelyek nem vállalkoznak arra, hogy forró, arany őszünk utcán hullámzó érdekeit beemeljék a tárlat falai mögé. Megannyi ezotéria, finomság, értelmiségi gondolat. Szegények nem tehetnek róla, hogy fölidegesített nézőiknek mindenről csak „az" jut eszébe. A hiba a nézőben. És a rendszerben. Meg a világban.

Át vagyunk ejtve

Egy óvatlan pillanatban megtapogattam az erdélyi származású, Bécsben élő *Csutak Magdolna* műveit. Így kellett tegyek, mert tévedéseknek látszottak a katalógusban jelzett anyagok. Amit ugyanis vasnak néztem, arról kiderült, hogy az grafittal bedörzsölt vászonkeret volt. Amit közönséges kopásnak, az márványnak bizonyult. És ami felaggatott gyűrt papírlapot mutatott, az bevallotta, hogy leheletvékony porcelánmasszából gyúrták.

Csutak furcsa tárlata arról szólt, hogy előítéleteink vakká tettek. Érzékszerveink elromlottak, figyelmünk fabatkát sem ér, és süket ösztöneinktől akár a világvége harsonáit is hiába fújják. Szánalmasan becsaphatóak vagyunk. Egyrészt azért, mert felületes a gondolkodásunk, másrészt azért, mert elbizakodottá tett bennünket a vakhit, harmadrészt azért, mert a dolgok megkülönböztetésére szolgáló *Nano*-k befogadását lehetetlenné tette eltompult idegrendszerünk. Hogy mit? – kapja föl fejét e ponton olvasónk. Hát kérem: a Nano összetett mértékek nevében az utótagként szereplő mértékegység ezermilliomod részét jelenti, de azért ezt nem kell egészen komolyan venni. A nano csak metafora. Azt a nüanszot szeretné jelenteni, amitől az egyik *valami* már másmilyen, mint a másik *valami*, noha ennek a másságnak a felismerése bizonyos intelligencia, némi kíváncsiság és jó adag kétely nélkül elképzelhetetlen. Mert az csak a kisebbik baj, hogy a Nanora rezisztens egyed végigrohanva a tárlaton a megtervezett különbözőségek ellenére ott nem lát mást, mint üres keretekbe felaggatott üres téglalapokat. A nagyobbik, hogy végtelen elbizakodottságában *odakint* is átlagol, általánosít, gleichschaltol. Kedvenc mondása, hogy ahol a fát vágják, ott repül a forgács. (És mint tudjuk, ezt nem a forgács mondta.) Lehet, hogy a Nanora érzékeny befogadót kevésbé támadja meg a zsibbasztó tömeghisztéria, a populista eszme és más kórforma? Higgyünk Csutak minimal artjában, mást úgyse nagyon tehetünk! *(Budapest Galéria)*

Fel is út, le is út

Ki megy, miért megy, hová megy, mikor megy az izmos, szőrös férfiláb (van közte női is, de kevés) *Orosz István* lépcsőin? A kiállítás úgy van megcsinálva, hogy a kérdések kérdések maradjanak. Arc nem tartozik a lábhoz, épület nem burkolja a lépcsőt. Klasszikusan nyomasztó, igazi kafkai ez az alaphelyzet, annak a befogadónak, aki az *irodalmit* keresi a képben. Pedig vérfagyasztó ez önmagában, mint képzőművészet is.

Orosz korábban olyan portrékat készített, amelyeknek füleit, szemeit, szájait – à la Rudolf császár szolgálatában tevékenykedő manierista Arcimboldo – tájképek, tárgyrészletek, díszítmények rajzolatai helyettesítették. Ezt követően leggyakrabban anamorfikus rajzolatokkal lépett a nyilvánosság elé – már amikor nem Tovarisi konyec plakátot tervezett. Az e tárlaton is szereplő efféle lapok valójában képrejtvények. A megfejtést csak a rajzra merőleges tükörhenger mutatja föl, különben maga a kompozíció „olvashatatlan". Orosz arcimboldoizmusa, anamorfizmusa – legalábbis a lépcsőihez képest – optimista gesztus volt. Mindkettő azt jelezte: a világ kiismerhető, a dolgok áttekinthetőek, és semmi sem boszorkányság, csak technika. Nem így a lépcsőnjárók. A lépcsőnjárók, akik a holland szürrealista Cornelis Escher receptúrája nyomán nem haladnak, csak mennek, nem emelkednek, csak föllépnek, és nem öregednek, csak változnak. E terekben van ugyan perspektíva, de nincs bennük kicövekelve a lent és a fönt, a jobbra és a balra. E művek fiktív idejében – lásd a tárlaton vetített *Vigyázat, lépcső!* című animációs filmet – van ugyan történés, de nem másíthatatlan az időfolyamat, az néha megfordul és visszafelé folyik. Ki? Mikor? Miért?

Nem is mint az irodalomban és nem is mint a képzőművészetben. Az életben van most ez így. *(Dorottya Utcai Galéria)*

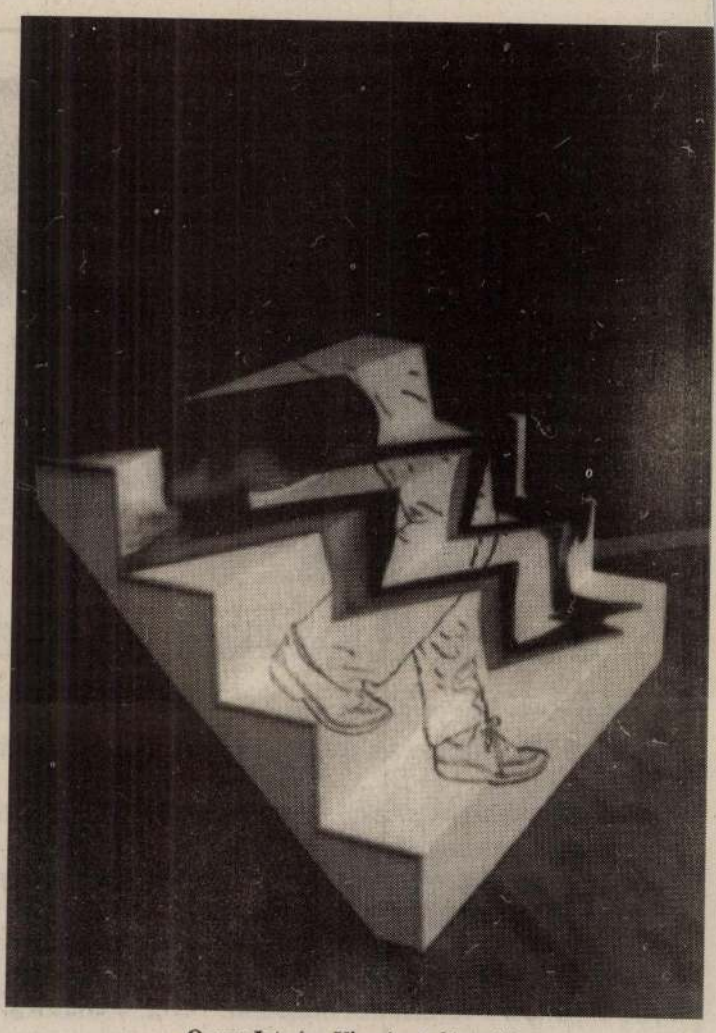

Orosz István: Vigyázat lépcső!

Pszichoterápia

A *Goethe Intézet* szponzoráló jóvoltából létezik egy kiállítássorozat. Az a címe, hogy *Dialógus*. Ezekben párosával mutatkoznak be az „igazi" német és a német orientációjú (vagy ott letelepedett, vagy ott befutott) magyar származású képzőművészek. A hetvenes évek elejétől Münchenben élő *Simonyi Emő* és az ősberlini *Thomas Lange* ugyan csak annyiban illenek össze, amennyiben a férfias nők és a nőies férfiak egymást jól szokták kiegészíteni, de lélektani szempontból ez mindenképpen üdvözlendő találkozás. Egymást nem ismerve is együtt teszik kerekké a világot, mint egy kelet-ázsiai jin és jang osztatú korongon a sötét és világos hullámforma.

Simonyi hatalmas vásznain csorog a vért helyettesítő vörös festék. (Kisebb papírképein, melyek a *Vasarely Múzeumban* voltak láthatók, a piros mellett előszeretettel locsolgatott szurokfeketét is.) Lange nem kevésbé méretes képein a szürkébe hajló olvadt ezüst csúcsfények hol bánatos hattyúnyakakat idéznek, hol víz alatti liliomokat. Bár az *1982* címet viselő kompozíción a főalak mintha egy harisnyafejes géppisztolyos bandität sejdítene, dehát az embert tönkreteszik a horrorok és a krimik. Simonyi ecsetje úgy tapad a sörrel hizlalt emberszörnyekre, a *Szumo*-harcosokra, mint bokszmeccsek nézőterén törékeny perverz hölgyek tekintete az orrcsontot roppantó jól irányzott balhorogra. Még az elégedett sikkantást is hallani vélem. Lange ecsetje meg oly fáradtan leheli alig-formáit, mint a szépen formált füstkarikákat egy törtszívű agglegény az utolsó utáni kalandemlékein merengve.

A Simonyi–Lange közvetítette világ rossz, sőt kegyetlen. Az ember szeretne benne odacsapni és retteg, hogy őt csapják oda. Kioltja a szomszéd belét, és közben szenved a magánytól. De ez a világ – legalábbis a Dialógus tanúsága szerint – mégiscsak ki van fejezve, fel van dolgozva, meg van oldva. A két festő arra használja a művészetet, amire korunkban a leginkább szükség mutatkozik: ordas indulataikat és öngyilkos feszültségeiket *képpé* szublimálják. Ami Rostocktól Szarajevóig, Los Angelestől Hegyi-Karabahig ajánlható pszichoterápia. Tehát: ne csak virágot az ágyúcsőbe! Inkább ecsetet húzzon a kéz ravasz helyett. *(Ernst Múzeum)*

P. Sz. J.

VERONAFIERE

94. FIERACAVALLI
Nemzetközi Lótenyésztési, Lovassport és Lovászatifelszerelések Kiállítása

Olaszország - Verona, 1992. november 12 - 15.

A lovasvilág legjelentősebb nemzetközi seregszemléje.

A FIERACAVALLI-n való részvétel a legjobb alkalom minden magyar vállalat számára, mely európai piacokon keres partnerkapcsolatokat.

A kiállítást a Veronai Vásár szervezi.

Amennyiben szándékoznak kiállítóként, illetve látogatóként a vásáron résztvenni, vagy további ingyenes információt kapni, kérjük, vegyék fel a kapcsolatot a Veronai Vásárral, illetve annak magyarországi képviselőjével 1992. október 10-ig.

PROMO KFT
H-1074 Budapest - Dohány u 88.
Tel.: 142-5104, 142-6748 - Fax. 142-5589

ENTE FIERA DI VERONA
Viale del Lavoro 8 - 37100 Verona - ITALIA
Tel.: 00-39-45-588111 - Fax: 00-39-45-588288

94. FIERACAVALLI

A FIERACAVALLI vásár, melyet 1898-óta rendeznek meg, a lovasvilág egyik legfontosabb kiállítása.
Az ez év november 12 - 15-e között megtartandó kiállítás négy, zsúfolt programokkal teli napján kerül sor többek között a lovászati felszerelések szalonja, a versenyek, az árverés, a fajták bemutatója és a lovasturizmus szekciója megrendezésére.
A nagyvonzerejű rendezvények mindegyike nagyszámú közönséget hoz Veronába, hogy ott «élőben» tekintsék meg Olaszország legjelentősebb ló kiállítását.

Az elmúlt évben a kiállítás a siker tetőfokára jutott; a 600 tenyésztő több mint 1800 lovat mutatott be, említésre érdemes a 480 lovászati felszerelést kiállító vállalat, melyből 120 volt a külföldi cég mintegy 20 ország képviseletében. Ezenkívül 120 ügynökséget regisztráltak a lovas- és agroturizmus szekciójában.
A színvonalas rendezvény a Veronai Vásár 300.000 m2-nyi kiállítási területén zajlott le, és mintegy 130.000 lelkes látogatót fogadott.
A FIERACAVALLI vásár kitűnő lehetőséget nyújt a piac jobb megértéséhez, a következő évi tevékenység tervezéséhez, mivel a sportév és a tenyésztési ciklus végén, novemberben kerül megrendezésre.

A Veronai Vásár az utóbbi időkben nagy figyelemmel kíséri az új kereskedelmi lehetőségeket rejtő kelet-európai piacokat. A piac jobb megértésében és a kiállítások, így a FIERACAVALLI-ról szóló információk széleskörű terjesztésében a Veronai Vásár a milánói marketingre és kommunikációra szakosodott Reklama cégre, és annak magyarországi képviselőjére, a Promo ügynökségre támaszkodik.

CSUTAK Magdolna

CSITOROS SÁNDOR

Finn est

magántula

Finn kik

magántula

Finn kik

magántula

CSUTOROS SÀNDOR

ÚJ MŰVÉSZET

2000/ápr.

P - 9765

22.0.

a tervünket épp ott és milyen f
Ön bizonyára sokkalta jobban is
hogy sziveskednék megirni, ninc
alkalmas birtok. (A birtok egy
részét kertészetnek gondoljuk.)
lenne valami nagyobb gazdasági
kell hely.)

Még csak azt emlitem meg,
erre a célra s azt, hogy Hilsch
barátom 24.-e táján Pécsett les
beszélni a dologról. Addig nag
Urat, hogy sziveskedjék elmonda
levélben.

Az együtt munkálkodás remé

Művészet 1989/5

CSUTOROS Sándor

1

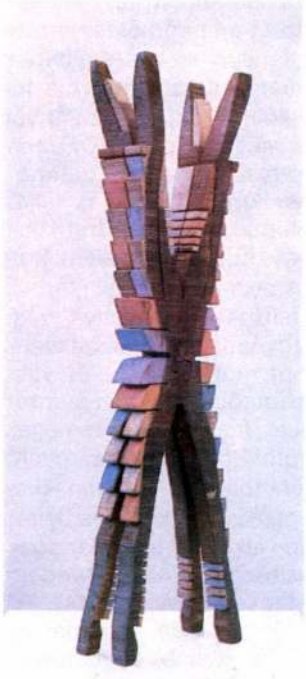

Veres Lujza

SZOBOR A SZOBORBAN

Csutoros Sándor pályaképe

Szinte megoldhatatlan feladatot tűzne maga elé az, aki* Csutoros Sándor *művészi pályafutását hagyományos módon, pusztán életrajzi adatai felhasználásával és egyes műveinek többé-kevésbé részletező, tételes elemzése révén próbálna bemutani.

3

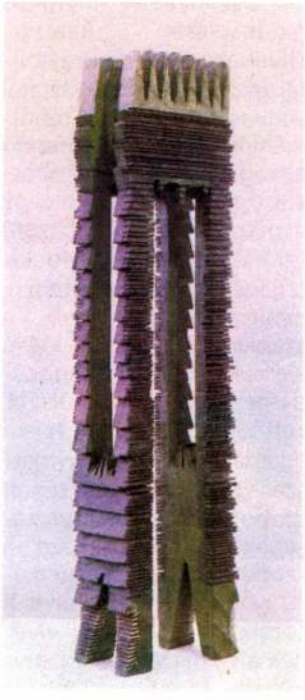

1 Csutoros Sándor: Szobor/Sculpture, pácolt fa, 1980-as évek
2 Csutoros Sándor: Mózes/Moses, pácolt fa, aranyfüst, 90 × 40 × 10 cm, 1980-as évek
3 Csutoros Sándor: Szobor/Sculpture, pácolt fa, 1985

2

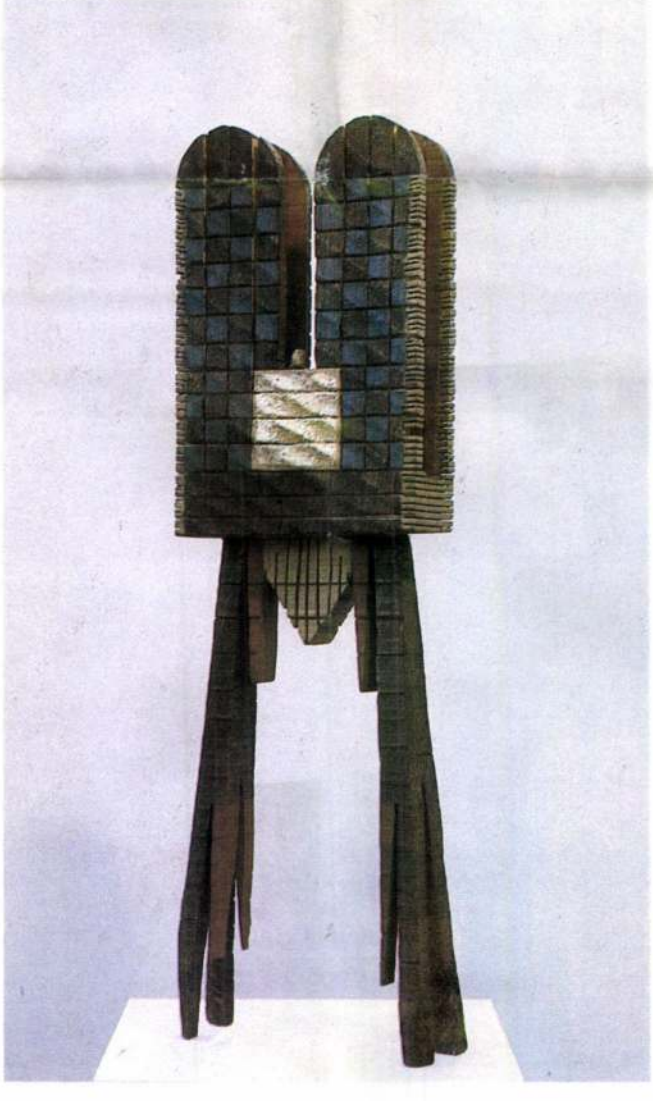

Csutoros Sándor szobrászművész összetett egyéniségének, valóságlátásának megismerése nélkül szobrai is némák maradhatnak.

Már életkora miatt is sok ellentmondás megélője a negyvenhét éves művész. Az 50-es évek szorítását éppen tizenévesen, a legsebezhetőbb korban élte meg. Őt és nála idősebb sorstársait, a „magyar sivatag e szomjazóit" (a kifejezés Csutorostól való) a 60-as években természetes módon hozta össze ez az életérzés. E baráti kör egyes tagjai alkották az úgynevezett *Zuglói kört*, amely *Hamvas Béla* szellemi vonzáskörében alakult ki 1964-ben. Tagjai: *Molnár Sándor, Nádler István, Csiky Tibor, Bak Imre, Deim Pál, Attalai Gábor, Hortobágyi Endre, Halmi Miklós* s (a legfiatalabb) Csutoros voltak. E kör tevékenységét nehéz rekonstruálni, de Csutoros szerint ez úgyis csak akkor és az ő számukra volt fontos.

Barátsága *Bódy Gábor*ral, filmszerepei, színházak számára készített díszlettervei, kapcsolata *Zala Márk*kal, *Latinovits Zoltán*nal mind emberi-szellemi nyitottságát mutatja, a valóság, az őt körülvevő dolgok mohó megismerési vágyán túl azok alakításának belső szükségletére is utal. Nem érzi magát „főfoglalkozású" művésznek, ez számára nem kenyérkereső tevékenység. Nem menedzseli magát, nem folyamodik önreklámhoz. Műterme az éppen adott helyiség, gyári műhely, ahol dolgozik, ahol kapcsolatba kerülhet az anyaggal. Nemcsak maga az alakítandó anyag lényeges számára, hanem az a közvetlen élményt nyújtó, természetesen szerveződő folyamat, amely révén a szobrászati tömeg kialakul, s a maga síkjaival, domborulataival és üregeivel önálló, új „valósággá" válik. A faanyagot sem fafaragó-, hanem szobrászszemmel nézi, annak tömegeit, formáinak térképző lehetőségeit kutatja.

Igen fontosak számára a grafikai előtanulmányok. Ösztönös módon, lendületből rajzolja meg egy-egy forma végtelen változatainak sorát, a motívum tér-

sík viszonyának folytonos módosulását keresve. (Ilyenek: sakkfigura-tollrajzok, Vénusz-idol vázlatai vegyes technikával, tanulmányként egy elkészítendő agyag-, majd bronzszoborsorozathoz). Szobrain vagy a gömbölyű és tömbszerű formák széltében való kiterjedését, vagy a hosszú, nyújtott, fölfelé törő, a szerves növekedést idéző elemek hosszanti tagozódását fedezhetjük föl. (E kettő leggyakrabban társul egymásssal). Az aranymetszés szabályai szerint tagolt szobortestek tömegosztásának fontos eszköze a szobor belsejében keletkező mélyedés, úr, illetve a „szobor a szoborban" elvének alkalmazása, a pozitív-negatív formák egymásba játszásának, egymáson való áttünések összetett képi eszközei.

A tömb fellazításának sajátos módját mutatják szalagfűrésszel befűrészelt, hullámzó rovátkákkal tagolt és megmozgatott felületű kisebb méretű szobrai. Rendkívül gyorsan dolgozik, ez nagyobb lélegzetű megbízásaira (például vidéki köztéri szobraira) is áll. Műveinek készítési-alakítási folyamatába már részben beleolvad a befogadás eleme is: előre kibomlik, értelmezhetővé válik a tér és a formák viszonya a majdani befogadó számára. A szobrász egyben befogadó is, s a néző is részesül az alkotás élményében. Ez mindkettejük számára erkölcsi, szellemi fölismerés. Szigorú szellemi-etikai aszkézisét belső meggyőződésből, valami érdekében (és nem valami ellen) vállalja, ez biztosítja számára az állandó, felszabadító tevékenységet. Műveiről ezt vallja: „[a szobor] külön életet él, és ebben van ereje".

Korai művei egyik jellegzetes darabján, a *Függő formák I–II–III* kompozícióin a három, fából alakított gömbölyű test kiterjedését a fa körkörös erezete hangsúlyozza, s egyben a három plasztika egymástól való elfordulásának irányát is meghatározza. A *Függő forma* esetében a gömbölyű, önmagukban is teljes plasztikai értékű formákat egy függőleges elem köti össze, az elemek térbeli „felfűzését" valósítva meg. Ugyanezt a formaszekvenciát mutatják réz- és vascsüngői: a térbe együttesen függesztett tömegek különböző formáik, eltérő fénytörésük, ugyanakkor egymáshoz kötődésük révén alkotnak egy állandóan változó együttest (Modern Magyar Képtár, Pécs). Az alakítás elve azonos az 1972-es *Üveggömbsor-vízornamentika* című szoboregyüttesén (Balatonboglár, Kápolna), ahol vízzel eltérő magasságig megtöltött üveggömbök hasonló felfűzéséről van szó; a formák játéka változatos fénytörési hatásokkal egészül ki. Ugyanilyen, színes vízzel teli üveggömb-sort láthattak a nézők a veszprémi Vegyipari Egyetemen is (1976), a szobor sajnos a kiállítást követően elveszett.

Kisplasztikáinak további jellemző vonása a többnézetűség, a többféle módon való elhelyezhetőség. Kis ólomszobrának íves tömegét úgy alakította ki, hogy az többféleképpen állítható fel. Egykori iskolájában, a debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban helyezte el fali rézdomborítását (1980), mely gazdag homorú-domború felülete révén képviseli a mindig jelenvaló formajátékot. Mobil *Életfa*-szobrai ugyanebből az évből valók, amelyeket a Magyar Nemzeti Galéria mutatott be, s ezek jól szolgáltak az ottani vizuális gyermekfoglalkozásokhoz.

Két évvel később *Ja-Ko-Tánia* címen új szoborsorozatot készít (Tokaj, Szobrász Alkotótelep). A plasz-

4

tikai alakítás lényege ez esetben tömör, monolitikus tömbök roncsolása. Az anyagelvétel eredményeképpen a meglévő és hiányzó formák változatos egymásmellettisége jön létre. A szobrász „csipesszerű" elemeknek nevezi ezeket az egymásba kapcsolódó pozitív-negatív formákat.

Ezt az elvet követi későbbi kisplasztikáin is. A formálás fő eszköze a szalagfűrész, mely bordázott felületek kialakítására és tömegek hullámvonalakkal „beirdalt" fellazítására egyaránt alkalmas. A zöld, vörös és kék páccal való színezés e szobrok fontos eleme, de nem a tetszetősséget szolgálja. Az eltérő színű festékkel való beitatás az egyes formák, síkok jobb elkülönítését hangsúlyozza. A külső és belső megdolgozott felületek „átnézéskor" egymásra másolódnak. E szobrokra jellemzőek a fölfelé nyúló, hosszúkás elemek vagy a fogazott élek. A figurák néha antropomorfak vagy növényi-állati képzeteket keltenek. A hangsúly azonban mindig az egyedi, jelszerű formán van. Ezt jól illusztrálja a *Mózes-tábla*. A két kőtábla-alak csak kiindulópontja egy önálló, absztrakt térdoboz létrehozásának, melyen a szimmetria uralkodik. Hasonló ehhez egy koronaszerű elemben végződő hasábszobor is, középről eltávolított tömegével. X alakot idéző szikár formálást vagy vaskosabb, kinagyolásra emlékeztető tömegalakítást is megfigyelhetünk e sorozat darabjain. (Kissé „kilógnak" a sorból ívesen kifűrészelt, fogazott körvonalú, szinte lemezzé vékonyított szobrai.)

Nagyméretű térplasztikáit számba véve az egyszerűbb tömegalakítástól az ívesen képezett, egymáshoz additív módon kapcsolt, bonyolult tömegű együttesekig jutunk el.

5

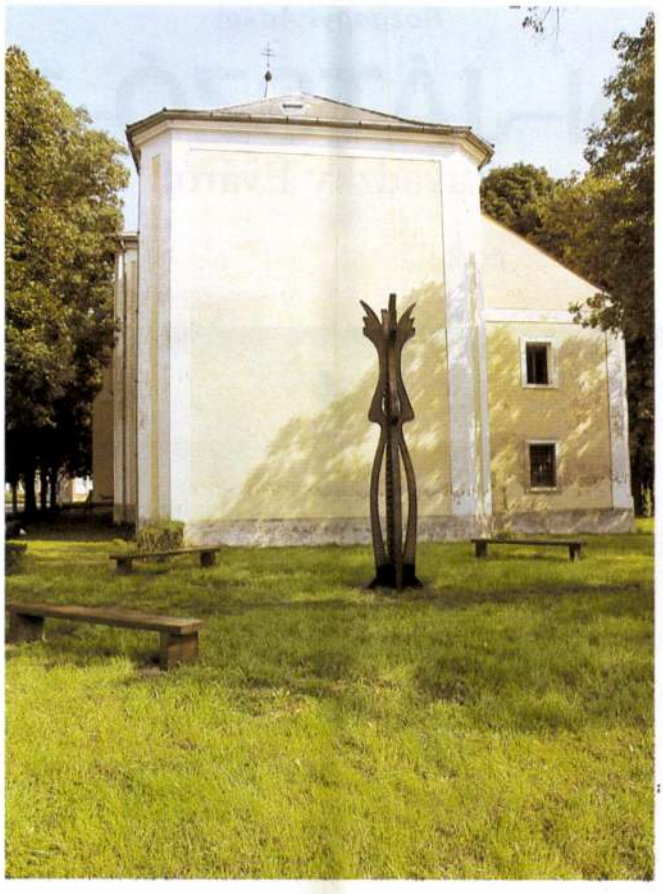

4 Csutoros Sándor: Oszlopszobor/Column Sculpture, fa, víz, 4 m, 1986
5 Csutoros Sándor: Lenti szarvas/Deer of Lenti, tölgy + 4 pad, 430 × 100 × 100 cm, 1986 (fotók Csutoros Sándor)

A kabai II. világháborús emlékmű hét darab, egy talapzatra helyezett és az elesettek bevésett neveivel ellátott kopjafaegyüttese nagyon egyszerű, a Hajdú-Bihar megyei református község jellegét hordozó emlékmű. (A kivitelezésben *Gál János* fafaragó népi iparművész és *Takács Attila* vésnök vettek részt.)

Hogy milyen fontos Csutoros számára a térplasztika környezete, azt a hajdúszoboszlói gyógyfürdő *Szivárvány-kapuja* is mutatja (1985). Középen egy hatalmas fémív alkot egy félköríves kapuformát, melyet kétoldalt fent három-három újabb induló félív kísér, az íveket vízsugár egészíti ki. A kapu egy félkör alakú medence közepén, egy azt átszelő út felezőpontjában helyezkedik el. E fém-víz plasztika önmagában is elhitető erejű látvány, de mértanian szerkesztett környezete révén felülnézetből is érdekes összhatású. Szintén Hajdúszoboszlón helyezte el a szobrász nagy, négyméteres *Sámán* című oszlopszobrát, belekomponálva a vízsugár függőleges elemét. Összeboruló fogazatok képezte nyíláson át tűnik föl az örökké folyó, rejtett forrású hajszálvékony vízszál. Ez a plasztika gerincét, „lelkét" alkotja, s egyben tengelye a belső levegőmagnak.

1986-ban faragja a *Lenti szarvast*, melynél a szobor belső magját egy fogazott „gerinc" alkotja, a külső részt viszont lágyan összefogott s fent koronává terebélyesedő ívek képezik. Egy templom oldalánál, kis füves téren áll ez a könnyed plasztika, amely a hozzá tartozó padokkal sajátosan bensőséges környezetet teremt. Zalabaksán a pórszombati új óvoda környezetének alakításánál a stilizált alakos díszkerítés és kapu (hossza: 40 m; fenyő, akác), valamint az autóbuszváró rusztikus együttese alkot egységet.

Kapcsolata nem szakad meg Zala megyével. Emberi-alkotói válságából tiszta tudattal kikerülve, örül a Zala Megyei Tanács egyéves ösztöndíjának (1987): tíz Zala megyei település számára 13 db nagyméretű köztéri szoborművet készít, mindössze másfél év alatt. (Ezekről videófilm is készült.) Rádiháza Állami Gazdaságának méntelepén ácsszerkezetű zsindelyes „mementó"-barlanglábat készített, mely önálló szobor. Ugyanez mondható el a rédicsi *Padszobor*ról, valamint a letenyei *Patak híd*ról. A zalakarosi *Életfa* és környezete fogalmilag utal a gyógyhelyre. A lemetszett végű ágak megannyi bordaként, széles ívben „nyújtóznak ki".

Talán legjelentősebb a bagodi – *Makovecz Imre* által újjáalakított Faluház parkjának három szobra – *Metamorfózisok zalai útszéli keresztre*. A népies keresztformát fűrészfogas és „agancsos" elemek egészítik ki. Maga Csutoros így ír erről: *„Malonyay* néprajzfeldolgozó kötetéből választottam az 1800-as évekből származó... útszéli keresztet. A kereszt »magán hordja« a zalai dobságot, szarvai között a Napot, fokbeosztású koronája jelölheti a Nap járását, a múló időt. A fogas korona éveket számláló gerinccé, a Föld jelentésű idomok nőneművé, a szarvak az ég felé nyúló szabadságot kereső hímnemű jelképekké alakulnak."

Rozgonyi Ádám

SZÍN–JÁTSZÓ–TÉR

Zavadzky Évától

1

Alig érzékelhető raszter, divatos színek, sehová nem tekintő, mégis sokat látó tekintetek. *Zavadzky Éva* keramikus különös úton jár. Finom rajzú, törékeny arcok, reliefszerű alig domborművek, néhány kúp forma – futurista űrállomás vagy letűnt idők tanúja piramis – dísztárgy. Színei: a fehér, a sárga, a piros, a kék, a fekete és újra csak a fehér.

Mi tesz egy tárgyat fontossá? A funkciója, a formája, az anyaga, a benne megtestesülő korszellem, alkotójának kéz- és szellemjegye, vagy az, hogy tág tere a szívesen kalandozó fantáziának? Esetleg az, hogy remek vegyülete a lemondó, múltba révedő dekadensnek és a vidáman hányaveti divatosnak? Ki tudja? Zavadzky tárgyai, munkái játszóterek. Olyan vidékek, amelyeken a fogódzót elfogadó képzelet szívesen jár.

A művészettörténész előszeretettel állítja áldozatáról, a művészről – akinek alkotásával épp foglalkozik –, hogy az illető fontos alkotó. Jelentős, mert hisz az a történész számára, aki ezt legkönnyebben úgy emelheti a személyes kíváncsiság feletti esztétikai minőségbe, ha azt bizonygatja, a művész alkotása önmagában fontos. Ekkor szokott működésbe lépni a műtörténet hosszú és sokszor hamis levezetéseinek egyike, nevezetesen annak bizonyítása, hogy a művész mennyire fontosnak tekintette saját alkotását. Hiszen ha sikerül bebizonyítani, hogy maga az alkotó is tisztában volt műve jelentőségével, a bírálónak már félig nyert meccse van: legalábbis már második azoknak a sorában, akik az adott tárgyat fontosnak tartják. Én fontosnak tartom Zavadzky tárgyait, és talán nem utolsósorban azért, mert a művekből az is sugárzik, hogy alkotójuk nem a szó hagyományos értelmében tartja fontosnak őket. Azt sugallják, hogy készítőjük is mintha ugyanabban lelte volna alkotás közben kedvét, mint a néző, amikor a kész művet szemléli: a játékban. A játék lényege pedig abban áll, hogy hogyan hoznak létre szinte alig összeférő elemek új minőséget. Ez a minőség Zavadzky tárgyainál nem magában van – igényli a néző részvételét. A művek nem önmagukban, hanem a valóságban létező színek, formák, testek áradatához képest jelentenek valamit. Csak akkor „használhatók", ha az ember (alkotó, néző, mindegy) kitalálja azt a rendszert, amely szerint e tárgyakat használni kívánja. Ebben pedig a néző gyermekké válik. A játszótereket tervező, létrehozó felnőtt sincs tisztában azzal, milyen rend, milyen fantázia lesz az, amely szerint a felhasználó, a gyerek, a ját-

DOROTTYA GALÉRIA

BUDAPEST V. DOROTTYA U. 8. TELEFON: 118-3899
NYITVA: NAPONTA 10-18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10-14 ÓRÁIG, VASÁRNAP ZÁRVA
OPEN: 10 A.M.-6 P.M. EVERY DAY, 10 A.M.-14 P.M. ON SATURDAY CLOSED ON SUNDAY
A belépés díjtalan / Entrance is free

CSUTOROS SÁNDOR (1942–1989) EMLÉKKIÁLLÍTÁS
IN MEMORY OF SÁNDOR CSUTOROS (1942–1989)

1994. december 15 – 31. / December 15 – 31, 1994

Csutoros Sándor a magyarországi avantgárd művészet jelentős alakja. Ez év elején gyűjteményes kiállítása volt a Vigadó Galériában. Jelen kiállítással halálának 5. évfordulójára emlékezünk.

An important personality of Hungarian avantgarde art, Sándor Csutoros's works were shown early this year at the Vigado Gallery. This exhibition is to commemorate the 5th anniversary of his death.

Megnyitó: 1994. december 15-én, csütörtökön 18 órakor / Opening: 6 p.m. Thursday, December 15, 1994
Megnyitja: Csáji Attila festőművész / Opened by: Attila Csáji, painter

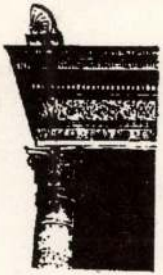

MŰCSARNOK / PALACE OF ART

1146 BUDAPEST, DÓZSA GYÖRGY ÚT 37.

TELEFON: 122-9425, 122-9041

FAX: 122-3235

1994/95
TÉL
WINTER

A budapesti Műcsarnok minden közeli és távoli barátjának szép Karácsonyt, boldog Új Évet és kellemes Farsangot kíván!

The Palace of Art staff wish all their close and distant friends a merry Christmas, a happy New Year and pleasant Carnival time.

CSUTOROS Sándor

CHIKÁN Bálint: Hol rontjuk el. = Magyar Hirlap, 25.évf.5o.sz. 1992. febr. 28. 13.p.

Bp.,Fészek Galéria, Molnár László, 1992
Bp.,Vigadó Galéria, Csutoros Sándor, 1992
Bp.,Árkád Galéria, Finn iparművészet, 1992. - kortárs

Csutoros Sándor
„Lenti Szarvas" Tölgyfa 430x100x100 cm
Lenti 1986

CSUTOROS Sándor szobrász

TV.I. 1992. febr.15. (H)arc kép / Szemadám györgy műsora

Csutoros S. Vigadó Galéria-beli emlékkiállátásáról beszélt
Fia, Keserü Katalin, Dom Péter, Csáji Attila, Frank János.

Csutoros több filmben is játszott: Amerikai Anzix, Nárcis
és Pszichè stb.
A kiállitására azért nem készült katalógus mert egy szponzor
sem vállalta a költségeit

FABINI (Jozef).- in :
I974. pp 28-29 : 6 ill

FULLA (Ludovit).- in :
I974. pp IO-I3 : 4 ill

HLOZNIK (Ferdinand).-
n°3, I974 . pp 40-4I :

JIROUDEK (František).-
n°5, I974 . pp 22-25 :

Yougoslavie

LUBARDA (Petar).- in :
Fév., mars I974 . pp 7

Csutoros Sándor, szobrász

„29 éves szobrász!" Egy bűnügy egyik szereplője.

Bende Ibolya: Mi történt a Sándor napi ünnepségen 8.

ESTI HIRLAP, Br. 1971. nov. 11.

CSUTOROS Sándor

Népszava 1999. dec. 7.

Emlékkiállítás

Csutoros Sándor szobrászművész halálának tizedik évfordulója alkalmából kiállítást rendez a Szinyei Merse Pál Művészeti Alapítvány a Pest Center Galériában (Bp. VII., Peterdy u. 15.). A megnyitót Takács Ferenc irodalomtörténész tartja ma, 18 órakor, köszöntőt mond Csáji Attila festőművész.

CSUTOROS Sándor

Vaba Andrea: Ja-Ko-Tánia, avagy a mágikus művészet jelenvalósága. Csutoros Sándor és a primitivizmus. = Kutatások Pest megyében I. Szentendre, 1997 166-175. l

ek sincs joga ahhoz, hogy
y milyen kifejezéseket vá-
mazásához" [24./]. KIM ezt
erkesztésének és karbantar-
yalja: "Két jellemző felfo-
Azt, amely az UNESCO
nlóan a tudást statikusnak
szerint "új" tudás csak a-
övekvényeként keletkezhet.
kodnak a tezauruszok jelen-
ei is. A legtöbb információ-
csak akkor vesznek fel új
kapcsolata a tezaurusz
tó, mintha csak azt monda-
olkodik helyesen, ha az én
25./

VIGADÓ GALÉRIA
MT REKLÁMIRODA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Nemzeti Kulturális Alap
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

SZŰRENON

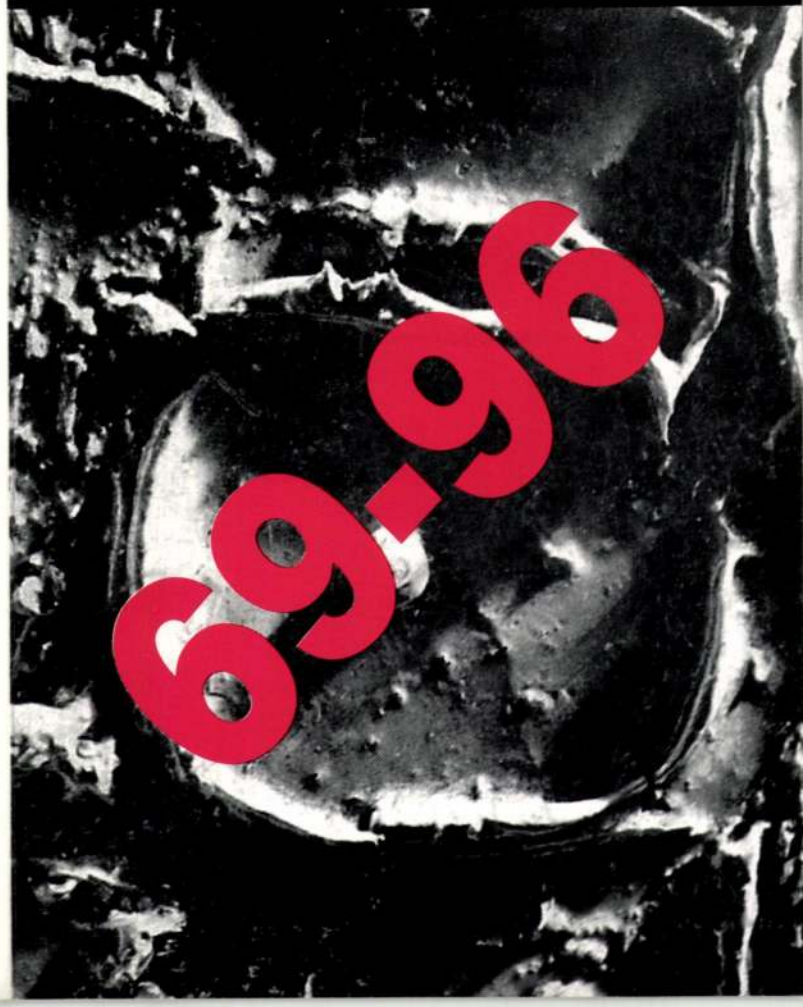

A Vigadó Galéria
(Budapest V., Vigadó tér 2.)
tisztelettel meghívja Önt
1996. november 8-án 17 órára

SZÜRENON 69-96

kiállításra

Megnyitja:
LÓSKA LAJOS
művészettörténész

Megtekinthető: 1996. november 8-tól -24-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Bocz Gyula
Csáji Attila
Csutoros Sándor
Haraszty István
Haris László
Ilyés István
Karátson Gábor
Lantos Ferenc
Papp Oszkár
Pauer Gyula
Prutkay Péter
Türk Péter
Veress Pál
Zeisel Magda

CSUTOROS Sandor

CSUTORÁS SÁNDOR

KESERÜ Katalin: A jövő embere : Csutorás Sándor szobariról. = Kortárs, XXXV.évf. 2.sz. 1991 122 - 128.p. ill.

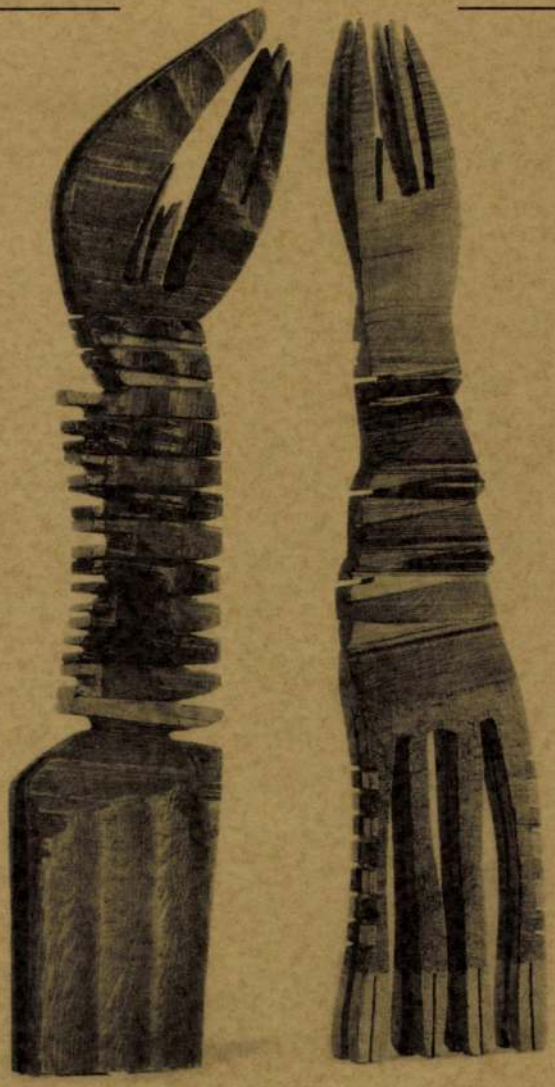

A kiállítás támogatói:

Nemzeti Kulturális Alapprogram
Soros Alapítvány

Liget Catering Kft.
Novotherm '98 Kft.
Richter - Csutoros Kulturális Szolgáltató Betéti Társaság

Bulyovszky család

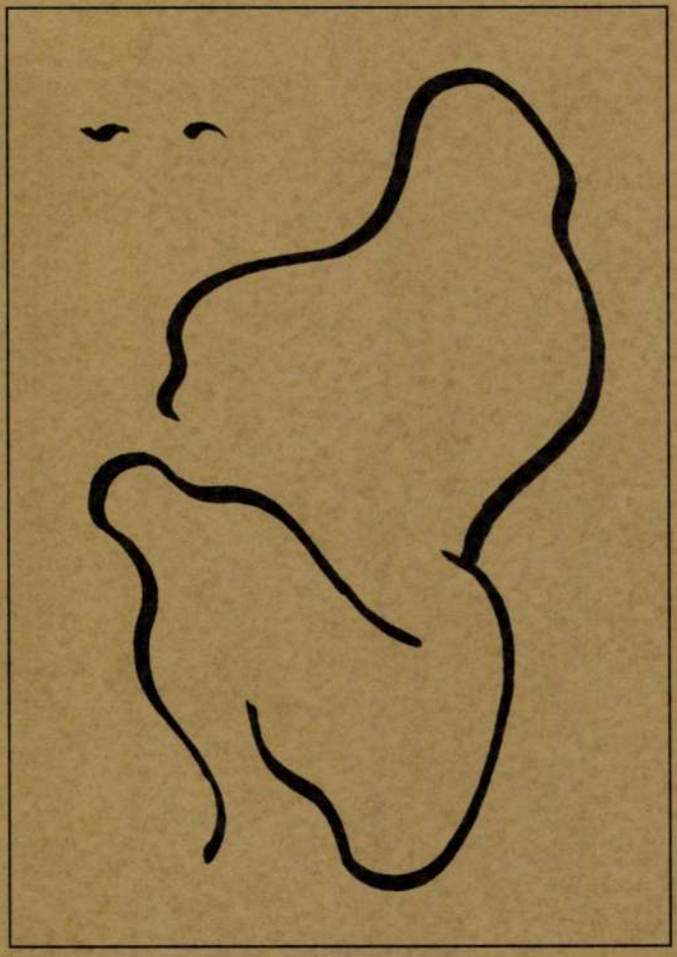

MEGHÍVÓ

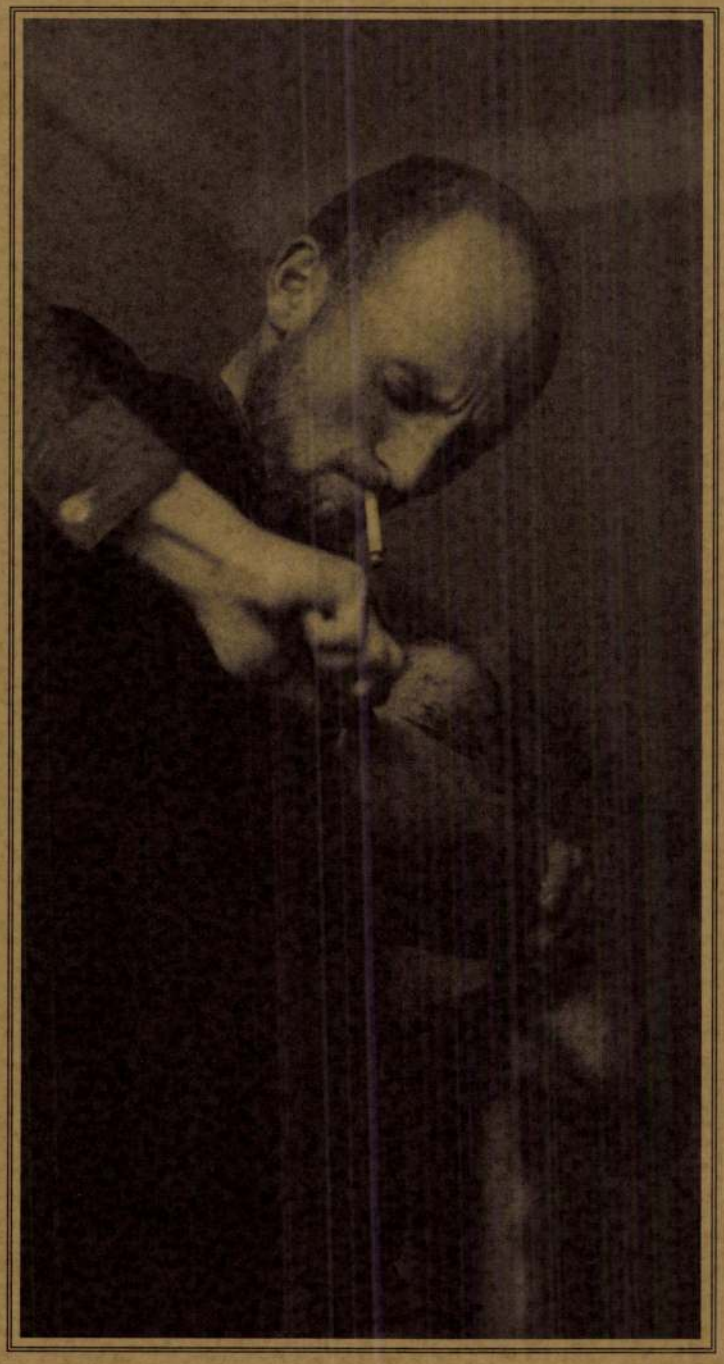

Csutoras Sándor

CSUTOROS SÁNDOR

A Színyei Merse Pál 1920/1992
Művészeti Alapítvány
tisztelettel meghívja Önt és
kedves családját

Csutoros Sándor

szobrászművész halálának 10. évfordulója
alkalmából megrendezett emlékkiállításra.

A kiállítás helyszíne:
PEST CENTER GALÉRIA
Budapest, VII. kerület, Peterdy u. 15.

A megnyitó időpontja:
1999. december 7. kedd, 18 óra

Köszöntőt mond:
Csáji Attila festőművész

A kiállítást megnyitja:
Takács Ferenc irodalomtörténész

Zenél:
Kósa Gábor

Rendező:
Verba Andrea művészettörténész

A kiállítás nyitva:
1999. december 24-ig,
vasárnap kivételével 13-18 óra között.

Kultúra és Közösség

1990/4
(Avantgarde szám)

Csutoros Sándor (1942-1989)

Két önvallomás

26 éves vagyok. Munkámat és életemet kísérletnek tekintem. Emberlétem realizálására törekszem. Intellektuális és ösztönös felismeréssorozatra gondolok. Munkavégzésre. Az ember és a személyiség története — az emberréválás története. A nem megistenülés folyamata. Önmagunk burkának tágítása, hogy erőfeszítéseink, történetünk által embervoltunkat felismerjük. A tragédia tagadása, a kereszt tagadása. Részesei vagyunk egy új természetértelmezés születésének. Számomra bizonyság, hogy a valóság (világegyetem) nagyon jól megvan ember és szobor nélkül, csak az embernek van szüksége a valóságra, mint eszközre. Az emberréválás szövetében hiszek. Abban, hogy az ember egyedül van. Nincs világküldetése, csak feladata, önmagával és társaival szemben. Egyetlen lehetősége az élet, a béke megtalálásának lehetősége.

A szobor nem a valóság illusztrálására szolgál. Az illusztratív megformálás (pl. klasszicista) elfeledtette velünk, hogy a szobrászat lényegileg a tömeg tagolása. Az új plasztika a tiszta szobrászi elemek egymáshoz és a fényhez való vis- letes, tompa-éles, kicsi-nagy, em- sához és így a szobrászi kifejező arány, textúra, szín mind más- magát, hiszen a forma is csak es- kontaktusban hiszek. Abban a t- tett valóság (a szobor) felfedez- közvetlen kapcsolat. Nem egyaz- Asszociációi önmagán belül rejl- ad. (Budapest, 1968. szeptembe-

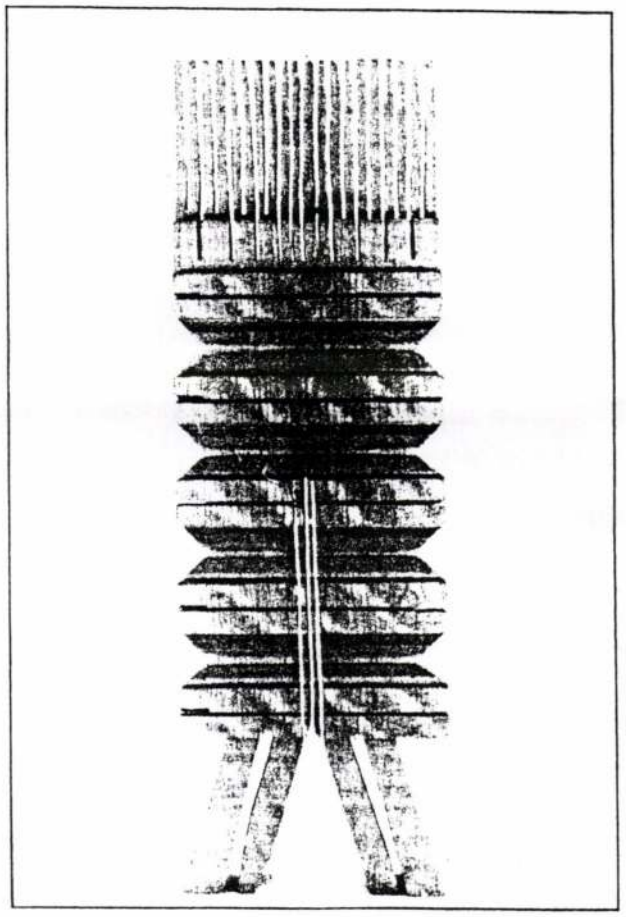

Csutoros Sándor: Jokatánia XV.

Nem külső megfigyelőként - megyében, Kismarjában eleven- bennem a távoli időből hozott fo-

Nemcsak motívumokra, sok- viszonyára - a mángorlóhullám- levegőtömegek — szerveződésé-

Nem vagyok népművész, de - törvényeinek tisztelete, alázatos -

Utamnak kalandot, keresést,

Érdekel az anyagtalan, láthat- a tömeg hiánya, mely kizárólag -

Érdekel a sötétség, a fény telj-

Budapest, 1985. má-

Öninterjú (*

„Cs.: Annak idején mi sokan a tehetségünk. Tudattalanul, n- saját nyelvére fordítva, én a kép- hatvanas években valamilyen m- Gáborra, Latinovits Zoltánra, - Hajnóczy Péterre és a kevésbé k-

Bódy Gábor első nagy játék- főszereplője voltam. Igazán a f- gunkat. Ő volt a fiatalabb, de é- éreztem magam az általa rám -

Latinovits Zoltánnal egyik e- akar. Kocsiján hordta ismerős- közönség, csak hárman voltun- előtti időben — lakásán — ezek-

X: Barátaidtól hallottam, ho- mi sem történt volna, lelkesebb-

Cs.: Az alkohol és körülmén- Szeretteim és a szakma kényt- mélypontján mégis sikerült eg- eddigi életem. Alkotási vágy fo- sikerült. Frenetikus boldogság, - tább tudatú pillanatomban élet- negyedév alatt helyreállították -

* A magnetofonra mondott Önin- Irodalom, 1988. május 13., 12. o-

egymáshoz és a fényhez való viszonyuk, téri vonatkozásuk megszervezése. Telt-üres, gömbölyű-szögletes, tompa-éles, kicsi-nagy, emelt-mélyesztett formák közötti kapcsolatok. A tömeg alapvető felfogásához és így a szobrászi kifejezés benső törvényéhez viszonyítva reprezentációs eszme, hasonlóság, arány, textúra, szín mind másodlagosak. A szobrásznak a formák összefüggéseivel kell kifejeznie magát, hiszen a forma is csak eszköz. A szobor is csak az. A szobor és nézője kapcsolatában, egy élő kontaktusban hiszek. Abban a találkozásban, mikor a néző érzelmileg alkalmassá válik egy új teremtett valóság (a szobor) felfedezésére. Mikor meglátja, hogy a szobor és a külső világ között nincs közvetlen kapcsolat. Nem egyazon rendszerhez tartoznak. A szobor külön életet él és ebben van ereje. Asszociációi önmagán belül rejlenek. Egy belső rendteremtés vizuális élményét, — szabadságélményt ad. (Budapest, 1968. szeptember)

* * *

Nem külső megfigyelőként közeledtem a népművészethez. Tizenöt éves koromig Hajdú-Bihar megyében, Kismarjában elevenen vett körül a népi kultúra tárgyi világa. Divatok nem fedhették el bennem a távoli időből hozott formakincset.

Nemcsak motívumokra, sokkal inkább a tiszta plasztikus elemek egymáshoz, fényhez, térhez való viszonyára - a mángorlóhullámú, gerebenfogú, kaszaélű, kocsógsimaságú tömegek, boltívekbe zárt levegőtömegek — szerveződésére gondolok.

Nem vagyok népművész, de közös lehet bennünk a szerszámot fogó ember felelőssége, az anyag törvényeinek tisztelete, alázatos alakítása.

Utamnak kalandot, keresést, játékot — a szoborkészítést választottam.

Érdekel az anyagtalan, látható árnyék, mely direkt fényt, tömeget feltételez. Maga az árnyék, mint a tömeg hiánya, mely kizárólag vizuálisan érzékelhető.

Érdekel a sötétség, a fény teljes hiánya, a csak tapintással érzékelhető kisebb tömegek tagolása.

Budapest, 1985. március

Öninterjú (részlet)*

„Cs.: Annak idején mi sokan elindultunk ebben a kurva Magyar sivatagban. Hajtott a vérünk, meg a tehetségünk. Tudattalanul, majd tudatosan eltéríthetetlenül az igazság keresésére indultunk, ki-ki a saját nyelvére fordítva, én a képzőművészetre. Azokról beszélek, akik tehetségük folytán kiváltak és a hatvanas években valamilyen módon találkoztak. Megfogyatkoztunk. Akik közel álltak hozzám: Bódy Gáborra, Latinovits Zoltánra, Huszárik Zoltánra, Zala Márkra, Baranyi Tomira, Szigeti Károlyra, Hajnóczy Péterre és a kevésbé közismertekre gondolok.

Bódy Gábor első nagy játékfilmjének — a Mannheimben fődíjat nyert Amerikai anzix-nak — egyik főszereplője voltam. Igazán a filmforgatás hosszú ideje alatt együtt töltött idő pecsételte le barátságunkat. Ő volt a fiatalabb, de érdekes módon a későbbiekben is féltő, óvó barátságot kaptam tőle. Jól éreztem magam az általa rám osztott szerepben.

Latinovits Zoltánnal egyik egynapos kiállításom során ismerkedtem meg. Értem üzent, hogy látni akar. Kocsiján hordta ismerőseit a kiállításra. Később kiállításaimra akkor jött, amikor nem volt közönség, csak hárman voltunk. Ady kuruc verseire nagyméretű bábszobrokat készítettem. Halála előtti időben — lakásán — ezek megjelenítésén dolgoztunk. A forgatókönyv örökre ott maradt.

X: Barátaidtól hallottam, hogy Csutoros egy évtizedig spirituszban ázott, most feltámadt és mintha mi sem történt volna, lelkesebben dolgozik, mint valaha.

Cs.: Az alkohol és körülményeim körülbelül tíz évre valóban kizártak a körülöttem mozgó világból. Szeretteim és a szakma kénytelenek voltak tudomásul venni pusztulásom. Aztán nyomorúságom mélypontján mégis sikerült egyszer minden kibújótól megszabadulnom és hazugság nélkül láttam eddigi életem. Alkotási vágy fogott el, és rövid idő alatt egy faszobor sorozatot készítettem. Munkám sikerült. Frenetikus boldogság, majd elbizakodottság és még erősebb alkoholizálás követte. Egy tisztább tudatú pillanatomban élettársam szinte néma kérésének engedve kórházba vitettem magam, hol negyedév alatt helyreállították egészségemet."

* A magnetofonra mondott Öninterjúból részleteket közöl Frank János Csutoros filmjei c. cikkében. (Élet és Irodalom, 1988. május 13., 12. oldal)

Kultúra és Közösség
1990/4 (Avantgarde ...)

irvári Nádasdy-kastélyban a
sapat várta másnap reggelre
inek látogatását. Irígyei éj-
szatolták, durva roncsolással
gdurvább szakmai hibának
lindulástól idegösszeomlást
az emberi silányság okozta
ékesek eltusolták az ügyet,
irének elégtételt. A sérelem
Műemléki Felügyelőségnek,
estaurálással, s ezután teljes

gszüntetését dokumentálja,
zet — és a nyugati modern
ő fokozatait: olykor képek
látványszerű ábrázolástól a
). Motívumai, formái, soha-
véki barangolásai során újra-
tványt megörökítő tájképei,
at ábrázolnak. Olyanok vol-
a légtornásznak a mindenna-
apján.
k az uralkodóak a művésze-
zat hívévé szegődni, hanem
művészeti eredményeket. A
ifejezés szolgálatába állítja a
kat és az amorf alakzatokat.
ntos szerkesztésre és az ér-
alakításra. A teljesen absztr-
akt, figuratív képzettársítást
atár mezsgyéjén születő, kife-
uttes hirtelen megelevenedik
s értelmében ezek a motívu-
, sem építménnyé — mielőtt
iguratívba, újra az absztrakt
állandó belső átalakulásban
ködésével tárulkozik csak fel.
amorf (informel), a szögletes
formák együtt, ugyanazon a
ödésben. Ezekkel a hatvanas
ekkel jónéhány esztendővel
t. Ám Czumpf esetében nem
nponált különböző részmotí-
tésről. Ezeknek a műveinek
zatai idején meggyőző példát
— az organikus képi gondol-

kodás jegyében is lehet az eddigi eredményeket ötvözni, összegezni. E képei jobbára ismeretlenek, a kritika részéről még nem részesültek kellő figyelemben. Az 1969-es bielefeldi és az 1970-es oldenburgi kiállításon csupán konstruktív jellegű művei szerepeltek, melyek alapján a nyugatnémet kritika a Kassák-Moholy Nagy vonal folytatójaként értékelte Czumpf Imre képeit, holott ekkor már a nyugati művészet szempontjából is újszerűnek tekinthető művei megszülettek.

Élete utolsó félévtizedében az emberi lét, a természeti és kozmikus létezés, a születés és elmúlás problémáinak vizuális megfogalmazása, a végső kérdésekkel való szembenézés foglalkoztatta. E viaskodás során a létért való küzdelem, a keletkezés és elmúlás illúziótlanul, a maga könyörtelenségével tárul fel. (Küzdő formák), más képeken mítikus színezetet kap (Perui istenség), vagy jellegzetesen spirituális megfogalmazást nyer (Metamorfózis). S közben az önnön sorsának értelmét kereső képi meditációk sora is megszületik.

Tragikus sors az övé, hisz elemi jogaitól, a neki járó anyagi javaktól megfosztva, igazságtalan félreszorítottságban kellett létrehoznia életművét. Boldog sors az övé, mert belső integritását úgy őrizhette meg, hogy kiteljesítette önmagát; a legmagasabb rendű örömöt, a teremtés örömét érezhette nap mint nap, egy önálló arculatú alkotói világ birtokosaként.

Csutoros Sándor

„26 éves vagyok. Munkámat és életemet kísérletnek tekintem. Emberlétem realizálására törekszem."

(Csutoros Sándor: Önvallomás, 1968.)

...Három gúnár kiabál,
Napnyugatnak-támadatnak száll,
Száll a kakukk fészkére,
Ki lesz kakukk vesztére?...

(Gyermekmondóka)
(Ken Kesey: Száll a kakukk fészkére)

Az idézetek nem önkényesen és nem is hosszas keresgélés után kerültek egymás mellé. Hirtelen tolultak fel bennem, most, hogy napok óta az ő sorsán, sorsának értelmén és abszurditásán gondolkodom. A katalógus bevezetőnek készült önvallomás megírása idején Csutoros telve volt erővel és bizakodással. A második idézetet, kedvenc regényének mottóját a Garay utcai lakás konyhájában skandálta nekem fél évtizede, értelmezve és nyomatékosítva a párhuzamokat, a gondolatritmusban megbúvó jelentésváltozást azzal a reménykedéssel, hogy elkerülhető a leselkedő végzet. Az indulás öntudatos magabiztosságából hogyan lett rossz sejtelem, a végzet faggatása? A kísérletből miért lett egyben önrombolás is? Az értéket teremtő embert miért taszította önrombolásba, romlásba egy sunyi kor, a tehetségtelenek és a tehetségüket elalkudók, az élősködők törvényes bűnszövetkezete?

1942-ben született református papi családból, anyja pedagógusként dolgozott, széleskörű tudását, szellemi érdeklődését arra használta fel, hogy fia előtt minél tágabb szemhatárt

nyisson. Az érdekes cikkeket, folyóiratszámokat rendszeresen elküldte fiának, hol egy Bibó-tanulmányt, hol egy Hevesi Sándor cikket. Sándor beszélgetés közben gyakran hivatkozott ezeknek a cikkeknek egy-egy emlékezetes gondolatára. Apja a Hajdú-Bihar megyei Kismarja község lelkésze volt: emberséges és szigorú, gondos pásztora nyájának, aki az idők változásával osztozni kívánt a parasztok sorsában és papi teendőinek ellátása mellett maga is vetett, aratott, együtt dolgozott az emberekkel. Egy-egy egyházkerületi értekezlet után, a családi asztal mellett, dörgedelmesen ostorozta a békepap püspököt, eszét tárgyalilagosan elismerve, erkölcsét elmarasztalva. Nem volt megvetője a földi örömöknek sem. Közös barátunk Theisler György meséli, hogy egy ízben amikor Kismarjára látogattak, Csutoros tiszteletes úr szabad tűznél, bográcsban mindenféle húsokból kiváló gulyást varázsolt, és a diófa alatt megterített asztal mellett, a sziporkázó-hunyorgó csillagos ég alatt hosszan és szenvedélyesen fejtegette, miért nem járhatott Gagarin az űrben. Eme patriarchális közülmények közül egy még mindig bensőséges almamaterre talált a debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban, ahol osztályfőnöke, későbbi barátja, pályájának hűséges figyelemmel kísérője, Debreczeni Tibor egyengette útját. Érettségire már azzal az eltökélt szándékkal készült, hogy szobrász lesz. Felvételizett a Képzőművészeti Főiskolán, de nem vették fel. Végére akart járni, mi is az, amit a szobrászoknak tanítanak, és ezért modellnek jelentkezett. Két hétig ült és állt modellt Pátzay Pál osztályán, itt belülről megismerhette a főiskolán uralkodó szellemet. Két hét után azt mondta magának: „Innen ki! Ebből elég!" Főiskola helyett az újpesti Faszobrász Szövetkezetben, nagytudású, ősz szakállú öreg mesterektől tanulta a díszítőszobrászatot – s kiemelkedő tehetségére való tekintettel – a szokásosnál jóval rövidebb tanulmányi idő után megkapta a faszobrász oklevelet. Ezután a Szépművészeti Múzeumba került restaurátor gyakorlónak Németh Kálmán szobrászművész mellé, aki jóindulatú buzgalommal tette tönkre a felvidéki oltárok szobrait. Németh expresszív népi szobrász volt, a maga művészetében egyéni és kiváló, de a lőcsei, szepességi gótikus szobrok restaurálásához szükséges mesterségbeli tudásnak kevéssé volt birtokában. A bensőséges mester-tanítvány viszony – Csutoros egy ideig Némethnél lakott Fóton – hamar megromlott. Egy heves vita után otthagyta a múzeumot és elment a metróépítéshez dolgozni. A szakításban szerepet játszott az is, hogy ekkor már Csutoros hasonló törekvésű fiatalokkal talált kapcsolatot. A Molnár Sándor fetőművész által szervezett Zuglói Körnek lett tagja, ahol véleményt cseréltek, vitatkoztak, idegen nyelvből fordított, a modern művészet irányzatait ismertető szövegek, dokumentumok, albumok jártak kézről-kézre, hallgatták Hamvas Béla előadásait – nem sokszor, mert a fiatal művészek egy ízben az előadás hallgatása helyett, a mester színe előtt összevesztek, s az némi türelmes várakozás után diszkréten távozott.

Csutoros ebben az időben egy transzformátor-házban lakott, és életművének első darabjait a Duna-parton faragta, s a napi penzumot teljesítve, a készülő szobrokat – egy stilizált, bálványszerű fejet és egy Anya gyermekkel kompozíciót – elrejtette a vízben. Később, amikor műhelyhez jutott, fát kezdett faragni. E szobrain az archaikus művészet, a törzsi művészet és a modern plasztika hatása egyaránt megmutatkozott. Ezekből rendezte meg első kiállítását Petri Galla Pál lakásgalériájában. A kiállítást Károlyi Mihályné is látta, akinek rendkívül megtetszett egy expresszíven megnyújtott, végsőkig egyszerűsített, stilizált szobor; nem csupán esztétikuma miatt, hanem azért is, mert a figura karaktere, testtartása számára valamiképpen a nagy bálványt, férjét idézte. A szobrot meg akarta vásárolni, de mert a közvetítő részt kért a honoráriumból, vagy lehet, hogy csak félreértés támadt kettő-

lte fiának, hol egy Bibó-
ben gyakran hivatkozott
ú-Bihar megyei Kismar-
jának, aki az idők válto-
ellátása mellett maga is
rületi értekezlet után, a
öt, eszét tárgyalilagosan
örömöknek sem. Közös
ra látogattak, Csutoros
ó gulyást varázsolt, és a
gos ég alatt hosszan és
ime patriarchális közül-
debreceni Tóth Árpád
iséges figyelemmel kísé-
eltökélt szándékkal ké-
lán, de nem vették fel.
zért modellnek jelentke-
egismerhette a főiskolán
! Ebből elég!" Főiskola
akállú öreg mesterektől
intettel – a szokásosnál
let. Ezután a Szépművé-
obrászművész mellé, aki
Németh expresszív népi
epességi gótikus szobrok
rtokában. A bensőséges
óton – hamar megrom-
róépítéshez dolgozni. A
ló törekvésű fiatalokkal
Zuglói Körnek lett tagja,
odern művészet irányza-
ézre, hallgatták Hamvas
n az előadás hallgatása
rakozás után diszkréten

életművének első darab-
szobrokat – egy stilizált,
jtette a vízben. Később,
aikus művészet, a törzsi
t. Ezekből rendezte meg
árolyi Mihályné is látta,
ig egyszerűsített, stilizált
ra karaktere, testtartása
meg akarta vásárolni, de
. félreértés támadt kettő-

Kerékgyártó István: Három portré — háttérrel

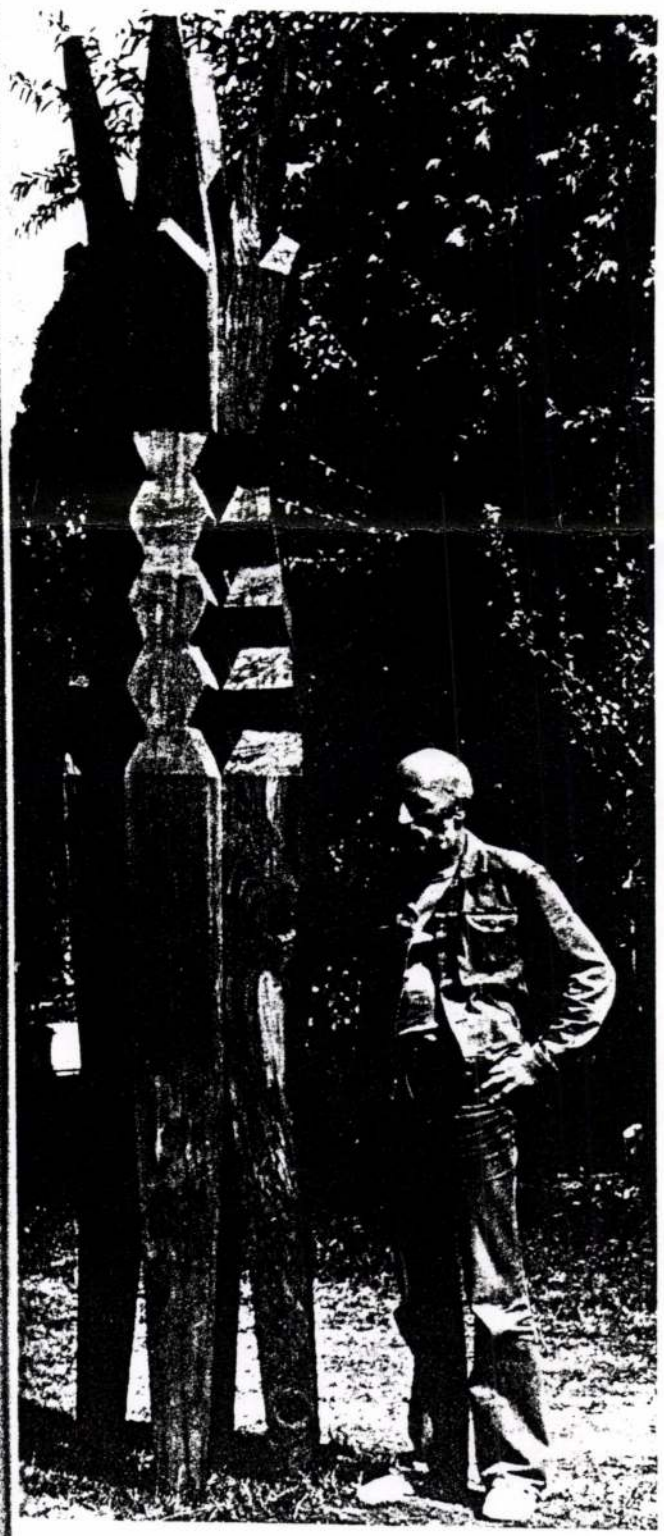

jük között – Csutoros indulatában és felháborodásában fogta a szobrot és háromfelé törte. Mindennek közvetkeztében Csutoros Sándor nem tartozott azon szerencsés fiatal művészek közé, akik meghívást kaptak a Vence-ba, a Károlyi Alapítvány keretében működő nemzetközi művésztelepre, ahol az elnökasszony a magyar illetve a kelet-európai fiatal avantgarde művészeknek biztosított lehetőséget az alkotómunkára és a kapcsolatteremtésre.

Csutoros művészetében fordulópontot jelentett a Moore munkásságával való megismerkedés. Festőművész barátjával, Csáji Attilával utazott Prágába a Moore-kiállítás megtekintésére. Ez a találkozás nem szorítkozott csupán formai hatásra, ha-

Csutoros Sándor Sámán c. szobor-konstrukciójával Hajdúszoboszló, 1984

nem a szó igazi értelmében felszabadította őt, önmaga egyéniségére, hajlamaira, belső szándékaira döbbentette rá. Ekkor teljesedett ki művészete és alapozódtak meg a szobrászat mibenlétével kapcsolatos elvei és alkotói programja, amely lényegileg egész további munkásságát meghatározta. Csutoros olyan organikus szobrászatot teremtett, amely egyesítette magában a nonfiguratív és figuratív művészet tanulságait. Szobrai nem a naturális látványt stilizálták-absztrahálták, hanem az elvont forma tárgyiasult újra, keltett figuratív asszonciációt, nem többet, mint ami szükséges, hogy megindítsa a képzeletet, egyszerre sugallva konkrét alakzatra való ráismerést és a természetben működő erők megsejtését, a növekedés, a gömbölyödés és elvékonyulás, a teltség és a hiány (pozitív és negatív forma) szemlélését és átélését. Ezek a szobrok az erőteljesebb figurális utalástól haladnak a mind elvontabb megformáltság irányába. A Család című, nagyméretű háromfigurás szoborkompozíciója a fő szerkezeti részek karakteres megformálásával a testtartást is jelzi, noha a részformákkal már egyáltalán nem törődik. Ám ettől a szobor még szuggesztívabbá, még kifejezőbbé válik. Hasonló formálásmód jellemzi drámai erejű korpuszait. Ezeket a faszobrokat színezte és égette, ilymódon a tömeg tagolódása által keltett plasztikai élmény, a színek sugallta érzelmi hatással gazdagodott. Ezt követően készült egy aktformákat idéző sorozata: ezek a kompozíciók azonban már lényegileg absztrakt szobrok voltak, olyanok, amelyek felkeltettek ugyan egy-egy formai részletükkel figuratív asszociációt, egészében véve azonban organikus karakterű nonfiguratív szobrok maradtak. Az említett művek – zömükben – már nem Budapesten, hanem Mátrafüreden készültek, ahova orvos feleségével együtt költöztek, aki az ottani kórházban kapott állást, s egyben szolgálati lakást is. A nyugodt, termékeny alkotómunka három esztendeje volt ez. Ekkor, a fia születését megelőző hónapokban keletkezett nagyszerű grafikai sorozata (tollrajzok, diópác- és vegyes technikájú grafikák) – az élet keletkezésének mélyen átélt, teremtő megidézései.

A Fiatal Művészek Klubjában rendezett 1967-es kiállítás eddigi munkásságának tömör összefoglalását adta, és első ízben mutatta be az új periódus eredményeit. A kiállítás nemcsak azért lett a Fiatal Művészek Klubjában rendezve, mert jó szakmai presztizse volt és a modern szellemű kiállításoknak adott elsősorban otthont, hanem azért is, mert lévén elvben zárt klub, ezzel az indokkal, mit sem törődve a három „t"-vel, bőszen rendeztük a zsűrimentes kiállításokat. Csutorossal Hornyánszky Gyula, a művészeti hivatalnokokkal ádáz küzdelmet folytató festő ismertetett meg szertartásos gesztussal, s egyben közölte, rám vár a feladat, hogy megrendezzem Csutoros Sándor budapesti kiállítását. Ezek után nem maradt más hátra, minthogy megbeszéljem az ügyet az FMK akkori igazgatójával, Okányi Ferenccel, és a következő évben, 1967-ben létre is jött akiállítás. A megnyitóra eljött néhány negyed-ötödéves főiskolás ismerőse, akikkel együtt felvételizett, s akik olyan szerencsések voltak, hogy felvették őket. Az ismerős kollegák mutatták a fotókat főiskolai munkáikról: fej- és akttanulmányokat, egy-egy realisztikus portrét. Csutoros viszont ekkor már kész, érett művész volt, a modern magyar szobrászat élvonalába tartozó alkotó. Erről ugyan a hivatalos művészeti élet nem vett tudomást, de ez őt különösebben nem zavarta. Megszokta és jól viselte a társadalmon kívüliség állapotát. A kibontakozó avantgarde művészetnek megvolt a maga tábora, értékrendje és kritikusai is. Ezekben az években egyre-másra rendezik a csoportos kiállításokat, amelyeken ő is részt vesz, így például csatlakozik a Szürenon csoporthoz, amelynek 1969-es bemutatkozó kiállításán több művel is szerepel. Részt vesz a 11 művész angyalföldi kiállításán (József Attila Művelődési Központ galériája) és az új magyar avantgarde első nagy összefoglaló bemutatkozásán, az „R"-kiállításon.

Ezt az eredményes bo
krízisek évtizede. A hatal
kat, megszünteti vagy ak
nehezül. Az állam ellenz
ennek egyik stratégiai áll
belekerül. Egy kaffkai ré
integritásának megőrzésé
ális művek periódusa ez
három akció-kiállítást sz
társadalom, a hatalom és
figyelmet. Az ugyanennek
tuális diasorozat is készül
tartalmazó színjátékszerű
alatt Sándor feleségével,
Sándor maszk-szerűen m
ban vasgolyó feszül, mi
zászlóval takarjuk le. 7
hallgatagon segédkezik.
szituációkról a diafelvé
tiltakozás szándéka még
szánt üveggömb-kompo
bírósági tárgyalás szimb
időszakból egy play-art
gyermekjátékokból ered

A magyar avantgarde
1970-es években a tovább
ja meg. Csutoros is színl
Hunor által rendezett B
tet és jellemzi a debrece
val pedig kezdetét veszi
mérnök szerepében kiél
lom közeledésének, mes
kézfogását, látványos ö
hordja – ám a várt en
tétlenségre kárhoztatott
tásos művész státusával
konstrukciók, gömbsor
ütközik. A megélhetés
munkatársaként jut alk
tervezéshez. Emlékszer
szervezett Bereczky L
élete, sorsa, alkotói pál
vén, hogy nem magával
vitában egy nagyon me
fogalmazott meg. „Fel

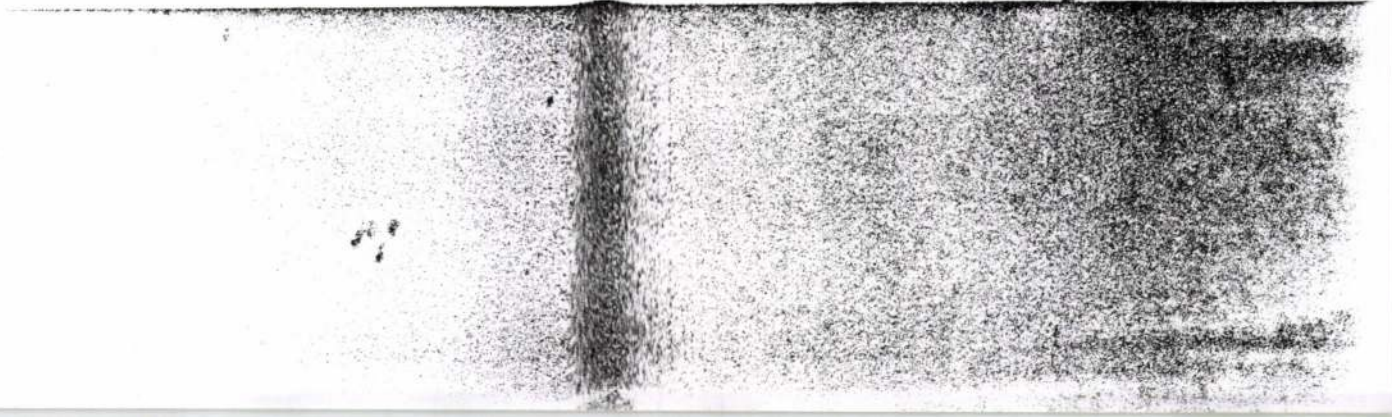

hajlamaira, belső
ak meg a szobrá-
leg egész további
tett, amely egyesí-
i nem a naturális
, keltett figuratív
zeletet, egyszerre
ök megsejtését, a
és negatív forma)
haladnak a mind
gurás szoborkom-
st is jelzi, noha a
gesztívabbá, még
. Ezeket a faszob-
isztikai élmény, a
iktformákat idéző
k voltak, olyanok,
iációt, egészében
mlített művek –
va orvos feleségé-
lgálati lakást is. A
születését megelő-
ic- és vegyes tech-
sei.
kásságának tömör
t. A kiállítás nem-
resztizse volt és a
mert lévén elvben
leztük a zsűrimen-
okkal ádáz küzdel-
özölte, rám vár a
s után nem maradt
al, Okányi Ferenc-
tóra eljött néhány
olyan szerencsések
skolai munkáikról:
t ekkor már kész,
otó. Erről ugyan a
zavarta. Megszokta
garde művészetnek
n egyre-másra ren-
lakozik a Szürenon
repel. Részt vesz a
galériája) és az új
táson.

Ezt az eredményes bontakozást egy konfliktus-sorozat szakítja meg. A hetvenes évek a krízisek évtizede. A hatalom támadásba lendül és szétzúzza az avantgarde csoportosulásokat, megszünteti vagy akadályozza a kiállítási lehetőségeket. Csutorosékra kettős nyomás nehezül. Az állam ellenzőrzése és befolyása alá akarja vonni a pszichiátriai intézeteket, s ennek egyik stratégiai állomása a gyöngyösi orvosper, amelybe felesége révén Csutoros is belekerül. Egy kaffkai rémálom részesei lesznek. Csutoros – ha másért nem – szellemi integritásának megőrzéséért, a kimondás felszabadító gesztusáért – protestál. A konceptuális művek periódusa ez. 1973-ban – Haris Lászlóval és Molnár V. Józseffel együtt – három akció-kiállítást szervez. Az első, a Lépcsőházi akció célja egyfajta szembesítés, a társadalom, a hatalom és a művészet közötti kommunikáció hiányára és zavaraira hívja fel a figyelmet. Az ugyanennek az évnek a nyarán rendezett Kápolna-tárlati bemutatóra konceptuális diasorozat is készül. A koncept akcióba fordul, egyszemélyes, szimbolikus utalásokat tartalmazó színjátékszerűséggé, pantomímmé válik. A gyönyörű nyári délutánon, az izzó ég alatt Sándor feleségével, Zsuzsával, teregetjük „a nagy vég vásznakat", a színes papírokat. Sándor maszk-szerűen merev arccal, nyújtott testtel, hanyatt fekszik a fűszőnyegen, szájában vasgolyó feszül, mi pedig a forgatókönyv szerint hol egy vörös, hol egy nemzetiszínű zászlóval takarjuk le. Zsuzsa szemében aggodalom, riadt félelem, de nem szól semmit, hallgatagon segédkezik. Haris László, Csutoros alkotótársa pedig szorgosan készíti az egyes szituációkról a diafelvételeket. A kikívánkozó publicisztkus mondandó, a felmutatás és tiltakozás szándéka még az eredetileg kifejezetten tér- tömeg- színproblémák megoldására szánt üveggömb-kompozíciókat is a maga vonzáskörébe állítja. A meggyvörös gömbök egy bírósági tárgyalás szimbólikus jeleivé válnak a kápolna-beli kiállításon. Emlékszem ebből az időszakból egy play-art jellegű konceptuális kompozíciójára, amely a papírhajtogatásos gyermekjátékokból eredeztethető, és az „Őrséget" kiáltó, megtorló hatalmat figurázza ki.

A magyar avantgarde az utak eltorlaszolása és a belső tartalékok kimerülése miatt is az 1970-es években a továbbhaladás útját a társművészetekbe történő bekapcsolódásban találja meg. Csutoros is színházi díszletet, jelmezt, maszkokat és bábokat tervez. A sort a Bucz Hunor által rendezett Béka-egérharchoz készített maszkok nyitják meg, majd tervez díszletet és jelmezt a debreceni Csokonai Színháznak, a 25. Színháznak. Bódy Gábor meghívásával pedig kezdetét veszi a filmszereplés. Az Amerikai Anzix főszereplőjeként, az emigráns mérnök szerepében kiéli a vágyott, de számára meg nem adatott cselekvést. A két világhatalom közeledésének, megegyezésének reményében él ebben az időben. A Carte és Brezsnyev kézfogását, látványos ölelkezését dokumentáló riport-fotót kivágja az újságból és tárcájában hordja – ám a várt enyhülés elmarad. Erőt vesz rajta a türelmetlenség, a kiszorítottság, a tétlenségre kárhoztatottság kínzó érzése. A törvényenkívüliséget szeretné felcserélni a hivatásos művész státusával – alapfelvételi kérelmét azonban visszautasítják. Nagyméretű térkonstrukciók, gömbsorok, fém- és üvegszobrok tervei foglalkoztatják, s mindenütt falba ütközik. A megélhetés elemi gondjaival küszködik, de csupán a Népművelési Intézet külső munkatársaként jut alkalmi munkákhoz, kiállításrendezéshez, műhelyvezetéshez, oklevéltervezéshez. Emlékszem, hogy egy ízben, amikor a Fiatal Művészek Klubja beszélgetést szervezett Bereczky Loránddal, aki akkor a Pártközpont munkatársa volt, Csutoros egész élete, sorsa, alkotói pályája megoldatlan problémáit rázúdította az előadóra, nem érzékelvén, hogy nem magával a „hatalommal", hanem csupán egy tisztviselőjével találkozott. A vitában egy nagyon meggondolkodtató, bizonyos fokig egész nemzedékét érintő problémát fogalmazott meg. „Felnőtté kellene válni" – mondta, mintegy érzékeltetve, hogy ez a

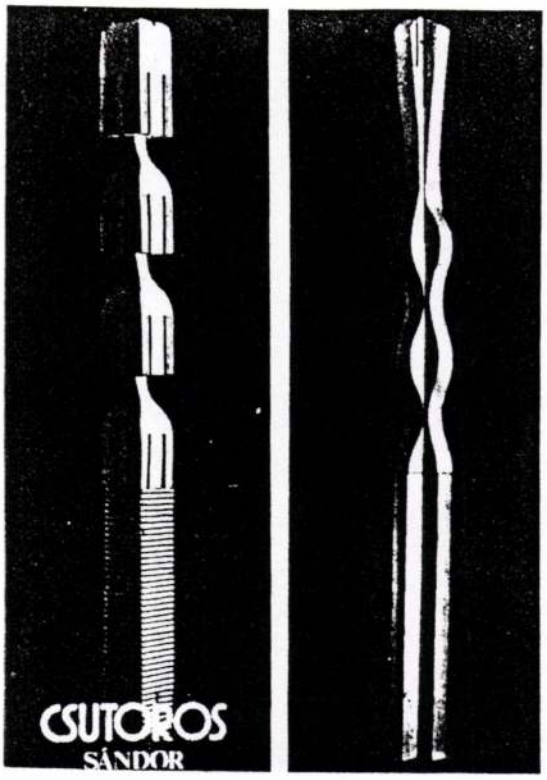

Csutoros Sándor: Fűrészelt szoborkonstrukciók, 1985 (katalógus)

bürokratikus és zárt társadalom, a kontraszelekció nem engedi, hogy az emberek tehetségük és szakértelmük szerint foglalják el az őket megillető helyet.

Csutoros Sándor – kirekesztve a hivatalos állami megbízásokból – megkeresi a kiskapukat, a kapcsolatokat ahhoz, hogy nagyméretű szoborkonstrukcióit, gömbsorait megalkossa. Ajándékba, társadalmi munkában készít belső tereket díszítő színes gömbsorokat, például a debreceni BIOGAL Gyógyszergyárban. Különböző utakon-módokon megszerzi az anyagot, és biztosítja kísérleti műveinek kivitelezését. A hetvenes években a kifejező művészetnek részben hátatfordítva „objektív művészetet" teremt a tömeg-, tér- és színproblémák, a teltség és üresség tanulmányozására. Ezeknek a kísérleteknek lényeges össszefoglalása egy immár szimbolikus tartalmú mű, a krómnikkelből és színes granuláutmmal töltött üveggömbökből össszeállított Életfa című kompozíciója. A geometrikus, „objektív" formaadás és a kifejező jelleg összhangja valósul meg az Ady Endre kurucverseihez készített bábszobraiban. Az organikus jellegű félabsztrakt faszobrok elvont párdarabjainak tekinthető a matematikailag pontosan kidolgozott, de az előbbiekhez hasonlóan organikus utalást is tartalmazó „marokgömb"-sorozat. Az objektív formaproblémákból leszűrt eredmények újra egyfajta kifejező jellegű művészet szolgálatába állítódnak. Ennek a folyamatnak kiemelkedő alkotása az Esemény keretben című dombormű sorozat, melynek határoló vonalai geometrikusak, a lemez felületére zúduló ütések azonban gesztusjellegűek és többértelmű üzenetet, elsősorban a beszorítottságból való kitörés vágyát fogalmazzák meg elementáris erővel. Hasonlóképpen gesztusjellegű mű, az egykori iskolája részére készített, Tóth Árpád emlékét idéző nagyméretű dombormű-sorozata.

Kerékgyártó István: Három portré

Csutoros hetvenes-nyol
legenda, hogy valójában e
nagyobb lendülettel, mint
hosszabb-rövidebb szünet
tulajdonképpen a válását
be a Tokaji Alkotótelep m
gram mellett arra is mar
keltette fel a figyelmét, h
utolsó hetében elkezdett d
tette, úgy használta, mint
tosságaira, tehát a formál
vissza az eredeti téglalap-,
ugyanis mindig jelezte, a
közben egyszerre épített a
rokat művelt a fűrészgép
attrakcióinak. Mindez azo
mát megoldjon és egy g
25-30 szobor egységes vil
Félig állat-, félig növény-l
egy magánmitológia alakz
második nyáron megakad
a Szoboszló Nyári Művész
lódott. A hajdúszoboszlói
kérésére szerveztem meg
művészek megbízást kapt
ket. A művésztelep ideje a
szeti alkotások készültek,
tak a művészek. Csutoros
összetevődő szoborkonstr
szobrot, melyeknek form
mód összhangja határozt
már – Kovács Lászlóban
zetformáló programot, a
ből áll össze, s csupán há
részt benne, hogy a szak
környezetformáló progra
sokoldalúságot igénylő m
alapozva teremt modern
ókban, korpuszokban, fo

Az alkotói kiteljesedés
lom emlékének megörök
bokból komponált emlék
már nem tudja befejezni.

Halála előtt két eszten
ben – éppen úgy, ahogy
hanem már következmén
suló terhek, az igazságtal

Csutoros hetvenes-nyolcvanas évekbeli munkásságával kapcsolatban elterjedt egy olyan legenda, hogy valójában egy évtizedig nem dolgozott, „spirituszban ázott", ám utána annál nagyobb lendülettel, mintha mi sem történt volna, kezdett el munkálkodni. Valójában – a hosszabb-rövidebb szünetek ellenére ebben az évtizedben is sokat dolgozott, alkotói válsága tulajdonképpen a válását követő években mélyült el. E válságos időszakában kapcsolódott be a Tokaji Alkotótelep munkájába, mint a szobrászati szekció vezetője. A játszótéri program mellett arra is maradt ideje, hogy saját művészetével foglalkozzon. A szalagfűrész keltette fel a figyelmét, hosszasan, türelmesen tanulmányozta a gépet, majd az alkotótelep utolsó hetében elkezdett dolgozni rajta. A szalagfűrészt a szoborkészítés eszközének tekintette, úgy használta, mint a szobrász a vésőt. Tekintettel volt a szalagfűrész technikai sajátosságaira, tehát a formálásmódot úgy alakította, hogy a kompozíció valamiképpen utaljon vissza az eredeti téglalap-, vagy négyzetalapú hasábformára. A mértani test eredeti formáját ugyanis mindig jelezte, akkor is, ha nagy tömeget hasított ki a hasábból. Szoborkészítés közben egyszerre épített a valóságos tömegre és annak hiányára. S közben hihetetlen bravúrokat művelt a fűrészgéppel. A tapasztalt mesteremberek is csodájára jártak fűrészelési attrakcióinak. Mindez azonban nem cél, csak eszköz volt, ahhoz hogy egy plasztikai problémát megoldjon és egy groteszk, meseszerű, szürreális világot megteremtsen. A mintegy 25-30 szobor egységes világgá állt össze, és a Tokaj nevéből alakított Jokatánia címet kapta. Félig állat-, félig növény-lények, figuratív asszociációt keltő, építmény jellegű konstrukciók, egy magánmitológia alakzatai születtek meg teremtő fűrésze alatt. Ez a lendületes munka a második nyáron megakadt, de a következő évben továbbfolytatódott immár nagy méretben a Szoboszló Nyári Művésztelepen. Közben Csutoros teljesen absztinenssé vált – regenerálódott. A hajdúszoboszlói telepet, a Művelődési Ház igazgatójának, Kovács Lászlónak felkérésére szerveztem meg, azzal a céllal, hogy a hivatalos művészetpolitika által mellőzött művészek megbízást kaphassanak, nagy méretekben is kipróbálhassák erejüket, tehetségüket. A művésztelep ideje alatt a város, a gyógyfürdő külső és belső tereit díszítő képzőművészeti alkotások készültek, oly módon, hogy a tervezéshez már hónapokkal előbb hozzáfogtak a művészek. Csutoros remekművek sorát készítette el, az első évben egy négyrészből összetevődő szoborkonstrukciót (Sámán), a másodikban négy nagyméretű, fűrészelt oszlopszobrot, melyeknek formarendjét a népi tárgykultúra és a modern konstruktív építkezésmód összhangja határozta meg. A szoboszlói akció két év után nem folytatódott, de ekkor már – Kovács Lászlóban kiváló munkatársra találva – sikerült elindítani egy olyan környezetformáló programot, amelynek lényege az volt, hogy az alkotótábor a falu mesterembereiből áll össze, s csupán három-négy szakember, szobrász, építész, iparművész, fafaragó vesz részt benne, hogy a szakmai vezetést, tervezést biztosítsa. A Zala megyében beindított környezetformáló program fő művészegyénisége Csutoros Sándor volt. Ebben a rendkívüli sokoldalúságot igénylő munkában szinte szárnyakat kapott: a zalai népi hagyományokra alapozva teremt modern szobrászati nyelvet a két esztendő alatt készített szoborkonstrukciókban, korpuszokban, formatervezett kapukban, kerítésekben, haranglábakban.

Az alkotói kiteljesedésnek a rátörő betegség vet véget. Még elkészíti az 1956-os forradalom emlékének megörökítésére kiírt pályázatra a maga megrázó erejű, bazalt szikladarabokból komponált emlékművét, a debreceni szoborpályázatra tervezett munkáját azonban már nem tudja befejezni.

Halála előtt két esztendővel lett a Művészeti Alap tagja. Pályájának tragikus megtörésében – éppen úgy, ahogy Kondor és Huszárik esetében – az alkohol nem eredendő ok, hanem már következmény; tehetetlen és önromboló válasz, öngyilkos védekezés a rásúlyosuló terhek, az igazságtalan kirekesztettség ellen.

CSUTOROS Sándor

1992.6. Új Művészet

Csutoros Sándor emlékkiállítása a Vigadó Galériában

Mezei Ottó

Autodidakta művész volt, nagy reményekkel, konok hittel és elszántsággal indult nemzedéktársai közül nem az egyetlen. Emberi-művészi státusát korai halála előtt két esztendővel (1987-ben, 45 évesen) maga fogalmazta meg — hajszálpontosan — egy magnetofonos beszélgetésben: „... annak idején mi sokan elindultunk ebben a kurva magyar sivatagban. Hajtott a vérünk meg a tehetségünk. Tudattalanul, majd tudatosan eltéríthetetlenül az Igazság keresésére indultunk, ki-ki a saját nyelvére fordítva. Én a képzőművészetére... A mi szüleink fizikailag és szellemileg sérülten, kitörölhetetlen félelmekkel kerültek ki a világháborúból. [Csutoros apja református lelkész volt.] Ott voltunk mi, gyerekek, értetlenül, az ötvenes évek iskolásai. Származás szerint osztályoztak bennünket, lehetőségeinket előre behatárolták felfelé és lefelé. Hamis történelmet, hamis szellemet, hamis hazát kínáltak. Ide születtünk, de idegennek éreztük magunkat. Később a felfele irányított gyerekek is tudathasadásos állapotba kerültek. Megfogyatkoztunk. Sokan szétszóródtak a világban. Az itthon maradottak egy része inkább szomjan halt, minthogy megigya a poshadt vizet. Akik megitták, azok élőhalottak."

Mire mehetett egy művész, még csak nem is festő, hanem a formálandó anyagot nem akárhonnan előteremthető szobrász, ekkora elszántsággal a 60-as, 70-es és 80-as évek általa idegennek tekintett *hivatalos* közegében? A külső érvényesülést, elismerést tekintve — semmire. (Az Alap, nyilván az azokban az években az amatőr mozgalom keretében végzett komoly teljesítményei elismeréseként '86-ban fogadta be tagjai sorába.) A maga külön útját járta művészi eszmélése első pillanatától haláláig. Ezzel előbb-utóbb maga is tisztába jött, *tisztába kellett jönnie*, nem különcködésből, hanem — hányatott, önpusztító — sorsa vezérfonalát felismerve nyilatkozta magáról a fenti beszélgetésben: „Nem tudom, mikor születtem. (Úton vagyok. Az igazolványaimba azt írták, hogy 1942-ben.) A fogantatástól születésemig, azt követően ifjúkoromig hosszabb utat bejártam, mint azóta máig. [Csutorostól ismeretes is ebbe a gondolatkörbe vágó rajzsorozat.] Azért mondtam, hogy Úton vagyok. Szomjas vagyok és megyek. Keresem a forrást, hogy szomjamat oltsam. Ennyi az egész."

S hogy ezt a folytonos úton-levést mennyire komolyan

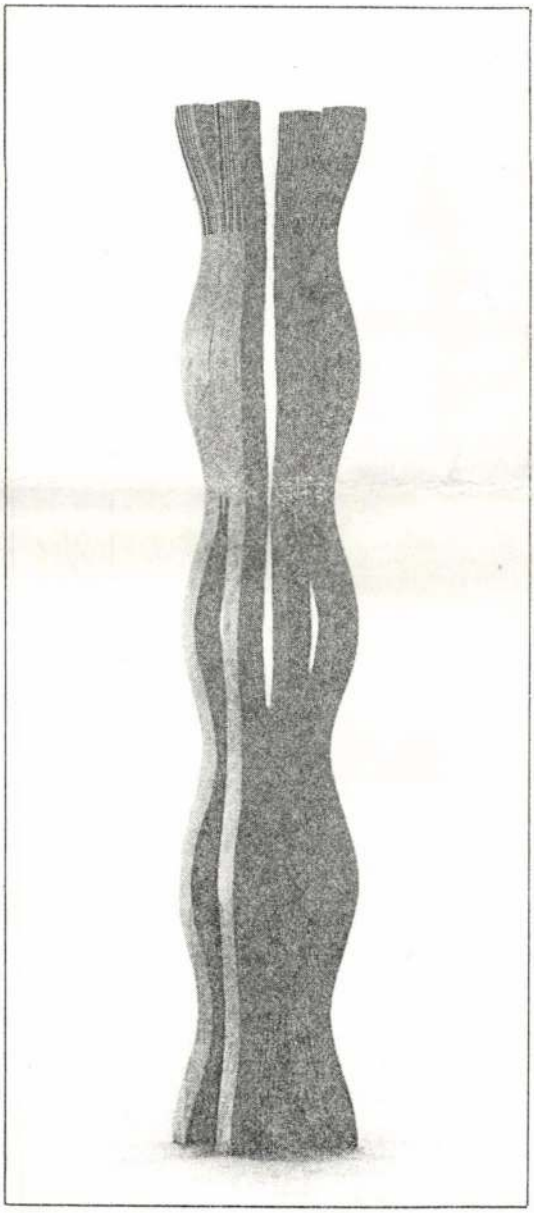

Csutoros Sándor: Möbius I., fa, 160 cm

Csutoros Sándor: Függő forma I., II., III., fa, 64 cm, 8 cm, 97 cm

vette, arról a *Haris Lászlóval* és *Molnár V. Józseffel* közösen véghezvitt 1973-as „demonstratív térszervezések" tanúskodnak, s ezek közül is különösképpen a harmadik, a Műszaki Egyetem E-klubjában rendezett, amelynek programjában ez olvasható: „Most az *út*ról beszélünk. A kikerülhetetlen stációkról. Az út kezdetének megfogalmazásáról. A megméretésről. [Egyenként különböző magasságban vízzel töltött — jelszerű — üveggömbsora ehhez a gondolathoz kapcsolódott.] Az újrafelismerésről, ahol valóban megjelenik az *ember:* a közelebbiről, a még közelebbiről, és a szövetről, a felbomlás megismeréséről, a szabadságról: *az út vizuális megjelenítésénél* addig a fénysávig, *különbségig,* amely áttöri az üvegfalat." (Ezeket a gondolatokat Haris és Molnár munkái jelenítették meg.)

Egy ilyen értelmű út vizuális-plasztikai megjelenítésének (nem akármilyen munkát jelentő) kiterjedtebb rekonstruálása nyilván nem egy emlékkiállítás feladata. Arra viszont a Vigadó galériabeli kiállítás feltétlen alkalmasnak bizonyult, hogy Csutoros eredendő plasztikai érzékenységét, szobrászi kvalitásait és szobrászművészetének főbb állomásait érdemleges alkotásokkal szemléltesse. Az „eredendő plasztikai érzékenység" nem szópanel: Csutoros a 60-as évek elején-közepén fiatalos fogékonysággal belecsöppent abba az ellenzéki szellemi-művészi közegbe (előbb a *Molnár Sándor* szervezte *Zuglói Kör* munkájába kapcsolódott bele, majd a *Csáji Attila* szervezte *Szürenon*hoz csatlakozott), amely művészi tartását, művészsorsát, mondhatni végérvényesen meghatározta. Nem azok közül való volt, akiket az abban az évtizedben idehaza egymást váltó, magát az alkotás tárgyi voltát is megkérdőjelező-tagadó tendenciák különösképpen vonzottak volna.

Korai munkáiban *(Ádám—Éva, Női fej, Anya gyermekével, Férfi—Nő, Család)* értékelhetjük s értékeljük is kiváltképpen — az akkortájt különben is dívó — sommás plasztikai alakítás mesterfogásait, de az idők távlatából tekintve legalább annyira szembetűnő (ma is) a fenségnek, a testi-lelki összetartozásnak, a színekkel is érzékeltetett drámai, már-már félelmes erejű hús-vér egybeforrottságnak nyers megjelenítése. E néhány motívumban, témában *gondolatilag* máris adott, ami Csutoros plasztikai képzeletét később is foglalkoztatni fogja, egy olyan *eszmei* emberkép, amelynek fogalmilag és plasztikailag körülírható és kiterjeszthető kettőssége nyomon követhető munkásságában.

„Az új plasztika a tiszta szobrászati elemek egymáshoz és a fényhez való viszonyuk, téri vonatkozásuk megszervezése" — írta 1968 őszén önmagához szóló programadói magabiztossággal. „Telt-üres, gömbölyű-szögletes, tompa-éles, kicsi-nagy, emelt-mélyesztett formák közötti kapcsolatok. A szobrásznak a formák összefüggéseivel kell kifejeznie magát, hiszen a forma is csak eszköz. A szobor is csak az. A szobor és nézője kapcsolatában, egy élő kontaktusban hiszek. Abban a találkozásban, mikor a néző érzelmileg alkalmassá válik egy új, teremtett valóság

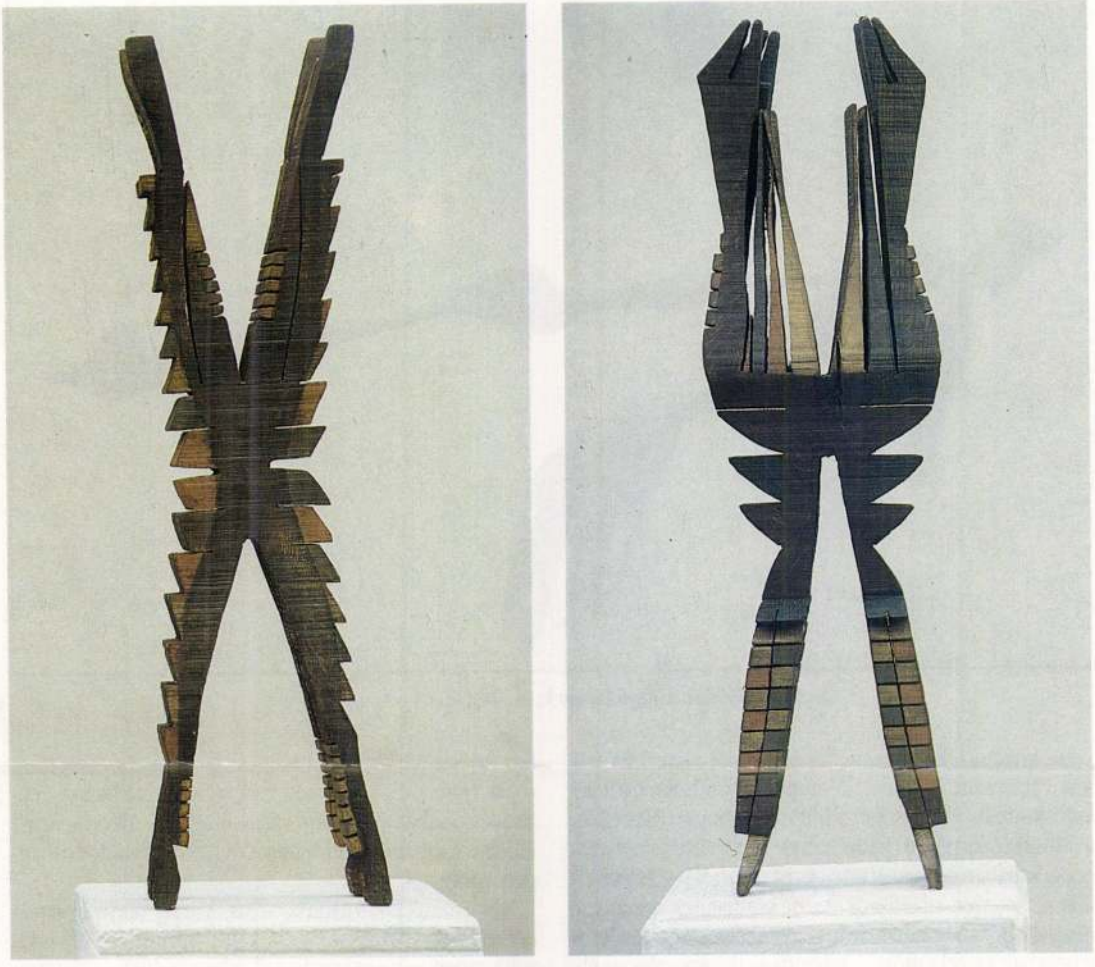

Csutoros Sándor: Rák I., II., festett fa, 60 cm

(a szobor) felfedezésére. Mikor meglátja, hogy a szobor és a külső világ között nincs közvetlen kapcsolat. Nem egyazon rendszerhez tartoznak. A szobor külön életet él, és ebben van az ereje. Asszociációi önmagán belül rejlenek. Egy belső rendteremtés vizuális élményét — szabadságélményt ad."

Csutoros szobrászi pályája hamarosan e szabadságélmény ujjongó ünneplése felé kanyarodik, miközben egyfajta szerves fejlődés, alakulás — plasztikailag megmutatkozó — „törvényszerűségeihez" igyekszik alkalmazkodni. Olyan hatvanas évekbeli munkái, mint az örök-mozdulatlan, szépséges *Akt* (1965), a térben lengő, ide-oda billenő *Méhkirálynő* és *Női akt torzó* a belső „magból", „csírából", „központból" való kibontakozás kiszámítottan is természetesnek ható nyomait mutatják, a növekedésnek olyan állapotait, melyek tárgyias asszociációi magára a megszakítatlan, eleven folyamatra utalnak. A néhány évvel későbbi *Függő formák* plasztikai újdonsága valóban az, hogy a figurális asszociációk laza szálait elmetszve, Csutoros olyan, térbe függesztett — vagyis kibontakozásukban látszólagosan nem gátolt — autonóm tárgyakat teremtett, melyek megőrzik eredendő „szerves", „eleven" jellegüket. „Lelkes tárgyak", mondhatjuk az *objet* bevett, a szürrealista szobrászatból és festészetből ismert fogalmának kitágításával. (Ilyenek, hasonlók karneváloznak *Miró* festményein, s hasonló erők feszítik *Arp* szobrainak burkát is.) A térbe függesztés — mondom újfent — nem konvencionális megoldás: e lényszerű tárgyak lényegétől, mibenlététől — akár „szerves" jellegűket, akár szabad mozgásukat tekintve — elválaszthatatlan.

A Csutoros által megfogalmazott törvényszerűségek plasztikailag következetes, a rendteremtés, még inkább az egyetemes rendbe illeszkedés igényével fellépő érvényesítése a 80-as évekre, a pálya legértékesebb időszakára esik. A *Ja-Ko-Tánia* szobrainak, a Zala megyei, a hajdú-

Csutoros Sándor: Tulipán I., II., festett fa, 74 cm (Fotók Tahin Gyula)

szoboszlói közösségi megbízatásoknak, a drótszobroknak és néhány, a kiállításon szerencsés módon bemutatott alkotásnak *(Möbius I—IV., Sakk-király, Sakk-királynő)* az évei ezek. Különös paradoxon: személyes sorsa végső szorításában alkotja meg azokat a műveit, melyek belső, plasztikában és akciókban nyomon követhető útjának *valóban* értelmet adnak. A plasztikai tisztaságra, a formai autonómiára irányuló törekvéstől a szürrealizmus érintésével ezen együttesek létrehozásáig jutott el, plasztikai képzelete felszabadulását és kiteljesedését voltaképpen ezek a munkái képviselik. Korábbi időszaka „lelkes tárgyaira" alkalmazható „organikus" fogalmának ezekben a munkáiban — nem függetlenül az ún. organikus építészet mozgalmától, amelynek tevékenységébe környezetalakítóként maga is bekapcsolódott — merőben új értelmezést adott.

„Ja-Ko-Tánia szobrait 1982 nyarán Tokajban az anyag elvételével, roncsolásával egy tömbből alakítottam" — olvasható a korabeli munkáiról készült videofilm kockáján. „Közös jellemzőjük, hogy hiányra épülnek, és a hiány teremtette meg formájukat." Magyarán: nem faragja a fát, hanem a szalagfűrészt vésőként használva addig szeli, szabdalja, horzsolja az anyagot, míg a rések, nyílások közti „sűrűsödésből", ami kiegészül a tömb eltávolított *külső* részei után megmaradó formával, előállnak az újabb „lelkes tárgyak", immár egy plasztikai mesevilág mitikus alakjai. Van itt hierarchia, az alakok megnevezhetők (meg is nevezettek), de mindenfajta néven nevezés ártalmas és önkényes, az autonóm forma és a fogalom nem egykönnyen békül össze a racionális megközelítés szintjén. Tény, hogy a figurák szilárdan lábon állnak, tömegük nem-tömeg, hanem (legtöbbször) különféle színekkel pácolt horzsolt felületek, lemezszerű rétegek, fésűszerű alakzatok, villás tagok, csipeszek, fűrészfogak, kopjafadíszek, raszteres bemetsződésű táblák s egyéb lelemények alakzatok plasztikai egységbe álló rendje. Igazi életterük nem e világi, hanem az archetipikus képzetek — ha van ilyen — hona; a *Mózes-tábla*, a *Király*, a *Férfi*, *Nő*, a *Fiú*, *Lány*, a *Katona*, *Strázsa*, az *Őr*, a négy *Cerberus* egy ilyen álom szőtte szféra testet öltött lakói.

A (Tokaj visszájáról képzett) Ja-Ko-Tánia szobrairól még azt mondhatta szerzőjük, hogy „hiányra épülnek és a hiány teremtette meg formájukat". (Részben idegen kéz befejezte) drótszobrai már úgyszólván maga a Hiány, az erővonalak szabdalta (kozmikus) térség, ahol a forma, a tömb és a sík fogalma ismeretlen. E Tér „életét" a már súlyosan beteg művész vékonyabb-vastagabb, lendületes vonalú, rugószerűen csavarodó huzallal, sűrű szövésű drótháló fragmentumokkal (ezek ugyanis egymás mögé helyezve még vibráló op-artos hatást is keltenek) érzékeltette. Aztán marad eszközként pusztán a huzal, kanyarodásai hasítanak ki egy-egy hiány-szeletet, nincs-alakzatot, semmi-tömböt a Térből, a Ja-Ko-Tánia groteszk népségét létrehívó elvek, plasztikai törvényszerűségek végiggondolásaként. Hogy egyetlen motívum, a fejszerű forma plasztikai értelmezésében honnan hová is jutott, három olyan művének (együttesének) az egybevetése mutatja, mint a *Függőformák* irányába mutató *E. J. portréja*, a három, Bogláron szerepelt *Ritkulás-sűrűsödés* és a drótszobrok sorában a legsikerültebb, az éterikus tisztaságú *Király*. Ha ismerte is a drótplasztika 50-es, 60-as évekbeli gazdag és sokrétű nemzetközi termését, a fogalom mindössze műfaji behatárolást jelent, gondolati és plasztikai problémái — bárhogyan is megoldottan — sajátosan az övéi.

Az övéi a *Möbius I—IV.* s a *Sakk-király* és a *Sakk-királynő* problémái is. Ahogyan korábbi munkái hátterében föl-földereng a korabeli absztrakt (szürrealista) szobrászat egy-egy alakjának formai leleménye, e munkái sem mentesek ilyesféle asszociációktól. Kétségkívül továbbérleli bennük a Ja-Ko-Tánia formai eredményeit, a plasztikai forma gesztusértékű (fohászkodás-, hálaadásszerű) kifejező erejét, ehhez azonban két — egymástól igencsak messze álló — kortárs művész is nyújthatott valamelyes inspirációt, a közeli művész-barát *Kigyós Sándor*, valamint a Möbius-szalag problémát számos változatban megoldó *Max Bill*, akinek '86 őszén a Műcsarnokban emlékezetes kiállítása is volt. Csutoros fenti hat plasztikájának legfőbb eleme a tömbszerűtlen, plasztikainak aligha nevezhető hullámos szalag, elébb ilyet tol egymásba kettesével, szabályosan, a felezővonalat tekintve tengelynek, vagy két ilyet hoz közel egymáshoz, figurális és növényi formai analógiák (oráns, virágkehely) nyitva tartásával. Az igazi remeklés a két hatalmas méretű „sakkfigura", amelynek elnevezése, minthogy mindkettő a telt és üres viszonylatára épül (csak másként), akár fel is cserélhető.

A *Möbius* megjelölés voltaképpen erre a kettőre illik: mindkettő plasztikai rejtély és talány. Tömbnek tűnik és mégsem az, sík plasztika, de az sem, annak is többrétegű, a hullámos szalag pedig (a formát színre redukálva!) egyszer csak színfelületként, festékrétegként folytatódik, miután plasztikai szalagszerűségének vége szakadt, s a szalag a külső burokra festve hullámzik tovább. A Möbius-szalag gondolatserkentő plasztikai lehetőségeit határolta be Csutoros ebben a két igénytelen megjelenésű, ám a plasztikai összefüggésekre kíváncsi, az elnevezés, a fogalom és a megjelenítés közti kapcsolatot kereső szemet újra meg újra magához vonzó alkotásban. Végül is nemcsak a telt és üres ellentétéről van szó, többről és másról: az elemek, a lent és fent — különben következetes — megfordíthatóságáról, s legfőképpen a sík(ok) azon elcsavarásáról, amiből a Möbius-szalag valamennyi rejtelmes problémája adódik. A *Sakk-királynőt* és társát minden bizonnyal plasztikai teljesítménye csúcsának tekinthetjük. S nem csupán a Möbius-szalag nyújtotta gondolati-plasztikai problémák jelszerű megoldása miatt, hanem azért is, mert ezzel a motívummal — hangozhat különösen — egy egész nemzedék sorsát is jelképeznie sikerült, a lehetetlennek tűnő kettősséget vállaló s fölébe kerekedni igyekvő (azt nem elbagatellizáló, ironikus gesztusokba fordító) művészsorsot.

Az említett magnetofonos beszélgetés végén az alábbi mondatok is elhangzanak: „Engem most már nem érdekel az egyéniségem és a tehetségem, nem sokra mentem vele. Nem biztosította, hogy a szomjúságomat oltsa, nem igazolta vissza, hogy az Igazsághoz közelebb kerültem. Ahogyan a természet és a népművészet nagy hagyománya sem igazolja vissza a művészetet. A művészet erkölcsi, szellemi felismerés, nem lehet hazudni, mert a személyesség tükre." Ennyi lenne a művészet? Formát, értelmet adni az el-nem-érhető, meg-nem-ismerhető Igazságnak, de még inkább a hazugság nélküli erkölcsi, szellemi felismerésnek. Ő mindenképpen ebben hitt.

Csutoros Sándor hagyatéka

Csutoros Gergely

Apám, Csutoros Sándor 1989. december 28-án halt meg, negyvenhét éves korában. Az Óbudai Temető kilencedik parcellájában temették el.

Nehéz örökséget, szinte kötelező jelleggel megoldandó feladatokat hagyott rám. Az első lecke életmű-kiállításának megszervezése volt. Halála után több mint két évvel, 1992. január 31. és február 16. között, a Vigadó Galériában adatott meg a lehetőség munkássága bemutatására. Barátok, rokonok elmondásai alapján közel három hónap alatt sikerült összegyűjteni alkotásainak nyolcvan százalékát. Ez alatt az idő alatt minden eladott, elajándékozott, „ottfelejtett" szobornak, grafikának külön története kerekedett. Apám munkásságáról, a kevés megjelent cikken kívül, hiteles dokumentáció, teljes szakmai életrajz vagy műtárgylista nem készült. Mind ez idáig egyetlen művészettörténész sem kapott hivatalos megbízást életműve feldolgozására. Ahogy *Szemadám György*, jó barátja mondta: „Hallomások, legendák, mítoszok, jópofa sztorik, átmulatott éjszakák történetei járnak szájról-szájra, mialatt a tények feledésbe merülnek." Ennek ellenére a szobrok felkutatása és begyűjtése közben összeállt egy még mindig nem teljes műtárgylista. *Verba Andrea*, az ELTE hallgatója, félig magánszorgalomból készített egy majdnem teljes bibliográfiát. A két jegyzék támpontja lehet a további rendszerező és kutató munkának.

A homály, a rendezetlenség egyik oka maga Csutoros Sándor volt. Minden probléma csak a megoldásig érdekelte, elkészült munkái már nem foglalkoztatták, azok részben az ő szeme elől is eltűntek. Voltak azonban olyan alkotásai, melyeket hallatlan precizitással dokumentált. Ilyenek az 1982-ben Tokajban, tölgyfából készült, fűrészelt, festett, *Ja-Ko-Tania* szobrok.

Mind ez idáig műveinek értéke is bizonytalan volt. Gyakran három-négyezer forintért adott el jelentős értékű szobrokat, hogy megéljen. A kiállítás alkalmával hivatalos szakmai zsűri becsülte fel alkotásainak értékét. Ennek alapján a bemutatott szobrok ára harmincezer és háromszázötvenezer forint között mozog. Grafikái, festményei, rajzai nem hivatalosan becsült értéke pedig hatezer és húszezer forint között ingadozik. Szobrainak nagy része magángyűjtők, barátok, rokonok kezében van. Mindössze két alkotása szerepel állandó kiállításon. A Nemzeti Galériában látható három darab, hársfából készült függő forma, a Pécsi Janus Pannonius Múzeumban pedig *Gömbornamentika* című bronz alkotása. A kiállított szobrok egynegyede, a grafikák fele van tulajdonomban. Ezekből szeretnék minél többet hazai és külföldi kiállítótermekben elhelyezni.

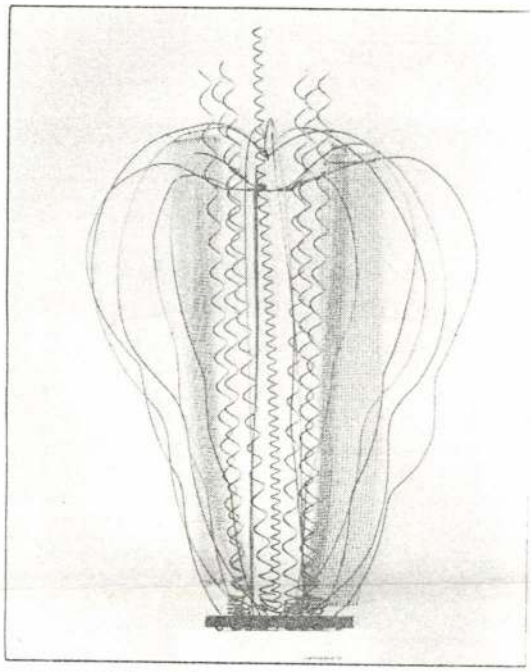

Csutoros Sándor: Drótszobor IV., (Király), drót, 95 cm (Fotó Tahin Gyula)

A hagyaték tetemes része köztéren kiállított munkákból áll. Legjelentősebb alkotásai zalai falvakban, városokban, Rádiházán, Rédicsen, Bagodon, Lentiben, Pankaszon, Magyarszombatfán találhatók. Szülővárosában, Debrecenben a Tóth Árpád Gimnázium homlokzatán látható réz dombormű, valamint a Hungária Műanyaggyárban valaha készült leghosszabb gömbsora. Kabán a II. Világháborúban elesett katonák emlékművét állította fel, a Hajdúszoboszlói Gyógyfürdőben pedig három és fél méter magas sámán-szobra őrzi a vizet. Legnagyobb köztéri munkája, a harmincegyes parcellába szánt 1956-os hősök emlékműve már csak maketten készült el.

Csutoros Sándor hagyatékának rendszerezése, dokumentálása eddigi legnagyobb kiállítása kapcsán is csak részben készült el. Remélhetőleg a tárlat megnyitóján életre hívott *Csutoros Sándor Életmű Alapítvány*, amelyhez bárki csatlakozhat, ezt a hiányt, adósságot pótolja majd.

TALAPZAT NÉLKÜL

FÜGGŐ PLASZTIKÁK A MAGYAR SZOBRÁSZATBAN

NAGY ILDIKÓ

1986-ban a brémai Kunsthalléban Siegfried Salzmann nagysikerű kiállítást rendezett „Bodenskulptur" címmel.[1] A fogalom sajnos nem adható vissza magyarul egyetlen szóval, mert ezek a szobrok egyaránt jelentenek padlón (tehát épületbelsőben) és a földön (vagyis a természetben) elhelyezett, talapzat nélküli szobrokat. Bár a talapzat elhagyása Rodin óta („Calais-i polgárok") foglalkoztatja a modern szobrászokat, a kifejezett Bodenskulptur legkorábbi példái az 1910-es évek végéről származnak (Duchamp, Lehmbruck). Számuk Berto Lardera: „Órák és napok" (1958–59) című műve óta nőtt meg rohamosan, összefüggésben a land art gondolatkörével és térhódításával.

A kiállított művek és a katalógus kitűnő tanulmányai (Siegfried Salzmann, ill. Bernhard Kerber) szinte kihívást jelentenek arra, hogy megkíséreljük végiggondolni a talapzat nélküli szobrok másik végletét: a függő plasztikákat, mégpedig a magyar szobrászatban. Annál is inkább aktuális ezt megtennünk, mert a közismerten tradicionális magyar szobrászat éppen erre a modern gondolatra reagált sokoldalúan, és ezek a művek lehetőséget adnak arra, hogy általuk nyomon követhessük a szobor-fogalom értelmezésének mai alakulását is.

Salzmann nyolc tételben foglalja össze a Bodenskulptur karakterisztikumait, melyek közül a legfontosabb a földhözkötöttség, vagyis a Földben immanensen rejlő erők és energiák: sűrűség, stabilitás, gravitáció, ponderáció, magnetizmus kihasználása és felhasználása. A függő szobrok viszont éppen ezek legyőzésére törekszenek.

A Bodenskulptur a vízszintes irányt (Robert Morris szavával a „landscape mode"-ot) veszi birtokba és ezáltal a reális és megragadható cselekvési tér tartományában marad. A függő szobrok iránya ezzel szemben a vertikális, mely egyértelműen a megragadhatatlan, a metafizikai, a transzcendencia területe. A függő szoborban a gravitációt legyőzni akaró ember fejezi ki önmagát különböző formákban, egészen addig, amíg a konkrét repüléssel is kapcsolatba kerülhet. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy két jelentős mestere az orosz Tatlin és a görög-francia Takis a szobrok után olyan konstrukciók tervezésébe és megvalósításába kezdett, amelyekkel maguk is kipróbálhatták – ha nem is a repülést – de a lebegést. („Letatlin". 1930–32; ill. „L'homme dans l'espace", 1960)

Salzmann imponáló történeti áttekintést is ad a Bodenskulptur típusairól, melyek kezdettől fogva két fő irányt mutatnak: egy figuratív-imitatívat (Lehmbruck, Hutter, a korai Caro, D. Hanson, G. Segal stb.), mely a földre lezuhanó, földön fekvő stb. alakok variációja, és egy elvont-konceptuálisat, melynek számtalan lehetősége van, így én csak a legkorábbi példát, M. Duchamp: „A csapda" című művét említem meg, mely egy padlóhoz szögezett ruhafogas.

Minden bizonnyal a függő plasztikákról is össze lehetne állítani egy történeti sort, amelyre én semmiképpen sem érzem hivatottnak magam, de nem is tárgya e dolgozatnak. Az azonban nyilvánvaló, hogy az említett két irány itt is nyomon követhető. A figuratív-imitatív vonal a lebegés-repülés valamilyen leképezése: Ernst Barlach láncokra függesztett „Dómangyal"-ától (1927, Güstrow, székesegyház) – Hans Haacke lebegő, gázzal töltött „Vitorlá"-jáig (1966). Míg a másik irány túlmutat azon a célon, hogy a szobor a lebegést-repülést kifejezve valamilyen módon elszakadjon a földtől, és a térben lévő erők és energiák megjelenítésére vállalkozik.

Első példáit az orosz és lengyel avantgarde-ból idézhetjük. Vlagyimir Tatlin „Sarok-kontrarelief"-jei (1914–15) rugalmas dróton vagy meghajlított merev tengelyen függő szobrok, amelyek az anyag feszítettsége által a térbeli feszültséget jelenítik meg. A szakirodalom[2] Tatlin „vitorlamesteri jártasságára" vezeti vissza a függesztett sarokreliefek alapélményét, és ezt nincs jogunk kétségbevonni. Tatlin számos művén ismerhetjük fel a megfeszülő vitorlavászon képét, azt azonban, hogy egy ilyen empírikus élmény túlemelkedjék a leképezés szintjén, valaminek ösztönöznie kell.

Az orosz avantgarde szemléletének metafizikus volta – melyre egyaránt hatott a Lobacsevszkij-iskola téreleméleté és az orosz formalista irodalom és nyelvelmélet, nem utolsósorban pedig a két iskolát önmagában egyesítő Velimir Hlebnyikov költészete – adja meg azt a filozofikus hátteret, azt a szellemi légkört, melyben Tatlin függesztett plasztikái, „e térre festett bádogok"[3] létrejöttek. (Tatlin műveinek legkitűnőbb kortárs elemzője Viktor Sklovszkij író, irodalomtudós, a „Formalista iskola" egyik alapítója és teoretikusa volt.) Az a kozmikus szemlélet, amely az orosz avantgarde sajátja volt, íratott le Maleviccsel ilyen sorokat: „Új festészetem már nem kizárólag földi jellegű. Elhagytam a földet, akár egy szúette házat. Az emberben, az emberi tudatban valóban él az űr iránti vonzódás, a vágy, hogy elszakadjon a földgolyótól."[4] És ez ösztönözte a Malevics-tanítvány lengyel Katarzyna Kobrót is „Függő kom-

pozíció"-inak létrehozásában (1921), „melyek a formák bizonyos elrendezéseinél érvényesülő erőhatás és irányfeszültség törvényeihez készített tanulmányok."[5] Az utópiára alapozott szovjet avantgarde művészeire általánosan jellemző, hogy kedvelték a függesztett konstrukciókat, melyeket modellértékűeknek éreztek egy eljövendő társadalom eszményeinek kifejezésére (Klucisz, Krutyikov stb.). Alapvetően fontosak a „Függő konstrukciók" (1920) különféle típusai Alexandr Rodcsenko művészetében is. Ezek a léc-szerkezetek különböző síkokban elhelyezett, egymásba épített, befelé fokozatosan csökkenő méretű, áttört geometrikus idomokból (négyzet, ellipszis, hatszög stb.) állnak, amelyek mozgásuk révén jelölik ki azt a téri egységet, amelyet a szobor tömegeként értelmezhetünk.

Bár nem vehetjük sorra a függőplasztikákat a modern szobrászat egyetemes történetében – így pl. Giacometti szürrealista műveitől (amelyek a magyar absztrakt szobrászatra is hatottak) akár a Gruppe Zero tagjainak konstrukcióiig vagy tovább-, a legismertebb és legnépszerűbb képviselőjüket, Alexander Caldert meg kell említenünk. Calderre Mondrian festészete és a neoplaszticizmus elmélete hatott, amelyet azonban a mozgás elevenségével akart összekapcsolni. Mobiljai olyan lineáris konstrukciók, amelyek – Rodcsenko szándékaival éppen ellentétben – nem akarják a mozgás által létrehozott virtuális tömeget a szobor részévé tenni. Calder nem akarja megbontani szobraival a végtelen tér kontinuitását. Szobrainak finom mozgása csupán egy vibráció nyomát hagyja a térben, ezzel viszont a térstruktúra állandó elmozdulását, áramlását idézi elő. Éppen ezért nem idegenkedik semmiféle természeti utalástól sem, sőt függő mobiljait is szívesen hasonlítja természeti jelenségekhez („Nappal és éjjel", 1965), vagy helyezi bele természeti környezetbe („Pókháló", 1965).

A Bodenskulptur a földhöz és a tömeghez kötődött, a függőplasztikák ezzel szemben a levegőhöz és a térhez tartoznak, annak tulajdonságait és tartalmait használják fel és fejezik ki.

A függőplasztikák sorát a magyar művészetben Martyn Ferenc kezdi el. Műve, mely eltérő címmel és évszámmal szerepel a szakirodalomban,[6] az 1940-es évek első felében készült, hasonlóan egyéb festett szobraihoz. Az előforduló címek közül a „Kompozíció" illik rá a legjobban, mert különféle formák – esztergályozott fa-bábok, járom, propeller – összeillesztésével jött létre. Martyn a meglehetősen súlyos fa-kompozíciót valóban függesztve képzelhette el, bár a propeller-forma elmozdításával lehetséges egy földre állított változata is. Mindenképpen elgondolkoztató, hogy olyan művek társaságában készült, mint a földön álló „Farelief", „Plasztika" vagy „Kis plasztika"[7] melyeken nagyjából azonos vagy rokon formák különböző – stabil vagy billenő – egyensúlyi helyzetét próbálja ki. Kézenfekvő lehetett számára, hogy ugyanezt lebegtetve is kipróbálja, ezzel is bizonyítván a Bodenskulptur és a függő plasztikák összetartozását. Martynnak a festészetében is vissza–visszatérő problémája a kép terében szabadon lebegő, a keretre semmilyen irányban sem támaszkodó forma, és nagyon valószínű, hogy ebben a szobrában is egy lehetséges egyensúlyi helyzet érdekelte. A tárgyi vonatkozások – tehát a járom-forma vagy a repülőgép – ebből a szempontból mellékes és inkább Martyn jellegzetes motívumvilágára utal. Szobra tehát nem a figuratív-imitatív típus képviselője, hanem annak az egyensúlynak a kifejezése, amely a térbe minden irányban szabadon benyúló formák között megteremthető.

Hasonlóan elvont indíttatásúak Jakovits József korai függő szobrai is. Jakovitsot ugyan a szürrealizmus képviselőjeként tartja számon a művészettörténetírás – és művei nagyrészt valóban szimbolikus-metaforikus eredetűek –, de volt egy rövid periódusa az 1940-es évek közepén, amikor kifejezetten elvont problémák, a tér és a tömeg viszonya, „a tér mint tömeg" foglalkoztatta. A sort a „Kubista akt" (1946) nyitja meg, mely az archipenkói szobrászat tanulságán, a pozitív és a negatív forma felcserélhetőségén alapszik. Ezt követi a „Bagoly" (1946) majd az „Áttört akt" (1947), melyben a szobor belső tere és a külső tér egymásba alakul, de a szobor tömegét határoló forma még szilárd, jól felismerhető. A szobor tehát változatlanul a végtelen térbe tett véges forma, amely azonban már megnyílik a végtelen felé. Tér és tömeg viszonyában a logikusan következő lépés: Jakovits drótplasztikái. A szobor itt már a kontúrjai által a végtelen térből kijelölt darab, tömege egyanyagú a térrel. És ez a térbe beolvadó szobor-értelmezés magával hozza a függő plasztika igényét.

Érdekes, hogy akárcsak Martyn, Jakovits is párdarabokat készít, az 1946-os „Drótplasztika"[8] a padlón áll, a „Szálló madarak" (1947, két változatban) viszont a levegőben függ. Hogy Jakovits szükségszerűen jutott el a függő plasztikákhoz, azt már Hamvas Béla is kiemelte. „Ezért kívánkoznak szobrai, még bizonyos nehézségük ellenére is a levegőbe. Félúton a levegőben is vannak. Természetesen ezt a problémát a szobrászat még azzal, hogy felfüggeszt, akár alig látható szállal is egy levegőbe kívánkozó testet, még nem oldja meg. A szobrászat szerves nagy problémája merül itt fel: a test kiemelése a három dimenzióból."[9]

Hamvas egyik korábbi írásának[10] ismeretében tudhatjuk, hogy mire gondol, az *idő*nek, mint a negyedik dimenziónak arra az örökös megostromlására, amely a modern művészetet – főleg a szobrászatot – oly erősen megkísértette. A mobilok és a függő plasztikák a mozgás révén próbálták ezt érzékeltetni, és a mozgás, vagyis az időtdimenzió által bejárt teret a szobor valóságos terébe belevonni. Jakovits művében azonban nem erről (vagy nem elsősorban erről) van szó, hanem egy létező, de mégsem reális, mert az időben szüntelenül változó, tehát nem megragadható forma (repülő madárcsapat) kifejezéséről. Ezt pedig egy olyan zárt, de nem lehatárolt formával érzékelteti, amely a földtől elszakadva a térben lebeg és jellegét a tér tulajdonságai szabják meg.

Az 1940-es évek magyar absztrakt szobrászatának legmerészebb darabjait Megyeri Barna készítette. Művei nem maradtak fenn, így például a „Lengő" – amely függő plasztika volt, és ki volt állítva a Kállai Ernő által rendezett: „1948. A magyar képzőművészet újabb irányai" című kiállításon. A visszaemlékezések szerint a „Lengő" mobil, organikus forma volt. A „Függő konstukció I.–II." – melyek ha nagyon rossz fotók alapján is, de rekonstruálhatók –

pedig azonos elemekből szerkesztett geometrikus téri alakzatok, melyeket maga a felfüggesztés ténye, a kifeszített és egy vagy több ponton rögzített léc-kötél szerkezet alkot. Míg Martyn az egyensúlyt, Jakovits a térben feloldódó, anyagtalanná váló tömeget, Megyeri a térben meglévő feszültséget, a konstrukcióban lévő feszítettséget jelenítette meg. Megyerit ez a kérdés mélyen érdekelhette, mert az 50-es évek kényszerű és tragikus intermezzója után a 60-as években ismét visszatért a függesztett plasztikákhoz. Alumíniumból, illetve papírból készített munkái közül különösen érdekes az a nyújtott spirál-forma, amely mind a földön, mind a mennyezeten egy-egy ponton rögzített kötéllel szabadon feszül a térben.[11]

Az ötvenes évek Jakovits szobrászatában is változást hoznak. A szabad szellemű absztrakció elveszti azt a hiteles hátterét, amelyet az élet 1945–47 között még megadott. Művészete nem elvont, hanem szimbolikus-szürreális, groteszk vagy tragikus, de mindenképpen súlyos, tárgyias és asszociatív lesz. Sokat merít a népművészet szürrealizmusából és az irányzat általános formakincséből (Miró, Max Ernst) éppúgy, mint a legtágabban értelmezett egyetemes művészet kultúrköréből („Maszk maori kagylókkal", 1951–53; „Arnolfini asszony", 1956-58). Ekkor is készít függő szobrokat, de azok a figuratív-imitatív típushoz tartoznak. A súlyos faplasztikák erősen stilizált, kiterjesztett szárnyú, áttört testű madarakat ábrázolnak, mozgalmas kontúrjaik inkább fenyegető hatásúak, ellentétben a korábbi szobrok játékos, hallatlan könnyedségével („Madárfüggő I.–II." 1955).

Az imitatív típusú függő plasztikának különleges darabjai Kondor Béla kis modelljei. („Kis repülőmodell I.–II." 1961; „Nagy repülőmodell"; „Holdkomp," 1968).[12] Nem plasztikának készültek, de ma már műtárgynak tekintjük őket, és ilyen értelemben szerepeltek a Magyar Nemzeti Galéria „Hatvanas évek" című kiállításán is. Kondor szeretett játszani, és maga-készítette kis fantázia-repülői, légi járművei gyakran visszatérő motívumok a képein, fotósorozatain is. Hasonló az eset Degas-éhoz , aki a tüllszoknyás táncosnőszobrait eredetileg nem műalkotásnak szánta.

A függő plasztikák száma a hatvanas években szaporodik meg. Ez összefügg azzal, hogy a magyar művészetben ez az évtized jelenti azt a fordulatot, amikor túl a figurativitás és absztrakció probléma-körén, előtérbe kerülnek és önálló képi értéket nyernek a műalkotás nem-mimétikus elemei, vagyis a keret, a képsík, a képmező – mint alap, a formátum, a méret, a kiterjedés, a szimmetria, az ismétlés, az irányok, – a fönt és a lent, a jobb és a bal oldal, stb. – mely változásban az érzékelés- és alaklélektan hatása éppúgy közrejátszik, mint az évtized végétől itthon is közismertté váló filozófiai esztétikáké, mindenekelőtt a jelelméleté. Mindezek közvetlen, vagy az amerikai, illetve a nyugat-európai művészet által közvetített hatása átformálja a hagyományos értelmű képi vagy plasztikai kompozíciót. „A keret nélküli festménynek a modern szobrászatban a talapzat nélküli szobor felel meg, amelyet vagy felfüggesztenek vagy közvetlenül a földre helyeznek" – írja Meyer Schapiro a vizuális művészetek szemiotikájáról szóló tanulmányában.[13] A talapzat kiemeli a művet a szemlélő világából és kijelöl számára egy statikus helyet a térben. Elhagyásával a mű vagy a szemlélő világába kerül vissza, vagy pedig szabadon megnyílik a tér végtelenjének.

Az absztrakt művészetnek és szobrászati gondolkodásmódnak azt a megszakadt vonalát, amit Megyeri és Jakovits kénytelen volt elhagyni, majd a hatvanas években fellépő új művészgeneráció viszi tovább. Függő plasztikákat Csutoros Sándor készített, anélkül, hogy ismerte volna a hazai előzményeket. Első ilyen műve a három részes „Függő forma" (1966), melyen érezhető még valamilyen természeti inspiráció (pl. a lopótök formája), de inkább a függesztés tényében és nem annyira a változatos alakzatokban. Csutoros a három plasztikát bármilyen sorrendben és bármilyen szögben, sőt fal előtt egymás mellé sorolva is elhelyezhetőnek tartotta. A 60-as években főleg a paraszti tárgykultúra anyagai foglalkoztatták – készített pl. lószőrrel kombinált függő szobrokat is –, de nem ezekben találta meg a gondolat adekvát kifejezését, hanem a tárgyi és folklorisztikus utalásoktól megszabadított, elvont formákban. „A szobor nem a valóság illusztrálására szolgál... Az új plasztika a tiszta szobrászi elemek, egymáshoz és a fényhez való viszonyuk, téri vonatkozásuk megszervezése... a szobor és a külső világ között nincs közvetlen kapcsolat. Nem egyazon rendszerhez tartoznak. A szobor külön életet él, és ebben van ereje. Asszociációi önmagán belül rejlenek..."[14]

1971-től a gömb volt számára az az elvont forma, amely mint „tiszta szobrászi elem" megtalálta „külön életét". Az első gömbformákba mély vájatokat készített, ezzel mozgalmas fény-árnyék hatásokat ért el. Az így kialakított formákat függőleges irányban felfűzve hozta létre „Gömbornamentika" című függő plasztikáját, melyben már érezhető, hogy a sorrendiséggel bizonyos ritmust, a legalsó, legnagyobb gömbbel pedig egy erőteljes hangsúlyt kíván megadni, és ezáltal az egész műnek föntről lefele haladó irányt sugall.

A következő években egymás után készíti függő „Gömbsor"-ait különféle anyagokból (festett fa, alumínium, bronz, lószőr, műanyag, vízzel töltött üveggömbök, kötél csomókkal), melyekben érezhető, hogy az anyagok, ritmusok, méretek variálásával valamilyen struktúra kialakítására törekszik. A balatonboglári Kápolnatárlaton 1971-ben bemutatott „Gömbsor" (festett fa és fém) elrendezése olyan, hogy a lentről és fentről egyszerre induló, ellentétes anyagú, de azonos nagyságú 5 + 1 tagolású gömbsorok iránya egy közbeeső, hét tagú sorozatra mutat rá, melynek középső gömbje a legnagyobb. Optikailag ez a hét tagú, feketére festett fa gömbsor a leghangsúlyosabb, az elrendezés által azonban valósággal lebeg ég és föld között. Ezt elsősorban az teszi lehetővé, hogy a legkönnyebb gömbök vannak legalul, amelyek „felhajtóerő"-ként hatnak az egész sorra.

Hasonló szellemű gömbsort mutatott be 1973-ban a Haris László fotóművésszel és Molnár V. József grafikussal közösen rendezett „Lépcsőház"-akción. Egy kétemeletes, kopott, málló vakolatú ferencvárosi bérház lépcsőházának „vizuális képét" alakították át egy kétnapos akció keretében. Csutoros fekete-fehér műanyag gömbsort füg-

gesztett fel két emelet hosszan, a lépcsőház tengelyében. A lépcsőház funkciójára, a felfelé haladásra utal a gömbsor színe, mely fehérből indulva fokozatosan vált át feketére oly módon, hogy a gömbök hol megnyílnak, hol becsukódnak, helyet adva a másik színnek. Az akció a pinceajtótól a padlásajtóig tartott, a művek – plasztika, fotók, grafikák – kizárólag a fekete és fehér, valamint a zártság és a nyitottság ellentétére épültek. (Pl. zárt pinceajtó; zárt, de a nyitott ajtót ábrázoló fotók révén optikailag nyitottnak tűnő padlásajtó.) „A zárt pince, a bejárható, spirálisan emelkedő lépcsősor, a csak ‚eszmeileg' nyitott, felfelé vezető padlásajtó jelzésében nem nehéz felismerni még az ‚alvilág-evilág-túlvilág' hármasságát sem."[15] Ez a transzcendenciára irányuló gondolat a szemlélő mozgása során bontakozik ki, akit – a lépcsőn felfelé haladván – végigkísér a függő plasztika, mint az idő jelképe. Ezáltal a fehérből feketébe váltó gömbsor az élet-halál jelentéssel gazdagodik.

A fentről lefelé, illetve lentről felfelé haladó párhuzamos mozgás különösen szép, poétikus megfogalmazást nyert az „Üveggömbsor – Vízornamentika" című műben. Az egymást követő üveggömbökben lentről felfelé haladva fokozatosan csökken a folyadék, míg egy ezzel párhuzamos soron ugyanez fordítva történik. (Bemutatva: Balatonboglár: Kápolnatárlat, 1972; Műegyetem E-épület, 1973). Ezzel a sorozattal lényegében le is zárul az a gondolatkör, amelyet Csutoros a gömb és a függesztés összekapcsolásával kialakított, bár számos más gömb-kompozíciót, valamint egyéb függesztett plasztikát is készített.

Ha a klasszikus értelemben vett szobor *kompozíció* volt (ide sorolhatók, Martyn és Jakovits említett művei is), akkor ebből a következő lépésként öntörvényű *konstrukció* (Megyeri), majd modellértékű *struktúra* lett (Csutoros). Az, hogy Csutoros ez utóbbi műveit bizonyos akciók keretében mutatta be, és ezáltal – önállóságukból veszítve – egy folyamat *részei* lettek, már azt is mutatja, hogy a 70-es években magának a művészetnek a megnyilvánulási formái is változtak. A koncept art, a fluxus, az akció- és installáció-művészet éppenséggel a tárgyiasuló, önálló mű megszüntetésére törekedett.

A nyolcvanas években számos függő plasztika készült – a Békásmegyeri Művelődési Házban Andrási Gábor kiállítás-sorozatot is rendezett belőlük „Talapzat nélkül" címmel –, melyek többé-kevésbé az említett típusokat variálják. (Így pl. Bodóczky István *Sárkány*ai, Nádler Tibor *Mada*rai, stb.) Változást majd a nyolcvanas évek vége hoz, amikor is ismét visszatér a tárgyra koncentráló, akár hagyományosnak is nevezhető szobrászat, amely azonban az előzmények ismeretében és tudatosításával definiálja megújult önmagát.

Az akcióművészet és a fluxus hatására a statikus felfogás helyébe dinamikus értelmezés lép, amelyben a szobor határeset a stabilitás és a labilitás között. Nem a térbe helyezett valamilyen tömeg, hanem egy olyan alakzat, amely kijelöli a térnek egy kitüntetett pontját, illetve kapcsolatot teremt ilyen pontok között. Nem a jól definiálható helyekkel és tömegekkel foglalkozik, hanem ezek lehetőségeivel és átlagaival. És mert a tér sem homogén, hiszen erők működnek benne, a szobor ezeknek az erőknek az irányát jelöli ki. Plasztikailag tesz érzékelhetővé láthatatlan erőket. A szobrászat a kompozíció, konstrukció, struktúra után *konstellációt* teremt.

Legszebb példái a magyar művészetben Sass Valéria munkái. Az 1970-es évek végén nagy méretű „hajó"-kat készített (Csongrád, Fonyód), amelyekhez a szükséges technikai ismereteket egy hajóácstól tanulta meg. Az anyag és a technológia vezette arra a gondolatra, hogy az egymásnak feszülő erők egyensúlya az a legfontosabb tulajdonság, amely az anyagban, a tárgyakban és a világban, mikro- és makroméretekben egyaránt fenntartja a létezés állapotát a stabilitás és labilitás határán. További munkái során fokozatosan elszakadva a hajóforma előképétől, különféle egyedi plasztikákat (ívek, négyzetek), illetve térinstallációkat készített a kiegyensúlyozott feszültség témájára. Ez utóbbiakból kitűnik, hogy a szobor az ő értelmezésében egy olyan erőtér, amelynek határait a szobrász által elrendezett elemek és az érzékelő személy speciális konstellációja teremti meg. A 8. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Triennálén (1990) ezt az erőteret három függesztett plasztikával hozta létre („Egyensúly 1.–2.–3.").

Siegfried Salzmann a hiperrealista figuratív művek áttekintésének is szentel egy fejezetet a Bodenskulptur történeti sorában (Duane Hanson: „Háború", 1968; George Segal: „Bowery", 1970) és én joggal gondolhattam azt, hogy ezeknek a reális környezetbe helyezett holtan vagy ájultan fekvő emberi testeknek igazán nincs analógiájuk a függesztett plasztikában a magyar művészetben, mert azok csakis akasztott emberek lehetnének, ami azért mégiscsak maga a horror. Bár a 301-es parcella emlékmű-pályázatára Berczeller Rezső beküldött egy ilyen témájú szobortervet, az mégsem volt igazi függesztett plasztika, hiszen egy nagyon is statikus, földön álló állványzat-rendszeren helyezte el az alakokat.[16]

Ekkor láttam meg egy fotót Böröcz András legújabb művéről, amely oly sokkoló, hogy szinte parancsolóan követeli: nézzünk szembe azzal a kijózanító igazsággal is, amit a posztmodernizmus jelent a szobrászatban. Böröcz amerikai ösztöndíjasként New Yorkban készítette az „Akasztottak" című szobrot 1989–90-ben Daniel Carney zenész és hangszerkészítővel közösen. A 17 alakos mű figurái 70-től 190 cm-ig különféle magasságúak, fából készültek, festve, de úgy, hogy helyenként a platánfa eredeti kérge is rajtuk maradt. A fára felakasztott emberek – ami a lincselés egyik formája ma is – azonosulnak a fával, amely nincs ott a kompozícióban. A figurák teste egyben egzotikus dob is, a rajtuk lévő vágás szerint a test-dobok különféle magasságú hangokat adnak. A függesztett figurák egymáshoz ütődve ilymódon megszólalnak.

A mű élményháttere egy idézet. S. Freud: „Rossz közérzet a kultúrában" című esszéjének egyik lábjegyzetében idézi H. Heine szarkasztikus mondatait arról, hogy „meg kell bocsátani ellenségeinknek, de nem korábban, mint hogy felakasztják őket."[17] A mű azonban nemcsak ehhez a mondathoz kötődik, hanem ugyanúgy a Freud-esszé alapgondolatához is, mely a kultúrtársadalom ideál-követelményével – „szeresd felebarátodat, mint önmagadat" – szembeállítja a „Homo homini lupus" igazságát.

Ez a látásmód Böröcz művészetének alapja. Egyszerre jelenik meg benne a dogok színe és visszája, a triviális és a szakrális (főleg totemisztikus értelemben), a groteszk és az emelkedett. Sajátos szimbiózisban él itt Einstein és Frankenstein (mert nevük hasonló), ember és gyufásdoboz, ember és dinnye, kémény és kéményseprő. Helyet cserél a paradicsomi fa és a kígyó (mert mindkettő tekeredik), a gyümölcs és villanykörte (mert mindkettő függ) és minden tárgy, növény és állat belekerülhet a leghétköznapibb emberi helyzetekbe. A felfüggesztés – úgy tűnik egyébként is foglalkoztatja, hiszen mint léthelyzet, annyira különbözik földhözkötöttségünktől. Az ember azonban nem válik égi lénnyé azáltal, hogy elszakad a Földtől, hanem nagyon is brutális helyzetbe kerül általa, amit csak az enyhít, hogy nem biztos, hogy dobbá vált emberről, lehet hogy emberalaku dobokról van szó.

Az „Akasztottak" persze igazi posztmodern mű, amely nemcsak irodalmi, hanem képzőművészeti idézeteket is felhasznál. Egyszerre idéz fel folklorisztikus és expresszionista emlékeket, gótikus szobrokat, Jacques Callot- és Goya-grafikákat. A figurák nem szenvednek és nem is átszellemültek; a mű egy talányos kulturális metafora a kultúra rossz közérzetéről.

JEGYZETEK

1 Bodenskulptur. Bremen, Kunsthalle (Rendezte: Siegfried Salzmann). 1986. április 29. – június 25.

2 *Sztrigaljov, A.:* A festészettől az anyagkonstrukcióig. In: Tatlin. Szerk. *Zsadova, L.* Budapest é. n. 16. Zsadova említi, hogy Tatlin holland hajóépítőmesterek leszármazottja volt, őseit, a Van Tatlingokat I. Péter cár hozatta Oroszországba. A művész maga is szolgált a flottánál. I. m. 143.

3 *Hlebnyikov, V.:* Tatlin. In: *Kovtun, J. F.:* Hlebnyikov és a képzőművészet. Helikon 33 (1987) 410.

4 Idézi *Kovtun, J. F.* i. m. 403.

5 *Zagrodzki, J.:* Katarzyna Kobro. In: Konstruktivizmus Lengyelországban. Kiállítási katalógus. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 1989, 51.

6 *Kompozíció.* 1941–44, festett fa, 80 x 45 x 45 cm. Janus Pannonius Muzeum (JPM). In: *Keserü K.:* Martyn Ferenc, a szobrász. Ars Hungarica 5 (1977:2) 51. kép; *Lebegő forma (Térkonstrukció)*, 1946, festett fa, 53 cm. JPM. In: *Aknai T.:* Plasztikák. Művészet 19 (1978:5) 12.; *Térkonstrukció.* 1946, fa, 53 cm. JPM. In: *György P. – Pataki G.:* Az Európai Iskola. Budapest 1990, 175. kép. A mű leltári száma: JPM 74.190.

7 Minhárom mű a JPM tulajdona. *Farelief*, ltsz.: 73.121.; *Plasztika (Térkonstrukció)*, ltsz.: 74.191.; *Kis plasztika (Térplasztika)*, ltsz.: 74.189.

8 Jakovits József: *Drótplasztika*, 1946. Megsemmisült. Reprodukálva: Tér és Forma 20 (1947:1) 21.

9 *Hamvas B. – Kemény K.:* Forradalom a művészetben. Pécs ^{2}1989, 102.

10 *Hamvas B.:* Modern szobrászat és művészetelmélet. Esztétikai Szemle 2 (1936:3) 139–151.

11 A család tulajdonában.

12 A Magyar Nemzeti Galéria tulajdonában. Ltsz.: MM 79.18., MM 79.19. és MM 79.21.

13 *Schapiro, M.:* On Some Problems in the Semiotics of Visual Art: Field and Vehicle in Image-Signes. Semiotica 1 (1969:3) 223–242. Magyarul, részletek („A vizuális művészetek szemiotikájából" címmel): A jel tudománya. Válogatta és bevezette *Horányi Ö. és Szépe Gy.* Budapest 1975, 491–509.

14 Csutoros Sándor bevezetője az Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetében rendezett kiállításának katalógusában. 1968, november 9–23.

15 *Szemadám Gy.:* Utak és Határok. Jegyzetek Haris László fotóihoz. Kézirat, 1979, 22. lap. A kézirat kölcsönzéséért ezúton mondok köszönetet a szerzőnek.

16 1956/301. Pályázat az 1956-os forradalom vértanúinak emlékművére a 301-es parcellában. (A Történelmi Igazságtétel Bizottság kiadványa) Budapest é. n. (1989) 6. kép.

17 *Freud, S.:* Esszék. Budapest 1982, 372.

SOCKELLOSE SKULPTUR
HÄNGEPLASTIKEN IN DER UNGARISCHEN KUNST

Siegfried Salzmann veranstaltete 1986 in der Bremer Kunsthalle eine Ausstellung der Bodenskulptur. Der große Erfolg der Ausstellung und die ausgezeichneten Studien im Katalog (Siegfried Salzmann und Bernhard Kerber) regen dazu an, sich über das andere Extrem der sockellosen Plastik, die Hängeplastiken in der ungarischen Kunst, Gedanken zu machen. Dieser Gesichtspunkt ist auch dadurch berechtigt, daß die ansonsten ziemlich traditionsgebundene ungarische Plastik gerade auf diesen modernen Gedanken vielseitig reagierte, und so läßt sich daran die Entfaltung des Begriffs Plastik durch die Stufen Komposition – Konstruktion – Struktur – Konstellation nachvollziehen.

Bodenskulpturen sind den immanenten Kräften und Energien der Erde (Gravitation, Ponderation, Stabilität,

Magnetismus, Dichte usw.) verbunden und nehmen daher das Horizontale und den Bereich der Realität in Anspruch. Hängeplastiken sind dagegen vertikal ausgerichtet: Das ist eine Welt der Metaphysik, der Transzendenz. In den Hängeplastiken bringt der Mensch seinen Aufruhr gegen die Erdgebundenheit zum Ausdruck und gelangt im Endergebnis zum Fliegen (Tatlin, Takis).

Obwohl dieser Aufsatz den Werken der ungarischen Kunst gewidmet ist, wird darin kurz auch auf die sowjetische Avantgarde eingegangen, die den Konstruktionen dieser Art als Ausdruck ihrer utopischen Ideale Modellwert beimaß (Tatlin, Rodtschenko, Kluzis, Krutikow usw.). Bezüglich des Verhältnisses zwischen Hängeplastik und Raum gibt es zwei grundsätzlich unterschiedliche Auffassungen: Zum einen wird der von der Skulptur begangene Raum als zur Masse des Werks gehörig verstanden (Rodtschenko). Zum anderen wird diese virtuelle Masse nicht in die Plastik einbezogen und somit die Kontinuität des unendlichen Raums nicht unterbrochen, dafür wird aber durch die feinen Bewegungen der Skulptur eine ständige Vibration, eine andauernde Mobilität der Raumstruktur hervorgerufen (Calder).

Die Reihe der Hängeplastiken beginnt in der ungarischen Kunst mit der Komposition von Ferenc Martyn (Anfang der vierziger Jahre), in der durch die Zusammenfügung gedrechselter und bemalter Elemente ein Gleichgewicht zwischen Formen hergestellt wird, die frei, nach allen Richtungen in den Raum eindringen. In einigen Gegenstücken dazu erprobte der Künstler stabile oder instabile Gleichgenichtssituationen in Bodenstücken, wodurch er zugleich Beweise für die Zusammengehörigkeit von Bodenskulptur und Hängeplastik lieferte. Ähnliche Gegenstücke fanden sich auch im Schaffen von József Jakovits (Drahtplastik, 1946, Fliegende Vögel, in zwei Varianten, 1947 – alle vernichtet). Die Drahtplastiken von Jakovits drückten real existierende, aber nicht erfaßbare – weil in der Zeit sich ständig verändernde – Formen (einen Vogelschwarm im Flug) aus. Es waren dies geschlossene, aber nicht abgegrenzte Formen, die frei im Raum schwebten und deren Charakter von den Eigenschaften des Raums bestimmt waren. Die Kompositionen von Martyn und Jakovits vergegenwärtigen das Gleichgewicht beziehungsweise die sich im Raum auflösende, immateriell werdende Masse, die Hängenden Konstruktionen von Barna Megyeri hingegen die immanenten Spannungen des Raums und die verborgenen Spannungen der Konstruktion.

Neben den abstrakten Werken entstanden auch Hängeplastiken des figürlich-imitativen Typs, zum Beispiel die stilisierten Vögel mit ausgebreiteten Flügeln von Jakovits oder die Kleinen Modellflugzeuge und die Mondfähre von Béla Kondor.

Die Zahl der Hängeplastiken erhöhte sich in den sechziger Jahren, im Zusammenhang mit den großen Änderungen im ungarischen Kunstleben. Die nicht-mimetischen Elemente des Kunstwerks, der Rahmen, die Bildfläche, das Format, die Ausdehung, die Symmetrie, die Wiederholung, der Duktus, gewannen selbständigen Wert, worin die Einflüsse der Wahrnehmungs- und der Gestaltpsychologie sowie der Semiologie spürbar werden. Die Hängeplastiken sind, nachdem sie Kompositionen und Konstruktionen geworden waren, nun zu *Strukturen* geworden.

Diese Tendenz läßt sich vor allem in den Werken von Sándor *Csutoros* nachweisen. Für ihn war die Kugel die Grundform, mit deren Variationen, Aneinanderreihung und Gruppierung er seine hängenden Strukturen aus den unterschiedlichsten Materialien (aus bemaltem, Holz, Metallen, Roßhaar, Kunststoff, mit Wasser gefüllten Glaskugeln, geknoteten Stricken) und von mannigfaltiger Anordnung schuf. Der bezeichnende transzendente Zug der Hängeplastiken kam besonders schön in der „Treppenhaus–Aktion" zum Ausdruck (Sándor Csutoros – László Haris – József Molnár V., 1973). In einem baufälligen Treppenhaus mit abgeblättertem Verputz war zwei Stockwerken hindurch eine aus Schwarz ins Weiß übergehende Kugelreihe aufgehängt und symbolisierte die dreifache Welt „Unterwelt – Erde – Himmel", wenn ihr der Betrachter von der Kellertür bis zur Dachbodentür den vorgezeichneten Weg entlang nachfolgte. Die parallele Bewegung von unten nach oben beziehungsweise von oben nach unten fand in der *Glaskugelreihe – Wasserornamentik* von Csutoros poetischen Ausdruck. In den aufeinanderfolgenden Glaskugeln war von unten nach oben die Menge der Flüssigkeit stufenweise reduziert, während sich dies in einer parallelen Kugelreihe umgekehrt wiederholte.

Nach der Konzeptkunst und der Aktionskunst kehrte Ende der 80-er Jahre eine Kunst wieder, die auf den Gegenstand konzentriert und auch traditionell zu nennen wäre, die jedoch ihr erneuertes Selbst in Kenntnis und im Bewußtsein ihrer Voraussetzungen definiert. In der ungarischen Kunst wird diese Tendenz unter anderen durch Valéria *Sass* repräsentiert. Ihre Werke sind Rauminstallationen zum Thema ausgeglichene Spannung. Die statische Auffassung wird in diesen Werken durch eine dynamische Konzeption abgelöst, in der die Plastik einen Grenzfall von Stabilität und Labilität darstellt. Es handelt sich dabei nicht um eine Masse, die in den Raum gesetzt wird, sondern um Figurationen, die ausgezeichnete Punkte des Raums markieren beziehungsweise Verbindungen zwischen solchen Punkten herstellen. Da auch der Raum nicht homogen ist – es wirken ja Kräfte in ihm –, bezeichnet die Künstlerin die Richtung dieser Kräfte. Die Plastik selbst ist also ein Kraftfeld, dessen Grenzen durch die eigenartige *Konstellation* der durch die Künstlerin angeordneten Elemente und der wahrnehmenden Person abgesteckt werden. Zum Thema ausgeglichene Spannungen schuf Valéria Sass auch Hängeplastiken mit dem Titel *Gleichgewicht I–II–III* (1988).

In den achtziger Jahren entstanden zwar in der ungarischen Kunst zahlreiche Hängeskulpturen, aber sie trugen zur angedeuteten Gedankenreihe durch keine weiteren Angaben bei. Diesen neuen Zug brachte erst der postmoderne Geist der neunziger Jahre mit, und zwar auf eine schockierende Weise. Die Plastik von András *Böröcz* mit dem Titel Die *Gehenkten* bietet mit ihren 17 Figuren, die zugleich Menschen, Bäume und exotische Trommeln sind, eine eigenartige Metamorphose von Gegenstand – Mensch – Pflanze. Mit ihren folkloristischen, manieristischen und expressionistischen Assoziationen und ihrer Freudschen Inspiration stellt sie zugleich auch eine rätselhafte Metapher vom Unbehagen in der menschlichen Kultur dar.

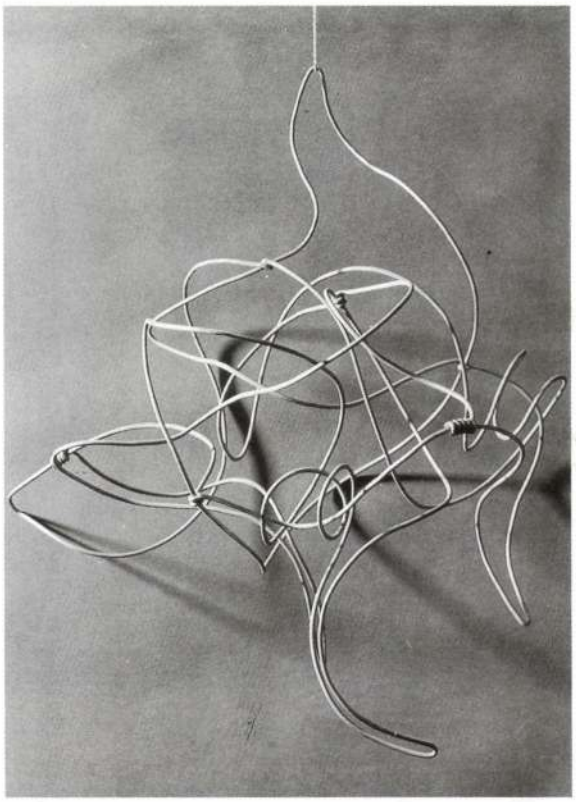

1. Jakovits József: Szálló madarak, 1947.
(megsemmisült)

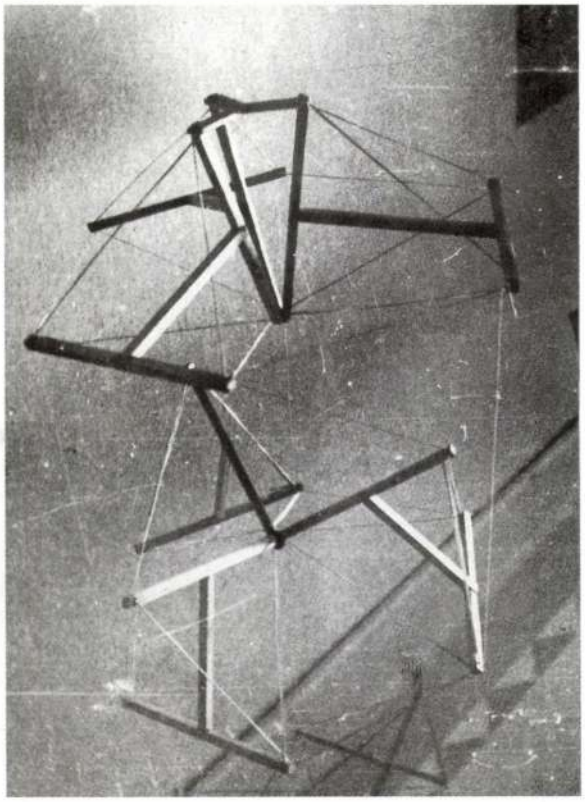

2. Megyeri Barna: Függő konstrukció II., 1948.
(megsemmisült)

3. Jakovits József: (Függesztett plasztika, Madár II.)
Madárfüggő, II., 1950. A művész tulajdona

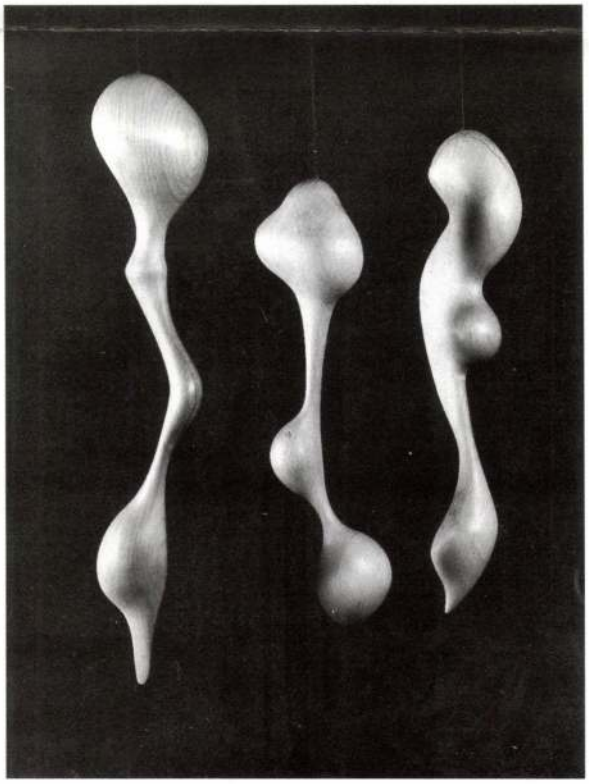

4. Csutoros Sándor: Függő forma I–II–III., 1966.
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

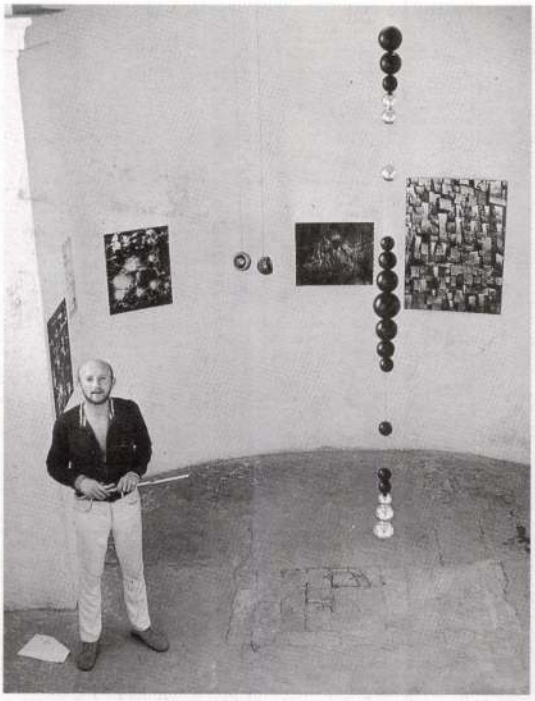

5. Csutoros Sándor: Gömbsor. Kiállítva: Balatonboglár, Kápolnatárlat, 1971. június 8–15.

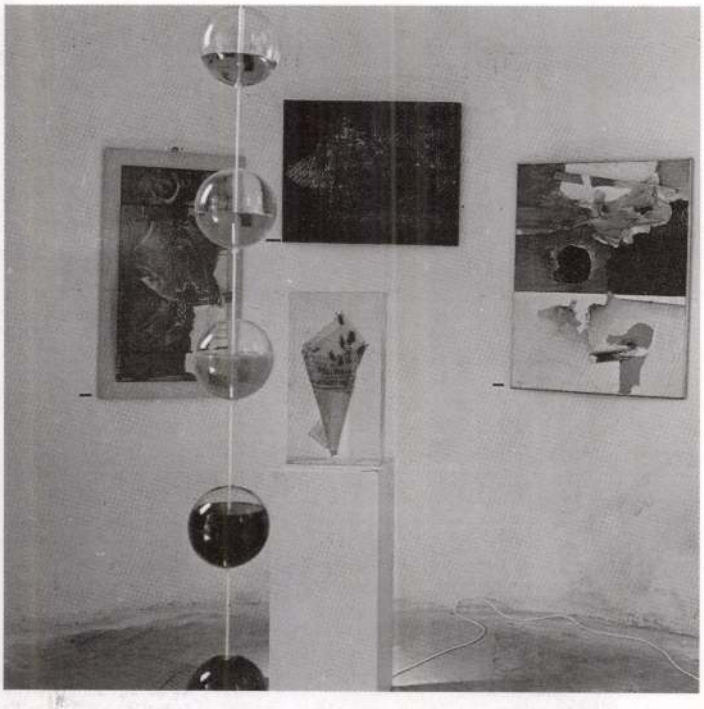

6. Csutoros Sándor: Üveggömbsor – Vízornamentika (részlet). Kiállítva: Balatonboglár, Kápolnatárlat, 1972

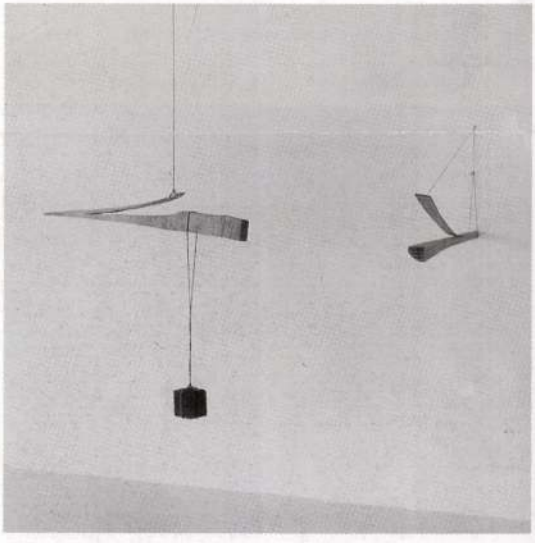

7. Sass Valéria: Egyensúly 1., 1988. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria; Egyensúly 2, 1988. A művész tulajdona

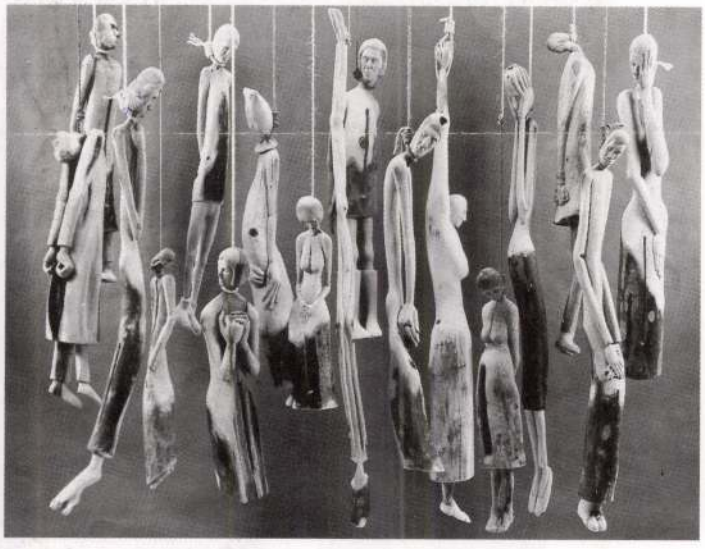

8. Böröcz András és Daniel Carney: Akasztottak, 1989–90. A művész tulajdona

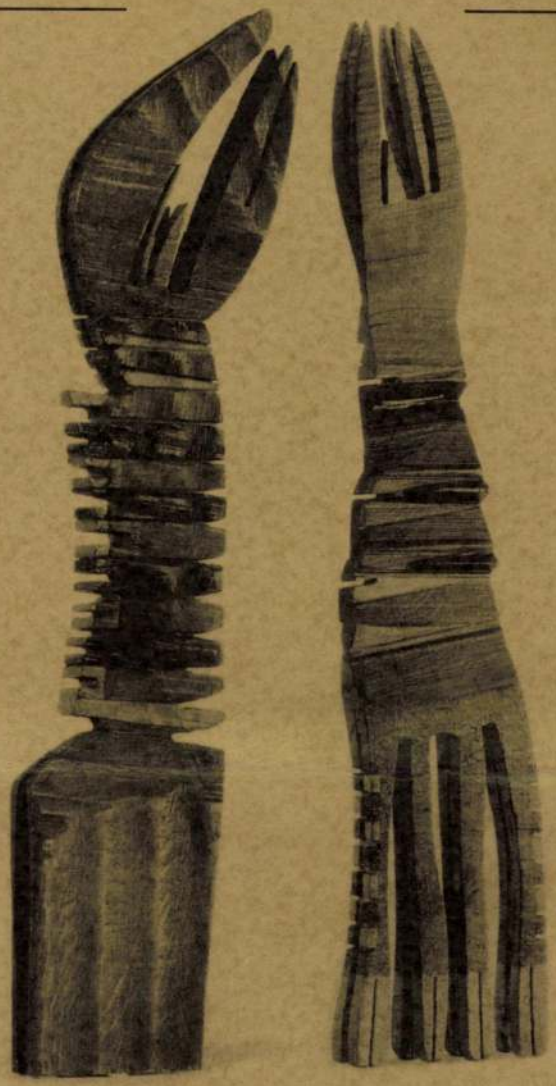

A kiállítás támogatói:

Nemzeti Kulturális Alapprogram
Soros Alapítvány

Liget Catering Kft.
Novotherm '98 Kft.
Richter - Csutoros Kulturális Szolgáltató Betéti Társaság

Bulyovszky család

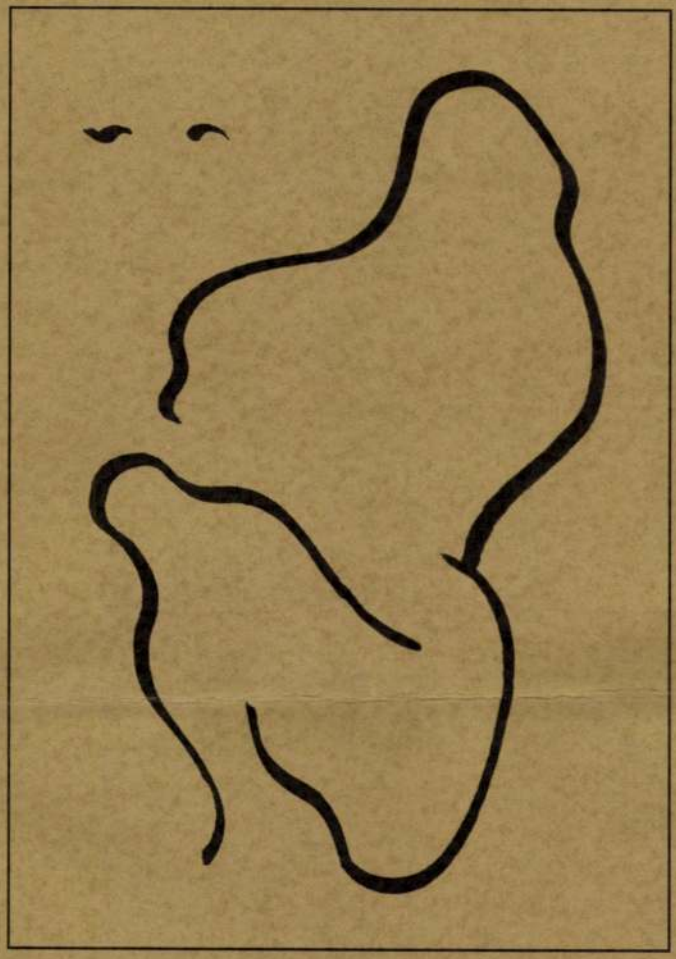

MEGHÍVÓ

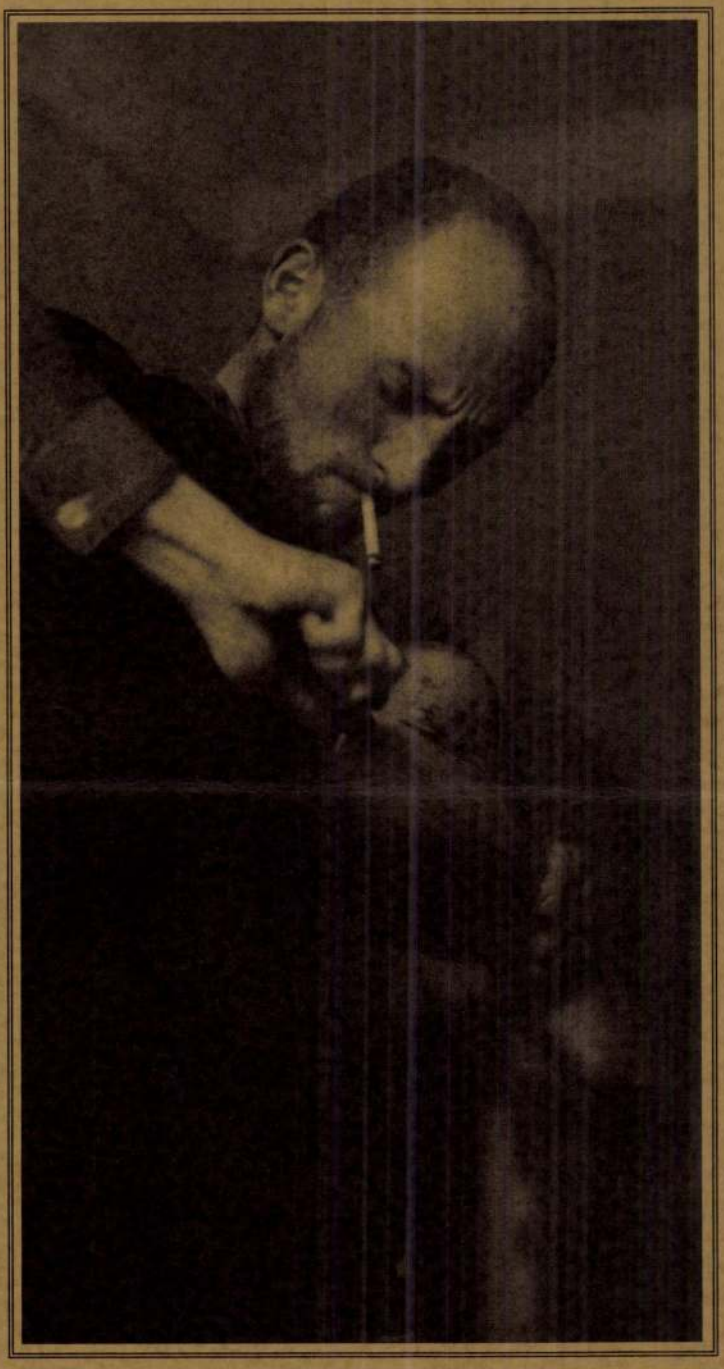

Csutoros Sándor

A Színyei Merse Pál 1920/1992 Művészeti Alapítvány
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

Csutoros Sándor

szobrászművész halálának 10. évfordulója alkalmából megrendezett emlékkiállításra.

A kiállítás helyszíne:
PEST CENTER GALÉRIA
Budapest, VII. kerület, Peterdy u. 15.

A megnyitó időpontja:
1999. december 7. kedd, 18 óra

Köszöntőt mond:
Csáji Attila festőművész

A kiállítást megnyitja:
Takács Ferenc irodalomtörténész

Zenél:
Kósa Gábor

Rendező:
Verba Andrea művészettörténész

A kiállítás nyitva:
1999. december 24-ig,
vasárnap kivételével 13-18 óra között.

Dr. Csutor János

cikke, Merre kereshetjük – harai betontechnika fejlődésének irányait?

Magy. Ép. ip. 1972. 7. sz.

414-417.l.

Ö Csutor Sándor

hegedűtanító

Közlezrkiáll

1457 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Csutorás Sándor

is szerepel a Fiatal festők és grafikusok mai d. e. 11 órakor megnyíló kiállításán.
(XIII. ker. József Attila Művelődési Ház)

Krónika

Magyar Hírlap, 1969. április 27. 9. l.

CSUTORÁS, csutorás család

A csehek szabadalmuk védelmében elsősorban saját fiaik és hozzátartozóik felvételét támogatták. Így családi hitbizományok alakultak ki. -1831-71 közt 59 inast szegődtettek, ebből 32 a mesterek saját fia volt. A legnépesebb családok: Bíró /7/, Bakos, Cseh, Csutorás, Kecskés, Tóth /5-5/, Hajagos /4/. Valóságos csutorás dinasztiák fejlődtek ki. 256. old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém 1971

CSUTORÁS GÁSPÁR, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.
40.-Csutorás Gáspár: Első adat 1722
Tanu inasszegődésnél

258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSUTORÁS JAKAB, csutorásmester

1724-ben a veszprémi csutorások nevében Demeter Pál, Abrahám Gáspár, Csutorás Jakab és Demeter Péter latin nyelvű kérelmet nyujtott be Eszterházy püspökhöz, szabadalomlevél kiadása ügyében. 243.old. 27.jegyz

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSUP

CSUTORÁS JAKAB, csutorásmester

1722-1891.

A VESZPRÉMI CSUTORÁS MESTEREK NÉVSORA

41.-Csutorás Jakab: Első adat 1722
Utolsó adat 1724

258.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSUTORÁS/KIRÁLY/JÁNOS, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.
42.-Csutorás/Király/János: Első adat 1838
258.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

MDK.

Csutoros Pál

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1967 ápr.

CSUTORÁS/DÖMÖTÖR/PÁL, csutorásmester

Feltehetően a 1722-ben már a csutorások egy vegyes céhbe tartoztak, mert a hivatkozott iratból kitünik, a szerződésnél jelen volt "emberséges emberek" között két csizmadia, egy szücs és egy gombkötőmester, Csutorás Pálon kivül./Inas szerződtetésről volt szó/. 243.old. 18.és 3.jegyz. 261.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSUTORÁS /DÖMÖTÖR/ PÁL, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.
43.-Csutorás /Dömötör/ Pál: Első adat 1722
Utolsó adat 1744

258.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSUTORÁS DÖMÖTÖR PÁL, csutorásmester

A veszprémi csutorás céh egyéb iratai nagyon különfélék120 darab. Első irat 1722. jan. 24, inasi szerződés. -Csutorás Dömötör Pál szerződteti Kónzöl Pált 3 évre. Ad neki 3 fehér ruhát, bocskort, felszabaduláskor egy vég abát, süveget. Az inak ekkor fizet 4 forintot. Az inasért anyja, két mester /Selmeczi Csizmadia András és Szücs István/ 32 forintig vállal kezességet. 241.old. 3. jegyz. 261.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSUTORÁS_PÉTER, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1782-1891.
44.-Csutorás Péter: Első adat 1838
258.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Csuvara – Csuz
Csüdör – Csü Cök

Csutkai Eszter

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

94 FEB 1

ESTI HIRLAP

A Vár – gyermekrajzokban elbeszélve

1021

A Buzogánytorony és a négy bástya • Ifjú festők tárlata

Ez itt a világ egy darabja. Ez a nyolcvankét rajz és festmény, amely a falakon függ körben az I. kerületi Hazafias Népfront Bizottság földszinti kiállítóhelyiségében. Általános iskolások rajzai, festményei. *Valamennyi a Vár valamelyik részletét ábrázolja: ez volt a művészi verseny feladata.* Az I. kerület gyerekeinek a Várról kellett vallaniuk.

24 LÁNY, 26 FIÚ

Megható vallomások. Gyermekrajz-kiállítás ugyanarról a témáról. Mi ragadja meg belőle a hatévest és mi a tizenhárom esztendőst? *Ezernél több munka érkezett az iskolákba,* ebből az előzetes zsürizés kétszázat választott ki, s végül 82 került a falakra. A bírálóbizottság elnökségét *Szentgyörgyi Kornél* Kossuth-díjas festőművész vállalta — ő nyitotta meg a „tárlatot" is —, a kiállítás szervezője *Csikay Miklós,* a népfront bizottság titkára.

A képek, a rajzok között vannak jók — ilyen *Szegheő Miklósé, Nájrádi Zsuzsáé, Kling Erzsébeté, Orosz Sándoré, Zrinyi Juditéé, Forgács Péteré — és egészen kiválóak.* Az utóbbiak közül elsősorban a VIII. osztályos *Nagy Ferit* kell megemlíteni. A Mátyás-templomról készített színes rajza megragadó. *Festőnek készül, a művészeti gimnáziumba pályázik.* Remek *Varga Judit* öt festménye és *Csutkai Eszter* tollrajza is.

A bizottság tíz művet jutalmazott, negyvenet oklevéllel tüntetett ki. Érdekes a legjobbak aránya: *24 leány, 26 fiú.*

A NEGYEDIKES ZOLI

A kisebbek közül a negyedikes *Leba Zoli* kapott jutalmat. *A négy bástyát festette meg.* Miért?

— *Mert ezt védte legtovább az ellenség. De a magyarok aztán mégis elfoglalták.*

— Honnan tudod?

— *Olvastam.*

— Szeretsz rajzolni?

— *Igen. Apukám mérnök, és anyukám is rajzos. Házakat tervez. És még a tornát szeretem nagyon.*

— Láttál már igazi festményeket?

— *Láttam. Apu elvitt egyszer abba a múzeumba, amelyik ott van a Ligetben.*

A nyolcadikos *Németh Jóska* a Buzogánytornyot rajzolta le. *Tanár akar lenni.*

— *Számtan- és biológiatanár.*

A kis Csutkai Eszter tollrajza. Részlet a Várból.

— A rajzoláson kívül, mit szeretsz még?

— *A társasjátékot, meg a gombfocit.*

AZ ÁLMODÓ ÉVA

A tizennégy éves *Kelemen Éva* bányászlány. Édesapja Tatabányán vájár. Ő a „legidősebb" művész: *tavaly már kiállították egy képét a Közlekedési Klubban.*

— Miért szeretsz rajzolni?

— *Az ember álmodik, aztán papírra vési. És ez olyan jó.*

Úgy beszél, mint egy felnőtt. És a szeme valóban álmodó szem.

Nézem a képeket. Csaknem valamennyi színes. *Élénk színek:* sárgák, zöldek, pirosak, lilák. *Harsogók.* Gyerekek életörömét hirdetik. És még valamit. *Azt, hogy ezek a kisfiúk, kislányok milyen jól ismerik máris a kerületüket, ünnepi élményük fűződik egy-egy teréhez, utcájához, házához.*

— *Legközelebb fotóversenyt akartunk rendezni* — mondja a titkár. — *Ugyancsak általános iskolásoknak. Talán itt is napvilágra kerül néhány tehetség.*

Csakúgy, mint a rajzkiállításon. A zsüri Kossuth-díjas elnöke ezt mondja:

— *Szem előtt akarom tartani őket. Nem szabad elkallódnia egynek sem.*

Turi András

kiégett. A forgalom rohamos növekedése, az Agrártudományi Egyetem terjeszkedése és Gödöllő idegenforgalma mindinkább megkövetelte egy új, modern pályaudvar építését.

Az újjáépítés tervei *két évig feküdtek*, mert a volt királyi váró ideiglenesen helyreállított épületében a *Ganz-Árammérőgyár* exportra raktározott anyaga feküdt. Végre, hosszú idő után a *Keresztessy Zoltán* főtervező irányításával készített tervek alapján *megindulhatott az építkezés*. Feltételezés szerint ez *az épület Ybl Miklós tervei alapján készült*, s így az eredeti homlokzatot meg kellett tartani. Ebben az épületben lesz a pénztárcsarnok, a várócsarnok, a MÁV-raktár, az Utasellátó étterme és a váróterem, míg a régi állomás épületében az üzemi irodákat, a nyári várót, és a korszerű bisztrót helyezik el. A volt királyi várból kialakítandó állomásépület tavaszra elkészül.

---

la öröme

lában

— Nem les. Már úgy is volt, hogy ott jártam és nem jött le.

— Mit mondott aztán legközelebb?

— Hogy nem látott. Szerintem *az anyja ellenem neveli, és bosszúból* nem engedte le...

S a gyűlölködés tüskéket szúr Jutka — és Ilonka —

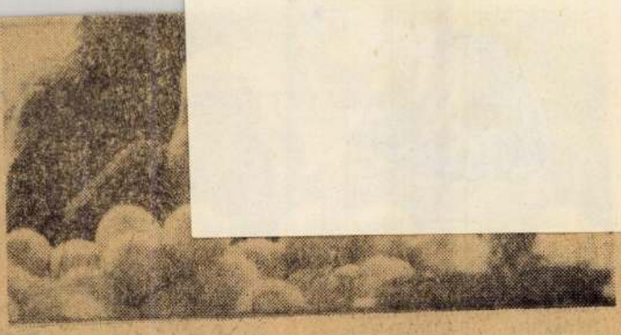

Válogatás

Szolgálatban

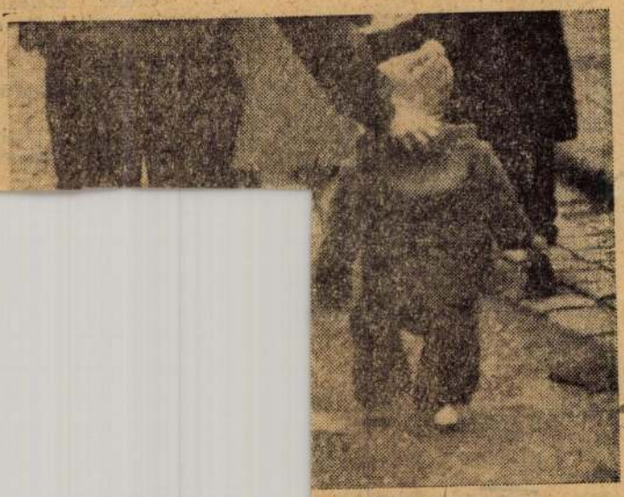

(Kotroczó felv.)

Csutkai Eszter, gyermekrajzoló

Elvagadóan szép tollrajzzal szerepel az I. ker.-i gyermekrajz-kiállításon.

Rémlet a Várból – tollrajz. Repr.

Turi András: A Vár — gyermekrajzokban elbeszélve

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. febr. 1.

Csutiné Schleer Erzsébet epite

Pókhálós mackónadrágban nem a díj lebeg a tervező szeme előtt...

A Rác utca, ahol a hagyományokat sikerült a mai igényekhez igazítani

Egy százötven méteres, hangulatos fehérvári utcaszakasz, amely kissé bizarrnak hat ugyan a hatalmas panelszörnyek tövében, mégis üdítő, szép színfolt a lakótelep unalmas, szürke, égigérő házai, „egyenlakásai" mellett. No és persze, egy másfajta, múltbéli életformát idéznek fel számunkra az apró házacskák, a gondozott udvarok, azaz a székesfehérvári Rác utca derűt sugárzó épületegyüttese, amelyre méltán lehetünk büszkék. Hiszen ez a kis utcácska azt példázza, hogyan lehet legalább mementóként megőrizni a jellegzetes házacskák segítségével a székesfehérvári hagyományokat, a város építészeti sajátosságait, amelyek hajdani polgárok életmódját, mindennapjait, szokásait is tükrözik... Mégpedig úgy, hogy a Rác utca nem „csak" múltidéző látványosság, hiszen a szívünknek kedves házacskák múzeumként, vendégházként, lakásként, irodaként is funkcionálnak, mai igényeket szolgálnak.

Pedig nem volt könnyű az a megtorpanásoktól sem mentes időszak, amíg az elképzelésből valóság lett, s a tervekből olyan egységes épületegyüttes született, amelyet Európában is számon tartanak, megbecsülnek: hiszen a Rác utca 1989-ben elnyerte az Európa Nostra Díjat. Az elismerésig hosszú út vezetett: ennek állomásairól beszélgettünk *Csutiné Schleer Erzsébet* építésszel, aki egyik legkedvesebb „gyermekének" tekinti az utcát: hiszen a Fejér Megyei Tervező Iroda munkatársaként ezek a házak — kevés kivétellel — az ő tervei alapján készültek el.

— A Palotavárosban a 70-es években — a panelházépítés nagy korszakában — kezdődött el az a folyamat, amelynek végeredményeként sorra eltűntek azok a falusias házacskák, amelyek még a '60-as években is jellegzetessé tették ezt a városrészt — mesélt az előzményekről Csutiné Schleer Erzsébet. — Eredetileg három panelgyűrűt terveztek. Az elsőt a XII. századi johannita kolostor köré, amelynek feltárása még ma is tart, a harmadik gyűrű közepébe egy mesterséges tavat „álmodtak", ami nem valósult meg, csak egy üres térség van a helyén. A középső, második karéj közepén helyezkedik el a görögkeleti-szerb templom. S hogy a környezet is hangulatilag illeszkedjék ehhez a műemlékhez, s a szomszédos magas panelépületek ne „nyomják el" a szép templomot, elhatározták: eredeti formájukban megőriznek körülötte néhány kis házat, egy kis utcahosszon. Ez a városrész addigra elnéptelenedett, vagy jobbára idősebbek laktak itt, a meglehetősen rossz állapotban lévő lakóházakban. Őket az épülő panellakásokba költöztették. És megszületett Fehérváron „Az egy üzem, egy műemlék" elnevezésű mozgalom, amelynek elindítója az Ikarus akkori igazgatója, *Balla Károly* volt. *Heiter Júliával*, a megyei tanács elnökhelyettesével karöltve végigjárták a cégeket, hogy vállalják egy-egy épület felújítását. Az az igazság, hogy a vállalatok egy része akkoriban még nem látott nagy lehetőséget, fantáziát ebben, s ez nem csoda, hiszen a házak valóban elhanyagoltak, romosak voltak...

Sokat segített a munkában *Lukács László* néprajzi értékelése és *Demeter Zsófia* helytörténeti tanulmánya, de az is, hogy *Hajmási József* rendelkezésre bocsátotta a hajdani Rác utcát megörökítő több száz diafelvételét. De itt, a Rác utcában élt akkoriban Csikós Danyica, aki egyike volt még azoknak, akik „rácnak" vallották magukat: s egy gyönyörű festményt őrzött, amely 1928-ban örökítette meg a szép utcácskát. De persze, nem csak történelmi, tervezési, műszaki ismeretekre volt szükség, hanem nagy diplomáciai érzékre, sőt, időnként némi fondorlatra is — vallja be Csutiné Schleer Erzsébet — főként, amikor az építkezés akadozott...

— A szabadkéményes tűzhelyeket kellett „összehozni" a csempézett fürdőszobával, hogy a házacskák tükrözzék az építészeti hagyományokat, de emellett megfeleljenek a mai igényeknek. Néhány esetben a felújítást az alapozás cseréjével kellett kezdenünk, de mindegyik ház egy meglévő alapján készült, s azért is harcoltunk, hogy bontott téglát is használjanak az újjáépítésnél, mert így maradhat meg a régies jellege. Az egyik kedvencem a Tejipari Múzeum: itt működött 1900-ig a szerb iskola. Az épületnek gyönyörű boltozott és száraz pincéje van, s azt feltételezem, hogy a kövek egy része az egykori Szent István bazilikából került ide. A Fejér és Komárom Megyei Tejipari Vállalat volt talán a leglelkesebb építtető: országosan is egyedülálló a szakmúzeum, amely itt létrejött. Az épülethez új fészert is építettünk. Funkciójával több ház is jól illeszkedik az utca jellegéhez, például a Mesterségek Háza, vagy a hangulatos Rác söröző és a sütöde, amely körül mindig érezni a péksütemények finom illatát...

Persze, amikor a kollegákkal pókhálós mackónadrágban rohangáltak a földre zuhant gerendák között, aligha az Európa Nostra Díj lebegett a szemük előtt — meséli Csutiné. De büszke arra, hogy az Európa Tanács mellett működő, kormányoktól független szervezet is „felfedezte" a Rác utca értékeit. Hiszen az Európa Nostra Díjjal az európai természeti és kulturális örökség megőrzését ismerik el. A szervezet elnökével, a dán királynő férjével Csutiné Schleer Erzsébetnek is volt alkalma együtt kávézgatni a Tejipari Múzeum kertjében, a fapadon...

Egyébként minden évben kiadnak 5-6 ezüstérmet — ez a fődíj — és néhány oklevelet. Magyarországon több helyen van oklevéllel elismert épület, de — s ezt talán kevesen tudják — ezüstérmet, fődíjat csak a fehérvári Rác utca kapott...

Az építész nagy szeretettel gondol a Rác utcára, de emellett azt vallja, egyetlen tervező sem „pihenhet a babérjain", mert jönnek az új, izgalmas feladatok. S úgy tűnik, ő szereti is a kihívásokat, a járatlan utakat: a legutóbbi feladata is ilyen volt. Hiszen *Ács Miklóssal* közösen tervezték meg a Viktória Alapítvány önálló életre felkészítő központját, a Fejér megyei mozgássérültek számára. Ami azt illeti, ez a központ — amelynek létrejötte *Horváth Klára* és *dr. Perjés Kornél* elszántságának, kitartásának köszönhető — szintén egyedülálló az országban. Nem véletlen, hogy az épületet, amely teljes mértékben igyekszik igazodni a mozgássérült embertársaink igényeihez, éppen most, az Európa-napon adják át....

Gábor Gina

A páneurópa mozgalom ma is időszerű

Az öreg földrész ereje éppen sokszínűségéből származik: nem akarnak semmiféle világnézeti egyeduralmat

A nemes páneurópai — összeurópai eszmeiségű — mozgalmat még 1922-ben alapította meg *Coudonhove-Calergi* morva gróf, aki elsőként ismerte föl, hogy az első világháború valójában európai polgárháború volt.

Világosan látta, hogyha Európa nem egyesül demokratikus alapon a nemzetek tradícióinak, kultúrájának, nyelveinek és másságának elfogadásával, akkor következik egy második, még sokkal pusztítóbb polgárháború.

Sajnos, hiába akadtak szellemi követői Európa vezető köreiből, a politikusok, tudósok, művészek közül, a második világháború fegyverropogása elnyomta a szavukat.

A páneurópa mozgalom azonban túlélt hetvennégy évet, s úgy tűnik, a remény is újjászületett a diktatúrákat lerázó öreg földrészen.

Az alulról építkező, számos szervezetet magába foglaló *Páneurópa Unió* nemzetközi elnöke *Habsburg Ottó,* a magyar Páneurópa Unió elnöke pedig 1994 óta *Bethlen István,* aki az MDF elnökségi tagja is.

Beszélgetésünkben elkerültük a napi aktuálpolitikát, hiszen a mozgalom lényege is ez: távlatos gondolkozás, összeurópai eszmeiség.

— Elnök úr, nem merő idealizmus európai megbékélésről és összefogásról ábrándozni, amely a morva gróf eszméjének születése óta nem sikerült?

— Valóban, amilyen jól indult e mozgalom annak idején, olyan szomorú események követték. Elmosta a vörös szenny keletről és a barna szenny nyugatról, a nemzetközi és a nemzeti szocializmus. Most újra bizakodással vágunk neki az egységes Európa megteremtésének, mert nincs más választásunk, ha a harmadik évezredet békében akarjuk megkezdeni.

— A magyar páneurópa mozgalom 1990-től ismét elkezdte építeni szervezeteit. Mi a dolga a magyar tagozatnak?

— Az egyesítésért küzd. A mi esetünkben Magyarországnak még az évezred előtti európa unióbeli tagságáért. Egyébként, ha nem létezne Páneurópa Unió, akkor nekünk magyaroknak kellene megalapítani, hiszen ez segíthetne abban, hogy a mindenkori magyar politika legnagyobb kérdését megoldja. Azt tudniillik, hogy ma minden harmadik magyar (!) — anélkül, hogy őket erről bárki megkérdezte volna — a határokon túl él. Két világháború, forradalmak, a csecsen és a délszláv háború a tanúbizonyság arra, hogy milyen árat fizet azért Európa, ha az alapvető kérdéseket nem békés úton, tárgyalóasztal mellett, hanem harccal, háborúval akarják megoldani. S persze úgysem sikerült...

— Ausztria és Olaszország, Dánia és Németország, Finnország és Svédország szolgáltak példával arra, hogy mennyire európai szellemiségű megoldások találhatók határ- és nemzetiségi kérdésekre azáltal, hogy a határok a régi értelemben véve megszűnnek létezni.

— Hagyományos demokráciákban egyértelmű-e, hogy könnyű a megoldás?

— Sajnos, nem törvényszerű. A demokráciából automatikusan nem következik a nemzetiségi kérdések megoldása. Itt vannak az ellenpéldák. Nagy-Britanniában az északír háború legalább olyan kultúrbotrány, mint a volt Jugoszláviát szétdúlt háború. Rossz a helyzet Franciaországban — s nem csak Korzikán és a francia baszkok földjén —, ahol a lakosság harminc százaléka még ma is nem francia anyanyelvű. A demokrácia lehetséges, de nem kötelező előfeltétele a megoldásnak. Egy biztos, igazi demokratikus kormányok regnálása alatt nagyobb a sanszunk a megegyezésre például a szomszédos országokkal, ahol a magyarok élnek.

— Mely ország mely vezetője lehet igazán példa?

— Évszázados, centralista, kemény és negatív politikát folytatott a nemzetiségekkel Spanyolország. Franco diktátor halála után János Károly kiállása következtében pillanatok alatt meghozták azokat a törvényeket, amelyek jogokat adtak a baszkoknak, a katalánoknak. Szinte teljesen visszavonultak azok a marxista, háborúzó, nemzetiségi kérdésekre hivatkozó, valójában a saját pecsenyéjüket sütögető csoportok, amelyek pusztításra ugyan képesek, de a baszk nemzetben már nincsen valódi támogatottságuk.

— Milyen eszközei vannak a magyar Páneurópa Uniónak?

— Bár szó szerint vett jogi, politikai eszközeink nincsenek, már a vezetői névsor is önmagáért beszél. Jómagam vagyok az elnök, s az MDF elnökségi tagja. Alelnökünk *Mécs Imre,* az SZDSZ prominense, fideszes politikusok dolgoznak sorainkban, de a szocialista párti Somogyi Ferenc is, aki a Külügyminisztérium politikai államtitkára. A felsorolás is mutatja, a demokráciában alapvető, hogy nyíltan csapjanak össze a kormány- és az ellenzéki pártiak. Ez nem veszekedés! Így lehet kontrollálni a mindenkori vezetést. De igenis vannak kérdések, amelyekben pártokon felülemelkedve egyet kell érteni. S ilyen Magyarországnak az Európai Unióba való bejutása.

— Milyen a kapcsolata a nemzetközi elnökkel?

— Nincs olyan hónap, hogy Habsburg Ottó ne töltene Magyarországon két-három napot legalább, noha elfoglalt Strassbourgban, az Európa Parlamentben. Ide többet jön, mint Ausztriába és Németországba együttvéve. Én harminc éve vagyok Páneurópa-tag, ismerem a mozgalom valamennyi vezetőjét.

— A békevágy mint vezérlőelv mellett mi az alapeszmeisége a szervezetnek?

— A Páneurópa Unió küzd Európa demokratikus, jogállamiságon alapuló egyesítéséért, nem az Amerikai Egyesült Államok mintájára, hanem abból kiindulva, hogy Európa egysége, ereje éppen sokrétűségéből származik! Különböző vallások, kultúrák, tradíciók, nyelvek, nemzetek és nemzetiségek kohója e földrész, amelynek léte elválaszthatatlan a zsidókeresztény örökségtől (hiszen Ótestamentum nélkül nincs Újtestamentum), de senkire nem akarunk semmiféle világnézeti egyeduralmat ráerőltetni.

— Ki lehet tagja a szervezetnek?

— Bárki, aki meggyőződéses demokrata, híve a jogállamiságnak, s aki Európát az imént felsorolt eszmék mentén — nálunk a magyar tradíciókkal ötvözve — kívánja építeni. Idén év végére reményeim szerint, a magyar páneurópai tagok többen lesznek, mint százezer, bár nem a matematika okán vágyom erre.

— Minél többen akarják a jót, a békét, a demokráciát, annál nagyobb az esély, hogy úgy is lesz.

Zsohár Melinda

MDK

Csuti Fejér Sándor, festő.

Homokbánya, of.-

Tájkép, "

Árv. Közl. 1930 jun.3.- ék.sz. -54.aukc.-17.l.

MDK

Csuti Fejér Sándor, festő.

Tűz.

Kistétényi barlangok

Szent György Céh M. Am. és Gyűjt. Egyes. 15. aukc. - Kat. 322 l.

Csuti Fejér Sándor,

festő, l. Fejér S.

KÖZMŰVÉK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
410 1929. szám
Ad.: 1929 év okt. hó 24. n.

kiadási csekkszámla terhére

ber hó 17-én. A miniszter h

lamtitkár.

A

Csuti Márta

A hannadik balatonfüredi dárlatom résztvesz.

Napló, Veszprém 1969. aug. 23.
Balogh Elemér: A művészet elősza bájában

Csuti hária

Szerepel a pápai kép. műv. szakkös táslatán

(Bodó): Húsz év kr. méséből

Napló 1969 X. 15

Csuti Pál

A hannadik balatonfüredi tárlaton résztvesz.

Napló, Veszprém 1969. aug. 23.
Balogh Elemér: A művészet elászabájában

Csuti Pál

Szerepel a pápai kép. műv. szakkör táslatán

(Bodó): Húsz év terméséből

Napló 1969 X. 15

Ø Csuti András

Győr. 1679.

l.

Yankó Ötvös-apródol

6-l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

útutalás megírva

Csuthy-Elemér
festő és grafikus
lásd Csincsák-
Csuthy E.

Huszonkettőmillió korona.

BENE KÁROLY
okl. építész és építőmester
Budapest, VIII., Üllői-út 14. sz.
Telefon: József 93-02.

Bene Károly

CSUTAK Magda

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt CSUTAK MAGDA képzőművész kiállítására. A kiállítást megnyitja: PETERNÁK MIKLÓS művészettörténész 1992. szeptember 10-én 18 órakor. A kiállítás helye: a Budapest Galéria Kiállítóháza Budapest III., Lajos u. 158. A kiállítás megtekinthető 1992. szeptember 10 - október 10-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Die Galerie Budapest lädt Sie zur Eröffnung der Ausstellung MAGDA CSUTAK (Künstlerin, Wien) in dem Ausstellungshaus der Galerie Budapest (Budapest III., Lajos u. 158.) am 10. September um 18 Uhr herzlich ein. Die Ausstellung wird eröffnet von MIKLÓS PETERNÁK Kunsthistoriker aus Budapest. Die Ausstellung ist bis 10. Oktober 1992 (ausser Montag) täglich von 10 bis 18 Uhr zu besichtigen.

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt CSUTAK MAGDA képzőművész kiállítására. A kiállítást megnyitja: PETERNÁK MIKLÓS művészettörténész 1992. szeptember 10-én 18 órakor. A kiállítás helye: a Budapest Galéria Kiállítóháza Budapest III., Lajos u. 158. A kiállítás megtekinthető 1992. szeptember 10 - október 10-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Die Galerie Budapest lädt Sie zur Eröffnung der Ausstellung MAGDA CSUTAK (Künstlerin, Wien) in dem Ausstellungshaus der Galerie Budapest (Budapest III., Lajos u. 158.) am 10. September um 18 Uhr herzlich ein. Die Ausstellung wird eröffnet von MIKLÓS PETERNÁK Kunsthistoriker aus Budapest. Die Ausstellung ist bis 10. Oktober 1992 (ausser Montag) täglich von 10 bis 18 Uhr zu besichtigen.

CSUTAK MAGDA

(Bécs)

CSEND ÉLET

Megnyitó: 1995. március 10. 18 óra

Budapest Art Expo – Vízivárosi Galéria
1027. Budapest, Kapás u. 55. Tel.: 201-6925

A kiállítás 1995. május 31-éig tekinthető meg,
keddtől péntekig 13 és 18 óra között,
szombaton 10 és 17 óra között.

Támogatók:
Budapesti Tavaszi Fesztivál, Nemzeti Kulturális Alap,
Ludwig Alapítvány, Soros Alapítvány

CSUTAK Magda
Sepsiszentgyörgy, 1945. november 26.
IA Képz. Főisk. Kvár, keramikus
(Bécsben él.)

Banner Erdély

maja, szét akarta
rött úgy, hogy neki
mint a többi gyerekkel
ljon tenni!

3 2

Csutak Magda

1970-ben végzett kerámiaszakot, diplomaszunkája a sepsiszentgyörgyi mozi falának megtervezése. A kivitelezés nem történt meg.

A Hét, 1971. febr. 19. 2. éf. 8 sz. 9 n

Csutak Magda

Jelenleg a sepsiszentgyöngyi épülő művelődési ház dekorálásán dolgozik

A Hét, 1971. febr. 19. 2. ef. 8 sz. 9 p.

CSUTAK Magdolna

Bp., Budapest Galéria, 1992

P.Sz.J./P.SZŰCS Julianna/: Ellenpontok : Ki ne maradjon: szeptember. = Népszabadság, 1992. szeptember 30.

ből származó bevételt a UNICEF-en keresztül juttatják el a térségbe. Az est során fellép a Danubia Szimfonikus Zenekar Héja Domonkos vezényletével, Bogányi Gergely és Nagy Péter zongoraművészek, Fenyő László és Mérei Tamás gordonka-, Kokas Katalin és Kelemen Barnabás hegedűművészek, valamint az Ewald Rézfúvós Kvintett. Az est során Rossini, Liszt, Ravel, Messiaen, Csajkovszkij és Beethoven művei hangzanak el. (További klasszikus ajánlót a www.momus.hu oldalairól érdemes válogatni.)
(Nemzeti Hangversenyterem, Bp. IX., Komor Marcell sétány 1.)

20.00 L1-VEGYES EST
„Ez egy könnyű, finom fogás, ráadásul bámulatosan költségtakarékos, igazi partirecept. Végy hét jópofa zöldséget, csapd egyiket a másikhoz, és fűszerezd kedvedre. Ha végeztél, dobd egy 8x10-es tepsi közepére, és süsd, nézd, süsd, nézd és edd meg, amit főz(tünk)!"Az L1 (Kortárs Tánc) Fesztivál záróelőadása és partija.
(Mu Színház, Bp. XI., Kőrösy J. u. 17.)

21.00 BUDAPESTI BOOTLEG BALHÉ

elektro, rock, punk, house, funk és még ki tudja, mi. Mindehhez Pepe Le Punk és a bootlegszettet játszó Titusz teszik hozzá a magukét.
(Trafó Bár Tangó, Bp. IX., Liliom u. 41.)

Vasárnap
február 13.

11.00 AZ ÉGIG ÉRŐ FA
„Az öreg király egyetlen lányát hirtelen forgószél ragadja el. Az egész birodalmat nyeri el, ki visszahozza, s még a kezivel is számolhat, de számtalan herceg s lovag veszik oda a feladatban." Benedek Elek népiesfallikus meséje a háromfős bábszínház, a Márkus Színház előadásában.
(Mezőgazdasági Múzeum, Vajdahunyadvár, Bp. XIV., Városliget)

11.00 BESZÉLŐ ZENE
A Nemzeti Filharmonikusok ifjúsági koncertsorozatában most Ránki György tart zenés előadást Muzsikus Péter Hangszer-országban címmel, amiben a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar szólistái működnek közre.
(Millenáris Teátrum, Bp. II., Fény u. 20–22.)

15.00 FINNMAGYAR SZIMPÓZIUM
A Finn és a Magyar Kultúra Napja tiszteletére, valamint a Finnmagyar kiállítás zárásaként Boros Lili, Keserü Katalin, Nina Robins, Varga Vera, Csáki Tamás, Gerle János és Matits Ferenc ülnek össze eszmét cserélni, majd 18.00-kor elhangzik Sibelius Duó című műve, valamint Sallinen Aspekteja című vonósnégyese.
(Ernst Múzeum, Bp. VI., Nagymező u. 8.)

18.00 LÁTHATATLAN FILMEK

ÁTFESTMÉNYEK ÉS SZEMÉTSZÖRNYEK

Korok-épületek-fotók: Szathmáry Zoltán építészmérnök negyedszázada fényképezi Budapestet, tizenöt éve az Iparterv fotósaként. Tizenhatezer fényképet készített munkahelyi s legalább ugyanennyit egyéb megbízásra. Most ezek közül a képek közül lehet megnézni néhányat, február 21-ig.
(Nap galéria, Bp. VI., Hajós u. 39.)

Straight to the Top, I'll Take: Inkább komikusnak, mintsem fenyegetőnek hatnak a litván születésű, New Yorkban élő művész, Aidas Bareikis morbid, bizarr installációi,

amelyek március 13-ig láthatóak a bécsi Kunsthalléban. Bareikis a fogyasztói társadalom hulladékának elemzése mentén dokumentálja a filozófiai és emocionális értékek felbomlását. A látogatót szemétből épített szörnyekkel szembesíti, amelyeket tulajdonképpen maga a civilizáció hozott létre.
(Kunsthalle Wien project space, 1040 Bécs, Treitlstraße 2./Karlsplatz, www.kunsthallewien.at)

Csutak Magda és Megyik János kiállítása: Erdélyi származású, a kézművestechnikák és az autonóm művészet határán egyensúlyozó művésznő és a kezdetben képmásoló, ma tájképfestő találkozása egy kiállítótérben március 19-ig.
(2B Galéria, Bp. II., Bécsi út 86. I. emelet 6.)

Átfestések 1978–84: „Kelemen Károly témáit mások munkái adják: antik szobrok, XX. század eleji táncosok és mozdulatművészek lefényképezett taglejtései, a század második feléből származó kollázsok, performance-jelenetek, riport-fényképek." Kelemen Károly képei március 4-ig láthatók.
(Vintage Galéria, Bp. V., Magyar u. 26.)

25 fénykép a 300-ból: A március 6-ig nyitva tartó fotókiállítást Gink Károly 300 fénykép az életműből című albumának megjelenése alkalmából rendezték.
(Mai Manó Galéria, Bp. VI., Nagymező u. 20.)

Csutoros Sándor

szobrász kiállításáról

Népművelés 1969/1 39 old.

Csutoros Sándor

fiatal szobrász kamarakiállitását rendezték meg az Orvosegészségügyi Dolgozók Szakszervezetének Nádor utcai - Ma már Münich Ferenc utcai klubjában

Péter Imre: Kiállitásról kiállitásra.

Népművelés 1969/1 39old.

Csutoros Sándor szobrász

Kamarakiállítása nyílt az Orvos naknev. Klubjában szobor (szepró)

Péter Imre: Kiállítással kiállításra

Nagyművelés 1969 I. n.

Csutoros Sándor

Önálló kiállítása volt Budapesten (1964, 1967, 1968) és Egerben (1968). Tanulmányúton járt Csehszlovákiában (1967) és Lengyelországban. Műve: „Gömbornamentika" I-II-III. 1971. polirozott bronz, 10, 9, 10 cm

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennalé, Pécs, 1971

Autoros Sándor

Debrecenben született 1942 szeptember 30-án. Szakmai végzettsége szobrászrestaurátor. Jelenleg a Dp-i József Attila Művelődési Központ munkatársa.

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971

Csutoros Sándor

Részt vett a Műszaki Egyetem R. kollegiumában rendezett kiállitásan

Vadas József: Uj magyar avantagarde?

Uj vias 1971/5 100 old.

Csutoros Sandor, grafikus

A Modern Magy.Képtár felkért 30 művészt,hogy 5-5 grafikával járuljanak hozzá a modern magy,grafika gyüjtemény kialakitásához.A legjobbnak vélt munkáikat ajánlották fel a múzeumnak.Közöttük ő is. 334.old. 14.jeg

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár Története
Uj Szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

1975. V. 18. 11.50. Petőfi / / V.

Csutoros Sándor

Láttuk, hallottuk

- A Vajda Lajos Stúdió kiállitását, Bán András ismerteti.

- A szentendrei Vajda Lajos amatőr képzőművészeti stúdióban, 8 művész szobrokkal, fotokkal, grafikákkal, téralakitási kisérletre vállalkozott. Nagyvonalu koncepciójukat, a remek barok pince, és saját technikai lehetőségeik szegényessége határozta meg. Mégsem csak térvekkel álltak elő, nem a tér birtokbakeritésének vázlatával. Okos önmérséklettel, nemis müvek összezsufolásával akartak hatni. Biztak munkáik hatásában, önerejében. A látottak közül Csutoros Sándor, Diner Tamás, Haris Lászó, Szamadán György, és Fenyvesi Tóth Árpád alkotásait érdemes kiemelni, kiérleltségük okán. Csutoros fából és kötegekből összerótt méteres kuruc bábjai, az egyszerü banális formák dinamikájára, viszonyuk pillanatszerüségére épitenek. Kihasználva a váskosan természetes anyagok fakturáinak szépségét, és gazdagságát. Tóth Árpád természetes méretü foto önportréja, inkább érzelmi törtésü. Látszólagos optimizmusa, nosztalgiába csap át, összetákoltsága, a gondtalan lét esendőségére utal. Szemadán Györgytől, Diner Tamástól, és Haris Lászlótól, fotosorozatokat láthattunk. Szemadán és Diner, egy tömegpszichológiai modern mesterséges dokumentációját állitotta ki. A véleményt jelző transzparens változása, a gondolattalanság mecha-

nizmúsát mutatja be, sorozatuk hangneme meglehetősen kiábrándult. Haris László a változás jellegét vizsgálta, egy völgykatlanban kifeszitett jelnek, és árnyékának fotozásával. A változó, és változatlan dialektikáját, egyszeri képi plasztikai metafórába süritette. Örvendetes, hogy e müvek alkotói, leegyszerüsitő, verbális megközelítések vagy vizuális gegek kedvéért, nem szégyenlik, nem tagadják meg eredendő plasztikai, vagy fotoszerü látásukat.

Csútoros Sándor

Az amatörök táborából kiválnak azok, akik művészeti vagy pedagogiai főiskolára mennek és akik más utakon hivatásossá válnak. Itthon és külföldön képzőművészeti kiállításokon szerepel a fiatalabb nemzedékből Csútoros Sándor is.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népművelés 1974/1 21 old.

Autoros Sándor

a művész itthon és külföldön képzőművészeti kiállításokon rendszeresen szerepel.

Bánszky Pál: Vemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.
Népművelés, 1974. 1. 21. old.

Csutoros Sándor

Két faragott fabotja és fémdorongja emlitésre méltó szép munka

Vadas József: Ly magyar avantgarde?

Ly irás 1971/5 990.

Csutoros Sándor

Balatonbogláron tíz fiatal képzőművész tárlatán „Gömb" kompozíciója és fémfigurái szerepelnek.

TÉKA.

1972. júl. 6. TV. 18.40 /11/ KGyné,

Csutoros Sándor

Vadas József: "Szobor a kockában" cimmel számol be a III. Pécsi Országos Kisplasztikai Biennálén szereplő müvészekről és müveikről. Fiatal alkotó társaival vett részt a müvész is a kiállitáson, melyet igényes válogatás előzött meg, igy kaptak helyet a főiskolát nem végzett, autodidakta müvészek a Biennálén, ami tehetségüket bizonyitja. Müveiket a kritika külön nem emliti.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. szept. 25.
XV. évf. 39. sz. 12. lap

Csutoros Sándor

Szekepel a III. Orsz. Kisplasztikai Biennálén Pécsett

Vadas József: Szobor a kocsában

Élet és Irodalom 1971 IX. 25

Gutoros Sandor

A kiállitáson részt vett

Meni Odsó: Progresszív fiatalok kiállitása
Művészet, 1969. november - 42 lap.

Gutoros Sándor

nobrán

Művei a kiállítás erősségéhez

tartoznak.

Sinkovits Péter: Szürenon 1969

Művészet, 1970. február – 47 lap.

Csutorás Sándor

"Massziv és mégis könnyed fabuzogányát" emliti meg B.B.M.: "Szinek, képek, hangok, fények" c. beszámolójában, mely többek között az Egyetemi Szinpad előcsarnokában rendezett kiállitásról is szól, ahol a müvész munkája szerepel.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 8.
XV. évf. 19. sz. 12. lap.

M.D.K.

Csutoros Sándor

Az Uzsoki utcai Müvelődési Otthonban /XIV. kerület/ egy festőkből és szobrászokból álló művészcsoport rendezett kiállitást. Erről ir Perneczky Géza: "Ellenpólusok" cimmel a Képzőművészet c. rovatban: "..Bronzba öntötte régebbről ismert faszobrait, s mennyivel jobbak lettek igy!"-mondja a müvész munkáiról.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. okt. 18.
XIII. évf. 42. sz. 9. lap

Csutoros Sándor Szobrász

Kezepel a „Szürenon" csoport tárlatom az Wiroki Utcai Művelődési Otthonban

Perneczky Géza: Ellenpólusok

Élet és Irodalom 1969 XI 18

Csutoros Sándor

Ma nyílik meg a fiatal lipesti képzőművészek tárlata Újvidéken, melyen munkája szerepel.

Magyar Szó, 1972. nov. 6.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest
1971 — 11

1021

Csutoros Sándor

Csutoros Sándor: Portré

ellentétes felfogás jó kifejtése olvasható a *M*
lezárása után megjelent 1970. 5. számában,

1. *A modellek néhány fő típusa és általános fo*

A köznyelvben főleg kétféle értelemben ha
egyrészt az *ábrázolás tárgyát jelenti.* (Vö.: fo
használatos az esztétikai irodalomban is. („J
zadban valóban élt kereskedő volt a modell
Egy másik köznyelvi értelme a kifejezé
bemutatón a manökenek bemutatták az áruház új modelljeit.") Átvitt értelemben egyáltalán *a típust* is jelenti a modell szó. („Ez a készülék a gyár legújabb modellje.")

A technikában valamilyen szerkezet — többnyire részben vagy egészben működőképes — *kicsinyített változatát* értik modellen. (Az olyan technikai modellt, amely nem funkcionál, csupán a szerkezet, épület, gép külső megjelenését ábrázolja, makettnek nevezik.) A technikai modelleknek is két változata lehetséges. Nevezetesen lehet az ilyen modell egy már *megvalósult szerkezet* (többnyire kicsinyített) *másolata* pl. bemutatási célra (ilyenek a sokak által gyűjtött autó- és vonatmodellek is). Másrészt lehet a *szerkezet tervezésének, létrehozásának eszköze,* amikor a leendő szerkezetet bizonyos összefüggések gyakorlati ellenőrzése céljából először kicsinyített modellként készítik el költség- és időkímélés céljából. Az ilyen modell lehet komplett, azaz tartalmazhatja mindazokat a funkciókat, amelyeket a leendő normál méretű konstrukció, de lehet olyan is, amely a funkcióknak csak egyes, éppen vizsgálandó oldalait látja el.

A tudományban és az oktatásban egyre szélesebb körben alkalmaznak *tárgyi modelleket.* Ezeknek két fő funkciójuk lehet.

Az egyik: *ismert objektum* ismert sajátságainak *bemutatása.* Erre a célra akkor alkalmaznak modelleket, ha a valódi objektum bemutatás céljából nehezen hozzáférhető vagy megközelíthető (ilyenek például a biológiai oktatásban használt anatómiai modellek), továbbá, ha az eredeti objektum túlságosan nagy, vagy túlságosan kicsiny ahhoz, hogy közvetlenül megfelelően szemlélhető lenne. (Ilyenek pl. a földgömbök, a planetáriumok, illetve a kristályszerkezeti és molekula-modellek.)

A másik: *részben ismert objektumok ismeretlen,* illetve hipotetikus *sajátságainak,* közvetlenül nem érzékelhető struktúrájának a *vizsgálatára* szolgáló modellek. (Pl.

Csutoros Sándor, díszlet és jelmeztervező

a debreceni színház előadás a'hoz a díszletet és jelmezelet tervezte. ↓ (La Mancha lovagja.)

K.D.P.: Színház a Nagyerdőn 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977. júl. 12.

Csutoros Sándor

Kosrol

Valóság 1985/5

Csutaros (sic!) Sándor

Grafika (repr.)

Nagyvilág-almanach 1967/2. 446. l.

Csutoros Sándor

Arthur Kopt amerikai iró: "Indiánok" c. drámáját a Huszonötödik Szinház mutatta be. Az előadás diszleteit és jelmezeit a müvész tervezte.
Szekrényesy Julia: "Buffalo Bill ujra Pesten" c. -a darabról szóló- kritikájában kiemeli a müvész munkáját.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 16.
XXI. évf. 16. sz. 12. lap.

Csutorás Sándor díszletterve

Hogyan házasodott meg Petruska? címmel orosz népi komédiát mutatott be Nyíregyházán a debreceni Csokonai Stúdió Színház. Az eredetileg vásári bábjátékot Rencz Antal állította színpadra, koreográfus Rajnai László, a díszleteket és a jelmezeket Csutorás Sándor tervezte.

Moszkva, május 28.

Szovjet—mongol *gazdasá-*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Csokonai, Csepelen

És nemcsak Csokonai, de Károli Gáspár, Balassi Bálint és Zrínyi Miklós is, és nemcsak Csepelen, de Pécsváradon, Tatabányán és jelenleg éppen a Török Pál utcai Pinceszínházban is. Két bemutatót tartott a közelmúltban a *Csepeli Munkásotthon Színpada*, több száz főnyi csepeli bérlettulajdonos és több tucat, a belső kerületekből odagyorsvasutazó érdeklődő előtt: *Befed ez a kék ég* címen a régi magyar irodalomból válogattak, míg Csokonai-műsoruknak egy vígeposz-politikai szatíra: a Békaegerharc állt a középpontjában.

A régi magyar irodalomhoz József Attila révén kerestek és találták meg azt az utat, amelyen a közönség is követni tudta őket. „Mért legyek én tisztességes? / Kiterítenek úgyis! / Mért ne legyek tisztességes? / Kiterítenek úgyis" — ez a két hexameter az előadás mottója, s *Bata Imre* irodalomtörténész beszél arról bevezetőjében, hogy miként is fogalmazódik meg ez a gondolat névtelen ének- és balladaszerzők, majd Bornemisza Péter, Rimay János és Zrínyi Miklós műveiben.

Kevés mozgással, egyszerű jelzésekkel, puritán díszletek között folyik a játék, melyben az együttes szinte valamennyi tagja részt vesz. A terem zsúfolt, a bejárat előtt néhány jegyüzér — a nagyteremben ezalatt egy zenés vígjátékot játszanak.

A Békaegérharc előtt Csokonai-versek, bordalok teremtenek levegőt. Az Európa elrablása szigorúan oratórikus előadása még „csak" pódiumműsor, előadóest, igaz, annak kitűnő. De az együttes vezetője, *Bucz Hunor* által színpadra alkalmazott és rendezett Békaegérharc már igazi színház, vidám ötletekkel teli komédia, friss, fiatalos, bolondos játék. Nem aktualizálják a majd kétszáz éves művet: aktuális az ma is. Csutoros Sándor szobrászművész maszkjai segítségével stilizált békákat, egereket és isteneket állítanak színpadra, akik örök *(máig* legalábbis örök) emberi tulajdonságokkal: ostobasággal, hazugsággal, gyávasággal, ékeskednek.

Nem egyes színészek: az *együttes* játszik, talán ez is oka annak, hogy a produkció nem nézők: *közönség előtt zajlik.*

Bátki B. Mihály

vadállatok szagát er
laj fölött alacsonyan
valami más okot t
makacs állat, az 19
dául, amelynek hu
vonultak csak el a
valami egészen eg
valami bonyolultat,
érthettünk volna me
domást szerzünk ról
akkor sem tehetünk
heneket mindenkép
tani — vagy veze
megtörni, még akkor is, ha ez a makacsság volt az oka mindennek, ha a két megátalkodott állatot nyugodt lelkiismerettel tarthatom bűnbaknak. A két bűnbak tehát megriadt a villámló póklábaktól és a kövesúton átiramló vadállatok átható szagától, a hadgyakorlattól, szarvait hátra szegte és letért az útról, be a fák közé, és Tuka Mari hiába hívta vissza a két szökevényt, hiába csalogatta, fenyegette, rohant előttük és utánuk újra meg újra, hiába kényszerítette őket a hazavezető útra, a két bűnbak megtorpant, lábait megmerevítette és újra meg újra visszafordult az erdőbe, ahelyett, hogy az útra fordult volna vissza, nem használt sem a könyörgés, sem az ütleg, sem az, hogy mi négyen is Mari köré tódultunk, vele együtt kérleltünk és fenyegettünk, kórusban szidalmaztuk és csalogattuk a teheneket, durrogtattuk az ostort, mint a katonák a vaktöltéseket, püföltük a pocsolyákban és tüskebokrokban edzett teheneket, semmi sem használt. Ziháltunk már, a térdeink remegtek, és vészes gyorsasággal növekedtek a póklábak is a láthatáron, a tehenek meg újra és újra megmerevítették magukat az útnál és vissza, vissza, Tuka Mari fuldokolva sírt és káromkodott az állatokra, erőt vett rajtunk a kétségbeesés. Így történhetett, a kétség-

érzek, mert megvolt az ok
írjam Tuka Marit. Tuka
gáncsolt, és amikor ment
ezerméteres úton, ő elöl,
és arról fogadkoztunk,
találja el a sürgönyoszlop
kat, én már tudtam, hog
kissé megolvadt, ragadós
méskődarabot is, amely
nok fölött átívelve betöri
tam, azért is kezdtem, h
dobásból találja el a po
igazán veszélytelen, senk
kifogása ellene, a hógolyó
celánoknak, hármat dobha
ki találja el, mondtam, me
dobni Tuka Marit, ez a
megdobni akartam, és ner
jét, csak föléje ívelni egy
golyót és a véletlenre bízn
ténik azután. Tél volt, a
fekete katonák menetel
láncban, félköralakban, mi
a hógolyó elrepült, a por
kerülte, és betörte Tuka M
keny vércsík szaladt le o
odakapott a fejéhez, aztá
aztán véres ujjait beletörül
sé megolvadt hóba, aztán k
ból a fejesvonalzót és azz

ÉLET ÉS IRODALOM

Csutoros Sándor

1961 APR 22

1021

Csutoros Sándor: Anya gyermekkel

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FARAGÓ VILMOS:

HARMADIK KÖTET

KÖNYV

Ha hinnék a betű- és számkabalisztikában, rejtélyes összefüggést kellene gyanítanom a Magvető három verskötet-újdonsága, — Nyerges András *Holnemvolt*-ja, Orbán Ottó *Búcsú Bethlehemtől*-je és Pál József *Kék ablak mögül*-je — között. A szerzők neve ugyanis szoros betűrendben követi egymást, a betűrend egyben életkori sorrend, hiszen Nyerges huszonhét, Orbán harmincegy, Pál József pedig negyvennégy éves, s ráadásul mindhárom költőnek ez a harmadik kötete.

De nem hiszek a kabalisztikában. Rejtélyes összefüggés helyett nyíltat kerestem és találtam hát: ezek a költők túlléptek az első kötet bemutatkozó, a második kötet igazoló aktusán, s elérkeztek a bizonyságtevő harmadikhoz. Itt már nincs helye kamaszos hangmutálásnak, bocsánatos epigonizmusnak, bizonykodó önismétlésnek — vagy egyenletes teljesítményt, önálló arculatot, eredeti mondanivalót hoz a harmadik kötet, s akkor valóban költővel van dolgunk, vagy nem hoz, s akkor már a negyediktől se várhatunk sokat. Nyerges András, Orbán Ottó és Pál József állják a próbát: a kötet utolsó sorában: „már mindenkihez van közöm".

★

Ez is ellentmondásnak látszik: a közéletibb, a társadalmi-politikai valóságra közvetlenebbül reagáló Nyerges András költészete sokkal inkább *személyes* vallomás, én-líra, exhibicionista dokumentum, mint a csupa-képekben beszélő — tehát „poétikusabb" — Orbán Ottó költészete. Nyerges nemcsak politikai közérzetéről vall, azt is versben panaszolja el, ha náthát kap. Orbán Ottó sohasem beszél magáról, közérzetét meghökkentő asszociációkkal jelzi, vallomása képekben objektiválódik, az ő lírai hőse „metaforák zuhatagában hasal". Nyergesnek a magyar közéletre tapintó szatírái, „egy napihír margójára" írt vietnami versei vagy tavaszköszöntői mögül is folyton előbukkan a költői Én, Orbán metaforái és asszociációi mögött viszont nemcsak a költői Én bújik el, hanem a magyar közélet, a vietnami pokol vagy a tavasz-élmény konkrétsága is burjános képi áttétellé absztrahálódik. Rejtőzőbb költészet ez hát, mint amit a magyar közéleti líra

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Csutoros Sándor

VALÓSÁG

1961 APR

[illegible] a társadalmi juttatások iránt. De azt hiszem, a fő különbséget ők egyelőre a motorkerékpárban (s holnap talán még a televíziós készülékben) látják. Mindezzel azonban szellemi mozgásuk is gyorsul.

1021

Csutoros Sándor: Arc

A szálláson nem sok holmija van, amennyi szül
s a színes címlapok. Törtpaprikával eszi a kenyeret,
télen állítólag egy zsák fokhagymát megevett, s jófor
Egyszer azonban az egyik szobatársa megbetegedett
hordatott — ő jóízűen fogyasztotta el helyette egés
ennivalóra, mint a fösvény, aki mesés vagyont gyű
Tarpai azonban maga is kölcsön szokott kérni a hó

9. Az utolsó ajtó az előtér végén megint szoba-konyhás lakásba nyílik. Itt laknak Gálék, férj, feleség, 12 éves fiuk. A bútorok zsúfoltsága arra utal, hogy nagyobb háztartásból húzódtak ide. Az asszony erről nem szívesen beszél — az ember még dolgozik, szénfelhordó, s ha végez, hazaszalad a tanyába a jószágokat megetetni.

— Itt nem is nevelnénk jószágot, mert állandóan civakodás van miatta, hallom kívülről — mondja a csontos, szikár parasztasszony. Ül az asztalnál, a befüggönyzött ablaknak háttal, mint akinek egyszerre kevés lett a dolga. Pedig ő is dolgozik a gyárnál, a férjével együtt négyezer körül keres. A tanyán azonban három tehén, négy-öt hízó is volt. De többé nem akar visszamenni.

— Csak szeretnénk valami házat venni. Majd. De nem erre kint. — S elhallgat.

A tanya az ember apjára maradt. Családi ügy. Egy beteg rokont kiadtak az elmegyógyintézetből. Nem akar ott élni velük. A gyerek pedig a városba jár be már iskolába autóbusszal.

10. A házban tehát tizenheten laknak, azaz eggyel kevesebben, amíg Barnáné végleg ki nem békül a férjével. De a gyár télen is harminc embert foglalkoztat — nyáron pedig a duplájánál többre lenne szüksége. A többiek tehát a tanyákról, környező falvakból járnak ide, amikor lehet kerékpáron vagy motoron, egyébkor gyalog. Típusaik jelen vannak a telepi lakosok között, akik azonban a törzsgárda zömét képezik. Idényben a női lerakók, kocsirakók 1500, berakók 2000—2200, a kihordók 2500—3000 forintot keresnek — télen kevesebbet. A telepieknek akkor is jut munka.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.
1966 NOV
VALÓSÁG
Csutoros Sándor

1021

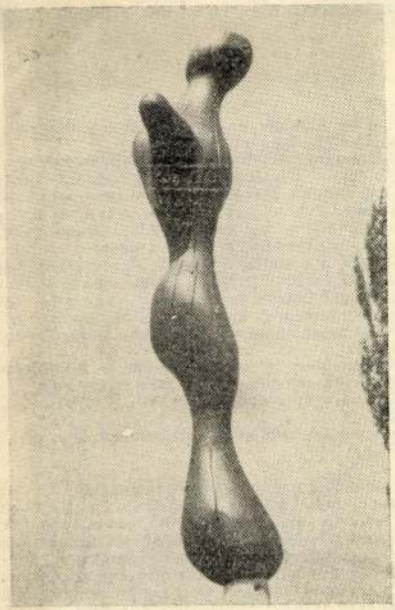

Csutoros Sándor szobra

20. oldal

letlen például, hogy különösen a felszabadulás után a
mértékben megnőtt, és szemben a múlt század máso
deivel, amikor az irodalmi nyelvnek volt nagyobb a
pott normákat az irodalmi nyelvtől, mostanában a k
nyelvünkre (anélkül persze, hogy ez utóbbi normaliz
egy tükrözve a nemzet tagjainak összetételében, tud
tozásokat.

JEGYZETEK

1 L. a Magyar Nyelv című folyóiratban folyamatosan megjelenő szemléket, amelyek az 1945 óta elért eredményeket foglalják össze tudományáganként.

2 I. OK. IV, 425—66 és különlenyomat; előbb, 1952-ben a szegedi nyelvészkongresszuson előadás formájában hangzott el.

3 Vö. Hexendorf Edit: A magyar irodalmi nyelv vizsgálata 1945 és 1956 között. Magyar Nyelv LVI, 406—14, 484—92.

4 L. Benkő Lorándnak a pécsi nyelvművelő konferencián elhangzott előadását. Anyanyelvi műveltségünk. Bp., 1960. 221—38, különösen 233.

5 Benkő Loránd: A magyar irodalmi írásbeliség a felvilágosodás korának első szakaszában 222.

6 L. Pais Dezső: i. h. 425—6; vö: Benkő Loránd: Anyanyelvi műveltségünk 230—3. Bárczi Géza: A magyar nyelv életrajza 368—71.

7 Vö.: Pais Dezső i. m., különösen 445—6; Benkő: A magyar irodalmi írásbeliség . . . 69; Bojtár Endre: A kelet-európai típusú újabbkori irodalmi nyelvek kialakulásának néhány kérdéséről, Magyar Nyelv LX, 341—2.

8 Anyanyelvi műveltségünk 223.

9 Benkő: A magyar irodalmi írásbeliség . . . 54.

10 Vö. Bojtár: i. h. 333, 336—8; B. O. Unbegaun, La formation des langues littéraires slaves; problémes et état des questions. Langue et Littérature. Paris, 1961 135—49.; Papp László: Die Frage des „dialekt kultur-ralny" und die Anfange der ungarischen Schriftsprache. Studia Slavica IX, 393—417.

11 Vö. Tompa József: Nyelvünk a reformkorban. Bp., 1955. 315—20. — Továbbá: a cseh viszonyokra vonatkozólag ezt mondta Havránek professzor a moszkvai szlavista kongresszuson: „. . . . az új nemzeti nyelv kialakulásakor (XVIII. század vége — XIX. század eleje), mely a kapitalista formáció kezdetén a modern cseh nemzet kialakulásával összefüggésben jött létre, legélesebben a szociális—kulturális összetevő lépett előtérbe (bárha ezt is gazdasági feltételek szabályozták), és hátrább szorult a politikai összetevő, melyet a múltra való hivatkozás és a múlt tudatosítása pótolt". (Idézi Bojtár Endre: i. h. 342.)

12 Részletesebben, statisztikaszerűen is l. Kniezsa István Helyesírásunk története a könyvnyomtatás korától (Bp., 1952.) című munkájában. Vö. Pais Dezső: i. h. 429—34.

13 A magyar irodalmi műveltség kezdetei. Bp., 1931., 1944. 258—90.

14. I. m. 261.

15 Vö. Bárczi: A magyar nyelv életrajza 188—9.

16 Például maga Erasmus „kívánatosnak tartja, hogy az istentiszteletre járó gyermekek, ha még nem tudnak latinul — s itt elsősorban Németországot tartja szem előtt —, olyan könyveket vigyenek magukkal a templomba, amelyekben anyanyelvükön olvashatják a latinul felolvasandó evangéliumokat, mert így jobban megértik a tartalmukat". (Christiani matrimonii Institutio, Basil.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VALÓSÁG

1968 OKT

Csutoros Sándor

1021

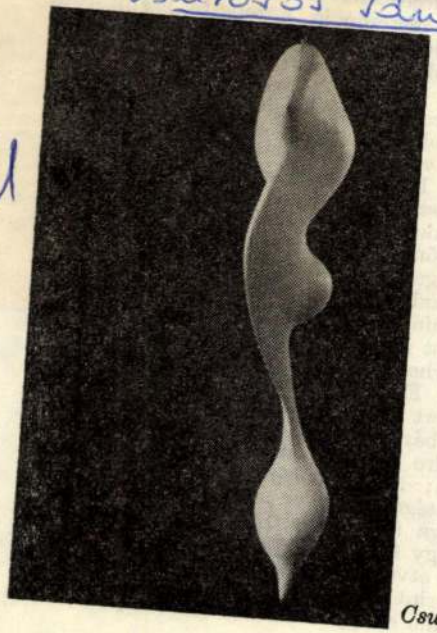

Csutoros Sándor szobra

Csutoros Sándor

nek sem volt szabad eltévesztenie. Az étel szó helyett az „eledel" kifejezést használták; ahelyett, hogy „enni", azt kellett mondani, hogy „megízlelni". Felszolgálás helyett „odanyújtották az eledelt", a konyha pedig a „császári" elnevezést kapta stb. Az étkezésnek nem volt meghatározott ideje, minden a császár óhajától függött. Elegendő volt, ha kijelentette: „nyújtsák ide az eledelt", az al-eunuch ezt nyomban közölte Janszindan palota fő eunuchával, aki aztán továbbította a parancsot a palota kapuin kívül álló eunuchhoz. Ő már közvetlenül jelentette a parancsot a szicsanzei császári konyha eunuchának. Erre valóságos körmenet indult meg, ahhoz hasonló, ami az esküvőkön szokott lenni. Néhány tucat akkurátusan öltözött eunuch sort alkotott, hét különböző méretű asztalt hordoztak, és rengeteg lakkdobozt, amelyekre aranyos színű sárkány volt ráfestve. A körmenet gyorsan eljutott a Janszindan palotába. A megérkezett eunuchok továbbadták az elhozott eledeleket a fehér könyökvédős al-eunuchoknak akik a keleti teremben feltálalták az ételt. Általában két asztalt töltöttek meg a fő ételekkel a harmadik asztalt, a kínai szamovárral, csak télen gyümölcsök, [illegible] ekkora ceren[illegible] oda, csupán [illegible] asztalokon, [illegible] eledel odany[illegible] után csak a[illegible] asztalokon, [illegible] vagy egy n[illegible] őket. Ismer[illegible] Huanszua cs[illegible] ételekkel cs[illegible] szárnőnek [illegible] a maguk sa[illegible] csokkal, ak[illegible] és minden alkalommal [illegible] fogást is elém tettek, miközben a császári konyha készítményeit távol tartották tőlem. Egyébként az eunuchnak jelentést kellett tennie arról, hogy én hogyan ettem. De bármit ettem is, az ügyeletes eunuch térdre borulva mindig így számolt be róla: „A rabszolga jelenti gazdájának: őfelsége, a tízezer év ura evett egy csésze sárga (vagy fehér) rizst, egy pampuskát (vagy főtt lepénykét) és egy csésze kását. Jó étvággyal evett!" A régi feljegyzések szerint havonta 240 csirkét és kacsát kellett volna elfogyasztanom egy hónapban — és

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 SZEP

VALÓSÁG

1021 Csutoros Sándor

Csutoros Sándor: Akt

érzékelteti Kol-
n megjelent kis
t és jelentőségét

zor *Levelek a va-*
atika felhaszná-
gyaránt. Ebből
ből a valószínű-
lt. Bár a XIX.
incaré és sokan
és ugyanakkor
tek szert a ter-
életben, a való-
es előrehaladás

ematikusok zö-
észének, egyen-
özött közbenső
e. Hilbert már
legaktuálisabb
valószínűség-
matematikus
és a függvény-
eredményeket
, de „a modern
olmogorovnak

ben a véletlen
e halmazokon
k mint (absz-
v a valószínű-
, egy csapásra
a meg, hanem
a matematika
olmogorov el-
n elfogadottá
alapjául szol-

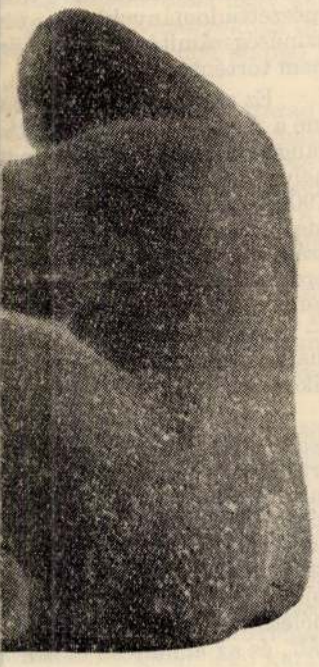

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1982 11
VALÓSÁG
Csutoros Sándor, szobrászművész

1021

lelépni a buszba.
Megjöttünk, mi itt lakunk.

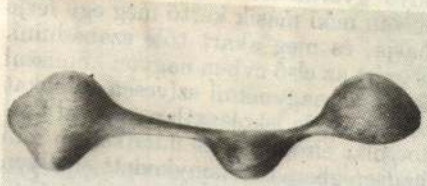

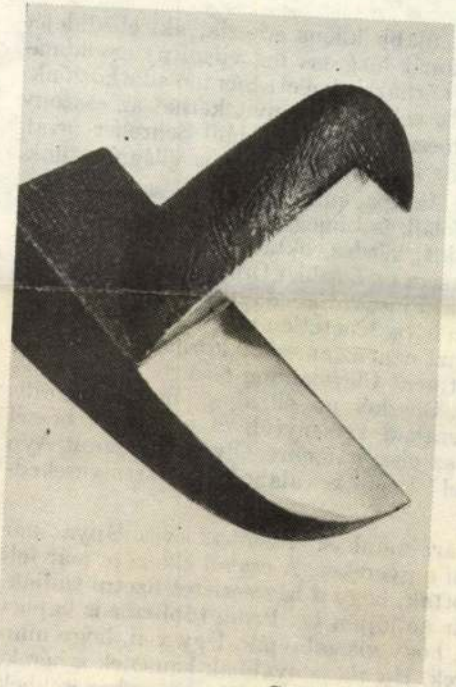

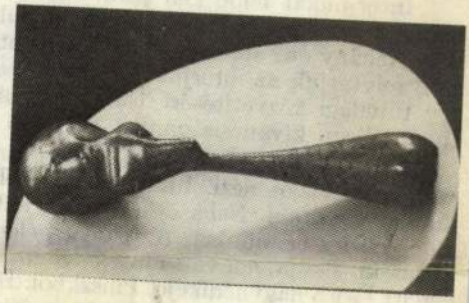

Csutoros Sándor és *Mitsui Sen* szobrai

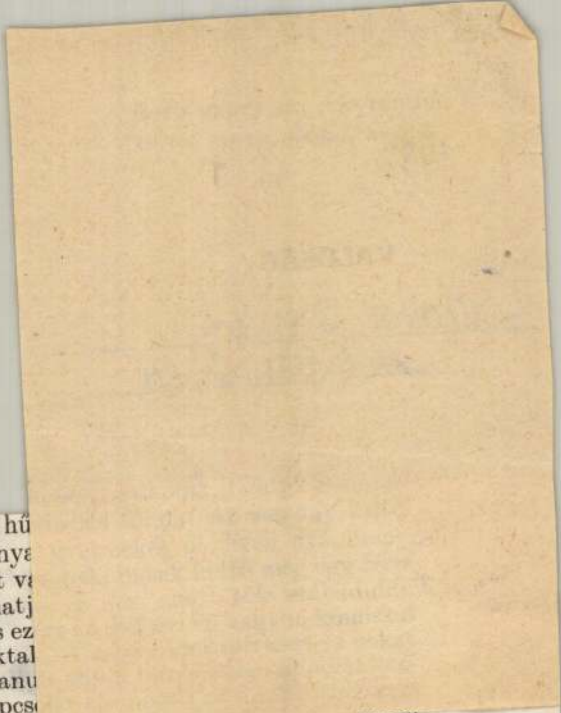

ket a légkondicionáló gép mellé, így kellemes hű
riumaink szerint anyának számít, mivel a lánya
A lánya ezt az egy gyermeket nem akarta, most va
is, de ezt az egy gyereket valamiért nem állhatj
A gyerek szeretett volna a szülőkkel maradni, és ez
viselkedett a nagymamival, de aztán összeszoktal
beszél. Gyors, éles esze van. Megtudjuk, hogy tanu
detben boldog házasságban élt, de később a kapcs
kezdtek. A halottlátó asszony anyja az Üdvhadse
vallásos asszony volt, és miután meghalt, ő jelent meg első holt lélekként az asszony-
nak, hogy elnézést kérjen helytelen életvezetéséért, és hogy tudassa, nincs pokol és
mennyország, csak egyetlen másvilág van, ahol az emberek tudatuk állapotával ju-
talmaztatnak vagy büntettetnek földi magaviseletükért. Mindezt nagy érdeklődéssel
hallgatjuk.

Interjúnkat félbe kell szakítanunk, mert újabb kliens érkezik, aki ebédidejét szánja arra, hogy valamely megboldogult rokonát bizgassa másvilági nyugodalmában. Néhány óra múlva (mert a kliens után a kórházba kellett mennie adatközlőnknek) folytatjuk az interjút. Valami incselkedik velünk: mennyit kérhet az asszony egy túlvilági közvetítésért? Mi is szívesen elbeszélgetnénk például Schreber úrral. Ilyen jellegű kíváncsiságunkat azonban hamar legyőzi tudományos világnézetünk.

Most elegánsabb villanegyedben járunk. Az apa, miközben kérdéseinkre válaszol, a televíziót nézi. Időnként szó nélkül feláll és kimegy, de előbb vagy utóbb mindig visszajön. Néha ötletszerűen félbeszakít, kérdez, oktat, magyaráz. Honnan való, kérdez bennünket. Á, magyar, élénkül meg, az ő szülei Oroszországból vándoroltak ki. Tudja, hol van Pinszk? Nem Minszk, Pinszk. Ezt se tudja. Elmondja. Egy éve itt járt a nagynénikéje, Pinszkből. Három hétig lehetetlen volt a gyanakvó öregasszonyt meggyőzni, hogy az egész, amit lát, azt nem az amerikai kormány készítette elő, kizárólag az ő megtévesztésére. Aztán átment Clevelandbe más rokonokhoz, és akkor csavaros eszű gyanakvása megroppant. Büszkén meséli, ahogy büszke liberális nevelési elveire is. Hosszú előadást tart a szabad versenyről, és jó szívvel beszél Ronald Reaganről. Aki keményen dolgozik, az viszi valamire. Olvasott valamit Ayn Randtől? Olvastunk, de mi lesz a kérdőívvel? Végül is valahogy keresztülvereked-tük magunkat valamennyi kérdésen.

Interjúalanyunk munkanélküli autógyári munkás. Tizenhat éves lánya már másodszor terhes, ezúttal már késő elvetetni a gyereket. A család elkezdte már felélni azt a pénzt, amelyet eddig megtakarítottak, hogy a házrészletet fizetni tudják. Egy pénteken szóltak neki, hogy hétfőn már ne jöjjön be. Pedig többször is kapott jutalmat a jó munkájáért. Másfél éve várja, hogy visszahívják. Úgy véli, hogy mindennek a szakszervezet az oka, a magas bérek. Ha alacsonyabbak lennének a bérek, akkor megtarthatta volna a munkáját, mert az amerikai autók versenyképesebbek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1975 MÁR 29

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Csutoros Sándor

1021

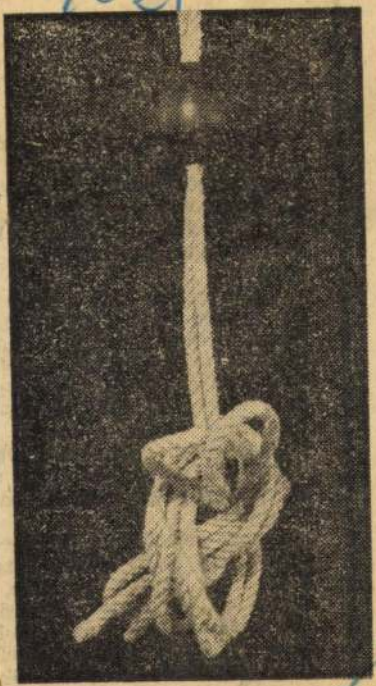

Csutoros Sándor kiállításáról

— Habarcs nélkül raktá
sze. Ha jön egy nagyobb
összedől.

Valóban úgy tűnik, hogy
ső vadabb északnyugati sz
dönti a tűzfalakat, s a kö
roskadt tetőt elsodorja. De
Évszázadosak ezek a pincék
még régebbiek. A Balaton-
dék népe értett a kőhöz.
anyag nélkül épített a falva
bástyákat, a hegyoldalban,
legerősebb az erózió, id
támfalakat.

Ahogy nézzük a kőpinc
történelem előtti idők hat
monolitjai jutnak eszembe,
galitsírok, dolmenek, Húsvé
get óriás szobrai, s az Andok
rom-négyezer méteres fennsí
épült teraszok, lépcsők, kők
templomok, melyek számu
mind egyet jelentenek: Emlé
Hotu Matua népére, emléke

WYCINKI PRASOWE GLOB RSW "PRASA"

BIURO WYCINKÓW PRASOWYCH

Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59

POBRZEŻE
Koszalin, ul. Pawła Findera 27/29

wydanie .....

Nr 25 z dn. 03. 1971

1021

Csutorosa Sándor

Z eksponowanej w sali BWA w Koszalinie wystawy grupy artystów węgierskich — formy wiszące Sandora Csutorosa.

Fot. Jerzy Patan

Między szkołą a chlewikiem

(Dokończenie ze str. 25)

Na tle tego sondażu wręcz oryginalne są spostrzeżenia z wizyty u Jana Mielcarza, kierownika „odciętej od świata" czteroklasówki w Przechlewku. Mielcarz, podobnie jak wielu innych wiejskich nauczycieli, kończył zaocznie kurs pedagogiczny w Złotowie i — w ten sam sposób — studium nauczycielskie. Nie poprzestał na tym. W trzy lata (miast pięciu) ukończył zaocznie wydział historii na WSP w Opolu; z bardzo dobrym wynikiem. Każdy jego wyjazd na studia był połączony z przemarszem do stacji i dwoma nocami spędzonymi w pociągu. Obecnie mgr Mielcarz kończy gromadzenie materiałów do pracy doktorskiej o księstwie wołogosko-słupskim, którą składa na UMK. Wiejski doktorant znów jeździ na seminaria do Torunia, a podczas ferii ślęczy w bibliotekach toruńskich, szczecińskich i słupskich.

Szkoła w Przechlewku, w której jedynym nauczycielem jest mgr Mielcarz, może być wzorem schludności i poziomu nauczania. Warto dodać, że uporczywy nauczyciel posiada rodzinę i pełni kilka ważnych funkcji społecznych we wsi. Jest I sekretarzem POP, sekretarzem kółka rolniczego, sekretarzem OSP i powiatowym działaczem ZNP. Można śmiało powiedzieć, że wszystko co społecznie istotne we wsi, nie dzieje się bez udziału kierownika szkoły. Rolnicy, z którymi rozmawiałem na temat szkoły, mówili o nauczycielu—doktorancie jakoś serdecznie i z szacunkiem:

Csutoros Sándor

Kiállitásáról mutat be a lap egy képet, mely csomóra kötött vastag kötelet ábrázol.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. márc. 29.
XIX. évf. 13. sz. 2. lap.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 SEP 2 8!

MAGYAR NEMZET

Csutoros Sándor,

/ 1921

A Magyar Nemzet galériája

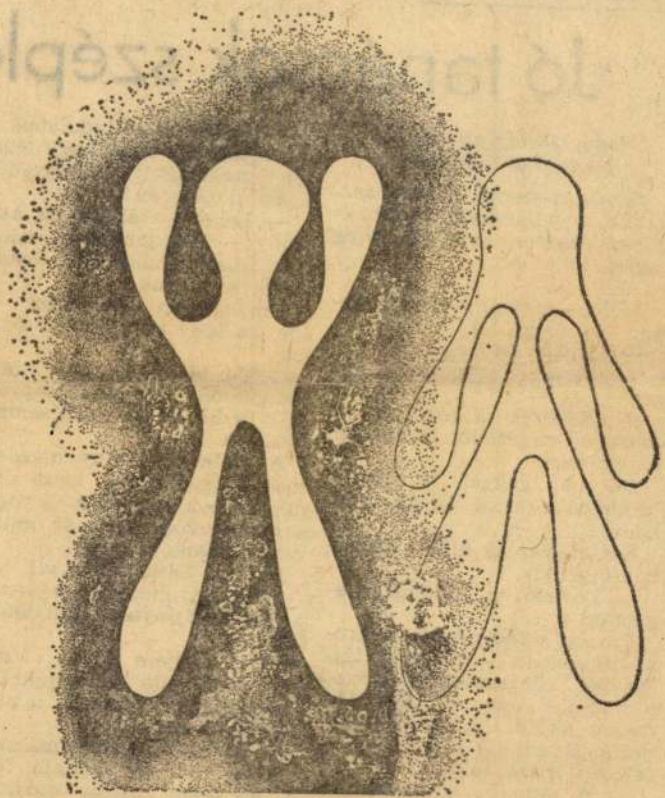

Csutoros Sándor: Kezek

ISZLAI ZOLTÁN:

Jó tanácsok szépl

Hogy zsaroljunk asztmapipánkkal ülőhelyet?

Savószín-szemű, hóbőrű asszony a villamoson. Csomagjában szatyor, kardigán, öreg cipők.

Áll.

Majd — patkányvékony hangon — megszólal:

— Helyet! Ülőhelyet!

Testvérietlen mozdulatlanság.

— Kéééérek üllőhelyet — mondja magasabb fekvésben, elhalóbban.

De már guggol is; lefelé. Mintegy a halál ágyára roskadva.

Ketten kapják el. Az ablakhoz cipelik.

— Levegőt... niiincs levegöhöm!

Pirosra zöldült fehér — krokodilutánzatú — műanyag táskájából ceruzapiszkos Nitromint-fiolát kotor elő. Két labdacsot leküld. Cikákolva fulladozik. Szemhéja sárgán rebeg felhőző irisze fölött.

— A piipám, elhagytam a pipámat — magyarázza csuk-

— De kérem — indulatoskodik a sörtés —, hát hogy lehet így nekivágni; tökegyedül ilyen dögségben?

— Lehet — állítja az asszony. — Meg jobban is leszek. Hamarosan hazaérek. Jóemberek segítenek.

Fenyegetően belélegez. A sportos lány az ajtó felé óda log.

— Ne tessék — szól után indignálódva a szívbeteg. — Mit ijedezik? Ez már semm Most jó.

A szélesvállú lány megdermed, kígyódereka kicsavaro dik, sehová se néz. A tályogo a monstruózus férfinak muto gatja tovább a baját.

— Víz. Látja? Víz, víz, ví

Arcát nyomkodja, a kezé a lábát. Ujjnyoma mindenü látszik.

— A mejjem is teli... szo kott lenni. De leszívatják. Úg leszívatják... nem is látszi Tegnap szívattak.

— És így magában mászká

Most már az őszhajú fér is mérgesen rántja oldalt fejét.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Csutoros Sándor
VALÓSÁG
1983 OKT

1021

A püspöki kar ennek nem tett eleget, Hollandia katolikus templomaiban 1942. július 26-án felolvasták bátor tiltakozásukat, felhívásukat az emberi szolidaritásra. Megtorlásul a németek Auschwitzba deportálták a listákról kihúzott 700 embert, közöttük a zsidó származású német Edith Steint, a neves karmelita filozófusnőt és testvérét. (Dr. Pinchas Lapide jeruzsálemi egyetemi tanár 1982. december 10-én Innsbruckban tartott előadása alapján. Audotex-textkassetten Innsbruck magnófelvétele.) Katolikus és egyes zsidó történeti publikációk ezzel a „holland példával" vélik igazolhatónak, hogy XII. Pius hallgatott az európai zsidóság kiirtásáról. Igazolni látszik ezt a pápának Konrad Preysing berlini érsekhez küldött 1942. április 30-i levele, amely a rendeltetési helyükön működő főpásztorokra bízza a tiltakozó püspöki megnyilatkozások mérlegelését, ugyanakkor „a nagyobb bajokat elkerülendő, a megnyilatkozásoktól való tartózkodást" is. „Ez az egyik oka annak, amiért mi is korlátozzuk magunkat megnyilatkozásunkban..." — közli a pápa. De levelében azt is írja: „A bátor kiállás a jog és az emberiesség mellett nemcsak hogy nincs ártalmára hazátoknak, hanem inkább megbecsülést szerez neki és Tinéktek a világ nyilvánossága előtt." (Saul Friedländer: XII. Pius és a Harmadik Birodalom. Bp. Kossuth, 1966. 139. l.) A „hallgató egyház" kritikusai bírálják ennek az állásfoglalásnak a kétértelműségét s a „kockázatmentes, moralizáló ellenállás" elfogadhatatlan teóriájának tartják. Tény viszont, hogy a pápa 1944. június 25-én személyes üzenetben kérte Horthyt a magyarországi zsidóüldözés megakadályozására, június 27-én pedig Serédi bíborost és a püspöki kart szólította fel nyílt tiltakozásra. Az eddig ismert dokumentumok szerint a második világháború alatt ez a két üzenet az első ilyen megnyilatkozása volt XII. Piusnak.

7 A püspöki karnak az emberi jogok védelmére és a deportálások elleni tiltakozásul 1944. június 29-én kiadott, de a kormánnyal történt megállapodás alapján a templomokban fel nem olvasott pásztorlevelét a Kritika 1983. 6. száma közölte. Lásd még: a hercegprímás köriratát a püspöki karhoz 1944 április elejétől május 10-ig Sztójay miniszterelnökkel folytatott tárgyalásairól és levélváltásairól, továbbá tájékoztatóját a püspöki karnak a május 10. utáni tárgyalásairól és a pásztorlevél elmaradt felolvasásának indokairól. (Vádirat a nácizmus ellen. Bp. 1960. MIOK kiadás, II. kötet, 53—56. l. és III. kötet, 53., 56., 57. irat, 115—121. és 126—129. l.)

8 Horthy Miklós: Emlékirataim. Buenos Aires, 1953. 259. l. Horthy és Sztójay „tájékozatlanságának" 1942-től dokumentált cáfolatát lásd Szinai—Szűcs: Horthy Miklós titkos iratai. Kossuth, 1966. 75. és 81—88. számú iratokban és azok jegyzeteiben.

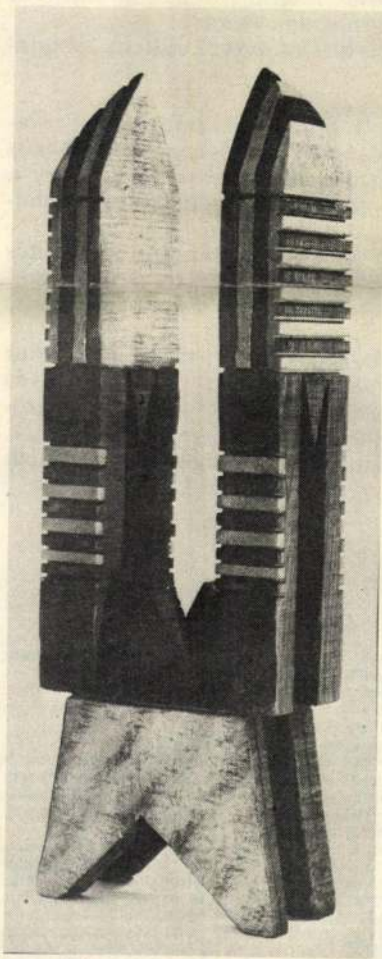

Csutoros Sándor szobra

Igen, ez nekem is feltűnő volt. Bennünket mé
Különben nem mondta volna azt, amit mondott.
a Várban, ugyancsak Jánosi páterrel és Cavallier
Jöttek a hírek, hogy nemsokára deportálják a bud
vidékről felhozott csendőrökkel. Mi hárman újra o
kértem tőle: segítsen, hogy legalább a gyerekek
hogy valamelyik semleges ország — Svájc vagy
védelmébe vehesse és elvihesse őket. A követsé
folytatott tárgyalásokat erről, én pedig szeret
Serédi bíboros hercegprímás közbenjárását, tekintélyét. Kérésemre a prímás azt válaszolta: ha tudna valamit tenni, megtenné, de a németek úgyis keresztülhúzzák a tervét. Akkor megszólaltak a szirénák, légitámadás kezdődött, lementünk a prímási palota pincéjébe. A prímás leroskadt az óvóhely imazsámolyára, mögötte Cavallier és Jánosi páter is letérdelt. Két órán át tartott a légiveszély és a bíboros mindvégig imádkozott. Ott a légópincében láttam őt utoljára... A találkozások alapján én úgy éreztem, hogy Serédi jóindulatú, de visszahúzódó. Kész lett volna segíteni részben tisztán humánus indítékokból, másrészt mint katolikus, de... végeredményben: „nem tehet semmit".

Megírtad, hogy egyszer éjszakai tárgyalásra mentetek Angelo Rottához hármasban: a kiskormányzóné, Apor bárónő és te. Mi volt a halaszthatatlan indok?

Ez is július elején volt, és valami nagyon riasztó hír érkezett: kezdődik a budapesti zsidók deportálása.

Milyen benyomásod maradt Rottáról?

Okos, higgadt, megnyugtató tárgyalópartner volt. Személyem irányában Rottában is volt valami olyasmi, amit a kiskormányzóné és Apor bárónő magatartásában is megfigyelhettem. Szerették volna előttem kisebbíteni a zsidó tragédiát, leplezni a helyzet valódi súlyosságát s vigasztalni próbáltak: „majd csak rendbe jönnek a dolgok..." — de lelkük mélyén nem hittek ebben.

A felszabadulás utáni években a Rádió munkatársa voltál. Vasárnapi beszélgetés *című egyik műsorodnak az volt a témája: emlékezni kell-e ezekre az időkre, eseményekre? Ez akkor, időben közel a fasizmus szörnyűségeihez, elevenbe vágó téma volt. Ma mit felelsz erre a kérdésre?*

Abban a *Vasárnapi beszélgetés*ben Benedek Marcell volt a partnerem. Akkor mindketten azt mondtuk: emlékezetünkbe kell vésnünk mindazt, ami történt, és azt, hogy egyáltalán megtörténhetett. Ma is ugyanezt mondom. Gyűlöletet szító propagandával gátlástalan erőszakra lehet hangolni tömegeket és erőszakszervezeteket, s egy adott szituációban, itt vagy ott a világban sajnos megismételhető a népirtásnak valamilyen újabb változata.

JEGYZETEK

1 Az itt szereplő személyeken kívül interjúkat készítettem a téma külö nböző kérdéseiről Heténvi Varga Károly egyháztörténész tanárral, dr. Mester Miklóssal, a Sztójay- és a Lakatos-kormány volt kultusz-államtitkárával és dr. Kis György esperes plébánossal; a vele készített interjú némileg rövidítve megjelent a *Kritika* 1983/1. számában, érdekes külföldi visszhangjáról az 1983. 6. szám közölte az esperes levelét. A felvételsorozat alapanyagát a Magyar Rádió Hangdokumentációjának ajándékoztam. (MR Hangdok. D—5154.)

2 Gergely Ferenc tanár-történész a *Confessio* 1983. 1. számában életrajzi megemlékezést írt dr. Soós Gézáról, a Soli Deo Gloria református diákszervezet volt világi titkáráról, az 1943-as szárszói találkozó egyik szervező házigazdájáról a találkozó idei 40. évfordulója alkalmából. A megemlékezés az MFM-ről, benne Soós szerepéről is tájékoztat.

3 Horthy István kormányzóhelyettes repülőszerencsétlenségének történetét lásd Matthaeidesz Konrád: Egy legenda valósága. História, 1982. 2. sz.

4 A református egyház egyetemes konventjének 1944. május 17-i levelét közli Lévai Jenő: Szürke könyv. Officina, Bp. 1946. 59. l.

5 XI. Pius „Mit brennender Sorge..." kezdetű, 1937. március 14-i enciklikája a nemzetiszocializmussal és a katolicizmus németországi helyzetével foglalkozva bírálja és elutasítja a náci fajelméletet. Az enciklikát magyarul a Korunk Szava Népkönyvtára 1937. 10—11. száma közölte.

6 Az úgynevezett „holland példa" tényei: 1942-ben a holland katolikus püspöki kar többször tiltakozott Seyss-Inquartnál, Hollandia birodalmi helytartójánál a tömeges letartóztatások és a zsidóüldözés ellen. Megnyugtatásukra a német hatóságok törölték a deportálandók listáiról a konvertitákat és a vegyes házasságból születetteket, de követelték, hogy a püspöki kar hallgassa el a tárgyalásokat és az engedményt.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1980 VALÓSÁG 4

Csutoros Sándor,

1021

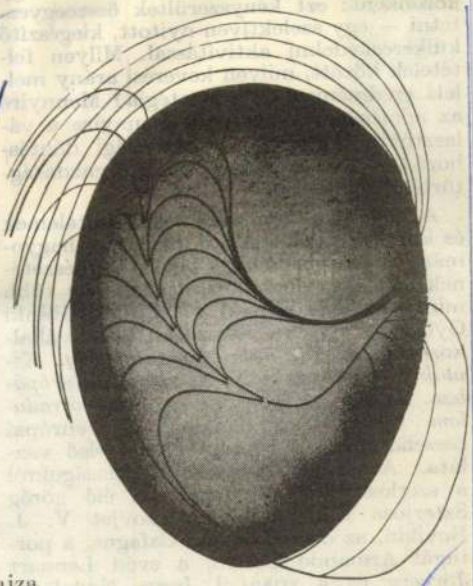

Csutoros Sándor rajza

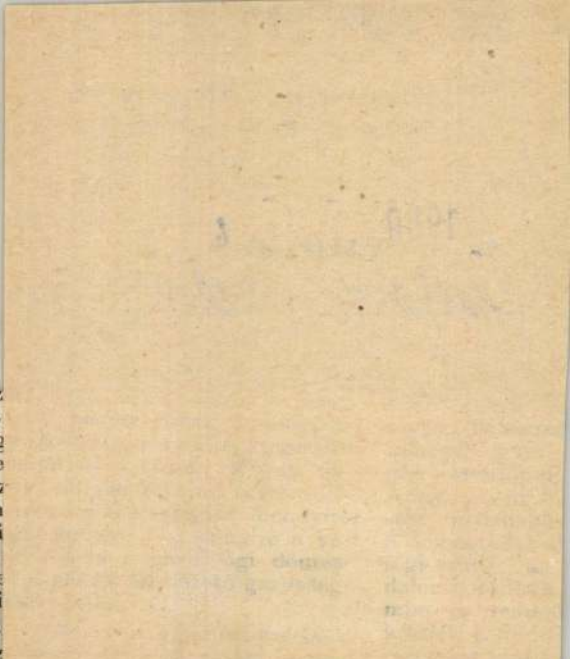

mint húsz éve Berend T. Ivánt és Ránki Györgyöt. Új — nemzetközi — vállalkozásuk, a *Gazdasági elmaradottság. Kiutak és kudarcok a XIX. századi Európában. Az európai periféria az ipari forradalom korában* voltaképpen egy európai összehasonlító gazdaságtörténet első vázlata. Az egyes nemzeti gazdaságokról a szerkesztőkön kívül az itt élő görög Szterjosz Babanaszisz, a szovjet V. J. Bovikin, az olasz Luciano Cafagna, a portugál Armando Castro, a svéd Lennart Jörberg és a spanyol Jorge Nadal írt

rendszer kiépült
kedelmi kapcsol
tális külkereskedel
a nemzetközi te
ködésbe hoztuk
mint a pilóta a
a mozgás kényes
pen egyensúlyi
ges összetevőjét,
előzményeit, kís
kezményeket.

Az olvasó ily
idejűvé tett tört

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1980 JAN
VALÓSÁG
Csutoros Sándor.

1021

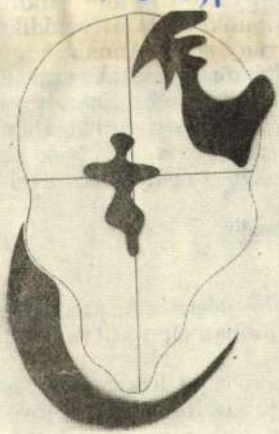

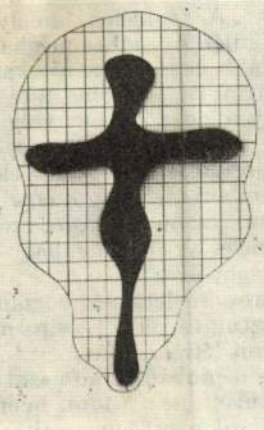

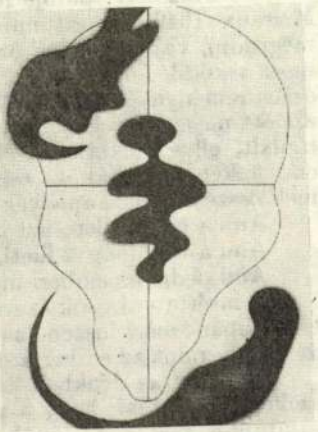

Csutoros Sándor rajzai

taknak, akik azt hitték, hogy az ötvenmilli
rá kellett döbbenniük, hogy itt az új kérdés:
megsírok masszív tömbje felett a lelkekben
Malraux 1946-ban ezt mondta: „A problém
megtudni, vajon Európa öreg földjén az emb
most vetődik fel a kérdés, legalább ismerjük a fő okait. Először is a XIX. század óriási reményeket vetett a tudományba, a békébe, a tekintély keresésébe. Száz évvel ezelőtt megegyeztek abban, hogy mindaz a reménység, amit az emberiség magában táplált, elkerülhetetlenül el fog vezetni a felfedezések összességéhez, amelyek az embereket szolgálják, az eszmék összességéhez, amelyek a békét szolgálják, az érzelmek összességéhez, amelyek az emberi méltóságot emelik.

Ami a békét illeti, azt hiszem, igazán fölösleges erről beszélni.

Ami a tudományt illeti, a felelet az atombomba.

Ami pedig az emberi méltóságot illeti?...

A kísértet-városok és romvárosok felett még borzalmasabb jelenség terjeszkedik el Európán: mert hiszen az elpusztult és véres Európa nincs jobban elpusztítva, nem véresebb, mint az ember arca, amit létrehozni remélt."

Ezekben az években két úton próbálták kifejezni az erkölcs, a lelkiismeret, a szellem legjobbjai, hogy a pusztulás „nem tudni, miért?"-je átadta helyét a jövő „tudjuk-e, hogyan?"-jának. A megkínzott, megcsalt ember, mikor már azt hitte,

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Csutoros Sándor
VALÓSÁG
1983 OKT

mindig készen álló tömegek. De Behestit is elérte az Igazságos és Irgalmas keze.

(Fordította és bevezette Gimes Romána)

1021

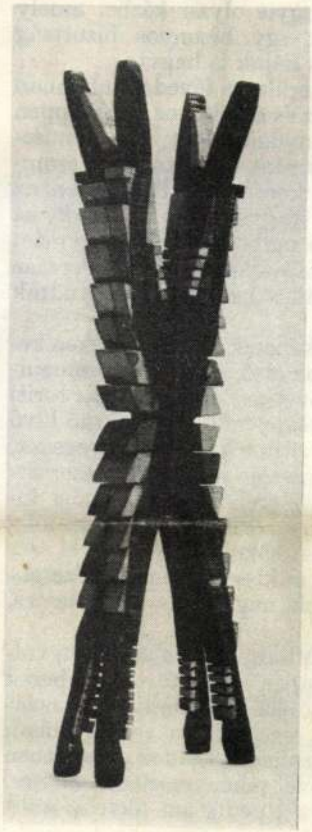

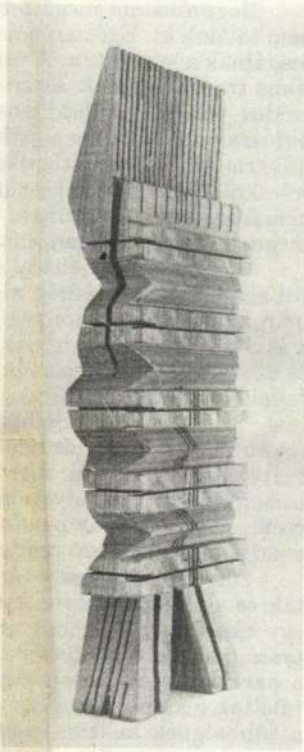

Csutoros Sándor szobrai

megsemmisítésének eszközéül használják fel. Ig
benne valami kísérteties, szörnyű könyörtele
nekünk, újságíróknak, hogyan fogott gyanút, m
dát halálra ítélték, hogy a kivégzőosztag ember
ítéletet. Attól félt, hogy talán futni hagyják.
Hoveydát. Éjszaka volt, benn ültek a kocsiban,
tek. Nem mondta meg nekünk, hogy miről. És
Nem, ez eszébe sem jutott. Miközben robogta
a megbízható kezére adhatná Hoveydát. Meg
biztosan végrehajtja az ítéletet. Végül eszé
emberei a bazár közelében. Elvitte hozzájuk H

Megpróbálom megérteni őket, de mindunt
nem találok ki. Egészen másképpen viszonyuln
reagálnak a vér láttán. A vér feszültséget vált k
tikus transzba esnek, látom élénk taglejtéseiket, hallom, amint kiáltoz
szédos vendéglő tulajdonosa a szállodám elé hajtott új kocsijával. Egyenesen az autószalonból jött ide a gyönyörű, aranyszínű Pontiackal. Nagy csődület támadt, az udvaron rémülten kotkodácsoltak a leöldösött tyúkok. Az emberek először egymást fröcskölték be a vérrel, azután bemázolták az autó karosszériáját. Ez volt a Pontiac keresztelője. Odatódulnak, ahol vér van, hogy belemártsák a kezüket. Nem tudták megmagyarázni nekem, hogy mire kell ez nekik.

Minden héten néhány órára fantasztikus fegyelemre képesek. Erre pénteken kerül sor, a közös imádság alatt. A nagy térre megérkezik az első, legbuzgóbb muzulmán, szétteríti imaszőnyegét és a szélére térdel. Majd a következő az első mellé teríti a saját szőnyegét (habár az egész tér üres még). Azután megjelenik a következő hivő és az azután következő. Majd sok ezer, végül millió. Szétterítik a kis imaszőnyegeket, fejjel Mekka felé fordulva. Dél körül a pénteki imádság vezetője megkezdi a szertartást. Mindannyian felállnak, hétszeres hajlongások közt előrehajolnak, csípőig kiegyenesítik testük görbületét, térdre esnek, arccal a földre borulnak, ülő pozícióba helyezkednek, azután újra arcra borulnak. A milliónyi test tökéletes, semmivel sem háborított ritmusa olyan látvány, amit nehéz leírni. Nekem kissé félelmetes. Szerencsére, ha véget ér az imádság, azonnal széthullanak a sorok, nagy lárma és kellemes, gondtalan, pihentető rendetlenség uralkodik.

Hamarosan viszály támadt a forradalom táborában. Mindnyájan a sah ellen voltak és el akarták távolítani, de a jövőt mindenki másképpen képzelte. Az emberek egy része azt hitte, hogy az országban majd olyan demokrácia lesz, amilyet Franciaországból vagy Svájcból ismertek. De ők vesztették el legelőször a csatát abban a harcban, mely a sah elutazása után vette kezdetét. Azonnal paradox helyzetben találták magukat — a demokráciát ugyanis nem lehet erővel rákényszeríteni senkire, a többségnek kellene választania a demokráciát, a többség pedig azt akarta, amit

Csutoros Sándor, szobrászművész
Szegő György: Bredendő formák II. (Fészek Galéria, 1988. XI.)
Művészet, 1989., 3., 50-old

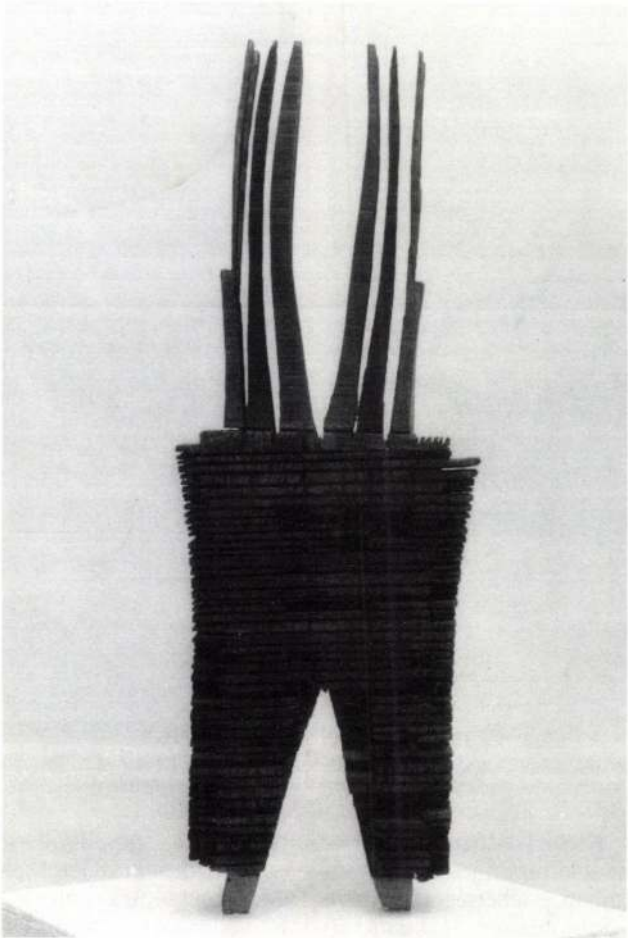

Csutoros Sándor: Jakota XIII, fa, 50 cm, 1981

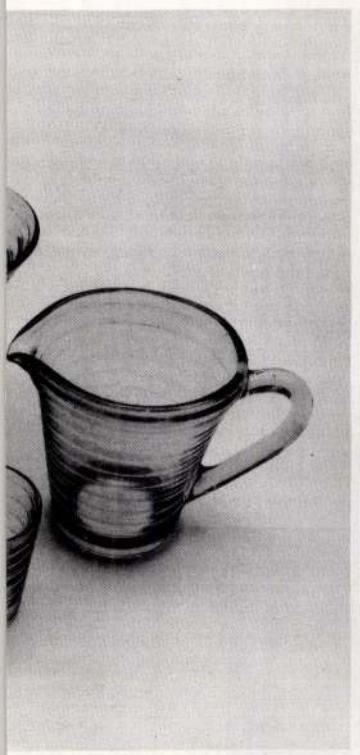

hársorozat, préselt üveg, gyártmányne-

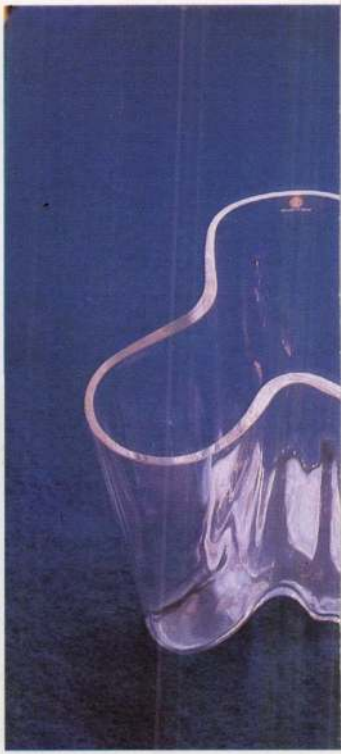

Alvar Aalto: Savoy váza, formába fúv
(fotók Sulyok Miklós)

Kiemelkedően, mondhatni sokkolóan jelentős e műfajban a tehetségét a design szinte minden ágában kitűnő munkákkal bizonyító *Oiva Toikka* „posztmodern", egy életformához kapcsolódó tárgykultúra dokumentatív darabjait szatirikusan üvegbe záró plasztikája,

Aino Marsio-Aalto: Bölgeblick pohársorozat, préselt üveg, gyártmánynéve: „Aalto", 1932–60

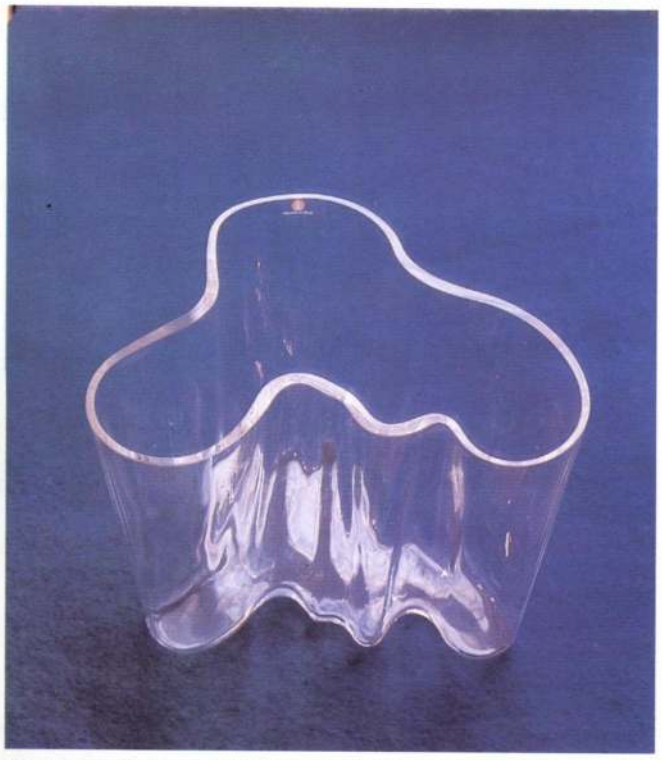

Alvar Aalto: Savoy váza, formába fúvott üveg, m: 15 cm, 1937
(fotók Sulyok Miklós)

ria közötti határvonal mindinkább elmosódik, a kézműves szellemben fogant munkák majd mindegyike „határeset".

Kiemelkedően, mondhatni sokkolóan jelentős e műfajban a tehetségét a design szinte minden ágában kitűnő munkákkal bizonyító *Oiva Toikka* „posztmodern", egy életformához kapcsolódó tárgykultúra dokumentatív darabjait szatirikusan üvegbe záró plasztikája, mely egészen új utat nyit meg a hasonló szellemű törekvések előtt.

Varga Vera

Eredendő formák II

A Fészek Galéria most folytatta e témában első, februári kiállítását. Azt a tárlatot a kreatív ember önkifejező igényének szentelte *Keserü Katalin*, a rendező. Úgy vélte, a bemutatott művek *Gauguin* kérdésfelvetését – *Kik vagyunk, honnan jöttünk, hová megyünk?* – pontosítják. Azt kérdezik: *Mi az ember?* És a kiállítás a válaszadás reményén alapult: a kreatív ember nyilvánul itt meg, kommunikációtól függetlenül, természetesen, eredendő erővel. Úgy gondoltam

Jakovits József: Ádám, papír, 31 × 39 cm, 1985

az első tárlat után, a jó koncepciót ez a válogatás nem igazolja. Hiszen a művek igenis kommunikáltak, mégpedig korábbi, korszakteremtő alkotásokkal.

Klee, Miró, Ladislav Novak, Ország Lili, Marcel Brodthaers, A. R. Penck, Robert Smithson, Arnoldo Pomodoro, Mario Merz és *Giuseppe Penone* munkásságának felidézése láttán meg kellett kérdeznem, miért is kellene éppen a művészet útjain a természet és természetfeletti érzéki-szellemi, intuitív megismerése felé törekvőknek „eredetiek"-nek lenniük? Mert a bennünk érvényesülő „eredendő bűnök" következtében nemcsak a halhatatlanságot, de a jóval kézzelfoghatóbb belső harmóniát és lelki békét is elvesztettük, és ezeket máig nem tudta visszaszerezni semmilyen vallás, tudomány, tudományos vallás és semmilyen művészet. Ha egy művészeti bemutató a magasabb világokba tekintő *clairvoyant* aurájának fényében kíván tündökölni, attól joggal kérhető számon a tisztánlátás.

Az őszi, második tárlat más, jóval elérhetőbb célo-

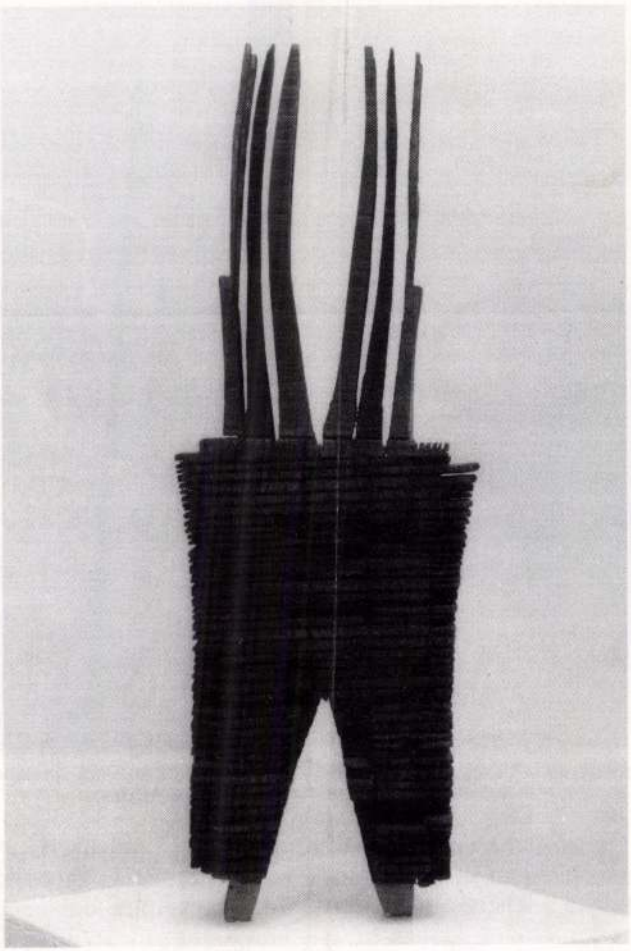

Csutoros Sándor: Jakota XIII, fa, 50 cm, 1981

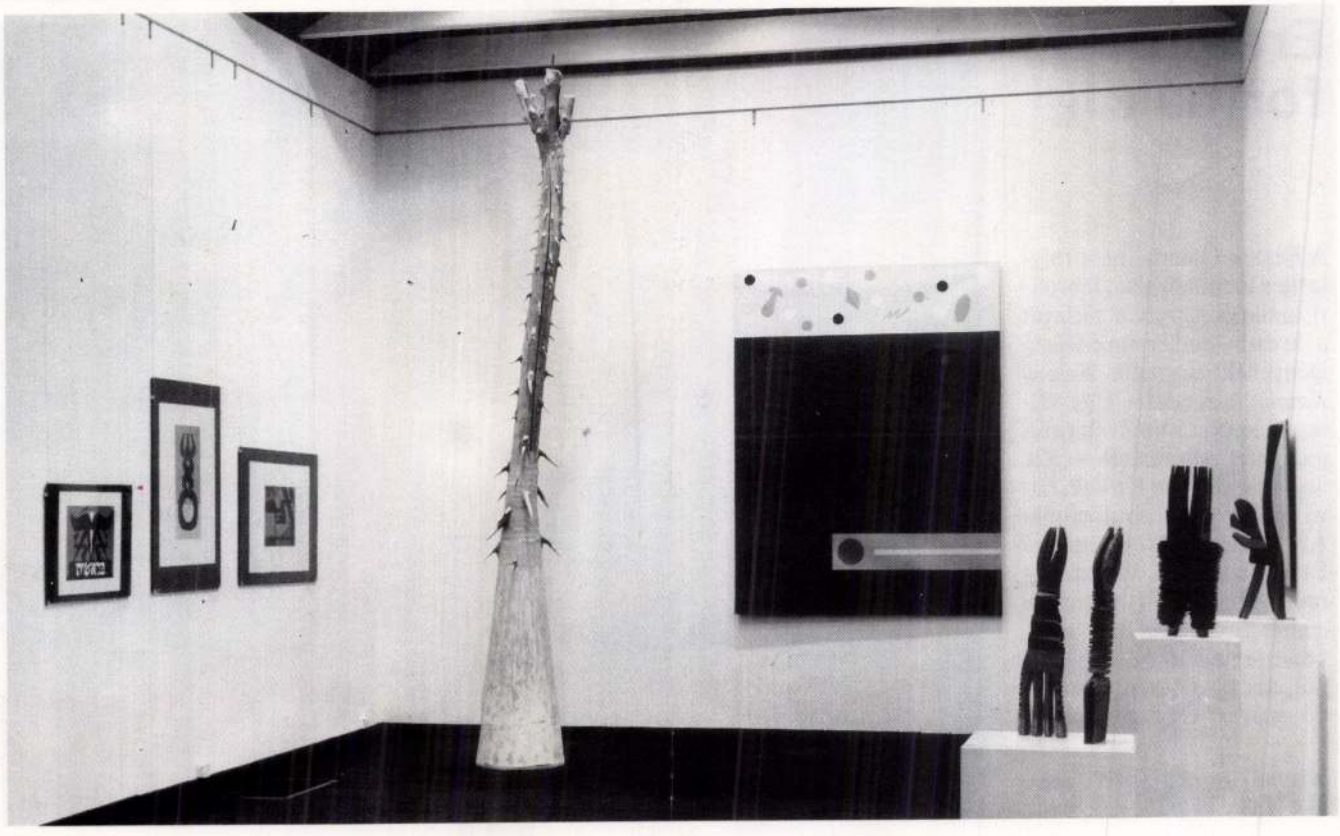

Enteriőr a tárlatról

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Csutoros Sándor

1972 JUL 15

1021

Csutoros Sándor: Árnyék

május tizenhatodikára a kettes számú ravatalozóban. Talpas ragyogott, hajlongva kísérte ügyfelét az ajtóig.

— Az özvegy boldog lesz, örömkönnyeket fog sírni. A „Kis éji zene" csipkefinom melódiája felidézi benne a tavaszi parkok holdfényét, a derűs légyottokat.

— Na-na, Talpas úr! Hagyjuk az özvegyet, s az örömkönnyeket.

A temetkezési főnök nem vette zokon a feddést.

— Ha tudná, mi van egy asszony szívében! Ha-ha! Örüljön, hogy idejében távozhat!

Ezekután Nótáros a vállalati jogtanácsossal megíratta hiteles végrendeletét, s várta a halált. Szép tavaszi napok jártak, a virágok pompába fakadtak, Nótáros sokat üldögélt a kertben, hallgatta a méhek dönögését, a költő madarak dalát. Május eleje volt, gondolnia kellett a közelgő temetésre, posztára adta a meghívókat.

Amikor Irike letette Soltész elé a reggeli levélhalmazt, az igazgatónak legott szemet szúrt a gyászkeretes boríték. Elsőnek bontotta s félhangosan mormolta maga elé a kézzel írt sorokat:

„Drága, tisztelt Barátom!

Azzal a kéréssel fordulok Hozzád, hogy

— Isten
zavarni, megyek is
Nótáros mozdult
nyugágyba.

— Ne mozogj
szívednek. Majd é
Szívélyesen csev
kapuban is eldisku
szony felvillanyozv

— Hogy ez a Ta
Nótáros erőtlen
— Látod, hogy b
— Ó, észre se v
erőteljes férfi. S a
zást! Egyenesen fa
— Mi van ezen
nálódott Nótáros. -
ban egy kis pima
emlegette.

— Ugyan... Mer
ha nem szeretted a
Nótáros estefelé
próbálta tréfával e
látta, hogy Tónit k
hérre sápad, szája
köli — így hát kil
az telefonált a me
nesen a főorvos
Nótáros Antal rég
zekkel próbált pr
hez.

A főorvos éppen
vér megint elédes
EKG-t, mérte a v
infarktus, ezt aligl
ves beteg — gond
masan villant esz

Csutoros Sándor grafikái

Csutoros Sándor: A törvény

Csutoros Sándor: A

Élet és Iroda

4.

MT-2. XXVII/35

ONE

juk, amint a gyenge, rossz tanulók rásütik a színjelesre a stréberség bélyegét — hovatovább nagyobb szégyen jó tanulónak lenni, mint elégségesnek. Vessünk egy pillantást a munkahelyekre, ahol a lazsálók gúnyosan lemosolyogják a *lihegőt*, az iparkodót,.. A Rossz, az Erkölcstelen, a Gyenge, a Kevés mindig keserű nosztalgiát érez a

Csutoros Sándor

1. Függő forma rep.

Budapest 1969

Csuka Sándor

szobra (repr.)

Valóság IX. (1966.) 11. sz. 20. l.

Csutoros Sándor

Akt. (repr.)

Valóság X. (1967.) 9. sz. 41. l.

Czutoros Sándor
nobrász

M.D.K.

„Ovnya gyemekkel"
(repro)

Élet és Irodalom, 1967. ápr. 21 - 8 lap.

Csutoros Sándor

Arc (repr.)

Valóság X. (1967.) 4. sz. 58. l.

Csutoros Sándor

"Árnyék" c. képt bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 15.
XVI. évf. 29. sz. 13. lap.

A Zuglói Kör elnevezés a hetvenes évek végén bukkant fel a modern magyar művészettel foglalkozó szakirodalomban. Egy többé-kevésbé állandó "mag" köré csoportosuló, szabad-nyitott módon szerveződö,és 1962-65 között leginkább aktiv képzömüvész-társaságot jelöl, melynek tagjai nem kevesebbre vállalkoztak, mint hogy megtörjék azt a nyomasztó információs és szellemi zárlatot,mely a hatvanas évek hazai közállapotát jellemezte. Megismerni az egyetemes modern müvészet történetét,az avantgard klasszikusait és az aktuális törekvéseket; megvitatni egymás munkáit, ellátogatni a teljes elszigeteltségben dolgozó, tiltott magyar mesterek mütermébe, tájékozódni a szellemi hagyományok és a társmüvészetek terén; "visszazökkenni" az idöbe,helyreállitani a hazai progresszív müvészet megszakadt folytonosságát -ezek voltak azok a feladatok,melyeknek halaszthatatlansága (pontosabban a halaszthatatlanság közös felismerése) összetartotta az egyes konkrét kérdésekben gyakorta eltérö álláspontot képviselö müvészeket. Az egykori találkozások hangulata, a szellemi energiákat mozgósitó,inspirativ beszélgetések és a szenvedélyes viták légköre rendre visszatér a résztvevök emlékezéseiben. Voltak,akiknek csupán múló epizódot jelentettek a zuglói összejövetelek és voltak,akik életreszóló útravalót gyüjtöttek akkor; voltak,akiknek müveiben csak egészen áttételesen érhetök tetten a közös elemzések eredményei és voltak, akiknek életmüvében világosan elkülönülö, remekmüveket is termö periódussá terebélyesedtek a körben szerzett tapasztalatok. Nem hiszem,hogy ez a kiállitás a kedélyes-giccses "hatvanas-évek-nosztalgia" utóhullámaihoz illeszkednék. Az elszaladt évek során kinött tüskék miatt nosztalgiát talán csak az együttgondolkodás véglegesen szertefoszlott modusa iránt lehet érezni. Persze "höskor" volt ez,bizonyosan az; az illegalitás veszélyével és kitüntetettségével, Petri Gallával, betiltott kiállitásokkal, "csámpás-konok" világgal, küszködéssel "ál-urság" és "gaz birság" ellenében,de mégis, leginkább is fiatalsággal , Tüzzel,"határtalan Élet"-tel.

András Gábor

Nyitva:		Geöffnet:		Open:	
Kedd-péntek:	11-17-ig	Di-Fr:	11.00 - 17.00	Tue-Fri:	11am-5pm
Szombaton:	10-13 -ig	Sa:	10.00 - 13.00	Sat:	10am-1 pm

GALÉRIA

MOST

GALLERY

Budapest, V.,
Apáczai Csere János utca 5.
Telefon: (361) 117-05-41

A HOTEL INTERCONTINENTAL MÖGÖTT, AZ UDVARBAN BALRA
BEHIND HOTEL INTERCONTINENTAL, LEFT IN THE COURTYARD
HINTER DEM HOTEL INTERCONTINENTAL, IM HOF NACH LINKS

" ZUGLÓI KÖR "

/ 1958 - 1968 /

... egy sosemvolt kiállitás rekonstrukciója

ATTALAI GÁBOR
BAK IMRE
CSIKY TIBOR
CSUTOROS SÁNDOR
DEÁK KLÁRA
DEIM PÁL
HALMY MIKLÓS
HENCZE TAMÁS
HORTOBÁGYI ENDRE
MOLNÁR LÁSZLÓ
MOLNÁR SÁNDOR
NÁDLER ISTVÁN
PIKLER ISTVÁN

Megnyitó: 1993.március 12-én,pénteken 4 órakor
Megnyitja: Andrási Gábor müvészettörténész

CSUTOROS Sándor

KOVÁCS PÉTER

Az 1956-os emlékmű pályázatáról

1989 áprilisában Párizsban ért Ungváry Rudi barátom telefonhívása. A Történelmi Igazságtétel Bizottság nevében keresett meg, hogy vállalnám-e a részvételt a 301-es parcellába tervezett emlékmű zsűrijében. Egy pillanatig hallgattam. Átfutott agyamon a gondolat, hogy kockázatot is jelenthet ez a dolog. Aztán igent mondtam: három évtizedes pályafutásom legmegtisztelőbb felkérését fogadtam el, s hozzá kell tennem, hogy a legfelelősségteljesebbet is!

– Most azonban nem erről a munkáról, hanem a pályázat eredményéről szeretnék szólni.

A pályázat nyitott volt mindenki számára, de a zsűri – élve a kezdeményezés jogával – egy csoport művészt név szerint is meghívott. Az októberi bemutatóra – ahol egyébként minden pályaművet kiállítottunk – csaknem száz alkotó küldte el munkáját. A hazai művészek mellett szerepeltek idegenben élő magyarok, sőt olyan külföldiek is, akiket nem nemzetiségük, csupán csak természetes rokonszenvük késztetett a részvételre. Ez a nagy szám önmagában is figyelemreméltó, s különösen az, ha tudjuk, hogy a kiírók ebben az esetben még az ilyenkor szokásos szerény részvételi díjat sem tudták biztosítani – azaz, az egyetlen vonzerő maga a téma, az alkalom volt!

A zsűri azóta döntött, s a nyertes Jovánovics György már dolgozik az emlékmű megvalósításán is. (Igaz, tudomásom szerint a megvalósítás anyagi háttere még mindig bizonytalan, mert a TIB számláján – hadd írjam föl ide is: OKHB RT TIB 211-88883-2149-7496 – csak lassan gyűlik a szükséges összeg). A pályázat anyagát pedig az októberi budapesti bemutató után a közönség láthatta Pécsett és Szombathelyen is.

A pályázat eredményességéről azonban nemcsak a résztvevők nagy száma beszélhet, hanem a bemutatott munkák színvonala is. Mint minden pályázaton vagy kiállításon, itt is akad olyan művész, aki csak a „névjegyét" hozta el, de ez itt és most éppen úgy nem befolyásolta az összképet, mint a néhány dadogósan dilettáns műkedvelő munka sem.

Ez az összkép pedig igen csak változatos volt. A szó hagyományos értelmében vett figurális plasztikától az ugyancsak hagyományos építészeti jellegű megoldásokon át a jelszerű egyszerűsítésekig, sőt a teljesen elvont ábrázolásig, a különféle land-art tervekig, s a műfajban eddig csaknem ismeretlen szobortól kompozícióig minden előfordult az anyagban.

A figurális megoldásra a legszebb, legdrámaibb példát Pauer Gyula és Rauschenberger János közös munkája adta. Ez az elomló asszonyalak egyszerre idézi a barokk kor síremlékeinek festőien emelkedett fogalmazását és az 1956 harcaiban elesetteknek, az ártatlanul elpusztultaknak a tragikus emlékét. – Igaz, Pauerék jelezték, hogy e figurával Csutoros Sándor „sziklakert"-jét szeretnék kiegészíteni, valójában azonban kompozíciójuk ilyen önálló formában is méltó emléke lehetne valamelyik városunkban a forradalom és a megtorlások áldozatainak.

A hagyományos jellegű építészeti megoldások közül Gulyás Gyula elegáns obeliszkje tűnt ki leginkább. Ezeknél és ennél is sokkal izgalmasabbak, a helyhez és alkalomhoz szorosabban kötődők az olyan tervek, mint Bachmann Gábor monumentális, szinte az egész 301-es parcellát magába záró, a forradalmi konstruktivista építészet szellemét ébresztő kompozíciója, vagy Sass Valéria egészen másfajta, kicsit Schaár Erzsébet fehérvári „Utcá"-jának hangulatát idéző költői elképzelése. E két mű bármelyikét érdemes lenne valahol megvalósítva látni.

Sok olyan munka volt az anyagban, amely mondanivalóját igyekezett minél egyszerűbben egyetlen formába, egyetlen jelbe belesűríteni. Így többen is megpróbáltak megfelelni Angyal István, a Tűzoltó utcai felkelők parancsnoka végakaratának, aki úgy fogalmazott, hogy „nagy, rusztikus kő legyen a névtelen csőcselék emléke, amelyből lettünk, amellyel egyek voltunk és akikkel együtt tértünk meg." A próbálkozások sorából Szőllősy Enikő a szó képes és valódi értelmében „átszellemült", gondolatilag és formai szempontból egyaránt gazdag kompozíciója emelkedik ki.

Mások hétköznapibb jelképekkel kísérleteztek. Széll András a Kossuth-címer motívumát formálja beszédes, az alkalomhoz illő plasztikai jellé; Vígh Tamás 1956 tántorgó számjegyeiből teremt egyértelmű és megrázó erejű mementót. – Kár lenne, ha senki sem gondolna e két egyszerű és mégis határozott kifejezést hordó kompozíció valamelyikének megvalósítására.

A teljesen elvont, dekoratíven absztrakt, s ezzel egyszerre nemesen emelkedett hangulatú megoldásra az amerikai Lewis Bangham nyújtott példát.

Szembeötlően sokan vállalkoztak a pályázók közül a környezet teljes átformálására, a land-art eszközeivel egy új, kultikus táj teremtésére. Ezek közé tartozik (a sajnos azóta [illegible] elhunyt) Csutoros Sándor bazaltoszlopokból alakított, természeti jelenséget és komor temetői hangulatot egyszerre idéző monumentális kompozíciója. Rokon vonásokat mutat vele Samu Géza elképzelése, bár az ő megoldása

CSUTOROS Sándor

Angyán 1990/1.

A Műcsarnok meghívja Önt

CSUTOROS SÁNDOR

emlékkiállítására

Megnyitja:
Csáji Attila festőművész
1994. december 15-én, 18 órakor

Dorottya Galéria, Budapest V. Dorottya u. 8.
Megtekinthető: december 30-ig
vasárnap kivételével naponta: 10–18 óráig

A megnyitót támogatja a TÖRLEY

CSUTOROS Sándor

RIDEG Gábor: Csutoros Sándor és Pinhas Golan a Vigadó Galériában. =

= Magyar Nemzet, LV.évf.44.sz. 1992. febr.21. 10.p.

Bp.,Vigadó Galéria, 1992

ORGANISATIONS
PROFESSIONNELLES

U.R.S.S.

KRAVČENKO (K.).-
des oeuvres des a
in : Tvorčestvo.-
noir, 5 ill en co

MALAHOV (K).- Vpe
ence).
in : Sovetskaja K

Commentaires à pr
démie des Beaux-A

PEREVOZČIKOV (A,)
mikov. (La jeuness
démiciens).
in : Junost!- Mos

TOMSKIJ (N.).- Ak
l'Académie).
in : Ogonek.-Mosk
en coul, 10 photo

ZIMENKO (V.).- Vys
Hudožestv SSSR. (E
l'Académie des Bea
in : Iskusstvo.- M
coul, 29 ill en n

CSUTOROS Sándor (1942-1989)

FRANK János: A hiány becsülete. = ÉS XXXVI.évf. 6.sz. 1992. február 7. 12.p.

Bp.,Vigadó Galéria, 1992 emlékkiállitás

der encore de l'argent... mais peu à peu, quand ils virent que l'on ne leur demandait que des chansons, ils devinrent très joyeux, surtout quand ils entendirent leur voix sur le gramophone; alors là, ça leur plaisait beaucoup. ... A la fin, ils comprirent presque tout le sens de nos recherches, et c'était eux-mêmes qui invitaient les autres à venir chanter...

... moi, par exemple, je me suis trouvé un jour dans un village où j'ai rencontré la moitié des habitants dans une auberge, et tous, l'un après l'autre, commencèrent à chanter...

... c'était un travail difficile parce qu'il fallait tout noter, c'était non seulement les notes de musique qui étaient importantes, mais les tex-

CSUTOROS Sándor C

CSUTOROS Gergely: Csutoros Sándor hagyatéka. =

Új Művészetm 3,1992, 6. 41.ill.

ósportrék. Bp. : Kossuth, 1984 89-98., ill.

Bródy-Maróty Dóra

., Móra Ferenc Könyvkiadó Kiállítóterme, 1984
BÓ Emő: Bródy-Maróti Dóra könyvtervei. = Új
4. november 4. 3-4., ill.

Vera ⟶ 1742

Buczkó György

KÓ György üvegtervező-szobrász, Bp., Stúdió
4. június 27. - július 22. Bev. Buczkó György. Bp.
Alap, 1984 [12]p., ill. **Ism.** SINKOVITS Péter:
k és ötletek. = Művészet, 25, 1984, 10. 55-56., ill.;
zsef: Széttartó párhuzamosok. = Élet és Iroda-
július 6. 13.

Buda István

uda István, Kubisch János, Ridovics Péter, Győr,
nyvtár, 1984 **Ism.** ÚJVÁRI Béla: Fiatal művészek
győrött. = Népszava, 1984. ~~december 12. 8.~~

Buday György

ÖRMÉNYI Ede: Buday György fametszete. =
sok lapja, 1984. március 25. 4., ill.

Butak András

K András, Pécs, Ifjúsági Ház Galériája, 1984.
r 14. - október. 9. Bp. : Fiatal Művészek Stúdiója,
, ill. ⟶ 1805

Cardin, Pierre

)A István: Egy stílus birodalma : Beszélgetés Pierre
= Új Tükör, 1984. november 25. 20-21., ill.

Cardot, Vera

3p., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1984 **Ism.** EMBER
listös képek" és spárgaszobrok. = Magyar Nemzet,
us 31. 6.

Cassab, Judy

Magda: Kézfogás a távolból. = Magyar Hírek,
ber 13. 16-17., ill.

'984 ism.
= Magyar

CSUTOROS Sándor

kiáll., Bp.,Vigadó Galéria,1992

ism.MEZEI Ottó: Csutoros Sándor emlékkiállítása a Vigadó Galériában. = Új Művészet, 3, 1992, 6. 36 - 40. ill.

Cziráki Lajos

., Csók István Terem, 1984 **ism.** EMBER Mária: rjárat. = Magyar Nemzet, 1984. március 28. 7.; de: Három kiállításról. = Napjaink, 23, 1984, 3.

Czóbel Béla

, János: The centenary of Béla Czóbel the painter. garian Quarterly, 25, No 94, 1984 173-176., ill. la: A Czóbel Múzeum Szentendrén. = Művészet, 33-41., ill.

Czumpf Imre

S Sándor: Czumpf Imre. = Új írás, 24, 1984, 7.

L CSY

Dallos Jenő

OS Jenő: Bogaraink. Békéscsaba : Kner, 1984

OS Jenő: Léniák. Békéscsaba : Kner, 1984 [92]p.,

VÁNSZKY Ákos: Építészet és kritika : Dallos Je- l. = Kritika, 1984, 5. 20-21., ill.

Dávid Vera

ÉPLETEK : Dávid Vera, Gál Tamás, Hajósy Mó- ly Róbert kiállítása, Bp., Bartók 32 Galéria, 1984. ános. Bp..: Bartók 32 Galéria, 1984 [12]p., ill. **ism.** Ernő = Művészet, 25, 1984, 8. 56-57., ill.; I András: Magyar Hírlap, 1984. június 12. 6.; ózsef: Én-képek. = Élet és Irodalom, 1984. június

p., Lila-iskola, 1984 **ism.** ANTALFI Mária: Dávid tása. = Új Élet, 1984. február 15. 5.

Deák B. Ferenc

MÁRI István: A szinpadtól a palettához. = Esti 84. december 13. 2.

tása, Miskolci
ár 12. A kiálli-
c : Miskolci

Csutoros Sándor, szobrászművész

11. kedd	Klub 17.30	Organikus formák. Vendégünk Csutoros Sándor szobrász Előadó. Kerékgyártó István

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptár
1982. május

Csutoros Sándor

A Hajdúszoboszlói Galeriá-
ban volt tárlata.

Bánszky Pál: Kisgaleriák.
Művészet, 1977. október - 40 lap.

Csutoros Sándor

Fülöp Erzsébet a Helikon Galériában szeptember 16.-ig,
Bálint Endre a szombathelyi Berzsenyi Könyvtárban szeptember 15.-ig,
Papi Lajos a mezőturi Művelődési Központban szeptember 9.-ig,
Kalmár István a Studió Galériában szept. 8.-ig,
Dienes Gábor a Csók István Galériában szeptember 6.-ig mutatja be műveit.
Csutoros Sándor grafikai kiállitásaa hajduszoboszlói Délibáb Szállóban szeptember 2.-ig,
Erdős Julia textiltervező kiállitása a soproni Lábasházban megtekinthető augusztus 31.-ig.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. aug. 25. XXIII. évf. 34. sz. 8. lap.

Gutovos Sándor

1979 szeptemberben a Kassák Lajos Művelődési Ház az rendezett „Szürenon 1969-1979 kiállítás" vezet vett a művész.

Bele László: Dátumok a magyar avantgarde... Művészet, 1980. október - 20. lap.

INVIATO

Gulácsy Sándor

1969.októberében a KASSÁK LAJOS
Müvelődési Otthonban kiállitása
volt a müvésznek.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde müvészetről.
MÜVÉSZET, 1980.október - 20.lap.

Csiteres Sándor

A művész kiállitása a Müszaki Egyetem "F"
klubjában 1970.decemberében volt.

BÉKE LÁSZLÓ: Dátumok a magyar avantgarde művészetéről.
MŰVÉSZET, 1980.október - 20.lap.

CSUTORÁS Sándor

Keserű Katalin: A jövő embere: Csutorás Sándor szobrairól. = Kortárs XXXV. évf. 2. sz. 1991. 122-128. p. Ill.

szerző nevét.

Budapest, 1987.szept.1.

A megbizást tudomásul vett

Csutoros Sándor

nohránműrén

muntái, műtedére a hajdúmohonló i
műréntelepen

Hajdú-Bihari Napló
1984 aug. 19.

MDK

Csutorás Sándor, szobrász

A fiatal szobrász 15 fa- s' kőszobrát s negyven grafikáját mutatja be a Fiatal Művészek klubja.

– : Ezt ajánljuk 6

ESTI HIRLAP Bp. 1907. márc. 15.

Csutorás Sándor

Szobrászművész kamara kiállítása a Fiatal Művészek Klubjában

Magyar Nemzet, 1967. III. 14.

Csutoros Sándor

szobrászmüvész kiállitása. Bp, Népköztársaság úti KISz Klub, - Ism: Bauer Jenő, Müvészet,1967.8.évf. 6.sz.38.1. - Perneczky Géza, Magyar Nemzet,1967. márc.25.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 1970. 1.sz. 68-107.1./

89. 1.

Csutorás Sándor

Kiállítása a művészeti KISZ-
szervezetek klubjában

Magyar Hírek, 1967. III. 23.

MDK.

Csutorás Sándor

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 juni.p.38.

Csutorás Sándor

Kiállítási kritika

Művészet 1967 június. p. 38.

Csutorás Sándor
nobrán

M.D.Y

A KISZ klubban rendezett
tailatot. Kulönös nobor
alkotásait mutatta be.

Bauer Jenő: Krónika –
Művészet, 1967. junius – 36 lap.

Csutoros Sándor, grafikus

□ CSUTOROS SÁNDOR grafikusművész kiállítása augusztus 16-án nyílik meg Hajdúszoboszlón a Délibáb Szálloda különtermében. A kiállítást dr. Erdélyi Sándor nyitja meg.

2.

—: Csutoros Sándor

Esti Hírlap, Bp. 1979 aug 10.

Csutoros Sándor szobrai

CSUTOROS SÁNDOR szobrászművész munkáiból kiállítás nyílt meg Lentiben, a Sólyom László Művelődési Központban. A művész több mint 30, fából mintázott, festett alkotása, továbbá számos köztéri szobrának kicsinyített változata került közönség elé.

Népszabadság, 1986. V. 10

Csutorás Sándor grafikus

CSUTOROS SÁNDOR Hajdúsz
boszlón megnyílt grafikai kiáll
tásán, a Hotel Délibáb különte
mében 100 rajzát mutatja be.

-:Ht

8.

Nszabadság 1979. aug. 17.

Csutoros Sándor

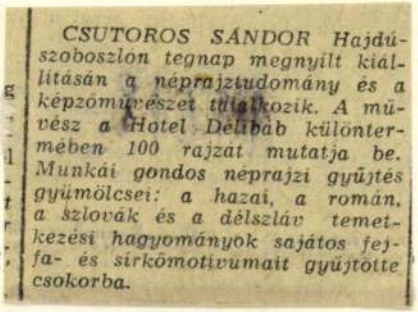

CSUTOROS SÁNDOR Hajdúszoboszlon tegnap megnyílt kiállításán a néprajztudomány és a képzőművészet találkozik. A művész a Hotel Délibáb különtermében 100 rajzát mutatja be. Munkái gondos néprajzi gyűjtés gyümölcsei: a hazai, a román, a szlovák és a délszláv temetkezési hagyományok sajátos fejfa- és sírkőmotívumait gyűjtötte csokorba.

CSUTOROS Sándor

CHIKÁN Bálint: Hol rontjuk el. = Magyar Hirlap, 25.évf.5o.sz. 1992. febr. 28. 13.p.

Bp.,Fészek Galéria, Molnár László, 1992
Bp.,Vigadó Galéria, Csutoros Sándor, 1992
Bp.,Árkád Galéria, Finn iparmüvészet, 1992. - kortárs

Csutoros Vándor

Szerepel a műegyetem
R. épületének távlatán
(1970 XII. 14)

Meghívó

Csutoros Sándor

részt vett a balatonboglári kápolnaháilaton ez év nyarán. Sinkovits Péter esztéta szerint „szabadon próbál gondolkodni a világ jelenségeiről s új formákat keres élményei kifejezésére.

D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1971/10 717 old.

Csutoros Sándor

Szerepel a progresszív törekvésű festők és szobrászok tárlatán a József Attila Művelődési Házban

Maghívó 1969 ápr. 27

Gutaros Sándor

Gömb ornamentikája (eml.)
a modern magyar Kéztárba
Került (Pécs)

N.N: Láthatók az új
szerzemények

Dunántúli Napló 1971 VIII.27

Csutoros Sándor

Ez év nyáran a balatonboglári kápolnatárlaton részt vett művével.

D. J.: Napló, Képzőművészet.

Vigilia, Bpest, 1971. okt. (?)

Csutoros Sándor

Műrcével szerepelt a Kassák

Lajos Művelődési Otthon Ziállításán

Képzőművészet

Lipsia 1969 november

778. old

Csutoros Sándor

Az 1969.októberében a Szürenon csoport alakulásakor a csoport egyik tagja.

Sinkovits Péter: Jubileuma a Kassák Klubban.
MŰVÉSZET, 1980.február - 40.lap.

CSUTOROS SÁNDOR, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjteménye vásárlásokkal és ajándékozásokkal gazdagodik.-Igy ajándékozás útján jutott a múzeum birtokába Csutoros Sándornak egy plasztikája,"GÖMBORNAMENTIKA", cimü müve bronzból. 289.old

KOMÁROMY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73.-Pécs, 1975

Csutoros Sándor, [ ]

L: Boczgyula

-: kürenow-Tárlat

2

Esti Hirlap, Bp. 1979 szept. 15

CSUTORAS Sándor

KOVALOVSZKY Márta: Halál és megdicsőülés : Az 1956-os emléknüpályázatról. = Vigilia, 1990. 10.sz.

773

Csutoros Sándor

1

Csutoros Sándor szobrászművész kiállításának Hajdúszoboszlón, a művelődési központ kiállítótermében *hangulata* van. Ez önmagában nem vo[illegible] műalkotások egy[illegible] mindig vala[illegible] ból sug[illegible] tén[illegible] friss. Az e[illegible] megpróbáljuk sz[illegible] fakadhat ez a hatás.

[illegible]ákon csupa tucatáru sorakozi[illegible] tények azonban tények: a k[illegible] manipulációk miatt meg[illegible] m szükséges tompítan[illegible]

Alföld 1975/7/87

Balipap Ferenc: Csutoros kiáll. Hajduszoboszlón

Csutoros Sándor 3

Alföld 1975/7/84

Csutoros Sándor 2

Alföld 1975/7/8

Csutoros Sándor 4

Vagyis itt már az élményteremtésnek egy másik, az anyag változatossága melletti területén járunk, ami az előbbinek egyenes folytatása, hiszen művész számára az anyag sokfélesége önmagában nem elegendő a látványélmény megteremtéséhez, ahhoz az *anyagba-formált gondolat szintézissé emelése* is szükséges. Csutoros alkotásaiban, még az egyszerűsített felületű (gömbök) plasztikákban is, mindig az *emberi testet* teremti újra. (Vagy csak rejtett jelzésekkel sugall valamit, ami min-

Alföld 1975/7/87

dig ember-formájúvcá, emberivé alakul.) Ezek rendszeréből születik aztán az alkotásokon átható *Ember* képzete a nézőben: az az itt és most élő-alkotó-szerető-szenvedő-szorongó lény, aki ilyen teljességgel egyetlen szoborban sincs jelen, de Csutoros kiállításának egészéből mégis *elevenné* válik. Bizonyára segíti a nézőt ebben a látás folyamat által keletkező teremtésben az is, hogy a művek egy jelentős részéből *erotikus* tisztaság sugárzása árad. (Pl. *Alakulások, Akt, Embrió, Esemény keretben, Torzó, Formák* stb.) S mielőtt a látogató szemlélődése végére érne, el kell mennie a *Keretben* c. szobor előtt, ahol egy férfi és egy női alak egy ajtónak kívülről-belülről nekidőlve *elnéz egymás mellett.* Talán még soha nem kerültek ilyen mindent beteljesíthetően közel egymáshoz, már csak egy láthatatlanul (mert: láthatóan!) apró fordulat hiányzik ahhoz, hogy észrevegyék egymást – és lépjenek.

Alföld 1975/7/88

Csutoros Sándor 6

Mindössze egyetlen apró zavaró hatást érezhetünk a kiállításon: a *Bábok*, a *Gömbsor*, a *Kék ritkulás* a mennyezethez rögzítve (mely erre nem alkalmas) nem lehet jelen teljes „funkciójával" a kiállítás esztétikai tartományaiban.

Csutoros Sándor alig több mint tízéves alkotói útján számtalanszor jutott el olyan pontra, ahol ha besáncolja magát, *sikeres* művésszé építkezhetett volna. Egy irányba. Csutoros sok mindenre vállalkozott; erre nem. Ő kutató, kereső, az élet problémáival az anyagban is viaskodó ember. Olyan szobrász, aki nem úgy nyúl anyagához, hogy közben megfeledkezik a körülötte hangos világról, hanem a kinti folyamatok tükröződnek, alakulnak tovább, kiéleződnek és letisztulnak alkotásaiban. Így teremtette meg ezúttal is az *anyagok-gondolatok-formák és színek* nyelvén a kiállítás látogatóiban a katarzist.

Alföld 1975/7/88

Örülünk, hogy a Hajdúságban született, kezdő iskoláit is itt végző Csutoros Sándor ez alkalommal először műveivel is visszatért szűkebb hazájába. Rajtunk, a közönségen is áll, hogy ne tekintsük alkalmi hazalátogatónak. Mert gondolatai sem vendégségbe jöttek.

BALIPAP FERENC

Alföld 1975/7/88

(T2. old.)

Csutoros Sándor nohrászműrén

narvarcsoutrár, totemoszlop

Szvitel Gyszéhet
cikke

Műrénet
89/5

szolgál az itt napjaikat töltő időseknek is, a viháncoló gyerekek is jól érezhetik itt magukat a tornaórákon és különféle tanfolyamokon. Csak az első időkben volt idegen az asszonyoknak a nyilvános torna, azóta már ők is megszokták,

(25 old)

Csutoros Sándor

nokrászműrén.

„... összetett egyéniségének, valóságlátásának megismerése nélkül nehezen is nézzük maradhatnak. Életkora miatt is – 47 éves – sok ellentmondás megélője a műrén ...“

Veres Lujza
cikke

Műrénet
89/5

(25. old.)

Csutoros Sándor

nokránmúvén.

– A múvént és nála idősebb sorsfársait „a magyar sivatag e nomjazóit" a 60-as években fermé-netes módon hosta össze ez az életérzés. E harát tö. egyes tagjai alzottál az úgynevezett Zuglói zöt.

Múvének
89/5

Veres Lujza
ákke

Csutoros Sándor (25 old.)

nohrámművész

→ Mózes 90x40x 10 cm (1980-as évek)

Pályájáról a Net írt Veres Lujza

Művészet 89/5

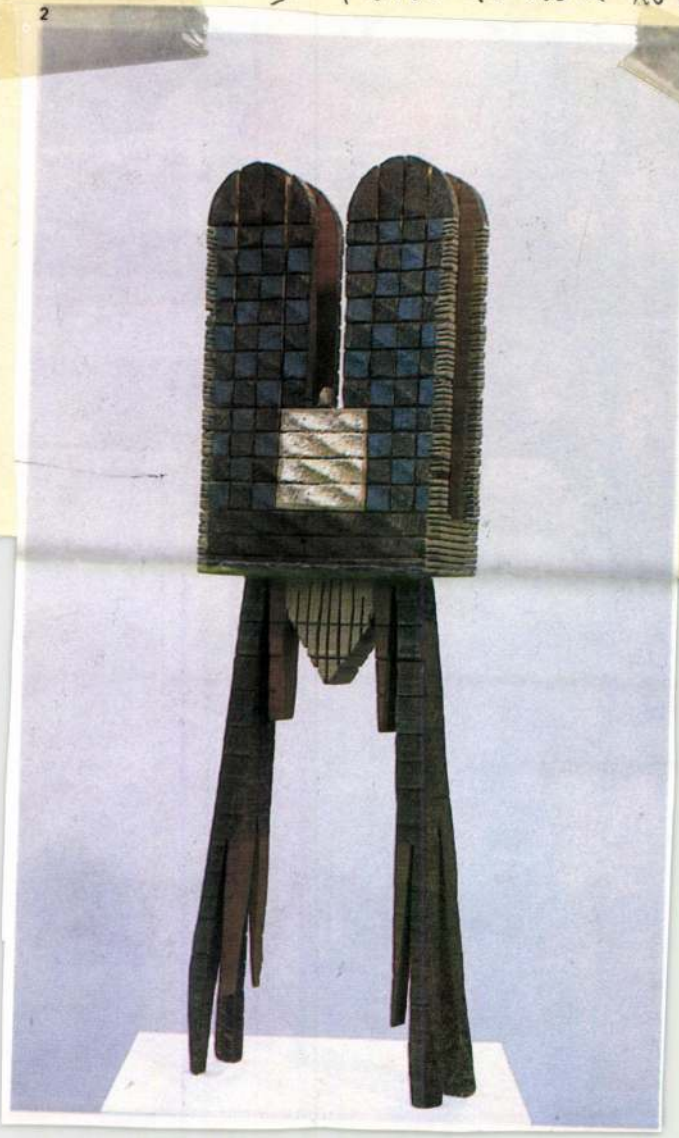

Csutoros Sándor (2. ród)

szobránmérvés

→ Szobor pavetta, 1985

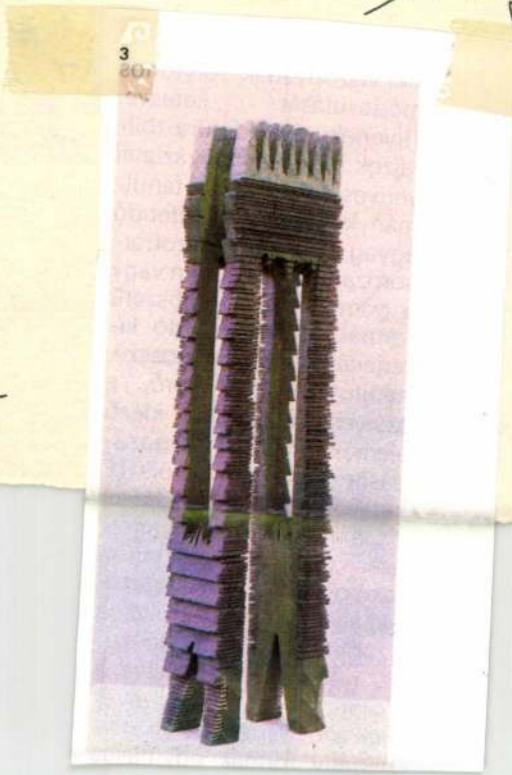

A művén pályatége.

Veres Lujza

ciste

Művének

89/5

kette leggyakrabban társul egymásssal). Az aranymetszés szabályai szerint tagolt szobortestek tömegosztásának fontos eszköze a szobor belsejében keletkező mélyedés, űr, illetve a „szobor a szoborban" elvének alkalmazása, a pozitív-negatív formák egymásba

Csutoros Sándor

mohráműrés

Pályaműréről
Veres Lujzy

↗ Szok... 1980-aséve?

Műrészet
89/5

Veres Lujza
ábe

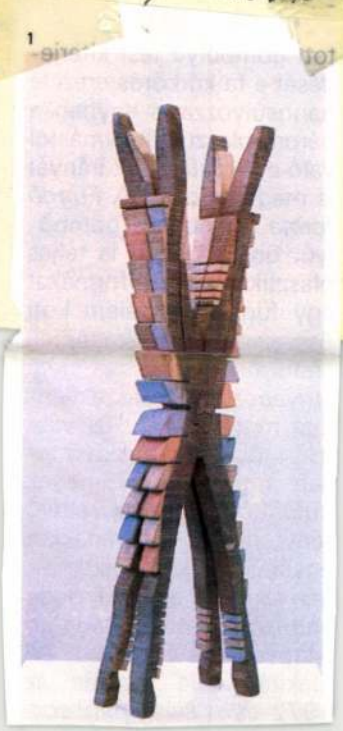

össze, az elemek térbeli „felfűzését" valósítva meg. Ugyanezt a formaszekvenciát mutatják réz- és vascsüngői: a térbe együttesen függesztett tömegek különböző formáik, eltérő fénytörésük, ugyanakkor egymáshoz kötődésük révén alkotnak egy állandóan változó együttest (Modern Magyar Képtár, Pécs). Az alakítás elve azonos az 1972-es *Üveggömbsor-*

(26 old.)

Csatoros Sándor

nohránművés

Repro.: Oszlopnotor
fa, víz 4 m
Ténült: 1986

Veres Lujza
á Ne

Művénet
89/5

(27. old.)

Csutoros Sándor

nohránműrén

1987-ben egy éves ösztöndíjat kapa Zala Megyei Tanácstól. Tíz Zala megyei település számára 13 db nagyméretű kortéri nohrot készít.

Veres Lujza
ánne

Műrénet
89/5

Csatoros Sándor

nohránműrés

A lektorátus közleménye az 1985-as
közterületi alkotásokról:
II. világháborús áldozatok emlékműre
Vigbán. (Hajdúm.) plasztikatőgyta

Műrészet
89/1

Gutavos Pándor

Szerepel a „Szüvenon" c. tárlatos a Kassák Lajos Művelődési Otthonban (1969 X. 2.-20)

Meghívó

Csutora Sándor

Szerepel a XIII. Ker. József Attila
Művelődési Ház táblatán

Magyar Hirlap 1969 IV. 27

Csutoros Sándor

Kovács Béla kiállítása az Ernst Múzeumban

Magyar Hírlap, 1986. VII. 24.

Csutoros Sándor, szobrászművész

Haraszty István szobrászművész 1960-tól szinte egy évtizeden keresztül járt a Dési Huber Képzőművészeti Szakkörbe. Először festészettel foglalkozott, majd fejet, aktot mintázott, Laborcz Freve irányítása alatt. – 1969-ben dekorációsként dolgozott a József Attila Műv.-i Házban, ahol Csutorosnak, Csájinak, Gyémántnak, Prutkay Péternek és másoknak kiállítására készültek. – Csutoros Sándor ajándékozott Haraszty Istvánnak nyolc nagy fényes acélgolyót, amelyből aztán megszületett Haraszty „Hugemagozó"-ja (1970) (emlitve).

Lóska Lajos: Mozgó szobrok.

Magyar Ifjúság, 1984. febr. 24. 32-33-old.

Csutoros Sándor

1969. áprilisában rendezték meg az első kiállitásukat a Progresszív Törekvésü Művészek a József Attila Művelődési Központban. A kiállitó művészek között szerepelt a művész is.

Sinkovits Péter: Jubileum a Kassák-klubban.
MŰVÉSZET, 1980. február - 40. lap.

Csutoros Sándor
„Lenti Szarvas" Tölgyfa 430x100x100 cm
Lenti 1986

CSUTOROS SÁNDOR

meghívó csutoros sándor szobrászművész kamarakiállítására az orvos egészségügyi dolgozók szakszervezete budapesti klubjában V nádor u 32 1968 nov 9-től nov 23-ig 10 – 18 óráig | megnyitja debreczeni tibor 1968 nov 9-én szombaton du 18 órakor

szobrok

1	anya gyermekkel	kő	30x30 cm	1954
2	lányfej	kő	40x7 cm	1954
3	akt	fa	80x35 cm	1965
4	portré	fa	70x40 cm	1965
5	lófej	égetett fa	60x50 cm	1965
6-8	függő formák I. II. III.	fa	kb 70x20 cm	1966
9	kis relief I. II.	réz, fa	30x4 cm	1966
10	korpusz	színezett fa	90x20 cm	1966
11-12	két nyujtott figura I. II.	fa, lószőr	150x5 cm	1967
13-15	kis formák I. II. III.	fa	kb 5x4 cm	1967
16	függő forma V.	fa	50x7 cm	1967
17	rézcsüngő	réz	160x100 cm	1968
18	ünneprúd	réz, ólom, lószőr	340x30 cm	1968
19-22	rézbotok I. II. III.	réz	160x4 cm	1968
23	rézrúd I.	réz, ólom, lószőr	160x5 cm	1968
24	vascsüngő	vas	80x40 cm	1968
25	vaskompozició	vas	60x40 cm	1968
26	gunnyasztó figura	fa	70x40 cm	1968

1-16 grafikák

1975. május 11 - 26-ig
a szentendrei József Attila Müvelődési Központ
Vajda Lajos Amatőr Képzőmüvészeti Studió
kiállitó helyisége /Somogyi-Bacsó part 12./
rendelkezésünkre áll.

Az adott tér kialakitására vállalkozunk.

Ez idő alatt hétköznap 12-18 óráig,
vasárnap 9-18 óráig szivesen látjuk.

Csutoros Sándor
Diner Tamás
Farkas Tamás
f. Tóth Árpád
Haris László
Kigyós Sándor
Molnár V. József
Szemadám György

DATORG

CSUTOROS SÁNDOR

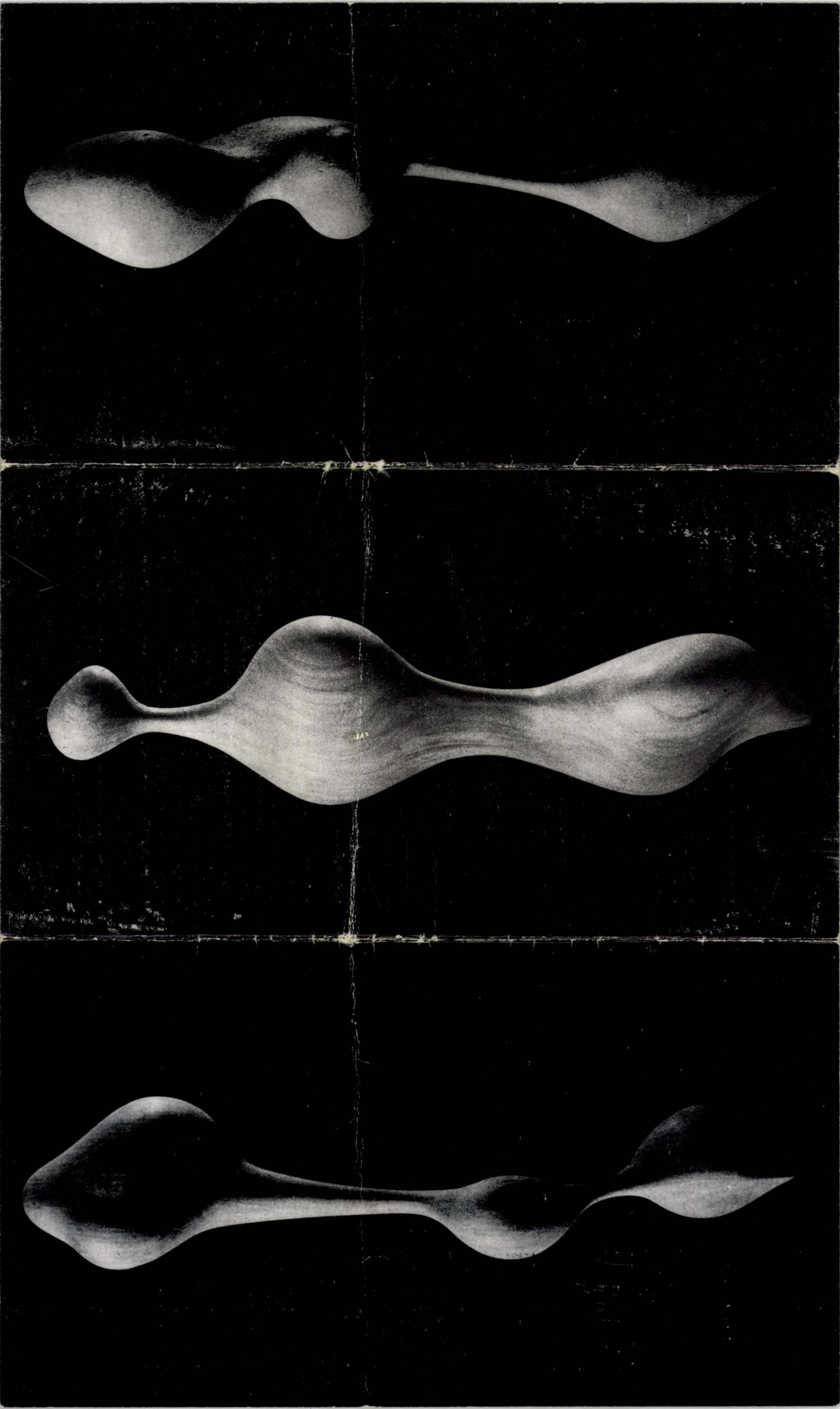

CSUTOROS SÁNDOR

26 éves vagyok. Munkámat és életemet kisérletnek tekintem. Emberlétem realizálására törekszem. Intellektuális és ösztönös felismeréssorozatra gondolok. Munkavégzésre. Az ember és a személyiség története – az emberréválás története. A nem megistenülés folyamata. Önmagunk burkának tágítása, hogy erőfeszítéseink, történetünk által embervoltunkat felismerjük. A tragédia tagadása, a kereszt tagadása. Részesei vagyunk egy új természetértelmezés születésének. Számomra bizonyság, hogy a valóság (világegyetem) nagyon jól megvan ember és szobor nélkül, csak az embernek van szüksége a valóságra, mint eszközre. Az emberréválás szövetében hiszek. Abban, hogy az ember egyedül van. Nincs világküldetése, csak feladata, önmagával és társaival szemben. Egyetlen lehetősége az élet, a béke megtalálásának lehetősége.

A szobor nem a valóság illusztrálására szolgál. Az illusztratív megformálás (pl. klasszicista) elfeledtette velünk, hogy a szobrászat lényegileg a tömeg tagolása. Az új plasztika a tiszta szobrászi elemek egymáshoz és a fényhez való viszonyuk, téri vonatkozásuk megszervezése. Telt-üres, gömbölyű-szögletes, tompa-éles, kicsi-nagy, emelt-mélyesztett formák közötti kapcsolatok. A tömeg alapvető felfogásához és így a szobrászi kifejezés benső törvényéhez viszonyítva reprezentációs eszme, hasonlóság, arány, textura, szín mind másodlagosak. A szobrásznak a formák összefüggéseivel kell kifejeznie magát, hiszen a forma is csak eszköz. A szobor is csak az. A szobor és nézője kapcsolatában, egy élő kontaktusban hiszek. Abban a találkozásban, mikor a néző érzelmileg és értelmileg alkalmassá válik egy új teremtett valóság (a szobor) felfedezésére. Mikor meglátja, hogy a szobor és a külső világ között nincs közvetlen kapcsolat. Nem egyazon rendszerhez tartoznak. A szobor külön életet él és ebben van ereje. Asszociációi önmagán belül rejlenek. Egy belső rendteremtés vizuális élményét, – szabadságélményt ad.

Budapest 1968 szeptember

■ Kiállítások, kritikák, reprodukciók: 1964 Bp műteremkiállítás, 1967 Bp Fiatal Művészek Klubja, 1968 Eger Megyei Művelődési Ház, Magyar Nemzet 1967 03 25 (Perneczky Géza), Művészet 1967 6 (Bauer Jenő), Magyar Rádió (Petőfi) 67 04 7 (Kerékgyártó István), Népművelés 1968 10 (Debreczeni Tibor), Magyar Nemzet 1967 03 14, Esti Hirlap 1967 03 15, Valóság 1966 11 67 4 67 9, Élet és Irodalom 67 16, Magvető Almanach 67 2

■ MŰTEREMCÍM: BUDAPEST XI, TÉTÉNYI U. 42/A III. EMELET 12

■ Foto: Kresz Albert

SÁNDOR CSUTOROS

I am twenty-six. I regard my work and my life as experiments to realise my existence, as a human being. By that I mean a process of intellectual and instinctual cognizance. And by that I also mean work. The history of man and of the individual is the history of becoming human, the process of acquiring non-divinity. It is the extension of our limitations in order to fully recognize, through our efforts and history, our humanity. It is the rejection of tragedy, of the Cross. We are witnesses and subjects of the birth of a new view of nature. I feel essential the knowledge that the universe can dispense with man and sculpture and that it is man who needs reality as his medium. My faith is in the texture of becoming human, in the loneliness of man. He has no universal message but only a task by which he is committed to himself and his fellow beings. His only oppurtunity is life, the opportunity of establishing world peace.

A sculpture is not an illustration of reality. Representational forms like the classicist have obscured the fact that sculpture is essentially an arrangement of masses. New sculpture embodies relations of pure plastic elements to each other and to light, the organisation of their spatial correlations. It is made up of relations between forms full and hollow, rounded and angular, blunt and sharp, small and large, protuberant and sunken. Compared with this basic conception of mass and this inherent law of sculptural expression, the idea represented, similarity, proportions, texture and colour are all of secondary significance. The sculptor communicates through formal relations since form itself is merely a medium. A piece of sculture is merely a medium, too. I believe in the living contact of the sculpture and the spectator, in the moment when the spectator is emotionally and intellectually tuned for the discovery of the sculpture as a newly created reality. In the moment when he observes that there is no direct contact between the sculpture and the external world, for they do not belong tho the same system. The sculpture lives a life of its own, wherein its power lies. Its associations never transgress the borders of its entity. It offers the visual experience of the creation of an internal order, an experience of freedom.

Budapest September 1968

■ Exhibitions, reviews, photographs of sculptures: 1964 Budapest Studio Exhibition, 1967 Budapest Club of Young Artists. One-man Show, 1968 Eger Cultural Centre. One-man Show, Magyar Nemzet March 25 1967 by Géza Perneczky, Művészet June 1967 By Jenő Bauer. With photos, Radio Budapest April 7 1967 By István kerékgyártó, Népművelés October 1968 By Tibor Debreczeni, Magyar Nemzet March 14 1967, Esti Hirlap March 15 1967, Valóság November 1966, April 1967, September 1967, Élet és Irodalom No 16 1967, Magvető Almanach December 1967

■ ADDRESS OF STUDIO: BUDAPEST XI, TÉTÉNYI U. 42/A III. EM. 12

■ Photos by Albert Kresz

CSUTOROS Sándor

Nagy Zoltán: A vidék mélyéről indult: Öserejű bálványok és avantgarde. = Uj Mo. II. évf. 38. n. 1992. febr. 14. 16. p. ill

Bp. Ziáll, 1992.

Illmus Comes Antonius Esto-
ras de Galanta, Com: Stephani
& Mariæ Zic- zi, filius
Anno Do- mini 1600

Csutoros Sándor

Egyik müvének repr.-ját hozza a lap.
Frank János: "Csutoros Sándornál" c. beszámolójában megemliti a müvésznek egyik kiállitásán szereplő Kopjafa c. müvét.
"Ötféle méretben és négyféle anyagból -fa, bronz, aluminium és lószőr" az amivel a müvész dolgozik. A különböző alkatrészeket szinezi. Ugy használja a szineket, "mint szobrászati eszközt. Mint egy vésőt."-mondja a müvész. Az angyalföldi barkács-kör vezetője, a József Attila müvelődési házban.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. aug. 15.
XIV. évf. 33. sz. 12. lap

Csutoros Sándor

Huszonegy éves korában -1964-ben- rendezték első kiállitását. Azóta is rendszeresen szerepel kiállitásokon. Jelenleg nyolc kis bronzát állitják ki Gdanskban, egy, fiatalok müveiből rendezett tárlaton, amely vándor kiállitásként szerepel Poznan, Lodz, Szcecin városaiban.
A Szépmüvészeti Muzeum szobor-restaurátor mühelyében dolgozott közel három éven át. Első szobrát is itt készitette. Bazaltból faragta ki "Anya gyermekével" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. aug. 15.
XIV. évf. 33. sz. 12. lap

Gubicza Sándor

Bárczky Pál: Fából faragott játszótérek

Művészet, 1983. augusztus

CSUTOROS Sándor

K.A.[KENESSEI András]: Csutoros Sándor. = Magyar Hirlap, 25.évf.51.sz. 1992.febr.29. I.p.ill.

CSUTOROS Sándor
91 7. 33,36 – ambitve

Szemadám: Szemelek Lengyelski Tizincek

Új Művészet

CSUTOROS Sándor

CSÁKI Attila: Plasztika, öntvények szerint. = Uj Magyarország, II.évf. 30. sz. 1992. febr. 5. 11.p. ill.

Bp.Vigadó Galéria, 1992. kiáll

Cicero Tulliae suae salutem pl
ma, bene est, ego valeo. Trist
tamen beatus eram, cum epistu
sem, si ad me venisses, sed h
navem conscendas. Ergo disce
ta docet. Cum Romam venero, n
vobis omnibus, matri atque fr

CSUTOROS SÁNDOR

DOROTTYA GALÉRIA

BUDAPEST V. DOROTTYA U. 8. TELEFON: 118-3899
NYITVA: NAPONTA 10-18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10-14 ÓRÁIG, VASÁRNAP ZÁRVA
OPEN: 10 A.M.-6 P.M. EVERY DAY, 10 A.M.-14 P.M. ON SATURDAY CLOSED ON SUNDAY
A belépés díjtalan / Entrance is free

CSUTOROS SÁNDOR (1942–1989) EMLÉKKIÁLLÍTÁS
IN MEMORY OF SÁNDOR CSUTOROS (1942–1989)

1994. december 15 – 31. / December 15 – 31, 1994

Csutoros Sándor a magyarországi avantgárd művészet jelentős alakja. Ez év elején gyűjteményes kiállítása volt a Vigadó Galériában. Jelen kiállítással halálának 5. évfordulójára emlékezünk.

An important personality of Hungarian avantgarde art, Sándor Csutoros's works were shown early this year at the Vigado Gallery. This exhibition is to commemorate the 5th anniversary of his death.

Megnyitó: 1994. december 15-én, csütörtökön 18 órakor / Opening: 6 p.m. Thursday, December 15, 1994
Megnyitja: Csáji Attila festőművész / Opened by: Attila Csáji, painter

MŰCSARNOK / PALACE OF ART

1146 BUDAPEST, DÓZSA GYÖRGY ÚT 37.

TELEFON: 122-9425, 122-9041

FAX: 122-3235

1994/95 TÉL WINTER

A budapesti Műcsarnok minden közeli és távoli barátjának szép Karácsonyt, boldog Új Évet és kellemes Farsangot kíván!

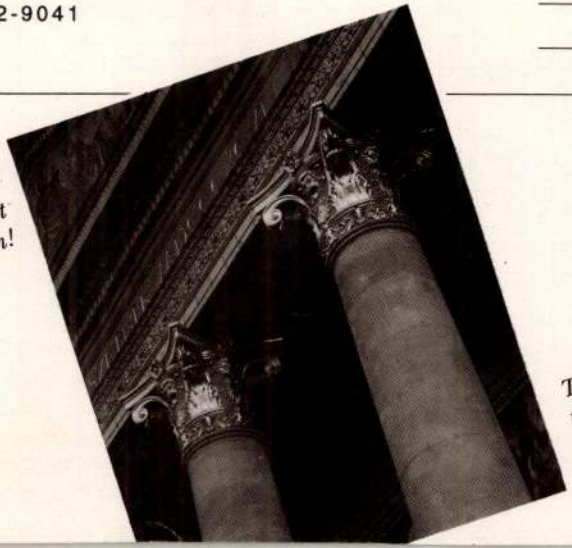

The Palace of Art staff wish all their close and distant friends a merry Christmas, a happy New Year and pleasant Carnival time.

Az aranyfélhold árnyéka

Kábítószercsempészek Magyarországon

Beszélgetés Hollósi György őrnaggyal

Egyre gyakrabban szembesülünk Magyarországon a „kábítószer-problémával". Bővül a piac, nő a fogyasztók és a kereskedők száma. Felnőttek és gyakran gyerekek veszélyeztetik életüket, testi épségüket. Sötét erők és tisztességtelen anyagi érdekek irányítják a befolyásolható emberek – szó szerinti – kábítását.

Magam soha nem próbáltam ki még a "szipózást" sem, pláne nem a keményebb drogokat, így nem ismerem a tiltott gyümölcs pillanatnyi örömét. De remélem, sokan osztják nézetemet, és velem együtt hiszik, a probléma megoldásához közelebb jutunk azzal is, ha beszélünk róla. Ezért kerestem fel az Országos Rendőrfőkapitányság Nemzetközi Szervezett- és Kábítószerbűnözés Elleni Szolgálatát, pontosabban annak a kábítószer alosztályát, ahol **Hollósi György** *őrnagy fogadott.*

– Igaz, hogy hazánk a nemzetközi drogkereskedelemben már nemcsak a tranzitország szerepét tölti be, hanem depóhelyként is fontos?

– Vigyázni kell a kifejezésekkel. A depó nem megfelelő szó. Egy biztos, az áthaladó forgalom gyakran pihenteti, azaz rövidebb ideig tárolja nálunk az árut, ilyenkor azonban nem szó szerinti raktározásról van szó, inkább arról, hogy egy diplomatatáskányi (négy-öt kilogrammnyi) anyagot átmenetileg megőriznek a szálláshelyükön. Az viszont, hogy tranzitország vagyunk, sajnos hosszú ideje egyértelmű. Hazai és nemzetközi bizonyítékok, kábítószer-lefoglalások és az elkövetők őrizetbe vétele támasztja alá ezt a szomorú tényt. A nyomozások során egyre több adat kerül a birtokunkba. Ma már ismerjük az útvonalakat és azok állomásait. Mi vagyunk a láncszem nyugat és kelet között.

A maffiák telephelyei

– Beszélne bővebben ezekről az útvonalakról?

– A dolog lényege az, hogy a nyugat-európai országok óriási felvevőpiacot jelentenek a kábítószerkereskedelemben érintett bűnöző szervezetek számára, a drog előállításához szükséges növényt, az ópiummákot Pakisztán és Afganisztán határtérségében termesztik, a több száz kilométeres félhold alakú területet „aranyfélholdnak" nevezi a szakzsargon. A növényből a keleti titkos laboratóriumokban állítják elő a heroint vagy a morfiumot vagy a kevésbé kifinomított közbülső anyagokat. A következő lépés, hogy Törökországba viszik az árut gépkocsival, és a hegyi ösvényeken gyalog és szamárháton. A nagyobb városokban a maffiák telephelyein raktározzák, és tovább finomítják. A szállítás megszervezése Isztambulban történik. Három fő útvonalon jut el a kábítószer Nyugatra. Kezdjük azzal, amelyik jelenleg nem funkcionál a jugoszláv válság miatt, ez a délibalkán útvonal, ahol Bulgáriát, majd Jugoszláviát érintve halad a kábítószer Olaszország és Ausztria felé. Az utóbbi években az ismert körülmények miatt a drogforgalom teljesen áttolódott a másik két (a középső-balkáni és az észak-balkáni) útvonalra. Sajnos mindkettő áthalad Magyarországon, tehát az európai szárazföldi kábítószerkereskedelem hazánkon keresztül zajlik: az áru keleti és déli szomszédainkon keresztül érkezik, majd Csehszlovákiába és Ausztriába távozik.

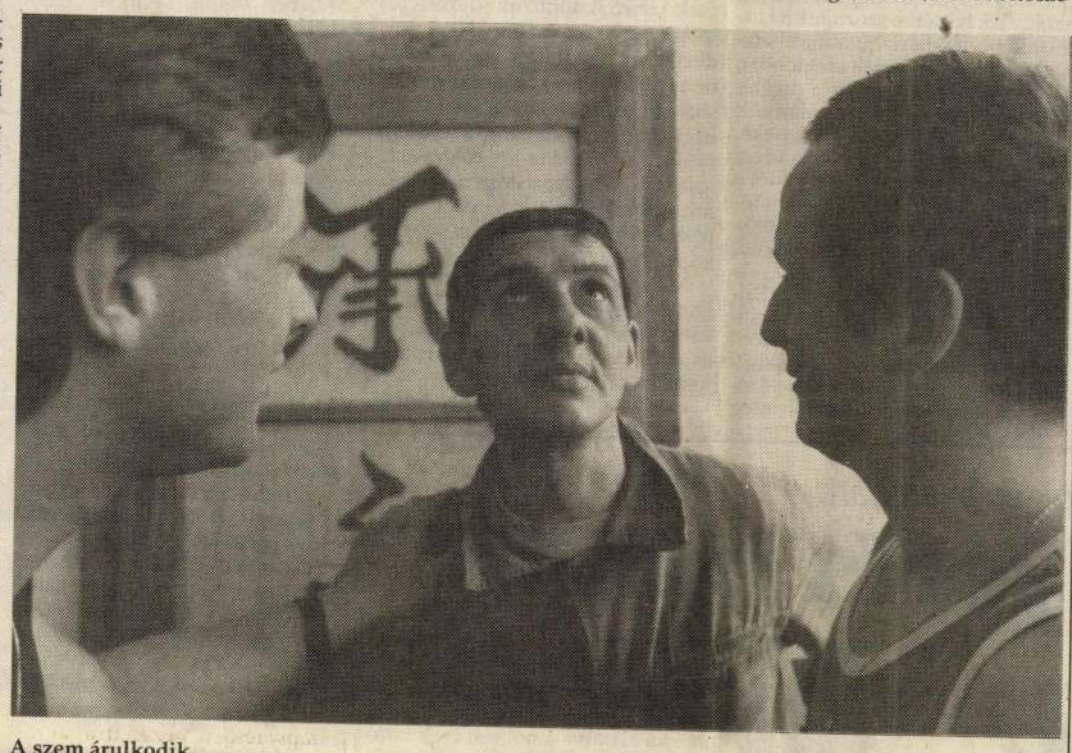

A szem árulkodik

Cser István felvétele

– *Honnan vannak ilyen pontos adataik, és tudják-e kik kapcsolódnak be a szállításba?*

– A saját felderítési információinkon túl ismerjük a külföldi lefoglalási jelentéseket, megkapjuk az Interpol számítógépes adatait. Minden egyes lefoglalásról részletes nyilvántartást vezetnek, melyből kiderül a csempészek nemzetisége, az anyag eredete, minősége, a szállítás útvonala, a rejtés módja, az egyén kapcsolatai stb. Ilyen információk alapján tudjuk, hogy a Magyarországon átmenő heroin tranzitszállítások nagy részét török kamionok végzik, de a jugoszláv maffiák is nagyon aktívak, magyar székhelyekről irányított személygépkocsis szállítást bonyolítanak, és ebbe egyre nagyobb számban kapcsolódnak be állampolgáraink. Futárutakat vállalnak Keletre és nyugatra. Ezenkívül említést kell tenni az arab származású csempészekről, ők hasist és marihuánát is továbbítanak. Ezek a drogok Libanonból érkeznek szárazföldi és légi úton. Ugyancsak Ferihegyen landolnak a dél-amerikai kokainszállítmányok.

Kiadtuk Mónikát

– Hogyan kapcsolódnak be a magyarok, és milyen egy rajtaütési akció?

– A magyarok gyakran segítséget nyújtanak külföldi csempészeknek, jó pénzért tárolják a kábítószert, vagy elvállalják a szállítóeszköz rejtekhelyének kiépítését, s a rajtaütések során minden kiderül. Ami leginkább tettenérhető az a továbbításban és az értékesítésben való aktív részvétel, amely az utóbbi évben hangsúlyos szerepet kapott. Alátámasztja ezt az a statisztika, mely szerint 1990-ben a hazánk fiainál külföldön lefoglalt kábítószermennyiség csak grammokban volt mérhető, de 1991-ben már majdnem harminc kilogramra rúgott. Hazánkban is sikerült nagyobb mennyiséget lefoglalni, amellyel külföldön élő magyar állampolgárok próbáltak meg kereskedni. Elmesélek egy konkrét esetet, ami úgy kezdődött, hogy egy magyar származású brazil állampolgár megérkezett a zürichi reptérre Dél-Amerikából, s ott a helyi kábítószer-ellenes csoport felfigyelt rá, mert szóba elegyedett a – látszólag – számára ismeretlen Mónikával, akit az erős narkósok közt tartanak nyilván, majd annak ellenére, hogy egy gépen utaztak Budapestre, a továbbiakban nem szóltak egymáshoz. Fölöttébb gyanús volt ez a viselkedés, ezért a svájci kollégák titokban átvizsgálták a csomagjaikat, és felfedezték a nagy mennyiségű kokaint. Nem akarták azonnal lefoglalni, értesítettek bennünket, hogy próbáljuk felgöngyölíteni a kapcsolataikat. Budapesten figyeltük a csempészeket, de amikor a közösen bérelt kocsival a határ felé tartottak, akkor már nem volt más választásunk, őrizetbe vettük őket. Mónikát kiadtuk a svájci hatóságoknak, Schiffer Iván fölött a hazai jog szerint ítélkeznek, de mindketten rács mögött töltenek egy jó pár évet. Hála a bűnüldözésben kialakult szoros együttműködésnek, már nemcsak a kábítószerkereskedelem nemzetközi, hanem az ellenük folytatott harc is.

– Különbséget tesznek Önök a drogok élvezői (áldozatai) és terjesztői között?

– A mi felderítő egységünk feladata, hogy a kábítószer terjesztőit, csempészeit elfogjuk, és olyan bizonyítékokat sorakoztassunk fel ellenük, hogy megkapják méltó büntetésüket, amely kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel jár. A drogfogyasztók is büntethetők, de őket gyakran áldozatként emlegetjük, és inkább az elvonókúrát javasoljuk. A veszély abban rejlik, hogy az áldozatból hamar potenciális bűnöző válhat, hisz ez egy „költséges betegség", és aki függőségben szenved, az a föld alól is előteremti rá a pénzt, rabol, betör, autót lop, beszáll a terjesztésbe és sorolhatnám a módszereket.

Beetetés még nem volt

– Mennyiért lehet hozzájutni a drogokhoz, van-e beetetés Magyarországon, és melyek a terjesztés főbb helyei?

– A beetetés az, amikor a kábítószermaffiák rászoktatás céljából ingyen osztogatják terméküket, egy későbbi haszon reményében. Hazánban több bejelentést megvizsgáltunk, de ezzel a tevékenységgel még nem találkoztunk. Hangsúlyozom: *még* nem... Az árak változóak, egy marihuanás cigi százötven-háromszáz forint, egy gramm hasis vagy LSD hatszáz és ezer között mozog. Ezek az olcsóbb termékek, nagyobb városokban ifjúsági szórakozóhelyeken szerezhetők be, konkrét neveket szándékosan nem említek. A kokain és a heroin jóval drágább, grammonként ezerötszáztól nyolcezer forintig terjedő összegbe kerül. Ezt csak a tehetősebbek engedhetik meg maguknak, így hozzájutni is csak a színvonalasabb éjszakai bárokban, lokálokban, masszázsszalonokban lehet. Eddig a klasszikus kábítószerekről beszéltünk, de ne felejtsük el, létezik a ragasztó, a benzin, a gyógyszer, de hallottunk már csavarlazító spray-ről és tetűirtóról, mint „kiváló" inhaláló szerről, és egyéb házi készítésű anyagokról, amelyek halálosak is lehetnek, és elsősorban a fiatalok között terjednek. Fölidézek egy szomorú, de hál' istennek nem tragikus végű példát. Az egyik vidéki városban két fiatal azzal bódította magát, hogy rendszeresen mákgubófőzetet fogyasztott, míg egyszer egy barátjuk hasissal ajándékozta meg őket. Kaptak az alkalmon, összekeverték a főzetükkel, és vénásan beadták maguknak. Az orvosok alig tudták megmenteni az életüket, de kevésbé szerencsés esetek is előfordultak.

– Mennyi idő alatt alakul ki a függőség, és mennyi idő alatt és milyen módon szüntethető meg?

– Nálunk az úgynevezett lágy kábítószerek terjednek inkább, s ezeknél fizikai függőségről nem beszélhetünk, de a lelki függőség bármikor kialakulhat a fiataloknál is. A megszüntetés már sokkal nehezebb, de van rá mód. Drog Ambulancia néven működnek azok az intézmények, amelyek a már bajba jutottakon segítenek, de nemcsak nekünk, a kábítószer ellen hivatalból fellépőknek kell megtalálnunk az áldozatokat és a bűnözőket, hanem valamennyi embernek, szülőnek, pedagógusnak, barátnak és osztálytársnak küzdenie kell a kábítószerek ellen.

Juhász Mária

Fiatal debreceni rockzenészek

Debrecen zenei élete nem elsősorban arról volt híres, hogy tehetséges rockpalántákat nevelt. Már csak ezért is figyelmet érdemel egy-egy fiatal rockzenekar feltűnése.

AUGUST FÖRSTER RESERVATION

Demo-kazettával jelentkeztek (az Elán Tours galéria és utazási iroda kiadása), s mint ahogy a címben is jelzik, valami mást akarnak, mint ami manapság dívik. Zenéjüket hallgatva hirtelen nem is jut más az ember eszébe, mint az, hogy meglepő. Meglepően jó és kiforrott. Hangszerkezelésük (dob, basszus- és szólógitár, billentyűk) a rockzenét szimfonizáló elemekkel vegyíti, bevonva a trombitát, sípot, csembalót, vokált. Külön kell szólni az énekes *Perjés Péterről*. A tehetség elismeréséhez nem elegendő egy igenlő fejbólintás – mint ahogy az együttes többi tagjának teljesítménye is többet érdemel. Ők nem egyszerűen csak visszanyúlnak mások által is használt motívumokhoz, hanem építkeznek; a hangzás kemény, mégis nagyon lírai harmóniát sugall, s a szövegek sem rombolnak, hanem a fiatal generáció általános közérzetét ragadják meg.

PG CSOPORT (MOULIN ROUGE)

Igen jó hangzású, kidolgozott „alföldi zenét" játszanak. Általuk kitalált műfaj: ez a rock avantgárd- és popelemekkel színesített. Olykor melankolikus, meditációra hajlamos, elkeseredettségében néha „odaüt", ugyanakkor hajlik az intellektualizmus felé, de nem intellektualizál. „Csak por és bor, kinek használ ez ilyenkor" – nevezhetnénk szatirikus rockzenének is, amit csinálnak, ahol egyéni és társadalmi szinten is éles bírálatok fogalmazódnak meg. „Mire vagy te nekik elég, csak a szád jár, és úgy nyel el ez az idő, hogy még imádkozni se kell." Harcokról szólnak a dalok, egymást pusztító, szerelmet és embert gyilkoló percekről, amelyek úgy peregnek át rajtunk, hogy közben talán észre sem vesszük, hogy valamiről megint lemaradtunk, hogy valamit elmulasztott a szeretet és ez az ország. A végtelen tér, a szabadság egykori szimbóluma most betemet. „Pedig szeretjük egymást. Nem igaz?!"

Vitéz Ferenc

Ha macska lennék, ezt venném?

Öt üres perc

„Mert elterveztük, hogy nem mondunk le
Még öt percig sem, semmiről."
(Szilágyi Domokos)

Még a nagy nemzetek kulturális életének sem használt, ha egyes időszakokban túltengő sovinizmusból vagy saját szellemi életük túlbecsülése következtében elzárkóztak a külföldtől. A kis nemzetekre pedig egyenesen végzetes az elszigetelődés és az a tévhit, hogy elzárkózva egészen sajátosan nemzetit tudnak alkotni. Viszont a nemzeti jelleg megőrzése a szellemi élet terén: parancsoló szükség. A tömegtájékoztatás a modern életben olyan eszköz, amely nélkül nem lehet eredményeket elérni még a gazdasági életben sem. A mindennapjainkat elárasztó reklámözön révén egészen új közszellem van kialakulóban.

Ennek következtében szinte általános világjelenség a kultúra leértékelődése. Önként, már-már „nyájként" fordulunk a külsődleges minták felé. Ez pedig mindannyiunk számára egyforma ízlést, „műveltséget", szokásokat és világnézetet kínál. Öntudatlanul is hasonulni akarunk a naponta sulykolt értékrendhez.

Sajnos, a silány értékek mellett sorvad a gondolat.

„Öt üres percet kapunk a semmitől."

Varga Andrea

Vak lány – kutyával

A busz a Keletitől indult. A szokásos tülekedéssel, odamondogatásokkal: – Én is fel akarok szállni! Nem tud vigyázni? – Majd a következő megállóban: – Nem látja, hogy le akarok szállni? – Feküdjön otthon a díványára, ne rám!

A harmadik megállóban aztán az első ajtónál egy lány jelent meg, szép, finom, kissé szomorú arcú, egy szürke-tarka kutyával. Neki nem lehetett azt mondani, hogy nem látja, hogy le akarok szállni: vékony fehér botot tartott maga előtt s a kutyáján is – szép, selymes szőrű spániel – bőrhám volt, a nyakában kis rézcsengő, a marján meg fehér korongon piros kereszt.

A lármázók hirtelen elhallgattak, s többen is hellyel kínálták az új utast. A farmerruhás szőke lány – hátán kis lapos hátizsákkal – leült, a kutya mellételepedett, s fejét gazdája ölébe húzva védőn tekintett föl rá. A lány megsimogatta és beszélt hozzá; a kutya láthatóan értette is: egyik szemét lehunyta s mintha elégedetten vigyorgott volna. Látnivaló volt, hogy értik és szeretik egymást.

A mellette álló utas is megsimogatta az eb értelmes, hosszú fejét, s ő hálásan megnyalta a kezét.

– Nagyon okos, szép kis kutya vagy – mondta neki a kopott ruhás férfi.

– Nagyon értékes lehet – szólalt meg egy jól öltözött idős hölgy a túlsó sorból.

A lány nem felelt rá: nyilván együgyűnek, értelmetlennek érezte a mondatot: számára a kutya nem volt pénzben értékelhető: egy testvérre, anyára sem mondjuk, hogy értékes. Neki a mindene volt. Ez látszott rajtuk, pedig üres szemeivel soha nem láthatta a lógó, pamacsos fülű eb értelmes, hálás, hűséges tekintetét. Csak érezte.

A kocsiban most már mindenki rájuk figyelt, a kutyust dicsérték, becézték. A lány és a kutya kölcsönös szeretete, ragaszkodása meghatotta az embereket. Az idegesség, a feszültség elült, a jóság magnetizáló ereje járta át a busz vezetőfülke mögötti részét, ahol ültek.

De két megálló múlva a lány felállt s a kutyus vezetésével óvatosan leszállt, nem messze attól, ahol egy lekopasztott, kidobott karácsonyfa hevert a járda szélén. A kutya nyakában, ahogy lelépett, megszólalt a kis csengő.

Mindenki utánuk nézett és sajnálta, hogy ilyen hamar leszálltak. Még azután is róluk beszélgettek s a következő megállóban nem lökdösődtek, nem mondogatták: „Nem látja, hogy le akarok szállni?"

A betegség, a fogyatékosság – nemcsak a magunké –, úgy látszik áldássá, többletté is válhat a világban. Jósággá. És hatni tud, szétsugárzódni, nem kisebb erővel, mint a durvaság, a gonoszság.

Pedig alig két megállót jöttek velünk. Mint mikor az Angyal szárnya megsuhintotta a Bethesda-tó sáros vizének tükrét, s az addig vakok egyszerre látni kezdtek.

Szilágyi Ferenc

Szeressük egymást, gyerekek!

Valentin-ünnep

Világszerte ma ünneplik Szent Valentin napját. Nálunk eddig kevés figyelmet szenteltek ennek az ünneppnek, melynek évezredes hagyománya van. A Valentin-napi legenda szerint 496-ban Gelasius pápa rendelte el, hogy február 14-én emlékezzenek meg Szent Valentinről.

Valentin feltehetően a harmadik században élt és II. Claudius uralkodása idején keresztény hite miatt börtönbe vetették. A börtönben hitével visszaadta a börtönőr – feltehetően szépséges – lányának a szemevilágát. De ez sem mentette meg a kivégzéstől. Utolsó üzenetét február 14-ére datálják. Az üzenet természetesen a lánynak szólt, s úgy végződött:... a te Valentinod."

Ez az üzenet világhírűvé vált. Igazi ünnep volt Valentin napja már a középkorban is. Feljegyzések szerint Angliában már 1446-ban megünnepelték. Előbb csak a szerelmesek ajándékozták meg egymást, később a 18. században Valentin-könyvek formájában szerelmes versek láttak napvilágot. A 19. századtól az üdvözlőlapok váltak népszerűvé, ezt követően pedig már az iskolás gyerekek is ajándékokkal lepték meg egymást és a szüleiket. A 20. században új szimbólum gazdagította a szívek, madarak, versbe foglalt jelképeit, mégpedig a virág, ezek közül is a legkedveltebb: a rózsa.

A karácsony és az anyák napja mellett, amelyek vitathatatlanul családi ünnepek, a Valentin napi hagyomány a szeretetet hirdeti, nemcsak a szerelmesek, hanem általában az emberek között. Így köszönthetjük mindazokat, akiket szeretünk, legyen az barát, ismerős, társ, vagy rokon.

Egyébként a Valentin nap vidám ünnep, helye van a játékosságnak is, amit érdemes kipróbálni. Az üdvözlőlapon a küldő eltitkolhatja a nevét, a címzett pedig kitalálhatja. Persze, ehhez a játékhoz illik valami fogódzót nyújtani, legyen valami jel, mert mégiscsak fontos, hogy az illető bizton tudja, kitől várhat szeretetet, barátságot, szerelmet. Reméljük, hogy számíthatunk Rátok, s előbb-utóbb nálunk is meghonosodik a Valentin-napi ünnep.

k. m.

Tedd a tiszted!

A „szépen, emberül" mozgalom, amely 1984-ben egy budapesti lakótelepi iskolából indult útjára, azt hirdeti: *a beszéd tett.* Így, mint minden emberi cselekedet, szándék, tartalom, forma (miért, mit hogyan?) sorrendjében értékelendő. A mozgalom elsőszámú kívánalma, hogy ebben az agyonbeszélt világban próbáljunk meg minél rövidebben, világosabban, pontosabban szólni, ha szükséges! Tartsunk csendkúrát, ha csak lehetséges. Nézelődjünk, figyeljünk. Hallgassunk a másikra. Ez a mozgalom lapunk más helyén megjelenteti majd teljes szövegű felhívását, ezúttal csak arra buzdítanánk benneteket, hogy 1992. április 17-én – készülődvén 2000-re –, amidőn a mozgalom megtartja az anyanyelv, a beszéd, az emberség napját, figyeljétek közleményeinket, kapcsolódjatok be a nemes szándékú ünneplésbe.

Árva Beke Kata

avagy egy széljegyzet margójára

Ahogy Plinius tudósításában Korintus városának feldúlásakor elolvadtak a tűzvészben a szobrok, ékszerek, edények, patakokban folyt az utcákon, majd minden nemesfémnél nemesebbé olvadt össze a réz, az arany, az ezüst – ugyanígy hömpölyögnek a gondolatok és végeláthatatlan mondatok *Beke Kata* legutóbbi ES-beli cikkében (A korintusi érc), mely alcíme szerint széljegyzet a közoktatási törvénykoncepcióhoz. Stílusát és terjedelmét tekintve nevezhetnénk szélviharnak is, bár többszöri elolvasás után, néhány körülményt figyelembe véve – fuvallatnak is minősíthető.

Többször elmondtuk már, hogy a tavasz nagy belpolitikai megmérettetése *az új oktatási törvény elfogadtatása lesz.* Valóban roppant lényeges, az egész társadalmat érintő kérdésről van szó. Az utóbbi hónapok fejleményei azonban állandóan bizonyítják, hogy a szakmai véleményeket a napi politika generálja. A különböző vitafórumok, petíciók, nyílt levelek sokasága azonban már egy állóháborút sejtet. Az ember – rádiót hallgató, újságolvasó lényeként – már-már hajlamos elhinni, hogy a készülő tervezet minden porcikája rossz, alkalmatlan; gyermek-, szülő- és pedagógusellenes, antidemokratikus torzszülemény. A kritikák ugyanis meglepően egységesek, akár az ellenzéki pártok, akár a szakszervezetek, vagy épp a Munkáspárt soraiból hangzanak is fel. Az elmúlt héten egy ellenzéki képviselő, a méltán neves rendező emelt szót – Madách-idézettel és nála szokatlan módon több tárgyi tévedéssel tarkított beszédében – a tervezet kétharmados elfogadásáért. Most pedig Beke Kata fejti ki hosszúhosszú hasábokon keresztül nézeteit.

Egyszer már megkíséreltem vázolni a kritikák tematikai négyességét: eszerint tárgybeli (legyen vagy ne legyen), időbeli (a határidők meghosszabbítása), módbeli (a parlamenti elfogadás) és a különböző kiragadott részek bírálata jelentik mindezeket. Az említett cikk valamennyi kategóriába besorolható.

Mégis, miért szélvihar? Az írás kétharmada irodalmi remeklés. A szabadság, a szeretet és a bizalom jegyében a tanárság, az iskola, a pedagógussors és a hivatás apoteózisa – valamilyen virtuális keretben. Sorai mélységesen szépek és igazak, egy valóságtól elrugaszkodott, seholnincs ország pedagógiai állapotait rögzítik. És mitől fuvallat? A sodró lendület, a hömpölygő mondatáradat után mégiscsak kiragad, nem a legszerencsésebb módon néhány részletet – szabadságiszony, gyanakvás (?) –, s ezek alapján az egész törvényen elveri a port.

Köztudott, hogy Beke Kata kiváló pedagógus. Rendkívüli egyéniségét, igényességét, autonómiáját, szakmai színvonalát diákok ezrei ismerik el és a tantestületek is tudomásul veszik. A baj éppen az – és erről soha nem beszél senki –, hogy a magyar pedagógustársadalom nagyon kevés Beke Katából áll. A 60-as évektől kezdve kimutatható – fura mód a társadalom nyitódásával párhuzamosan – az iskolák morális szétesése. Ugyanakkor a pedagógusok erkölcsi és anyagi megbecsülésének állandó csökkenése mellett a kontraszelekció is fokozottan érvényesült. Elmondható, hogy a mai magyar pedagógustársadalom három, egymástól jól elkülöníthető csoportból áll. Az első azoké, akik hivatásnak tekintik ezt a pályát. Szakmailag és emberileg hitelesek, megbízhatók, a gyermek arcát és lelkét nézik – történelmi és politikai helyzettől függetlenül. Ők azok, akik háttérbe szorultak a tantestületi vitákban, jutalmazásoknál, de mégis ők kapják a legtöbbet, az egész pálya értelmét; a diákok háláját és szeretetét. A második csoport a hasznavehetetleneké. Szakmai, erkölcsi vagy épp idegi okokból más pályán – mérnöktől a sofőrön át a bolti eladóig – sem felelnének meg, mégis taníthatnak. Mert az oktatás egészében – és ezt Beke Kata is nagyon jól tudja – a minőség nem játszik szerepet. Sajnálatos, hogy efemer államtitkársága idején *nem sikerült a minisztériumban végrehajtania a szemléletváltást.* De a végeken, falvak és városok sok ezer tantestületében még lassúbb és nehezebb lesz ez a folyamat. A harmadik csoport az alakíthatóké. Némi irányítással és példamutatással hasznos tevékenységre képesek, jelenleg azonban a pártharcok, a klikkérdekek szószólói. Lehettek úttörővezetők, most cserkészek, párttitkárok, most függetlenek, szavaltattak április 4-én, most október 23-án, ezek mégsem személyes pálfordulások, hanem a társadalom diktálta helyzetek. Árnyokat nem érdemes mondani, szülők, diákok és kollégák a megmondhatói, hogy közoktatásunkban a tanárok mindhárom típusa megtalálható.

Ha százszor jobb a törvénytervezet, vagy oly borzalmas, mint ahogy azt ellenzői látják, akkor is csak – *keret.* A döntő mindezek *gyakorlati megvalósítása* lesz. Nem rendezők elfogadtatási javaslatain, nem nyílt levelek határidő-módosítási törekvésein, mégcsak nem is irodalmárok magasröptű cikkein múlik sorsa. *Bátor és döntésképes igazgatók, céltudatos és igényes tanárok, tanítók ezreinek feladata, hogy végre élet zengje be az iskolát s az élet is derűs iskola legyen.*

Máskülönben minden stimmel. Igaz, hogy nem Korintus romjai ezek, s a legkevésbé sem réz, arany és ezüst vegyül mostanában, hanem valami egészen más.

Székely Ádám

Érettségizők, figyelem!

A Művelődési és Közoktatási Minisztériumban elkészült az 1991/92. tanév végi érettségi, érettségi képesítő vizsgák megszervezésének és lebonyolításának rendje. Az erről szóló körlevelet valamennyi megyei és megyei jogú városi önkormányzati hivatal és valamennyi középiskola megkapta.

Az idei érettségi vizsgákat az elmúlt évek gyakorlata szerint bonyolítják le, alapvető változások nem lesznek.

A tanulók február 15-ig jelentkezhetnek vizsgára az iskola igazgatójánál.

Az írásbeli érettségi vizsgák május 8-án, a nemzetiségi és két tanítási nyelvű középiskolákban a nemzetiségi, illetve az idegen nyelvi, ún. célnyelvi vizsgákkal kezdődnek. Május 11-én a magyar nyelv és irodalommal, 12-én pedig a matematikával folytatódnak, és május 22-én fejeződnek be.

Közben május 18-án és 19-én kerül sor a közös írásbeli érettségi-felvételi vizsgákra. A dolgozók középiskoláiban az írásbeli érettségi vizsgák május 25-e és 29-e között lesznek.

Az érettségi, érettségi-képesítő szóbeli vizsgákat a nappali tagozatokon június 4-e és 19-e között, az esti és levelező tagozatokon pedig június 11-e és 25-e között tartják.

A magyar nyelv és irodalom és a matematika írásbeli érettségi tételeket terveink szerint az idén is a televízió és a rádió útján hirdetjük ki.

A gimnáziumok és a szakközépiskolák nappali tagozatainak tanulói magyar nyelv és irodalomból a két iskolatípus közös törzsanyagából azonos tételt kapnak. Ugyanígy lesz a dolgozók középiskoláinak vizsgáján is.

Történelemből az elmúlt évi gyakorlathoz képest nincs változás: ebben az évben is a történelem vizsgaanyaga a II. világháborúval fejeződik be. Az 1945-től napjainkig tartó korszak történelme az idei érettségi vizsgának nem lesz anyaga.

A történelem érettségi vizsgák előkészítéséhez, lebonyolításához a Művelődési Közlöny 1991. évi 5. számában megjelent közlemény szolgál támpontként. A benne foglalt kérdések, ajánlások és a javasolt témakörök az 1991/92. tanévi érettségi vizsgákra is érvényesek.

A minisztériumban azért született ez a döntés, mert az elmúlt negyven év tananyagát feldolgozó Történelem IV. (1944–1990) című tankönyv január végére elkészült ugyan, de a terjesztés nehézségei miatt még máig sem jutott el minden tanulóhoz.

A döntéskor további gondot okozott az is, hogy ebben a tankönyvben, amely a Tankönyvkiadó gondozásában jelent meg, szakmai hibák és pontatlanságok vannak.

A tankönyvben lévő hibák kijavításáról intézkedtünk ugyan, de mégis számolni kellett azzal, hogy e hibák újabb nehézséget jelentenek a tanulók érettségire való felkészítésében.

A teljes képhez hozzátartozik az is, hogy elkészült egy másik történelemtankönyv kézirata is, de ennek színvonala nem ütötte meg azt a mértéket, hogy tankönyvként használata engedélyezhető lett volna. A döntés meghozatalakor figyelembe kellett venni azt is, hogy a történelemtanárok többsége már a tanév elején megtervezte diákjainak az érettségire való felkészítését, és akkor még nem tudhatta, hogy a szóban forgó korszak feldolgozásával számoljon-e. A pedagógusoknak már a tanév elején tudniok kellett volna, hogy mi lesz az érettségi anyaga, hogy alaposan felkészíthessék tanítványaikat. A minisztérium viszont a tanév kezdetén – nem lévén akkor még tankönyvíró sem – nem jelölhette ki a korszakot az érettségi vizsga kötelező anyagául.

Bár a Történelemtanárok Egyesülete és a Magyar Történelmi Társulat tanári tagozata azt javasolta, hogy az iskolák maguk dönthessék el, számonkérik-e az elmúlt negyven év történelmét, a minisztérium – mérlegelve a körülményeket – nem látja azokat a feltételbeli garanciákat, amelyek alapján e korszak történelmét akár kötelező, akár választott vizsgaanyagként lehetne megkövetelni.

Őserejű bálványok és avantgárd

A vidék mélyéről indult

Kényszerűen félbeszakadt életmű, tragikusan lerövidült művészi pálya dokumentumait tárja elénk a Vigadó Galéria *Csutoros Sándor* kiállításán. A datálatlan szoborcsoportok valamikor az elmúlt évtizedekben születtek, s egyaránt képviselik a hatvanas évekbeli útkeresést és az éppen mögöttünk maradt időszak egyre határozottabban kirajzolódó művészi profilját. A két végpont közötti út viszont szinte homályba vész. Így a néző csak azt állapíthatja meg, hogy ez a töredékesen megjelenő, s ezért töredezettnek és bizonytalannak látszó belső fejlődés talán egy magasabb szintre való emelkedés küszöbén maradt abba. Akkor, amikor a szerteágazó ösztönzések közös célban összegződhettek volna. Akkor, amikor az előrelendítő és szétszabdaló ellentmondások sora kész volt alkotó harmóniává békülni.

Csutoros művészetét nyitottság és köztes helyzet jellemzi. Egyaránt jelen van nála modern művészeti érdeklődés és a népművészeti tájékozódás. A vidéki Magyarország mélyéről induló fiatalember nagy elrugaszkodással kezdi, hogy aztán jóval később a társadalmi-történelmi alapokhoz való visszatéréssel folytassa. A kismarjai parókiától jut el a Zuglói körhöz széles ívben kerülve ki a művésszé levés intézményesült formáit. A nyugati kultúra felé való nyitás heroikus évei ezek a magyar képzőművészetben, de Csutoros mintha nem csatlakozna le egyikhez sem az éppen aktuális irányzatok közül. Inkább az alapokhoz való fordulást választja. Az őserejű bálványok stilizáltan naturális formanyelvét, vagy azokat a tanulságokat, amiket a klasszikus avantgárd kínál.

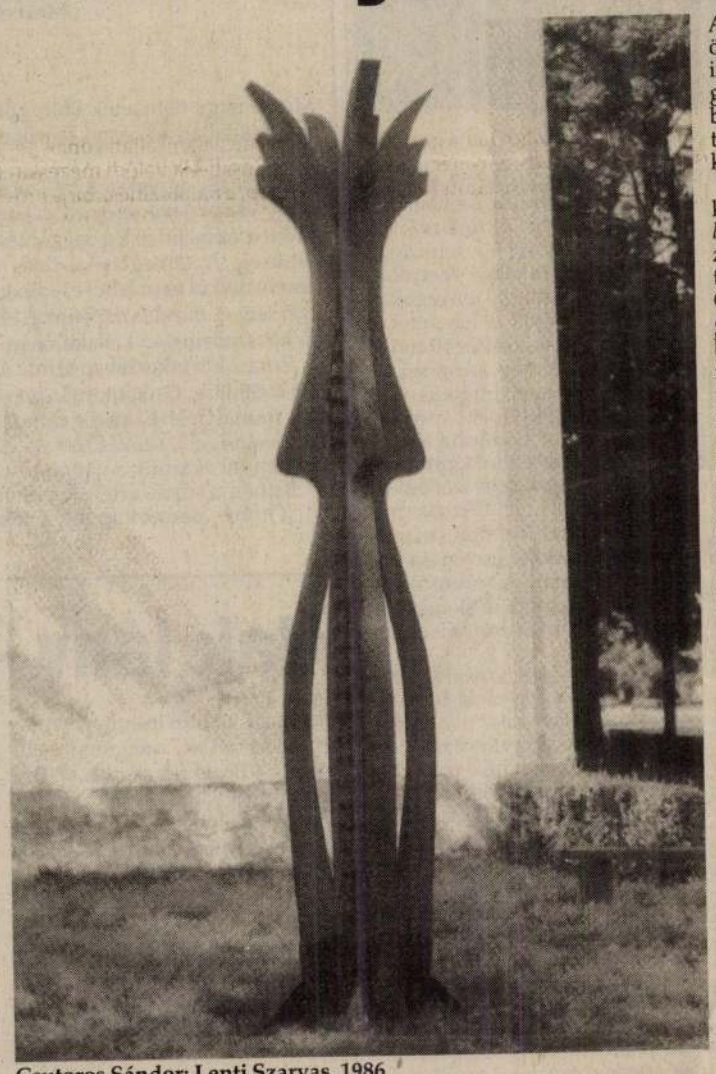

Csutoros Sándor: Lenti Szarvas, 1986

Az absztrakció, a művészi forma öntörvényűsége felé halad, egyre inkább elvont formaritmussá, organikus töltést őrző, függő darabokká alakítva a női test ívelt kontúrját, a homorú-domború tektonikát.

Ez a kibontakozás első lépcsőfoka. *Egyszerre modern és archaikus világ,* amely azonban a maga nagyon zárt közegével nem könnyíti meg a továbbjutást. Hogy hogyan éli meg Csutoros az avantgardizmus válságát a hetvenes évek második felében, s a rákövetkező posztmodern fordulatot, erről keveset tudunk meg. Úgy tűnik a nyolcvanas évek derekára szedi össze magát, a népi, népies orientáció talaján. A fában rejlő lehetőségek és a turáni mitológia ihleti meg. Hullámzó és ívelt, vegetatív elemekből építkező nagy kompozíciókat farag, hagyva, hogy bennük hol *az elvont formaritmus, hol pedig az illusztratívan stilizált jelképiség kerekedjen felül.*

Az újra nekilendülő szobrász azonban, aki Zalában tizenhat nagy faplasztikáját állítja fel, köztük egy nyolc méter magasat, továbbra sem engedi magát semmilyen sémába merevedni. Az egzotikus hangulatú Ja-ko-tánia sorozatban archaikusan ornamentalizált, festett mesevilágot barkácsol a vízszintes rétegekkel és függőleges nyúlványokkal tagolt, rendkívül szeszélyes profilú alkotóelemekből. Ez az egyik véglet, a másikat az utolsó drótszobrok kusza térrajzai, egymásba metsződő síkjai alkotják, tiszta művészi formájú, elvont konstrukciójukkal. E szélső pólusok közt zajlik a művész pályája ekkoriban.

Nagy Zoltán

Színház

Márikának a szíve jó

Egyszerű történet ez.

Márikát elküldi a nagybácsija, a jámbor pap, Giselbertus úr, hogy a pár mérföldnyire lévő Nimwégából hozzon a háztartásban szükséges ezt-azt. Márikára ráesteledik. A nimwégai rokon nagynéni nem fogadja be éjszakára. A lány a mezőn éjszakázik, s ott megkísérti és hatalmába ejti a Félszemű Simon képébe bújt Ördög. Eme kanördöggel hét hosszú esztendőn által cimborál és bujálkodik aztán, elveszejtve ezalatt sok-sok lelket, kiket gonosz cselekedetekre indított, s így juttatta őket a pokolra. Ám egy napon Márika végignéz egy színi játékot, mely oly csudás hatással van rá, hogy megbánja bűneit, feloldozást kér, s ez ügyben eljut egészen a pápáig, aki súlyos büntetést mér ki rá. Azonban oly erős hitet mutat a bűnbánatban, hogy Krisztus urunk minden bűnét megbocsátja, s elküldi hozzá angyalát, hogy vegye le Márikáról a penitenciaként viselt súlyos kar- és nyakbilincset. Nimwégai Márikát feloldozza és megmenti az Úr kegyelme.

A középkor három nagy vallásos színjátéktípusa a *misztérium,* a *moralitás* és a *mirákulum.* Az *első* bibliai történeteket dolgoz föl (beleértve Jézus történetét is). A *második* az ember és a szigorú vallási és világi rend viszonyával foglalkozik. A *harmadik* többnyire valamely szent vagy szentéletű személy életéről szól, csodás eseményeket is bemutatva. Utóbbi változat egyik szép példája a XV. században keletkezett játék – a teljes címe: *Való igaz és felette csudálatos história ama Nimwégai Márikáról, aki hét hosszú esztendőn által cimborált és bujálkodott vala egy kanördöggel – mely németalföldi eredetű. Fő gondolata igen világos: a mégoly bűnös ember is, ha őszintén megbánja bűneit és vállalja a penitenciát, megtisztulhat, és legyőzheti az ördögöt. Márikával a megtisztulás erkölcsnemesítő csodája történik. A hajdani Illés*-együttes régi-régi slágerét parafrálva: *Márika egy kicsikét butácska. De Márikának a szíve jó.* És ez elég az Úr kegyelméhez.

Az *Arany János Színház* tudatos vállalása, hogy megismertesse fiatal nézőivel a Színház- és a drámatörténet különböző korszakait. E vállalás része volt már a Stúdiószínpadon a *Test-vérharc,* a görög klasszikus dráma korából, s most ide csatlakozik a *Nimwégai Márika* is. Ezt is, mint az előző darabot, *Valló Péter* rendezte. A parányi játéktér persze nem nyújt olyan lehetőségeket ennek a játéknak a színreviteléhez, mint például az 1984 nyarán Szolnokon, a *Damjanich* Múzeum udvarán *Csizmadia Tibor* rendezésében eljátszott változat (ott a többszintes épület udvari árkádjai, kapujai, lépcsői is *„játszottak"*, jól idézve az eredeti, úgynevezett *szimultán színpad* játéklehetőségeit). Következésképpen *az előadás is intimebb, a cselekmény példázatossága is konkrétabb lesz.* Élesebben meg kell formálni az egyes figurákat, s jobban érvényesülhet az egyes jelenetek groteszkbe hajló humora is. *Valló* úgy tekinti ezt a játékot, mint egy modern erkölcsi mesét. Figuráiban is ezért több a mára utaló jelzés, mint a középkori karakterséma.

E megközelítés eredménye, hogy a rendezés Márikából igazi központi hőst formált. Az a Márika, akit *Földesi Judit* játszik (bebizonyítva, hogy nemcsak kedves és szép, hanem *színművésznő* is), hatalmas utat jár be a naiv és ártatlan parasztlánykától az elkurvuló rosszlányon át a mélyen átélt vezeklésig. Drámai út ez. *Nem jelzésszerű, hanem hitelesen emberi.* Talán ezt érezte meg a különben csekély önfegyelmű és nehezen fegyelmezhető tinédzserközönség is, mely a látott előadáson megtöltötte a kicsiny nézőteret. Figyelmük, mely egyes pillanatokban egyenesen áhítatos volt, egyben igazolja a színház szándékainak helyességét is.

Takács István

„Nem mondhatom el senkinek"...

Egy szerencsés ember vallomása

Gyurkovics Tibor az egy éve megalakult Magyar Írókamara alelnöke. A kamara alapító tagjai azok az írótársai, akikkel együtt kezdte a pályáját. *A kamara egyfajta szellemi elkülönülést jelent, vagy egy új alkotói közösség létrejöttét?*

– Az utóbbit. Irodalmiak akarunk lenni, és nem politikusak. Nem tetszenek azok a lapok, amelyek azt hirdetik, hogy európaiak akarnak lenni, hogy Európa felé közelednek. Itt élünk Európán belül és természetes, hogy Európán belül akarunk létezni. Mi azoknak az alkotóknak szeretnénk teret adni, akik a magyar anyanyelv kincseit, a a hazai irodalmi élet hagyományait ismerik, követik és továbbfejlesztik. *József Attila, Kosztolányi Dezső* szellemisége áll hozzánk közel. Mit tettek ők? Nem fennen hordott európaiságot hirdettek, hanem a magyar valóságot elevenítették meg izzó erővel.

– Egyszer azt nyilatkozta, hogy egy írónak örök ellenzékinek kell lennie...

– Ma túl sokan gondolják ezt méltánytalanul. Ma divat ellenzékinek lenni, ami sokszor nem más, mint csupán puszta kötekedés. Ellenzékiségemnek a lényege: az írónak meg kell őriznie a szabadságát, független szellemű embernek kell maradnia.

– A Magyar Írókamara a közeljövőben havilapot szeretne indítani. Ez miben különbözne más irodalmi lapoktól?

– Ez a folyóirat a modern emberi léttel foglalkozna, a XXI. századra néző ember szemléletét tükrözné. Fiatal tehetségeket szeretnénk felfedezni. Frissek és természetesen aktuálisak szeretnénk lenni, de ha aktualitást mondok, az nem szükségképpen kötődik a jelenkori politikai harcokhoz.

– Sikeres író volt mind régen, mind most. Szerencsés embernek tartja magát?

– Engem soha nem érdekelt az osztályharc, sőt „demokrata" sem vagyok. Kosztolányi Dezső azt mondta: jobb az elefántcsonttorony, mint egy pártiroda. Az én elefántcsonttornyom a világszemléletem. Krisztiánus vagyok. Nekem több mint negyven éve etikai, erkölcsi alaptétel a kereszténység, melyben több a Krisztus, mint a kereszt, és ezt nem dogmatikus, vallási értelemben élem meg. Szerencsés ember vagyok, mert az embereket a jócselekedeteik alapján ítélem meg, és sosem voltam a hívságos harcok bajnoka, ma sem akarok az lenni. Mindannyian azt cselekedjük, amire a bizonyítványunk szól, amihez értünk. A tehenek sem azért adnak több tejet, mert demokrácia van, hanem azért, mert rendesen etetik és gondozzák őket. Fáj, ami ellen nem tudok tenni, csak némán nézhetem, és várhatom, mivé is alakul.

– Mire gondol?

– A környező országokban ártatlan emberek életére törnek (Dél-Baranyában a magyarok helyzete katasztrofális), földönfutóvá teszik őket, vagy fenyegetettségben tartják sokukat. Itthon is tapasztalható egyfajta agresszivitás, amivel szerencsétlenné tesszük egymást ebben a nehéz, mégiscsak várva-várt időszakban.

Marton Mária

Temesi Ferenc

México – mágico! (II.)

Ott tartottunk, hogy Mexikó sikerre van ítélve. Hacsak le nem győzi őket a korrupció, az erőszak, ha meg az európaitól, az észak-amerikaitól gyökeresen különböző időélmény, időszemlélet, mely a *mestizot*, a keveredést, a kevert fajúságot némiképp hasadtlelkűen megélt mexikóiak egy része szerint indián, más része szerint spanyol örökség. Egy mexikói haver, aki autók eladásából élt és ingyen vállalta, hogy segít kiigazodnom a latinindián világ tényeiben, például ezt mondta: „Az én nevem baszk név, de mexikóibb vagyok, mint akármelyik indián". Mondta ezt akkor, amikor úgy éreztem, kapiskálok már valamit a mexikói életből, hogy indián, vagy latin a korrupció, az végül is mindegy. A tetejétől a talpáig át van itatva ezzel a még mindig piramisszerűen fölépülő ország. Nincs olyan része az életnek, ahol ne volna jelen, beleértve tán még az ország legnagyobb erkölcsi erejét, az egyházat is. Mondjuk, talán ott kevésbé van jelen, mint teszem azt, a megindítóan független újságírásban.

Vegyünk egy esetet. Éppen kihajtottunk kocsival a városból, amikor egy rendőr lemeszelt bennünket. Juan-Pedro, aki a kocsit vezette, intett, hogy nyugi. Eldiskuráltak a közeggel, aki többször előkapta a tollát. Érdekes, nem a pisztolyához nyúlt, pedig Mexikóban két őr áll egy bankbejárat előtt, és nem ám vállon, szigorúan félkézben tartott, kibiztosított géppisztolyokkal. Nem tudom, mit akarhatott a fejvadász, mert teljesen szabályosan közlekedtünk (melyet a városban akkor se lehetne megtenni, ha akarnánk), és a kocsival is minden rendben volt. Végül Juan-Pedro a kezébe nyomott valamennyi pénzt, és eltűztünk. Önkéntes kísérőm elmagyarázta, mi az ábra a rendőrökkel. Egy rendőrnek először is meg kell vennie az állását. Utána az egyenruháját. Utána a pisztolyát. Utána a főnöke jóindulatát, hogy pénzes helyre tegye. Ugyanis olyan alacsony a fizetése, hogy *kénytelen* naponta 30-40 embert fegyveresen megzsarolni. Két eset van: vagy te vagy a rendőrfőnök unokaöccse, és szemen köpöd, vagy nem te vagy a rendőrfőnök unokaöccse, és ha nem fizetsz valamennyit a helyszínen (majdnem azt mondtam, mint egy katonatiszt, de itt az nem fizet), akkor a hússzoros bírságot (iszonyú összeg, pláne pesóban) perkálod le később.

A rendőrök és a katonák – külön világ, külön kaszt, saját törvényekkel. A törvényekről annyit: még ma is megesik, hogy eltűnik mondjuk egy hőzöngő fiatal gyerek, protestáló felnőtt. Vagy megtalálják holtan. A katonák iszonyú katonásak, marcona tekintettel néznek. Általában elmondható, hogy az emberek tartanak az egyenruhásoktól. A Megerőszakolt Nők Egyesülete szerint a nők felét azok a rendőrök erőszakolták meg, akiktől segítséget kértek. A tévéműsort záró himnusz alatt némelyik csatornán rettentő rettenthetetlen katonák menetelnek az utolsó akkordig. A PRI, az ország kormányzó pártja, az Intézményes Forradalmi Párt (kicsit olyan „forradalmi munkás-parasztosan" hangzik egy magyar fülnek) neve is mutatja, milyen fontos Mexikóban az 1910-es forradalom évfordulójának ünnepe, november 20. Nekem pont akkor kellett az ünnepséget-parádét szolgáló Plaza de la Constitución (régi nevén Fegyver-térre) néző szállodámból a repülőtérre jutni. Kísérőm másfél órát késett (nem azért, mert mexikói volt, mert akkor nem kért volna bocsánatot, hanem azért mert egyszerűen nem akarták beengedni. Még kifelé is alig: a tér minden szegélyén, a környező utcák mindkét oldalán méterenként álltak borzasztóan elszánt tekintetű katonák. Na, ezek megvetésétől kísérve húzgáltam én végig nyikorgó kerekű bőröndömet.

A fegyelem különben ráférne a népre, amelynek időfilozófiája gyökeresen különbözik Észak-Amerika és Európa időérzékétől, időlátásától. Ahol csak a múlt biztos, a jelen rögtönzések színhelye, a jövővel minek törődni. Aminek meg kell történnie, az úgyis bekövetkezik. Az igazság az, hogy a mexikóiak bármennyire is katolikusok, és Spanyolországot anyaországuknak érzők, a tudattalanjuk mélységeiben megmaradtak keletinek, ázsiainak. Pedig anyai *ágú* őseik, az indiánok már negyvenezer éve elváltak volt a magyarok őseitől a Behring-szoros (akkoriban talán még Mahuahua, vagy ahhoz hasonló) jegén. Úgy tűnik fel, számukra sem a születés, sem a halál nem olyan fontos, nemigen sérti föl az élet örök szövetét.

Ahol az események menete enynyire meghatározott és kijelölt, ott vajmi kevés értelme van a hosszú távú terveknek. A költésnek nagyobb becsülete van a takarékosságnál. Egy *fiestára* spórolni, azt igen, a banknak nem. Még a megvesztegetés is bizonyos fokig magyarázható ebből a szempontból: meg kell ragadni a mostani alkalmat, amíg hatalmon vagyunk, amíg tehetjük, később ráérünk szembenézni a következményekkel. Ott, ahol a siker látszata fontosabb sokszor, mint az elért eredmény, az idő önmagában is felkelti a szabályok tagadásának vágyát. Aztán meg: ahol a főnökök, a hódítók rendelkeznek mindennel, beleértve az időt is, a lázadás egyik lehetséges módja, hogy a *saját időnket* kivesszük ebből a körből. (Nem ismerős ez a törökök, németek, oroszok által megszállt országunk történelméből?)

Köznapi értelemben mindez azt jelenti, hogy a pontosságnak az égvilágon semmi értelme nincs. Amikor megékeztem Mexikóvárosba éjjel fél egykor, a külügyből kiküldött fiatalember kezet rázott velem, közölte, hogy a vendéglátó részéről nem jelent meg a kísérőm, azután eltűnt, mint a kámfor. *Itt* nem részletezem, milyen érzés egy mágnesdarab húszmilliónyi vasszemcséje közt, éjszaka, a nyelvet nem bírván szállást keresni. A lány, akinek várnia kellett volna, két hét múlva bevallotta, hogy ő volt az. Már csak nevettem. Egy hétig küszködtem európai berögzöttségeim érvényesítéséért, aztán feladtam. Abban a pillanatban megváltozott az események szerkezete, kezdett működni bennem valamely réges-régi ősöm, működni kezdett körülöttem a világ. Állítom, megérkezésem körülményeinek ellenére is, a mexikói vendégszeretet tapinthatóbb és őszintébb, mint az, ami a régi magyaros vendégvárásból megmaradt bennünk. Az a lány, akkor, ott, úgy érezhette, hogy egy bizonytalan, ráadásul udvariatlanul éjszakai megérkezés kedvéért fölösleges, sőt, káros megszakítani a jelenidő tökéletességét, örömeit. Ha egy mexikói késik egy találkozóról, a legritkább esetben fogja rá a különben leírhatatlan közlekedési viszonyokra, egyszerűen nem mond semmit. Mosolyog: szépen, ártatlanul, hódítóan. Jelenidőben. Bocsánatot kérni azért a faragatlanságért kellene, ha valahová pontosan érkezne az ember. A *San Lunes*, a Szent Hétfő szokásáról szólni kár, nevében hordja jelentését. A magyar körzeti orvosok sokat tudnának mesélni egykori, itthoni megfelelőjéről.

Guadalajáról, amely a magyar focirajongók szótárában a „vereség" címszónál található, legközelebb.

(Folytatjuk)

Szabó Vlagyimir hagyatékából

Semmit nem sajnálok

Vas István: A szomszéd

Széles karimájú, fehér szalmakalapja alatt, arcán, tán a hőség miatt is, valami ifjonti pírral megy át előttünk a mezőségen, a festői kis Szentendrén, közeli szomszédom, Vas István. Kigombolt ingnyakkal, bal karján szatyorral megy az Egressy út sarkán levő élelmiszerbe, ez az ő mindennapi járása, darabos lépteivel, mint akit fel-feldob kicsit a nyeregben a ló. Mintha Massachausettsben. De mindig valami céllal, sohasem találkoztam vele úgy, hogy csak sétál. Vajon mi hajtotta ezt a látszólag oly nyugodt férfit, még idős korában is, hogy ne legyen üresjárata?

De álljunk meg annál a kis pirosságnál, mert az megjelent olykor az árnyékos kertben ülve vagy zárt helyiségben is az arcán, a nyolcvanon túl is, mintha szégyenkezne valami miatt, talán a század miatt, amelyben született. Isten tudja, mi mindenért szégyenkezhet, főként ebben az utolsó fél évszázadban, egy ilyen mindenre olyan érzékenyen reagáló alkat, mint Vas István, a költő, prózaíró, a gondolkodó, az ember. Ő valahogy egyszerre volt mindez, szétválaszthatatlanul, akkor is, amikor átment előttünk a hepehupás mezőn. Mindig örültem, ha megláttam valahol. Azt hiszem, mások is így voltak vele, valami ünnepélyes öröm fogta el az embert és várta, hogy szóljon, mert ha szólt, mindig mondott valamit.

Mégse szaladtam ki mindig hozzá, néha megakadályozott egy kis félsz. Volt valami benne, annak ellenére vagy épp avval együtt, hogy mindenkinek segített, akinek csak tudott, kezdő pályatársnak tollal, tanáccsal, vidékről vagy a világból érkező irodalomkutatónak kincset érő adalékokkal egy nagy író portréjához, amit maga is közreadhatott volna, de ő spontán, kicsit akadozó beszédstílusában csakúgy átadott neki. Igen, volt benne valami mégis, amit sokan nem ismertek, mert nemigen találkoztak vele, ami talán hosszú évek múlva jelenik meg újra egyre többek viselkedésében, tartásában, amit emberi méltóságnak hívnak, s aminek semmi köze címhez, társadalmi ranghoz, ami minden csináltság nélkül tiszteletet vált ki a másikból, olyat, amely minden tisztességes embert megillet a földön. Ez a méltóság áradt az arcából, mely nélkülözött minden keménységet, szigorúságot, minden hivalkodást, csak azt az egyet nem.

Délután, estefelé némelykor betértem hozzájuk. Ilyenkor a kapu zárva volt, nem vártak vendéget. Általában Szántó Piroska jött nyitni, ha nem épp a műtermében időzött a festővászna előtt. Így megesett, hogy a testvére, Panni jött a kapuhoz és mindig várni kellett kicsit hosszasabban, hogy megjelenjenek szeretetre méltó mosollyal, pedig igyekeztek, de mintha át kellett volna hirtelen váltaniok egy más időszámításra. És csakugyan, későn keltek fel reggelizni, utána Pista elindult szokott útjára, s visszatérve helyezkedett el a verandán álló hosszúkás asztal végénél, s hajolt a papírlap vagy füzet fölé. Följebb tenger kis holmi, mintha zavarta volna az üres rend az asztalon, így ez maga az élet. De hát nem lustaságból vagy kényelemszeretetből kezdődött náluk ilyen későn a nap. A vacsoraidőt leszámítva, Pista úgy hajnali két óra tájig dolgozott, föl-fölnézve időnként a veranda üvegén kirajzolódó ágakra. Gyakran halk zene közben, mert a zene inspirálta őt, szárnyakat adott fantáziájának.

– Ha ezt a kötetet befejezem, már nem kezdem el a következőt – mondta első nagy életrajzi regényének írásakor, aztán a második közben is ezt mondta, mint akinek nem jut már ideje rá.

– Van elég anyagod hozzá?

Csak szélesre húzódó mosolyával mutatta, hogy még mennyi.

– Akkor nekilátsz, biztos vagyok benne.

És a harmadiknak is nekilátott, arcán avval a titkos reménnyel színezett kétkedő mosollyal, mely korokon át kísérte, s melyet örökül hagyott ránk, hogy őrizzük meg mindig a reményt, őrizzük meg mindig a kétkedést, ahogy ő is, a Nyugat-nemzedék utolsó nagy mohikánja, akit szeretni is nagyon lehetett.

Olykor a centrumban is találkoztam vele és örültünk a nem várt találkozásnak. Egyszer bementem a városka közepén álló és mégis diszkrétén félrehúzódó Péter-Pál templomba, mert úgy éreztem, be kell mennem, és úgy tudtam, hogy a délelőtt e szakaszában többnyire üres. Hát, nem volt üres. Ő állt ott, kicsit hajlott háttal, az utolsó padsor mellett. Mindig csúnyának tartotta magát, de most olyan szép volt.

Örvös Lajos

Képeslapok

Magyarkodunk

Magyarkodunk, magyarkodunk?! – szólt rá a magyar honvédtiszt Cs. Á. magyar színművészre a bécsabai utcán a megboldogult hatvanas években. Magyarkodunk? Igen? Március 15-e alkalmából kokárdát biggyesztünk a mellünkre?

Azóta is folyik ez a MAGYARKODUNK, MAGYARKODUNK?!, csak újabban más színű lobogó alatt teszik ezt velünk a hazaárulók. Mi mások ők, mi mások lehetnének? Akiknek a háromszínű lobogó és kokárda és szalag és csokor, akiket e három szín bőszít, akikben nemzeti színeink ellenséges indulatot váltanak ki?

Persze Cs. Á. barátom csak azért is, azóta is feltűzi a mellére a maga szakajtónyi kokárdáját.

– De nagy magyar tetszik lenni! – kaptam meg azóta megboldogult főszerkesztőmtől valamivel később és arrébb.

Miért vettem volna le? Talán mert láttam, amint odahaza, Aradban a kürtösi román lagzizó nászmenet élén háromszínű román lobogót lengető legények haladnak?! És hogy ez nem sértette, nem sérti az ott lakó magyarokat? Engem sem?

Legföljebb az, hogy mi nem tehetjük ugyanazt.

Egykoron a magyar lagzi se volt lagzi magyar zászlók lengetése nélkül. Vajh most mit szólnának honbéli elleneink, ha újraélesztenénk ezt a gyönyörű szokást?

Talán még a nyilasozás is előkerülne.

Érti a fene.

Az amerikai színésznő mellén, azaz ingén a mellén hatalmas jenki lobogó díszlik! A kép bejárta a világot, mégsem gondolta senki – legfőképp a hazai „Nacionalistá!" -t kiáltók nem –, hogy ez a bögyös kisasszony sovén lenne. Avagy amerikai csillagos fürdőruha alsórész a magyar hableány fenekén.

Ha mi ezt tennénk a saját színeinkkel, címerünkkel, köpködnének több irányból is.

Ó, be kár!

Sarusi Mihály

Szabó Vlagyimir hagyatékából

Az ifjúság kútja

Vasadi Péter

Az inga

Képzelheted magadat ártatlannak,
ám aki így tesz, oly fenyegetettségben
él, mint a vak.
A valóban ártatlant leggonoszabbnak
mondják, mert mindeki más bűnét
cipeli: egy van ilyen. Benne a
lét maga, nemcsak a lét ilyen-olyan
ismerete világít örökéber, isteni
pillantással.
Mi pedig látunk is, vakoskodunk is.
Ha a szemünk pupilláján át néz
ki belőlünk a kegyelem, haladunk.
De van, aki fut s akad olyan is,
ki szinte röpül, mindig nyitva
tartva szemét, s bele nem fárad;
ez a szent. És épp ő nem hiszi
ártatlanságát.
Az angyalok teljes isten-bizonyosságban
élnek, s ettől mint a gondolat,
szemhunyásnyi időben átívelik
a teremtést. Van bennünk egy
inga,
mely hajszálpontos egyensúlyt jelez.
Az embrionális rosszra fájdalmasan
kileng. Különben miként volna le-
hetséges, hogy a rosszat, mibe már
bent beleegyeztünk, mégis elejtjük?

Dobai Péter

Az idő csak int... Castrum Doloris

Zsennye, Vasvármegye, Rábatáj, 1991. szeptember 2–9.

Úton Marival

„A mező mely ékes volt,
Egészen elszomorodom
Látván, hogy minden kiholt."
(Dukai Takách Judith, GONDOLATAIM
AZ ESZTENDŐ VÉGÉVEL, 1812 – Sárvár
1986 – Válogatott versek)

Hirtelen, tolvajként tűntek el körülem a kertek.
Mind!
Milly' pergő-hamar vettek véget sétányos, sötét fasorok.
Mind!
Korán kifagytak máglyás május-zöldjükből a pannon ligetek.
Mind!
Aki mer Rába-parti erdőket járni, egyedül emlékeivel, őrült az.
Mind!
Aki boldog, megélt, kitelt múltakat bolygat, hibbant az.
Mind!
Őrültebb mégis az, 'ki múltakat „glatt" elfelejthetni reméli.
Mind!
S főleg azok bolondok, 'kik holnapot, rá holnaputánt késznek terveznek.
Mind!
Akik pedig árkus-számra verset írnak, naplót, titkosat, bizony félkegyelműek.
Mind!
Amit a regula s a ratio kíván: csupán a birtok biztos megőrizése, de azt:
Mind!
Az, 'ki – bár ugyan úrfi, ugyan úrleány – utere Venere él, belevész.
Mind!
És végre, milly' sietve is, eltánczolsz, el, te is, leánység.
Az idő csak int!

Varga Imre

A homályban

A völgy mélyébe zavart homályosabb
Fák lombja s felhő egymásba roskad
Szédülős földje közéjük forgat
S a felszín alól felbőgő hangodat

(meghőkölsz mert a kint-lét sokszorozza)
Idegenként véled térni vissza
Parázsa hamva már szemedet fogja
Megképződsz a tájban végső tiszta

álomként Ismerd meg hát így magad
Belülről légy kint a bőröd hajad
Miközben kiégsz a testednyi térből

ne félj hogy jelenléted majd kihagy
Látod neveden túl ki és mi vagy
Végtelen Esély romló húsból vérből

Hang – vétel

Ujjé, bohózat!

Sznob és prűd színidirektorok hajlamosak úgy bánni a bohózatírókkal, mint ama zord atyák a rossz útra tévedt leányzókkal: lelkük mélyén érzik, hogy tulajdonképpen ők tartják el a családot, mégsem köszönnek nekik vissza... vagy csak nagyon halkan, hogy mások meg ne hallják. Pedig a bohózat mint műfaj, a szó legszorosabb értelmében véve *ősidők* óta a legnépszerűbbek egyike, köszönhetően elsősorban annak, hogy valóban a nép nyelvén szól, mindenki megérti és élvezi, hiszen egyszerű, hétköznapi, gyakran megélt történeteket beszél el jellegzetes figurák (őstípusok) segítségével. A vígjátéknak ez a fajtája inkább a *helyzetek*, mint a *jellemek* komikumára támaszkodik. A legmulatságosabb bohózati szituációk, gondoljunk itt hirtelen a francia bulvárszerzők munkáira, olykor túllépik a valószerűség határait, hatásukat éppen a túlzások, felnagyítások, képtelenségek biztosítják. A bohózati figurák pedig többnyire ostorozni való, mint dicséretes tulajdonságokkal rendelkeznek, aligha akad közöttük hős, annál több a dicsekvő, hetvenkedő, ügyefogyott, fölszarvazott, akiket — önmagunk helyett — olyan jólesik kinevetni.

Kedveli a műfaj az átöltözést és az álruhát, a bújócskát és kergetőzést, s talán legfőként az összetévesztést; ez utóbbi a bohózat nélkülözhetetlen kelléke, a helyzethumor kiapadhatatlan forrása, amikor valakiről azt hiszik, hogy — mondjuk — befolyásos pétervári főtisztviselő, nagy hatalmú revizor, pedig csak egy közönséges éhenkórász.... Gogol remekműve erre a pompás alaphelyzetre épít, ám az ő zsenialitása realitássá nemesíti a kacagtató abszurdumot. Ugyancsak kedvelt eszköze a műfajnak a „duplafenekű" dialógusok alkalmazása, amikor — a nézők előzetes írói beavatásával — két szereplő látszólag ugyanarról beszél, de egészen másra gondol. Nem ritka a szereplők megkettőzése, ezek a tökéletesen hasonló párok környezetükben rengeteg bonyodalmat okozhatnak, az ilyen hatásos „fogástól" még a legnagyobbak sem riadtak vissza: Shakespeare is előszeretettel használta. Plautus és Moliére, Szigligeti és Molnár Ferenc, a műfaj klasszikusai mellett vannak remek mesteremberek, akik kiválóan értették a szakmát, a nevettetés csínját-bínját. Közéjük tartozik *Nóti Károly*, akinek a derűre szomjas publikum a napokban ünnepelte századik születésnapját.

Nóti Károly Kolozsvárott végezte jogi tanulmányait, volt vasúti tisztviselő, később újságíró, de önmagára (és kifejezésformájára) a színpadon talált: az Andrássy úti vagy a Teréz körúti kabaré sok-sok évig talán nem is létezhetett volna nélküle. Tréfáiban, jeleneteiben, melyekben sikeresen alkalmazta a fönt sorolt eszközöket, alkotóelemeket, a burleszkké feszített bohózat összes kellékét, leginkább a pesti kispolgárt rajzolta meg sokoldalúan, gunyorosan, elnézően, néhol erősen karikírozva, máskor együtt érző szeretettel. Több mint harminc filmforgatókönyv fűződik nevéhez, olyan sikerek is, mint a Hyppolit, a lakáj vagy a Nyitott ablak.

A lélekidomár címmel a rádió egyórás összeállítással emlékezett a kerek évfordulón, csokorba gyűjtve Nóti örökzöld tréfáit, dalait. Jó volt hallani régi felvételekről Mezey Máriát és Herczeg Jenőt, de kortársaink, Feleki Kamill, Csala Zsuzsa is bizonyították, hogy perfektül tudnak „bohózatul". A százéves Nóti sem vesztett el semmit abból az éltető humorból, ami „Lepsénynél még megvolt". Jó lenne, ha a mai kabarészerzők, bohózatírók is gyakrabban hallgatnák...

Juhász István

Plasztika, öntörvények szerint

Négy szó teremti meg számomra Csutoros Sándorról alkotott képem vázát: *szilaj, konok, szerves* és *elementáris*. Lényében volt valami megszelídíthetetlen *szilajság*. *Konok* útja volt, és keserű sorsában konok kitartása. Munkái a *szerves* világ rendjét sugallják, még ha geometrikus is a külszín, és egy szerves, belső kultúra létét. Munkásságát nem hagyományok, asszociációk, külső aktualitások irányították, hanem egy *elementárisan* egyszerű valami, az öntörvényeit ismerő plasztikus teremtő erő.

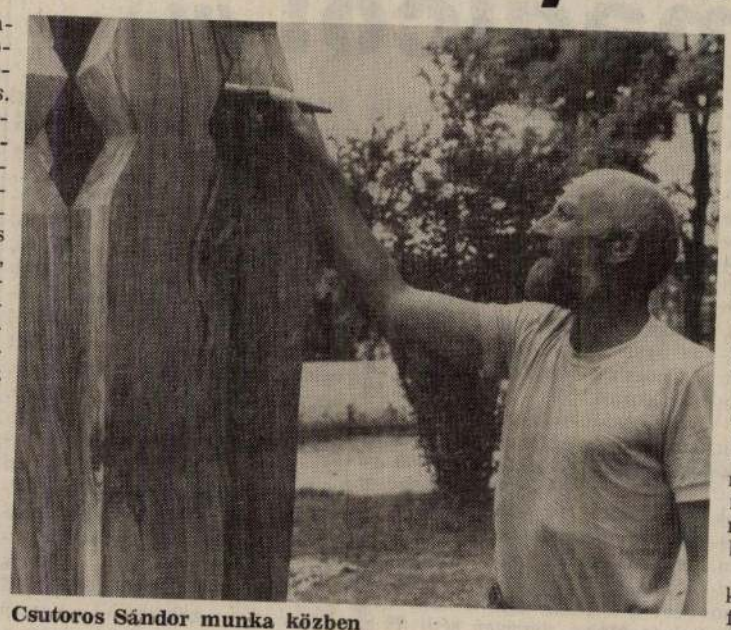

Csutoros Sándor munka közben

Szobrásznak csaknem gyerekifjúként robbant bele a hajdani, a hatvanas évek föld alá szorított avantgárdjába. Útja szokatlan: az elemi egyszerűség szerves formáktól jut el az ősi hagyományokat idéző Jakotániáig, egy kis túlzással, a kopjafáig.

Kevés embert ismerek, akiben olyan szélsőséges ellentétek lakoztak, mint benne. A felszínes szemlélő számára úgy tűnt az atyai ház — a kismarjai református parókia — üzenete lekopott róla, de magatartása mélyén ott rezgett, és az alapirányokat lényegileg befolyásolta. Taszította minden misztifikáció, de döbbent áhítattal tudott elhallgatni és rácsodálkozni egy-egy gondolatra. Poshadt lelkű társaságokban Csutoros a sárga láng volt. Váratlanul tombolni tudott, s vulkánként robbant ki belőle valami ősi szilajság. Szinte mitikusak voltak ezek a tombolások. Egyszer egy groteszk tánc közepette, amikor fénylően kopasz Van Gogh-fejét hetykén félrevetve heherészett egyet, mozdulatai feldidéztek valami ismerőset. Egy pillanatra Izsó Miklós táncoló pásztorává vált, furcsa, rőt szakállú, pergamenes bőrű kiadásban. Nem a mozdulatok koreográfiája, hanem valami más — ami a mozdulat mögül áradt —, valami fékezhetetlenség, groteszkbe menekített büszkeség. E szilajság lényének legmélyén lakozott, s később is ott élt, amikor az élet keserű gyűrődéseit már alaposan bepaplanozták, kicsit visszahúzódva, de szelídítetlen.

Nemegyszer fedeztem fel ezekben a váratlan kitörésekben, megnyilvánulásokban valami olyasmit, ami a váratlanságon túl mutatott: valamire való ráébresztést. Valami olyat, mint a zen történetek, mint amikor az apáca a titkos tanításról faggatódzott Csaocsounál, és a mester — váratlanul megérintette az apáca szemérmét. — Tisztelendőséged még mindig ilyen? — szörnyülködött az apáca. — Nem én vagyok ilyen, hanem te! — állapította meg a mester. A köznapi gondolkodás a választ hajlamos visszavágásnak tekinteni, a megszorított helyzetről való ellentámadásnak és nem annak, ami: a tanítás egyik fajtájának: a ráébresztésnek.

Hasonló döbbenet követte sokszor Csutoros egy-egy megnyilvánulását is. Tevékenységében komoly szereppel bírt a váratlan. Ösztönökkel bírt, s a valóság ellentmondásos jellegét a valóság lényegi tulajdonságának tekintette. Nem intellektuálisan megoldani akarta a kérdéseket, hanem az átélés által feloldani.

Egyszer egy közös ismerősünkkel Sanyi új munkáinak megnézése után leültünk sörözni. Az ismerős hosszasan tudálékoskodott, s megjegyzéseket tett, hogy hogyan lennének igazán jók a szobrok. Sanyi egyre inkább fészkelődött, majd egyszer csak megragadott két söröskorsót, s a vitatkozó szeme elé nyomta. „Bolond! Semmit nem látok!" — ugrott az fel ingerülten. „Végre" — morogta Sándor. És mivelhogy az igazság már elhangzott, befejezettnek tekintette a vitát.

A váratlanságok visszafogottabb epizódjai és a tombolások gyakran keveredtek. Ezek a tombolások azonban inkább áldozások voltak valami titkos erőnek, mint a ráébresztés megnyilvánulásai. Áldozások egy még nagyobb úrnak: a féktelen és legyűrhetetlen szabadságvágynak.

Sándorban volt valami törvényen kívüli, valami szegénylegényszerű, mint aki a társadalom puszta létét elfogadta, de a létezésből a pusztát választotta, a szabadságot, s a végtelennek való kiszolgáltatottságot, a törvénybe foglalt véges helyet. Aztán jött egy pont, amikor rá kellett döbbennie, hogy a manipuláció, mely elől a társadalmonkívüliség szabadságába vágyott, kérlelhetetlenül befonja az ő létezését is. A PER, a hírhedt orvosper időszaka ehhez csak a bevezetést jelentette.

Életvitelében a barátság is szegénylegényszerű volt. Pontos ösztönnel választotta ki a barátait, s az emberi kapcsolatok hierarchiájának csúcsán számára a barátság volt. Pauer Gyuszihoz, Don Péterhez és az általa kiválasztott kevesekhez nagyobb hűség fűzte, mint szinte bárki máshoz.

Valami rendkívül hiányzott Sándornak. És ez a hiány üldözte belülről újabb és újabb tombolások felé. Ez a hiány értékeinek igazi észrevétele.

A vizualitás hivatalos értékei és értékelői nem érdekelték. Helyre tudta rakni őket. Itt fel sem merült a megingás. A hiány máshová rejtőzött. Látta, hogy a tehetségesek, a középszerűek és jelentéktelenek hogyan keverednek az avantgárd kiemelkedésben, belső tagolódásában, sikerességében. És amikor már lehetővé vált az avantgárdnak a föld alól való felszínre jövése, akkor nem az avantgárdon belüli alkotói szuverenitás volt az igazi mérce — hanem valami más... A magyar avantgárd helyzetfelmérése csak ma kezd eljutni — foltokban — ahhoz, hogy a simulékonyság helyett a szuverén alkotói magatartást többre tartsa. Sándor hiányérzetben halt meg.

Életében soha nem volt ilyen kiállítása, mint itt ez. Hányfajta érzéketlenség rétegeződött egymásra, hogy így alakuljon?

Csutoros nem követett hagyományokat, de valami belső rejtekhelyről elementáris erővel törtek fel belőle: Nem motiválisan. A formálást átitató szellemet tekintve. Így őrzővé vált, miközben nyitottan befogadta a világot. Egy érték- és mértékválságban élő civilizációban hordozott egy belső iránytűt. Mellyel felmérte a szellemi áramlások irányát és a belső egyeztetés fontosságát. Korántsem véletlen, hogy Makovecz Imrével egymásra találtak. A Jakotánia körüli időszakban barbár erővel törtek utat maguknak a megvalósuláshoz ezek az elképzelések. Így következhettek a zalai munkák. Csutoros Jakotániái összetéveszthetetlenül hordozzák magukban magyarságukat, egy sajátos plasztikai identitástudatot.

Nem lefolytatni kell ezt a természetes identitást, hanem értékelni és ahogy Csutoros is tette — magától értetődő módon megélni.

Az értékelés nemcsak hierarchiateremtés, hanem feszültséglevezetési technika is.

Csutoros Sándor élete és munkái ezt az üzenetet is hordozzák. A kiállítás megtekintésével ki-ki bontsa fel önmagának is e palackpostát.

Csáji Attila

*

Elhangzott január 31-én a Vigadó Galériában, a művész emlékkiállításának megnyitóján.

MAGTÉNY

■ Vasas Károly Munkácsy-díjas érdemes művész, szobrászművészt február 7-én, pénteken helyezik végső nyugalomra a Kerepesi temetőben.

■ Elismerően méltatják a brüsszeli kritikusok Polgár László teljesítményét A sevillai borbélyban, amelyet vasárnap mutatott be nagy sikerrel a belga főváros híres operaháza, a La Monnaie.

A Korona évtizedei

20 év alatt hatezer előadást tartott a Korona Pódium, továbbá 130 vidéki városba és községbe, négy világrész 17 országának 38 városába is elvitték a magyar- és a világirodalom remekeit. Ezt Mikes Lillától, a Korona művészeti vezetőjétől tudták meg az érdeklődők kedden, a Korona Cukrászdában tartott jubileumi sajtótájékoztatón.

A közeljövő tervei: idén is részt vesznek a Budapesti Tavaszi Fesztiválon és a Budapesti Művészeti Heteken.

Az idei terveik között szerepel még Siposhegyi Péter IV. Károly király életéről szóló drámájának bemutatása is. A mű a Korona Pódium felkérésére készült. A 20. születésnap méltó megünneplésére február 10-én, este fél 8-tól, a Fővárosi Operettszínházban gálaestet rendeznek.

Akadémiaböség

A január 31-én megalakult Magyar Művészeti Akadémiának semmiféle kapcsolata nincs a Magyar Tudományos Akadémiával — nyilatkozott az akadémia sajtótitkársága. Odze György, a titkárság vezetője emlékeztetett arra, hogy az MTA decemberi közgyűlésén határozott egy művészeti akadémia létrehozásáról, amelynek célja — az Akadémia megalapítója, gróf Széchenyi István szellemében — a magyar tudományos és művészeti élet összefogása. Az Akadémián meglepetéssel értesültek arról, hogy január végén megalakult egy másik szervezet, a Magyar Művészeti Akadémia, amely Makovecz Imrét választotta elnökéül.

TVélemény

Magyarország még nem földi paradicsom

Szeretném hinni, hogy egyszer a mi kis kínlódásainkra is nosztalgiával tekint majd egy kései kor, s a ma nem túl jelentős teljesítményeket is bearanyozza az elmúlás. *Páger Antal* szerepei között feltehetőleg a *Dani*, az 1957-ben készült *Szemes Mihály*-film nem említtetik a filmtörténetekben, mégis, újra meg újra elámulhatunk ezeken a csodákon, amik megtörténtek a legsötétebb korokban is a magyar művészetben. Mostoha korokat is át tud lelkesíteni a nagy művész, ahogyan az elmúlt hét *Közjáték*-aiban Weöres Sándor bölcs gondolatai. A tévé vizsgaelőadásai szemünk előtt peregnek, a jót éppúgy észrevesszük, mint a rosszat. Az alkalmatlan és felkészületlen riportert is, akinek a magyar —orosz kulturális kapcsolatokról feltett kérdéseit az interjúalanyoknak kellett finoman helyreigazítaniuk. A riporter szerint *Németh László* a két világháború *között* fordított szovjet irodalmat, felfedvén ezzel nemcsak irodalomtörténeti, de politikai homályait is, hiszen szegény Németh Lászlónak 1945 után *kellett* felfedeznie a szovjet irodalmat, hogy fordításból fenn tudja tartani magát.

Az elmúlt hét talán legelgondolkodtatóbb produkciója a *Földi paradicsom* című dokumentumfilm volt. Az 1983-ban forgatott első rész és az 1991-ben elkészült második így együtt vált igazi családregénnyé. Schiffer Pál filmje szociológiai és gazdasági kulcsmű, mely nemcsak a Kerekes család sikereiről és kudarcairól szól, s korántsem a fóliázó paradicsomtermesztők életének keresztmetszetét adja. Manapság, amikor mindannyiunkból egyéni vállalkozót akar faragni a történelem, különösen tanulságos minden ilyen mélységesen igaz és őszinte esetleírás. Szinte a görög sorstragédiák konfliktusai, szikár jellemei elevenednek meg szemünk előtt... az eredeti tőkelfelhalmozás zolai képeivel és lelki nyomorúságával. A tulajdon, a pénz, a haszon játssza itt a főszerepet, a szocializmus látszatbiztonsága után az egyéni sorsvállalás drámai helyzetei mutatkoznak, a *fenn és lenn* örök emberi színjátékában.

Az e heti *Össztűz*-ben *Boross Péter* belügyminiszter állta a sarat, azaz a nem túlságosan pergő tüzet, egyúttal példát mutatva arra, hogy kellő humorral és intelligenciával bírni lehet akár három szemfüles riporter kérdéseinek záporát. A *Kinn, padon*-ból ideimportált műsortípus már amúgy is kezd eluralkodni a képernyőn különféle napszakokban. Ha tovább konszolidálódik és stabilizálódik a politikai és társadalmi helyzet, az ilyen jellegű műsorok — friss botrányok hiányában — óhatatlanul egyre unalmasabbak lesznek — remélem, eljön e boldog idő.

A *Földi paradicsom* után megnézhettük az amerikai *Sivatagi paradicsom*-ot (1982), a fiatalkorú *David* és *Sarah bimbózó* szerelmével az előtérben, némi sivatagi kalanddal a háttérben, egy kitartóan üldöző arab sejkkel, mint rossz fiúval. Az elképesztően gyönge film mégis nézhető volt a szép tájak miatt, hiszen úgyis sejthettük, David nyila az utolsó pillanatban csakcsak átfúrja a gonosz arab torkát. A sivatagba oltott kék lagúna idilli képei közben legalább kicsit elfeledkezhettünk a mi magyar, fólia alatt termesztett földi paradicsomunkról. Milos Forman *Ragtime* c. filmjét (1981) már bizonyára sokan láttuk, de a *Doctorow*-regényből készült kiváló művet most sem lehetett „kihagyni", pedig hát tudtuk, hogy a fekete *Coalhouse Walkert* a végén hitszegő módon lelövik a New York-i zsaruk. Az 1906-ban játszódó film annak idején nem lett világ- s főleg kasszasiker, talán éppen azért, mert Forman semmiféle engedményt nem tett a közízlésnek a lényeget illetően. Tíz év nagy idő a filmek életében, s most már itt Magyarországon is kicsivel többet tudunk, többet éltünk át azokból a problémákból, melyeket Doctorow regénye és Forman filmje megjelenít. Jobban ráismerünk a figurákra, a típusokra, hiszen már jócskán belebonyolódtunk azokba a szövevényekbe, amelyeket a piacgazdaság és az etnikumok együttélése folyamatosan újratermel. Hogy is mondjam... kezdjük a zsigereinkben érezni, milyen lehetett az élet a századelő Amerikájában. A történelem ismétli önmagát? Vagy Európa keleti fele ott kezdi újra, ahol a századelőn abbahagyta? Mindegy. Amerika előttünk jár nagyon.

Szentmihályi Szabó Péter

Irodalmi pályázat

Az Új Bekezdés Irodalmi Alkotócsoport és Művészeti Egyesület, valamint a Fiatal Költők Országos Egyesülete irodalmi pályázatot hirdet. Célja a pályakezdő tehetséges írástudók felkutatása és felkarolása. A pályázaton *kizárólag* 14—35 éves korig, s 1991. december 31-ig még nyomtatásban meg nem jelent szerzők műveit várják. (Iskolaújság, vállalatok, intézmények belső terjesztésű lapjai ez alól kivételt képeznek.) Pályázni vers és próza kategóriában, szabadon választott témakörben, terjedelmi megkötöttség nélkül lehet.

Az Új Bekezdés az arra érdemes művekből még 1992-ben külön kiadványt bocsát ki, Első hangon címmel.

A pályázat benyújtási határideje: 1992. március 31.

A pályamunkákat gépelve, rövid önéletrajz kíséretében a következő címre kell eljuttatni: Új Bekezdés, Miskolc, 3532, Rácz Ádám út 19. sz.

Gáláns gesztusok gálája

Végre egy műsoros est, ahol a kritikusnak nem az a dolga, hogy eszmei-esztétizáló centiméterszalaggal méricskélje a produkciót. Nem azért, mintha a színvonal nem lett volna magas — sőt. Egy olyan műsor-összeállítás, melyben *Failoni Donatella, Szakcsi Lakatos Béla, Márta István* zongorázik, *Kubik Anna, Huszti Péter* szaval, *Ungár Anikó* bűvészkedik, *Vukán György* együttese játszik, s a konferanszié *Keveházi Gábor*, valamint *Gór Nagy Mária* — eleve meghatározza a színvonalat. Hogy ne is beszéljünk a fiatal balett- és népitáncosokról, operaénekesekről, a Dohnányi Zenekarról, az Erkel Kamarazenekarról, *Soltész Rezsőről*, a Lucky Boys Dixieland Bandről és a színész *Békési Artúrról*.

Csakhogy a Stílus Alapítvány hétfő esti Erkel színházbeli gálaműsorán sokkal több történt. A fellépő művészek (a fővédnök dr. Fodor Gábor és ne legyünk szemérmesek: a Magyar Hitelbank) egy *ügy* mellé sorakoztak föl. Az alapítvány a fiatal művészek támogatására alakult majd egy éve. Olyan ügy ez, melynek fontosságát senki sem vitathatja, hisz a kultúra, művészet területén kényszerűen csökkenő állami szerepvállalás mellett egy egész művészgeneráció jelene s jövője vált bizonytalanná. De más az egyetértő hümmögés a tv előtti karosszékben ülve — s más a tett. Művészet nélkül a társadalom előtt lezárul a jövőkép. A fiatal művészek egzisztenciális ellehetetlenülésével saját jövőnk lesz megnyirbálva mindentől, ami erőt adhat a szürkeségen való felülemelkedéshez...

Ma már sokan gondolkodnak hasonlóan erről. Ha csak annyian, ahányan a gálán ott voltak — színpadon és nézőtéren —, akkor már nincsen nagy baj. S akik csak most fontolgatják, hogy letegyék a garast a harmonikusabb jövő mellett, azok sem késtek el. A Stílus Alapítvány számlaszáma: MHB 323-13404.

M. D.

Frank János: Góra Gívt műtemek
Bp. Magvető 1975

CSUTOROS SÁNDOR

(Huszonegy éves korában – 1964-ben – rendezték első kiállítását. A szobrász azóta is rendszeresen publikál. Még két önálló kollekciót mutatott be azóta, továbbá – megszámoltam – hét ízben szerepelt. Jelenleg nyolc kisbronzát állítják ki Gdańskban, egy fiatalok műveiből rendezett tárlaton. A tárlat vándorkiállítás: állomásai Poznań, Łódż, Gdańsk, Szcecin. A poznańi ősbemutatóra a lengyel fél meghívta Csutorost, hét hétre vendégül látta.)

– Nem voltak sima tanulóéveid.

– Az érettségi után igen jó kilátásaim voltak, hogy felvesznek a debreceni egyetemre – ez volt szüleim kívánsága is –, de én mindenáron szobrász akartam lenni. Gyerekkoromban is faragtam; kis görög figurákat próbáltam lemásolni fában. Még az egyetemi felvételi vizsgák előtt felszöktem Budapestre. Beálltam faipari tanulónak egy újpesti ktsz-be. Utána a Szépművészeti Múzeum szoborrestaurátor műhelyébe kerültem, ott dolgoztam majdnem három évig. Akkoriban restauráltuk a középkori szepességi oltárszobrokat. Szép jövőt jósoltak nekem a múzeumban, de – minden különösebb ok nélkül – otthogytam a múzeumot, és elmentem a földalatti Deák téri munkahelyére keszonmunkásnak.

– „Action gratuite?"

– Olyasféle. Fanatikus állapotban dolgoztam, amíg megtanultam a mesterséget. Gátolt is ez, mert a könnyebb másolás helyett már a saját kompozíciómat akartam kivitelezni. Az első komplett szobromat még a Szépművészetiben faragtam, bazaltból. Anya gyermekével. Aztán tovább haladtam, fölfedeztem, mi is az a plasztikai formálás. Elsősorban a gótikus építkezést figyeltem, a gótika

épületdíszeit. (Közben kitanultam a díszítő szobrászatot is.) Ornamentális igénnyel faragtam a szobraimat, de a motívum mindig az emberi alakot, az aktot sejtette. Úgy is nevezhetném azt a – hosszú és lezárt – korszakomat, hogy az emberi ornamentika ciklusa.

A díszítőszobrászat után a mátrafüredi erdészet műhelyében volt módom dolgozni, fejlesztettem technikai ismereteimet. Mert addig csak a fa természetét ismertem. Az ottani szakmunkások szíves segítségével megtanultam a fémművességet is. Azóta vannak bronzszobraim és fémapplikációim.

– Az első szobrod – amelyet láttam egy kiállításon – a Kopjafa.

– Apám meghalt. Sírfát akartam neki csinálni. Ez a szobor csak a vázlata. A síremléket – fel is állítom majd a Debreceni Köztemetőben – bronzból, ólomból, kőből és lószőrből kombinálom. A közönséges utcaköveket is felhasználom. A bronzkockákat az utcakövekről vett negatívukból öntöm.

Jó ideig tanulmányoztam a csengersimai, szatmári, szabolcsi, bihari kopjafákat. Ezt a csónak formájú hajtást én adtam a faszobromnak. Az eredeti kopjafa egyenes, csak felül görnyed előre. Tömbszerű, nincs megmozgatva. Az enyém azonban plasztikailag megmozdul, elfordul.

A valódi síremlék puritán lesz. Tisztább, mint a favázlat. Ez még túl sok irodalmi asszociációt hordoz; ha nem is egyértelműen. Négyféle anyagot használok majd, úgy hozom össze őket, mint az elemeket. Nem alá és fölé, hanem egymás mellé rendelve. Egy hangzatra törekszem. Az egyik nem következménye a másiknak.

– Itt látom ezeket az elkészített fagolyókat a kosárban. Meg a tervrajzokat.

– Ötféle méretben és négyféle anyagból – fa, bronz, alumínium és lószőr – fűzöm egymás mellé a golyókat, ahogy a számológépe-

ken vannak, csak függőlegesen. A fagolyókat festem is. A fekete kicsinyít, a fehéres alumínium nagyít. A bronzos szín – a bronz – az alumínium után következik a skálán. Bár az anyagnak másodlagos tulajdonsága a színe, de én úgy használom a színeket, mint szobrászati eszközt. Mint a vésőt. A színnel – ezzel a másodlagos jelleggel – akarom a formákat kisebbé, nagyobbá, hangsúlyossá vagy hangsúlytalanná tenni. Különválik a szobrászati tömeg, külön a valós tömeg. Mert a szobrászat törvényei mások, mint a fizikáé.

– Ez már didaktikai tétel.

– Mert én az alapfogalmakat szeretném megmagyarázni – szavakkal is, de a munkáimmal is – a művészet iránt érdeklődőknek, művésznövendékeknek, tanítványaimnak. Mindegy, hogy az egyik tudatosan, a másik féltudatosan, a harmadik akár öntudatlanul fogja fel, amit mondani akarok. Az angyalföldi „barkácskör" vezetője vagyok. Itt, a József Attila Művelődési Házban képzőművészek és munkások együtt dolgoznak. A művészek megtanulják a technikát: hegeszteni, polírozni vagy a fadarab alakításának a szakmai fogásait. A munkások pedig esztétikai normákat kapnak. Hogyan csináljanak maguknak egy fémasztalkát, polcot vagy egy térelválasztó rácsot.

(Markáns képviselője a merészebb fiatal szobrászoknak Csutoros. Művészete fejlődésben, változásban van, ám ez minden fiatal – sőt talán minden művész – kötelessége. Sommás figurái után a klaszszikus szürrealizmushoz kapcsolhatjuk plasztikáját. Ez is kitűnik világos építkezésével, líráját rejtő kemény tartásával a formálásban. Egyéniségét mindjobban érzékeltetik a szobrász újabb és újabb művei. Csutoros Sándor ritka tulajdonsága, hogy kivételes anyagismeretét, művességét – hideg fejjel – szinte észrevétlen eszközzé tudja lefokozni.)

(1970)

(Tamássi Zoltán plakátkiállítását én nyitottam meg a tavasszal a Műcsarnokban. Elsősorban önkritikát gyakoroltam, a magam és a kollégáim nevében, „... hogy nem volt elég éles a fülünk meghallani a Tamássi Zoltán körüli csendet, magyarán egy sort sem írtunk erről a nagy képességű, etikus mesterről". A műkritika megelőzött, most én is sietek, hogy pótoljam mulasztásomat.)

– „Már gyerekkorában rajzolgatott..."

– Ceruza sem volt a kezemben. A Fradinak köszönhetem, hogy grafikus vagyok. Szerettem volna karpaszományos lenni. Közeledett a katonaköteles korom, de nem volt érettségim, mert az iskolából kimaradtam. Gondolkoztam rajta, hogyan lehetne az érettségivel egyenlő értékű bizonyítványt kapni könnyen. Bementem a Technológiára; nem tetszett. Akkor az Iparművészeti Iskolában jelentkeztem. Mondták, felvételi vizsgát kell tenni. A portás adott rajztáblát, papírt, rajzszenet. Egy gipszfejet kellett lerajzolnunk. Tanácstalan voltam, de a felvételiző társaim segítségemre siettek. Ismertek. Rövid ideig a Ferencváros balszélsője voltam (Sárosi doktorral játszottam egy csapatban). Öt vagy hat fiú megcsinálta a rajzomat. Felvettek. Aztán rájöttem, hogy nem is olyan nehéz a rajzolás. Már félévre osztályelső lettem. Végeztem, sőt ott is tartottak a mesteriskola növendékének.

Később válogatott síugró lettem, és – nyolc éven keresztül – a Kékes Szálló síoktatója. Jól megéltem belőle, nem is gondoltam rá, hogy rajzoljak. Legfeljebb az íróasztalfióknak. Amikor a Gebrauchsgraphik cikket írt rólam, könnyen adhattam mellé képeket.

(Elővesszük a tekintélyes – mai is megjelenő – szaklap 1942.

Csutoros Sándor szobrára

4

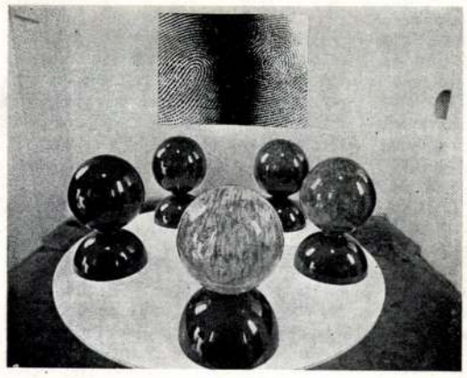

6

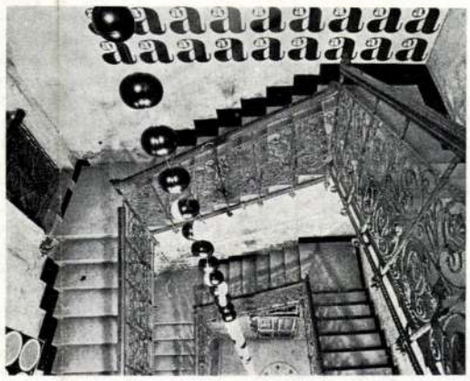

5

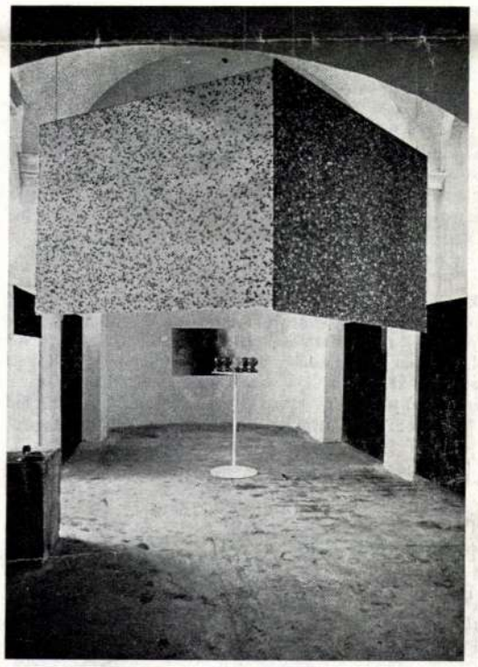

7

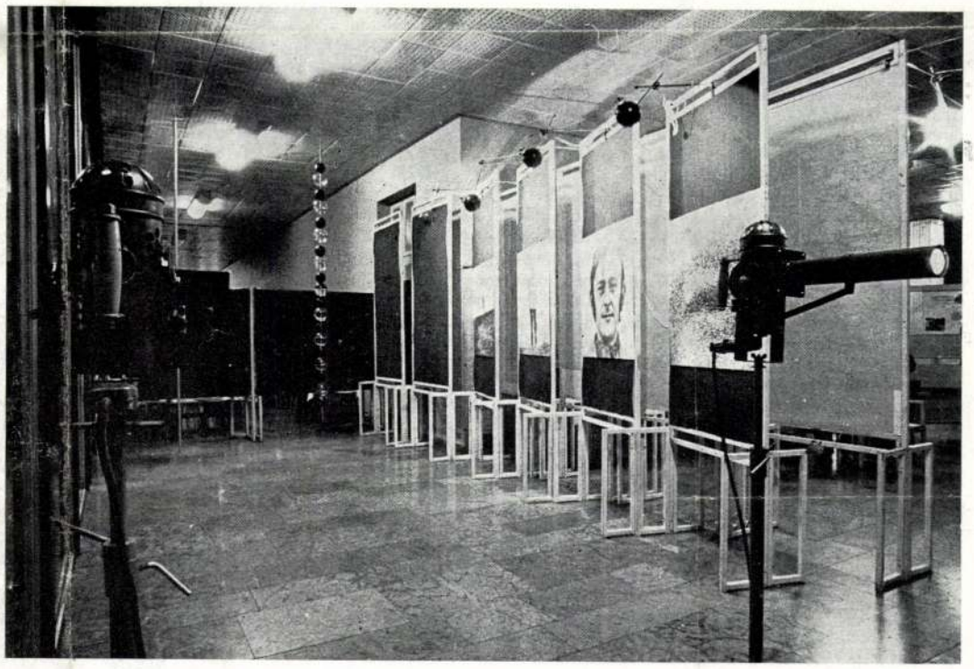

Három demonstratív térszervezésről

Csutoros Sándor szobrász, Haris László fotós és Molnár V. József grafikus a múlt évben a tér és a tárgyak kapcsolatát új megvilágításba helyező három közös demonstrációt szervezett. Az építészeti keret mindhárom esetben adott volt: egy IX. kerületi bérház lépcsőháza, a balatonboglári régi temetőkápolna és a Műegyetem E-épületének üvegfallal és egymáshoz lazán illeszkedő paravánokkal lehatárolt I. emeleti része. Az adottság egyik esetben sem jelentett esetlegességet, véletlen szituációt. Adottság és tudatos választás szerencsésen egybeestek, s ezzel az építészeti keret fokozott jelentőséget kapott. Nemcsak kerete, befogadója lett a tárgyak együttesének, hanem — azokhoz mintegy hozzánőve — szerves része is. A belső tér építészeti vonatkozásban nem csupán tervek, makettek bemutatására szolgálhat, akár demonstratív módon is példát mutathat a hatékony vagy gondolkodásra serkentő térszervezésre. Megoldható használati tárgyak nélkül is, látványos *environnement*-ra sincs szükség feltétlenül. Az utóbbi inkább kiállítótermet igényel, holott ilyen szándék egyik esetben sem merült fel.

Egy századelejei bérház lépcsőháza, egy nem funkcionáló kápolna vagy egy csupán „jelölt" tér mindenképpen a térszervezés szélsőséges terepe. A kiindulás mindhárom esetben a funkció megkérdőjelezése, illetve tagadása volt, elutasítása annak, amire a belső tér eredendően, a begyökerezett szokásból adódóan szolgált. A demonstráció ennek ellenére egységes és koncentrált feszültségű teret adott, amely az eredeti funkció jelentéskörét is magába szívta. Újjá értelmeződött a lépcsőház, a kápolna és a tág folyosórész; a funkció tagadása annak magasabb szintű igenlésével párosult.

Első esetben a mesterséges beavatkozás még csak a funkció megmerevedett fogalmát vette célba, a „lépcsőház" sematikus tudati képét módosította. A jelentéktelenné szürkült téri képzettel egy dinamikusabb térigényt állított szembe, s hasonló típusú mozgékony tér kialakítására kívánt ösztönözni. A tér fizikai lehatároltsága érintetlen maradt, de mint minden teret — szólt a figyelmeztetés — ezt is csak a benne mozgó ember aktív pszichikai jelenléte töltheti meg tartalommal, s ehhez volt szükség a lépcsőház „kiigazítására" (Szombathy Bálint). A műanyag gömbsor, a lépcsőházrészleteket közvetítő fotók és a betű-transzparensek egymásnak felelve s a lépcsőház kiragadott részleteivel „vitatkozva", azokat átértelmezve kísérték végig a felfelé haladót. A mozgás egyes fázisaihoz újabb és újabb tárgy kapcsolódott. Az új építési anyagokhoz és technikákhoz szokott dinamikus térigény egy ilyen lépcsőházbelsőt nyilván szűknek és mereven lehatároltnak érez, s ezen a funkció tudomásulvétele, sőt a környezet „kiigazítása" sem változtat. A demonstráció végső soron a zárt kubusteret is elutasította azzal, hogy a tér kinyitását, határainak felcldását legalább mint lehetőséget felvillantotta, mintha csak az élet természetes igényének akart volna hangot adni. A probléma egyelőre megoldatlan maradt.

A boglári demonstráció új helyzetet teremtett, bár elsősorban intermezzo volt. Nem funkció-kiigazítás történt, hanem funkciócsere. De a kápolna nem kiállítóteremmé alakult át, mint korábban; a profán demonstráció az embernek szólt, a vizualitás eszközeivel dolgozó emberért folyt. A néhány tárgy és pannó kiválasztása, megfelelő elhelyezése a tág teret feszültséggel töltötte meg. A feszültség nem időben, fokozatosan bomlott ki, a gyors áttekintés világossá tette az összefüggéseket. Középpontban a kör alakú fémlapra helyezett öt műanyag plasztika, öt azonos nagyságú anonim fej, a szentély falán 100-szoros nagyítású hüvelykujjrészlet-fotó, az ablakok alatt s velük átellenben a fényre feketével válaszoló vászonfelületek: a téri feszültség kapcsolódó és kisugárzó pontjai. Az ellentétes kapcsolódás a vörösben fluoreszkáló műanyag plasztikák és a fekete hüvelykujj-fénykép közt volt a legszembeszökőbb. Mindez a halottkultuszt a teremtő élet igenlésével cserélte fel, hivalkodó külsőség helyett mesterkéletlen egyszerűséggel. A demonstráció visszaállította az építészetileg egységes teret, s annak az eredetitől nem is messze eső funkciót adott, ha minőségileg más jellegűt is. A cselekvő vizuális gesztus nem dekoratív játékban élte ki magát, a formai megoldás a konstruktivitás szellemében fogant.

A műegyetemi bemutató ment a legmesszebbre. Itt a térbelső a kialakításhoz nem adhatott támpontot, az üvegfal viszont annál inkább. Benne testesült meg a zártság és nyitottság korábban kiaknázhatatlan egysége. Voltaképpen koncentrált gondolati együttest kaptunk, amelynek elemei korábban is megjelentek, de itt minőségileg más hangsúlyt, más jelentést kaptak. Ez a végsőkig összehangolt, már-már eszköztelen igénytelenség nemcsak az alapformákban, a vizuális elemekben rejlő sűrített erőt mutatta meg, hanem alkalmazásuk szélső határait is. Ami viszont lényeges: a demonstrációba bekapcsolt minden egyes tárgy aktív szerepet kapott, a lefelé és felfelé különböző magasságban vízzel töltött üveggömb-sor, az embert közelítő-kutató fényképsorozat, a fekete vásznon megjelenő s ezzel átellenben a külső térbe bocsátott fénykör forrásával, a két reflektorral együtt. Mintha csak az ember és a szolgálatára, a megismerésre rendelt gép párbeszéde folyt volna. A tér az impozáns üvegfal ellenére elvesztette szabályos, statikus jellegét, s a szemlélő a dinamikus tér eleven része lett. A demonstráció tisztán érvényesült, semmilyen külső funkció nem szólt bele, a tér lehatároltsága is a térszervezés folyamatába illeszkedett. Ebbe kapcsolódott a kifelé ható fény is, nyomatékosítva a belső és a külső tér szoros kapcsolódását.

A három demonstráció továbbgondolásra érdemes példát adott arra, hogyan lehet egy-egy teret konkrét építészeti beavatkozás nélkül vizuális eszközökkel, a térbeli erők átcsoportosításával átszervezni, oly módon kialakítani, hogy egységes és sűrített vizuális gondolati összefüggéseket közvetítsen.

Fényképek: Haris László

Mezei Ottó

Az 1973. évi milánói Triennale

A milánói Triennale fél évszázadnyi tevékenységre tekinthetett vissza, amikor 15. jubileumi „tárlatát" 1973. szeptember 20-án megnyitotta. A tizenöt kiállítás anyaga jelentős adalék a modern képzőművészetek, de főleg az építészet, valamint az iparművészet kibontakozásához. Az angol Arts and Crafts, a német Werkbund, a holland Stijl, a Bauhaus, a szovjet konstruktivisták mellett a milánói Triennale is jogosan tekinti magát a modern építészet és művészetek egyik élharcosának. Működése és befolyása az avantgarde hőskorától mai napig szinte folyamatos, s érdekességképpen rendezői a két világháború közötti kritikus években is igyekeztek „elvhűek" maradni. Az 1973. évi jubileumi Triennale-n, melyen — a felszabadulás óta először — Magyarország is részt vett, a visszapillantás állt a bemutató középpontjában.

A még Monza-ban rendezett 1923. évi első Triennale — az idei kiállítás történeti bemutatója szerint — még lényegileg a késői szecesszió hatása alatt állt, erről tanúskodnak bútorai, plakátjai. De már a következő, 1925. és 1927. évi rendezvények a tisztultabb építészet problémái felé fordultak. A második szakaszt az 1927—1940 között rendezett öt kiállítás jellemzi (a névből következő háromévés periódust nem tartották be pontosan). Az 1933. évi kiállítás alkalmára készült el Milánóban a Sforza kastély parkjában a mai napig használt kiállítási épület, s a Triennale székhelyét Monza-ból ide tette át. Ugyanakkor vette át a Triennale rendezésének irányítását Gio Ponti, aki a modern építészeti eszmék elterjesztését egyúttal a *Domus* hasábjain szorgalmazta. Az új épület kívülről a fasizmus által követelt neoklasszicizmus monumentalitását tükrözte, az épület részletei azonban csakúgy a modern építészet szellemét engedik átcsillogni, mint ahogy a harmincas években kiállított bútorok és az egyes rendezvények alkalmából a parkban felépített családi házak is a racionális építészet tiszta szellemét tárták a látogatók elé. A második világháború kényszerű szünete után az 1947. évi nyolcadik kiállítással kezdődik a Triennale történetében az a döntő harmadik szakasz, mely egymást követő négy kiállításon erőteljesen mutatott a merész modern alkotás irányába, s az építészet új példái mellett az ipari formatervezés legszebb mintaképeit tárta a közönség elé. 1951-ben az *ember és az építészet* kapcsolatának kérdéseivel foglalkoztak, az 1954. évi Triennale alkalmával rendezték meg az *ipari formatervezés első nemzetközi kongresszusát*, 1957-ben a *műemlékvédelem urbanisztikai kérdéseit* tárgyalták, s 1960-ban nagy visszhangot keltett az *iskolaépületek* problémáinak elemzése. A kiállítások közelmúlt utolsó periódusát 1960-tól a legújabb tárlatig az jellemzi, hogy — de lehet, hogy ez a megítélésem szubjektív — a Triennale az élharcos szerepköréből, a regisztráló tekintély műfajára váltható át. Ennek okát abban látom, hogy az építészet és az iparművészet széles körben értelmezett alkotótevékenysége örvendetesen felzárkózott az élharcos kiállítás szemléletéhez és eredményeihez, a kiállításon és az „életben" látható alkotások között a távolság csökkent. Az avantgarde szerepkör így fakult, halványult.

Valószínűleg ennek a körülménynek tudható be, hogy ezen a Triennale-n, a saját történeti múlt bemutatására szolgáló központi diorámán (melyen egy klasszikus szépségű szobor, egy választékos útburkolatra helyezett, élesen megvilágított motorkerékpár, valamint egy Citroen DS 19 személygépkocsi színpadi jelleggel voltak tálalva) és a nagy galérián, (melyen az említett négy periódus legjellegzetesebb alkotásai voltak képen és modellben bemutatva) kívül is még a *modern építészet történeti bemutatása* további teret kapott. Az építészeti kiállítás falitábla anyaga a racionális építészet hőskorának bemutatásával Adolf Loos-tól a Bauhaus-on és a szovjet konstruktivisták épületein át az 1930-as évek tevékenységéig (Erich Mendelsohn) emlékezett az építészetnek a hőskorára. A Triennale külön is megemlékezett a legutolsó rendezvény (1968) óta elhunyt három jeles építészről. Az első közülük Piero Bottoni (1903—1973), aki már az 1933. évi Triennale-n bemutatta Faludival (!) és Griffinivel közösen tervezett tengerparti üdülőjét, s akinek egyik fő műve az 1959-ben Milánóban épült INA-irodaház. A másik E. N. Rogers (1909—1969) ugyancsak olasz építész, akinek a „BBPR"-teamben tervezett milánói Torre Velasca irodaépületén — a brutalizmushoz sorolt, merész városképi megjelenésű és sok vitát kiváltott főművén — kívül 1938-ban épült, tiszta megfogalmazású napterápiás üdülőépületére is emlékeznünk kell. A harmadik Hans Schmidt (1893—1972) — legutóbb az NDK-ban tevékeny, az emigráció éveiben Svájcban élt — német építész (1962-ben a műemlékvédelmi kongresszus alkalmából Magyarországon is üdvözölhettük). Az ő életművéből a Triennale a berni könyvtárépületre (1927), a baseli sokgyermekes család házára (1928), valamint két baseli lakóházra (1929) emlékeztetett.

Ezen Triennale külön csemegéje — ugyancsak történeti anyag keretében — a *Mackintosh bútorok* bemutatója volt. A túlnyomórészt 1900 körül tervezett bútorok utánépített példányai, a bemutatott eredeti belsőépítészeti vázlatok és tervek, s néhány akvarell mély bepillantást engedett a zseniális skót művész puritán, szerkezethű, racionális felfogásába. Nem véletlen, hogy a Triennale ebből a korból Machintosh-t választotta ki, aki azokban az években, amikor a szecesszió „indavonal-vezérmotívuma" Európán tekerődzött végig, az akkori legújabb divattal merően ellentétes, de logikus felépítésű alkotásokkal ízléses, sőt divatos tudott lenni.

Elmélyült gondolatok most sem hiányoztak a Triennale aktuálisabb, kortárs művészeti szekcióiból sem. A skandináv országok közösen berendezett termét a gyermekeknek szentelték, több jusot kívánva nekik a világból. Az emberiség 30%-a gyermek és fiatal, s az ember életidejének szinte 30%-a a gyermekkor. Mégsem jut a világból 30% „hely" ennek a korosztálynak. Ha ezen az emberiség változtatna, s a világ 30%-át a gyermekeknek nemesen rendezné be, az egész társadalom látná hasznát. A japán kiállítás az emberiség előretörekvését létrákkal szimbolizálta, s az ily puritánul berendezett teremben megfelelő zenekísérettel és elmélkedő feliratokkal sajátos miliőt teremtett. A különleges használati tárgyakkal — főként kertben használható bútorszerűségekkel — teletűzdelt nagyszabású olasz teremben a korszerű közlekedésrend megteremtésének szükségességére utaló több, képes vetítés volt tartalmában elgondolkodtató és előadásában megnyerő. Érdekes, hogy a kiindulást itt is az avantgarde építészek — Sant' Elia és Tony Garnier — elképzelései képezték. A konklúzió arra utalt, hogy hatásos közlekedési rendet csak átfogó, regionális rendezéssel, erélyes és nagyszabású hatósági intézkedésekkel lehet elérni. Ugyancsak az olasz kiállítás részét képezte az a bemutató, mely az eszményi városrendezést és a valóságos hibákat éles kontrasztba helyezte egymással (attól függően, hogy a látogató a kék vagy a piros üveglapon át nézett a tablóra, s így az egyik vagy a másik képet, a jót vagy a rosszat kiszűrte). A közönség is aktívan bekapcsolódhatott meglátásaival, javaslataival az olasz tartományok városfejlesztési, közlekedési, műemlékvédelmi, regionális és egyéb építési problémáinak megoldásába, a televízióképernyőn eléjük tárt témákhoz hangszalagra mondhatta véleményét. A Triennale rendezősége ezzel a módszerrel mintegy szélesebb társadalmi alapra kívánta helyezni a hatáskörébe sorolt problémákat: míg korábban elsősorban a művészekhez szólt, most a nagyközönséghez is fordult. Kísérleti lépése ez annak a gondolatnak, hogy ezt az időszakos kiállítási szervezetet egy *interdiszciplinális kutatás központjává* alakítsák át, mely az *urbanisztika és a művészet kapcsolatának* témakörében a jövőben is hallatni kívánja szavát.

A racionális építészet kezdetének feleleventésével kapcsolatban már említett építészeti kiállítás folytatásaként építészeti tervek is szerepeltek ezen a Triennale-n, mégpedig két témára bontva. Az első részben néhány európai nagyváros (Berlin, Róma, Barcelona, Trieszt, Velence, Stuttgart, Zürich és Nápoly) rendezési tervét láthatta a látogató, a másik részben építészeti

[illegible] fogadott el. Azt hiszem, e téren a Triennale nehezebben tudott bemutatójával a nézőhöz férkőzni, mint ahogy azt ma akár egy következetesen szerkesztett jó folyóirat teheti.

Az ipari formatervezés kínálatának sokaságát a tárlat vetítve tálalta a látogató elé, a különféle nemzetek filmbemutatóin a közönség valóban tág lehetőségekről értesülhetett, ha volt ideje és türelme a megfelelő filmeket kiválogatni és végignézni. „Kézzelfoghatóbb", ízléses tálalásban élvezhette mindenki az egyedi formálású kézművesség exkluzív eleganciájú tárgyait, az ötvösművesség, az üvegművesség stb. remekműveit. A cél itt éppen az lehetett, hogy a modern társadalomban is eleven különbséget az egyedi iparművészeti tárgy- és a tömegtermelésre szánt tárgy formálása között kihangsúlyozzák.

Meg kell még emlékeznünk a három dán művész, Arne Jacobsen, Henning Koppel és Erik Magnussen életművének bemutatására szolgáló dán kiállításról és a jugoszlávok ízléses lakásberendezés-bemutatójáról, melynek egységes jellegű és azonos szerkezeti elemekből felépített bútorrendszere egy egész termet töltött meg. A román teremben ízlésesen formált, fából készített dísztárgyak, textilek, dekoratív és játékos jelentésű szőrmealakzatok váltották egymást, az ausztráliai bemutató középpontjában Utzon sidneyi Operaházának makettje állt. Ugyancsak az ausztráliai kiállításhoz tartozott egy említésre méltó, tetszetős hangszóró — inkább hangrúdnak nevezhetnénk — , az ipari formaalakítás valóban korszerű tárgya.

A kiállítási épületen kívül, a parkban

1

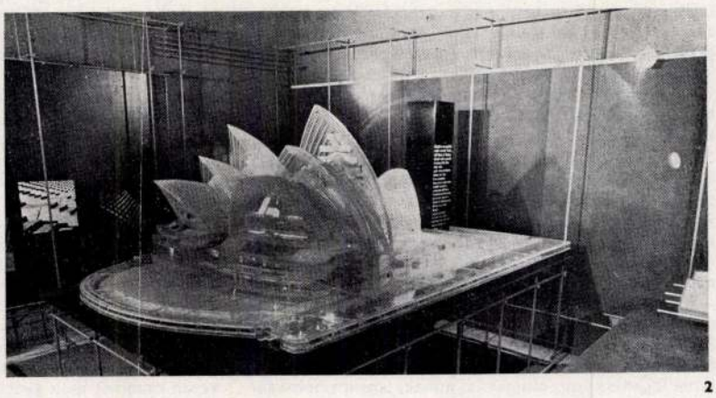

2

1. Részlet a magyar kiállításról

2. Utzon sidneyi Operaház makettje

DOROTTYA GALÉRIA

BUDAPEST V. DOROTTYA U. 8. TELEFON: 118-3899
NYITVA: NAPONTA 10-18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10-14 ÓRÁIG, VASÁRNAP ZÁRVA
OPEN: 10 A.M.-6 P.M. EVERY DAY, 10 A.M.-14 P.M. ON SATURDAY CLOSED ON SUNDAY
A belépés díjtalan / Entrance is free

CSUTOROS SÁNDOR (1942–1989) EMLÉKKIÁLLÍTÁS
IN MEMORY OF SÁNDOR CSUTOROS (1942–1989)

1994. december 15 – 31. / December 15 – 31, 1994

Csutoros Sándor a magyarországi avantgárd művészet jelentős alakja. Ez év elején gyűjteményes kiállítása volt a Vigadó Galériában. Jelen kiállítással halálának 5. évfordulójára emlékezünk.

An important personality of Hungarian avantgarde art, Sándor Csutoros's works were shown early this year at the Vigado Gallery. This exhibition is to commemorate the 5th anniversary of his death.

Megnyitó: 1994. december 15-én, csütörtökön 18 órakor / Opening: 6 p.m. Thursday, December 15, 1994
Megnyitja: Csáji Attila festőművész / Opened by: Attila Csáji, painter

MŰCSARNOK / PALACE OF ART

1146 BUDAPEST, DÓZSA GYÖRGY ÚT 37.

TELEFON: 122-9425, 122-9041

FAX: 122-3235

1994/95
TÉL
WINTER

A budapesti Műcsarnok minden közeli és távoli barátjának szép Karácsonyt, boldog Új Évet és kellemes Farsangot kíván!

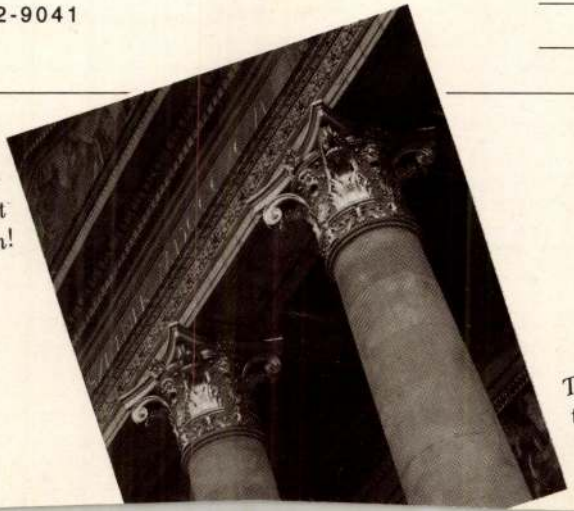

The Palace of Art staff wish all their close and distant friends a merry Christmas, a happy New Year and pleasant Carnival time.

CSUTORÁS Sándor

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991

50, 52, 53, 56, 66, 67, 69, 70, 73, 76, 79, 81

TANULMÁNYOK

Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM

Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

Csutoros Sándor

Család festett fa 160×30

Szivenon Budapest 1969

Csutoros Sándor

1. Embrio repr. bronz 26 x 12
2. 3 kis forma 18 x 18 fa
3. Torzó ólom-lószőr 26 x 20

Szürenon Budapest 1969

CSUTOROS Sándor

Csutoros Sándor, Lenti, Mův. Kép, 1985.
[k.n] [r.n.], 1985 [6] p. ill

CSUTOROS SANDOR, szobrasz

A Pécsi Modern Magyar Képtar gyüjtemények vétele, vagy ajandékozás révén gazdagodik, ill. esetenként vasarlások utjan gyarapszik. 1969-től 1973-ig. kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Szobrok: 120. sz.-CSUTOROS SANDOR: "GOMBORNAMENTIKA", c. muve. bronz 53. cm.-Ltsz: 71.352.-XX. tabla.-300.old.-rekete repr.

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve. XVII-XVIII.-
1972-73. Pécs, 1975.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

AUG 19

Csutoros Sándor

1021

M

Műterem

Csutoros Sándornál

Huszonegyes éves korában — 1964-ben rendezték első kiállítását. A szobrász azóta is rendszeresen publikál. Még két önálló kollekciót mutatott be azóta, továbbá — megszámoltam — hét ízben szerepelt. Jelenleg nyolc kisbronzát állítják ki Gdanskban, egy, fiatalok műveiből rendezett tárlaton. A tárlat vándorkiállítás: állomásai Poznan, Lodz, Gdansk, Szczecin. A poznani ősbemutatóra a lengyel fél meghívta Csutorost, hét hétre vendégül látta.

— Nem voltak sima tanulóévei.

— Érettségi után igen jó kilátásaim voltak, hogy felvesznek a debreceni egyetemre — ez volt szüleim kívánsága is —, de én mindenáron szobrász akartam lenni. Gyerekkoromban is faragtam; kis görög figurákat próbáltam lemásolni fában. Még az egyetemi felvételi vizsgák előtt felszöktem Budapestre. Beálltam faipari tanulónak egy újpesti kátéeszbe. Utána a Szépművészeti Múzeum szobor-restaurátor műhelyébe kerültem, ott dolgoztam majdnem három évig. Akkoriban restauráltuk a középkori, szepességi oltárszobrokat. Szép jövőt jósoltak nekem a múzeumban, de — minden különösebb ok nélkül — otthagytam a múzeumot és elmentem a földalatti Deák téri munkahelyére keszonmunkásnak.

— Action gratuite?

— Olyasféle. Fanatikus állapotban dolgoztam, amíg megtanultam a mesterséget. Gátolt is ez, mert a könnyebb másolás helyett már a saját kompozícióimat akartam kivitelezni. Az első komplett szobromat még a Szépművészetiben faragtam, bazaltból. *Anya gyermekével.* Fényképét közölte az ÉS annak idején. Aztán tovább haladtam, fölfedeztem, mi is az a plasztikai formálás. Elsősorban a gótikus építkezést figyeltem, a gótika épületdíszeit. (Közben kitanultam a díszítő szobrászatot is.) Ornamentális igénnyel faragtam a szobraimat, de a motívum mindig az emberi alakot, az aktot sejtette. Úgy is nevezhetném azt a — hosszú és lezárt — korszakomat, hogy *az emberi ornamentika* ciklusa.

— A díszítő szobrászat után a *mátrafüredi* erdészet műhelyében volt módom dolgozni, fejlesztettem technikai ismereteimet. Mert addig csak a fa természetét ismertem. Az ottani szakmunkások szíves segítségével megtanultam a fémművességet is. Azóta vannak bronz szobraim és fém applikációim.

— Az első szobra — amelyet láttam egy kiállításon — a Kopjafa.

— Apám meghalt. Sírfát akartam neki csinálni. Ez a szobor csak a vázlata. A síremléket — fel is állítom majd a *Debreceni Köztemetőben* — bronzból, ólomból, kőből és lószőrből kombinálom. A közönséges utcaköveket is felhasználom. A bronzkockákat az utcakövekről vett negatívokból öntöm.

— Jó ideig tanulmányoztam a *csengersimai, szatmári, szabolcsi, bihari* kopjafákat. Ezt a csónak formájú hajtást én adtam szobromnak. Az eredeti kopjafa egyenes, csak felül görnyed előre. Tömbszerű, nincs megmozgatva. Az enyém azonban plasztikailag megmozdul, elfordul. A valódi síremlék puritán lesz. Tisztább, mint vázlatom. Ez még túl sok irodalmi asszociációt hordoz.

— Itt látom ezeket az előkészített fagolyókat a kosárban. Meg a tervrajzokat.

— Ötféle méretben és négyféle anyagból — fa, bronz, alumínium és lószőr —, fűzöm egymás mellé a golyókat, ahogy a számoló gépeken vannak, csak függőlegesen. A fagolyókat festem is. A fekete kicsinyít, a fehéres alumínium nagyít. A bronzos szín — a bronz — az alumínium után következik a skálán. Bár az anyagnak másodlagos tulajdonsága a színe, én úgy használom, a színeket, mint *szobrászati* eszközt. *Mint egy vésőt.* A színnel — ezzel a másodlagos jelleggel — akarom a formákat kisebbé, nagyobbá, hangsúlyossá, vagy hangsúlytalanná tenni. *Külön válik a szobrászati tömeg, külön a valós tömeg. Mert a szobrászat törvényei mások, mint a fizikáé.*

— Ez már didaktikai tétel.

— Mert én az alapfogalmakat szeretném megmagyarázni — szavakkal is, *de a munkámmal is* — a művészet iránt érdeklődőknek, művésznövendékeknek, tanítványaimnak. Mindegy, hogy az egyik tudatosan, a másik féltudatosan, a harmadik akár öntudatlanul fogja fel, amit mondani akarok. Az *angyalföldi „barkács kör"* vezetője vagyok. A József Attila művelődési házban. Itt képzőművészek és munkások együtt dolgoznak. A művészek megtanulják a technikát: hegeszteni, polírozni, vagy a fadarab alakításának a szakmai fogásait. A munkások pedig esztétikai normákat kapnak. Hogyan csináljanak maguknak egy fém asztalkát, polcot, vagy egy térelválasztó rácsot.

Markáns képviselője a merészebb fiatal szobrászoknak Csutoros. Művészete fejlődésben, változásban van, ám ez minden fiatal — sőt minden művész? — kötelessége, gondolom. Sommás figurái alapján a klasszikus szürrealizmushoz kapcsolhatjuk plasztikáját. Ez is kitűnik világos építkezésével, líráját rejtő kemény tartásával a formálásban. Csutoros Sándor ritka tulajdonsága, hogy kivételes anyagismeretét, művességét — hideg fejjel szinte észrevétlen eszközzé tudja fegyelmezni mondanivalója kedvéért.

Frank János

E K

Keserű Ilona: Tárgy

Hárman

félelemre./ Csak csend a csend." Visszacseng máig érvényesen a költői program: mit érdekelne engem a költészet maga? Ha a szerkesztés szigorúbban bánt volna a gyengébb, másodlagos élményből született versekkel, ha jobban tartotta volna magát ehhez a programhoz, a kötet gazdagabb, egységesebb lehetne.

Ladik Katalin verseit tavaly adta ki az újvidéki Fórum. Furcsa, fegyelmezetlen, gáttalan versek, örvényeikben, hullámaikon sok foszlány, törmelék és tölteléк között szép sorok, szép részletek hányódnak. Ilyenek: „Testem cseresznyék temetője./ Azt hiszem fává sötétülök." Ilyenek között: „jázm/ infehér szemgolyóért sírtam, amik/ or egy néger feldobta a szemét az/ autóbuszban, és vártam, hogy a má/ sikat is feldobja, vagyunk még nè/hányan fehér négerek megoldatlan/ ul heverünk. macedóniában. denver/ ben. az állatkertben. tovább." Míg végül a halandzsa elnyeli a költészetet. Kár, mert Ladik Katalin elég tehetségesnek látszik ahhoz, hogy fordítva is történhessen.

Hajdú Zoltán könyvét az idén adták ki, és már az idén el is jutott a könyvheti pultokra. Jótollú versíró, formavilágát — úgy tűnik — Aranytól örökölte, s ha nem bánik is úgy vele, mint az „öreg mester", nem is használja szégyenszemre. Érdekesen kísérletezik a következetesen alkalmazott kancsalrímmel. A Toldi felező tizenkettesét például így rímelteti: „Dobom a tőrhegyes rikoltást a havas/ fölé madaramnak: legyen ő a heves/ nap tüze csillagnyi aprócskán ki rebben/ de virágot nyílik valamennyi rabban/ de éneket csendít forró mély-színkéken/ mintha pásztortűz ég őszi éjszakákon..."

Hárman — három világ.
És ki tudja még hány van?

Varjas Endre

---

egy elég feszesre fogott szabadverssel, amelynek éppen szabadabb lehetőségeivel csak annyira él, amennyire a mondanivaló fontossága és erejének kifejtése megköveteli? Egyébként pedig nem éppen finnyás, inkább eklektikus a költői eszközök megválogatásában — részben innen származik feltűnő eredetisége. Versnyelvében ugyan kerüli a kirívó, a modoros szavakat, fordulatokat, de *Hérosztratoszát* fiktív népiességű, vaskos szavakkal kezdi, a Hamlet elkallódott monológjának nyelve Arany Shakespeare-jéhez idomul. Még azoktól a hamar megérthető és megjegyezhető, gnómszerű megfogalmazásoktól sem riad vissza, melyeket újabban — tudjisten, miért, [illegible] retorik[illegible]

tását meghatványozza az utolsó szakasz képeinek — „a klozettkefebajuszok a répabunkó orr tövében, a képernyőn úszó lepényhal-arcok és elvitorlázó fülek" — váratlan és látszólag összefüggéstelen durva groteszksége, mely az ironizáltan túlérzékeny búcsúzást alattomosan összekapcsolja a legújabbkori történelem gyógyíthatatlan traumáival.

De vannak e versalkimiának még rejtettebb remeklései is. Kálnoky művészetére — ha érdekel bennünket — oda kell figyelni, mert ez az előkelő versmágia sohasem látványos vagy kérkedő. Azt meg szinte fölösleges is hozzátenni, hogy ehhez az előkelőséghez hozzátartozik a tömörség — ebben a költészetben minden gazdaságos és célirányos. E cél nagyon személyes, mondhatnám terápikus: helyreállítani, legalább szellemileg, a szétzüllött egészséget. És a terápia eszközei: az a gyógyító pesszimizmus, amely megtanít a szembenézés bátorságára, és az a költői szépség, amely tovább tudja sugározni ezt a bátorságot.

Ha úgy tetszik tehát, Kálnoky lírája is megfelel annak az éluard-i és lautreamont-i ars poeticának, amely szerint „a költészet célja a gyakorlati igazság". Legtöbben ugyan hajlamosak rá, hogy ezt a gyakorlati igazságot kizárólag a közügyekre vonatkoztassák. De az én számomra aligha van közelibb közügy a halálnál, betegségnél, pontosabban annál a módnál, ahogy a pusztulás gondolatát el tudjuk viselni. És aki Kálnoky költészetét megismerni és befogadni képes, az jó erőt meríthet belőle ahhoz a meddő harchoz (ez is az ő szava), mely „föl nem adható s meg nem nyerhető". Nem utolsó sorban ezért a belőle sugárzó, közvetett egészségért és bátorító erőért hiszem, hogy a *Lángok árnyékában* a kivételes, nagy verskötetek közül való.

(27. old.)

Csutoros Sándor

nohránnűrén

Repro.: Lenti szarvas
tölgy + 4 pad 430 × 100 × 100 cm
1986

Vevés Lujza
ciNe

Művészet
89/5

CSUTORÁS Sándor

Szegő György: 1956/301 : Emlékezés és művészet.
= Országépitő, I.évf.1.sz.1990.

39 .p.

Az 1956-os emlékmü pályázaton szereplő tervről

174/6
A Magyar Tudományos Akadémia első évszázada. Az alapitás századik évfordulója alkalmából tartott ünnepi beszéd és előadások. (1 köt.) Bp. 1926-1928, (Franklin ny.) 459 p. 24 cm.
Egységár: 150.-Ft

175/73
Magyarságtudomány és nemzetnevelés. Irták.: Balogh Béla, Bárczi Géza stb. Debrecen, 1944, Debreceni Könyvek Kiadása. 222 p. 23 cm.

/Debreceni Könyvek nevelés sor. 3./

Egységár: 60.-Ft

176/88
Magvető. A magyar irodalom élő könyve. Összegyüjtötte Móricz Zsigmond. Bp. 1940, Kelet Népe. 320 p. 16 cm.

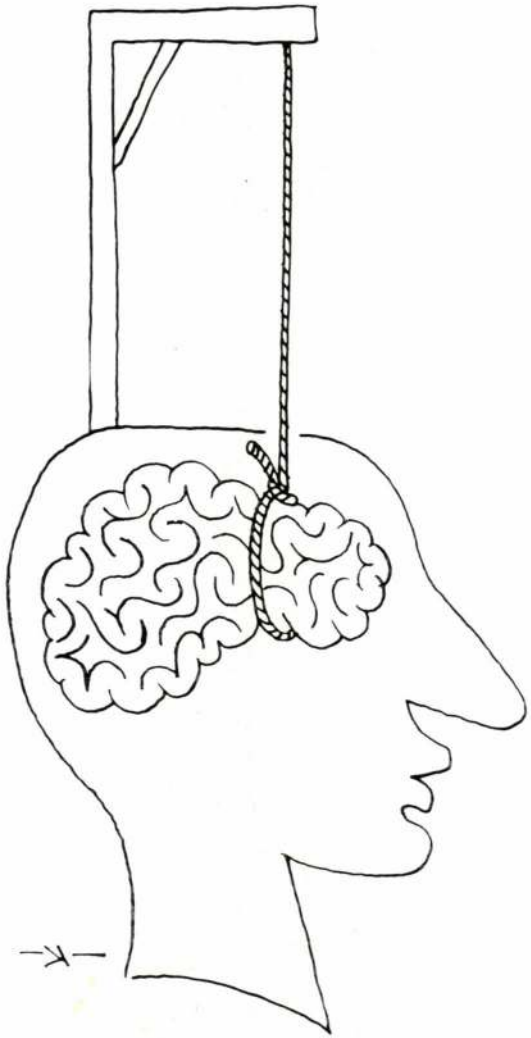

MEGHÍVÓ

A Magyar Köztársaság Művészeti Alapja és a Vigadó Galéria

tisztelettel meghívja Önt

Csutoros Sándor

szobrászművész

emlékkiállításának megnyitójára

1992. január 31-én 17 órára
a Vigadó Galériába
(Budapest V., Vigadó tér 2.)

A kiállítást megnyitja: Csáji Attila és Frank János

Megtekinthető: 1992. január 31-től
február 16-ig
hétfő kivételével naponta 10—18 óráig.

CSUTOROS Sándor

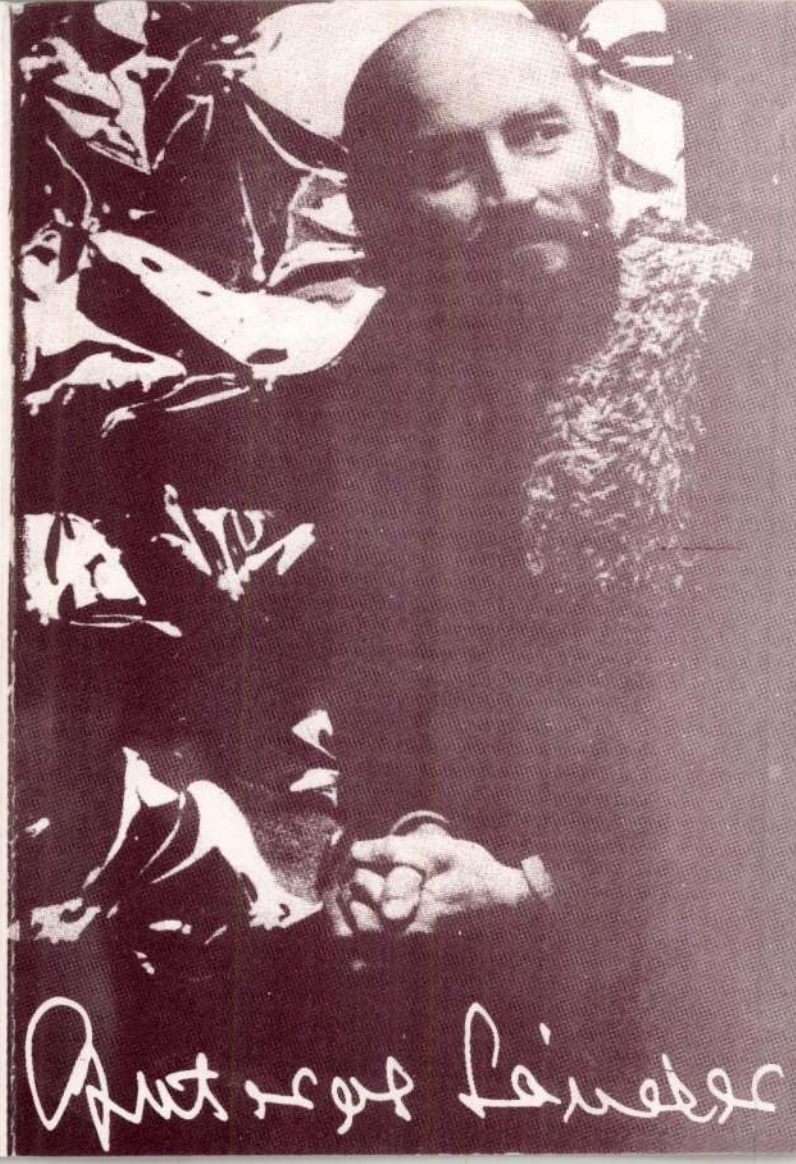

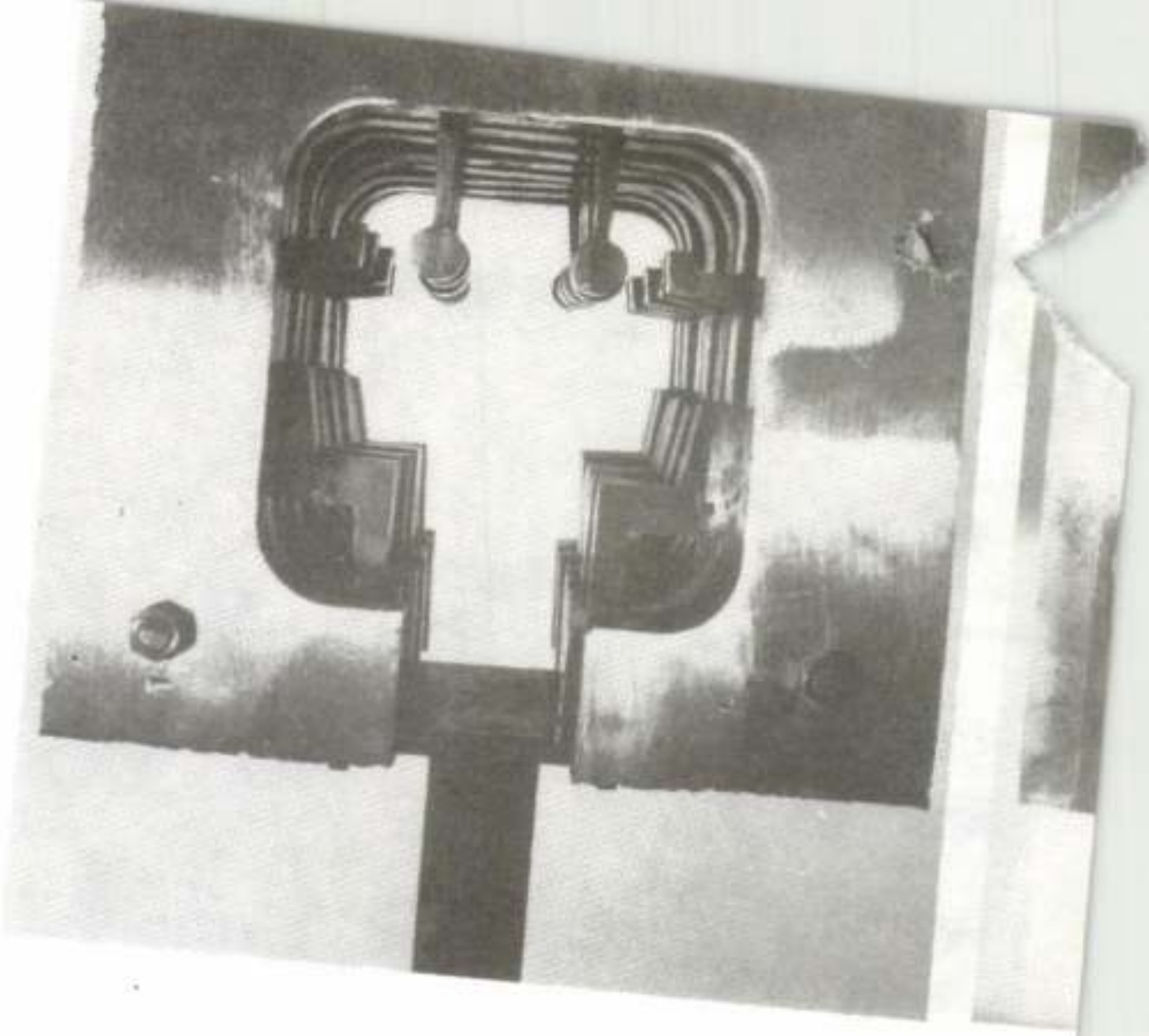

8. Csutoros Sándor: Függő forma I–III., 1966. (kiállítás: nan, 1970)

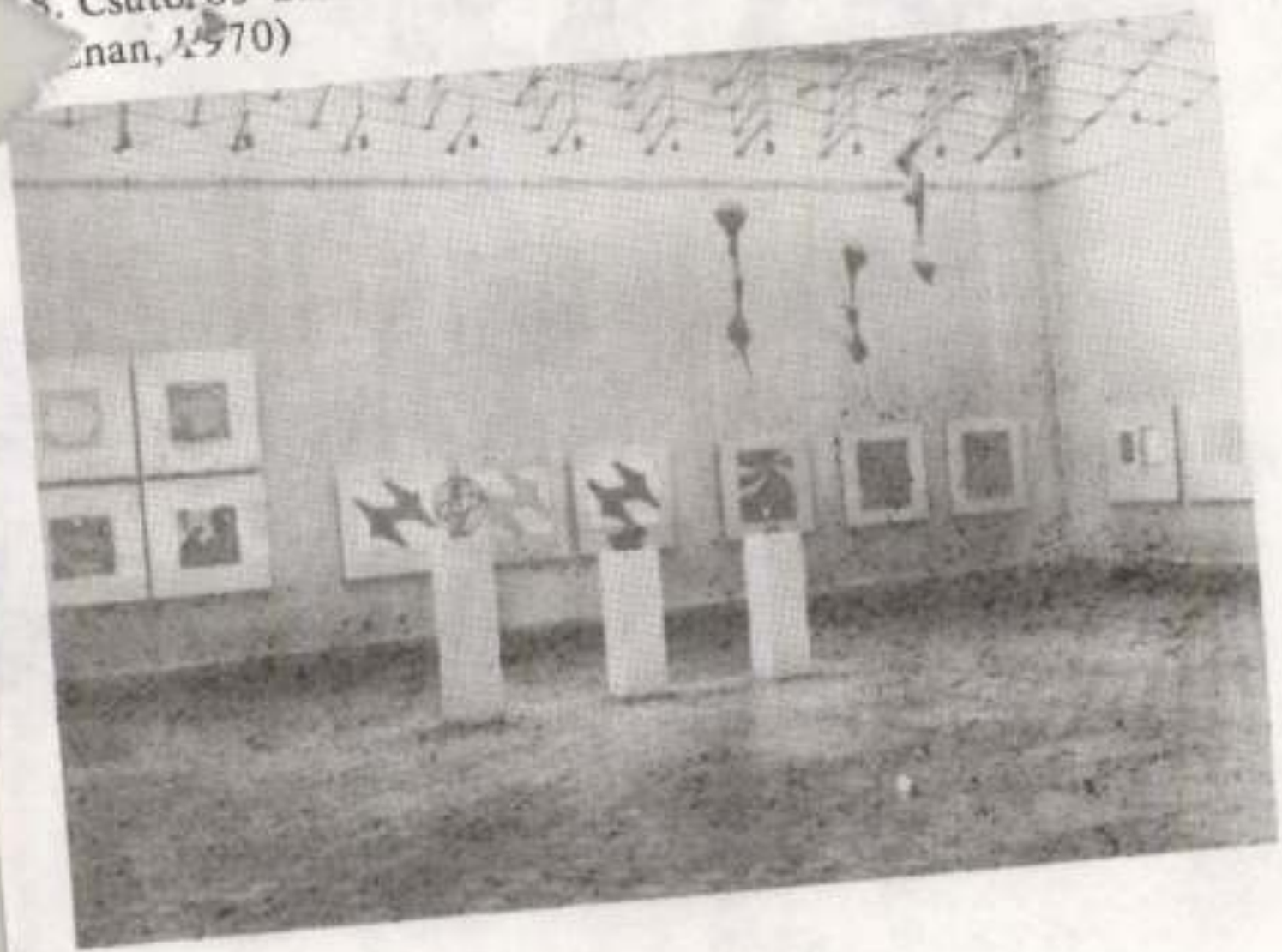

Haraszty géplakatos volt, majd ipari tanulókat oktatott ugyanerre a szakmára. Járt Laborcz Ferenchez hat éven át a Dési Huber-körbe, ahol megtanult fejet mintázni, sőt aktot is, de erre semmi szüksége sem volt. „Az én igazi birodalmam: a gépek. Ha tehát én a művészet terén szeretnék a meglevőhöz hozzátenni valamit, akkor bolond lennék, ha nem éppen azt csinálnám, amihez a legjobban értek. Gépet tudok a legjobban csinálni."[39] A hatvanas évek nikkelezett fémkonstrukciói, színesen villogó gépcsodái és elegánsan nagyvonalú, színes jel-plasztikái között kijózanítóan hatnak Haraszty praktikus szempontjai: „Nem azért festem be a vasat, hogy szép legyen, hanem, hogy ne rozsdásodjék."[40] Első mobiljai a *Kabócák* és *Libikókák* még tényleg a játékokhoz állnak közel, szeliemes, mozgó konstrukciók, a haszontalan dolgok értelméről szólnak. Bár később is folytatta az ilyen típusú mobilokat, az igazi művek már az értelmesnek vélt dolgok haszontalanságát tárják elénk. 1970-től, a *Fügemagozó*tól kezdődnek azok a szobrok, amelyeket konceptuális objekteknek nevez, és amelyek működésük során nem termékeket gyártanak, hanem a „beléjük táplált gondolatokat őrlik".[41] Haraszty művészetét nehezen köthetnénk a kinetika valamelyik fázisához – Caldertől Schöfferen át Tinguely-ig – bár csinált mindenféle mozgó szobrot. Szellemiségükben még leginkább Paolozzi nem mozgó, korai munkáival rokonok, az álszerszámgépekkel és meddő elektronikus számítógépekkel. Haraszty zörgő-mozgó szerkezeteinek, de főleg iróniájának nagyon is hazai gyökerei vannak, – ez lesz nyilvánvaló majd a 70-es évek műveiben (*Mint a madár*, 1972, *Eredménykijelző automata*, 1974, *Eltájoló*, 1976).

Mind Jovánovics, mind Haraszty művészi útját meglehetősen személyesnek kell tekintenünk, már indulásuktól fogva is. **Csiky Tibor** szobrászata azonban már besorolható valamilyen egyetemes irányzatba, vannak megtanulható normái és átadható módszerei. A hatvanas években persze ez még nem volt sejthető. Fizika-matematika szakos volt, majd magyar-történelem szakra ment át, 16 éven át tanított. Kedvtelésből kezdett szobrászkodni, művészeti tanulmányokat nem folytatott. Kezdettől absztrakt szobrokat csinált, amelyek a hatvanas évek közepétől lépnek ki a dilettantizmus köréből. Ebben nagy szerepe van annak a szellemi körnek, amelybe Csiky belekerült (Molnár Sándor zuglói köre), és a Korniss Dezsővel, Mezei Árpáddal, Veszelszky Bélával kötött barátságnak (1964-től). Ehhez járultak természettudományos és filozófiai tanulmányai, melyekkel összefüggésbe tudta hozni művészi ambícióit. A hatvanas évek második felében készített *Struktúrái*t (mozgás-hullám-térstruktúrák) a kvantumtérelmélet inspirálta. Ezek a fadomborművek bizonyos elemi részecske mozgások leképezései. Művészettörténetileg pedig absztrakt művek, akárcsak az *Organikus struktúrák*. Leginkább a francia absztrakt festészethez és szobrászathoz állnak közel. Tehát nem kompozicionális értelemben struktúrák, ahogy ezt majd a hetvenes évek művészete kialakítja, mégis újító jelentőségűek, mert a nyitott kompozíció felé vezetnek. Különösen szembetűnő ez akkor, ha a korszak épületplasztikáival, a keretbe foglalt kis jelenetekkel vetjük össze őket. Csiky magát a domborművet, a lehatárolt felületet értelmezi másként, mint a magyar szobrászat. 1969-től polírozott bronzból is kivitelezi a műveit (*Mozgás* I–II.), amelyek fényjátéka, a tükröző felületek színessége új elemmel gazdagítja a plasztikai hatásokat. Csiky a 70-es években egy rövid konceptuális periódus után (1973), amelyben az „objektív valóság struktúráit" kereste meg, a minimal arthoz köthető műveket csinált. Jelentős tanítványi kört alakított ki, a magyar szobrászatban van Csiky-iskola. Művészetének az avantgarde konstruktivista hagyományaival van szellemében a legtöbb kapcsolata, amennyiben a formák és anyagok egzaktságával az „egyetlen igazság"-ot, magát a törvényt akarta kifejezni. Erre inspirálta természettudományos érdeklődése, de „gyakorló moralista"[42] mivolta is. Ez utóbbi értelemben Csiky lett a legközvetlenebb folytatója a kassáki tradíciónak, a magyar avantgarde utópikus etikai világképének.

Csutoros Sándor, de még inkább Gulyás Gyula a hatvanas években még épp hogy jelentkeztek. Mindketten az amatőrmozgalomból indultak. Csutoros szobrász-restaurátor volt a Szépművészeti Múzeumban. Első szobrai archaizáló figurák, bazaltból faragva, majd faszobrokat készített. Ezeken már erősen stilizálta az emberalakot, kicsit az idolokra vagy Hans Arp szobraira emlékeztetően. Ehhez járult rövidesen a népművészet, a Szamos- és tiszaháti temetők kopjafáinak hatása, és a paraszti tárgykultúra anyagai (kötél, lószőr stb.). Az asszociációk és a tárgyra utaló elemek fokozatos kiküszöbölésével egy olyan non-figuratív szobrászathoz jutott el, amely a tömegek és formák viszonyát fejezi ki. „Az új plasztika a tiszta szobrászi elemek egymáshoz és a fényhez való viszonyuk, téri vonatkozásuk megszervezése. Telt-üres, gömbölyű-szögletes, tompa-éles, kicsi-nagy, emelt-mélyesztett formák közötti kapcsolatok ... a szobor és a külső világ között nincs közvetlen kapcsolat. Nem egyazon rendszerhez tartoznak. A szobor ... egy belső rendteremtés vizuális élményét – szabadság élményt ad." – írta 1968-ban[43]. A különféle anyagok hatását ő is kipróbálta, ugyanazokat a formákat fából és polírozott bronzból is megcsinálta. A legjobbak a függesztett plasztikák, amelyek nem annyira a formák rendjével, mint inkább magával a függesztés tényével hoztak új szempontot a magyar szobrászatba (*Függő formák*, I–III., 1966; *Rézcsöngő*, 1968, *Gömbornamentika* 1971.) Csutoros a hetvenes években is sok mindent csinált térszervezési kísérletektől – színpadi díszletekig. A konceptuális környezet-alakítás éppúgy foglalkoztatta, mint a filmszerep (Bódy Gábor Amerikai Anzix-ában alakította a főhőst vitathatatlan hitelességgel), míg a 80-as években ismét a népművészethez tért vissza, de már egy mágikus jelentésrendszer kialakításának reményében.

Gulyás Gyula a generáció legfitalabbja. Autodidakta, aki több mint egy évtizeden át dolgozott Vilt Tibor mellett. Viszonylag hamar megtalálta azt az elemi geometriai formát – a kockát –, amely mint plasztikai és konceptuális alapegység, hosszú időre frappáns kifejezőeszköz lett számára. A történelem is besegített neki, hiszen a 68-as diákmozgalmak az „utcakő"-nek ismét megadták azt az aktuális politikai jelentést, amellyel ez a tárgy kiválhatott a „nagy szimbólumok" poros kelléktárából. Gulyás legjobb művei a 70-es évek első felében készült „utcakövek". Ezeket mutatta be 1974-ben a Petőfi Irodalmi Múzeumban Vilt Tiborral közösen rendezett kiállításán, amellyel mintegy belépett a hazai avantgarde szobrászatba. Az évtized második felében a minimal art, illetve a strukturális törekvések felé közeledett, de több művében megmaradt a konceptuális-ironikus utalás. Ez azonban már a 70-es évek művészetéhez tartozik. 1969–70-ben Gulyás még teljesen kezdő, aki azzal kelt feltűnést, hogy talapzatra állít egy egyszerű térgeometriai formát, egy kockát. És ez akkor Magyarországon merész tett volt.

Pauer Gyula azonban ennél még merészebb volt, ő ugyanis egy „pszeudo"-kockát állított ki. Pauer díszítő szobrászatot tanult. A hatvanas évek közepén még Giacometti hatását mutató figurákat csinált, majd absztrakt szobrokat (*Reláció, Szobor*), amelyek bordákra, csontokra emlékeztettek. Részt vett a bonyhádi művésztelepen, és csinált plasztikát használt lavórokból is. Igazi műve azonban a „pszeudo"-gondolat bevezetése a művészetbe, melynek jelentősége művészetfilozófiai. „A *Pszeudo* szobor plasztika, amely önmagát mint manipulált plasztikát mutatja be, és ezzel a manipulált egzisztencia létét bizonyítja." – írja az 1970-ben rendezett Pszeudo-kiállítás manifesztumában.[44] A „pszeudo" nagy síkon (fal), illetve testeken megjelenő felület, amely ellentmond az adott tárgy minden valóságos meghatározójának. Szorosan vett plasztikai jelentősége az, hogy a szobrászat két alapvető lehetőségét, a tapintáson alapuló haptikus és a látáson alapuló optikai tapasztalatot egyesíti és egyben össze is zavarja, meg is semmisíti. A pszeudo-plasztika azonban ezen jóval túl is lép, hiszen „önmagát leplezi le, mint hamis képet", „az igen és a nem dialektikus egységében önmagán túl a világba mutat, de vissza is tér önmagába".[45] A hamisnak és az erede-

CSUTOROS Sándor

14.

Mezei Ottó: Az Anyag és forma a képzőművészetben című kiállítás koncepciója

A kiállítás a TIT célkitűzésével és programjával egybevágó sorozat első részének tekintendő. A következő kiállítás, illetve előadás az építőművészet és a zene vonatkozásában vetné fel az anyag és forma összefüggéseit. A képzőművészet területén ezek az összefüggések konkrétabban, kézzelfoghatóbban jelentkeznek, mint az építészetben vagy a zenében, ez indokolja a sorozat indítását ezzel a kiállítással. A kiállítás egyben kísérleti jellegű is: a művészek nemcsak a képzőművészeti alkotásnak kijáró igénnyel tárják műveiket az érdeklődő közönség elé, hanem a tudományos analógiák felfedezésére való ösztönzéssel is. Mindenképpen műalkotásokkal állunk majd szemben, de olyanokkal, amelyek mögött kiindulásként – közvetlenül vagy közvetve – az anyag különböző szintű elemi megnyilatkozásai, szerveződési formái állnak. Csupán kiindulásként, hiszen a művész – ha elemi formákkal dolgozik is – az anyag fölé emelkedik és új formakapcsolatokat, színviszonyokat teremt.

Az egyes művészek tehát elemi formatípusokkal dolgoznak, amelyek a természet világában fellelhetők, ritkább esetben látványszinten (pl. kristályok), inkább műszerek segítségével, behatóbb vizsgálatok alkalmazásával. Ezek a formatípusok az „anorganikus" és „organikus" világ elemi szerveződési formái. A kiállítás – ismételjük – nem tudományos illusztratív anyagot kíván nyújtani, csupán azt szemléltetni, hogy különböző művészek koncepciózusan összeválogatott alkotásai formatípus-sort adnak ki, az egyes szerveződési formák inventiózus felhasználásával, egyszerűbb vagy összetettebb variálásával. A sor – az anyagi megjelenés vetületét tekintve – az ún. „szilárd" formákkal kezdődik, az időfaktor bekapcsolásával a „dinamikus" és a „növekvő" formákkal folytatódik (beleértve az „ágas rendszert" is), majd az „energia" formákkal zárul. A sorrend tekinthető önkényesnek, a folyamatosságot és a formai kapcsolódást a rendezés hivatott biztosítani.

A rendezés célja, hogy a jelzett folyamatot érdemleges művekkel láttassa, a lehetőségekhez képest minél gazdagabb kombinációkban. Nem művészcsoport szerepeltetése az irányadó, hanem a formatípusok folyamatos (ti. folyamatszerű M. O.) bemutatása, bonyolultabb szerveződések ezért nem jöhetnek számításba, illetve csak annyiban, amennyiben egy-egy formatípus keretébe illeszthető. A műfaji változatosság viszont a rendezés egyik alapvető célja, a festményeket és plasztikákat, illetve konstrukciókat vászon felhasználásával készült reliefek, fotók, szerigráfiák, zománctáblák, alkalmasint kollázsok egészítenék ki. Ez a műfaji változatosság egyben arra is utal, hogy a mű és az ember kapcsolata a szokványostól eltérő módon is értelmezhető. A mű lehet sík felület vagy háromdimenziós plasztika, esetleg plasztikusan megmunkált felület, de adott esetben a környezet is számításba veendő, nemcsak mint tér, hanem mint fényviszonylatok teremtője, amelyek a mű létét és értelmét *de facto* meghatározzák, nem illúziót adnak, hanem a művet teszik teljesebbé. Mindez a mű formatípus jellegén mit sem változtat, legfeljebb a funkció értelmezéséhez nyújt – itt kibontásra nem kerülő – lehetőségeket.

A kiállítás jellege, koncepciója eltér a szokásostól, de tudományos és kísérleti vonatkozásainál fogva minden bizonnyal érdeklődésre tarthat számot.

(1971, az eredeti gépirat nyomán)

15.

Csutoros Sándor, Haris László és Molnár V. József szövege a Műszaki Egyetem E Klubjában rendezett demonstratív térszervezéshez

Az út (Budapest, 1973. november 24–25. Műszaki Egyetem E-épület) megfogalmazását megelőzte a lépcsőház (Budapest, 1973. május 26–27.) és a szembesítés (Balatonboglár, 1973. június 22–23.)

Csutoros Sándor szobrász, Haris László fotós, Molnár V. József tipografikus.

A lépcsőház, helyzetünk felismerése, önmagunk környezetünkkel való szembesítése a megfogalmazás volt.

A szembesítés környezetünk és helyzetünk szövetének felismerése volt.

Most az út-ról beszélünk. A kikerülhetetlen stációkról. Az út kezdetének megfogalmazásáról. A megméretésről. Az újrafelismerésről, ahol valóban megjelenik az ember: a közelebbről, a még közelebbiről, és a szövetről, a felbomlás megismeréséről, a szabadságról: az út vizuális megjelenítésénél addig a fénysávig, különbségig, amely áttöri az üvegfalat.

(1973, eredeti gépirat nyomán)

színvonalas formában, hogy a gép még pszichológiailag sem feltétlen emberellenes mechanizmus, és nagy méretei ellenére is lehet akár olyan, mint egy játékos kisgyerek.

Külön ki kell emelnünk Haraszty igen bonyolult gépezetének precíz technológiai pontosságát. Márcsak azért is, mert nemrégiben Z. Gács György gondolatilag is, technológiailag is jóval egyszerűbb mobiljait a technológiai hibák csírájában hatástalanná tették. Ahogy Rózsa Gyula, a Népszabadság kritikusa szellemesen írta: hasonlóak, mint nyugati társaik, „csak éppen az a magyaros ízű pontatlanság, mesterségbeli-ipari megbízhatatlanság színezi hatásukat, ami a külföldi példákból hiányzik."

Csáji Attila képei felületi érzékenységének jellemzésére Tapiès tudnám említeni, akinek képi textúrái olyanok, mint az öregemberek arca, vagy a kiszikkadt, repedező spanyol föld. Ahogyan a fény hatásait kutatja, erről talán a rayonista Larionov juthat az eszünkbe. De Csájinak semmiféle lényegi köze nincs se Tapièshez, se Larionovhoz. Csájinak megvan a maga konok útja. Képeit szinte a monokromitásig egyszerűsítve, taszító fekete és fémes ezüst színeket használva indusztrializálódó környezetünket kísérli meg átérezni és kimondani a festészet eszközeivel. És egyúttal ugyanazon a képen belül harcot indít az ipari környezet ridegsége ellen a kívülről jövő súroló fény változó hatásainak kihasználásával.

Itt említeném meg pontosabban, mit értek én az organikus folytatáson. Nem azt, hogy ha Csáji a fény festői természetével foglalkozik, akkor vegye föl Egry József elejtett fonalát. Már csak azért sem, mert Egry a képen belül foglalkozott a fénnyel, Csáji pedig a képen kívüli fény képen belüli hatását vizsgálja. Az organikus folytató festészet problémafelvetései ne egy elmúlt magyar művészethez kapcsolódjanak, kötődjenek össze organikusan a mai magyar társadalommal, a képek gondolatköre gyökereddzen organikusan a mai világunkban. S ennek a kapcsolódásnak igényét erősen érzem Csáji munkáiban.

Pauer Gyula Pszeudo címmel kiállított szobrait Kant egyik legmélyebb kategóriájával a „mintha", az „als ob" kategóriájával lehetne a legjobban meghatározni. Fali reliefje üveg alapon egymástól azonos távolságban levő, teljesen azonos alakú és nagyságú félgömbök sorozatából áll. De ezek az azonos félgömbök azáltal vesztik el azonosságukat a szem számára, hogy a fedő szürke és a fehér szín különböző, egymáshoz viszonyítva szinte zenei ritmusban borítja el a felületeket. És ennek a szokatlan színezésnek másik furcsa tulajdonsága, hogy a valóságban domború felületeken a horpadtság érzetét kelti fel. Hasonló „als ob" gondolatra épül másik szobra is, ahol a valóságban sík fémfelület, szintén színezés révén, gyűrött és egyáltalán nem fémszerű benyomást kelt.

Csáji, Hencze és Pauer törekvéseit átgondolt, kiegyensúlyozott lehetőségnek érzem. Egyfelől azért, mert olyan irányban keresnek kibontakozást, amerre tudomásom szerint más nem tapogatódzik. Ennélfogva a másodkézből való epigonizmus súlyos vádjában alig lehetne őket elmarasztalni.

Másrészt azért, mert ők, „az anyagba leszálltak" társadalmunk tudati valóságának helyes átélése, és ennek az átélésnek a festői-szobrászi anyaggal való kapcsolatba hozása révén olyan ritmus, mennyiség-minőség, fény és anyag viszonyokat tudatosítanak bennünk, melyek konkrét, mai társadalmi közérzetek és tudatformák képzőművészeti megfelelői.

Az e képzőművészeti alkotások által felvetett problémák végiggondolása – mert nem öncélú játékok az esztétikummal – tehetséges és következetes alkotóknál jelentős mélységig feltárják számunkra az adott társadalmi tudatot. Sőt, még az öncélú festészet is tudósít, ha felszínesebben is, valamiféle társadalmi tudatról, vagy esetleg hamis tudatról. Ebben az esetben szociológiai jelentősége van.

Nem könnyű ezeket a végiggondolásokat megtennünk. A fényképezés és a film megjelenésével és tömeges elterjedésével képi látásunk egésze természetszerűleg átformálódott. Ez a folyamat bizonyos területekről kiszorította a festészetet, más, új területeket viszont megnyitott a számára.

Maguknak a festőknek a látásmódja is megváltozott.

A film – joggal vagy jogtalanul – nem sokkal megszületése után rögtön a kulturális érdeklődés centrumába került. Ez az eltagadhatatlan tény is jelentős hatással volt a festészet további fejlődésére.

De nem múlt el nyomtalanul a festészet fölött a tudományos-technikai forradalom vagy a műélvező közönség átrétegződése sem.

Minden eddiginél bonyolultabbá vált a festészet helye a művészetek között, és minden eddiginél a festészet formanyelve és e formanyelv és a közönség kapcsolata.

Régóta időszerű már e kérdések tisztázása itt Magyarországon, ahol e problémák megoldása a történelem hullámverései miatt napjainkig elodázódott. De a mai helyzet – egy új festőgeneráció színre lépése idején – minden eddiginél kedvezőbb. Most jött el az igazi ideje annak, hogy feloldhassuk e kérdések feszültségét és festészetünk valóban lényege szerint funkcionálhasson: legyen híradás a társadalmi tudat mélyrétegeiből.

(Kritika, 1971. 6. 54–57.)

CSUTOROS SÁNDOR

Az "Életfa" cimet viseli Cs.S. fémből és müanyagból készült, két méternél valamivel magasabb plasztikája.A cim a népmüvészet formakincsét, a motivumba sürüsödő világképet jelzi idézi,s maga a mü valóban egy ősi jelkép értelmezésére vállalkozik.A szobrász ugyanis függőlegesen három részre tagolja müvét,a menyország-föld-pokol hármasára,a különböző birodalmakat narancs,vörös ill.kék szinü gömbök jelzik.A különböző mezők, a fémszálakon himbálódzó müanyag gömbök nem ellentétes minőségükkel tagadják-feltételezik egymást, hanem dekorativ -igy viszont nagyobb méretekre,elegánsabb arányokat igénylő - mobil térplasztikává állnak össze.

P.Szabó Ernő:Cs.S. szobra és Kassay Róbert fotói.Ujpest,Mini Galéria

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.9.sz.3.o.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1961 MÁR 25

1021

Két klubkiállítás

A Művészeti KISZ-szervezetek Népköztársaság úti klubjában állították ki

Csutoros Sándor szobrászművész

alkotásait. Nemrég Ligeti Erika, az országos kiállításokról is ismert fiatal szobrász kisplasztikáit és érmeit láthattuk a klub tárlóiban, s ezzel az újabb kiállítással a *fiatal művészek klubja* — a nagyon hiányzó kiállítótermeket pótolva — valóságos galériaként kezd már működni.

Csutoros elsősorban faszobrászattal foglalkozik. Veszélyes műfaj ez, mert a fa nagyon szép anyag — túl szép ahhoz, hogy a plasztikus formák könnyen érvényesüljenek rajta. Csutoros azonban bravúrosan egyesíti a fából adódó hajlékony, erezett felületjátékot az öntörvényű, az anyagba kívülről érkező forma-fantáziával. Legtöbb alkotása a krétai, földközi-tengeri csiszolt szobrocskák kései utóda: stilizált nőalakok, amelyek néha a hegedű testére, néha a karcsú üvegpalackok formáira hasonlítanak. Az aszimmetrikus ritmusú formálás, az »áramvonalas« formák szabálytalan lüktetése azonban más, jellegzetesen huszadik századi fantáziát sejtetnek. Talán időnként túlságosan is érvényesül még ez a formatervezésből, vagy Arp szobraiból áradó inspiráció; — Csutoros »idoljai« még túl simák, túl harmonikusak.

Önálló erőt, és a magyar táj karakteréből fakadó eredetibb formákat azokon a szobrokon éreztünk, amelyek jobban megőrizték a fa görcsös, gyökereknél szétágazó rendetlenségét, amelyek barbár gesztikulációval nyúlnak, nyújtózkodnak a magasba. Az egyik ilyen szobor szinte a dudák zsákos tömegét és a belőle kiágazó sípokat juttatja a néző eszébe. Úgy érezzük, hogy Csutoros ezekkel a rusztikusabb kompozíciókkal juthat majd előre. Nagyon kiegyensúlyozottak és szépek azok a rajzvázlatok és grafikai tanulmányok is, amelyek a kiállított szobrokat kísérik.

A másik kiállító »mecénás« az *Eötvös-kollégium diákbizottsága*. A Ménesi úti kollégium tanulószobáját ürítették ki kiállítások céljára, és ez a terem — még ha csak időnként nyílik is meg majd a fiatal képzőművészek előtt — ideális megvilágításával, tágas méreteivel maga mögött hagy több képcsarnoki kiállítóhelyiséget is. Ez alkalommal két szentendrei művészt láttak vendégül az Eötvös-kollégisták.

Csíkszentmihályi Róbert

ugyancsak szobrász, nemregen végezte a főiskolát Pátzai professzor tanítványaként. A mester hatását kiegyensúlyozott klasszicitású *önportréján* láthatjuk. Szobrainak zöme azonban inkább Borsos Miklós stílusával és Samu Katalin állatszobraival rokon. A kő megmunkálásának már most komoly mestere Csíkszentmihályi, és az anyag redves felületét kitűnően alkalmazza az állatfigurák — többnyire bikák — megjelenítésére. Igen szép és érdekes az *Őskor* című szobra, amely a barlangrajzok ismert bölényét — a rákarcolt nyílvesszőkkel együtt — ábrázolja terrakotta-plasztikában. Figyelemre méltó technikai felkészültséget mutatnak a plakettek és érmek is.

Kósza-Sípos László

nevét már ismerjük a szentendrei kollektív tárlatokról. Pasztellszínekkel készült városfantáziái a szerb és a magyar kultúra sajátos ötvezetét jelentik — hiszen Kósza-Sípos az ikonok aranyló atmoszféráját oltotta be a szentendrei konstruktivista hagyományokba.

Gyöngéd és érzelemdús festészet ez, amelyet mégis biztos szerkezeti erőben tart Szentendre oly sokat megfestett architektonikája. Kósza-Sípos képein azonban mindez új megvilágítást kap — szonorikus, félálomban látott színeket, toronyként magasodó mesebeli ház hátán házakat. A képek láttán úgy érezzük, hogy senki nem tud így »derengeni«, ilyen törékeny és mégis konkrét látomást megelevéníteni, mint Kósza-Sípos. A fiatal művész fejlődését mutatja, hogy a kis formáktól most már bátrabban szakad el, és a nagyobb kompozíciókon is meg tudja tartani az egységes hatást. Nemcsak a hálás pasztellkrétával dolgozik, hanem e derengő technikához nehezebben idomuló, de monumentálisabb súlyt adó festékekkel is.

Perneczky Géza

Nagy jelentőségű szerződés Magyarország és az NDK építésügyi együttműködéséről

Néhány napig Budapesten tartózkodott a Német Demokratikus Köztársaság Építésügyi Minisztériumának küldöttsége, Rudolf *Eichhorn* miniszterhelyettes vezetésével. A delegáció tájékozódott a magyar építőipar eredményeiről és meglátogatott több nagy tervező vállalatot. A német szakemberek és a dr. *Sebestyén* Gyula építésügyi miniszterhelyettes vezette magyar küldöttség tagjai tárgyalásokat folytattak a két baráti ország építésügyi kapcsolatainak fejlesztéséről.

A két ország építésügyi együttműködéséről hosszú távlatra szóló megállapodást kötöttek, amelyet péntek délben írtak alá az Építésügyi Minisztériumban. A megállapodás egyik legfontosabb pontja *a műszaki tervezésben irányoz elő rendszeres, folyamatos együttműködést.* Ennek alapján a magyar tervező vállalatok a következő években jelentős megbízásokat kapnak az NDK-ban építendő lakótelepek és középületek műszaki terveinek elkészítésére és kivitelezésük művezetésére. Az NDK igénybe veszi a magyar tervezők közreműködését ipari üzemek, erőművek és más szolgáltató intézmények megvalósításában is.

A pénteken aláírt egyezmény előirányozza, hogy a magyar és az NDK-beli tervezők *közösen vegyenek részt tervpályázatokon,* működjenek együtt más országok részére végzendő munkákban, bővítsék a szellemi exportot.

A német építésügyi küldöttség péntek délután elutazott Budapestről.

A felszabadulási évforduló eseménydús programja

Hazánk felszabadulásának évfordulóján az idén is eseménydús programja lesz Budapestnek. A központi ünnepségek, az üzemek, hivatalok megemlékezései mellett a kulturális intézmények is ünnepi műsorokkal készülődnek április 4-re.

A Fővárosi Művelődési Házba kedves vendégek érkeznek: a Lett, az Észt és a Litván Szovjet Szocialista Köztársaságok központi művészegyüttesei, illetve állami kórusai európai turnéjuk során, Bécsből érkezve *április 4. előestéjén érkeznek Budapestre* és egész estét betöltő hangversenyt adnak.

A felszabadulási évforduló alkalmából rendezik meg a magyar vasas üzemek is hagyományos évi kórusfesztiváljukat. A budai diáknapok keretében a felszabadulás évfordulójának tiszteletére rendezett kulturális seregszemlén hat budai kerület 20 iskolájából csaknem 700 középiskolás fiatal vesz részt. A III. kerületi Frankel Leó Művelődési Házban április 4. előestéjén nagyszabású jutalomműsort rendez a kerületi tanács az országgyűlési és tanácstagi választások előkészítésében és lebonyolításában közreműködött társadalmi aktivisták tiszteletére. A II. kerületben a felszabadulás ünnepe alkalmából rendezik meg a hagyományos tavaszi tárlatot, a kerületben lakó hivatásos képzőművészek alkotásaiból. Az Angyalföldi József Attila Művelődési Házban április 3-án nyílik meg az amatőr fotóművészek tárlata, amelyet ötödször rendeznek meg.

Zuglóban neves művészek 14 ünnepi műsoron szórakoztatják a kerület lakóit. A VIII. kerületi Asztalos János Művelődési Parkban a felszabadulás ünnepe alkalmából kezdődik meg a tavaszi—nyári program. Április 3-án a kerületi iskolák több száz tanulója tartja meg hagyományos tavaszi sportversenyét. A pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban két napon át a környékbeli üzemek dolgozói ünnepelnek.

Május 1-án összeül a magyar

CSUTOROS Sándor szobrász

vizuális kísérlet – tanulságokkal

Fotóművészet 1973/4.

Mezei Ottó

A színhely egy kétemeletes, függőfolyosós ferencvárosi bérház lépcsőháza. A lépcsőház terét, falait *Csutoros Sándor* szobrász, *Haris László* fotós és *Molnár V. József* grafikus május végén kétnapos időtartamra — a tanács előzetes jóváhagyásával — műanyag-gömbsorral, fotókkal és szeriográfiákkal látta el. A vállalkozás ebben a környezetben szokatlannak tűnt, a századforduló táján épült bérház közös tere és a modern tárgyak, technikák közötti ellentét valóban az is volt. Annál inkább, mivel az akció szerzői a kiállítóhelyiség vagy a kiállítás gondolatát eleve elhárították. A meghívó szövege a „vizuális kialakítás és újjászervezés" megjelölést használja, ez azonban további magyarázatot igényel. A vállalkozás egy hosszabb: időben, térben és megoldásban tovább bontakozó folyamat első állomását jelentette, az első pillantásra talán nem egykönnyen megnyilatkozó oldalát. A többi, a szándék és értelmezés túlmutat a szem közvetlen tapasztalatán, végső fokon az alkotás viszonylagosságát, az élet és művészet problematikussá váló kapcsolatát veti fel, a szokásostól eltérő módon és élességgel. Ez a viszonylagosság és problematikusság azonban nagyobb figyelmet érdemel, semhogy egyszerű vállrándítással vagy kézlegyintéssel napirendre térhetnénk felette. — Egyelőre maradjunk a vizuális kísérlet rögzítésénél.

Három fotó a falfelületről ad egy-egy részletet, pontos és hű képet, eredeti nagyságban s a fal megfelelő helyére erősítve, amit eltakar, de egyben ki is emel. A kiemelés megváltoztatja a megszokott felületet, hangsúlyt és más minőségi értéket kap, amit már nem a kötődés szab meg. További két fotó egy-egy ajtóra, a földszinti kamra, illetve az emeleti padlásfeljáró ajtajára került. Az első az ajtó méretéhez illeszkedve valóban az ajtót is mutatja, mindössze a pánt s a lakat csalhatatlan eredeti, a másik — bár ugyancsak az ajtó nagyságához alkalmazkodik s a kulcslyuk marad „üresen" — azt adja, ami mögötte van: a feljáró reflektorral megvilágított oldalfalát és lépcsőfokait. Az előbbi még csak jelentheti vagy helyettesítheti a tárgyat, az utóbbi viszont úgy helyettesíti, hogy egyben meg is szünteti, s más funkciót szolgál. Az egész együttesbe illeszkedik bele, a tér zártságát oldja fel.

A szeriográfiáknál marad a fekete-fehér éles ellentéte s az egyes lapok ismétlődő sorozata. Az ellentétpár megjelenik színben is, feketefehérben és fogalmilag is, betűsor alakjában (a hang-„megfelelést" legfeljebb hozzáképzelhetjük), s ez a kettős ellentétpár hol harmonizál egymással, hol pedig visszájára fordított: a betűsor — mind a fekete, mind a fehér — külön táblán jelenik meg, egyszer fehérben fekete háttérrel, máskor feketében fehér háttérrel. A további szeriográfiák már transzparensek: két hatalmas tábla, amely elemeinek formájával, tagolásával és irányával elsősorban a gömbsorhoz kapcsolódik, a fotókhoz a mechanikai művelet szabatossága köti. Az egyik tábla lapjai, hármas elosztásban egy emeletnyi szinten végigfutva, fekete alapon nyugvó fehér körben a „jel" szót ismétlik; a másik, szintén nagyméretű tábla, egyetlen betű, a kis *a* szabályos ismétlődése, felső, visszahajló ívében önmagának kicsinyített másával.

A műanyag-gömbsor a lépcsőház hasábterének középvonalában fut le, felülről lebocsátva, csaknem egész pontosan a köralakú földszinti burkolatdísz középpontjába. A „gömbsor" megjelölést azonban helyesbíteni kell. Alulról indítva valóban gömb, fehéren fénylő; felfelé haladva viszont a gömbök — eszmei virágbimbók analógiájára — fokozatosan szétnyílnak, s az ilyen módon megnövekedett testek, nyílásukkal hol felfelé, hol lefelé fordulva, elhajolva, és a feketében, fehérben fénylő részek kígyózó játékától kísérve, felül ismét szabá-

lyosan — a fehér ellentétpárjában, a feketében csukódnak össze. A gömbsor fogja össze a teret s a látszólag heterogén alkotásokat.[1]

A leírás — rögzítes, de nem a képzelet és az értelmezés befolyásolása. Ezt a szemléleti megkötöttséget akarták elkerülni a lépcsőházi szituáció szerzői azzal, hogy a meghívóhoz mellékelt programban hangsúlyozták: „.... sem a magunk, sem mások vizuális tevékenységét nem szeretnénk megkötni. Közös vállalkozásunk is csupán egyetlenegy a realizálható számtalan közül". A vállalkozás azonban lehatárolt, helyhez és időhöz kötött, s ha a három egység formailag közvetlenül vagy közvetve kapcsolódik is egymáshoz, további összefüggéseket keresünk. Aki esztétikumot várt, nyilván kielégítetlenül távozott. Az is, aki szenzációhajhászásra számított. A szokatlan környezet előre diszponálja a szemlélőt, s önkéntelen megfeleléseket keres. Ezt a kapcsolodást elsősorban és közvetlenül, áttétel nélkül Haris László fotói teremtették meg. Bár méretüknél és számuknál fogva inkább képzeletébresztő vonatkozást keltettek, ezek adták az egész vállalkozás reális alapját, a helyhez kötődés sajátos színezetét. A közvetlen élmény erejét közvetítették, s a néző figyelmét a friss, eleven látás szükségességére hívták fel. Ehhez a tevékenységhez egy-egy támpontot adtak, kézzelfoghatót és művészit, esztétizáló mellékíz nélkül. Az épület anyagát, tárgyát, részletét értelmezték, s ha ez a szándék a figyelem-felhívás határozottságával is történt, az intellektuális felhang folyton a kiindulásra, a valóságos alapra utalt vissza. A szeriográfiák és a gömbsor másfajta, *közvetett* kapcsolódást jelentettek, a teret értelmezték, s ez az értelmezés a fotókkal szemben a közvetlen élményt áttételessé tette, az intellektuális szféra fokozottabb hangsúlyával. A szemlélő a képi és a plasztikai jelek világába került, s ha nem tudná, hogy ezt a térben kibontakozó világot majd ismét a fotók fogják össze és értelmezik tovább, a két művész síkban és három dimenzióban összehangolt formai műveletére is gondolhat. A sík és a térbeli formák egy „rendezettebb", „racionálisabb" összefüggés benyomást keltik, amit a fotó legfelül — ismét a közvetlen szemlélet síkján — a padlásfeljáró bemutatásával tolmácsolt. Az egész folyamatot, a néző útját így a fotók indítják, kísérik és zárják, s a vállalkozás tovább-gondolásában, értelmezésében is szerepet kapnak.

Ezt a folytatást sokszorosított kiadvány rögzíti, néhány művész, kritikus, költő véleményével és Haris László fotóival. Voltaképpen a vállalkozás visszhangja, s a kapcsolatteremtés egyik módja, amely világosan jelzi, hogy az akció szerzői a részvevő aktív közreműködését igényelték. A néhány oldalas kiadvány az eszmei, gondolati háttérre hívja fel a figyelmet, olyan mozzanatokra, amelyek az első benyomás, a közvetlen szemlélet elmélyítésére alkalmasak. A lépcsőház-akció tartalmi és formai összegzését a következő sorok adják: „Tisztaság / éles egyszerűség / az újravállalt kezdőpont tisztasága / fekete-fehér / grafika-gömbsor-fotó / hármas szembesítés / a pozitívba-negatívba forgatott lépcsőházzal." — (Tömöry Márta).

A vállalkozást Kerékgyártó István így ítéli meg: „A szembesítés alkalmával feltáruló ellentmondások nemcsak azt tették nyilvánvalóvá, hogy az ön- és világértelmezés, az alkalmazott eszközök még korszerűbb módja szükséges ahhoz, hogy meghaladják az izolált én pozícióját és túllépjenek a provincializmuson, hanem azt is, hogy a társadalom sem ismerte fel, hogy menynyi értékes törekvés, energia megy veszendőbe". A kritika ebben a formában távolról közelít, szempontjai túlságosan messze vezetnek. Szemadám György szerint „egy manipulációs fo-

[1] A 34 gömb e közé a két rögzítési pont közé feszül. Szerkezete 5 + 12 + 12 + 5 osztású. A két ötös sor (alul fehér, felül fekete) mindegyik tagja zárt gömb. A két tizenkettes sor tovább tagolódik egy-egy hatos osztású nagyobb egységre 2 + 1 + 2 + 1 ismétlődéssel. Így a felezőponton, a nagy szimmetriaponton belül a tizenkettes sornak is további szimmetriapontjai adódnak. Ez a tizenkettes sor gömbből fejlesztett tulipánmotívum ismétlődésére épül. A sor minden egyes tagja, mivel a kinyíló, illetve bezáródó motívumot adja, négy egymásba illeszkedő gömbhéjból áll. Vegyük a tizenkettes fekete sor hatgömbös egységét, a kinyíló ritmikus sort, felülről a felezőpont irányában haladva. Az első két gömb mindegyike fekete, mind a külső héjak, mind a belső mag; a szétnyíló gömb egyike azonban felfelé, a másika lefelé néz. A következő gömbnek, amely egyben önálló egység, mindkét héja fekete, de fehér a mag nyitott fele, s ez a nyitott felében fehér és záródó felében fekete magvú gömb vezet át a további kétgömbös egységhez. Belső magva mindkettőnek fekete, a két héjfelület színben ellentétes oldalon kapcsolódik, s ez a színbeli elfordítás visz át a felezőpont előtti darabhoz. Ennek mindkét külső héja fekete, a mag záródó fele — a korábbira ellenpontként — fehér, nyitott fele: fekete. Ez a nyitott fekete folytatódik a nagy szimmetriaponton túl a következő egység s a következő gömb-tulipán belső magvának záródó fehérében, majd hasonló szabályossággal alakul tovább a sor, végén az öt fehér zárt gömbbel.

lyamat eredményével" állunk szemben, „melynek eszközei a fotók, szeriográfiák és műanyaggömbök, hogy idegenségük és egyben azonosságuk folytán katalizátorként működhessenek a fogalom-lépcsőház meg a valóság-lépcsőház között". Az állásfoglalás a lépcsőházat mint *egészet* közelíti meg, azt is, amely eleve adott, és azt is, amely ebből kiindulva és ebbe beépülve — tervben, elgondolásban inkább csak jelzésszerűen adott, s egy másfajta valóságot sejtet. Don Péter ezt írja: „Nem a lépcsőház határozza meg a kiállítótermet, hanem a kiállítóterem határozza meg a lépcsőházat. A lépcsőházból a kiállítótermekben lett műalkotás. A műalkotás-lépcsőház ún. transzcendens lépcsőház, vagyis nem létezik. Nemléte akkor válik nyilvánvalóvá, ha műalkotássá absztrahált formában visszakerül a lépcsőházba. Ez a szembesítés — a megfogalmazás". Jómagam a „formai gondolatot" hangsúlyoztam. Erdély Miklós gondolatsorából egy kívánkozik ide: „Valaminek önmagával való azonosságát kizárólag a történésbeli folyamatossága,. egyszerűbben saját története határozza meg".

Az adott értelmezéseken túllépve, de azokra emlékezve, próbáljunk még közelebb lépni az érdekes vállalkozáshoz. Annyi kiviláglott, hogy mind az elgondolás, mind a kivitelezés ellentétes fogalompárokkal ragadható meg. A lépcsőház maga reális adottság és egyben fogalom; ez a kialakítása rögzítés és egyben elutasítás. Az előzetes programm utalt is erre, de ott ennek a teljes nyitottságnak a hangsúlyozása a jószándékú közeledőnek szólt, akit a szöveg nem kívánt befolyásolni, legfeljebb vizuális és gondolati tevékenységre indítani. Holott az átalakított tér az ellentétek *egységét* demonstrálta, nem az egyes fogalompárok önálló érvényét. Az egész akció, a „hármas szembesítés" erre épült. Lehetséges, hogy az eredeti szándéktól függetlenül mégiscsak „programszerűen": ami ugyanis a fotóknál nyilvánvaló és kézzelfogható, s az adott környezetből fakad, a szeriográfiáknál és a gömbsornál elvontabban és lehatároltabban, de nem kevésbé egyértelműen jut szóhoz. A maguk módján viszik tovább azt a vizuális tapasztalatot, amit a fotók közvetítenek.

Így alakul ki az a vizuális párbeszéd, amelynek részvevői ugyanazt a gondolatot variálják valóban néhány elem, néhány fogás, néhány technika alkalmazásával. Ez a gondolat hol a banális anyaghoz vagy tárgyhoz „tapadóan" szólal meg, hol képletszerű vizuális-fogalmi tömörítéssel — akár egy alakpszichológiai kézikönyvbe beilleszthetően —, hol egyetlen plasztikai alapforma játékos, már-már esztétikus alakításával, amelynek anyaga nem ódonságában, hanem — modernségében banális. S ha a gondolat kifejtése során a részvevők el is kalandoznak a tulajdonképpeni témától, az ellentétek egysége, a teljesség igénye ott vibrál a fotókban, a síkban vagy a térben kibontott formákban és kölcsönös összefüggéseikben. Végül ezt a gondolatot viszi tovább a kiadványborító fotóin Haris László. Korábban, a lépcsőház-fotókon a falfelület egy-egy részletének adott más megjelenést — most a térnek, az időben és térben rögzített akciónak. Ezt bontja szét és rendezi át, más-más nézőpontot választva, a pozitívat negatívba fordítva, a jobb és bal oldalt felcserélve. Valóban a „dialógust" folytatja, de egyben az egész akciót is összefogja — az ellentétek egységévé szervezi át. Az egyes nézőpontok lehetnek viszonylagos értékűek, de ez az egység itt — ha két fotóban van is rögzítve — teljesnek mondható. Konkrétságában és elvontságában egyaránt érvényes. Az egész vállalkozás koncepcióját és realizálását összegzi. Ezért is tanulságos.

OTTÓ MEZEI: A VISUAL EXPERIMENT. — In the staircase of a two-storey Budapest block of flats one could visit for two days, through the common undertaking of sculptor Sándor Csutoros, graphic artist József V. Molnár and photographer László Haris, the „visual formation and re-organization" of a given bit of space. The concept of the entire undertaking as well as its realization are summed up in the photographs we carry.

Felirat: Tibor Honty: *Madonna a gyermekkel* (a „Szlovákiai gótikus szobrászat" c. kötetből)

mvk

Csuvara Ferenc és Hollós y János
nyomdászok

Közös munkája, a Grafikai Tutéjet stb.
cimkártya fejlécé. Melléklet

Boritekunk és mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 évf 9 z 193 l.

Csúzi rk. templom

Régi, ép. 1317 előtt
Önsedölt a XVIII-n-Eőrepén

Thúry: Nyitra-Pozsony
vm

115. l.

Érkezett 1904. november 21.

915/1904.Q. (Alsókubin, 1904. november 7-én 4305.q.a.)

Árva vármegye alispánja jelentést tesz a Csaplovics-könyvtár 1903. évi segélye maradványának s az 1904. évi segély felhasználásáról. (Határ. 1904. XII.Q.)

Gízy E.

a münchoni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1886.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarn 1800 bis

1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1 149 1

Guzy Gizella festő. XIX. sz. vége

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. nov. 28. 10.

Az őszi kiállitáson a művásárlás....

Festészet. XIX sz. Táblakép. „Gyermekfej." (Csuzy)

Pesti Hirlap. 1885. VIII. é. nov. 28. 10 o.

Az őszi kiállitáson a mutvásárlás...

Ø Csúry Gizella
Jeszo

ród

Krück I. 192. l.

itt sincs születési
dátum

Såret II. 180.

Csúzy Gizella, festőnő. 1883—88-ig Velenczében élt. Ez idő alatt a budapesti Műcsarnokban következő képeit állította ki:

1883. őszi kiáll.: A modell galamb, olajf., 200 frt. — A tavasz, olajf., 200 frt.

1885. őszi kiáll.: Gyermekfej a XIII. századból, olajf., 150 frt. — Katicza, olajf., 200 frt.

1888. őszi kiáll. I. sorozat: Madonna, olajf., 500 frt.

Csuzy Gizella MDK

A tavasz, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. I.

Csuzy Gizella MDK

A modell galamb, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll.I[illegible].

Csuzy Gizella MDK

Gyermekfej a XIII. századból, olf.

Mücsarnok 1885. őszi kiáll.

Csuzy Gizella MDK

A modell galamb, repr.

Mücsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Csuzy Gizella MDK

Katica, olf.

Mücsarnok 1885. őszi kiáll.

Csuzy Gizella MDK

A tavasz, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Csuzy Gizella

MDK

A model galamb, olf.

Fűcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Csuzy Gizella MDK

Madonna, olf.

Mücsarnok 1888.őszi kiáll.
I. sorozat

Guzi István

„Virágos ablak" c. műve szerepel a Bács-Kiskun megyei batikszakkörök gyermekmunkáinak kiállításán a Nemzeti Galériában.

Magyar Nemzet 1972 március 16
4. old.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848. II. 77

Név: Csuzy István

Foglalkozás: linzó (Stikker)

Szárm.hely:

Hitfelekezet: Csal.állapot:

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1726 X. 26.

A polgárjogért fizetett összeg forintban:

Kortárs Galéria

Műkereskedés

Tulajdonos: Szívós János

Egyedi, eredeti, értékes műalkotások

Nyitva: 10-17-ig

6000 Kecskemét, Rákóczi út 5.

Tel.: 06-20/9475-404

6000 Kecskemét, Rákóczi út 5.

KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJA

2000. FEBRUÁR 3-ÁN 17^{00}

Amelyre, tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait.

A kiállító ALKOTÓ és Szívós János

(A kiállított alkotások megvásárolhatók.)

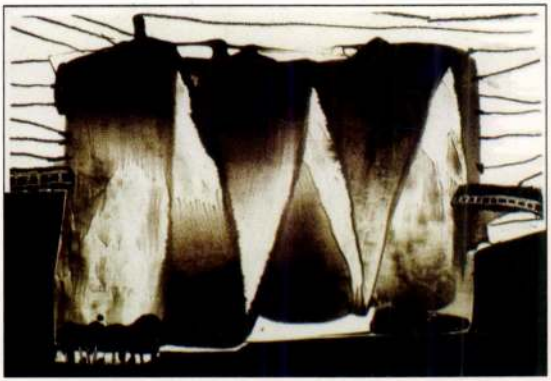

Csúzdi Szabó Erika

Grafikus-Festőművész

1964-ben született a vajdasági Verbászon. 1988-ban kitűnővel diplomázott a Belgrádi Művészeti Egyetemen. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán honosították e kitűnő bizonyítványt. Szabó Erika gyermekként ismerkedett meg a művészettel, számos pályazaton nyert díjakat. Többek között Moszkva (1980), Jubiana, Szabadka, Eszék, Belgrád, stb. Felnőttként 1987-88. (Művészeti I. díj). 1989-ben Ifjúsági I. díj. 1992-ben Magyarországra költözött. Kecskeméten telepedett le családjával, ahol művésztanárként dolgozik. Tagja U.L.U.V. és a MAOE-nek, valamint a Kecskeméti Műhely Művészeti Egyesületnek. Azóta számos kiállításon szerepelt kiválló alkotásaival. A most kiállított alkotások az utóbbi egy év termése. Aki megtekinti ezt a kiállítást, rendkívül érzékeny, de magabiztos, lényegretörő nemzetközi mércével mérve is színvonalas grafikákat láthat. Nagy tehetségű művésznőt ismerhet meg a kecskeméti művészetszerető, értő látogató.

A kiállítást megnyitja **Dr. Turai Gábor Kamil**
(Művészeti esztéta)

Csuzy Károly

"Az ügyvédnél" c. müvével kapcsolatban ugyanazt állapitja meg a kritika, mint néhány felsorolt más festőnél, hogy hiba nélkül fest, de szinte utasitást ad a nézőnek, hogy müvén mindent meg kell értenie.
"Egy tárlatlátogató" aláirással a "Téli tárlat"-ról szóló ismertetls.

A HÉT, Bp. 1899. dec. 31. X. évf.
53. sz. 9o4-9o5. lap.

Csuzy Károly

Mihalik Dániel, Pap Henrik, Kimnach László a másik négy halott, akik nem szorulnak ujabb értékelésre,- irja Jean Preux: "Holtak és elevenek" c. megelékezésében. /Az első halott, akire ebben a cikkében emlékezik, Bruck Lajos./ Csuzy Károlyról elmondja, hogy a festészet mesterségének kissé dilettáns próbálgatója volt.

A HÉT, Bp. 1911. okt. 16. XXII. évf. 42. sz. 678-679. lap.

Csuzy

"Tiltott olvasmány" c. képe egy leányt ábrázol, aki a papa könyvtárában olvas, -irja Romhányi Sándor: "Mükiállitások" c. beszámolójában, a Szalonban rendezett tárlatról.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. dec. 17.
XV. évf. 51. sz. 811-813. lap

ön álló táblatiep, Cru, zy Ká-
roly „Tiltott olvasmány" c.
kepe

Kat. Cen. le. 1894. 110.-119.o.

p.: Kepek: alt: tásunk... etc.

Csúzy Károly, festő † Megh. 1911 február 15-én Velencében.

Az Ujság. 1911 október 13./ Bonyodalmak egy művész halálesete körül./ —

Csúzy Károly

Műcsarnok

1927, magyar táj. 67

Karpercer, árpádkori VIII.185.

Csúzy Károly, festő; szül. 1844-ben Csúzon (Komárom megye), megh. 1910-ben Münchenben. 1886-ban Gysis vezetése alatt a müncheni képzőművészeti akadémián tanult. Évtizedek óta a bajor fővárosban élt. A budapesti Műcsarnok kiállításain következő műveivel szerepelt:

1892—93. téli kiáll.: A papa könyvtára, olajf., ~~1000 márka~~.

1893—94. téli kiáll.: Tiltott olvasmány, olajf., ~~1200 márka~~.

1894. tavaszi kiáll.: A házalónő, olajf., ~~1200 márka~~.

1899—1900. téli kiáll.: Az ügyvédnél, olajf., ~~600 frt~~.

1911-ben a Könyves Kálmán ~~R.-T.~~ szalonjában özvegye, Brunningeni Flesch Ludmilla (l. o.) a művész következő műveiből hagyatéki kiállítást rendezett:

Női akt, Öregasszony gyertyafénynél, Tanulmányfej I., ~~Tanulmányfej II.~~, Önarckép, Olvasó leány, Nő kékben, Interieur I., Japán motivum, Kék szoba a Plazzo Abrizziben, Plazzo Abrizzi-i szalon, Kis szalon, ~~Interieur II.~~, Almacsendélet, Csendélet I., ~~Csendélet II.~~, Szalonsarok, Tulipán és narancsok, Chrysanthem I., ~~Chrysanthem II.~~, ~~Chrysanthem III.~~, ~~Chrysanthem IV.~~, Tulipánok I., Azaleák, Liliom, Pipacs és margaretta, Pünkösdi rózsák, Viola, Hortenzia, Szegfű és tulipán, ~~Csendélet III.~~, Pipacs, Rózsák, Kis rózsacsokor, Rózsák fehér vázában, ~~Tulipánok II.~~, Almák és korsó, ~~Interieur III.~~, Virágok fehér vázában, Sárga és fehér tulipánok és Szegfűk.

Az Ujság. 1911 okt. 12. (Varga Emil és Csúzy Károly képei.) — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Somogyi Miklós:* Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. *Művészet.* 1912. 186. l. — *Varga Emil gyüjteményes és Csúzy Károly hagyatéki kiállítása* a Könyves Kálmán szalonjában. (Tárgymutató. Budapest, 1911.)

III. 258. Csúzy Károly (von), 42 éves, kath., szül. Csúzon, Magyarországon, elhalt atyja földbirtokos volt, Gysis élő modelles osztálya, 1886 máj. 12.

Som 186.l.

1886
42
1844.

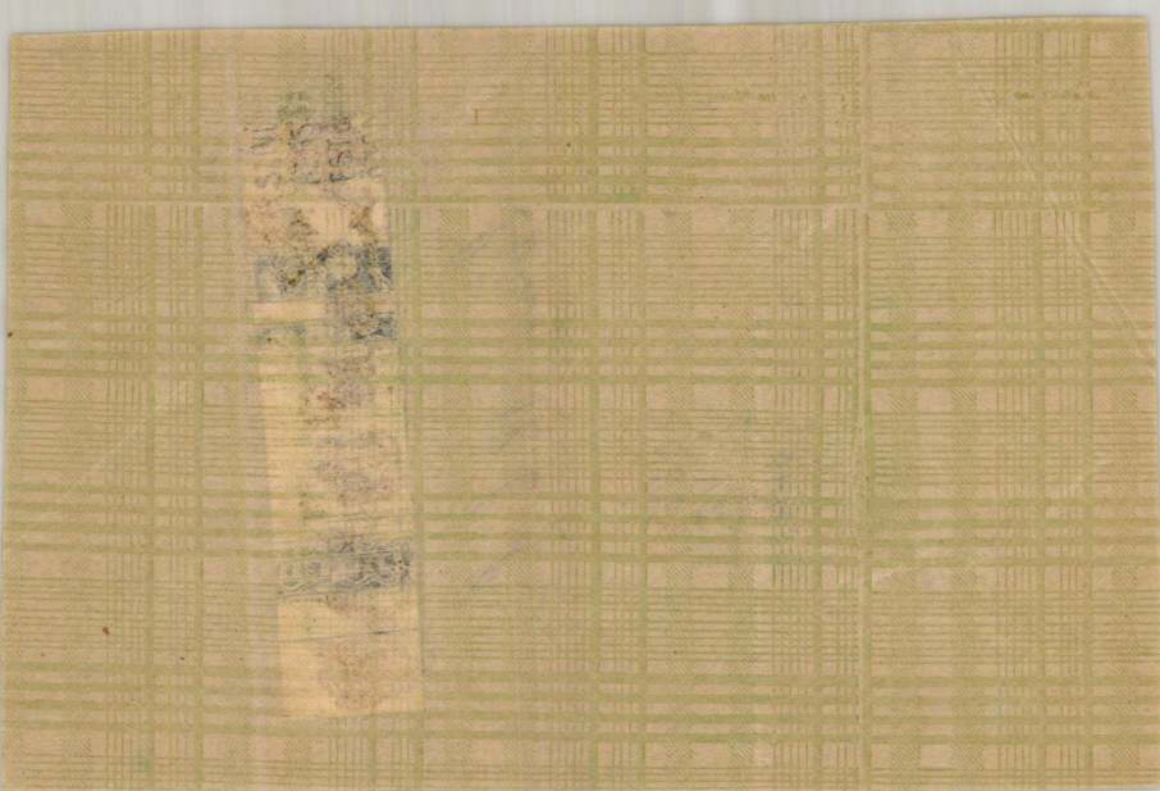

CSÚZY *Károly*, festő, * Csúz (Komárom vm.) 1844, † Venezia 1911. Münchenben tanult s ugyanott működött. Művei jobbára naturalista élet- és csendéletképek. Özvegye 1911. hagyatéki kiállítást rendezett műveiből Budapesten a Könyves Kálmán szalónjában.

K. G. I. 224 f

66
11
77.

A GRAFIKAI LAP

Csuzy Károly MDK

Az ügyvédnél, olf.

Mücsarnok 1899/19oo. téli kiáll.

MDK

Csuzy Károly festő

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Csuzy Károly

Könyvtárrendezés, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Csuzy Károly

Orsz. Magyar Képzőm. Társ. téli kiáll. Vasárnapi Ujság 1892. 828,829.l.

MDK

Csuzy Károly, festöm.

Lapunk megjelenéséig a Könyves Kálmán r.t. ez lonjában nyolc értékes kiállitás szolgálta a müvészet ügyét, s ezek közül hat a magyar festéz képviselöinek volt átengedve.

Cs. K. Varga Emillel közös kiállitása követte Vészi Margit és Kubinyi Sándor kiállitását. Csuzy Károly hagyatékát mutatta be a kiállitás.

A Könyves Kálmán kiállitásai.
Müvészeti Krónika. 1912. ápr. 1. I. évf. 1. sz. 3. l.

M.D.U.

CSUZY Károly festő

A mult század végén München-ben élt

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 297. l.

MDK

Csuzy Károly

Az ügyvédnél, of.

Képzőművv. Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34 l.

MDK

Csúzy Károly

Az ügyvédnél, olajfm.

Képzőm.Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34.lap

Csuzy Károly

MDK

A papa könyvtára, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Csuzy Károly MDK

Könyvtárrendezés, olf.

Mücsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDM

Csuzy Károly

Művészet, 1911. 388 l.

MDK

Csuzy Károly

Müvészet, 1911. 395 l.

MDK

Varga Ferenc szobrász, sz. Székesfehérvár 1906.

KMTárs 1939. őszi tárl.kat. 19-20 l.

MDK

Csuzy Károly

Uj Idők, 1911. okt. 22.

MDK

Varga Ferenc szobrász, sz. Székesfehérvár
1906.

KMTárs 1939. őszi tárl.kat. 19-20 l.

Csuzy Károly MDK

Tiltott olvasmény, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

magyar

Csúzy Károly

koll. kiáll.
Könyves Kálmán

irod
z
Az Ujság.
1911. okt. 12
(c.a. Varga Emil
és Cs. K. kepei.)

Csúzy Károly

Évkönyv Szamosbaron élt.

l.

Csókerul

16. l 22. l.

Csók J.: Emlékezéseim

Bp. 1945. 16. l.

22. l.

3

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Csuzy Károly

gyüjt. kiáll

a Könyves Kálmánban

1911-ben

A Magyar Képzőművészek

Egyesülete 40 éves fenn-
állása alkalmából
rendezett
jubileumi kiállítás
tárgymutatója.
1934. dec. – 1935. jan.

képek miszerint.
kollektívek szerint.

Részletes feld. később

Átutalás megírva

Csuzy Károlyné

festő

lásd

Brunningeni Flesch

Ludmilla.

Festészet
alkalmazott táblakép
Szüz Mária, a Máriavölgye páloskolostor templomában

Egri Egyházmegyei Közlöny, 32.évf.
1.sz. 1900. 2.

Babik József: Czuzy Zsigmond

Csízi Zsuzsa, fotóriporter

Munka közben repr.

Magyar Ifjúság, 1968. XI. 15. 6. l.

Csuzi Zsuzsa, fotoművész

- felvételei a gyermeknapra repr. (6 db)

Magyar Ifjúság, 1967. V. 27. 1. l.

Csuzi Zsuzsa, fotoművész

Házapját

repr.

Magyar Hjúság, 1967. II. 4. 1. l.

Csuzyné, Brunningen-Flesch Luna MDK

Mater dolorosa, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Csüdör Béla

czustumves

Rákospalota

Nemesfévk 1941

198. l.

mig kettő ég felé tekint és kezükkel zavarjokat elárulo mozdulatot tesznek.

Fa, méretei 35 : 42 cm. — Mündler: XIII. 76.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 76. *J. Bassano da Ponte:* Krisztus születésének megjelentése.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 76. *Bassano de Ponte:* Krisztus születésének megjelentése. — 1873: XIII. 76. *Schule des A. Turchi:* Verkündigung der Geburt Christi.

1815-re V:22

Csüdöselki ref. templom

Ónkancsója:
Fejfa
Érdekes alakú ha-
rangláb -

Debreczeni László
1933. 111, 112. l.

Ø Czülök János
fafaragó
östehetség

Forum
1934. 287. l.

Nyugat
1934. szept 1.
Kassák
cikke

Wenzeti balon 1934. szept.
Magyar östehetségek kiállítása

824. Néme

A XVI. szá

Krisztus

A fej
József tartja
rak vesi
patakzik, lág
Mária Magd
donna mögött
Kleofas
látható két
harapófogót
a kereszfáról
gához s a má
Kedik, honnan
tér Jeruzsale
sarkokban

Fa,
A N

499

Hátul: 41. sz.
N-Muz. át. Kept.
prorocollumaban.
Parkettaiva
96. XII/30.

Csülök János
Fafarajó

lásd ohv.

Réval XXI. 666. l.

Csülök ~~Jenő~~ János

szobrász

Juhász a szamáron c.
faszobrát 1935 ben megvette
a Déri Múzeum.

Erkdéri 1935. 52. l.

9.

5.

Erdélyt meg lehetett volna menteni!

Kratochwill altábornagy drámai előadása a Rákosi-pör mai tárgyalásán – Élve eltemetett sebesültekről és Szamuelly egyéb szadista kegyetlenkedéseiről vallottak a tanuk

(A Magyarország tudósítójától.) A *Rákosi*-per mai tárgyalását háromnegyedtizkor nyitotta meg *Szemák* elnök. Ma elsőnek *Kratochwill* Károly altábornagyot hallgatták ki. *Kratochwill* ezeket mondotta:

— Erdélyben október végén 30 zászlóalj és 10 üteg tartotta megszállva a keleti szorosokat Románia felé. Ekkor jött *Linder leszerelési parancsa. A legénység otthagyta fegyvereit és elszéledt,* ezzel Erdély keleti frontja védtelenné vált. Tulajdonképpen még ez sem lett volna baj, mert *a Weber—Diaz-féle fegyverszüneti szerződés* megállapította az antant számára a demarkációs vonalat: *Erdély történelmi határát, Bosznia-Hercegovinát és Bukovinát.*

— Én a Monte Tombánál, az olasz fronton voltam dandárommal, amely *teljes rendben érkezett vissza Nagykanizsára.* Itt a kormány kiküldöttei szónoklatot tartottak, hogy nincs király és *felszólították a legénységet, hogy menjenek haza.* Az ezred legénysége olyan fegyelmezett volt, hogy *elkergette a szónokokat. November 15-én Kelenföldre érkezett az egész dandár.* Én elmentem a hadügyminisztériumba és *felajánlottam a dandár szolgálatait,* mert úgy értesültem, hogy a csehek betörtek.

— A minisztériumban azt az utasítást kaptam, hogy *az ezredek vonuljanak állomáshelyeikre.* Ez megtörtént és néhány nappal utóbb *parancs érkezett,* hogy *az ezredeket le kell szerelni.* November 24-én a minisztériumtól azt az utasítást kaptam, hogy *menjek Kolozsvárra a kerületi parancsnokságot átvenni.* Kolozsvárott ekkor négy nemzeti tanács volt. Mindegyiknek külön nemzetőrsége. *A magyar forradalmi kormány fegyverezte fel a román nemzeti tanács nemzetőreit is.*

— Később a magyar hadügyminisztérium — folytatta vallomását *Kratochwill* — elrendelte, hogy *a demarkációs vonalon innen,* Kolozsvár, Zilah, Szatmárnémeti gócpontokkal szálljunk meg egy vonalat. Elrendelte az öt legfiatalabb korosztály bevonását is. A behivási parancsnak azonban *nem tettek eleget.* Ugyanebben az időben a románok Kolozsvárott és Désen szervezkedtek, teljesen felszerelt zászlóaljuk volt.

— Amikor a román hadsereg a székely földön átvonult, *nagyon sok székely jött fel onnan és kértek engem, hogy külön osztagot szervezzek belőlük.* A székelyek örök dicsőségére szolgál, hogy *önként rendelkezésre álltak a magyar hazának.* Összesen *1700 székely gyűlt össze,* de közülük csak 600-nak tudtunk puskát adni.

— A szerződést azonban a románok nem akarták betartani. Erre összeköttetést szereztem a franciákkal s ennek hatása alatt sikerült másfél hónap mulva a székelyeket kiszabadítani. Magyarországra azonban nem volt szabad visszamenni. Én mindaddig Brassóban maradtam, amíg egyetlenegy székely el volt zárva. Ekkor kaptam az értesítést, hogy a magyar hadügyminisztert elfogták. Nevetségesnek tünt fel előttem a dolog s megtudtam, hogy *az aradi kormány hadügyminiszterét,* valami *Szabó* tábornokot fogták el a románok.

— *Tett-e valamit a Károlyi-kormány Erdély megvédése vagy megmentése érdekében? — kérdezi az elnök.*

— *Nem.*

— Küldött pénzt, hadiszert vagy felszerelést?

— Élelmezést és pénzt kaptunk, de *felszerelést és muníciót nem.*

A magyar kormány nem támogatta a székely hadosztályt

Kratochwill Károly ezután felolvasta az akkori magyar kormány néhány parancsát. Ezek az utasítások arról szóltak, hogy *abban az esetben, ha a román csapatok előre akarnak vonulni, a vérontást el kell kerülni* s ha a magyar csapatokat *lefegyverzik,* ez ellen tiltakozni kell és jegyzőkönyvbe foglalni. *Ugyanilyen utasítás érkezett Kolozsvár kiürítésére vonatkozóan.* A románok karácsony napján bevonultak Kolozsvárra 4000 emberrel és két üteggel.

Amikor a románok bevonultak, megérkezett *Berthelot* tábornok is. *A románok megtiltották, hogy a magyarok az uccá.. mutatkozzanak. Apáthy* István Berthelottal és a román tábornokkal tanácskozásra ült össze és *új demarkációs vonalat állapítottak meg.* Ez a vonal *Nagybánya, Kolozsvár és Déva volt.* A románok azonban *nem tartották meg a szerződést és előrenyomultak.* Én Nagyváradra mentem és a meglevő csapatokkal megszálltam a Csucsa—Királyhágó vonalat. Hozzáfogtam a szervezéshez és védelmi vonalat építettem ki Csucsa—Zilah—Bükkhegység—Szatmár—Máramarossziget között.

A kormány azonban semmiféle támogatásban nem részesített, hadiszert sem bocsátott rendelkezésünkre, mégis lassankint 18 zászlóaljat és 10 üteget sikerült felállítani. *Márciusban mi már támadni készültünk.* Kértünk a kormánytól lőszert, de nem kaptunk, állítólag nem a minisztérium, hanem a katonatanács, illetve *Pogány József akadályozta ezt meg.*

— Ha a forradalmi kormány részéről komoly lett volna az igyekezet, — kérdezi *Szemák* elnök — *a megszálló csapatokat ki lehetett volna verni?*

— Ha a magyar kormány részéről támogatásban részesültünk volna, akkor azt hiszem, Erdély felszabadítása *lehetséges lett volna.* Sajnos, az volt a benyomásunk, hogy *az akkor hatalmon lévők inkább a székely hadosztálytól féltették hatalmukat.*

Miért nem lehetett visszaszerezni Erdélyt?

— December 21-én — folytatta *Kratochwill* altábornagy — kitört a vörös uralom. Jött egy sürgöny Budapestről: »*Székelyek, mindent megkaptok Erdély felszabadításáért!*« Amde ez a budapesti hangulat rövidesen *megváltozott,* megszerveződött a vörös őrség, hadosztályunk mögött *a csőcselék fel volt szerelve puskával, Erdély visszaszerzését nem tudtuk keresztülvinni.*

A kommunisták politikai megbizottakat is küldtek a hadosztályhoz. Ezek *lázítottak* és parancsaim teljesítését megakadályozták. Ekkor fogamzott meg az a gondolat, hogy ha a bolsevizmus akadálya annak, hogy mi Erdélybe mehessünk, akkor *a bolsevizmus ellen fordulunk,* de hogy ezt megtehessék, előbb tisztázni kell a helyzetet a románokkal és a franciákkal szemben. Meg akartam tudni, mit tennének a románok, ha mi a bolsevizmus ellen fordulnánk?

— Amíg a székely hadosztály rosszul volt felszerelve, Budapesten *nemzetközi ezredeket állítottak fel kitünő felszereléssel,* de amikor a románok megkezdték a támadást, a Csucsán levő nemzetközi csapatok az első lövésre vad iramban *elmenekültek. A vörösök sem akartak harcolni.* Mi véres harcot folytattunk Hadadon, a románok támadását visszavertük és foglyokat is ejtettünk. De a magyar ütegeknek este már nem volt lőszere.

— *A vörösök sebesültjeinket bántalmazták, vonatainkat kirabolták,* ellenünk harcoltak. *Mátészalkán háromnapos harcot vívtunk a románokkal.* Azt akartuk, hogy megálljanak és mi a bolsevisták ellen vonulhassunk, de ők ezt megtagadták. Így *visszavonultunk a Nyírségbe,* hogy időt nyerjünk, de a helyzet rosszabbodott. *Pogány* terrorcsapatokkal *akart a székelyek ellen vonulni, Stromfeld* vezérkari főnök azt parancsolta, hogy *a székely hadosztály vonuljon a vörös hadsereg balszárnyához.* Láttam, hogy a helyzet reménytelen.

— Kiadtam a székely hadosztályhoz egy felhívást, amelyben ecseteltem a helyzetet és két óra mulva *a hadosztály amellett döntött, hogy nem akar tovább harcolni.* Ezt saját elhatározásunkból tettük, látván a lehetetlen helyzetet, hogy *nem tudunk a hazán segíteni.* Ezzel a székely hadosztály szerepléso tulajdonképpen befejeződött. A fegyvereket *leraktuk.* Bennünket Brassóba szállítottak, ahol *internáltak.*

— *Tett-e valamit a Károlyi-kormány Erdély megvédése vagy megmentése érdekében? — kérdezi az elnök.*

— *Nem.*

— Küldött pénzt, hadiszert vagy felszerelést?

— Élelmezést és pénzt kaptunk, de *felszerelést és muníciót nem.*

Vallomások a vörösök kegyetlen kínzásairól

Szünet után azoknak a tanuknak korábban tett vallomását olvasták fel, akik nem jelentek meg a tárgyaláson.

Hunkár Aladár miniszterelnökségi osztálytanácsos arról vallott, hogy *Kéri* Pál *Károlyi* Mihálynak bizalmi embere volt. Huszonegyedikén hallott arról, hogy *Kunfi* vezetésével teljesen szocialista kormány fog alakulni. *Kéri* és *Simonyi* a sajtóosztályban proklamációt szövegeztek, amelyet *Károlyi* Mihály aláírt. *Károlyi* március 21-én késő este meglepetten hallotta, hogy a szovjetet kikiáltották és *vissza akarta vonni lemondását.*

Azt mondotta, hogy *rászedték, ő ezt nem akarta, a szovjet nem volt tervbe véve. Károlyi* el is akart menni a munkástanács ülésére, de aztán még sem ment el, azt is mondotta még *Károlyi,* hogy a kommunisták ágyukat állítottak fel a Gellérthegyen és a katonaságot megszervezték.

Szelecsényi Erzsébet korábban arról tett vallomást, hogy az ellenforradalom kitörése után a kommün alatt őt is letartóztatták, terroristák a parlamenti pincébe vitték, ahol *bántalmazták. Haját tépték, csizmával rugdosták, úgyhogy rosszul lett és összeesett.*

Szávozd Andor arról vallott, hogy április 26-án a terézkörúti lakásáról a *Batthyány-palotába vitték,* ahol *bántalmazták, kivégzéssel fenyegették meg, lefektették és feje mellett a falba lövöldöztek.*

Gránistetter Jenő magántisztviselőt szintén ellenforradalmi tevékenység miatt tartóztatták le a terroristák, felakasztással fenyegették, *rettenetesen bántalmazták,* egyszerre öten is ütlegelték, össze-vissza verték, *a feje vérzett. Korvin-Klein* Ottó kihallgatta, majd *két hétig orvosi kezelés alatt állott.*

Pataki László államrendőrségi hivatali főtisztet a kommün alatt a parlamentbe vezényelték szolgálattételre. Elmondotta, hogy *borzalmas dolgokat látott,* embereket kínoztak, *holttestek feküdtek mindenütt. Pallós* Margit *Korvin Klein* Ottó teljhatalmú megbízottja volt és *bántalmazta a foglyokat.*

Császik Pál dr.-t is letartóztatták, *ki is akarták végezni. Puskatussal úgy összeverték, hogy elájult.*

Élolvasták ezután *három lazarista misszionárius vallomását arról, hogy a vörösök hogyan szállták meg a rendházat, hogyan kínozták, verték a misszionáriusokat. Vukovits* Tibor műegyetemi hallgató felolvasott vallomása szerint a vörösök egy alkalommal megszállták a Műegyetemet, 80 egyetemi hallgatót lefogtak s *többeket megvertek.*

Farkas Tibor honvédelmi minisztériumi fogalmazó vallomása után *Répánszky* Gábor postafelügyelő a posta, *Dentz* Ákos a postatakarékpénztár megszállásáról és a postapénzek kibocsátásáról, *Hellebrandt* Kálmán a Kisbirtokosok Földhitelintézetének megszállásáról, *Steiner* Manó bankigazgató a Lipótvárosi Takarékpénztár megszállásáról tett vallomását ismertették.

Ezután több volt osztrák-magyar banktisztviselő vallomásának ismertetése következett arról, hogy a vörösök hogyan szállták meg az Osztrák Magyar Bankot, hogyan működtek ott.

Sebesülteket élve temettetett el Szamuelly

Tél Ferenc, a gyüjtőfogház volt főorvosának vallomása szerint szemtanuja volt a vörös terroristák különböző ellenforradalmi kivégzésének. Szerinte *Szamuelly parancsot adott, hogy a fehér sebesülteket élve temessék a halottak közé.* Fényképfelvételeket készített a kivégzésekről és emiatt *letartóztatták.*

Tóth Péter szigorlóorvos korábbi vallomásában arról vallott, hogy Dunapatajra rendelték egészségügyi szolgálatra. *Szamuelly* azt az utasítást adta, hogy *a fehér sebesülteket lőjjék főbe* és amikor *Tóth* ez ellen tiltakozott, őt is *főbelövéssel fenyegette meg.* Később *Szamuelly* azt a parancsot adta, hogy *a fehér sebesülteket élve temessék el.*

Kutassy János államvasúti titkár vallomását ismertetik ezután, amelyből kiderült, hogy az államvasúti titkárt Hartára vezényelték, ahol *egy mezitlábas parasztgyerek felakasztott tetemét látta. Szamuelly* azzal vádolta ezt a parasztgyereket, hogy a fehérek küldönce volt.

Ezzel a mai tárgyalás véget ért és folytatását *holnap reggel kilenc órára* halasztotta *Szemák* tanácselnök, amikor is a bizonyítás kiegészítési indítványokra kerül a sor.

Ha helyt is ad a bíróság ezeknek az indítványoknak, holnap *Tamássy* László ügyész megkezdi vádbeszédét. *Ítéletet a jövő hét elején* hirdet a törvényszék.

Nagy olaszellenes tüntetések Patrasban

Athén, január 30.

Patrasban nagy olaszellenes tüntetések voltak a dodekanézoszi események miatt. A tüntetők az olasz iskola és az olasz konzulátus elé vonultak, majd *közáport zúdítottak a fasiszta házra. Többen megsebesültek.*

Szalonikiben az olasz konzul azzal a kérelemmel fordult a kormányzóhoz, hogy biztosítsa az *olaszok védelmét* az esetleges tüntetésekkel szemben.

A pesterzsébeti „sajtópénzek" a helyettes polgármester rágalmazási pörének tárgyalásán

(A Magyarország tudósítójától.) A büntetőtörvényszék *Méhes*-tanácsa ma tárgyalta azt a rágalmazási pert, amely *Helle* László dr. *pestszenterzsébeti* helyettes polgármester panaszára indult meg *Kósa* Lajos ellen. *Kósa* a *Főváros Környéke* című lapban többször megírta, hogy *Helle* és *Chikán* Béla *pestszenterzsébeti* polgármester között *harc folyik* s ennek a következménye volt, hogy *Chikánt másodszor is felfüggesztették állásától.*

A cikkíró azzal vádolta a helyettes polgármestert, hogy a vele összeköttetésben álló sajtóembereket közpénzekből »lepénzelte« és illetéktelenül vett fel munkadíjakat. *Kósa* tagadta bűnösségét.

Az első tanu *Kardos* István volt. Elmondotta, hogy *Zsembery* Árpád lapszerkesztőtől tudja, hogy közleményekért és hirdetményekért *az iskolánkívüli népművelési alapból pénzeket kapott.* Vallomása szerint erről *Chikán Béla is tudott.*

A tanú vallomásának ennél a részénél *Helle* László dr. megjegyezte, hogy a nyugtákat *Chikán polgármester ellenjegyezte.*

— Tud-e arról, hogy *Helle* az alispán engedélyével a népművelődési alapból *évenkint ezer pengőt adott újságíróknak?*

— *Arról hallottam, hogy Helle adott ilyen összegeket.* Arról is tudok, hogy *Zsembery egy nyugtára más nevet írt,* mert ő nem volt jóban a főispánnal és nem akarta, hogy az ő neve szerepeljen. *Mások is kaptak ebből a pénzből. Helle* hangoztatta, hogy a kiutalások körül *sokat fáradt.*

Ezután *Helle* Lászlót hallgatta ki tanuképp a bíróság.

— A másik állítás a cikkíró részéről, — mondja az elnök — hogy ön *sajtóembereket közpénzekkel megfizetett.*

— *Zsembery* és *Kardos* gyakran jártak a városházára. A polgármester engedélyével informáltam őket. Megtörtént, hogy *Budapesten* találkoztunk. *Chikán* polgármester előzetes utasítására akciót indítottak az alispánhoz írt kérelem formájában, hogy 1932—34-ben a népművelési alapból 1000 pengőt *sajtóalapra* lehessen felhasználni. *Az engedélyt megkaptuk.*

— A nyugtákat a polgármester írta alá és nem is láttam ezeket. Egyízben megtörtént, hogy a polgármester a *Zsembery*-féle kiutalás után azt mondotta, hogy kellemetlen ez a dolog, mert *Zsemberynek* differenciája van a főispánjával. Ekkor határozták el, hogy *Zsembery más néven nyugtázza a pénzt.*

— A *különmunkadíj* dolgáról annyit mondhatok, hogy *a törvényesen jóváhagyott illetményeken kívül* egy fillért sem vettem fel.

Zsembery György a következő tanu. Elmondotta, hogy *a népművelési alapból kapott pénzt.*

— *Milyen címen történt a kiutalás?*

— *Nem tudom,* — válaszolja rövid gondolkozás után — azt hiszem, azok az ujságírók, akik foglalkoztak *Pesterzsébet* ügyeivel, *kaptak pénzt.* Többen voltunk néha ujságírók a városházán és híreket vártunk. Én különben eladtam *Pesterzsébetnek* egyik könyvemet, *előfizetési díjat kaptam lapomra* és lexikonomra is pénzt adtak.

— Irt ön propagandacikkeket a népművelés érdekében?

— *Nem emlékszem.*

— *Miért irta egyik nyugtára Kardos nevét?* — kérdi az elnök.

— A főjegyző úr szobájában történt ennek az összegnek a felvétele. *Helle* dr. megjegyezte, hogy *ne a saját nevemet irjam a nyugtára, mert a főispán úr rossznéven venné a dolgot.* Úgy emlékszem, *Kardosnak* meg is említettem ezt.

Az ügyész kérdésére, hogy *Zsembery* volt-e büntetve, azt válaszolja, *kommunista izgatásért négy évre,* de amnesztiát kapott.

Ritter Aladár hírlapíró arról vallott, hogy annakidején lapja volt *Pesterzsébeten* és hirdetésekért ő is kapott 50—50 pengős összegeket.

Az elnök ezután *megállapította az előtte lévő nyugtákból,* hogy *Zsembery* a sajtó részére biztosított 1000 pengőből egy év alatt 700 pengőt kapott.

Perényi Mór főszámvevő arról vallott, hogy *Helle* külön munkadíjait a képviselőtestület állapította meg és a megszavazott összegen felül egy fillért sem vett fel.

Több tanu vallott még arról, hogy *Helle* működésében szabálytalanságot nem találtak. Miután *Chikán* Béla halaszthatatlan ügye miatt eltávozott a tárgyalásról és nem jött vissza, *a bíróság a tárgyalást február 8-ára elnapolta.*

A magyar őstehetség kenyeret kér

Csülök János munkanélküli asztalossegéd szobrokat farag fából — kenyérért

Csülök János, a munkanélküli asztalossegéd-szobrász

(A Magyarország tudósítójától.) Érdekes vendég kopogtatott ma a szerkesztőség ajtaján. *Csülök* János 36 éves asztalossegéd. Kint lakik a *Zuglóban*, két kisgyermeke van. Remek fa-szobrok vannak a kezében.

— Évek óta állástalan vagyok, *nem tudtam munkát kapni mint asztalossegéd és most így próbálom megkeresni a kenyeremet.*

Az *őstehetségek kiállításán* is szerepelt már. Komoly kifejezőerő és annyi tehetség van fából faragott szobraiban, hogy a műkritikus is elismerően nyilatkozik róla és azt mondja, *biztos tanult már valahol.*

— *Kérem, engem senki sem tanított,* — meséli *Csülök* János. — Az apám *dohánykertész* volt Szolnok megyében, *én négy elemit és iparostanonciskolát végeztem.* Asztalossegéd lettem. *Nyáron többet dolgoztam,* mikor szezón volt, *télen sokszor nem volt munkám* és ilyenkor *kazettákat* csináltam. *Abból próbáltam megélni.* A kazettákat *fafaragásokkal díszítettem, dombormüvet csináltam rájuk* és láttam, hogy *az nagyon tetszik a vevőknek.* Inkább azt veszik, amelyiken *dombormű is van.*

— Később, amikor ismét munka nélkül voltam, *önképzéssel foglalkoztam. Rajzolgattam, agyagból mintáztam és így jutottam ezeknek a faszobroknak az elkészítéséhez.* Az őstehetségek kiállításán *35 darabbal szerepeltem,* 1200 pengőn felüli összeg gyült be értük, *mindegyiket megvették* és én a százalékok levonása után 850 pengőt kaptam.

— *Nincs egyéb célom, mint megélni, a családomat eltartani, ne legyek a társadalom terhére, nem akarok népkonyhára járni, a munkámért kérek egy darab kenyeret.*

Szentes fel akarja építeni az Attila Pantheont

Szentes, január 30.

(A Magyarország tudósítójától.) Harmincöt esztendeje folyik a vita arról, hogy Magyarország melyik vidékének, városának van legtöbb igénye Attilához. Ez alatt a harmincöt esztendő alatt *Szentes egyre jobban az élre tört* és most — elsőbbségének tudatában — elhatározta, hogy megalakítja az Országos Attila Szövetséget Szentes székhellyel még 1935-ben, Attila trónralépésének 1500 éves jubileuma alkalmából.

Az Attila-kérdés egyik szentesi ismerőjével hosszabb beszélgetést folytattunk.

— Azt, hogy Szentesnek van legtöbb igénye Attilához, a történeti adatok ismeretében, mi már nem is vitatjuk. A *Hóman—Szegfű »Magyar Történet«* is megállapítja hogy Szentes és a Körös-torkolat környékén volt valahol Attila székhelye. Külföldi szaktekintélyek is ugyanezt vallják. *Klebelsberg* Kunó gróf kultuszminiszter annakidején programjába vette *a szentesi Attila Pantheon felállítását.* Klebelsberg *Hóman* Bálinttal, *Sidló* Ferenccel és *Csalány* Gábor szentesi múzeumigazgatóval tárgyalt. A tervek is készen voltak, de közbejött a gazdasági leromlás, ami hosszú időre megakasztotta a nemzetközi érdekességü terv valóraválását.

— Az idén van Attila trónralépésének ezerötszázadik évfordulója, ebből az alkalomból az országban élő Attila-barátok itt is, ott is tervezgetnek valami nagy ünnepséget. Az *Attila Pantheont* Budapest is akarja, idegenforgalmi szempontoktól vezéreltetve az újjáépitendő Tabánban akarják felállítani Attila emlékművét. *Zajthy* Ferenc nemrégiben olyan értelmű nyilatkozatot tett, hogy a budapesti tervezgetések szerint Attila tabáni emlékműve környékére odavarázsolják a *szentesi Kórógy környékét,* a szentesi tájat. (A Kórógy-csatorna Szentes határában van.) Hát mi ennél sokkal egyszerűbb megoldást tudunk: *ne a Kórógy-partot vigyék Tabánba, hanem az Attila Pantheont hozzák ide* arra a helyre, ahol ezelőtt 1500 esztendővel Attila székhelye lehetett.

— *Sidló* Ferenccel már ismét felvettük a tárgyalásokat, készül a Pantheon kicsinyített terve. Ujult fellángolással és lelkes munkával fogunk a dologhoz, minden a legjobb utón halad, 1935-ben Szentes méltó keretben ünnepli majd meg Attila emlékezetét. Az *Országos Attila Szövetség* megalakulása rövidesen megtörténik és gondoskodunk majd arról, hogy a szentesi Attila-ünnepek iránt felkeltsük a művelt világ érdeklődését.

Szó sem lehet arról, hogy Amerika belépjen a Népszövetségbe

Roosevelt veresége a szenátusban Brazilia sem lesz tagja a Népszövetségnek

Washington, január 30.

(A Magyarország külön tudósítójától.) Nem jött váratlanul, mégis a szenzáció erejével hatott, *hogy Roosevelt elnököt a szenátus leszavazta* a hágai nemzetközi bírósághoz való csatlakozás kérdésében. Ez *Roosevelt első komoly veresége* a törvényhozásban. Még súlyosbítja az a körülmény, hogy *tekintélyének teljes latbavetésével* sürgette a törvényjavaslat elfogadását.

— Politikai körökben azt mondják, hogy *Roosevelt egyelőre óvakodni fog minden kezdeményezéstől* s maga is látja az ellenzék megerősödését. Annyi bizonyos, hogy többé *szó sem lehet az Egyesült-Államoknak a Népszövetségbe való belépéséről.*

Mint *Rio de Janeiróból* jelentik, a nemzetgyülés *elvetette* azt a javaslatot, hogy *Brazilia lépjen be ismét a Népszövetségbe.*

Húsvásár

Készlet: nagymarha 18 (18), bárány 262 (162), növendék 1 (1), borjú 133 (113), süldő 60 (60), félsertés, lehúzott 120 (90), malac 160 (120), juh 2 (2). Zárójelben az eladottak száma.

Árak: marhahús, csontozniavaló 24—38, bárány, bőrben 1.04—1.16, borjú, bőrben I. 1.16—1.20, II. 90—1.16, sertés, lehúzott 68—72, malac 90—1.30, juh 60, süldő 70. A vásár lanyha volt.

A Mindenható legszentebb akaratából porig sujtva, mélységes fájdalommal jelentem, hogy imádott Uram

Eichner Gábor

a Nagy és Eichner R. T. szeniórfőnöke

nemes lelkét visszaadta Teremtőjének.

E hó 31-én déli 1 órakor temetjük a rákoskeresztúri izraelita temetőben.

Özv. Eichner Gáborné és gyászoló családja.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

CSÜLLÖG JÚLIA – festő

Tükör a tájról és lakóiról

Csüllög Júlia Vitai templom című képe

(Tudósítónktól)

Az 1984 óta Balatonedericsszomszédságában, Nemesvitán élő nívódíjas festőművésznő, *Csüllög Júlia* immár második alkalommal mutatkozott be Balatonedericsen.

A két tárlat óta eltelt tíz évben aktívan festő művész most az itt élő asszonyok, férfiak portréit, az edericsi Bece-hegyi tájat idéző olajfestményeit mutatta be az őt és stílusát már oly jól ismerő helybélieknek. Képeiről leolvasható a művész empatikus képessége s alanyai felé irányuló szeretete. Mint *dr. Tajti József* körzeti állatorvos megnyitójában elmondta, érték született és születik folyamatosan Csüllög Júlia munkáiban. Nagy kérdés, hogy megtartsuk vagy elherdáljuk ezt az értéket. Tajti szerint, hogy a művészeti alkotás párbeszéd lehessen, lélektől lélekig nyitottság kell a befogadó részéről, s az is fontos, hogy a művészt körbevevő lakókörnyezet ne passziónak, hanem kulturális fennmaradásuk verejtékes munkájának tekintse a művészeti alkotást.

Csüllög Júlia kiállítása szeptember 6-ig naponta 14 és 18 óra között látható a balatonedericsi művelődési házban.

t. b. zs.

Napló 1997.09.02

b száz szalmabála

Hajmáskéren a volt szovjet laktanya területén a tűz megfékezésével még lapzártakor is küszködtek a tűzoltók

iton egy traktor nem adta meg az mélygépkocsival ütközött

Várpalota-Pétfürdőn a déli órákban egy lakásban ruhaszekrény dőlt rá kétéves kislányra, aki koponyasérülést szenvedett. Pápa belterületén személygépkocsi gyalogost gázolt el, aki könnyű sérülést szenvedett.

A megyei tűzoltók előbb Alsóörsön, majd Veszprémben a Házgyári úton fékeztek meg avartüzeket. Ajka-Bakonygyepesen tíz körbála gyulladt meg. Hajmáskéren délután fél öt körül a volt szovjet laktanya területén több száz szalmabála gyulladt meg egy pajtában, melynek megfékezésével még lapzártánkkor is küszködtek a tűzoltók. A kár becslések szerint százezres nagyságrendű.

Csillög Júlia

Vasutasok műterme – Népszínhás

n.

Ne. ~~[illegible]~~ Feirhap

1986. VIII. 1.

KIÁLLÍTÁS

Goldmark Károly Művelődési Központ *(Kossuth L. u. 28., nyitva: vasárnap kivételével 9-13-ig és 14-18 óráig)*

Július 21-augusztus 8-ig Tóvári Tóth István festőművész kiállítása.

Klubszínház

(Fő tér 3., nyitva: 9-18 óráig)

Augusztus 1-14-ig Kép-Ker Kft. kortárs képző- és iparművészeti kiállítása.

Kisgalériа

(Kossuth L. u. 28. földszint, nyitva: vasárnap kivételével naponta 9-13-ig és 14-18 óráig)

Július 25-ig Kuti Gézáné 28-augusztus 10-ig Pálástiné Deli Elvira, Schlosserné Báthory Piroska miskolci festőművészek kiállítása.

Balatoni Múzeum

(Múzeum u. 2., nyitva hétfő kivételével naponta 10-18 óráig)

Állandó kiállítás: A Balaton és az ember történeti kiállítás, Halápy János festőművész emlékszobája.

Időszaki kiállítás: Zala megye népművészete.

Augusztus 2-16-ig Csüllög Júlia festőművészek képei.

Georgikon Majormúzeum

(Bercsenyi u. 67., nyitva hétfő kivételével naponta 10-17 óráig)

Állandó kiállítások: Szőlőtermesztés és borászat a Balaton környékén a XIX. században; A Georgikon története; Mezőgazdasági könyvek kiállítása (XVIII-XX. sz.); Gabonafélék tisztítása és raktározása a XIX. században; Kocsiszín, kovács- és bognárműhely.

Csüllög Júlia, festő
Keszthely és Vidéke 1996. július 18

16 11

mc 4.10.1994
AKL – 13 –

oldschmied in Ko-
nänien), ab 1790
Order der Pro-
lie Arbeitserlaub-
nderten Meister.
gy, in: Stílusok,
A. Grotte

))

Csüllög Júlia

A XXIV. országos kiállításon szerepelnek portré-művei. (említve).

Losonci Miklós: Országos vasutas képzőművészeti kiállítás.

Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 11.

Csüllög Júlia, festő

Kisdiszfáld, 1980. júl. 18.

Képzőművészeti kiállítás

■ Csüllög Julia: Önarckép

Ft-os

nek

KOLHATJA VÉGIG

JÁT NÁLUNK VESZI!

RT ÁRUHÁ

erek, háti motoros permetezők,

prések, kertészeti eszközök kaphatók.

baton 8–12 óráig. SIOFOKI AG., Győr,

Csüllög Júlia

„Önarckép"

Vasvári képzőművészeti kiállítás.

Csüllög Júlia: Önarckép

Szolnok megyei Néplap, 1980. júl. 15.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1980 JUL 27

Csüllög Júlia, festő

1980. július 27. 1021

Vasutas képzőművészek

A harmincadik vasutasnap alkalmából országos vasutas képzőművészeti kiállítás nyílt Budapesten, a Népszínház utca 29. szám alatti kiállítóhelyiségben. A beküldött 600 képből, szoborból, grafikából és népművészeti alkotásból a zsüri 162 művet választott ki bemutatásra. A vasutas dolgozók közül 300 amatőr képzőművész jelentkezik évente legújabb alkotásával. Közülük másfél év alatt hatan hivatásos művészek lettek, 2—3 tehetséges fiatal pedig a művészeti főiskolák valamelyikén folytathatja tanulmányait.

B. I.

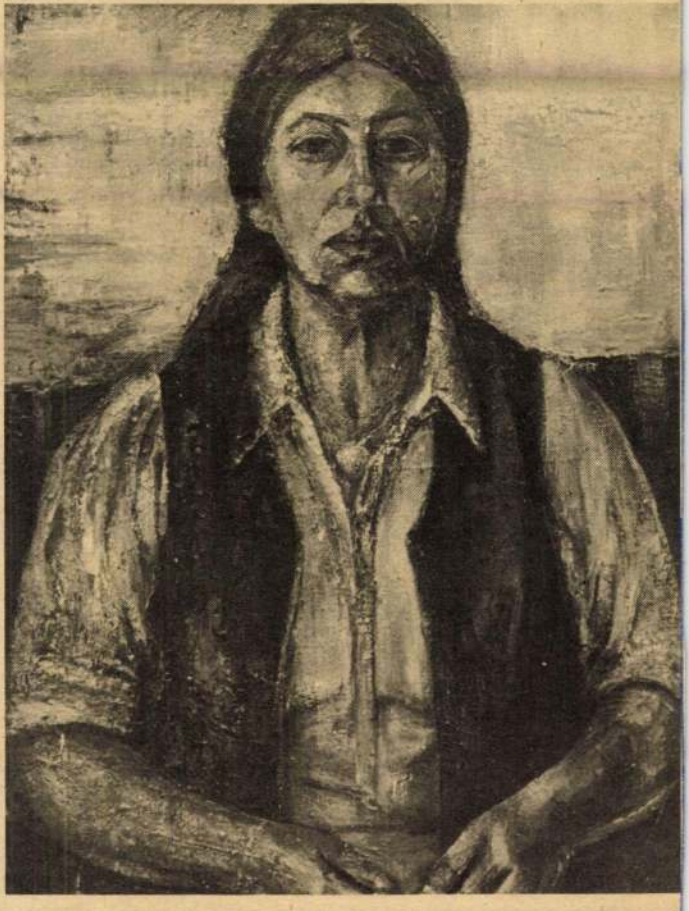

Csüllög Júlia: Önarckép

Napener

fűtésre

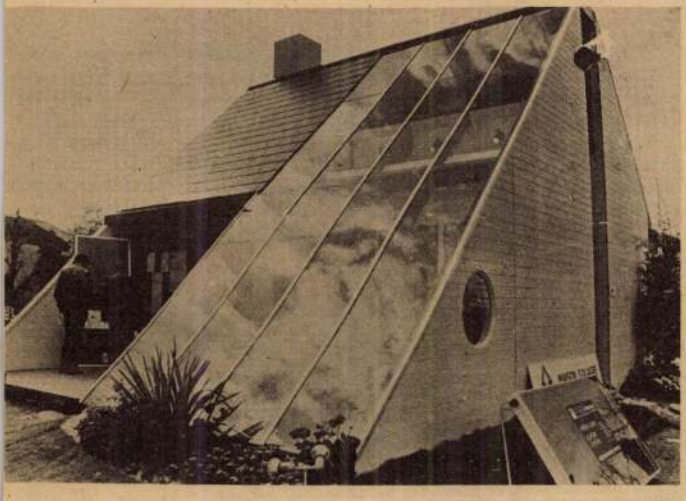

Az energiahordozók árának növekedése meggyorsította a napenergia felhasználásával kapcsolatos kutatásokat szerte a világon. Ez a munka több fronton folyik. Földünkön már működik néhány naperőmű, amelynek berendezései a napsugárzás energiáját elektromos energiává alakítják át. A naptükrök a napsugarakat a napkazánhoz koncentrálják, itt gőz képződik és a gőzgép segítségével hajtják meg az áramfejlesztőket.

A másik út: az űrkutatásban jól bevált szilícium napfényelemeknek földi célokra történő adaptálása. Sajnos e téren elsősorban a szilíciumelemek magas ára miatt, gyors eredményeket nem lehet várni, de remény van arra, hogy a nyolcvanas évtized végére sikerül leszorítani a szilíciumelemek árát.

A harmadik út a képünkön látható „napház", amelyet úgy terveztek és építettek meg, hogy a napsugárzás különösebb berendezések nélkül felhasználható fűtési célokra. A napsugárzás energiáját felfogó kollektorokban felhevített víz a melegvíztárolóba kerül. Innét a meleg vizet el lehet vezetni fűtési és főzési célokra. Ennél a „napháznál" a fűtést padlófűtés formájában oldották meg, tehát a meleg vizet a padlószint alá vezetik. Természetesen ilyen napházakat csak olyan vidékeken érdemes építeni, ahol magas a napsütéses órák száma évi átlagban.

Ház vízpárnán

CSÜLLÖG JÚLIA
festőművész

1071 Budapest
Peterdi u. 37. I./14.
8311 Nemesvita
Petőfi u. 1.

Csüllög Júlia

CSÜLLÖG JÚLIA, FESTŐMŰVÉSZ

1934-ben születtem, Vésztőn. 1968 óta foglalkozom a festészettel. Család mellett tanultam, esti iskolán, a Vasutas Képzőművészeti Körben. Nemesvitához 1984 óta tartozom, ahol házam van, és az ottani emberek a modelljeim és a táj. Számos csoportos kiállításon vettem részt, itthon és külföldön. Jelentősebbek: 1974-ben Budapest, 1989 Veszprém. 7 egyéni kiállításom volt.

JÚLIA CSÜLLÖG, KUNSTMALERIN

Ich bin 1934 in Vésztő geboren. Seit 1968 befasse ich mich mit der Malerei. Schon als Frau mit Familie habe ich weitergelernt, in einer Abendschule, im Kunstzirkel der bahnangestellten. Seit 1984 bin ich in Nemesvita ansässig, hier habe ich ein Haus, die hiesigen Menschen, die Landschaft sind Modelle, Themen meiner Gemälde. An zahlreichen Gruppenausstellungen habe ich teilgenommen, sowohl im In- wie auch im Ausland. Die bedeutenden waren 1974 in Budapest, 1989 in Veszprém. Ich hatte 7 Einzelausstellingen.

MS. JÚLIA CSÜLLÖG, PAINTER

I was born in Vésztő in 1934. I am engaged in pictorial art since 1968. I studies part time at the Railways Art Circle while I raised a family. I belong to the village of Nemesvita since 1984 where I have a house. My artistic inspirations include the surrounding landscape and the people living in the area. I took part in several group exhibitions in Hungary and abroad alike. Some of the more important exhibitions I took part in were held in 1974 in Budapest, in 1989 in Veszprém. I held seven individual exhibitions all told.

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Tisztelettel meghívja Önt és barátait

2000. május 24-én 18 órára.

a DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest XIII. Pannónia u. 95,
Pannónia és Dráva utca kereszteződése)

a VESZPRÉMI MŰVÉSZ CÉH
kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
Gopcsa Katalin
művészettörténész

Megtekinthető:
2000. június 11-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.
(Megközelíthető a 3-as metróval a Dózsa György úti megállóig)

DUNA GALÉRIA

MT Reklámiroda

Csabai Tibor grafikusművész
Csüllög Júlia festőművész
Farkas István festőművész
Gárdonyi Tibor festőművész
Géczi János grafikusművész
Györgydeák György szobrászművész
Diénes Attila szobrászművész
Felhősi István festőművész
Heitler László festőművész
Horváth László keramikusművész
Katona György festőművész
Komáromi Erzsébet textilművész
Kádár Tibor festőművész
Lugossy Edit textilművész
Lugossy László szobrászművész
Mészáros Imre grafikusművész
Mihály Gábor szobrászművész
Nagy Gábor festőművész
Péterfy Gizella festőművész
Raffay Béla szobrászművész
Somogyi Győző grafikusművész
Szekeres Károly keramikusművész
Szotyory László festőművész
Tirnován Ari Vid szobrászművész
Ughy István festőművész

Csülök

paraszt ~~xxxxxx~~ szobrász

Magyar tehetségek kiállitása - Nemzeti Szalonban - munkával szerepel.
Fafiguráiban a legmozgalmasabb emberáradatot vonultatja fel

Ujság
1934.VIII.22.

Csülök

Az Est
1934. VIII. 19.

Csülök

Egy magyar figurákkal teli sakktáblát állit ki, a Tiszavidéken volt földmives, ő képviseli itt a müvészi öntudatot. A világ legnagyobb művészének tartjamagát.

Csülök János

tiszamenti paraszt festő

Magyar tehetségek Kiállítása – Nemzeti Szalonban – munkával szerepel.

Ujság
1934.VIII.19.

M.D.K.

Csülök Schuster Jenő

1011. Lovas szobor. 9 cm. mag. fa.
1012. Táncoló párok. Szobor. 9.5 cm. mag. fa.
Elvesztek. /Fővárosi Képt./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
72. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Csülök

parasztszobrász

Magyar Őstehetségek Káplár Miklós hagyatéki kiállitása - Erzsébettéri helyiségben - Guzsbakötött Őstehetség c.szobrával szerepel.

E s t .
1935.X,20.

Csülök Jenő

falusi fafaragó

(Gyermekművészek kiállítása.) Bálint Jenő, a Magyar Őstehetségek Kiállításának rendezője Erzsébet-tér 2. alatt lévő helyiségében *gyermekművészek munkáiból rendezett kiállítást.* Megszokott gyermeki ábrázolások köszöntenek felénk a falakról, melyeknél sokkal érdekesebbek *Csülök* Jenő és *Futó* Ferenc falusi fafaragóknak szobrocskái és a magyar népművészetnek egyéb ízes termékei.

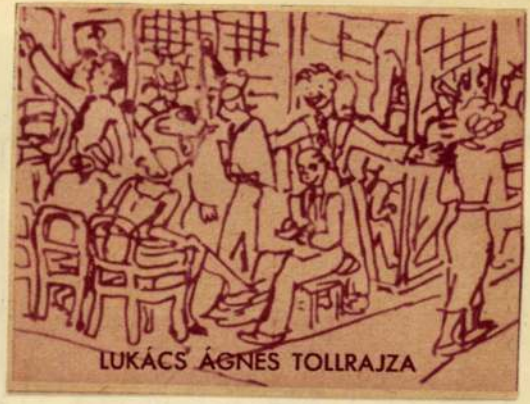

LUKÁCS ÁGNES TOLLRAJZA

Budapesti Hírlap

1935. XII. 11.

Pengő Pengő st.

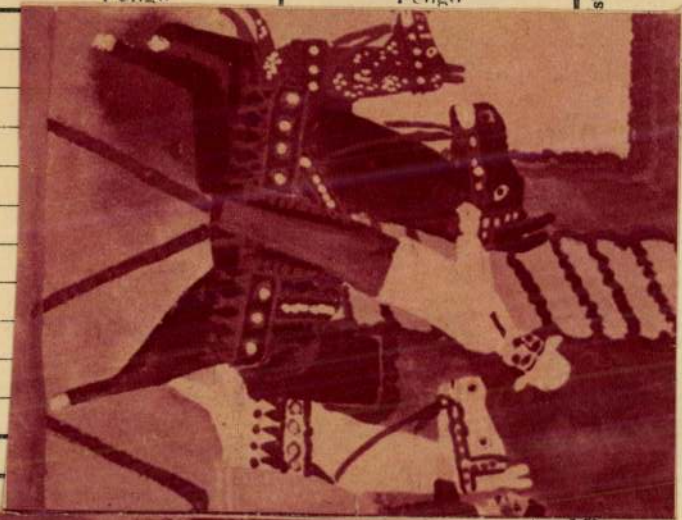

sen

osztá

Csülök Jenő

parasztfestő

Magyar Építőművészek Kiállítása - Nemzeti Szalonban - munkával szerepel.

Nemzeti Újság
1954.VIII.23.

Csülök Jenő,szobrász

1934 -ben az építőtehetségek első kiállitása,szent István napján.Lázár Miklós nyitotta meg. Csülök is kiállitott. 186-87.old

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. Bpest.1969

Csillók Jenő festő

M.D.K.

Népművészeti tevékenység volt:

Vitányi Iván: Emlékezés Györi Elekre és Gajdos Jánosra
Művészet, 1963. november – 10 lap.

MDK

Csülök, szobrász

Magyar őstehetségek szentistvánheti kiáll. 1938.

MDK

Csülök népi szobrász

K. A: Magyar Ösztönösségek Kiáll. Pesti Napló 1934. aug. 19. 4.l.

MDK

Csülök szobrai

1937-évi őstehetség kiáll.

MDK

Csülök Ferenc népmüvész szobrász

Parasztmüvészek uj kiállitása. Magyarország, 1935, aug. 18. 12.l.

MDK

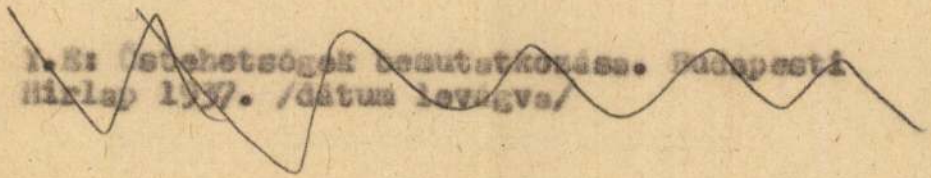

~~T.E: Ústehetségek bemutatkozása. Budapesti Hírlap 1937. /dátum levágva/~~

CSÜLÖK, szobrász

Káplár Miklósnak 1935 októberében Hagyatéki kiállitása volt Budapesten, a "Magyar Őstehetségek" Erzsébet téri új helyiségében. A kiállitást Bálint Jenő rendezte és azon Káplár müvein kivül Csülök és Mogyoróssy, stb, szorai is szerepeltek. 769.old. 54.jegyz

Z. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen 1975.

Csülök szobrászmüvész

Jörgen Kamilla: "Az ősmüvészet tüzijátéka Szent István hetében" cimmel ir a Nemzeti Szalon kiállitásáról, melyet Bálint Jenő rendezett, aki tiz parasztmüvészt fedezett felés müveiket bemutatta fenti tárlaton. Oravecz Imre nagyidai parasztlegény tájképekkel szerepel. "A tilinkós ember" c. képét bemutatja a lap.
Káplár Miklós pásztorból lett festőművész, a Hortobágy festője.
Győri Elek tokaji kovácslegény "Falusi helenet c. képét hozza a lap.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 25. VIII. évf. 35. sz. 14-15. lap.

Gülöl István

Káplár Miklós mostoha
szár esztendője

Magyar Nemzet 1987. 11. 12.

Csülök Lajos

szobrász

Bálint Jenő Erzsébet-téri népmüvészeti boltjában a falusi tehetségektől összegyüjtött uj kollekciójában szerepelnek munkái.

Ujság 1935.VIII.15.

Csülök

[illegible] Édes bája gaucefiguráit nem lehet elég szörnörűséggel nézni

Csülök szobrászmüvész

Nagy István a vadonok festője, a kiállitás rendezője és a müvész felfedezője szerint.
Csülök nevő parasztlegény, marhacsülökből faragott elefántcsont-szerü szobrokat és készit fafaragványokat.
Benedek Péter és Nyergesi János parasztmüvészeket emliti még a cikk, mely részletesen beszámol a parasztőstehetségekről.
Repr.-ók.
Nagy Balogh János szobafestő volt.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 25. VIII. ék évf. 35. sz. 14-15. lap.

CSULOK JENO, szobrász

Az őstehetségek első gyűjteményes kiállitásn 1934-ben 14 naiv művész mutatkozott be, közöttük Bakos József, Markovics Horváth Antal, Csülök Jenő, Hudák János és Nyergesi István. 78.old

MURAKÖZI AGOTA: Horváth Vince nyiregyházi fafaragó 75.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969. IV. 3.sz.

MDK

Csülök Lajos szobrász

e.a: Falusi tehetségek az Erzsébet téren. Ujság, 1935. aug. 15.

MDK

Csülök Schuster Jenő

Lovas szobor, fa

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

MDK

Csülök Schuster Jenő

Táncoló párok, fa szobor

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Csürös – A. – V.

Újvári Antal

Hoffmayer Simon tanítványa fejezte be a zsibói Wesselényi kastély kőfaragó munkálatokat a XIX század elején.

D. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

1941.

Csűrös Antal

művei: a szamosújvári örmény magy-
templom: Szent Péter, egyéb faszobrok:
fekete-fehér reprodukciók. (246, 47, 48 p.)

Dj. Nagy Margit: Renaszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

240 l.

Süpös Antal

szobrász a zsibói Wesselényi kastélyon
dolgozott 1802-1806 körül.

Gy. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

198 l.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

Kobrász és aranyozó. Hoffmayer Simon tanítványa, valószínűleg sok kappangó síremlék (empire) és templomi felszerelés készítője.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, 1970. Bukarest. 297 l.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

1821-ben a császárlátogatás emlékére felállitott emlékoszlop kőfaragó munkájót magónak kéri. 1823-ban a megbizást meg is kapja a császári pár mellképének és a „géniuszoknak" kifaragósára.

B. Nagy Margit: Renesszánsz és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970. 297 l.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

A tanács azonban nem volt megelégedve a végzett munkával és a géniuszokat vísz-szaadta: Alkotásai: 1800 komosujvár örmény nagytemplom mellékoltárai.

B. Nagy Margit: Renesánsz és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970.

297-98 l.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

1802: Zsibó: Wesselényi kastély, tükörróma, asztal és vázák; 1802-1803: Szamosújvár, örmény nagytemplom, két homlokzati pados és a 12 apostol padra.

D. Nagy Margit: Renesszánsz és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970.

2981.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

1803: Héderfája, Bethlen kastély, a szökőkút két átlött nyakú címermadara.
1804: Szamosujvár, örmény nagytemplom, a szószéken levő bárány.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

2981.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

1805: Zsibó, Wesselényi kastély, két szobor és egyéb munkák. 1813-1814 ua. Wesselényi kastély emlékkő. 1814-1819 szamosujvár, örmény nagytemplom, a galériákon levő faszobrok.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970. 298 l.

7

Csűrös Antal (Nagykászoni)

1819. Szamosujvár: a börtönkápolna oltára. 1820 után. Kolozsvár. Karolina-emlékoszlop, sasok. 1820 után. Ilo. minorita templom, sasos zászék.

B. Nagy Margit: Renesánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

298 l.

Csűrös Antal (Nagykászoni)

1824: Ó-torda református templom szószékét alkotja.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970.

2981.

MD K

Csürös Béla, festö

Erdö.

OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
BP.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 2o.1.

MDK

Csürős Antal

Nagy Sámuel kőfaragóval együtt készitette a kolozsvári Karolina oszlopot, melyet a város 1831-ben I.Ferenc cs.és felesége Karolina cs.-né kolozsvári látogatása /1817/ emlékére emeltetett Egykor a főtéren állott, e század elején átvitték az Óvárba.

Balogh Kolozsvár 39.l. Kép 122.o.

Csürös Antal

Barokk szent

Banner Zoltán: Egy faragó művész a huszadik
században.
Művészet, 1978. augusztus - 12. oldal.

Gyürös Antal

"Barokk szent", fa,
"XVIII. sz.

"Művészet, 1974. aug. 12. old.

Gűrös Antal

Gűrös Antal barokk szente-
het faragott.

Barnes Zoltán. Egy faragó szobrász a . . .
Művészet, 1978. augusztus – 12. lap.

megvan

Csürös Antal

Nobrán

váron dolgozott, de úgylátszik nagy nyomorban élt, mert bankóhamisításra adta magát, amiért a marosvásárhelyi kir. tábla 1815 márcz. 10-én 556. szám alatt négy évi börtönre ítélte s heti két napi bőjttel szigorította a büntetést. C.-t 1815 szept. 1-én szállították be a szamosújvári börtönbe s a rabok törzskönyvébe 346. szám alatt vették fel. Harmadfél hónap mulva ide került öccse, *József* is (l. o.), aki szintén részes volt a váltó czédulák hamisításában. C. Antal 1819 szept. 1-én szabadult Szamosújvárról, s egyenesen Kolozsvárra ment, ahol tovább folytatta a szobrászatot. 1820-ban ugyanitt az I. Ferencz császár látogatása emlékére emelendő oszlop részére a város megbízásából sasokat faragott, amelyek azonban nem felelvén meg, neki visszaadattak s a kifizetett előleg rajta behajtatni határoztatott. C. személyes körülményeiről tudjuk, hogy nős ember volt s gyermekei is voltak. Sógora valami Détsei Zsigmond nevű egyén, akivel örökösödési pere volt. Alighanem C.-től származik a szamosújvári fegyintézet római katholikus kápolnájának oltára, mely igen szép rokoko stílű fafaragás, gazdag virágdíszszel. Ugyanilyen a tabernaculum is. Két síma külső s két hajlított és szőlőindával befont belső oszlop között áll az oltárkép, az oszlopok tetején lévő piedestalon pedig az Annuntiatio szobra van 45 cm. magasságban fából faragva s aranyozva. Maga a szűz egy zsámolyon térdel s jobbra fordul Gábor arkangyal felé, aki egy liliomszálat nyújt feléje.

Uhlyarik Albin úr, a szamosújvári kir. orsz. fegyintézet igazgatójának szíves közlése. — *Jakab Elek:* Kolozsvár története. Budapest, 1888. III. 715. l. — *Szongott Kristóf:* Szamosújvár monographiája. 1901. II. 28—30. l.

Sz-Sz.

337. l

Csürös Antal, szobrász. Születési és halálozási éve ismeretlen. 1799-ben Kolozsvárt Hoffmajer Simon képfaragó legénye volt. Mestere még ez évben elhalálozván, ő folytatta annak a szamosújvári plébánia templomban megkezdett munkáját s tőle valók a templom homlokzatán Szilveszter pápa és Világosító szent Gergely szobrai, valamint elől a kéritésnél a 12 apostol szobra. E munkájáért 1803-ban 150 frtot kapott. A követ a szobrász vette, de vasat a város adott s ugyancsak ez fizette a fuvart Kolozsvártól Szamasújvárig. 1804-ben ugyanott a szószéken levő bárányt készítette. C. 1815-ig Kolozs-

Csürös Antal a szobrász (1)

A XVIII szegen Hoffmayer S. Kolozsvári szobrász segédje volt. ~~Mesterének~~ 1799. bekövetkezett halála után Cs. folytatta ~~mesterének~~ mesterének a szamosujvári rk. plébánia templomban megkezdett munkáját, s tőle valók a templom homlokzatán az ~~Kilventerpapa és St. Gergely~~ szobrai, s a templom előtti téren a 12 apostól szobra, melyeket 1803. fejezett be. 1804. ugyanott a szószék szobrait (~~munkáját~~ kezdetekre 1815. bankóhamisítás ~~[illegible]~~ a szamosujvári börtönbe került.

Innen 1819-ben kabadult s vujzatát Kolozsvárra-

s és a templom egyéb díszeit

ETI

I V O

1953. november 19.-én, d.u.
Tudományegyetem Történettu-
-u., a volt Piarista-u.1.sz/

ü l é s é r e

mügyüjtés századai.

el.

Vendégeket szivesen látunk.

SZAKOSZTÁLYTITKÁR.

Biró J. ~~[illegible]~~ azó művének
tartja azt a harsonás
nemtővel díszített táblát,
melyet Ferenc ~~[illegible]~~ király
1817 évi látogatása emlékére
helyezték a kolozsvár-fő-
téri Bánffy-palota ér-
kéljére. 1831. Nagy Sámuel
kőfarajával ófaragta
a kolozsvári Karolina
emlékoszlopon levő
sasokat.

NETI

V Ó

sztály 1953. november 12.-én,
ırmüvészeti Muzeum /Üllői-ut

ü l é s é r e

solnay-féle gyár eredményei
erámia történetében.

endégeket szivesen látunk.

SZAKOSZTÁLYTITKÁR.

Csürös Antal

1831-ben kőfaragó
részt vett a kolozsvári
Karolina oszlop mun-
kálataiban és ő faragta
az oszlopon lévő
tasokat. Nagy Sámuel
kőfaragóval együtt dol-
gozott, lásd az utóbbi-
nál részletesebben.
Az oszlopon lévő Eet
figuralis relief Klieber
József mince.

Balogh Kolozsvár

Balogh J. kolozsvár mincen-
lérci 3 g. l. 12 g. kép
Bp. 1935.

Csürös Antal

l.

Arch. Ert. 1934
127, 128. l. - 130 l.

Biró József = Két
kolozsvár főuri ba-
rok-palota.

Rimapatak VIII.49

Csűrös Antal

szobrász-

iród

z

Biró József - A gyula-
fehérvári püspökség mű-
kincsei között. Pesti
Napló 1937. jul. 4.

Hirschler

Szántó Tel,

Csűrös Antal

l.

Biró Erdmüv.

124, 150—152,
280. l.

Biró J. Erdély
művészete. Bp.
1941.

Csűrös Antal

szobász Kolozsvárt.
1800 körül.
Hoffmayer Simonnál n. o.
tanult. Készítette a szamosujvári örmény főtemplom
oltárait.

Szód
z

Biró kolozsvári szobász

24, 25. l.

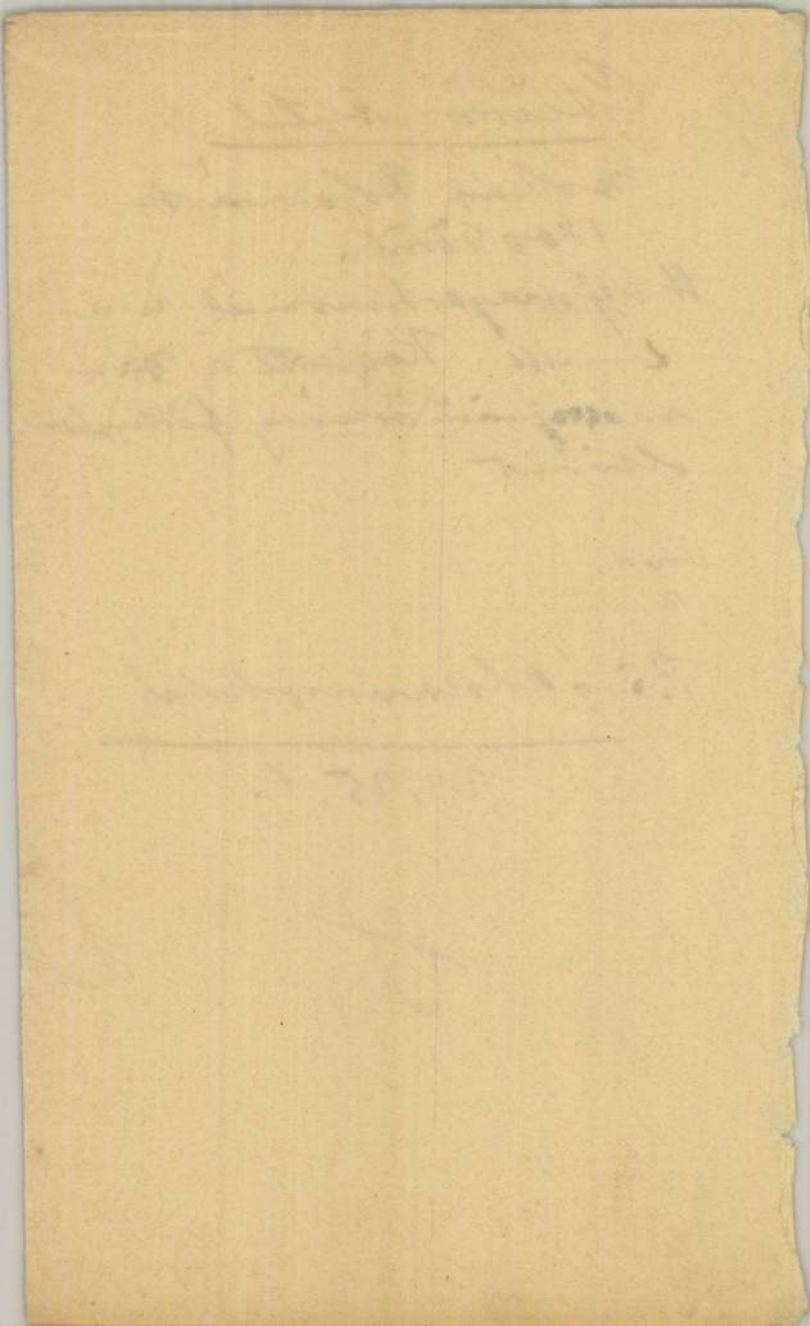

Csűrös Antal 31. l.
17. t.

Csűrös Mihály
Hobrarok 31. l.
26. t.

l.

Bíró József
Kolozsvári Képes-
könyv. Bp. 1940
22. l.

Officina.

Ø

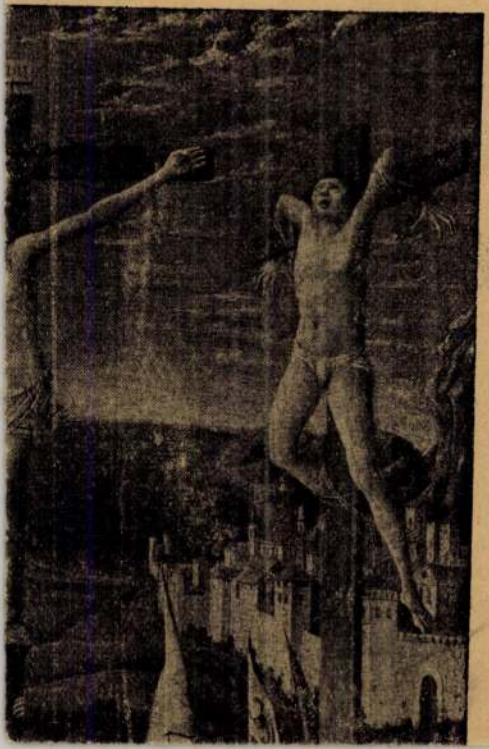

Csűrös Antal

szobrász

l.

Entz Gyudvarhelyi

rk. templom

110. l. 111. l.

(Entz Géza: A székely-udvarhelyi rk. plébánia templom. Kolozsvár 1943. 110. 111. l.

Verzeichnis unserer Mitglieder bei, das eine würd
Kunst aufweist.

DIE JAHRESVE

unserer Gesellschaft wird am 2./3. September in B
uns eine Reihe wenig zugänglicher Patriziersitze d
Gewerbemuseum Basel eröffnet eine Ausstellung üb
im Hinblick auf die Tätigkeit unserer Gesellschaft z
eine Belebung unseres an so vielen Orten noch in dil
Sie finden in der Beilage die Einladung zur Genera
und wir bitten Sie um baldige Anmeldung und rec

Wir benützen die Gelegenheit, allen Mitgliedern
Archäologie und Kunstgeschichte" nahezulegen. Sie h
Ausstattung als die führende Kunstzeitschrift uns
Platz unter ähnlichen Veröffentlichungen des Ausl
stehen unsern Mitgliedern zum ermäßigten Preis vo

Zusammenfassend bitten wir Sie:

1. Sich an Hand unseres Jahresberichtes ein Bild
   unserer Gesellschaft;
2. Uns den Jahresbeitrag pro 1944 von Fr. 20. —
3. Die beiliegende Antwortkarte ausgefüllt der Pos

Csűrös Antal

l.

Lyka. M.M.

LykaMagymű1800-50

279-80, 288. l.

Csürös Antal

Lsáb. III. 20, 21, 29

0

Bukarest X. 188.

 M. D. K.

CSŰRÖS Antal szobrász

HOFFMAYER Simon szobrász tanítványa

1799 után. Szamosújvárott mestere pélbe-maradt műveinek befejezője és az örmény Templom kerítésén levő mellszobrok készítője

1803. Szamosújvár, örmény Templom pomlokzati szobrok

1804. No. szószék

1817 után. Kolozsvár, Bánffy-palota, nemtős emléktábla Ferenc király látogalásá-nak emlékére ./.

Agghány: Barokki szobr. ... Bp. 1959. I. 181. l.

K. D. K.

CSŰRÖS Antal szobrász

1819. Szamosújvár, börtönkápolna, oltár fogsága idejéből

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
II. 258. l.
I. 181. l.
85, 150. l.

M.D.K.

Csűrös Antal. szobrász

Hoffmayer tanítványa, s a 18. sz. második felében Kolozsvárott mestere lassan hiálaruló klasszicista szellemében dolgozott.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t. 18-19. old.

Csürös Antal nobrán M.D.K

holozsvári, a klasszicizmus korá-
nak ismert nobrásza, Hoffmayer
tanítványa.

Gáldi L. Siebenbürgen im Aufbau der ungar-
ischen Kultur Bp - Leipzig 1943, 69

Liebe Mutti

Ich habe Deine Karte
und Deinen Brief
bekommen, und
danke Dir dafür.

MDK

Csűrös Antal

19 ni Kolozsvári nohán.

Karolina-téri oszlop sasmadarai (repr. 17) 1817

A fötér Bánffy palota emléktábláji

Testvére Csűrös Mihály nohán.

Bíró József: Kolozsvár képekben.
Bp 1941 . 22.o.

CSŰRÖS Antal rotrán

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 89-90.

MDK

Csürös Béla

Őszi szinek, of.

KMTárs. M. Műv.ért. 1940-41

15.1.

MDK

Csürös Béla

Őszi verőfény. Temp.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 25.1.
Mücs.

Gaál Vendel. Tanár. Gyors-mű. Ü.I.
Miskolc.

osdolai Csürös Béla, festö

164. Tihanyi hegyoldal. olf.
165. Tihanyi hegyek. "

Nemzeti Szalon. -A Balatoni Táre. IV.kiáll.
Bp.1930 szept. Kat.

Csűrös Béla festő

képeivel a Nemzeti Szalon Nagy
Tavaszi Kiállításán

Pesti Napló 1927 VI. 16.

Csürös Béla

Engerth Emil, Csermely János, Barkász Lajos, Kampis János, Márton Ferenc, Lovaghy Dénes, Sándor Móric, Szirt Oszkár, Záhonyi Géza művészeket "meglehetősen hajléktalanoknak"nevezi a kritika, s a Nemzeti Szalon egyetlen rokonszenves vonásának tartja, hogy szóhoz engedte jutni őket, s ezáltal "néhány erőteljes akkorddal, frissebb szint"kapott a kiállitás, mint amilyet az utóbbi időben látni lehetett,-irja R.M. "Kapuzárás a Nemzeti Szalonban" cimmel.

A HÉT, Bp. 1914. május31. XXV. évf.22.sz. 358-359. lap.

Gürös Béla
festő

A Debreceni Művészház anyagi alapjait a 12 alapító-művész egy-egy grafikáját tartalmazó, 50 példány-ban kiadott alkuma teremette meg.

— : ~~Kiállítási naptár~~ Szünegi György: A művészház
Művészet, 1974. október - 45 lap

MDK

Csürös

debreceni művész alkotásai az 1930.febr.-ban Békéscsabán rend. városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll. Békéscsabán.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

Gűrös Béla

Bemutatott műve:

129. sz. „Napnyugta", olaj.

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészetért" I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

110

Kiss Béla

Napnyugta, olajfestmény

Magyar Képzőművészeti Kiállítási Katalógus 1946-ból

Csürös Béla

festőművész

Munkácsy-céh kiállítása - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1930.XI.18.

Csirós Béla

Szerepel a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

M M 1931. II. 22.

Csürös Béla MDK

Hegyoldal

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

MUX

Csürös Béla

MDK

W.K. arcképe

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Csürös Béla MDK

Balaton

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

Gazda Béla MDK

Balaton

Micsurin 1938 Szent István Kiállítás

Csürös

Művével szerepelt a Balatoni Társaság kiáll.-
án a Nemzeti Szalónban.

M.H.930.IX.21.

Csűrös Béla

„Napóra" c. műve nagyon a „hűtetem" őtri kiállításán (emlitve)

Nemzeti Lyság 1937 X.12

Csűrös Béla

kezdet a „hűtlenem" csoport-
kiállításán

Magyarság 1937 X. 12

Csúrös Béla

Részt vesz a Balatoni Társaság Nemzeti Szalonban rendezett Kiállitásán

U.93e.IX.21.

Csürös Béla

Művével szerepelt a Nemzeti Szalónban a Balatoni Társaság negyedik képzőm.kiáll.-án.

Az Est, 930.IX.21.

Csürös Béla
/1886 - /

Debrecenben a Müvészház megalapitására összeállitott albumhoz egy grafikai lapját adta.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen 55.l.

Csürös Béla

Őszi szinek, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Csürös Béla MDK

Akt, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művész tért c.kiáll.

Csürös Béla

MDK

Erdő mélye, olf.

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Csürös Béla

MDK

Őszi verőfény, tempera

Mücsarnok 194o Tavaszi tárlat

MDK

MDK

Csürös Béla

Pihenés, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

Csürös Béla

MDK

Reggel

Műcsarnok 1941 Téli kiállítás

Csürös Béla MDK

Adrien

ifj.W.K. arcképe

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Cedros Bela

Adrien

U.W.I. Arcadge

Csürös Béla.
festőművész

* **Képkiállitás Debrecenben.** Debrecen képzőművészeti életének egyik legkiválóbb reprezentánsa, *Csürös* Béla festőművész nyitotta meg akt-kiállitását a Művészház nagytermében. A kiállitás iránt a közönség körében nagy az érdeklődés.

III
11
M

Magyarország, 1926. márc. 11.

Hauptmann Rgt. Nachr. Abt.

Csürös Béla

MDK

Erdő mélye

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Csürös Béla MDK

Kilátás, olf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

MDX

MDK

Csürös Béla, festö

562. Erdö mélye. Olf.

Bp.Mücs.-"A Magyar Művészetért." Képzőm.Kiáll. 1942.
jun.6.-22. Kat. 21.1.

Csűrös Béla

Kiállít

M. 1980. XI. 16.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gyö
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "
mely a terület épitészeti állagának a tö

M

Csűrös Béla

Szerepelt a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán.

NN 1933. IV. 16.

Csürös Béla

Festménye nerejnel a Műcsarnok
téli Tárlatán

Pesti Napló 1938 II. 6

Csürös Béla

Budai szépművészeti társulat, ezévi tavaszi tárlatán dicsérő elismerést nyert "Nyári reggel" c. munkája.

M.934.V.8.

Csürös Béla MDK

Erdő

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Csürös Béla

MDK

Kertben

Miesarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Csürös Béla MDK

Tihany

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

MDK

Csürös Béla

Margit, arcképtanulm. paszt.

Piros és fehér, vf.

Kék és sárga, vf.

N. Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 8. l.

MDK

Csürös Béla

Aida arcképtanulm.

N. Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 8. l.

MDK

Csürös Béla

ifj.W.K. arcképe, of.

Magy.Arcképfestők Társ. kiáll. N.Szal.1939.nov.
5. 1.

MDK

Csürös Béla

Reggel.

KMTárs kiáll. Műcs. 1941. dec. 15. 1.

MDK

Csürös Béla

Nagy erdő, of.

Ung-part, "

Akt, "

N.Szal. tav. tárlat, 1913. ápr. 7. l.

MDK

Csürös Béla, festö

Erdö mélye.
Hegyoldal. 3o.1.

MMTáre. Téli tárl. 1938.febr.-márc. Gyüjt. kiáll.
Dp.Mücsarnok. Kat. 17.1. és 3o.1.

MDK

Csürös Béla

Kolbai Ildikó arcképe, of.

Domboldal, of.

Eső után, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 9. 1.

MDK

CSŰRÖS BÉLA

Anyagi hozzájárulás a Debreceni Művészház alapitásához.

Menyhárt József:Emlékezés Thoroczkai Oszvaldra.
A Debreceni Déri Muzeum Évk. 1958-59.p.169.
Debrecen 1960.

Csürös Béla MDK

Balaton

Műcsarnok 1938. Szent István kiáll.

MDK

Csürös Béla

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4.sz.
63.l.

MDK

Csürös Béla ,festö

Alkonyati szinek. Olf.

Föv .Kpt.-MKSzSz. II.Szabad Nemz. Kiáll. 1967.márc.16.-
ápr.6. Kat. 7.1.

MDK

Csürös Béla

Pihenés, of.

Art kiáll. OMKT. Mics. 1929. dec. 24. l.

Csürös Béla, festőm. MDK

Hegyek között. Repr. 143.1.

A Debreceni Déri-muzeum. -Képzőművm. 31.sz. 1930.jun. 131-4.l.

Csűrös Béla

Sz. Kürti Katalin: A debreceni művészház története

Művészet, 1982. junius

Csürös Béla, festőm. MTK

Tihany.

megvásárolták a Főv. Képtár részére.

Bernáth Aurél kapta a főváros aranyérmét. -A Pesti Városháza. 1936. 5.sz. 15.l.

MDK

Csürös Béla, festö

Ösz. Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Csürös Béla festőművész

Kertben

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok.

Csürös Béla

MDK

Pihenés

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Csürös Béla

Pihenés.

Műcsarnok, 1925/26. Akt kiáll. 24.1.

CSŰRÖS BÉLA

W.K. arcképe.

KMTárs. 1938. őszi tárl.kat. 18.oldal

MDK

Csürös Béla, festöm.

108. Tisza partja. Olf. 90x78 J.l.b.

Arv. Közl. 1932. I.ir.sz. 61.sz. 16.1.

MDK

Csürös Béla, festőm.

Virágcsendélet. J.l.j.

Árv.Közl. 193. 3.rk.sz. 48.l.

НВК

Alv. Kösl. 1931. 3.vk.os. 48.l.

MDK

Csürös Béla
műve:

Tihany.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 39.1.

Csürös Béla MDK

Kertben

Műcsarnok 1936. okt-nov.
A nőa művészetben kiáll.

Csürös Béla festő

MDK

Balatoni kiállitás a Müteremben.
Pesti Napló 1937. jun. 12.

MDK

Csürös Béla festőm.

Hegyek között, festm. repr.

A Debreceni Nüpártoló Egy. jub.kiáll. Képző-
művészet, 1930. 31.sz. 143.1. kép

MDK

Csürös Béla

a debreceni Müvészház alapitó müvészeinek
csop.képe fénykép után

Szinházi Élet, 1925. 5. sz.

MDK

Csürös Béla festő

KMTárd őszi tárl. 1938. nov. Mücs. 33 l.

MDK

Csürös Béla

Akt, of.

Napozó, of.

Műterem őszi kiáll. 1938. okt.

MDK

Csürös Béla

Napnyugta, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Múz.
1946. jul. 11 l.

MDK

Csürös Béla

Tihany, of.

Balatoni kiáll. Müterem, 1937. jun.

MDK

Csürös Béla
Nyári reggel, olaj

Budai Szépműv. Társ. kiáll. 1934. ápr.

Csúrós Béla (1886-) festő

1 debreceni „Művészház" (1924) alapító tagja.

A képzőművészetek Debrecenben. 1961.

55 oldal

MNK

Csűrös Béla

Napnyugta, olajf.

I.Művészeti Kiall.Kat.1946.Jul.-7.-Jul.28.-i[illegible]
11.lap

MDK

Csürös Béla

A Nemzeti Szalon tav. tárlata. A Lakás 1914. 5. sz. 99. l.

Gürös Béla festő

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 31

(szegi) Mikolai és debreceni művészek
geschiáll tása

MDK

Csürös Béla, festöm.

Debrecen.

Képei figyelmet érdemelnek.

Vidéki zentrumok. - Hét magyar város képkiállitása Miskolcon.
Képzömüvészet.1929. 21.sz. 15o.l.

Csürös Béla

Őszi szinek, o.f.

"A Magyar Művészetért" Egyszm.Kieáll.Kat.
Mdosarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 szn.12. 15.1

MDK

Csürös Béla

Akt, olajfestmény

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 23.1.

Csürös Béla

Napnyugta, olaj

Alkotás Müvészház XXXV. kiáll. 1947. jun.

Gsürös Béla

Délután
Tórészlet
Tengerszem
Erdő
Najár
Mező
Vizpart
Alkony

Debreceni Képártoló Egyesület kiáll. 1926.

Csürös Béla

Olasz tenger, olaj
Részlet Icából, "
Lourana, "
Hortobágy felé, "

Debreceni Műpártoló Egyesület kiáll. 1929.

MDK

Csürös Béla

Csendélet.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

MDK

Csürös Béla

Vizpartján.

Debrecen festőművészetének 200 éve.
Kiállitas a Debreceni Déri Múzeumban 1950-ben.

Csürös Béla

festőművész

Munkácsy-céh kiállitása - Ernst Muzeumban - a képével szerepel.

Esti Kurir
1930.XI.9.

Csürös Béla

Csendélet c. képe
repr.

Képzőművészet 1932
96. l. kép

Kiállítva: Nemzeti
Szalon

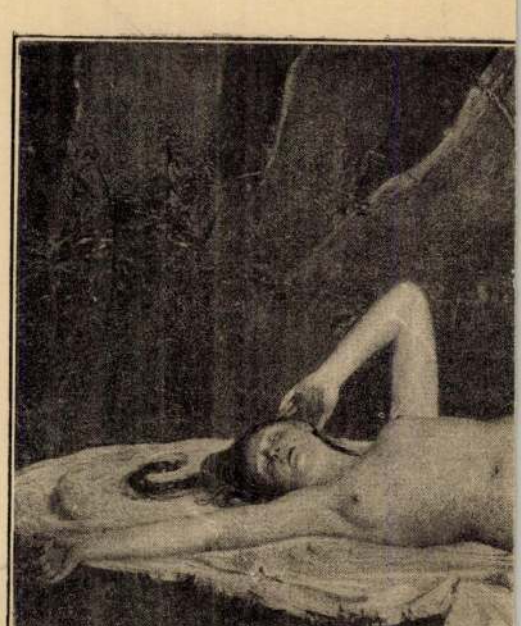

EBNER L

CSŰRÖS BÉLA: HEGYEK KÖZÖTT

LET JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSÁRÓL

a fiatalok, akikben természetszerűen nem hiányoznak a fiatalsággal együtt járó szélsőséges hajlandóságok, de akiknél egyben a tehetség a művészi nevelésnek és kulturánal oly fokát járja, melyen a művészi alkotás vágyát és ambicióit korlátozzák az egyéniségükhöz való hűség és a természet iránt való rajongás golfáramlatai. Örömmel állapítjul meg, hogy talán egy-két esettől eltekintve, melyekkel ká volt a Szinyei-Társaság zsűrijének a kiállítás egységes hangulatát megbontani, a tárlat a legjobb impresszióka

MAGYAR ASZTALI KÉSZLET A BUNDÁBAN

Csűrös Béla

festő

ivod

Révai XXI. 234. l.

Csűrös Béla

Tihany c. képét a
Műcsarnokban megvette
a főváros.

Pesti Napló
1936. máj. 28.

kvalitásu,romantikus portré.Nem "i
lizálja" -ami pedig Kazinczy eszté
alapkövetelménye- , hanem csapzott
jal,az arcon és ruhán ~~élus~~ fény- é
árnyékellentétekkel,a náttérben ny
talan felhőkkel ábráz
"A munka durvácska -irja Kazinczy
levelében- de a' rajzolat igen jó,
képem minden barátim itéletek szer
el vagyon találva".A"durvácska" je
bizonyára a fönnebbi követelmény h
nyára akar célozni.Mi azonban ebbe
ujat látunk, ~~kapcsolatot a francia r~~
~~mantikus festők portréival.~~ Beállitá
és felfogása a ~~francia ro~~
sa ~~Napoleonjára emlékezt~~
Ezzel nem hatást,hanem stilusbeli
ságot akarunk megállapitani,s a po
kvalitását óhajtjuk kiemlni.

A „MŰVÉSZ ÉLET“ EREDETI REGÉNYE

MOCSÁR

Társadalmi regény

(1) **Irta: SEGESDY LÁSZLÓ**

ELŐSZÓ

Hótiszta könyvet írtam a mocsárról.

Meg kellett írnom, mert:

aki bent van a mocsár közepén, annak joga van kiáltani.

Aki keresi, de hiába keresi a kifelé vezető utat s tudja, hogy mégis van megoldás, az telitüdővel kiálthat: szavai talán mégsem vesznek el a nagy, üres pusztaságban.

Akit elkapott már a mocsár iszapja, aki derékig besüppedt, de még magasan áll a nyakig fuldoklók tömege fölött, annak joga van az élethez.

De kiáltani kell, ordítani, üvölteni!

— S... O... S...

Most fúrják-faragják a népek világbékéjét, nyugati kultúráról, kultúrfölényről, gazdasági újjászületésről, megtisztulási folyamatról beszélnek. Beszélnek. Csak beszélnek...

Minket itt húz az ingovány, mocsárszag csap az arcunkba, a szennylé már-már a szájunkig ér: kábulunk, szédülünk, örjöngünk és elhullunk a dögletes bűzben...

— S... O... S...

Kultúra... Nyugat... Irodalom... Haladó szellem... Világbéke... Együttműködés... Emberszeretet... Szabadság... Egyenlőség... Testvériség... Népjogok... Életlehetőségek... Uj élet... Jó élet... Élet...

— S... O... S...

Művészet! Korszerű, új művészet, mely kiemeli a világot a nagy kloákából, ahová most az emberiség mocska ömlik, — hol van az út, amely hozzád vezet? Merre van?...

Nyisd meg előttünk a nagy és mély mocsár pöffögő, sustorgó, mindent magábanyelő, szennyes hullámait és ereszd ki ezt a kívül piszkos, belül tiszta népet a szabadba, hogy teljesen megtisztulhasson és úgy adhassa önmagát: a maradéknélküli művészetet.

Művészet istenei: Segítség!

Még bízunk és hiszünk tibennetek. Már alig látunk a mocsárgőzben s agyunkat, értelmünket, erkölcsi egyensulyunkat megzavarta a miazmás, sorvasztó, bacillustól sűrű levegő. Kábulunk és süllyedünk egyre lejjebb.

De bízunk!

Hisszük, tudjuk, hogy eljöttök egy napon, kiemeltek a nagy pocsolya vizéből, megszáritjátok rajtunk a ruhát és megtisztittok bennünket, hogy új emberségünkkel állhassunk a megbocsátást és szeretetet sugárzó szineitek elé.

— S... O... S...

Jőjjetek gyorsan, mert megfulladunk a saját dicsőségünkben, hiúságunkban és embertelenségünkben.

Elnyeléssel fenyeget a mocsár!

És akkor velünk pusztul majd az a „nagyon művelt“ és „haladószellemű“ emberiség is, mely a mi mocsokba hempergetett énünktől kapta a maga „tiszta-erkölcsű“, fölényes kulturáját.

— S... O... S...

Budapest, 1933 január havában.

S. L.

ELSŐ RÉSZ

„Felkúsztunk s láttunk ronda népet úszni, oly rondaságban nyakig fuldokolva, mely árnyékszékekből szokott lecsúszni...“

(Dante: „Isteni színjáték“, I. rész: A pokol. Babits ford.)

1.

— Oltod már el a lámpát?... A fene egye meg azt a sok firkálást!... Nem elég egy liter petróleum naponta...

A rozzant, kopott, polituros ágy nagyot reccsent, amint az asszony nyögve befordult a fal felé, hogy ne bántsa szemét a világosság, aztán ismét elcsendesedett minden. Csak a toll sercegése hallatszott. És három alvó nehéz, mély, horkolásszerű lélegzése.

Félhomály volt a nyomorúságos kis szobában, mert a régimódi petróleumlámpa csak az asztal lapjára világított. A lámpaüveget középen kilyukasztott ujságpapír takarta le és sötétbe burkolta a jobb- és baloldalon lévő ágyakban heverő női testeket. Az ablak melletti ócska sezlón még üresen várta gazdáját.

Rozgonyi Péter egyetlen pillantást vetett a szekrény tetején álló ébresztőórára, majd újból lekapta a fejét és rendületlenül írt tovább. Nehéz verssorok ömlöttek tollából a fehér papírlapra s ezek a sorok mintha mindenáron cáfolni, rejtegetni akarnák azt a koldusszagú proletár-miliőt, amelyben megszülettek.

Az élet háborgó, vad tengerében
nehányan állunk hittel és mohón
figyelve a zúgó idők zenéjét
s lábunk alatt kis akarat-sziget...

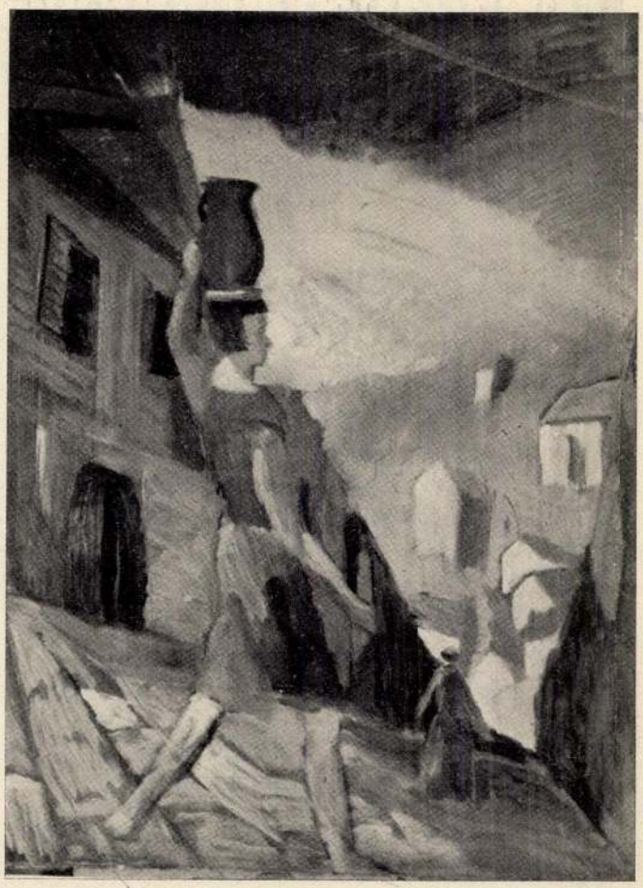

Csürös Béla: „Vízhordó leány"

Ma már az ötödik verse volt, de be akarta fejezni ezt is. Nem szeretett semmit félbehagyni. Most benne volt a kellő hangulatban, ki kellett használnia. Az a kis petróleum már úgysem számít. Holnap majd szerez pénzt és odaadja ezeknek, akikkel szülői-, testvéri-, és sorsközösségre rendelte őt az élet. Ezeknek úgysem számít más, csak a pénz, a matéria: a megemészthető, elkölthető anyag. Fogalmuk sincs arról, hogy másképen is lehet élni. Szépen. Ideálisan. Anyagi elképzelések nélkül. Lelki szépségekben... De ő, a költő, majd megtanítja őket. Lázasan rótta tovább a sorokat:

Megcsontosodva, ifjan és kevélyen,
szemünkből erőt sugárzunk körül —
s a pusztuló szépségek halmazán
dacosan építünk új templomot...

Igen, új templomot: a szépség, az erő, a hit és lelkesedés templomát. Ide fognak járni a hitetlenek, hogy visszanyerjék a hitüket, az erőtlenek, hogy lábrakapjanak s a szótlanok, hogy megjőjjön a hangjuk. Uj templom kell ennek a rothadásban vergődő emberiségnek, hogy megtanuljon újra hinni és lelkesedni, még akkor is, ha minduntalan véres zivatarok rohanják meg. A költő feladata, hogy ezt szuggerálja.

Vihar letör és elborít az árvíz,
nagy jégsziklákon vágódunk hanyat —
de akaratos, ifjú, szent erővel:
talpraszökünk a kelő nap felé...

Igy lesz! Igy kell lennie, mert ő akarja. Ő lesz az apostola, új hittérítője ennek a megszédült, ostoba, fékevesztett tömegnek. Lázítani fog, ha kell. Kiáltani, prédikálni, amíg észre nem veszik, hogy új ember, *új költő* érkezett a porondra, aki meg akarja váltani őket.

Az ágy ismét megreccsent a sulyos asszonytest alatt. A költő kezében ijedten megállt a toll. Várta, hogy a „zsarnok" újból elcsendesedjék.

De az asszony megszólalt s álmos, fáradt hangja sziszegve futott az asztal felé.

— Mi lesz már, a krisztusát? Reggelig akarsz firkálni?...

— Mingyárt, anyám — felelte Rozgonyi Péter. — Már készen vagyok...

Gyorsan befejezte a verset.

A szigeten csak kevesen maradtunk
múló világok emberhalmazából,
de öblös hangunk harsogja az eszmét,
amelyből megszületnek új csodák!

Letette a tollat, nyújtózott egyet és hátrafésülte a haját újjaival. Kész. Most legalább nyugodtan alszik. Holnap már új témák, új meglátások jönnek. Mindennap új feladat. Az élet örök körforgás, nincs megállás benne. Csak már ettől a környezettől szabadulhatna. Tisztultabb légkör kellene. Több nap. Több fény.

A petróleumlámpa füstölni kezdett. Fojtó szag terjedt el a szobában. Az ágyból köhögés hallatszott. Péter lehúzta a lámpabelet és belefújt az üvegbe. Sötét lett. Inkább így vetkőzik le, de nem akarja, hogy mégegyszer rászóljanak.

A szakadozott ablakroló résein beszűrödött a hold fénye. Apró, ezüstös fénypászták vibráltak a szoba padlóján s ennél a játékos, szelíd fénynél vetkőzött le a proletárlakás költője.

Még csak tíz óra múlt, de már mindenki aludt a házban. Ennek az iromba bérkaszárnyának lakói mind munkások voltak, akik korán bebújtak vackaikba, mert reggel hatkor talpon kellett lenniök. Pontosan hét órakor be kell lépniök a gyár kapuján. Kétperces késés már levonást jelenthetett. A gyár könyörtelen és nem ismer kíméletet. De kenyeret ad, ha sovány és kevés is ez a kenyér.

Péter a sezlón melletti székre rakta kopott ruháját s vetkőzés közben — mint annyiszor — most is átgondolta a helyzetét. „Tűrhetetlen helyzetét", — ahogy mondani szokta. Hiába erőlteti, hiába próbálgatja, ő nem való ebbe a vígasztalan proletárkörnyezetbe. Nem birja elviselni a levegőjét. Fojtogatta itt minden, hiába tépte le magáról a gallért és nyakkendőt. Herének érez-

Művész-Élet 1933. II. 2. f.
18. l. lép

üdvözöljük. Az egyesülés szervezője: *Karikás* Gyula, aki nagy akarattal látja el feladatát. Az élen pedig: *Ányos* Laci, *Erős* Béla, *Murgács* Kálmán, v. *Kókay* István, *Nádor* Jóska, *Ráday* László, *Bányai* Aladár, *László* Imre, *Rudolfy* Rezső, *Tarcsay* Vilmos, *Bodrogi* Zsiga, *Kádas* György, Dr. *Wesselényi* István, Dr. *Kaszás* István és mások állanak, akik eddigi nagysikerű munkásságukkal hivatottságukat sokszor bebizonyították. Mellettük a tehetséges fiatalok keresik, kutatják a magyar nóta új formáját több és kevesebb sikerrel, mert ezen a téren igen nagy a megkötöttség.

Legutóbb *Ráday* László és *Bányai* Aladár közösen rendezett szerzői estje, a forró siker jegyében zajlott le. A szerzők és az interpretáló művészek tudásuk legjavát adták és meggyőződésünk, hogy a bemutatott újabb szerzemények rövidesen nagy népszerűségre tesznek majd szert.

A magyar nótaszerzők igen szívesen látják a képző és iparművész társadalmat összejöveteleiken, amelyeket hétfőnként a *Beer*, szerdánként a *Trattner*, csütörtökönként pedig a *Raposa* Margit-féle vendéglő különtermében tartanak.

Szó esett már arról is, hogy ezeken a napokon, az előadói terem jól megvilágított falain a fiatal képzőművész generáció esetleg képkiállítást is rendezhetne. Az ötletet jószívvel fogadjuk, mert úgy érezzük, hogy a nagyszámban megjelenő, művészetszerető közönség vásárlásaival támogatná a tehetséges fiatal képzőművészeket is. *(F. I.)*

Csürös Béla: „Vihar"

A Szinyei Társaság kiállitása

A Szinyei Társaság *„Tavaszi Szalon"* megjelöléssel nyitotta meg nyolcadik tárlatát. A kultúrjelentőségű kiállítás annál értékesebb, mert utat nyitott a szóhoz nehezen jutható fiataloknak. Ez a kiállítás a fiataloké. Megérdemelték, hogy végre szóhoz jussanak, mert igen értékes, nívós anyagot produkáltak. Sajnos, szűkre szabott helyünk miatt csak néhány egészen elsőrangú kiállító nevét említjük meg. A legkülönbek: *Ámos Imre, Barna Szögyén Bertalan, Basch Edith*, az erőteljes, duzzadó erejű *Borbereki Zoltán, Csernovics Erzsébet, Cziffery József, Förstner Dénes, Guzsik Ödön, Gömöri Raidl Ida, Hanna Méla, Honti Páriss Elza, Iván Szilárd, Kapussy György, Klein Erzsi.* A nagyon tehetséges *Paris Ila, Pohárnok Zoltán, Radich Zoltán, Révay József gróf, Tauber Vilmos, Tobisch Ilona, Tóth B. László, Török Éva.*

A szobrászok közül: *Dúl Lajos*, aki egyébként eddig főleg festményeivel szerepelt, *Halmágyi István, Mikus Sándor, Schaár Erzsébet.*

Csak akkor . . .

Míg a merev kar könnyebben nem hajlik,
Míg az arc rózsája mosolyra nem nyílik,
Míg szemöldököd összeráncolva marad,
Míg külsődön meglátszik a gyülölködő harag,
Míg szavad hangja sértő s lealázó,
Míg tekinteted nem bájos és varázsló,
Míg két szemed villámokat szór felém
Addig mindig búsan némán hallgatok én.
De ha egyszer a jéghegy olvadozni kezd
S a merev kar könnyen hajlékonnyá lesz
S ha arcodnak a mosoly virágai
Egytől-egyig ki fognak nyilani,
Ha álmod álmát kielégíteni tudom,
Ha vágyaidat teljesíteni birom,
Akkor nem lesz többé a hallgatásra ok,
Szerelmet vallani én csak akkor fogok.

Czaich Zs. Cornél.

Művész-Élet
1933. II. 5-6 sz.
15

Magyar népművészet és háziipar

Végre! Helyet kap a mostohagyermek, az elmellőzött, a félreértések, gonosz rontások zseniális hamupipőkéje. A magyar nép művészete, melyet idegen szellemi-látás hamarabb és jobban észrevett, becsült, mint jómagunk.

Mert avval, hogy kevésszám gyűjtő, egy-két múzeumi szakértő s újjal számbavehető mecenás fanatikus hittel ugyan, de helyzetük-adta kötöttségüknél fogva — kis körben és kevesek számára a multnak veszendőbe ment értékeiből egyet-mást megmentett, a továbbfejlődés még nincsen biztosítva.

Ami a legutóbbi időben — (a háború utáni évekből mindössze nyolc-tíz év) a mentésre és talpraállítás utáni egészséges irányításra nézve történt, édeskevés és rendszertelen kísérletezések gomolyaga volt. Ezen lépések is a külföld figyelmeztetésére beállott kereslet kényszerű következményei voltak csak, nem pedig a kérdés okszerű megoldásának vezérgondolatát jelentették.

És itt is több lévén a rideg üzleti haszon hajszolásának — ízlést, eredetiséget gyilkoló — szempontja, ugyan hoztak *eredményt* a kereskedőknek, az ál altruista vállalatoknak, de filléreket is alig hullajtva a népművészettel és az evvel szorosan összeforrt házi iparral foglalkozóknak, nemhogy segítettek volna, de legtöbb esetben rontottak, pusztítottak.

Nem volt hely, nem volt terület, ahol erről a *nemzeti ügyről* szólni, beszélni lehetett, mert a napisajtó egyes riportszerű csökevényes hangot-adása nem alkalmas a szükséges vizsgáló szemlélődés lehetőségének kutatásaira és az elért eredmények összegezésére.

Mert a népművészet kérdése nemcsak női kézimunka és blanscok himzésének tömeges készítésén múlik, melyre szerencsére már — ha csak rövid egy éve is — legalább szaklap indult; de legelső sorban az összességet érintő: általános élet- és fejlődés-lehetőségek színrehozása, köztudatba való vitele hozhat csak céltudatos megoldást.

A művészlélek tiszta becsületességével, mely nemcsak mimeli az altruizmust, de éli is, nyitotta meg szívét a „*Művészélet*", hogy az alkotó művészek harcában nyújtson helyet a népművészet és művészi háziipar életrehívó hangjának.

A „*Művészélet*" új rovata nem cégek érdekeit képviseli, de sokezernyi tehetség találkozását, legjobb útjának keresését és célbaérését akarja és fogja elősegíteni.

Vajna Géza.

Szerkesztői üzenetek:

TÖBBEKNEK. Lapunk átszervezése befejeződött. Kérjük mindazokat, akiknek lapunknál kéziratuk van, akár levélben, akár személyesen keressenek fel bennünket.

Ottr. Gy. Sorra kerül.

Kov. I. Sorra kerül.

G. I. Vecsés. Levélválasz megy.

P. I. Váczi út. Levél megy.

H. Mária ucca. Levél megy.

S. K. Várpalota. Örömmel halljuk, hogy gobelinjei elsőranguak és kiállításra alkalmasak. Nagyon szeretnénk az anyagot átt tekinteni. Kérjük ezirányú értesítését.

369. előfizetőnek. „Roche d'or" személytelen lény. Maga az Olvasó. Roche d'or csak mondatokba foglalja az Olvasó gondolatát a színházról. — A jövő számban ismét a kulisszák titkai felett.

Szamosi, Brünn. Tehetséges írások. Sorra kerülnek. Helyszűke miatt egyelőre nem közölhettük.

Mici. A tarhonyát lehet exportálni is. Semmiféle tilalom alatt nem áll. Különösen a Mike et Pacek cég vásárolja.

Felelős szerkesztő: FOLKMANN FERENC.
Kiadja: „MŰVÉSZ ÉLET" KIADÓVÁLLALAT
Kiadótulajdonos: KOMÁNYI ERNŐNÉ.
Budapest VIII., Rökk Szilárd ucca 35.
Felelős kiadó: FOLKMANN FERENC.

Védeni és ápolni

a bőrt, igen fontos a zord évszakban.
Pfeilring lanolin Créme 40 év óta a szakemberek és specialisták által elismert leghatásosabb bőrápolószer Cholesterin tartalma folytán megóv az érdességtől kivörösödéstől és a szárazbőrt puhává, bársonysimává varázsolja.

Dobozban és tubusban 50 f-től

Pfeilring Lanolin-Créme

Csűrös Béla

Föv. képt:

Tihany, of

A miniszter megbízásából:

Lippitzky

osztálytanácsos.

MDK

Cszka Lajos Bp.

Uj tagok a M.Ipm.Társ. Magyar Iparművészet, 19o1. 291. l.

Csütörtök –
Csütörtöknek
csak csillag

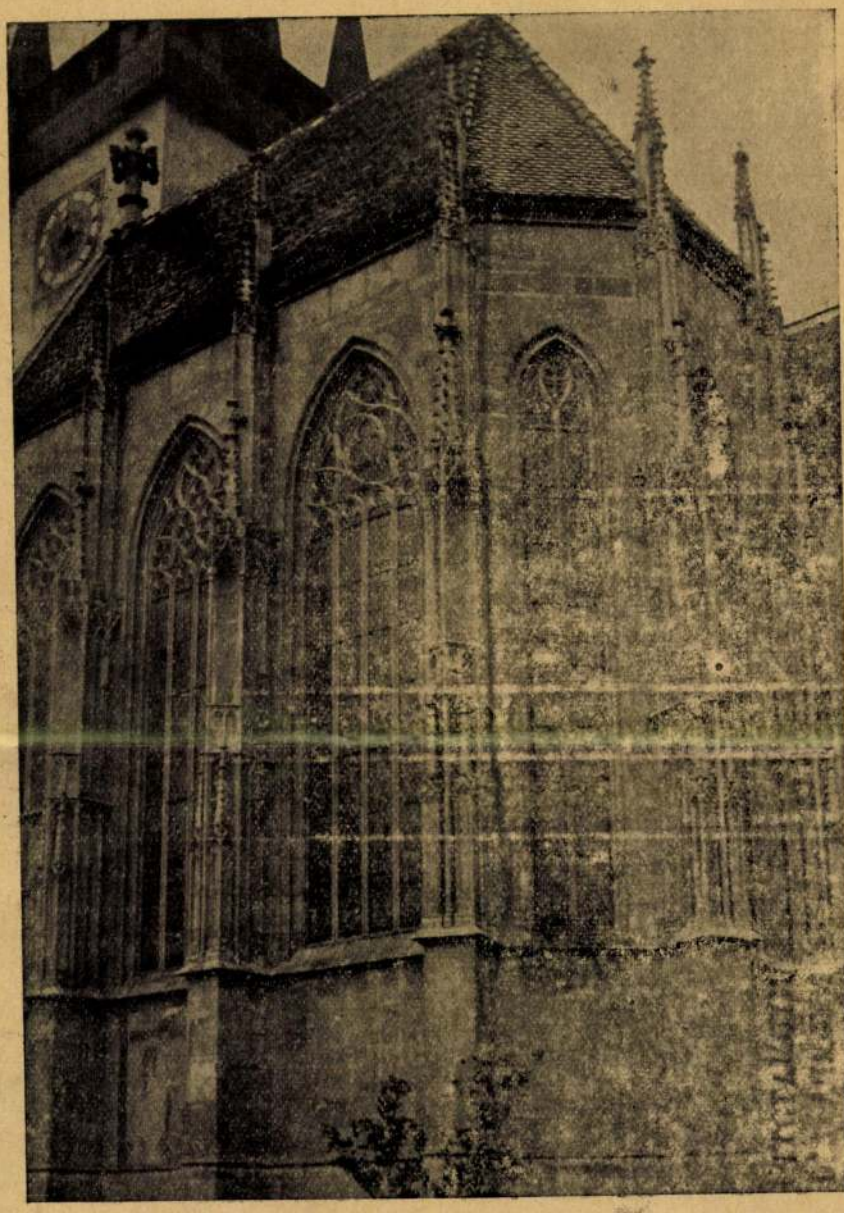

A csütörtökhelyi Zápolya-kápolna, késő gótikus egyházi építészetünk egyik ékköve, mely a XV. század utolsó negyedében épült.

Csütörtökhelyi Zápolya-
kápolna

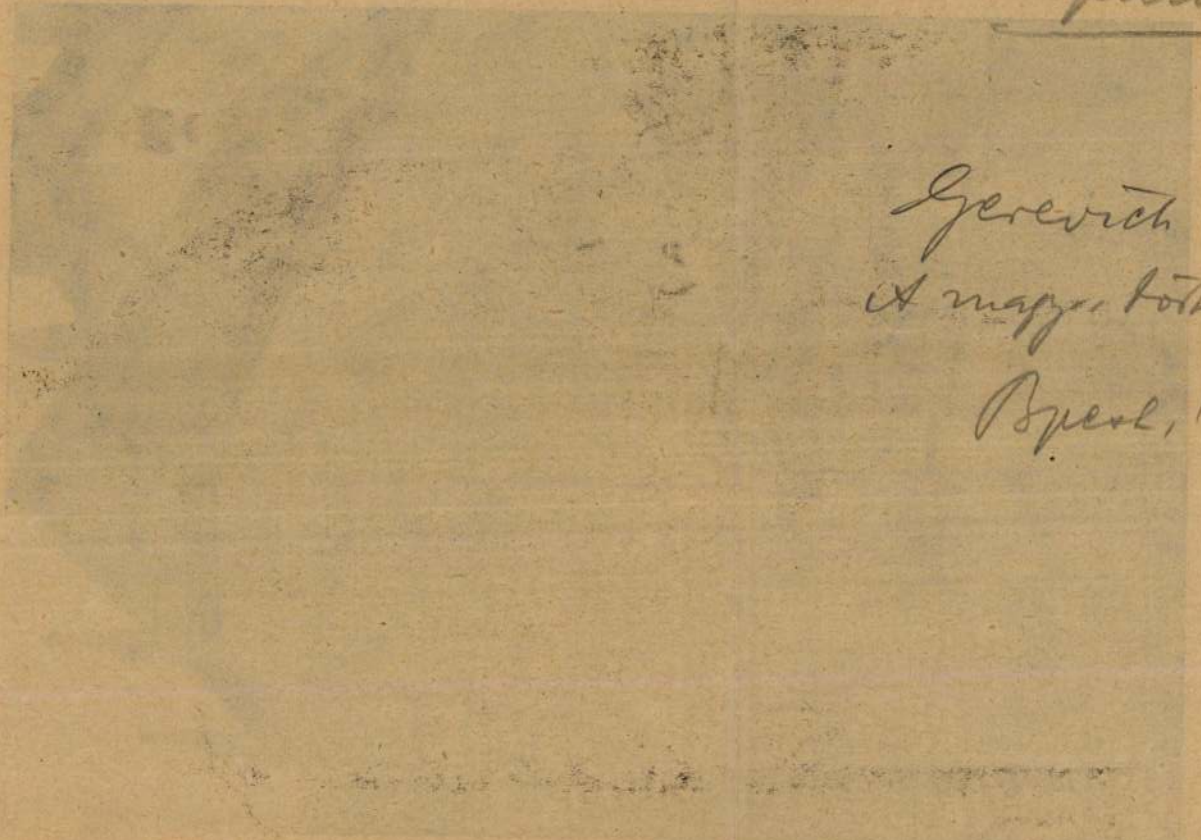

Gerevich – Gauthier
A magy. tört. képeskönyve
Bpest, 1935

Csütörtökhelyi kápolna

Vas. Ujs. 1901. Okt. 6.

Egy régi templom. Szepesmegyében a *csütörtökhelyi* templom egyike hazánk legszebb góth műemlékeinek. Utánzatát az 1896-iki ezredéves ünnep országos kiállitásán a történelmi csoportban is fölépitették. Az eredeti kápolnát *Zápolya* István nádor szepesi gróf hitvese *Hedvig* tescheni herczegnő emelte, ezelőtt négyszáz évvel, a már ott lévő templomhoz. A kápolna a letünt századok alatt sokat szenvedett és nagyon megrongálódott, mire *Wlassics* közoktatásügyi miniszter elhatározta helyreállíttatását. A kápolna külsejét és belsejét a műemlékek országos bizottságának fölügyelete alatt teljesen helyreállitották. A munkálatok 93,000 korona költségbe kerültek. A megújított kápolnát *Szmrecsányi* Pál szepesi püspök szeptember 8-ikán vasárnap áldotta meg, és adta át újra a istentisztelet számára. A fölavatásra ott volt az egész környék előkelősége.

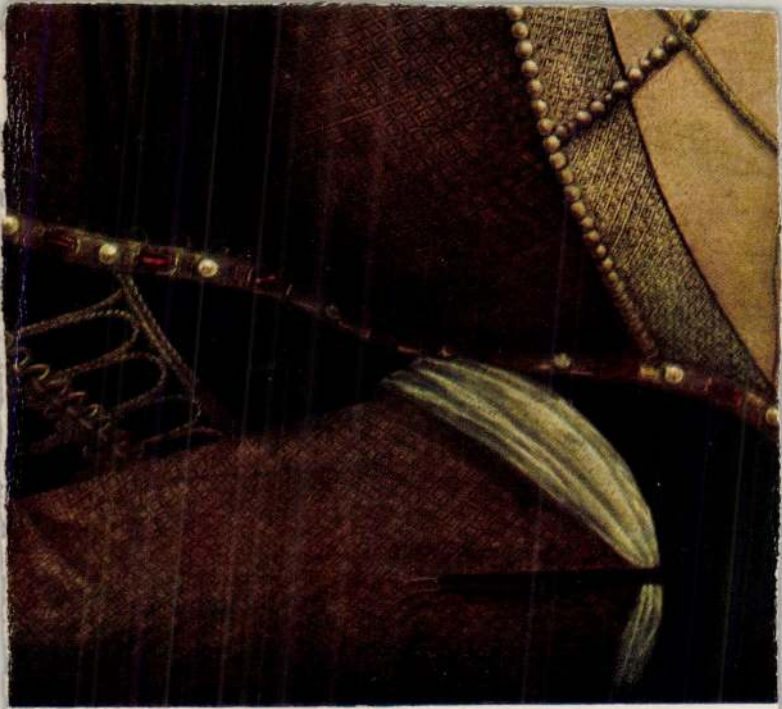

Csütörtökhelyi templom

Vas. Ujs. 1861.

484. l

Keppel

A felkérendő

Balás Piri László

Balogh Jolán

Bogyay Tamás

Biró József

Csabdi István

Csánky Miklós

Csernyánszky Mária

Dercsényi Dezső

Domanovszky György

Dutka Mária

Ernst Mihály

Ferdinándy Mihály

Gallus Sándor

Gerevich László

felejt. Haj! Haj! Dicsőséges napok voltak azok, — folytatá lelkesültebben az öreg, — a kis ezüst koszorút még most is itt viselem a szivem felett a piros pántlikával, — csakhogy befelé fordítva. Mert hiába, — mondja csaknem suttogva, — az embernek sok az irígye és ha azt az érdemjelt, melyet az öreg Bem apó tűzött oda a szívem fölé, kivül viselném, még lelopná onnan valamelyik csirkefogó. Pedig hát meghagytam eskü alatt a Mariska leányomnak, hogy ha meghalok, ki ne felejtsék a koporsómból, hanem épen oda tegyék, a hol egykor volt, a huszár atillámra a második sujtás fölé.

— Szép dolog Gergő bá, hogy így megőrizte azokat a régi, dicsőséges emlékeket. De hát mondja csak, hogy jutott kegyelmed olyan messziről épen ide?

— Hm, — dörmögé szomorúan az öreg, — nem lehet azt ilyen rövid idő alatt elbeszélni; hanem, ha a régi ismeretség jussán egyszer úgy kilencz óra után fölkeresne kedves öcsém uram: akkor egy kis jó öreg szilvórium mellett elbeszélném a dolgot. Nagy sor ám az; olyan, mint az Ábrahám lajtorjája, csakhogy jó magam nem felfelé mentem rajta, hanem a mint láthatja, lefelé! . . .

Egy kis szünet után folytatá:

— No de hát így is jól van; innen már nem eshetem lejebb, csak a föld alá!

— Én bizony megkeresem Gergő bá; csak mondja meg, hogy hol van a lakása?

— Az bizony egy kissé távol van ide, ott az «Istensegíts»-utczában, 13. szám alatt. Könnyű ott engem megtalálni, mert az emberek ott ismernek és a billétem is fel van szegezve a szobám ajtajára.

E pillanatban egy csinosan öltözött 7—8 éves szőke leányka szaladt oda az öreghez és azt a barna, kérges kezét megcsókolta.

Az öreg Dacsó Gergely a kis leány fejére tette kezét és miközben ősz pillái alá könyük gyűltek, ünnepélyes hangon mondá:

— Ez az én drága kis leányom, az én kedves Mariskám, egyetlen kincsem a földön!

— Édes atyám, az iskolába megyek, — mondá kellemesen csengő hangon a szép kis leány, — erre felé jöttem, hogy lássam édes atyámat.

— Jól van, jól, — dörmögé az öreg és elkezdett zsebében keresgélni, honnan nagy bajjal két krajczárt kerített elé és odanyujtotta kis leányának, — végy magadnak egy kiflit vagy almát; de azután jól tanulj ám! — mondá leírhatatlan szeretet hangján.

— Jól tanulok, édes atyám, tegnap is «jelest» kaptam! mondá élénken a kis leány, és atyja kezét újra megcsókolva, kezében a két krajczárral és a hóna alá szorított könyvekkel elsietett.

— Van esze és szive ennek a gyermeknek, — mondá büszkén az öreg, — node nem is szabad hiányt szenvednie semmiben! Én már, ha nincs egyéb, beérem a száraz kenyérrel is; de Mariskámnak ne hiányozzék semmi sem!

Közeledett a kocsi, melyre fel kellett ülnöm s az öreg hivatalos komolysággal a vágányhoz lépett, hogy pálczájával azt a kis vasnyelvet helyére igazítsa; én pedig oda kiáltottam neki:

— Hát a viszontlátásra szombaton este, Gergő bá!

Az öreg helybenhagyólag intett fejével s hivatalos teendőjét méltósággal elvégezve, visszaült kis székére a gázlámpa alá; fejét lehajtotta s gondolatokba látszott elmerülni.

Engem pedig még jó ideig foglalkoztatott az öreg sorsának végzetes létrája, mely őt, az egykor nyalka és érdemrendes honvédhuszártisztet, idáig vetette az utcza porába, hol maga is igen nehezen tudna egykori képére reá ismerni.

*

A következő szombat estén, igéretemhez képest, csakugyan fölkerestem az öreg urat. Jól nevezték el az utczát Istensegíts-utczának; mert csakugyan kivált este vagy éjjel szüksége volt az embernek az Isten segítségére, részint az ott uralkodó sár miatt, részint az élet- és vagyonbiztonság rovására ott elő-hátra ődöngő gyanus kinézésű alakok miatt, a kik bizony nem nagy bizalmat költöttek fel az emberben. De törrel ellátott jó vastag botomat kézügyben tartám és az utczában gyér világot hintő pár lámpa fénye mellett végre reá akadtam a nyomorult kinézésü házra, melynek kapuja fölött a baljóslatú tizenhármas szám feketélett.

Beléptem és végig mentem a folyosón, melyet egyetlen olaj-lámpácska gyéren világított meg; szerencsére épen a lámpa mellett akadtam reá arra az ajtóra, melyen egy névjegy volt felszegezve e felirattal: «*Dacsó Gergely 1848-iki honvédhuszár főhadnayy, most közúti vasút-igazgató.*»

Nem tudtam megállani, hogy e furcsa czímen el ne mosolyodjam; később tudtam meg, hogy Gergő bácsi nem szédelgő czímje kiirásában; mert azt a szerény hivatalnokot, a ki a közúti vaspályán a sín nyelvét előre- és hátra taszítgatja, csakugyan igazgatónak szokták nevezni.

Kopogtattam és Gergő bácsi recsegő «szabad» kiáltására benyitottam a szerény hajlekba.

Igénytelen petroleum-lámpa világította meg az 5—6 ölnyi tért, melyet a szoba magában foglalt. Legerősebb sugarait természetesen magára az asztalra vetette, mely durva, de tiszta abroszszal leterítve s egy előkészített lakoma szükségleteivel volt megrakva: egy darab sajttal, szalámival; mellette jó darab barna kenyérrel, melyek fölött, egy «szerémi ó-szilvórium 1862» felirattal ékesített hosszú és teli czilinder díszelgett. Az asztal csak két személyre volt megterítve és a szoba három székéből kettő melléje is volt állítva, melyek egyikén Gergő bácsi ült.

Különben az egész kis helyiség két ellentétes és egymástól elütő részt képezett. Fenn a baloldali legkényelmesebb szögletben csipkével és nemzeti szalagokkal diszített fehér függönyös ágyacska állott; előtte régi alakú sárgaréz kihuzókkal ékített, fényes fiókos szekrény, tetején öltöző szerekkel; fölötte tükörrel és két kis arany rámás képpel, melyek egyike Gergő bácsit ábrázolta fiatal korában, a vörös zsinóros honvédatillában; másik egy bájosan mosolygó fiatal hölgyet, kit a föléje akasztott gyászfátyolcsokor elhalt nejéül jelzett. Még egy csinos rézveretes láda volt ezen az oldalon, kiegészítve a szobának bal oldalon felhalmozott összes fényűzési czikkeit.

Igaz, hogy azután a jobb oldalra annál kevesebb jutott: a szögletben egy pipatartó, tiszteletben megvénült selmeczi pipákkal; a földön nehány jobb időket ért palaczk és czilinder, s az udvarra nyiló egyetlen ablak alatt, tehát nem valami szerencsésen választott helyen, egy durva munkájú gyékény-kanapé, fölhajtott részén egyetlen kék czihájú párnával, melyhez a takarót Gergő bácsi hivatalos durva szűre képezte, hosszában végig vetve az úgynevezett ágyon.

Mint a függönyös ágy lebocsátott függönyei tanúsíták, a kis Mariska már átadta magát gyermeki boldogító álmainak; s az öreg vasút-igazgató egyedül ült a nagy pálinkás üveg szomszédságában, két kezére horgasztott fejjel s merően nézve az előtte fekvő érintetlen eledelekre, melyek kevésbbé érdekelhették, mint a pálinkás czilinder, mert ez utóbbiból már hiányzott egy pár újjnyi.

— No, csakhogy itt van! — kiáltá fölugorva és elém sietve, — már azt hittem, hogy nem is jön el.

— De hogy nem, Gergő bá, — mondám, halmasat ütve jobb tenyerébe, — magyar ember szavának áll.

— Hát még a székely, hisz az szülte a magyart, — mondá élénken az öreg, — no de csak hogy itt van, már most tessék leülni; beszélgethetünk bátran; mert ez az én drága kincsem, az én aranyos Mariskám, úgy kifárasztja magát a játékban, hogy a mint vacsorája után esteli imádságát előttem elmondja és megcsókol a lelkem: azonnal behunyja szemeit és reggelig, mikor kávéját elkészítém, abban az egy helyében úgy alszik, mint a bunda. Nem költené fel a lelkemet talán még az ágyúszó sem; legalább a minap, a mikor ide a negyedik ház elégett, semmit sem tudott róla, pedig úgy trombitáltak a tüzoltók, majd megrepedt az embernek a füle dobja. De mit is beszélek én ilyen haszontalanságokról? Bocsássunk előre egy kupiczával ebből a jó szerémi szilvóriumból, aztán lássunk hozzá a vacsorához.

— Köszönöm, Gergő bá, — mondám a részemre tett pálinkás pohár nyilását befogva, — de én nem élek vele.

— Hát azután mit szokott inni? — kérdé csaknem mérgesen az öreg, — és mért nem mondta meg nekem előre, hogy keríték vala sert, vagy bort, mit jobban szeret.

És e szavakat éles hangon, csaknem haraggal ejté ki.

— Sohase nyugtalankodjék, bátya, — felelém, — én csak vízzel szoktam élni.

— No akkor ugyan sajnálom, — mondá az öreg lenézőleg, mert itt ugyan még jóravaló víz sincsen; de hát majd kerítünk valahonnan.

— Azzal se fáraszsza magát, Gergő bá, nem vagyok szomjas, — nyugtatám meg az öreget.

— Már a mi igaz, igaz, — mondá az öreg, poharát egy hajtásra kiürítve, — én bizony csak effélével élek. Mert hát mi a bor, meg a sör? Az is csak szesz, csakhogy lőrével felereszte hát sokkal okosabb, ha az ember annak a kis szesznek a kedvéért, mi azokban van, azt a sok mihaszna levet meg nem iszsza. Hát tessék ebből a sajtból, meg szalámiból; annyit mondhatok, hogy mindakettő jó és ez a kenyér sem rossz, a miért olyan barna. Bizony, ha az én kedves Rozáliám még élne, nem ilyen vacsorával várnám az ilyen kedves vendéget, — folytatá elsötétült arczczal, — de hát hiában, főzni nem tudok egyebet, csak kávét; azt a drágám kedveért megtanultam.

— «Minden úgy jó, a hogy van», azt mondja Szent Pál — mondám, s hogy az öreget megnyugtassam, a barna kenyérből és sajtból jó darabot lekanyarítottam és hozzá fogtam a falatozáshoz.

— Jaj bizony nem úgy volt az régen; más világ volt az akkor! — sohajtott fel az öreg s a szomorú emléket megint egy pohár pálinkával nyomtatta le. Földbirtokos ember voltam én, habár nem is a nagyjából, de meg tudtam volna belőle becsületesen élni, mikor kiütött a 48-iki forradalom és mennem kellett; habár jegyben jártam Baróty Katiczával . . .

— Szép jövendő és boldogság állt előttünk; de hát hiában, a haza hívott és menni kellett. A hadjáratról nincs mit beszélnem; mert azt öcsém uram ép oly jól tudhatja, mint magam; azt is tudja, hogy Bem, az «öreg bá» kitüntetett; én pedig annyira imádtam, hogy elmentem volna vele a világ végére is, nemcsak Törökországba. Mikor azután az öreg úr pasává lett, én nem akartam törökké válni, hanem elmentem Kossuth apánkkal Kiutáhiába, onnan pedig a hosszú diadalút után Amerikába . . . Nem mondom, hogy épen koplaltam volna; mert épkéz-láb ember voltam s nem irtóztam a dologtól: de bizony annyira nem mehettem, hogy uti költséget szerezhettem volna visszafelé; a

helyett ott túrtam a földet Jowa státusban Ujházyékkal együtt. Sanyarúan éltünk, — folytatá egy újabb pohár leöblítése után, — túrtuk a földet, mint akármelyik rabszolga; de nem a munka okozta a bajt, hanem a hazavágyás, mely miatt sokan elpusztultak mellőlem, kik nem tudtak azzal az idegen klimával megbarátkozni. Én is ebben a betegségben szenvedtem és a mint annyira tudtam vergődni, hogy kemény munkával az útravalót megszerezhettem és hírt vettem az amnesztiáról: egy perczig sem tudtam ott maradni tovább; hazakergetett a honvágy.

Erre újból egy pohár felhajtása következett és az öreg keserű sohajtással folytatá:

— Megérkezve a Székely-földre, ősi kuriámat elpusztulva, csekély földbirtokomat elhanyagolva és adóval terhelve találtam. Baróty Katicza megunta a várakozást és férjhez ment. Nem találtam magamat otthon a hazában; az sem volt, mivel fölszereljem birtokomat, felépítsem házamat; hát én bizony eladtam potom áron, nehány száz forintért. — Azután beállottam tiszttartónak egy nem igen jó hirű földesúrhoz . . .

Ezt a visszaemlékezést a kora öreg ember újra egy pohár pálinkával öblítette le. De ezután arcza kiderült és valami különös világosságot nyert, mint valami elragadtatott buzgó hivőé, ki előtt égi látomány jelent meg.

— Itt ismerkedtem meg az én soha el nem felejthető kedves Rozálimmal, ki szép és jó volt, mint az angyal, de biz' a' hajt csak olyan szegény, mint az ördög: bántam is én azt; csakhogy szeretett és feleségül jött hozzám; mint egyszerű falusi tanító leánya még jó partienak tartott engem. Az is voltam, mert volt, mit együnk, és azután Rozálit teljes lelkemből, igazán szerettem. Erről az oldalról nem is volt baj; mert boldogan, békességben éltünk, mint egy pár galamb..... de földesurammal sehogysem tudtam kijönni..... olyan «új-földesúr»-féle volt ez, ki miután őseire nem lehetett büszke, vagyonára volt az, alattvalóit kutyáknak tekintette, a mit én sehogy sem tudtam nyakas székely természetem mellett eltűrni. Egy ízben kipiszkolt a mezőn a béresek és napszámosok előtt; mire aztán bennem is felbuzgott a székely vér; oda szóltam neki s nem is hagytam rajta egy krajczár ára becsületet. Nekem is acsarkodék vala, de én pálczámat felemeltem és bizonyára mondom, hogy ha közelebb jő hozzám, a piros frakkját kiporozom vala. Ez már az öregre nézve újra oly keserű emlék volt, melyet egy pohárkával le kellett nyomtatni.

— El kellett hagynom állásomat! — folytatta azután — és igen szomorú napjaim következtek, mert Rozálka épen egy kis fiuval ajándékozott volt meg és gyermeke ápolásán kívül alig lehetett valami egyéb munkájára számítani. Az a néhány száz forint, melynek még birtokában voltunk, egy esztendő alatt végleg elfogyott; valami hivatal után kellett néznem, s feljöttem ide a fővárosba hivatalt keresni. Az bizony egykissé nehezen ment; utoljára is a megyénkbeli képviselőnkhöz kellett fordulnom, ki azután nagy utánjárással becsinált egy ügyvéd ismerőse mellé, holmi iródiák-félének. Bizony nem volt fényes állomás; mert reggeltől estig kellett kaparnom és csak egy forintot kaptam napjára, melyből szállásnak, ruházatnak és élelemnek ki kellett telni. Egy újabb pohár pálinka felhajtása jelezte, hogy az öreg élete még szomorúbb korszakának elbeszéléséhez közeledik.

— Szegény Rozálka segített nekem, a hogy tudott; fizetésért varrt, mosott; de közbejött kis fiunk halála; a bánat, a temetkezési költség és elvégre, mikor ez a kis ártatlan teremtés megszületett: a szegény asszony annyira elgyengült, hogy többé el nem hagyhatta az ágyat. Őt is kivittem a kerepesi-temetőbe; de azután olyan bánat lepett meg, hogy nem voltam képes teljesíteni irodai szolgálatomat és bolond fővel arra gondoltam, hogy elveszítsem magamat... Ez a kis angyal még is visszatartott, mert arra gondoltam, mi lesz belőle, ha én is elpusztultam? Az ügyvédnek, kinél irnokoskodtam, megesett a szíve rajtam és becsinált ide a közúti vaspályához konduktornak. A kis Mariska mellett dajkát kellett tartanom és kettőjüknek oda adtam egész fizetésemet, magamnak csak egy pár krajczárt tartván meg száraz kenyérre — no meg egy kis pálinkára.

És mintha csak ez juttatta volna eszébe, megint megtöltötte poharát és egy hajtásra kiürítette fenékig.

— Nem lesz sok ez az ital, Gergő bátya? kérdém, — miután észrevettem, hogy az öregnek a nyelve gyöngén kezd váltani és feje is fokonként nehezedik.

— Oh jé! Ez tartja bennem a lelket! — felelt az öreg; ha ez nem volna, nem tudnék az igazgatói hivatalnak megfelelni. Mert hát arról a másik hivatalomról, — folytatá akadozva, — utoljára is le kellett mondanom; mert sehogy sem tudtam megtanulni, hogy hova kell kék, sárga, vagy fehér czédulát adni és annak az ördöngős czédulácskának melyik szegletét kell az átadáskor leszakítani?... Az ellenőrök utoljára addig veszekedtek, pöröltek velem, hogy végre sem maradt egyéb hátra, mint ezt az igazgatói állomást elfoglalnom... No de hát így is jól van — folytatá egyre alább horgasztott fővel és mind jobban akadozó nyelvvel; — megélek én ebből a fizetésből is... Mariskának nem hiányzik semmije: tudom, hogy derék leány válik belőle!... Csak egy gondolat bánt:... mi lesz akkor ebből a szegény gyermekből, ha én nekem, akarva nem akarva, itt kell hagynom ezt a nyomorúságos földet?...

E szavakra nehéz könyük gyűltek ősz pillái alá és mintha csak szégyenelné elérzékenyedését, lehajtotta fejét asztalra helyezett két karjára és nem is emelte fel onnan többé . . . elnyomta a szesz ereje és az álom.

Egy perczig haboztam, mitevő legyek, miután egyedül maradtam ura a helyzetnek: de azután beláttam, hogy nem tehetek jobbat, mintha a teljesen eszméletlenné vált öreget kemény ágyára lefektetem. Megtettem; betakartam durva köpenyével és elfujva a kis petroleum-lámpát, elhagytam a szomorú hajlékot.

*

Kiváncsi voltam reá, hogy a tegnap esti tulságos pálinka-élvezet nem tette-e az öreget hivatalképtelenné; és másnap — úgy is arra kelletvén mennem — első gondom volt, hogy állomáshelyére tekintsek.

Ott állott az öreg szokott helyén és méltósággal teljesítette «igazgatói» teendőjét; azután komolyan lépdelt vissza kis székéhez és szokott egykedvűségével hajtotta le fejét két tenyerébe.

Azóta is ott látom mindennap, hasonló foglalkozásban; szürke köpenyéből néha kikandikál a pálinkás butykos, mely legvalószinűbb oka volt annak, hogy az öreg úr leszállott egészen a közuti vaspálya igazgatóságáig!

A kis Mariska is föl-fölkeresi állomásán, midőn iskolából jő, vagy iskolába megy; és a mint pár izben észrevettem, az öregnek mindig van számára pár krajczárja, a mit drága Mariskájának kiflire, almára adjon.

Meddig maradhat meg ez utóbbi állomásán, és mikor cseréli azt fel a vasuti vonal végén lévő kerepesiuti sokkal csendesebb hivatallal? azt valóban nem tudom.

De még kevésbbé tudom azt, hogy mi lesz akkor az ő kedves, drága leányából, a csinos kis Mariskából?

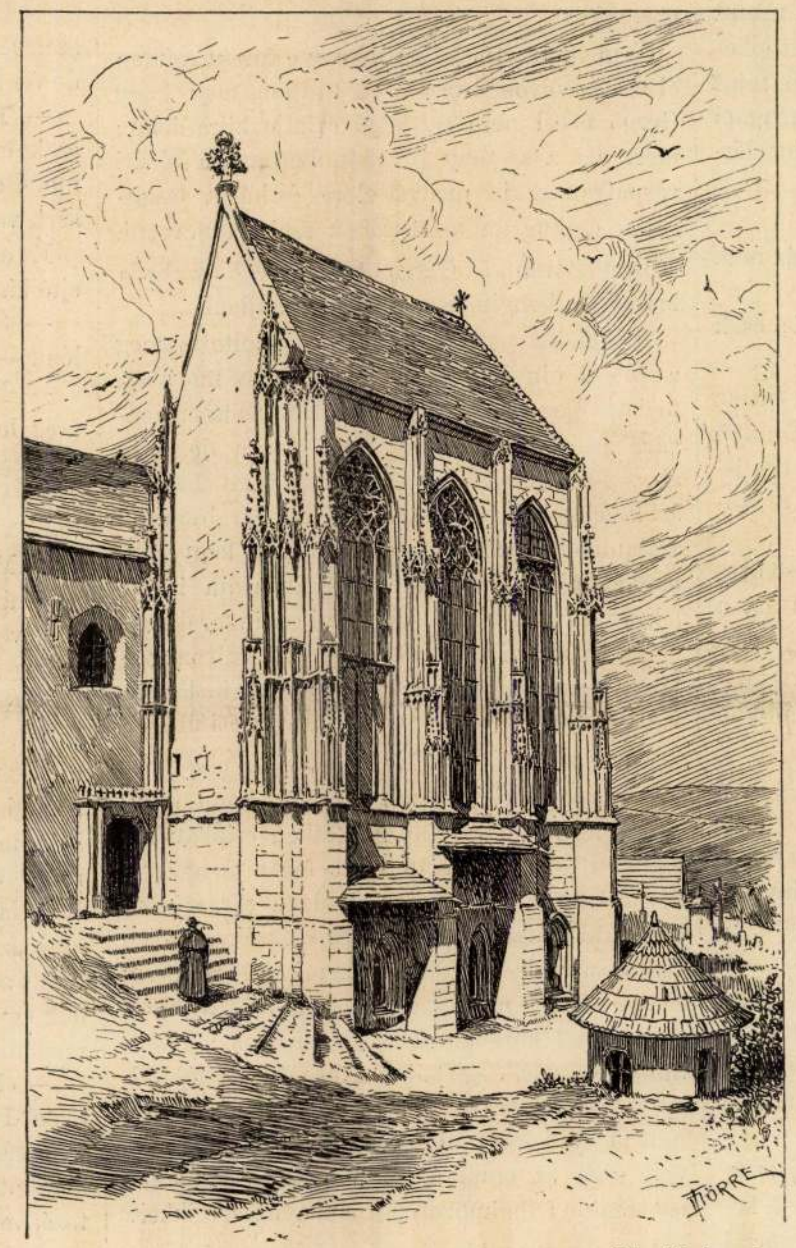

Dörre Tivadar rajza.

A SZEPES-CSÜTÖRTÖKHELYI ZÁPOLYA-KÁPOLNA.

A SZEPES-CSÜTÖRTÖKHELYI ZÁPOLYA-KÁPOLNA.

Hazánk középkori műemlékei között kiváló helyet foglal el a szepes-csütörtökhelyi kettőskápolna, melynek rajzát ime itt közöljük. Sorainknak nem annyira a műemlék pontos leirása és beható ismertetése a czélja, mint inkább olvasóink körében figyelmet gerjeszteni e nevezetes épitményünk iránt, melynek stylszerű restaurálása immár elodázhatlanná lőn.

E kápolna a helység plébániatemplomának déli falához van épitve, még pedig oly magaslaton, mely az egész városkát uralja, s ezen kiváló épitmény nemes arányait már távolról teljes szépségökben élvezni engedi.

Már az ötvenes években magára vonta a szakférfiak figyelmét a szepes-csütörtökhelyi kápolna, s *Merklas Venczel* néhai lőcsei gymnáziumi tanár, mint a műemlékek fentartására alakult bécsi központi bizottság levelezője, fölmérte, s érdekes, részletes rajzok kiséretében ismertette a bizottság folyóiratában.

Hazai műtörténészeink is előszeretettel foglalkoztak a szép arányú középkori építmény multjával és leirásával. Igy a többi között *Ipolyi* következőképen ismerteti: «Dicső királyunk Mátyás kedvenczének, a hatalmas *Zápolya István* nádor és szepesi grófnak neje, *Hedvig* hesszeni herczegnő, véletlen sulyos betegségbe esett. Jámbor lélekkel tesz fogadást, hogy ha az ég megsegíti, dús kincseiből nagyszerű és remek két kápolnát emeltet; egyiket a szepes-csütörtökhelyi régi monostor mellett saját mausoleumául, a másikat a szepes-váraljai dóm mellékhajójának oldalánál, férje, a nádor temetkezése helyéül. De még meg sem kezdték a munkát, mire a kérlelhetlen halál őtet utólérte. A fogadás azonban állott. Csakhogy a művet a dús hagyományból most Zápolya kedves híve, *Máriássy István*, Szepes- és Sáros várának kapitánya, építtette, oly bámulatos művészi fénynyel és csinnal — *miro opere* — mond a történelmi följegyzés, — hogy nem tekintve alabastrom szobrait és remek festményeit, melyeknek ma már csak hült helyét, vagy csak töredékeit látjuk, maga az építészeti mű maig hazai gothikánk legtökéletesebb s elragadó szépségű kevés példányai közé tartozik. Bennök azon műépitészet eszményét teljesen kivive és megtestesülve találjuk, s azon hatás, melylyel a nem műértőben is a magasztosnak és fenségesnek érzetét felkelti, tanusítja, hogy a művészet mily magas fokán állanak.»

Schultz Ferencz, hazánk korán elhalt lelkes műépitésze, a ki Európa nevezetesebb országainak műemlékeit fölkeresve, tanulmányozta, szintén foglalkozott e kápolnával. Hátrahagyott rajzát a műemlékek országos bizottsága két év előtt szerezte meg rajztára számára.

Nem lesz talán érdektelen fölemlítenem e műszaki fölvételek között a szepes-csütörtökhelyi kettős kápolna legrégibb, mondhatni eredeti tervrajzát, melyről egyik értekezésében a közelebb elhalt *báró Schmidt Frigyes* bécsi építészeti főtanácsos emlékezett meg. E rajz pergamenlapon a bécsi építészeti páholy *(Bauhütte)* régi kéziratgyüjteményéből maradt reánk s jelenleg a császári képzőművészeti akadémia rajztárában őriztetik. Nagyon csekély eltérés mutatkozik ezen eredeti tervrajz és a kivitel között, s igy a kápolna tervbe vett stylszerű restaurációjánál a megbizandó építésznek irányadó támpontokat szolgáltathat.

Nemcsak az idő vasfoga, hanem többszörös veszedelem is, melyeket elviselni vala kénytelen, oly nyomokat hagyott e műépitményünkön, hogy, — mint már bevezető soraimban említém, — annak helyreállitását halogatni annyi, mint a becses műalkotást, őseink liberálitásának és műszeretetének eme hangosan szóló tanújelét, kitenni a pusztulás veszedelmének. Mig a szepes-váraljai kápolnát főpapi bőkezűség helyreállíttatta: addig a szepes-csütörtökhelyi — alapítványok hiányában — a hazafiak filléreiből egybehordandó alamizsnára van utalva.

Szerencsére az ügy lelkes férfiut nyert *Gmitter Alfonz* minoritarendi házfőnök-lelkészben, a ki vallásos és hazafias érzeményekkel csüng e kápolnán s annak — tekintve az 1869. évi iszonyú tűzvészt — hamvaiból ősi fényébe és dicsőségébe való visszahelyezésén immár évek óta buzgólkodik. Mint pár évtizeddel előtt *Lébeny* lelkes plébánosa, *Dingraf Gáspár*, perselylyel kezében gyüjti össze a stylszerü helyreállítás költségeinek fedezéséhez megkivántató összeget. Soraiból értesülünk, hogy körülbelül 6000 frtot sikerült 2—3 év alatt összeteremtenie. Az adakozók között az első sorban találjuk hazánk népszerű főherczegét, *Józsefet*, nejével, *Klotilddal*, továbbá elhalt primásunkat, *Simor Jánost*, *Császka György* szepesi püspököt, *Mihájlovics József* volt zágrábi biborost, a *gr. Csáky-családot*, hazánk több káptalanát, kanonokját és áldozárát. Ez összeg azonban alig teszi ki felét annak, melylyel az erősen megrongált műemlék biztositását eszközölhetni lehetne.

Jelen sorainkat azon kérelemmel zárjuk be, hogy nemzeti multunk dicső emlékei iránt lelkesülő honfiainkat adakozásra szólitva, a középkori műépitészet egyik pusztulásnak indult alkotásának, a szepes-csütörtökhelyi kettős kápolnának, megmentésére ne sajnáljuk filléreinket, mert azok nemzeti dicsőségünk és az ősök iránti hagyományos kegyelet számára fognak kamatozni!* *Dr. Czobor Béla.*

* Olvasóinktól az e czélra szánt adományokat készséggel elfogadjuk s rendeltetése helyére, ft. *Gmitter Alfonz* atyához juttatjuk.

A szerkesztőség.

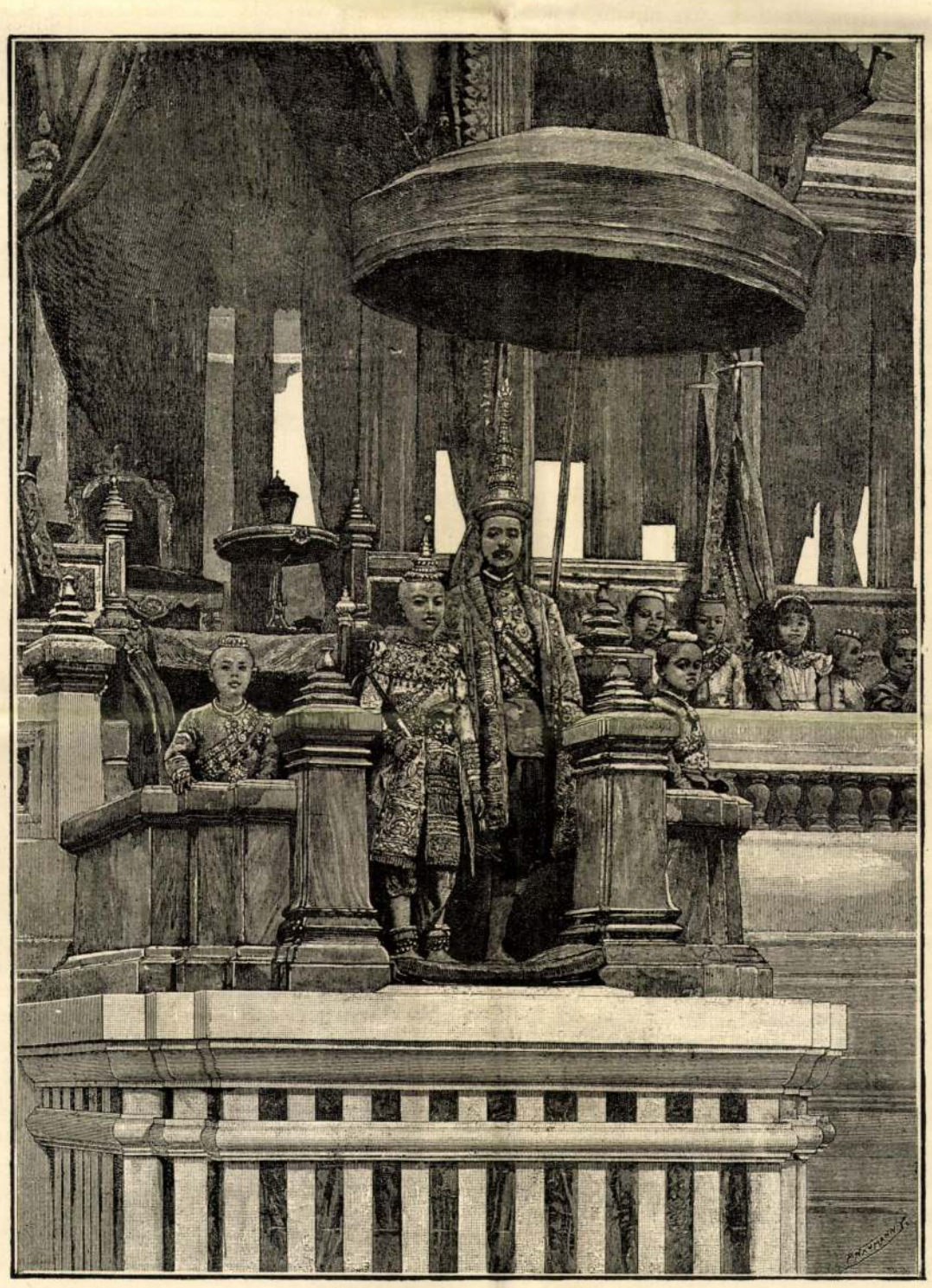

A SIÁMI TRÓNÖRÖKÖS NAGYKORUSITÁSA. — A király bemutatja a trónörököst hiveinek.

A SIÁMI KIRÁLYI CSALÁD.

Hátsó-India legnagyobb országában Siámban, melyről az európai lapok csak nagy ritkán közölnek rövid tudósításokat, nem régiben nagy nemzeti ünnep folyt le: a trónörököst, kinek nem épen rövid neve *Somdecs Phra Papama Oratsadiraj Sovfa Mahavarsirunio*, nagykorunak nyilvánitották. Az ünnepnap január 22-én, csütörtökön történt, Bangkok fővárosban, ugyanazon nap, midőn a herczeg 14-ik életévét betöltötte s ez alkalommal a nagy kiterjedésű ország minden részéből, a khinai határszélen fekvő Luang Prabangtól, a maláji félszigeten levő Kedáig megjelentek az ország előkelői és főbb hivatalnokai. Erről a nevezetes és egészen sajátságos nemzeti ünnepről Black angol konzul fényképe után bemutatjuk a főjelenetet s közlünk az ünnepről némi részleteket.

Siami szokások szerint a fiugyermekek fejét rendesen leborotválják s csak a búbon hagynak meg egy csomó hajat, melyet a 14-ik év betöltésekor ünnepiesen vágnak le, annak jeléül, hogy most már minden gyermekeskedéstől meg kell válnia. Ezt a szokást a trónörökösnek is követnie kell, s ezért volt a nagykorusitási ünnep épen most. A főünnep a királyi palota udvarán ment végbe hol egy hatalmas templom-épület előtt az egybegyült főranguak számára külön pavillonokat állitottak fel, melyek falai hófehérek voltak, ablakai aranyos sárgák, tetői zöld és kék szinűek, a templom felett ezenkivül magas csúcsos épület és aranyos toboz alakú diszitések. Az udvar közepén mesterséges dombot készitettek a Meru-hegyre emlékeztetőleg, mely az ind mythologia szerint Siva istenség szentelt lakhelye. Ezt a dombot ezüstös fényű anyaggal vonták be, de a mellett sokfélekép földiszitették virágokkal és különféle anyagokkal. Alul növényekkel borított barlang volt, szent vízzel, melyet palaczkokban hoztak India négy szent forrásából, hogy a hét faragott sárkány torkából ömöljön le az ifjú herczeg fejére.

A király udvarnokai és testőrsége kiséretében, trombitaszó harsogása mellett, jött le a palota lépcsőin. Gazdagon csipkézett nagy napernyőt tartottak felette s azután a siámi nemzeti hymnusz játéka mellett palankinban hordozták körül a térségen egy pagodaszerű épületbe, a hol teljes királyi öltözetét vette fel, aranynyal és

drágakövekkel telt ruhát s gulaalakú koronát, melyet képünkön láthatunk. Csakhamar ezután szintén palankinban lehozták a trónörököst is az udvarnokok, kik ez alkalommal drágakövekkel megrakott nagy legyezőket tartottak kezökben. A herczegre ezüst csipkézetű és gyémántokkal megrakott ruhát adtak s fejére egy kis gulaalakú föveget, mely egészen eltakarta a fejebúbján levő hajat. A herczeg a király mellé állott, míg a királyi ház többi tagjai, köztük egy csinos kis leány hosszú hajjal s oly sok arany- és drágakő-ékszerrel, hogy csaknem lerogyott alatta, oldalt foglaltak helyet. Az ország főemberei rangfokozat szerint egymásután vonultak el a király és fia előtt, mindannyian háromszor hajtották meg magukat s hűségi esküt tettek a trónörökösnek. A király, ki *I. Sulalonkorn Somdees Phra Paramindr Maha* név alatt, 1868 okt. 1-én lépett a trónra, csak 1853-ban született s így aránylag még fiatal ember.

A hódolás megtörténte után valódi keleti pompájú körmenet alakult. Legelől mentek lictorok zöld és bíborpiros öltözetben, utána a birodalomban lakó különféle nemzetiségek (laos, malaji, karen, tungu, pegnan, mon stb.) képviselői, nemzeti díszöltözetben. Majd több száz leány következett, négy-négy egy sorban, mind fényes egyenruhában, legelől a felnőttek s leghátul a kisdedek. Utánuk jöttek a fiúk, kik a skótok festői öltözetét viselték s majd a palota női, amazon őrei, katonai egyenruhában s csak ezután jöttek a főnemesek nagyszerű pompás díszöltözetben. Ez alatt maga a király díszes ollóval levágta a fia fején levő négy hajfürtöt s fiát ekkor hófehér ruhába öltöztették s fekete sisakot tettek fejére. A trónörökös állami egyenruhát vett fel s a körmenettel elment a Meruhegyet jelképező dombhoz s megöntöztette fejét a szent vizzel s ezután egy más pagodában felöltötte a siámi királyok régi koronáját és kardját.

Az ünnepnek ez volt a főrészlete, de ezután még számos más körmenet és mulatság rendeztetett, melyben Bangkok mintegy félmilliónyi lakosságán kívül tömérdek idegen vett részt. A nagykorusitási ünnep egyúttal a trónörökös kijelölése is volt, mivel minden királynak jogában áll fiai közül utódját kijelölni.

A VIZAKNAI CSATA ÉS VISSZAVONULÁSUNK PISKIIG.

1849. (Vége.)

Ha valamely dombon avagy magasabb hegyen vezetett keresztül az út: ott biztosan történt valami csel az ellenséges lovasság rászedésére és visszatartóztatására. Az ilyen helyeken makacsan megálltunk; az ellenség is megállt; attól tartott, hogy a magaslat megett gyalogsággal is rendelkezünk. A halálfejes derék bécsi legionisták egy párszor ilyen helyeken meghuzták magukat vontcsövű fegyvereikkel s jól közébük puskáztak a svalizséroknak, a kik közül többen lepotyogtak lovaikról; ezektől tehát tartott az ellenség; s gyalogságunk ilyenkor nyugodtabban hátrált.

Folytonosan tudott a *vén sas* valami cselt kieszelni az ellenség meglepetésére. *Vén sas*nak neveztük egymás közt, tréfásan, dicsőemlékű tábornokunkat, *Bemet*.

A *Kenyérmezőn*, Benczencz közelében, eszelte ki tábornokunk a hadicselek netovábbját, a melylyel az ellenséget nagy zavarba ejtette, sőt minket saját harczosait is meglepett. Ugyanis a mint a Kenyérmezőn vonultunk nagy küzdelemmel keresztül, örömsugárzó arczczal figyelmeztettük egymást, hogy lovas segitségünk érkezett. *Benczencz* közelében egy lovas osztályt pillantottunk meg, melynek közepéről nem hiányzott a szokásos lengedező zászló sem. E csapat ágyúlőtávlaton jóval kivül állt sorakozva. Látta azt az ellenség is. A Kenyérmező egy pontján, valami halmocskák mellett aztán megálltunk, a hol csaknem egy félóráig tartó erős ágyúharcz keletkezett a két hadakozó fél közt. Ekkor történt, hogy egy gránát épen *Bem* mellé zuhant le. *Bercsényi* Kálmán hadnagyunk figyelmeztette tábornokunkat a nagy veszélyre; midőn azonban *Bem* a fészkelődő gránátra pillantott, az szétdurrant. Nem történt semmi baj. Tábornokunknak még a gránátdarabok sem ártottak. Megkezdődött aztán a csendes és rendes hátrálás. Elébb a fennemlített friss lovasság vonult szép rendben a falu felé; — ekkor vettük őket jól szemügyre s ekkor vettük csak észre, hogy az a hatalmas lovasosztály csupa markotányosnőkből áll. Leleményes tábornokunk ugyanis, valamennyi markotányosnő a hadseregnél volt, mind lóra ültette; a vizaknai piaczon maradt ágyúk s más fogatok elől a lovak hamarosan kifogattak volt s hadseregünkkel elszállíttattak; ezekre a lovakra ültette fel *Bem* a markotányosnőket, s állíttatta őket egy hosszú sorba, középen egy izmos markotányosnő, mint zászlótartó szerepelt, formalitásból. Fejeiket viritós piros kezkenőkkel köttette be az öreg, hogy azok piros csákóknak látszassanak. Parancsnokuk is volt egy tüzér altiszt személyében. Mi is nevettünk ez eseten, daczára leirhatatlan fáradságunknak.

Az ellenség nem üldözött tovább.

Igaz, hogy *Benczencz* községet, miután hadseregünk azon átvonult, gróf *Bethlen* alezredes parancsára lángokba borítottuk, épen mint febr. 4-én *Toporcsát*. Toporcsánál az ellenség csak a falun keresztül üldözhetett volna; Benczenczcznél azonban a falut déli irányban kikerülve, kényelmesen folytathatta volna a harczot ellenünk. Nem üldözött. — Valószinüleg megszeppent a vitéz markotányosnő-lovasoktól.

Midőn a fennemlített községet elhagytuk s déli irányban *Szászváros* felé fordultunk, mely város már nem volt meszsze, lassan esteledni kezdett. Alig haladtunk azonban csendesebb lélekzettel egy nehány perczig, a midőn előcsapatunknál egy hatalmas sortüzet, azután nagy lármát: «Rajta! Előre! Szúrd! Üsd!» kiáltásokat hallottunk.

— Mit jelentsen ez? kérdeztük egymástól.

De azért megállapodás nélkül haladtunk tovább Szászváros felé, s csak midőn e városba beérkeztünk, tudtuk meg a tüzelés és harczilárma okát.

Egy nagy csapat lándzsás oláh, a kik közt egy századnyi rendesen felfegyverkezett határőr is volt, útunkat akarta állni. Az előcsapatnál lévő derék honvéd bajtársaink azonban hamarosan elbántak velök. Egy sortüzelés után, mint az orkán, ugy rohanták meg őket s űzték ki a városból.

Teljesen be volt már sötétedve, midőn 1849 febr. 6-án, kedden este, Szászvárosba beérkeztünk.

Ilyen módon jutottunk mi *Szászsebestől Szászvárosig*.

E küzdelmes hátrálásunk képezte Erdélyben azon harczászati hidunkat, melynek alapján a a későbbi nagy események kifejlődhettek.

A hátrálási küzdelem azonban még nem ért egészen véget.

Szászvároson, — miután a szükséges tábori őrség kirendeltetett, — elszállásoltattunk, de szakaszonként, sőt félszázadonként is egy-egy lakásba. — A város alatt, Szászsebes felől, egy kis patak folyt le délről éjszaki irányban a Marosba; annak hídja mellé két ágyút helyeztetett el Bem tábornok; a hidat pedig felszedette.

Gr. *Bethlen* Gergely alezredesről, nem egyszer, azon felette téves állitást olvastam, hogy a vizaknai vesztett csata után azonnal elvágtatott Dévára, Beke ezredest az eseményekről értesíteni. Ez állítások nem valók. Szászvárosról, akkor este — miután hamarosan megvacsorált, — indult el e veszélyes útjára, gyönyörű fekete arabs paripáján, s mint még akkoriban hallottam, — nem egy helyen fegyveres és lándzsás felkelők közt vágtatott keresztül.

Az éjfél utáni órákban egy osztály biharmegyei lovas nemzetőr érkezett Dévából Szászvárosba. Báró *Kemény* Farkas ezredes küldte őket segítségünkre. Megörvendtünk nekik nagyon; gondoltuk, az ő segítségökkel a nagyszámú ellenséges lovasokat megleczkéztethetjük. Az éj csendesen telt el.

Másnap reggel, febr. 7-én (szerdán) 6 óra tájban, felette gyorsan sorakoztunk, mivel az egész ellenséges hadsereg, Puchner cs. tábornok vezénylete alatt, a város alá érkezett. A bihari lovas nemzetőrök lerendeltettek a felszedett hid mellé elhelyezett két ágyúnkhoz fedezetül. Alig egy pár perczczel e levonulás után megdördültek az ellenség ágyúi; egy gránát a bihari lovasok közé zuhant, a mire azok megfordultak s úgy elvágtattak Déva felé, mintha soha ott se lettek volna. A nemzetőrök családos emberek voltak valamennyien; s a családos ember nem csatába való.

Lerendeltettünk aztán mi, Mátyás-huszárok, a csata szinhelyére.

Mi épen abban a nevezetes perczben érkeztünk le a város végére, a midőn *Bem* tábornok a két ágyú mellett forgolódott. Szándéka volt az ellenség tömött hadoszlopai közé durrantani egy nehányat. A mint azonban e szándékát végrehajtani akarta, a patakból két ellenséges gyalog katona ugrott ki melléje, az egyiket *Bem* lovagkorbácsával indulatosan arczulcsapta, mondván, «Kanaillen! die sind meine Kanonen!»

A meghökkent ellenséges gyalogok erre viszszahuzódtak, de csak egy pár lépésre. Valószinüleg zavarban voltak az iránt, ha vajjon nem saját hadseregökbeli harczosokkal akartak-e viaskodni.

Bem mellett csak *Dercsényi* Kálmán hadnagyunk, mint napos tiszt, és egy gyalogsági törzstiszt állt. Az ellenséges gyalogosokat *Dercsényi* Kálmán is ütlegelni kezdte kardjával. A törzstiszt és Dercsényi látván a nagy veszélyt, figyelmeztették tábornokunkat, hogy üljön gyorsan lóra, máskülönben azonnal foglyul esnek. «Gyalog csapataink már meghátráltak; az ellenséges csapatok pedig alig egy pár száz lépés távolságra állnak előttünk», mondának.

Szerencse, hogy egy kis köd borongott a föld felett, s elleneink nem láttak tisztán.

Tábornokunk azonban nagyon makacs kis ember volt; nem könnyen lehetett vele boldogulni. Nem akart teljességgel lóra ülni. Ekkor a gyalogsági törzstiszt rá kiáltott Bemre:

— Üljön azonnal lóra, tábornok úr!

Ekkor az öreg előre vetett egy pár pillantást, s miután meggyőződött a felől, hogy a veszély csakugyan nagy (hogy ne lett volna nagy, hiszen az ellenséges csatárok épen mellette álltak!), engedelmeskedett s engedte magát lovára feltuszkoltatni, mi közben az egyik ellenséges katona, kiábrándúlván, reálőtt s ellőtte jobbkezének egyik újját. De mi erről akkor mit sem tudtunk; *Bem* megparancsolta a tiszteknek, hogy megsebesülését ne adják nekünk tudtul.

Ki volt az a gyalogsági törzstiszt, a ki merészkedett Bemre oly határozottan kiáltani? nem tudom. — Dercsényi Kálmán volt hadnagy bajtársunk, ki most Homonnán hivataloskodik, mint királyi közjegyző, bizonyára tudna felvilágositást adni.

Tábornokunkat, csekély kiséretével együtt, körülvettük s megkezdtük lassu léptekkel a visszavonulást a város főutczáján. E perczben kezdte meg az ellenség gyalogsága is a tüzelést; úgy lehet egész zászlóaljak tüzeltek, nem csak csatárláncza, mert a levegő telve volt fejeink felett süvöltő puskagolyókkal; a borongó csekély köd miatt nem láttak minket; különben aligha sokan kerültük volna ki a halált. A házak fedelei úgy kopogtak az apró golyóktól, mintha sürű jég hult volna azokra. Két jó ágyúnk ott maradt Szászváros alatt a kis folyó partján; az ellenség oly gyorsan közeledett, hogy lehetetlenség volt azok elibe a lovakat befogni s megmenteni.

Valószinűleg ott Szászvároson esett el *Almásy* honvédőrmester bajtársunk. Szászsebesbe, a mig mi ott voltunk, ellenséges katona a lábát még a külvárosba sem tette be. Ott gyalogsági csatározások nem folytak, kivéve a febr. 5-iki reggeli berohanást.

De térjünk vissza az események továbbfejlődésére.

A nagyszámu ellenséggel tehát *Szászváros* alatt maroknyi hadseregünknek szembeszállni és azt feltartóztatni teljesen lehetetlen volt, bár a főbb tisztek, mint *Makray* László s mások (gr. Bethlen Gergely már nem volt ott) minden lehetőt elkövettek, de siker nélkül.

Midőn megsebesült tábornokunkkal a piaczra felérkeztünk, a többi gyalog csapatocskáink is a mellékutczákon és kerteken keresztül — hevesen tüzelve visszafelé — hátráltak. A városnak piskii hid felőli végére érve, *Bem* tábornok, ki jobb kezét köpenye alatt tartotta elrejtve, kocsiba ült s elhajtatott *Piski* felé.

Mi, lovasok, sorakoztunk megmaradt egyetlen használható ágyúnk mellett, mely intézett is azonnal egy pár lövést az előre nyomuló ellenséges gyalogságra. Megkezdtük aztán csendes léptekkel a visszavonulást *Piski* felé. Az ellenség nem üldözött.

Szászvárostól a piskii hid alig 12 kilométer távolságra esik; aznap (febr. 7-én) délelőtt 10 óra tájban már oda érkeztünk s ott találtuk harczrendbe állítva a dicső 11-ik honvéd zászlóaljat, *Inczédy* őrnagy alatt és Mátyás-huszár ezredünk 1-ső századát, *Horváth* százados parancs-

felejt. Haj! Haj! Dicsőséges napok voltak azok, — folytatá lelkesültebben az öreg, — a kis ezüst koszorút még most is itt viselem a szivem felett a piros pántlikával, — csakhogy befelé fordítva. Mert hiába, — mondja csaknem suttogva, — az embernek sok az irígye és ha azt az érdemjelt, melyet az öreg Bem apó tűzött oda a szívem fölé, kivül viselném, még lelopná onnan valamelyik csirkefogó. Pedig hát meghagytam eskü alatt a Mariska leányomnak, hogy ha meghalok, ki ne felejtsék a koporsómból, hanem épen oda tegyék, a hol egykor volt, a huszár atillámra a második sujtás fölé.

— Szép dolog Gergő bá, hogy így megőrizte azokat a régi, dicsőséges emlékeket. De hát mondja csak, hogy jutott kegyelmed olyan messziről épen ide?

— Hm, — dörmögé szomorúan az öreg, — nem lehet azt ilyen rövid idő alatt elbeszélni; hanem, ha a régi ismeretség jussán egyszer úgy kilencz óra után fölkeresne kedves öcsém uram: akkor egy kis jó öreg szilvórium mellett elbeszélném a dolgot. Nagy sor ám az; olyan, mint az Ábrahám lajtorjája, csakhogy jó magam nem felfelé mentem rajta, hanem a mint láthatja, lefelé! . . .

Egy kis szünet után folytatá:

— No de hát így is jól van; innen már nem eshetem lejebb, csak a föld alá!

— Én bizony megkeresem Gergő bá; csak mondja meg, hogy hol van a lakása?

— Az bizony egy kissé távol van ide, ott az «Istensegíts»-utczában, 13. szám alatt. Könnyű ott engem megtalálni, mert az emberek ott ismernek és a billétem is fel van szegezve a szobám ajtajára.

E pillanatban egy csinosan öltözött 7—8 éves szőke leányka szaladt oda az öreghez és azt a barna, kérges kezét megcsókolta.

Az öreg Dacsó Gergely a kis leány fejére tette kezét és miközben ősz pillái alá könyük gyűltek, ünnepélyes hangon mondá:

— Ez az én drága kis leányom, az én kedves Mariskám, egyetlen kincsem a földön!

— Édes atyám, az iskolába megyek, — mondá kellemesen csengő hangon a szép kis leány, — erre felé jöttem, hogy lássam édes atyámat.

— Jól van, jól, — dörmögé az öreg és elkezdett zsebében keresgélni, honnan nagy bajjal két krajczárt kerített elé és odanyujtotta kis leányának, — végy magadnak egy kiflit vagy almát; de azután jól tanulj ám! — mondá leírhatatlan szeretet hangján.

— Jól tanulok, édes atyám, tegnap is «jelest» kaptam! mondá élénken a kis leány, és atyja kezét újra megcsókolva, kezében a két krajczárral és a hóna alá szorított könyvekkel elsietett.

— Van esze és szive ennek a gyermeknek, — mondá büszkén az öreg, — node nem is szabad hiányt szenvednie semmiben! Én már, ha nincs egyéb, beérem a száraz kenyérrel is; de Mariskámnak ne hiányozzék semmi sem!

Közeledett a kocsi, melyre fel kellett ülnöm s az öreg hivatalos komolysággal a vágányhoz lépett, hogy pálczájával azt a kis vasnyelvet helyére igazítsa; én pedig oda kiáltottam neki:

— Hát a viszontlátásra szombaton este, Gergő bá!

Az öreg helybenhagyólag intett fejével s hivatalos teendőjét méltósággal elvégezve, visszaült kis székére a gázlámpa alá; fejét lehajtotta s gondolatokba látszott elmerülni.

Engem pedig még jó ideig foglalkoztatott az öreg sorsának végzetes létrája, mely őt, az egykor nyalka és érdemrendes honvédhuszártisztet, idáig vetette az utcza porába, hol maga is igen nehezen tudna egykori képére reá ismerni.

*

A következő szombat estén, igéretemhez képest, csakugyan fölkerestem az öreg urat. Jól nevezték el az utczát Istensegíts-utczának; mert csakugyan kivált este vagy éjjel szüksége volt az embernek az Isten segítségére, részint az ott uralkodó sár miatt, részint az élet- és vagyonbiztonság rovására ott elő-hátra ödöngő gyanus kinézésű alakok miatt, a kik bizony nem nagy bizalmat költöttek fel az emberben. De tőrrel ellátott jó vastag botomat kézügyben tartám és az utczában gyér világot hintő pár lámpa fénye mellett végre reá akadtam a nyomorult kinézésü házra, melynek kapuja fölött a baljóslatú tizenhármas szám feketélett.

Beléptem és végig mentem a folyosón, melyet egyetlen olaj-lámpácska gyéren világított meg; szerencsére épen a lámpa mellett akadtam reá arra az ajtóra, melyen egy névjegy volt felszegezve e felirattal: «*Dacsó Gergely 1848-iki honvédhuszár főhadnagy, most közúti vasút-igazgató.*»

Nem tudtam megállani, hogy e furcsa czímen el ne mosolyodjam; később tudtam meg, hogy Gergő bácsi nem szédelgő czímje kiirásában; mert azt a szerény hivatalnokot, a ki a közúti vaspályán a sín nyelvét előre- és hátra taszítgatja, csakugyan igazgatónak szokták nevezni.

Kopogtattam és Gergő bácsi recsegő «szabad» kiáltására benyitottam a szerény hajlekba.

Igénytelen petroleum-lámpa világította meg az 5—6 ölnyi tért, melyet a szoba magában foglalt. Legerősebb sugarait természetesen magára az asztalra vetette, mely durva, de tiszta abroszszal leterítve s egy előkészített lakoma szükségleteivel volt megrakva: egy darab sajttal, szalámival; mellette jó darab barna kenyérrel, melyek fölött, egy «szerémi ó-szilvórium 1862» felirattal ékesített hosszú és teli czilinder díszelgett. Az asztal csak két személyre volt megterítve és a szoba három székéből kettő melléje is volt állítva, melyek egyikén Gergő bácsi ült.

Különben az egész kis helyiség két ellentétes és egymástól elütő részt képezett. Fenn a baloldali legkényelmesebb szögletben csipkével és nemzeti szalagokkal diszített fehér függönyös ágyacska állott; előtte régi alakú sárgaréz kihuzókkal ékített, fényes fiókos szekrény, tetején öltöző szerekkel; fölötte tükörrel és két kis arany rámás képpel, melyek egyike Gergő bácsit ábrázolta fiatal korában, a vörös zsinóros honvédatillában; másik egy bájosan mosolygó fiatal hölgyet, kit a föléje akasztott gyászfátyolcsokor elhalt nejéül jelzett. Még egy csinos rézveretes láda volt ezen az oldalon, kiegészítve a szobának bal oldalon felhalmozott összes fényűzési czikkeit.

Igaz, hogy azután a jobb oldalra annál kevesebb jutott: a szögletben egy pipatartó, tiszteletben megvénült selmeczi pipákkal; a földön nehány jobb időket ért palaczk és czilinder, s az udvarra nyiló egyetlen ablak alatt, tehát nem valami szerencsésen választott helyen, egy durva munkájú gyékény-kanapé, fölhajtott részén egyetlen kék czihájú párnával, melyhez a takarót Gergő bácsi hivatalos durva szűre képezte, hosszában végig vetve az úgynevezett ágyon.

Mint a függönyös ágy lebocsátott függönyei tanúsíták, a kis Mariska már átadta magát gyermeki boldogító álmainak; s az öreg vasút-igazgató egyedül ült a nagy pálinkás üveg szomszédságában, két kezére horgasztott fejjel s merően nézve az előtte fekvő érintetlen eledelekre, melyek kevésbbé érdekelhették, mint a pálinkás czilinder, mert ez utóbbiból már hiányzott egy pár újjnyi.

— No, csakhogy itt van! — kiáltá fölugorva és elém sietve, — már azt hittem, hogy nem is jön el.

— De hogy nem, Gergő bá, — mondám, halmasat ütve jobb tenyerébe, — magyar ember szavának áll.

— Hát még a székely, hisz az szülte a magyart, — mondá élénken az öreg, — no de csak hogy itt van, már most tessék leülni; beszélgethetünk bátran; mert ez az én drága kincsem, az én aranyos Mariskám, úgy kifárasztja magát a játékban, hogy a mint vacsorája után esteli imádságát előttem elmondja és megcsókol a lelkem: azonnal behunyja szemeit és reggelig, mikor kávéját elkészítém, abban az egy helyében úgy alszik, mint a bunda. Nem költené fel a lelkemet talán még az ágyúszó sem; legalább a minap, a mikor ide a negyedik ház elégett, semmit sem tudott róla, pedig úgy trombitáltak a tüzoltók, majd megrepedt az embernek a füle dobja. De mit is beszélek én ilyen haszontalanságokról? Bocsássunk előre egy kupiczával ebből a jó szerémi szilvóriumból, aztán lássunk hozzá a vacsorához.

— Köszönöm, Gergő bá, — mondám a részemre tett pálinkás pohár nyilását befogva, — de én nem élek vele.

— Hát azután mit szokott inni? — kérdé csaknem mérgesen az öreg, — és mért nem mondta meg nekem előre, hogy keríték vala sert, vagy bort, mit jobban szeret.

És e szavakat éles hangon, csaknem haraggal ejté ki.

— Sohase nyugtalankodjék, bátya, — felelém, — én csak vízzel szoktam élni.

— No akkor ugyan sajnálom, — mondá az öreg lenézőleg, mert itt ugyan még jóravaló víz sincsen; de hát majd kerítünk valahonnan.

— Azzal se fáraszsza magát, Gergő bá, nem vagyok szomjas, — nyugtatám meg az öreget.

— Már a mi igaz, igaz, — mondá az öreg, poharát egy hajtásra kiürítve, — én bizony csak effélével élek. Mert hát mi a bor, meg a sör? Az is csak szesz, csakhogy lőrével felereszvte hát sokkal okosabb, ha az ember annak a kis szesznek a kedvéért, mi azokban van, azt a sok mihaszna levet meg nem iszsza. Hát tessék ebből a sajtból, meg szalámiból; annyit mondhatok, hogy mindakettő jó és ez a kenyér sem rossz, a miért olyan barna. Bizony, ha az én kedves Rozáliám még élne, nem ilyen vacsorával várnám az ilyen kedves vendéget, — folytatá elsötétült arczczal, — de hát hiában, főzni nem tudok egyebet, csak kávét; azt a drágám kedveért megtanultam.

— «Minden úgy jó, a hogy van», azt mondja Szent Pál — mondám, s hogy az öreget megnyugtassam, a barna kenyérből és sajtból jó darabot lekanyarítottam és hozzá fogtam a falatozáshoz.

— Jaj bizony nem úgy volt az régen; más világ volt az akkor! — sohajtott fel az öreg s a szomorú emléket megint egy pohár pálinkával nyomtatta le. Földbirtokos ember voltam én, habár nem is a nagyjából, de meg tudtam volna belőle becsületesen élni, mikor kiütött a 48-iki forradalom és mennem kellett; habár jegyben jártam Baróty Katiczával . . .

— Szép jövendő és boldogság állt előttünk; de hát hiában, a haza hívott és menni kellett. A hadjáratról nincs mit beszélnem; mert azt öcsém uram ép oly jól tudhatja, mint magam; azt is tudja, hogy Bem, az «öreg bá» kitüntetett; én pedig annyira imádtam, hogy elmentem volna vele a világ végére is, nemcsak Törökországba. Mikor azután az öreg úr pasává lett, én nem akartam törökké válni, hanem elmentem Kossuth apánkkal Kiutáhiába, onnan pedig a hosszú diadalút után Amerikába . . . Nem mondom, hogy épen koplaltam volna; mert épkéz-láb ember voltam s nem irtóztam a dologtól: de bizony annyira nem mehettem, hogy uti költséget szerezhettem volna visszafelé; a

helyett ott túrtam a földet Jowa státusban Ujházyékkal együtt. Sanyarúan éltünk, — folytatá egy újabb pohár leöblítése után, — túrtuk a földet, mint akármelyik rabszolga; de nem a munka okozta a bajt, hanem a hazavágyás, mely miatt sokan elpusztultak mellőlem, kik nem tudtak azzal az idegen klimával megbarátkozni. Én is ebben a betegségben szenvedtem és a mint annyira tudtam vergődni, hogy kemény munkával az útravalót megszerezhettem és hírt vettem az amnesztiáról: egy perczig sem tudtam ott maradni tovább; hazakergetett a honvágy.

Erre újból egy pohár felhajtása következett és az öreg keserű sohajtással folytatá:

— Megérkezve a Székely-földre, ősi kuriámat elpusztulva, csekély földbirtokomat elhanyagolva és adóval terhelve találtam. Baróty Katicza megunta a várakozást és férjhez ment. Nem találtam magamat otthon a hazában; az sem volt, mivel fölszereljem birtokomat, felépítsem házamat; hát én bizony eladtam potom áron, nehány száz forintért. — Azután beállottam tiszttartónak egy nem igen jó hirű földesúrhoz . . .

Ezt a visszaemlékezést a kora öreg ember újra egy pohár pálinkával öblítette le. De ezután arcza kiderült és valami különös világosságot nyert, mint valami elragadtatott buzgó hivőé, ki előtt égi látomány jelent meg.

— Itt ismerkedtem meg az én soha el nem felejthető kedves Rozálimmal, ki szép és jó volt, mint az angyal, de biz' a' hajt csak olyan szegény, mint az ördög: bántam is én azt; csakhogy szeretett és feleségül jött hozzám; mint egyszerű falusi tanító leánya még jó partienak tartott engem. Az is voltam, mert volt, mit együnk, és azután Rozálit teljes lelkemből, igazán szerettem. Erről az oldalról nem is volt baj; mert boldogan, békességben éltünk, mint egy pár galamb ..... de földesurammal sehogysem tudtam kijönni ..... olyan «új-földesúr»-féle volt ez, ki miután őseire nem lehetett büszke, vagyonára volt az, alattvalóit kutyáknak tekintette, a mit én sehogy sem tudtam nyakas székely természetem mellett eltűrni. Egy ízben kipiszkolt a mezőn a béresek és napszámosok előtt; mire aztán bennem is felbuzgott a székely vér; oda szóltam neki s nem is hagytam rajta egy krajczár ára becsületet. Nekem is acsarkodék vala, de én pálczámat felemeltem és bizonyára mondom, hogy ha közelebb jő hozzám, a piros frakkját kiporozom vala. Ez már az öregre nézve újra oly keserű emlék volt, melyet egy pohárkával le kellett nyomtatni.

— El kellett hagynom állásomat! — folytatta azután — és igen szomorú napjaim következtek, mert Rozálka épen egy kis fiuval ajándékozott volt meg és gyermeke ápolásán kívül alig lehetett valami egyéb munkájára számítani. Az a néhány száz forint, melynek még birtokában voltunk, egy esztendő alatt végleg elfogyott; valami hivatal után kellett néznem, s feljöttem ide a fővárosba hivatalt keresni. Az bizony egykissé nehezen ment; utoljára is a megyénkbeli képviselőnkhöz kellett fordulnom, ki azután nagy utánjárással becsinált egy ügyvéd ismerőse mellé, holmi iródiák-félének. Bizony nem volt fényes állomás; mert reggeltől estig kellett kaparnom és csak egy forintot kaptam napjára, melyből szállásnak, ruházatnak és élelemnek ki kellett telni. Egy újabb pohár pálinka felhajtása jelezte, hogy az öreg élete még szomorúbb korszakának elbeszéléséhez közeledik.

— Szegény Rozálka segített nekem, a hogy tudott; fizetésért varrt, mosott; de közbejött kis fiunk halála; a bánat, a temetkezési költség és elvégre, mikor ez a kis ártatlan teremtés megszületett: a szegény asszony annyira elgyengült, hogy többé el nem hagyhatta az ágyat. Őt is kivittem a kerepesi-temetőbe; de azután olyan bánat lepett meg, hogy nem voltam képes teljesíteni irodai szolgálatomat és bolond fővel arra gondoltam, hogy elveszítsem magamat ... Ez a kis angyal még is visszatartott, mert arra gondoltam, mi lesz belőle, ha én is elpusztultam? Az ügyvédnek, kinél irnokoskodtam, megesett a szíve rajtam és becsinált ide a közúti vaspályához konduktornak. A kis Mariska mellett dajkát kellett tartanom és kettőjüknek oda adtam egész fizetésemet, magamnak csak egy pár krajczárt tartván meg száraz kenyérre — no meg egy kis pálinkára.

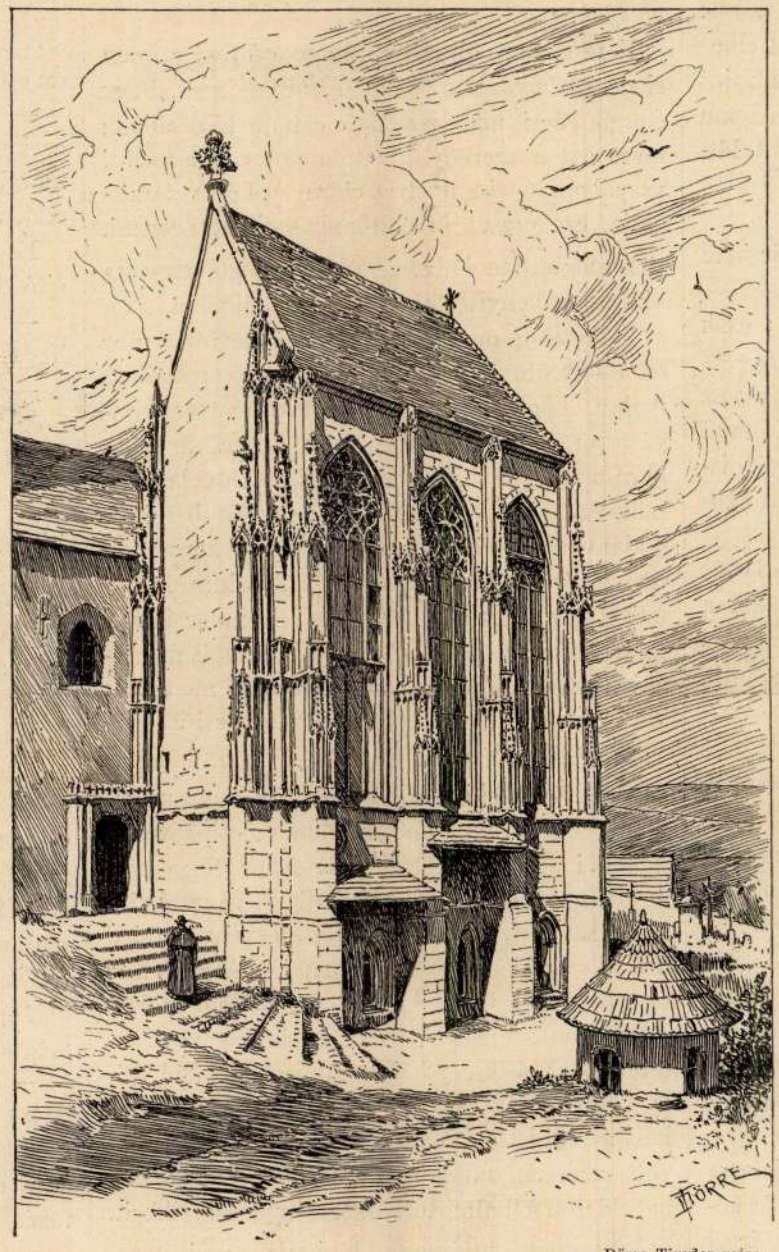

Dörre Tivadar rajza.

A SZEPES-CSÜTÖRTÖKHELYI ZÁPOLYA-KÁPOLNA.

És mintha csak ez juttatta volna eszébe, megint megtöltötte poharát és egy hajtásra kiürítette fenékig.

— Nem lesz sok ez az ital, Gergő bátya? kérdém, — miután észrevettem, hogy az öregnek a nyelve gyöngén kezd váltani és feje is fokonként nehezedik.

— Oh jé! Ez tartja bennem a lelket! — felelt az öreg; ha ez nem volna, nem tudnék az igazgatói hivatalnak megfelelni. Mert hát arról a másik hivatalomról, — folytatá akadozva, — utoljára is le kellett mondanom; mert sehogy sem tudtam megtanulni, hogy hova kell kék, sárga, vagy fehér czédulát adni és annak az ördöngős czédulácskának melyik szegletét kell az átadáskor leszakítani? ... Az ellenőrök utoljára addig veszekedtek, pöröltek velem, hogy végre sem maradt egyéb hátra, mint ezt az igazgatói állomást elfoglalnom ... No de hát így is jól van — folytatá egyre alább horgasztott fővel és mind jobban akadozó nyelvvel; — megélek én ebből a fizetésből is ... Mariskának nem hiányzik semmije: tudom, hogy derék leány válik belőle! ... Csak egy gondolat bánt: ... mi lesz akkor ebből a szegény gyermekből, ha én nekem, akarva nem akarva, itt kell hagynom ezt a nyomorúságos földet? ...

E szavakra nehéz könyük gyűltek ősz pillái alá és mintha csak szégyenelné elérzékenyedését, lehajtotta fejét asztalra helyezett két karjára és nem is emelte fel onnan többé . . . elnyomta a szesz ereje és az álom.

Egy perczig haboztam, mitevő legyek, miután egyedül maradtam ura a helyzetnek: de azután beláttam, hogy nem tehetek jobbat, mintha a teljesen eszméletlenné vált öreget kemény ágyára lefektetem. Megtettem; betakartam durva köpenyével és elfujva a kis petroleum-lámpát, elhagytam a szomorú hajlékot.

*

Kíváncsi voltam reá, hogy a tegnap esti tulságos pálinka-élvezet nem tette-e az öreget hivatalképtelenné; és másnap — úgy is arra kelletvén mennem — első gondom volt, hogy állomáshelyére tekintsek.

Ott állott az öreg szokott helyén és méltósággal teljesítette «igazgatói» teendőjét; azután komolyan lépdelt vissza kis székéhez és szokott egykedvűségével hajtotta le fejét két tenyerébe.

Azóta is ott látom mindennap, hasonló foglalkozásban; szürke köpenyéből néha kikandikál a pálinkás butykos, mely legvalószinűbb oka volt annak, hogy az öreg úr leszállott egészen a közuti vaspálya igazgatóságáig!

A kis Mariska is föl-fölkeresi állomásán, midőn iskolából jő, vagy iskolába megy; és a mint pár izben észrevettem, az öregnek mindig van számára pár krajczárja, a mit drága Mariskájának kiflire, almára adjon.

Meddig maradhat meg ez utóbbi állomásán, és mikor cseréli azt fel a vasuti vonal végén lévő kerepesiuti sokkal csendesebb hivatallal? azt valóban nem tudom.

De még kevésbbé tudom azt, hogy mi lesz akkor az ő kedves, drága leányából, a csinos kis Mariskából?

A SZEPES-CSÜTÖRTÖKHELYI ZÁPOLYA-KÁPOLNA.

Hazánk középkori műemlékei között kiváló helyet foglal el a szepes-csütörtökhelyi kettőskápolna, melynek rajzát ime itt közöljük. Sorainknak nem annyira a műemlék pontos leirása és beható ismertetése a czélja, mint inkább olvasóink körében figyelmet gerjeszteni e nevezetes épitményünk iránt, melynek stylszerű restaurálása immár elodázhatlanná lőn.

E kápolna a helység plébániatemplomának déli falához van épitve, még pedig oly magaslaton, mely az egész városkát uralja, s ezen kiváló épitmény nemes arányait már távolról teljes szépségökben élvezni engedi.

Már az ötvenes években magára vonta a szakférfiak figyelmét a szepes-csütörtökhelyi kápolna, s *Merklas Venczel* néhai lőcsei gymnáziumi tanár, mint a műemlékek fentartására alakult bécsi központi bizottság levelezője, fölmérte, s érdekes, részletes rajzok kiséretében ismertette a bizottság folyóiratában.

Hazai műtörténészeink is előszeretettel foglalkoztak a szép arányú középkori épitmény multjával és leirásával. Igy a többi között *Ipolyi* következőképen ismerteti: «Dicső királyunk Mátyás kedvenczének, a hatalmas *Zápolya István* nádor és szepesi grófnak neje, *Hedvig* hesszeni herczegnő, véletlen sulyos betegségbe esett. Jámbor lélekkel tesz fogadást, hogy ha az ég megsegíti, dús kincseiből nagyszerű és remek két kápolnát emeltet; egyiket a szepes-csütörtökhelyi régi monostor mellett saját mausoleumául, a másikat a szepes-váraljai dóm mellékhajójának oldalánál, férje, a nádor temetkezése helyéül. De még meg sem kezdték a munkát, mire a kérlelhetlen halál őtet utólérte. A fogadás azonban állott. Csakhogy a művet a dús hagyományból most Zápolya kedves hive, *Máriássy István*, Szepes- és Sáros várának kapitánya, építtette, oly bámulatos művészi fénynyel és csinnal — *miro opere* — mond a történelmi följegyzés, — hogy nem tekintve alabastrom szobrait és remek festményeit, melyeknek ma már csak hült helyét, vagy csak töredékeit látjuk, maga az épitészeti mű maig hazai gothikánk legtökéletesebb s elragadó szépségű kevés példányai közé tartozik. Bennök azon műépitészet eszményét teljesen kivive és megtestesülve találjuk, s azon hatás, melylyel a nem műértőben is a magasztosnak és fenségesnek érzetét felkelti, tanusítja, hogy a művészet mily magas fokán állanak.»

Schultz Ferencz, hazánk korán elhalt lelkes műépitésze, a ki Európa nevezetesebb országainak műemlékeit fölkeresve, tanulmányozta, szintén foglalkozott e kápolnával. Hátrahagyott rajzát a műemlékek országos bizottsága két év előtt szerezte meg rajztára számára.

Nem lesz talán érdektelen fölemlítenem e műszaki fölvételek között a szepes-csütörtökhelyi kettős kápolna legrégibb, mondhatni eredeti tervrajzát, melyről egyik értekezésében a közelebb elhalt *báró Schmidt Frigyes* bécsi épitészeti főtanácsos emlékezett meg. E rajz pergamenlapon a bécsi épitészeti páholy *(Bauhütte)* régi kéziratgyüjteményéből maradt reánk s jelenleg a császári képzőművészeti akadémia rajztárában őriztetik. Nagyon csekély eltérés mutatkozik ezen eredeti tervrajz és a kivitel között, s igy a kápolna tervbe vett stylszerű restaurációjánál a megbizandó épitésznek irányadó támpontokat szolgáltathat.

Nemcsak az idő vasfoga, hanem többszörös veszedelem is, melyeket elviselni vala kénytelen, oly nyomokat hagyott e műépitményünkön, hogy, — mint már bevezető soraimban említém, — annak helyreállitását halogatni annyi, mint a becses műalkotást, őseink liberálitásának és műszeretetének eme hangosan szóló tanújelét, kitenni a pusztulás veszedelmének. Mig a szepes-váraljai kápolnát főpapi bőkezűség helyreállittatta: addig a szepes-csütörtökhelyi — alapitványok hiányában — a hazafiak filléreiből egybehordandó alamizsnára van utalva.

Szerencsére az ügy lelkes férfiut nyert *Gmitter Alfonz* minoritarendi házfőnök-lelkészben, a ki vallásos és hazafias érzeményekkel csüng e kápolnán s annak — tekintve az 1869. évi iszonyú tűzvészt — hamvaiból ősi fényébe és dicsőségébe való visszahelyezésén immár évek óta buzgólkodik. Mint pár évtizeddel előtt *Lébeny* lelkes plébánosa, *Dingraf Gáspár*, perselylyel kezében gyüjti össze a stylszerü helyreállitás költségeinek fedezéséhez megkivántató összeget. Soraiból értesülünk, hogy körülbelül 6000 frtot sikerült 2—3 év alatt összeteremtenie. Az adakozók között az első sorban találjuk hazánk népszerű főherczegét, *Józsefet*, nejével, *Klotilddal*, továbbá elhalt primásunkat, *Simor Jánost*, *Császka György* szepesi püspököt, *Mihájlovics József* volt zágrábi biborost, a *gr. Csáky-családot*, hazánk több káptalanát, kanonokját és áldozárát. Ez összeg azonban alig teszi ki felét annak, melylyel az erősen megrongált műemlék biztositását eszközölhetni lehetne.

Jelen soraink azon kérelemmel zárjuk be, hogy nemzeti multunk dicső emlékei iránt lelkesülő honfiainkat adakozásra szólitva, a középkori műépitészet egyik pusztulásnak indult alkotásának, a szepes-csütörtökhelyi kettős kápolnának, megmentésére ne sajnáljuk filléreinket, mert azok nemzeti dicsőségünk és az ősök iránti hagyományos kegyelet számára fognak kamatozni!* *Dr. Czobor Béla.*

* Olvasóinktól az e czélra szánt adományokat készséggel elfogadjuk s rendeltetése helyére, ft. *Gmitter Alfonz* atyához juttatjuk.

A szerkesztőség.

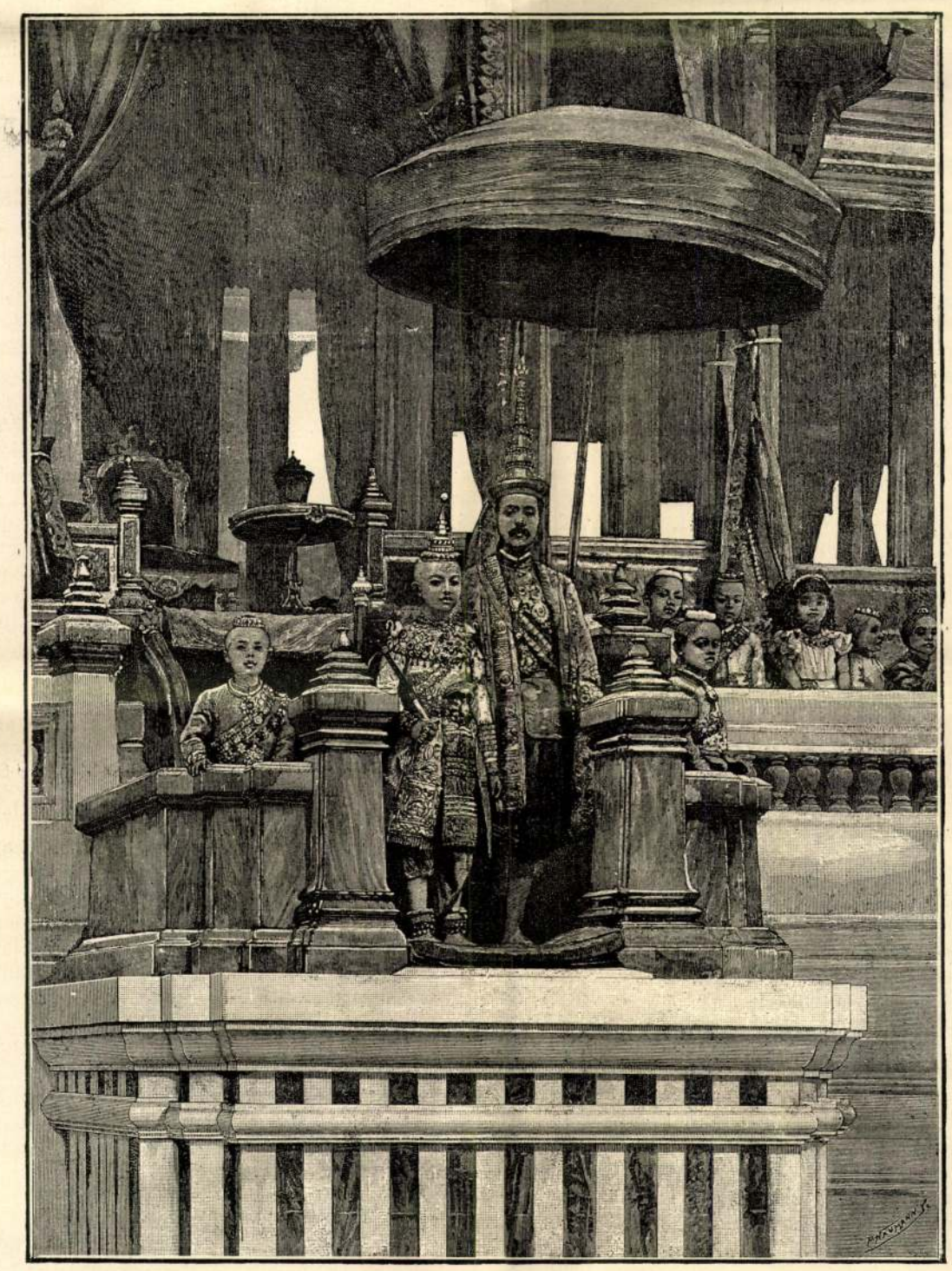

A SIÁMI TRÓNÖRÖKÖS NAGYKORUSITÁSA. — A király bemutatja a trónörököst hiveinek.

A SIÁMI KIRÁLYI CSALÁD.

Hátsó-India legnagyobb országában Siámban, melyről az európai lapok csak nagy ritkán közölnek rövid tudósitásokat, nem régiben nagy nemzeti ünnep folyt le: a trónörököst, kinek nem épen rövid neve *Somdecs Phra Papama Oratsadiraj Sovfa Mahavarsirunio*, nagykorunak nyilvánitották. Az ünnepnap január 22-én, csütörtökön történt, Bangkok fővárosban, ugyanazon nap, midőn a herczeg 14-ik életévét betöltötte s ez alkalommal a nagy kiterjedésű ország minden részéből, a khinai határszélen fekvő Luang Prabangtól, a maláji félszigeten levő Kedáig megjelentek az ország előkelői és főbb hivatalnokai. Erről a nevezetes és egészen sajátságos nemzeti ünnepről Black angol konzul fényképe után bemutatjuk a főjelenetet s közlünk az ünnepről némi részleteket.

Siami szokások szerint a fiugyermekek fejét rendesen leborotválják s csak a búbon hagynak meg egy csomó hajat, melyet a 14-ik év betöltésekor ünnepiesen vágnak le, annak jeléül, hogy most már minden gyermekeskedéstől meg kell válnia. Ezt a szokást a trónörökösnek is követnie kell, s ezért volt a nagykorusitási ünnep épen most. A főünnep a királyi palota udvarán ment végbe hol egy hatalmas templom-épület előtt az egybegyült főranguak számára külön pavillonokat állitottak fel, melyek falai hófehérek voltak, ablakai aranyos sárgák, tetői zöld és kék szinűek, a templom felett ezenkivül magas csúcsos épület és aranyos toboz alakú diszitések. Az udvar közepén mesterséges dombot készitettek a Meru-hegyre emlékeztetőleg, mely az ind mythologia szerint Siva istenség szentelt lakhelye. Ezt a dombot ezüstös fényű anyaggal vonták be, de a mellett sokféleképen földiszitették virágokkal és különféle anyagokkal. Alul növényekkel borított barlang volt, szent vízzel, melyet palaczkokban hoztak India négy szent forrásából, hogy a hét faragott sárkány torkából ömöljön le az ifjú herczeg fejére.

A király udvarnokai és testőrsége kiséretében, trombitaszó harsogása mellett, jött le a palota lépcsőin. Gazdagon csipkézett nagy napernyőt tartottak felette s azután a siámi nemzeti hymnusz játéka mellett palankinban hordozták körül a térségen egy pagodaszerű épületbe, a hol teljes királyi öltözetét vette fel, aranynyal és

drágakövekkel telt ruhát s gulaalakú koronát, melyet képünkön láthatunk. Csakhamar ezután szintén palankinban lehozták a trónörökös is az udvarnokok, kik ez alkalommal drágakövekkel megrakott nagy legyezőket tartottak kezökben. A herczegre ezüst csipkézetű és gyémántokkal megrakott ruhát adtak s fejére egy kis gulaalakú föveget, mely egészen eltakarta a fejebúbján levő hajat. A herczeg a király mellé állott, míg a királyi ház többi tagjai, köztük egy csinos kis leány hosszú hajjal s oly sok arany- és drágakő-ékszerrel, hogy csaknem lerogyott alatta, oldalt foglaltak helyet. Az ország főemberei rangfokozat szerint egymásután vonultak el a király és fia előtt, mindannyian háromszor hajtották meg magukat s hűségi esküt tettek a trónörökösnek. A király, ki *I. Sulalonkorn Somdees Phra Paramindr Maha* név alatt, 1868 okt. 1-én lépett a trónra, csak 1853-ban született s így aránylag még fiatal ember.

A hódolás megtörténte után valódi keleti pompájú körmenet alakult. Legelől mentek lictorok zöld és biborpiros öltözetben, utána a birodalomban lakó különféle nemzetiségek (laos, malaji, karen, tungu, pegnan, mon stb.) képviselői, nemzeti díszöltözetben. Majd több száz leány következett, négy-négy egy sorban, mind fényes egyenruhában, legelől a felnőttek s leghátul a kisdedek. Utánuk jöttek a fiúk, kik a skótok festői öltözetét viselték s majd a palota női, amazon őrei, katonai egyenruhában s csak ezután jöttek a főnemesek nagyszerű pompás díszöltözetben. Ez alatt maga a király díszes ollóval levágta a fia fején levő négy hajfürtöt s fiát ekkor hófehér ruhába öltöztették s fekete sisakot tettek fejére. A trónörökös állami egyenruhát vett fel s a körmenettel elment a Meruhegyet jelképező dombhoz s megöntöztette fejét a szent vizzel s ezután egy más pagodában felöltötte a siámi királyok régi koronáját és kardját.

Az ünnepnek ez volt a főrészlete, de ezután még számos más körmenet és mulatság rendeztetett, melyben Bangkok mintegy félmilliónyi lakosságán kívül tömérdek idegen vett részt. A nagykorusítási ünnep egyúttal a trónörökös kijelölése is volt, mivel minden királynak jogában áll fiai közül utódját kijelölni.

A VIZAKNAI CSATA ÉS VISSZAVONULÁSUNK PISKIIG.

1849. (Vége.)

Ha valamely dombon avagy magasabb hegyen vezetett keresztül az út: ott biztosan történt valami csel az ellenséges lovasság rászedésére és visszatartóztatására. Az ilyen helyeken makacsan megálltunk; az ellenség is megállt; attól tartott, hogy a magaslat megett gyalogsággal is rendelkezünk. A halálfejes derék bécsi legionisták egy párszor ilyen helyeken meghúzták magukat vontcsövű fegyvereikkel s jól közébük puskáztak a svalizséroknak, a kik közül többen lepotyogtak lovaikról; ezektől tehát tartott az ellenség; s gyalogságunk ilyenkor nyugodtabban hátrált.

Folytonosan tudott a *vén sas* valami cselt kieszelni az ellenség meglepetésére. *Vén sas*nak neveztük egymás közt, tréfásan, dicsőemlékű tábornokunkat, *Bemet*.

A *Kenyérmezőn*, Benczencz közelében, eszelte ki tábornokunk a hadicselek netovábbját, a melylyel az ellenséget nagy zavarba ejtette, sőt minket saját harczosait is meglepett. Ugyanis a mint a Kenyérmezőn vonultunk nagy küzdelemmel keresztül, örömsugárzó arczczal figyelmeztettük egymást, hogy lovas segitségünk érkezett. *Benczencz* közelében egy lovas osztályt pillantottunk meg, melynek közepéről nem hiányzott a szokásos lengedező zászló sem. E csapat ágyúlőtávlaton jóval kivül állt sorakozva. Látta azt az ellenség is. A Kenyérmező egy pontján, valami halmocskák mellett aztán megálltunk, a hol csaknem egy félóráig tartó erős ágyúharcz keletkezett a két hadakozó fél közt. Ekkor történt, hogy egy gránát épen *Bem* mellé zuhant le. *Bercsényi* Kálmán hadnagyunk figyelmeztette tábornokunkat a nagy veszélyre; midőn azonban *Bem* a fészkelődő gránátra pillantott, az szétdurrant. Nem történt semmi baj. Tábornokunknak még a gránátdarabok sem ártottak. Megkezdődött aztán a csendes és rendes hátrálás. Elébb a fennemlített friss lovasság vonult szép rendben a falu felé; — ekkor vettük őket jól szemügyre s ekkor vettük csak észre, hogy az a hatalmas lovasosztály csupa markotányosnőkből áll. Leleményes tábornokunk ugyanis, valamennyi markotányosnő a hadseregnél volt, mind lóra ültette; a vizaknai piaczon maradt ágyúk s más fogatok elől a lovak hamarosan kifogattak volt s hadseregünkkel elszállíttattak; ezekre a lovakra ültette fel *Bem* a markotányosnőket, s állíttatta őket egy hosszú sorba, középen egy izmos markotányosnő, mint zászlótartó szerepelt, formalitásból. Fejeiket viritós piros kezkenőkkel köttette be az öreg, hogy azok piros csákóknak látszassanak. Parancsnokuk is volt egy tüzér altiszt személyében. Mi is nevettünk ez eseten, daczára leirhatatlan fáradságunknak.

Az ellenség nem üldözött tovább.

Igaz, hogy *Benczencz* községet, miután hadseregünk azon átvonult, gróf *Bethlen* alezredes parancsára lángokba borítottuk, épen mint febr. 4-én *Toporcsát*. Toporcsánál az ellenség csak a falun keresztül üldözhetett volna; Benczenczcznél azonban a falut déli irányban kikerülve, kényelmesen folytathatta volna a harczot ellenünk. Nem üldözött. — Valószinüleg megszeppent a vitéz markotányosnő-lovasoktól.

Midőn a fennemlített községet elhagytuk s déli irányban *Szászváros* felé fordultunk, mely város már nem volt meszsze, lassan esteledni kezdett. Alig haladtunk azonban csendesebb lélekzettel egy nehány perczig, a midőn előcsapatunknál egy hatalmas sortüzet, azután nagy lármát: «Rajta! Előre! Szúrd! Üsd!» kiáltásokat hallottunk.

— Mit jelentsen ez? kérdeztük egymástól.

De azért megállapodás nélkül haladtunk tovább Szászváros felé, s csak midőn e városba beérkeztünk, tudtuk meg a tüzelés és harczi-lárma okát.

Egy nagy csapat lándzsás oláh, a kik közt egy századnyi rendesen felfegyverkezett határőr is volt, útunkat akarta állni. Az előcsapatnál lévő derék honvéd bajtársaink azonban hamarosan elbántak velök. Egy sortüzelés után, mint az orkán, ugy rohanták meg őket s űzték ki a városból.

Teljesen be volt már sötétedve, midőn 1849 febr. 6-án, kedden este, Szászvárosba beérkeztünk.

Ilyen módon jutottunk mi *Szászsebestől Szászvárosig*.

E küzdelmes hátrálásunk képezte Erdélyben azon harczászati hidunkat, melynek alapján a a későbbi nagy események kifejlődhettek.

A hátrálási küzdelem azonban még nem ért egészen véget.

Szászvároson, — miután a szükséges tábori őrség kirendeltetett, — elszállásoltattunk, de szakaszonként, sőt félszázadonkent is egy-egy lakásba. — A város alatt, Szászsebes felől, egy kis patak folyt le délről éjszaki irányban a Marosba; annak hídja mellé két ágyút helyeztetett el Bem tábornok; a hidat pedig felszedette.

Gr. *Bethlen* Gergely alezredesről, nem egyszer, azon felette téves állítást olvastam, hogy a vizaknai vesztett csata után azonnal elvágtatott Dévára, Beke ezredest az eseményekről értesíteni. Ez állítások nem valók. Szászvárosról, akkor este — miután hamarosan megvacsorált, — indult el e veszélyes útjára, gyönyörű fekete arabs paripáján, s mint még akkoriban hallottam, — nem egy helyen fegyveres és lándzsás felkelők közt vágtatott keresztül.

Az éjfél utáni órákban egy osztály biharmegyei lovas nemzetőr érkezett Dévából Szászvárosba. Báró *Kemény* Farkas ezredes küldte őket segítségünkre. Megörvendtünk nekik nagyon; gondoltuk, az ő segítségökkel a nagyszámú ellenséges lovasokat megleczkéztethetjük. Az éj csendesen telt el.

Másnap reggel, febr. 7-én (szerdán) 6 óra tájban, felette gyorsan sorakoztunk, mivel az egész ellenséges hadsereg, Puchner cs. tábornok vezénylete alatt, a város alá érkezett. A bihari lovas nemzetőrök lerendeltettek a felszedett híd mellé elhelyezett két ágyúnkhoz fedezetül. Alig egy pár perczczel e levonulás után megdördültek az ellenség ágyúi; egy gránát a bihari lovasok közé zuhant, a mire azok megfordultak s úgy elvágtattak Déva felé, mintha soha ott se lettek volna. A nemzetőrök családos emberek voltak valamennyien; s a családos ember nem csatába való.

Lerendeltettünk aztán mi, Mátyás-huszárok, a csata szinhelyére.

Mi épen abban a nevezetes perczben érkeztünk le a város végére, a midőn *Bem* tábornok a két ágyú mellett forgolódott. Szándéka volt az ellenség tömött hadoszlopai közé durrantani egy nehányat. A mint azonban e szándékát végrehajtani akarta, a patakból két ellenséges gyalog katona ugrott ki melléje, az egyiket *Bem* lovagkorbácsával indulatosan arczulcsapta, mondván, «Kanaillen! die sind meine Kanonen!»

A meghökkent ellenséges gyalogok erre visszahuzódtak, de csak egy pár lépésre. Valószinüleg zavarban voltak az iránt, ha vajjon nem saját hadseregökbeli harczosokkal akartak-e viaskodni.

Bem mellett csak *Dercsényi* Kálmán hadnagyunk, mint napos tiszt, és egy gyalogsági törzstiszt állt. Az ellenséges gyalogosokat *Dercsényi* Kálmán is ütlegelni kezdte kardjával. A törzstiszt és Dercsényi látván a nagy veszélyt, figyelmeztették tábornokunkat, hogy üljön gyorsan lóra, máskülönben azonnal foglyul esnek. «Gyalog csapataink már meghátráltak; az ellenséges csapatok pedig alig egy pár száz lépés távolságra állnak előttünk», mondának.

Szerencse, hogy egy kis köd borongott a föld felett, s elleneink nem láttak tisztán.

Tábornokunk azonban nagyon makacs kis ember volt; nem könnyen lehetett vele boldogulni. Nem akart teljességgel lóra ülni. Ekkor a gyalogsági törzstiszt rá kiáltott Bemre:

— Üljön azonnal lóra, tábornok úr!

Ekkor az öreg előre vetett egy pár pillantást, s miután meggyőződött a felől, hogy a veszély csakugyan nagy (hogy ne lett volna nagy, hiszen az ellenséges csatárok épen mellette álltak!), engedelmeskedett s engedte magát lovára feltuszkoltatni, mi közben az egyik ellenséges katona, kiábrándúlván, reálőtt s ellőtte jobbkezének egyik újját. De mi erről akkor mit sem tudtunk; *Bem* megparancsolta a tiszteknek, hogy megsebesülését ne adják nekünk tudtul.

Ki volt az a gyalogsági törzstiszt, a ki merészkedett Bemre oly határozottan kiáltani? nem tudom. — Dercsényi Kálmán volt hadnagy bajtársunk, ki most Homonnán hivataloskodik, mint királyi közjegyző, bizonyára tudna felvilágosítást adni.

Tábornokunkat, csekély kiséretével együtt, körülvettük s megkezdtük lassu léptekkel a visszavonulást a város főutczáján. E perczben kezdte meg az ellenség gyalogsága is a tüzelést; úgy lehet egész zászlóaljak tüzeltek, nem csak csatárláncza, mert a levegő telve volt fejeink felett süvöltő puskagolyókkal; a borongó csekély köd miatt nem láttak minket; különben aligha sokan kerültük volna ki a halált. A házak fedelei úgy kopogtak az apró golyóktól, mintha sürű jég hult volna azokra. Két jó ágyúnk ott maradt Szászváros alatt a kis folyó partján; az ellenség oly gyorsan közeledett, hogy lehetetlenség volt azok elibe a lovakat befogni s megmenteni.

Valószinűleg ott Szászváros esett el *Almásy* honvédőrmester bajtársunk. Szászsebesbe, a mig mi ott voltunk, ellenséges katona a lábát még a külvárosba sem tette be. Ott gyalogsági csatározások nem folytak, kivéve a febr. 5-iki reggeli berohanást.

De térjünk vissza az események továbbfejlődésére.

A nagyszámu ellenséggel tehát *Szászváros* alatt maroknyi hadseregünknek szembeszállni és azt feltartóztatni teljesen lehetetlen volt, bár a főbb tisztek, mint *Makray* László s mások (gr. Bethlen Gergely már nem volt ott) minden lehetőt elkövettek, de siker nélkül.

Midőn megsebesült tábornokunkkal a piaczra felérkeztünk, a többi gyalog csapatocskáink is a mellékutczákon és kerteken keresztül — hevesen tüzelve visszafelé — hátráltak. A városnak piskii hid felőli végére érve, *Bem* tábornok, ki jobb kezét köpenye alatt tartotta elrejtve, kocsiba ült s elhajtatott *Piski* felé.

Mi, lovasok, sorakoztunk megmaradt egyetlen használható ágyúnk mellett, mely intézett is azonnal egy pár lövést az előre nyomuló ellenséges gyalogságra. Megkezdtük aztán csendes léptekkel a visszavonulást *Piski* felé. Az ellenség nem üldözött.

Szászvárostól a piskii hid alig 12 kilométer távolságra esik; aznap (febr. 7-én) délelőtt 10 óra tájban már oda érkeztünk s ott találtuk harczrendbe állítva a dicső 11-ik honvéd zászlóaljat, *Inczédy* őrnagy alatt és Mátyás-huszár ezredünk 1-ső századát, *Horváth* százados parancs-

Csütörtökhelyi Zápolna

Mária halala

Genthon István

A végi magyar festőművészet. Vác, 1932

52. l.

Lásd a Eirágott

szöveget

LIRIKUS FESTŐK ÉS A JÁNOSRÉTI MESTER.

1460 körül megkezdődik a lázas tevékenység kora s innen kezdve megszakitás nélkül tart a XVI. század második évtizedéig. Egymásután készülnek a pompásabbnál-pompásabb oltárok a nagyobb városokban éppúgy, mint eldugott kis falvakban. A fényesen diszitett szárnyas-oltárok között igen sok akad, amelynek nemcsak architekturája és szobrászati disze jelentős, hanem szárnyképei is. Szeri se száma a másodrendű, vidéki alkotásoknak. Ettől az időtől kezdve válik divatossá a külföldi mesterek rézmetszeteinek felhasználása. Schongauer, Dürer. Cranach és mások grafikai lapjai nyomán rendkivül sok tábla készült, különösen Dürer-metszetek hóditottak tért. A fellendült termelés lehetővé teszi, hogy az anyagot, illetve annak egy részét iskolák szerint cso-

Csütörtökhely

Magyar Nemzet képes vasárnapja 1938. okt. 30

A csütörtökhelyi Ferences-templom fafaragású Pieta-dombormüve. (Anno 1571.)

PASTEINER

1885/188

ELSŐ ÉVFOI

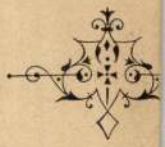

BUDAPE

FRANKLIN-T

MAGYAR IROD. INTÉZET É

Csütörtökhelyi kápolna.

~~Goti~~ Egyik legszebb. Gotikus műemlékünk, melyet Zápolyai István nádor 1473-épittetett a csütörtökhelyi (szepességi) Középhori templomhoz. Divald vélemeje szerint Kassai István ~~épitette~~ műve. Ujabban restaurálták

14

131. Sebastian Deig. Dolgozo

~~Triptychon.~~

~~Hármas kép~~

A hármas kép közép-ső

~~Az oltárkép fa~~

nagy faágra

~~egy fatörzsre~~ tam

Jézust, ~~kinek~~ pr

A szent

Kristóf (talra h

Katalyá zöld, n

a melyen tás k

áldásra emel

~~betjára tam~~ közebedő szerz

tyával. A kép

látjuk, midőn

vetik; ~~mig~~ a jó

~~midőn~~ a tér de

bárdjával kette

Fa, mér

Kunst

470

Li vörös palástját a szél kapja el.

Hirlapbélyeg használata eng. 21971/VI. I. 1922. Feladó hivatal: Sp. Nová Ves.

1935. április 20. (szombat.)

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

LŐCSEI SZERKESZTŐSÉG
KÖRTÉR 11.
AZ ÖSSZES KÉZIRATOK E CÍMRE KÜLDENDŐK.

IGLÓI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
MASARYK-SOR 57. SZÁM.
Telefon: 50.

SZEPESI HIRADÓ

a szepesi magyarság politikai hetilapja.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
EGÉSZ ÉVRE . . . . 72.— K
HAVONTA . . . . . 6.— K,
EGYES SZÁM . . . . 1.50 K,

MAGYARORSZÁGON:
EGÉSZ ÉVRE . . . . 20.80 P
NEGYEDÉVRE . . . . 5·20 P

BUDAPESTI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
VIII. JÓZSEF-U. 23. II. 16. Tel. 411-41.

Főszerkesztő: KŐSZEGHY ELEMÉR. 73. évfolyam 16. sz. Budapesti szerk.: FÖRSTER REZSŐ.

Husvéti gondolatok

. . . „tertia die resurrexit a mortuis." (Credo).

Diadalát várja az árulás, tombol a bűn, vihog-kacag a gonoszság, örülnek a hóhérok: meghalt Krisztus! A nagypénteki nap fönséges némaságában elénk állitja az egyház a két egymásba rakott gyászfekete fát: a lignum crucis-t, a keresztet. Valamikor az átok szimboluma: a megvetettek, gonosztevők kinzőeszköze, a botrány s szégyen jele, a szerencsétlenség s bűn jegye. S a gyalázat ezen fáját az Isten-ember, Jézus az emberiség iránti szeretetből vállára veszi. Rajta a világ bünei. Súlya alatt roskadozik kalváriai útján. Majd végtelen szeretetében s irgalmasságában legszentebb vérével pirosra festi, áztatja s az évezredek gonoszságáért, a világ bűneiért meghal rajta.

* * *

Örökre megszégyenitve az árulás, legyőzve a bűn, eltorzult, elnémult a gonoszok arca, káromló nyelve, megsemmisültek a hóhérok: Krisztus dicsőségesen föltámadott! Az egyház elénk állitja Krisztust győzelmi kis zászlajával. E fehér zászlón ugyancsak feltűnik a kereszt jele, de ez már nem a sötét, véres, vértanúi kereszt, hanem a fény, a ragyogás, az üde élet, a becsület, az örök béke, az üdvösség szimboluma. Allelujás husvétunk szép tana: A halál elvesztette borzalmasságát. Többé nem végleges leszámolása a küzdelmes emberi életnek, hanem fölemelő, reményteljes átmenet a jobb jövőbe, az örök életbe. Jézus föltámadása — istenségének fényes bizonyitéka s jövendő föltámadásunk örök záloga.

* * *

A világ Üdve függött a kereszttán, a világ üdve függ Krisztus keresztjétől! Sivár jelenünk bizonytalanságát eloszlatni, a szenvedőkön, lelkileg vergődőkön segiteni, a nyomor, fájdalom millió könnyeit letörölni csakis a krisztusi szeretet képes. — Egyedek, nemzetiségek, nemzetek között az igazi megértés, genus tertium helyett az egyenjoguság megadása az emberiség boldogulása, az örök béke megvalósitása csakis az Üdvözitő világmegváltó keresztje jegyében lehetséges. A kormányok, a diplomácia intézkedései, intézményei nem örökéletüek, gyarló emberek ideigtartó alkotásai. Egy a végtelen: a krisztusi szeretet! „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap és ma és mindörökké." (Pál, Zsid. 13, 8.)

Varsányi Andor.

Pieta.
Fadombormű a XVI. század elejéről a csütörtökhelyi plébániatemplomban.

SZLOVÁK ÁLTALÁNOS HITELBANK R.-T.

spišská nová vesi fiókja.

SLOVENSKÁ VŠEOBECNÁ ÚVERNÁ BANKA ÚČ. SPOL. * SLOVAKISCHE ALLGEME NE KREDITBANK A.-G.

filialka v Spišskej Novej Vsi. Filiale in Spišska Nova Ves.

Affiliációs érdekközösségben a Čsl. Legió Bankkal Praga.

Čsl. poštová šekpeň. 40785 sz. — Telefonszám 5 — Alaptőke: 50,000.000 Kč. — Tartalékalap: 19.752,000 Kč

Elfogad betéteket lehe önyösebb feltételek mellett. Váltók leszámitolása és beszedése. Folyószámla, jelzálog- és egyéb kölcsönök. Kezességek és óvadékok Utalványok, csekkek, hitellevelek bel- és külföldre. DOLLÁROK és más idegen pénznemek, valamint szelvények beváltása. Tőzsdei megbizások. Safe deposit

Husvét.

A mi Urunk, Jézus Krisztus feltámadásának, tehát az emberi nem megváltásává dicsőült isteni dráma ama legcsodálatosabb és legmegrenditőbb fejezetének emlékünnepe, melyet hittudósaink nemcsak a keresztény hit *alapjának*, hanem *próbakövének* is, méltán tartanak. Igen »próbakövének« is s e felfogásuk magyarázatát a Krisztus Urunk feltámadását közvetlenül követő eseményekben találjuk.

. . A szombat vége felé közeledett s a szent asszonyok, Jézus hü szolgálói, Mária Magdolna, Mária, Jakab anyja és Salome, napnyugta után beszerezték a Jézus holttestének bebalzsamozásához szükséges füszereket; másnap pedig a virradat első óráiban utrakeltek Betaniából a Golgota felé.

Abban a pillanatban, amidőn utrakeltek, a Golgota földje megrendült. Isten angyala szállott alá a mennyekből, elhengeritette a sirról a követ és a bejárat elé ült. Arca olyan volt, mint a villámfény, ruhája, mint a hócsillogás. A sir őrei rémültökben ájultan estek össze, majd midőn felocsudtak, eszük nélkül szaladtak el.

A szent asszonyok minderről mit se tudva, útközben azon tanakodtak: »Ki hengeriti el nekünk a követ a sirról?«

De a követ elhengeritve s a sirt üresen találták. Mária Magdolna, mint társnői is, arra gondolt, hogy Mestere holttestét ellopták s mig társnői a sir belsejében tartózkodtak: ő e hirrel Simon Péterhez és Jánoshoz, Jézus kedvelt tanitványához sietett. Ők is meggyőződtek a hir valóságáról s ők is abban a hitben voltak, hogy a holttestet ellopták.

— Jézus feltámadására — mondja *Didon Atya*, Krisztus életének egyik leghivatottabb buvára és kommentátora — és pedig test szerint való feltámadására nem is gondoltak: és még akkor sem értették, midőn a Mester ismételten hirdeté nekik határozott kifejezésekben. Vallási előitéleteiken keresztül itélik meg azt; a Messiásnak fenségében és országa dicsőségében eljövetelével tévesztik össze.

Péter és János, szivükben a csalódás fájdalmával és keserüségével tértek haza, de a szent asszonyok még a sirnál maradtak s tudjuk, hogy ez alkalommal Jézus Mária Magdolnának, aki társnőitől elváltan sírdogált, megjelent s megszólitotta őt. A fájdalmában elmerült nő kezdetben nem ismerte fel Jézust. Midőn pedig hangjáról végre ráismert, lábaihoz borult hogy mint éltében szokta, csókjaival illesse, de Jézus igy szólt: — Ne illess engem, mert még nem mentem fel Atyámhoz. Hanem menj atyámfiaihoz és mondd nekik: Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez.

Tudjuk azonban, hogy Mária Magdolna a csodás esemény hirét hiába beszélte el Péter és Jánosnak s hiába bizonyitgatta előttük: nem hittek neki. Ugy ők, mint a többi tanitványok, Mária Magdolna élményét érzékcsalódásnak vélték.

Szóval a Mester *testi feltámadásában* még saját tanitványai se tudtak hinni mindaddig, amig arról maguk is személyesen meggyőződést nem szereztek. A hitetlenség még ma is, kétezer év multán, erre hivatkozik s csupán arról feledkezik meg, hogy mi már kedvezőbb helyzetben vagyunk, mint voltak Jézus tanitványai, mert mi már birtokában vagyunk az evangelisták tanuságtételének.

A legfájdalmasabb pedig, hogy sokan azok közül, akik egy *Herodotosznak* egy *Tacitusnak*, egy *Plutarchosnak* vakon hisznek: *a szentlélektől-sugalmazott evangeliumokban kételkednek.* S valóban, a feltámadás ténye az emberi ész és értelem számára, hacsak a *hit* nem jő segélyére: felfoghatatlan, elképzelhetetlen és megközelithetetlen. Ám, ha ezt tudjuk, már azt is tudjuk, hogy a hittudósok miért tartják a feltámadást a hit *próbakövének.*

Rejovszky János.

—

Feltámadunk.

Szeretet az Ariadne fonala, amely kivezetheti az emberiséget ama labirintusból, ama káoszból, melybe a kapzsiság, a hiuság, a gyülölet által fütött uralkodók a világháboruban sodorták; szeretet vezethet ki ama ingoványból, melyben egész Európa kulturája fetreng, fulladozik.

Isten félelme, Krisztus urunk felebaráti szeretete, a józan ész felülkerekedése mentheti meg csupán Európát, kulturánkat a végpusztulástól.

Megdöbbenve kell látnunk, hová vitt minket, Szlovenszkó őslakosságát az uj rezsim hibás politikája; mily pusztulásnak rohanunk anyagilag, mennyire hanyatlik az egyoldalu, asszimiláló kulturtörekvés folytán nemzeti, felekezeti, politikai szempontból országunk, menynyire káros a csupán anyagi, önző célokat szolgáló pártpolitika.

Lelkiismereti kötelessége kell, hogy legyen minden szlovenszkói őslakosnak, ki ezen szomoru állapotot tisztán látja, ki józanul gondolkodik, hogy Szlovenszkó megmentése céljából vállvetett munkára testvéri szeretetben egyesüljön. Választások előtt állunk. A parlamentben oly párt képviselje Szlovenszkót, mely nemzeti, felekezeti s osztálykülönbség nélkül küzd politikai, kulturális s anyagi jogaink megvédése, kiküzdése érdekében, Szlovenszkó autonómiája kivivására. Törvényhozóknak oly férfiakat küldjünk, kiknek tudása, fedhetetlen, meg nem alkuvó jelleme s bátorsága, önzetlen, ernyedetlen munkássága arra őket kijelöli, kik ideális eszméinket nemcsak vallják, de hirdetik is s azért fáradhatatlanul, becsületesen dolgoznak.

Istenbe vetett hittel, bizalommal hisszük, hogy feltámadunk!

Igló, 1935 ápr. 16.

Dr. Teschler Antal.

—

Nitsch képviselő a körmöci bányavidéken.

Mindenütt a legnagyobb lelkesedéssel fogadták a Szepesség képviselőjét. — A körmöci és németprónavidéki németség az ellenzéki politika mellett.

Nitsch Andor, a szepesi németség képviselője most érkezett vissza a körmöcbányai és németprónai vidékről, ahol az ottani németséget látogatta meg. Több napon át tartózkodott az ottani falvakban, ahol mindenütt a legnagyobb lelkesedéssel és szeretettel fogadták.

Nitsch képviselő körutján megállapitotta, hogy a körmöcbányai és németprónai bányavidéken a gazdasági helyzet még roszszabb, mint a Szepességen, a munkanélküliség igen nagy arányokat öltött, a nyomor jelei mindenütt ijesztő mértékben mutatkoznak és az ifjuságnak semmi kilátása sincs munkára, vagy elhelyezkedésre. A gölnic- és hernádvölgyi bányavidék helyzete is rendkivül sulyos, de amit Nitsch képviselő a körmöcvidéki bányafalvakban tapasztalt, az felülmulja még a szepesség bányavidék népének rendkivül rossz helyzetét is.

Politikai szempontból megállapithatta Nitsch képviselő, hogy a körmöcvidéki és a Németpróna körül lakó nép teljesen kiábránduit a csehszlovák agrárpárt politikájából és ugyanigy elfordult a kormánytámogató Karpathendeutsche Partei irányától is. Ezeknek a pártoknak a folytonos igéretei ellenére se jött segitség a nyomorgó nép számára és igy ez a sokat szenvedett lakosság most már teljesen a szlovenszkói magyar és német ellenzéki pártok álláspontjára helyezkedett. Ennek a vidéknek a lakossága már tulesett azon a betegségen, amely most Szlovenszkó egyes vidékein lábrakapni látszik és amely a kormánytámogató pártoktól remélí helyzete javulását. A körmöcvidéki és németprónai vidék lakossága belátta, hogy a kormány nem tud a helyzeten javitani és világosan felismerték, hogy bel- és külpolitikai és gazdasági irányváltozásnak kell jönnie és hogy csakis ilyen irányváltozással lehet a mind sulyosabbá váló gazdasági válságon segiteni.

A megtartott megbeszélések során mindenütt nagy helyesléssel fogadták Nitsch képviselő fejtegetéseit és arra kérték, hogy mielőbb látogassa meg ismét a vidéket.

—

A mecenzéfiek régi kurucos népviseletét nem türték meg a Rákóczi-ünnepen.

Fedor képviselő közbelépése után elengedték a kassai rendőrségről az „elvezetett" kurucokat.

Mindnyájan ismerjük szepesi népünnepélyekről és a Gréb Gyula dr. kitünő szepesi néprajzából a Szepesség régi határán fekvő Mecenzéf népének pompás ünnepi díszruháját. Zsinóros kurucdolmány, vitézkötéses feszes nadrág simul a férfiak alakjára, vállukon rókamálas mente, fejükön medvebőr-kucsma őrzi az emlékét annak a kornak, amikor a szepesi németség viseletével is kimutatta lelkes ragaszkodását a népjogokért és vallásszabadságért küzdő kuruc felkelőkhöz. A Szepességen szintén nyoma maradt a népviseletben a kuruckornak (Toporc, Maldur), de nem oly tisztán, mint a mecenzéfieknél, akik egyébként már csak ritka alkalmaknál veszik fel ezt a díszruhát. Azoknak a köröknek, amelyek a szlávajkú lakostársainknál régies népszokások és szindús népviselet fenntartását minden lehető alkalomnál melegen pártolják, illenék tudniok, hogy a kisebbségi nemzetek népszokásai és viseletükben megnyilatkozó történeti vonások tudományos szempontból éppenúgy figyelemre és pártolásra méltók. A kassai rendőrségtől természetesen nem volt várható, hogy a tudományos néprajz álláspontjára helyezkedjék, s igy a meghatóan szép, méltóságteljes kassai Rákóczi-ünnepségen zavaró incidens fordult elő.

A reggeli ünnepi istentisztelet után, amikor a Dómból kivonult a közönség és sorai között a mecenzéfiek küldöttsége, a rendőrök tobbet közülök előállitottak azon a cimen, hogy ünnepi viseletükkel tüntetni akartak. A városi szinházban éppen megkezdődött a matiné, a midőn ezt az esetet jelentették a törvényhozók páholyában jelen volt *Esterházy* János országos pártelnöknek, aki nyomban kiküldte *Fedor* Miklós nemzetgyülési képviselőt, hogy ez ügyben interveniáljon. Fedor képviselő azonnal átment a szemben levő páholyba, melyben Dr. *Stefanik* kassai rendőrigazgató foglalt helyet és kérte a mecenzéfiek szabadonbocsáttatását. A rendőrigazgatónak is volt már tudomása erről a zavaró incidensről, de szükségesnek tartotta kijelenteni, hogy letartóztatásról szó sem volt, hanem — mivel egyenruha viselésére, illetve egyenruhában való „felvonuláshoz" külön engedélyt kell kérni, — csak *„elvezették a mecenzéfieket, hogy rendes polgári ruhába átöltözködhessenek"*. Fedor képviselő felvilágositásképpen megjegyezte, hogy ez a régi nemzeti öltözék egyenruhának nem mondható, felvonulás pedig nem volt, mert teljesen külön és egyedül jöttek a templomba. A rendőrigazgató azonnal intézkedett, hogy szabadon bocsássák őket, ami meg is történt és amit megnyugvással vett tudomással az ünneplő közönség is.

Csalódás.

Mosolygó reggel, orgona nyiláskor,
Enyhe virágillat midőn szerteszállt,
Ketten bejártunk erdőt, mezőt, berket,
Örömben jártuk az egész határt.

Ilyenkor éited epedő szivemben
Olyan igaznak, hünek hittelek,
Minő szép, csendes, boldog álmaimban
Csupán csak az én szerelmem lehet . . .

S midőn a csendesvőlgybe visszatértünk
S midőn eljött a bágyadt alkonyat;
Mtdőn másoknak álmai születnek —
Én már temettem legszebb álmomat . . .

Felkayné Takách Erzsébet.

Continental Szálloda
Budapesten, VII, Dohány. u. 42.

Legkedveltebb, kitünően berendezett finom családi szálló.

170 szoba — hideg-meleg folyóviz, telefonos, fürdőszobás szobák.

Villamos és autóbuszközlekedés minden irányban.

E lapra hivatkozóknak árkedvezmény.

— És áll a szikla

Anyaga az idők tüzében
kővé keményült réges régen.

Századik év hullt századikra,
kő kövön állott, állt a szikla.

Vihar vihart üzött felette.
egy-egy szilánkja igy repedt le

s ha egy-egy porszem hullt a sárba,
a nagy szirt nem vehette számba.

Ha letört egy nagyobb darabja,
az is a sárnak lett a rabja.

Aztán, ha egy kolonca mállott,
a szélnek jobban ellenállott.

Nagyságát ember sok csodálta,
nevét falába belevájta,

szerszámmal, karddal, tollal irva,
el nem mulo, örök papirra.

Utjában állnak fagynak, szélnek
s a nevek rajta most is élnek:

a szikla őrzi, védi őket,
át fognak élni nagy időket.

— S ha néha tört szilánkja válna
a vészt s idüt jobban megállja,

száradik év hull századikra,
kő kövön áll és áll a szikla.

Páter Balázs.

Csütörtökhelyi kápolna

gótikus

képe repr.

Kiss Jikl hath. Magy

524. l

Csütörtök helyi kath
templom

kepe repr –

Nagy Magdép

II. 376. l –

BROK

93

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER Zalaegyi Z. Sokiskolany A.

Zala György

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Csütörtökhelyi rk.

pléb. templom.

Szepes vm.

l.

Div Felsőm

174. l.

~~Dunapentelei római tárgyak~~ VII. 190

Csötörtökhely I Nyiresmegye

r.-k. templom és kápolna.

Steinhauser László felvételei 1898.

1. alsó kápolna alaprajza 1:20
2) felső kápolna alaprajza 1:20
3) nyugati orom 1:50.
4. templom hosszmetszete 1:50
5. Északi oldal " tükörkép
6. templom és kápolna keresztmetszete 1:50 tükörkép
7. Dél nyugati fő pillér 1:20.
8. bizonyos karzat alatti bolozat 1:20
9. Ülőhelyek 1:50 a kápolnában
10. " ugyanaz.
11. Csigalépcső 1:20.
12. 14 db Kőfaragó munkaszerletek 1:10–1:20.
13. az alsó kápolna alaprajza 1:50

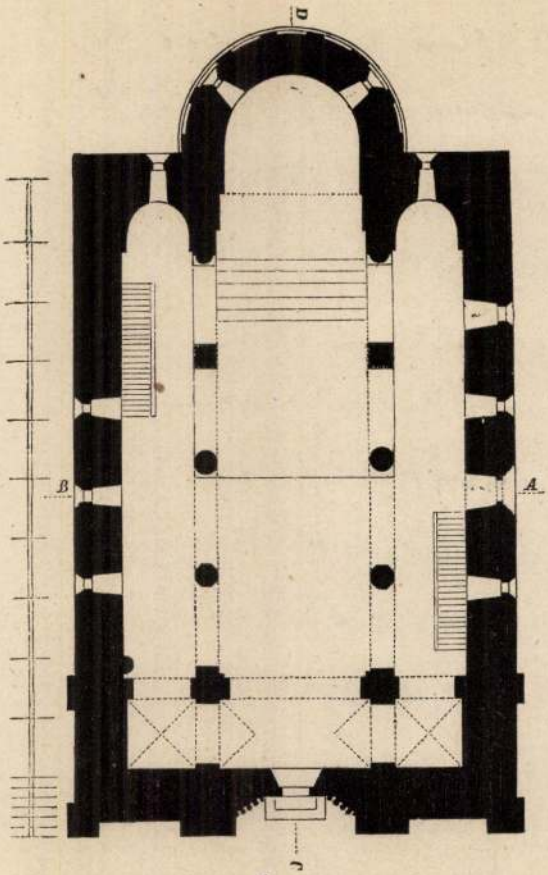

1.

Csötörtök hely. II Lepes megye

rk. templom és kápolna.

Ztehlo Otto helyreállítása 1899–1901

1) feljáró lépcső hábadon.

2) északnyugati pillár. –

3. hentely ablakok 1:10 kétpéldány.

4. ~~fehér~~ déli ablakok 2 példány

5. földalatti bejáró ajtaja 1:10 román utánzat

6. ~~kevezető~~ a folyóba ajtó alapvajza lépcső fokkal. –

7. Kápolna hosszmetszete festési tanulmány

8. " keresztmetszet a karzat felé "

9. Tenekar mellvéd rétegvajz.

10. északi oldali lépcsőház kívülről. –

11. torony sisak 1:50. fedelnik terv.

12. Ablakok üvegfestésher vázlatok.

13. Torony sisak alapvajz és metszetek. fedelnik ugyanerről másolatok és fej másolat 1:50

14. Torony tanulmány 5 db.

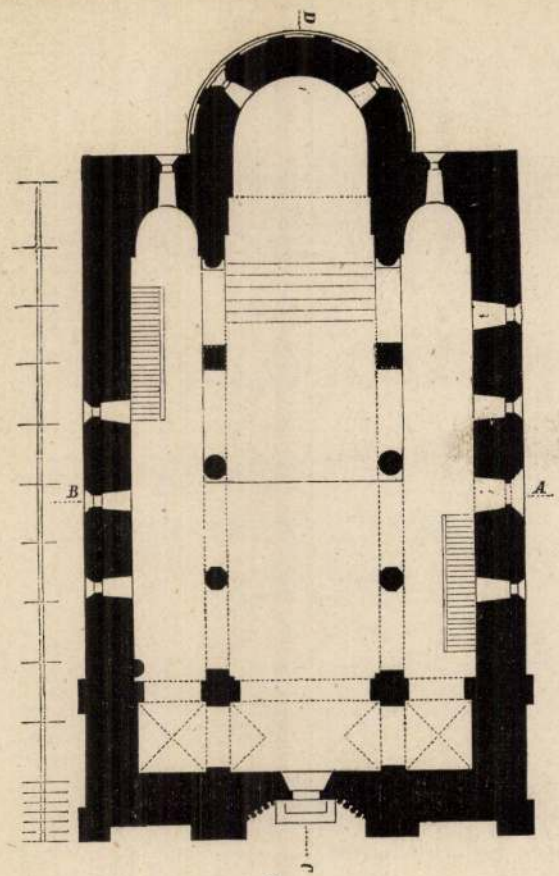

1.

Csötörtökhely VI.

Csötörtökhely IV.

Steinhausz hely. előtt

1:50

1). a kápolna tornathete tükörkép

2) a templom és kápolna alaprajza

3). a kápolna oldal rézete déli oldal

4) a kápolna nyugatról

5) " keletről 1:

Másolatok

Torony tanulmány 2 db

Külön féle 11 db + 6 db. Steinhausz

7). Ktetto - kápolna kerentmetszet és főoltár terveres 1:20.

Berendezés 4 db.

2 fény másolat.

6) Schulz ferencz 1'' = 1'

az alsó kápolna metszete és alaprajza - 1 lap.

1) Stallum 1:10.

2) főoltár felső kápolna.

3.) tabernakulum alsó kápolna

4./ ajtók (3 db) 1:10

5. kerítés ajtó

6. kis ajtók

7. vízteleni tesz térv.

8. fedés minta 2 db.

9. alsó kápolna padlója 1:20.

8) a csötörtökhely kápolna rajzai 1898 ból (Bécs 1898) Harmatha József tól Forster báró ajándéka tollrajz tusmanierban 5''' = jól

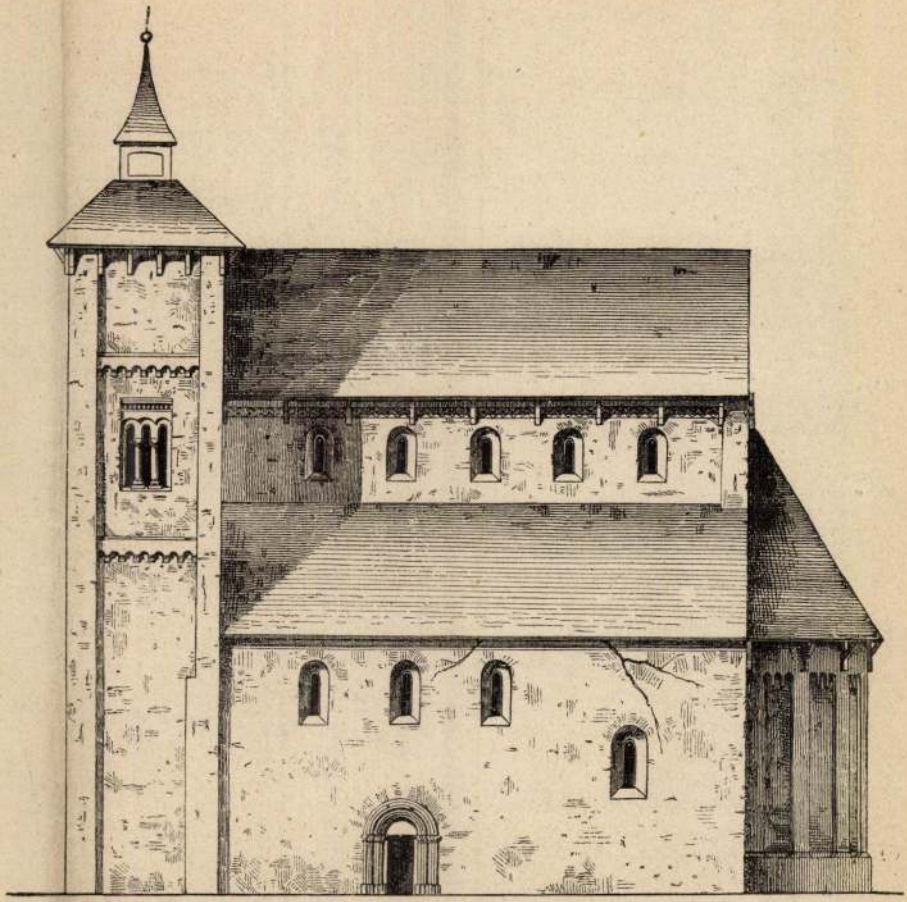

4.

Csütörtökhelyi templom

alapraja
gótikus

Foerk Szepesség

1. tábla

Hela

Európa lapterjentő válalat

V ker Rathemere ut 12 III. 2

Budapest

GYES
DEC. 11. N 11
A

Feladó Lehem Géza Rumbert.

Csütörtökhelyi

Szapolyai-Kajolna

XV. sz

képi repr.

Loisch (Divald

cikke) 154. l.

Csütörtökhelyi

Zápolyai-ká-
polnája

gótdíszes XV. sz.

Repr.

Dívald Magyarművenl.

77. l.

Izr. 6. Seni bőjt

3

6·30

Izr. 9. Khamisi bőjt

60 P.

XI. HÓ NOVEMBER

Izr. 11. S. Lekh-Lek.

Csütörtökhelyi Zápolya kápolna falképe

1.

Jendrassik Borbála

Szepes vármegye kö-
zépkori falképei -
Bp. 1938. 60. l.

ITOIRES REINCORPORÉS.

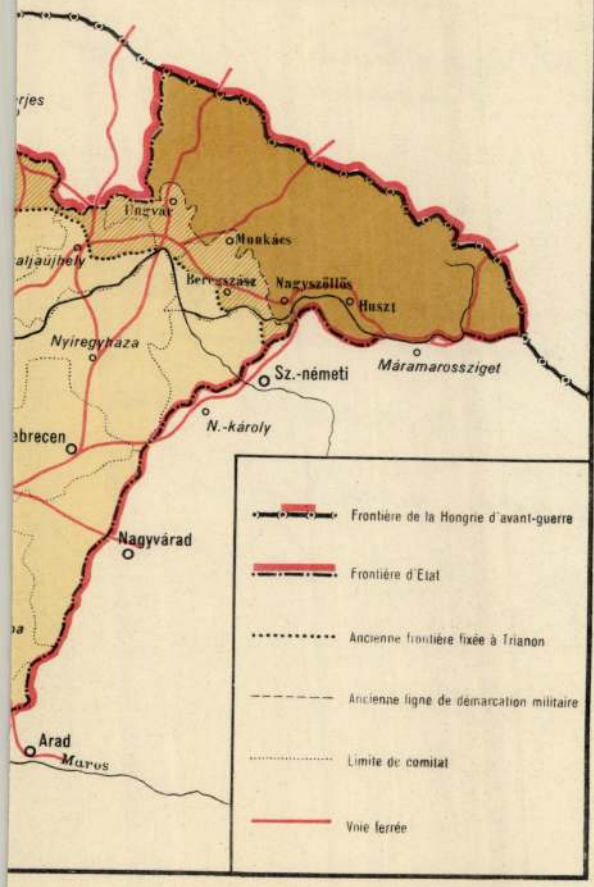

Vas. Ujs. 1861.

[illegible] évvel beljebb a század második felében már a Szent Miklós kápolnájához tartozó pénzek, réz- és ezüstpoharak, hasonló ércztálak, és keresztek, misemondó ruhákkal együtt átadattak Litteráti Gergely birónak, Telegdy Szabó János esküdt és Litterati Márton főjegyző jelenlétében — a város régiségtárában leendő megőriztetés végett.

Ez idők óta Debreczen a reformatusok Jerusáleme lett s a magyarországi tudományosság középpontja.

1564-ben borzasztóan leégett, még pedig két izben; másodizben a hires Szent András temploma is elhamvadt, mely nem rég cserélte fel a keresztet a kakassal; nagy emphasissal jegyezvén meg felöle a kronika: hogy a „*kakas, mely sok év óta hőségben, hidegben, szelek dühöngései között álomtalanul, nappal ugy, mint éjjel, éhgyomorral, mindenfelé vigyázva, a tüz lángjait tovább nem állhatván, akaratlanul lerepülni, leszállani, megszokott helyét elhagyni kényszerült, ennyi vészen elbusulva, végtelen fájdalomtól elnémulva, a torony hegyéröli leugrása közben, kitört nyakkal esvén a földre, nem kedvezvén saját életének, hü lelkét kiadta. stb.* (Latin szerkezetből forditva.)

Ugyanekkor *órák* és *harangok* is elpusztultak.

Csak 1628-ban épült fel ujra teljesen az elhamvadt Szent András templom, melynek nevét ekkorig a kálvinista világ is megtartotta, s nov. 26 án *pro aeterna memoria* feljegyezteték, hogy Bachio János birósága alatt az egész város örvendézesei között Kassa, Tarczal, Ecsed, Zilah, Bátor, Nánás s több más onnan jött lelkipásztorok jelenlétében versek, éneklések, szent beszédek, imádságok közben, uri szent vacsora kiosztása után, — elhagyatván régi nevezete, — a „*mindenható Istennek*“ ajánltatván, felszenteltetett.

(Folytatása következik.)

Pestről a középponti Kárpátok felé és vissza.

(Folytatás.)

XII. Felka, sept. 2-án, 1860. Tegnap délelötti órákban még Podolinban időzvén, igen közel valánk édes hazánk egyik határvonalához, mi mindig sebesebb dobogásba hozza a magyar kebelt, mert hisz magyar emberből soha sem válik kosmopolita, s ha csak tapasztalás kedveért is megy külföldre, alig várja, mig ismét a honi levegöt szíhatja, mig ismét láthatja drága honának virányait, hol élni halni akar! — Igen, nyájas olvasó, már a határhozi közeledés is furcsa érzést gerjeszt, pedig itt ez érzés sokkal kisebb, mert hisz a velünk hajdanában testvérisült Lengyelország közelében valánk. Még nehány helység északnak, vagy a Poprád mentében keletnek, és üdvözlendettük azokat, kik iránt századokon keresztül rokonszenvet keltett szomszédság, korona, fejedelmi házasságok, s legujabban a közös sors! De hisz Poprád és Dunajecz — hazánk-e két ere — öntözi szomszédaink rétjeit is, mig végre a Visztulával vegyülve, e két nép között mintegy természetes és kölcsönös örök kapcsot látszik képezni. Innét magyarázható a válságos időkben megmegujuló részvét egymás sorsa iránt. Ezt tanusitják legalább történetünk lapjai!

Azonban e határjárás most az egyszer tervünkön kivül vala, bármennyire óhajtottuk volna látni, mint válik Gnezdánál hajókázhatóvá, s kereskedelem által élénkké a Poprád vize egyrészről — másrészről pedig bár mennyire szerettük volna forrásánál megizlelni a *szulini* vizet és látni *Lubló* várát és gyönyörü tájékát. Azonban megszokva az egyéni vágyakat a körülményeknek alárendelni, délfelé forditók kocsink rudját, s a tegnap leirt városokon elég gyorsan áthaladva és Hunfalvától eltérve, *Matheócz* (Villa Matthaei), és a szépfekvésü *Szepes-Szombatot* (Mons S. Georgii, Georgenberg) érintök. Mindkét szepesi városnak kath. és protestáns egyházai vannak, mely közül az utóbbinak kath. templomához ismét az itt szokásos csonka toronyhoz hasonló campanile van kapcsolva. Sz. Szombaton időzött egykor Mátyás nagy királyunk is, midön Löcséről Liptóba üzé Komorovszkyt és társait.

Emlékét itt egy ház következö fölirata örzi: *Hic hospitatus est Mathias Rex Hungariae 1474.* Ugyan-e szavakat véste volna Vahot szerint *) a Királyhegy egy sziklájába saját kezével, miután ott ebédelt volna. E fölirat az utóbbi években a szombati házon bemeszeltetett. A felkai kath. lelkész bizonyitása szerint azonban itt még azon emlékezetes szavak is valának olvashatók, melyeket a Topogr. M. Regni Hung. LV. CIV. §. királyhegyi sziklán állit lenni. De ki látta ez utóbbit? mig elöbbire élö hiteles tanu szól.

Az érdekes fölirat pedig ez: *Privatum commodum, Latenodium, Juvenile consilium. Per haec tria Pereunt regna omnia.* (Önérdek, magángyülölet, ifju-éretlen tanács. E három által bukik meg minden ország.) Megjegyzendö azonban, hogy a Királyhegy és Királyorr két különböző hegy — amaz Gömör, Szepes és Liptó kapcsát képzi, mig emez ide közelebb esik

Innét *Poprádon* át *Felkára* menénk, egy elöttem legalább csak névkönyvekből s viselt hivatalairól ismert névrokonnál, egyikünk iskolatársánál, nehány órát töltendök. S benne csakhamar a várakozást fölülmuló szivességü s alapos tudományu lelkészre és barátra ismerénk — kivel csakhamar Felka nevezetességeire lön a beszéd fonala terelve. Felka neve tehát Fölk, Filke inkább a Velk tót eredetünek tartatik, s egyike, — ha házai után itélni szabad — a szegényebb XVI. szepesi városnak. Ipara azonban nemcsak vászonkészitésben nyilatkozik, de van egy papirmalma is. 1386. jobbára német lakosai között csak 200 vallja a kath. tanokat, a többiek ágost. vallásuak s bár két templomjuk van, de a harangok használata közös, melyek a góthmodoru kath- templom melletti campanileben vannak, és nemcsak sulyukra nézve (30, 20, 12 s 6 mázsások) de kellemes öszhangzásukra nézve is nevezetesek, sőt a 2-dik nagyságu régiségre nézve is figyelmet érdemel. Ugyanis ez az egyházi látogatás jegyzőkönyve szerint 1272-ki évből való, mit a fölirás mely következö: *O ReX gLorIae VenI CUM paCe.* Ily régi a szép müvü keresztelömedenczén levő számnév is, melyet — ha nem csalódom, igy betüztem ki a góth fölirásból: *S. Joannes. ora. pro. nobis. is. das. werk. gegossen. in. sinte. Joannes. erk. 1439.* Egyszerübb rézfödelén 1666 áll. — Plébániájának alapitását 1245-dik évre, a kökeritésü templom épitését a 13-dik századra teszik. Monstrantiája már egyszerüségénél fogva is régi és ezüst, de aranyozott kelyhén 1393 olvasható. — Mennyi müemlék ily igénytelen helyen! A főoltár azonban azon kor izlését viseli magán, melyben a protestánsoktól ismét katholikusok birtokába került, t. i. 1674. utánra (kik 1576-tól birták.) E csavar alaku oszlopokat lengyel oszlopsorozatnak hallám neveztetni. Föltünö terjedelmü épület a plébániája, minök a Szepességen majd mindenütt vannak, hol azelött a dézsmák miatt dus javadalmak valának.

E város területe, mint a többieké is, nagyrészt a hegyek közé nyulik, s igy azon völgy, melyen keresztül a 4997′ magasságu Felkatóból eredö Felka vize hömpölyög — a Felkavölgy — egyike Szepes legfestöibb völgyeinek, de odahatnunk idö rövidsége miatt nem lehetvén, meg kelle elégednünk annak hallott magasztalásaival. Állitólag a tó északi részén egy 360′ magas granátszikla falként emelkedik, melyből az esö, a Szepességen találtatni szokott granátokat mossa. Megjegyzendö, hogy e völgyek tündérszépsége vagy a sziklák csodálatos alakjai igenis alkalmatosak arra, hogy a képzelet ereje által regék és mondákkal hozzák azokat kapcsolatba. Minden tónak, melyek a hegyekben számosak és tengerszemnek neveztetnek — megvan a maga tündére, minden emelkedettebb oromnak meg van a maga höse, jó vagy rosz szelleme, mely Kárpát kincseit örzi, vagy melynek eredetét köszöni. *Szepesség buzgó értelmisége ezeknek gyüjteményével a honnak kedves meglepetést szerezhetne*, mert kevés az, mi ide s tova elszórva találtatik. Mártha könyét Tompa, a karbunkulus tündérkirály történetét Vahot közli Medve Imre tollából, kinek további rajzait és mondáit Vahot már érintett vállalatában közölni igéri, de megszünvén a vállalat, a többit sajnosan nélkülözzük!

Kuntz, Szepes leirásában is közöl egyet, melyet csak annak bizonyitására szövök ide, hogy még a gyógyfüvekben annyira gazdag Kárpátokban a nép költészete még a növények csodaerejére is kiterjeszkedik. Szerinte: Egy öreg pásztor már régóta sinylödék betegágyában. Fiának sikerült kitudni, hogy a nagyszalóki csúcson egy havasi növény atyjának egészségét visszaadná. A fiu a csúcson megpillantja a növényt és a hozzáférhetlennek látszó sziklatömegre négykézláb fölkúsz és sajátjává teszi a rég keresett növényt. De ugyanazon pillanatban látja, hogy se jobbra, se balra, sem vissza nem térhet. Legott határoz a fiu. A lennálló és öt aggodalommal szemeikkel kisérö társaknak kiabálás által tudtukra adja, hogy az atyja életét megmentö fü az ö birtokában van, nagy gonddal keblére ruhája alá rejté, s fölszólitja öket, hogy atyjának vigyék el. Erre szemeit az égre emelvén, s kezeit rövid

*) Magyarföld. s népei 1. füz.

imára összekulcsolván, magát az oromról az iszonyu mélységbe taszitja! Fönséges fiui önföláldozás!

Felkáról utunkat Poprádon át folytatók, Káposztafalvára. Utközt megpillantók *Gánóczot,* melynek kütegek elleni fürdőhelyét megszemlélendők, egy kis vargabetüt csináltunk, s ott a csinos fürdőhelyiségeken kivül még több ásványos forrásnak nyomába jövénk. Nem messzire egy mészkőszikla van, melynek kráteralaku tetején szintén egy forrás és tovább egy emelkedettebb domb ismét tölcséralaku. Tovább indulva a póstauton, *Strázsa* (Villa Michaelis; Michelsdorf) nevü szepesi város terül el egy szük völgyben, mely emlékezetbe hozá a majd hasonnevü Kézsmárk és Béla között fekvő *Sztrázska* (Nehre) nevü helységet, hol 1590-ben a Wittenbergában tanult Horváth-Stansith által gymnasium alapittatott, melyben maga is nehány tárgyat tanitott. E helyen azonban Wagner szerint 1261-ben apáczazárda épült. Kuntz szerint pedig azon vár helyén, mely még elég jó karban van, s jelenleg a Szirmay család birtoka, már Árpád korában is vár létezett, s mely egy 1330-ban kelt okmányban is *Eur* (Ör, most Strázska) név alatt előfordul, s melynek föladata lett volna a Lengyelországból betörő szarmát népek figyelése. Annyi Kerékgyártó Árpád szerint is bizonyos, hogy Bors vezér kiküldve a hegyszorosokat, a mármarosi havasoktól a Szepességig megerősitette!

Ezután még *Svabócz* és *Kisócz* tót faluk, és *Schavnik* püspöki kastély *(Castrum Schavnik)* mellett, hol 1216. cistercita apátság alapittatott s zárda épült — elhaladván *Bethlenfalván* keresztül ismét *Káposztafalvára* visszatértünk, a Szepesség légmérsékletét még nehány napig élvezendők.

XIII. Lőcse, sept. 5-én, 1860.

A Szepességről távozni, és Lőcsét nem látni, annyi volna, mint Rómában lenni anélkül, hogy a pápát, vagy sz. Péter templomát láttuk volna. — Ez vala még óhajtásom, s ime ennek teljesedését előmozditá nemcsak az előzékeny szivességü család, melynek utitársa valék, hanem még az ég is, mely sürü esőzésre megnyitá csatornáit.

Miután tehát Káposztafalvának természetes alagutalaku barlangját s elég hatalmas viszhanggal mulattató *Weingrub* völgyét megtekintők — melynek meredek mélységében a pisztrángdús Bélapatak s egy malomkerék zugása hallható, hol ösi szokás szerint rakott tüz mellett egy vidám órát rögtönöztünk, s miután a „Lapis refugii" romokhozi kirándulást a szakadó eső megakadályozá, csakhamar el lőn határozva, Szepesnek csak kis két orányira fekvő fővárosát meglátogatni.

Utnak indulva az eső megállt, s először is *Csötörtökhelyet* pillantók meg egy dombon. E faluszerü mezőváros azonban sokkal nevezetesebb, mintsem egyelőre gondolnók. Latin neve *Quintoforum* vagy *Forum Quintum*, melylyel sem magyar, sem német neve : *Donnerstmark* tökéletes öszhangzásban nincs, hacsak a *feria quinta,* vagy az 5-dik vásárhely értelem nem jutott érvényre.

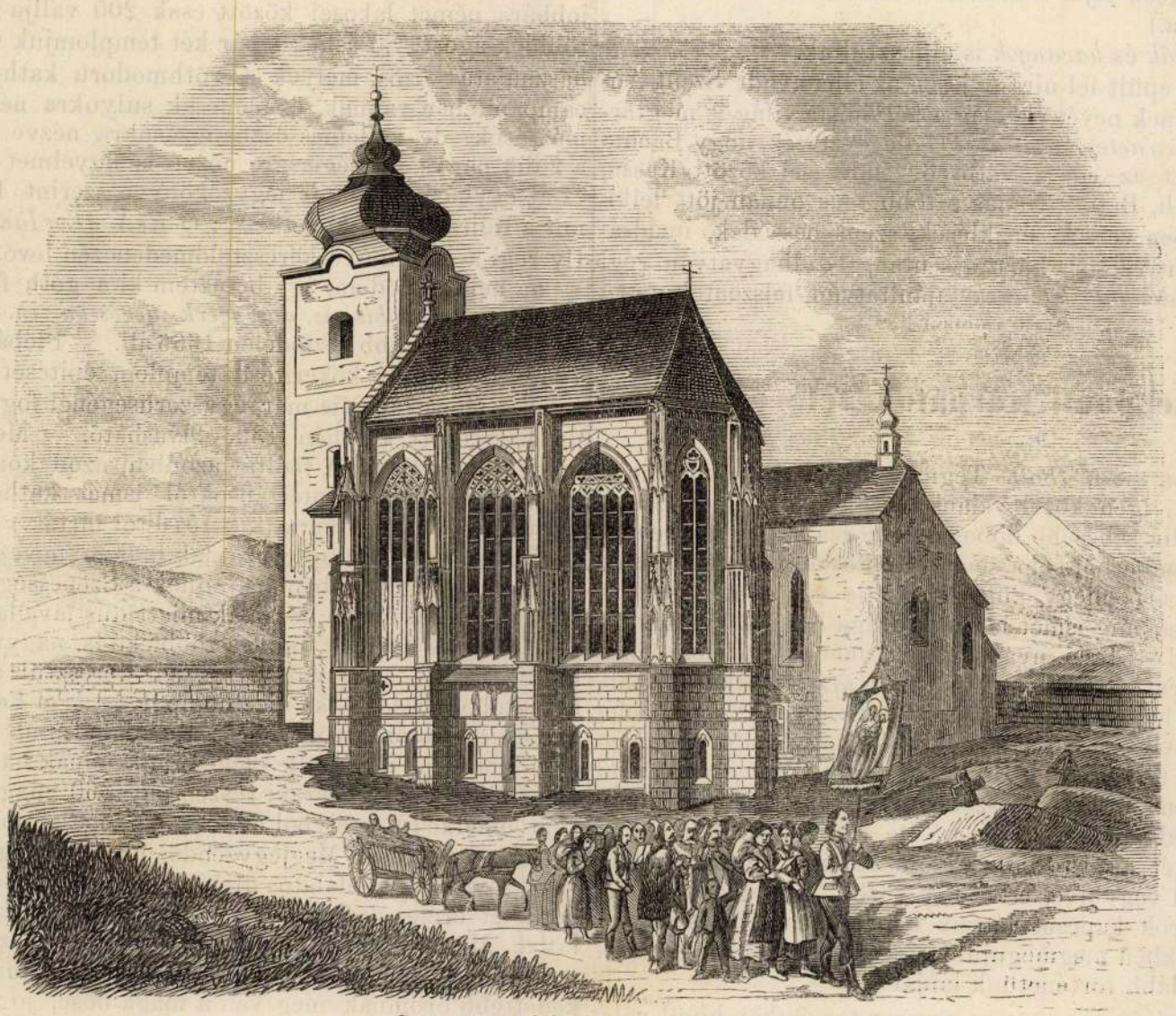

Csötörtökhelyi templom.

1298-ban *„Civitas de S. Ladislao"*-nak is iratik, minthogy t[emplo]ma mai napig is sz. László tiszteletére van szentelve. Ugyanazon évben ujittatott meg a 24 szepesi város papsága által a plébánosi egylet, mely 1245 ben, ugylátszik, közös imák végzése végett volt alapitva. Föltünő, hogy ezen egyletbe csak jó hirü s ájtatos papok léphettek, kiknek gyülekeztébe — mi még föltünőbb, sarkantyúkkal belépni tilos volt. W. I. 268. l. — Lakosait 1336-ban ugyanazon okmány aranyadóknak (auridatores) nevezi, a melyben csak a szepesi grófok hatósága alá tartozóknak nyilvánittatnak. Ugyanott emlittetik, hogy a határában található aranytól fél márka és három suly tiszta aranyt Robert királynak tartoznak adni; mely fizetés Zsigmond király alatt $31\frac{1}{2}$ márka ezüstből állott, melyből 4 márka 1424-ben elengedtetik. Itt tehát arany- és ezüstbányák léteztek, mi azáltal, hogy a szepesi kamara hivatala hajdanában itt volt, csak megerősitést nyer. Nevezetes, hogy 1455-ben Giskra János templomát — mely a szepesvári székesegyházzal egykorunak s az itt oly számos gothegyházak egyik gyöngyének mondatik — megerősité a kézsmárkiak ellen magát védendő — mely várost 1441. —1462 birtokában tartott, s kik töle szabadulni akartak. Most e templom mellett — mely nincs egészen kiépitve, egy 1672-ben gr. Csáky István által emelt minorita-zárda van, mely két épület az egész vidéknek festői szint ad. Plébániája, melyet most az érintett szerzet lát el — 1245-ben alapittatott, s 700 kath. vallásu, és szláv ajku lakost számlál, kik most földmivelésből élődnek. — Innét Draveczre érénk, hol az 1288-ban alapitott keresztes vitézek zárdájának semmi nyomát már nem látván, csakhamar Lőcse tornyai és épületei mintegy „Civitas supra montem posita" tüntek szemeinkbe. A domb, melyen e város a *Lapis refugii*-ból a három évi aggodalom után ide települő szászok által épült, igen emeli a város külsejét. Falainak sánczaiban most szép gyümölcsösök diszlenek. A város kapuján beérve, az ujabbszerü épületek díszes sorai, de különösen a csinos megyeház és sétány kellemesen lepik meg a szemet. (Rajzát l. V. Ujs. 1858. 27. sz.)

Lőcse legrégibb városaink és telepeink egyike, mivel a lőcsei krónika szerint épülése előtt kétszáz évvel (1045) már ott, hol ma áll, egy sz. lélekhez vagy kórházhoz czimzett egyház állott. Körüle tehát nevezetes telepitvénynek kelle lenni, hogy kórház is volt vele kapcsolatban. A szepesi egyház névkönyve szerint is 1200-ban már a plébánia meg vala alapitva. Következőleg ott a tatárok várost már találhattak, s azt földulhatták, s igy az 1245-dik évi második épitést eredményezhették is, hol a viz is könnyebben vala kapható, mint a *‚Lapis refugii'* vagy Láthegy — Schauberg — terméketlen és vizszegény szikláin. Az uj város neve is az előbbi lakhely nevéhez is igen hasonlit — miután a félénkség a tatárok netán ismételendő berohanásaira szüntelen figyelmezteté az ujváros alkotóit, miből a *Leutschau* név is származhatott!

Löcse tehát hat századon át szerepel történetünk mezején s léte nem egy viszontagságba vala bonyolitva, melyek közöl egykettőt érinteni már csak azért is jól esik, mivel Magyarország egy jeles városának viszontagságai.

Ugyannis 1312-ben Trenchéni Csák Máté ellen küzdött győzelemben résztvett. 1401-ben a csehek birtokába került. — 1494-ben fejedelmi találkozás volt falai között u. m. Ulászló magy. s cseh, továbbá János Albert lengyel király között, kik fényes kisérettel a husvéti idényben értekezletet tartván, itt időztek. — 1544-ben a prot. vallásnak itteni hivei Brassóból Bogner Bertalant hivák meg a hitszónoki székre. Végre mellőzve Ferdinánd, Szapolyai, Bocskay, Bethlen, Tökölyi s Rakócziak alatti viszontagságait, ugy szintén a többi szepesi városokkal és kassávali vitáit, még csak azt érintem curiosum gyanánt, hogy 1584-ben a Szepesség kéri, nehogy a Gergely-naptárt kénytelen legyen elfogadni, mire azonban 1595-ben fölsőbb rendeletnél fogva utasittatik.

Mindezek után sz. Jakabhoz czimzett jeles plébániai egyházra akarom a szives olvasó figyelmét irányozni, mint mely régi épitményeink között, noha nem székes-egyház, tisztes rangot foglal el.

Ugyanis ezen egyház azon szászok által épült, kiket Löcsére IV. Béla külföldről meghitt, s kik valamint más iparosokat ugy épitészeket is hozván magukkal, kiszemelt telepitvényeiken egyházak épitéséhez fogtak s igy tudományukat megörökiteni igyekeztek. Eredeti terv szerint tehát itt ugylátszik három hajóú basilikát akartak létesiteni, mit tervezett keresztalakjából és 30′ magas, hosszúkás négyszögü 12 oszlopáról is lehet következtetni. Ezekre azonban később góth ivezetü gerinczes boltozatot emelének keresztalaku zárkövekkel, s az oszlopfejezeteknél párankint más más dombormüvezetet alkalmaztak, melyek már lombozatos, már emberi fejeket vagy állatalakokat mutatván, szintén a két stylt fölváltva képviselik. A templom, falaival együtt Merklas Venczel tanár jeles leirása szerint *) 173′ hosszu, egész szélessége 84′,4″, középhajója 60′ magas, a mellékhajók 47′,6″ magasak. Falai terméskőből épülvék, a diszitmények azonban faragott kőből valók, melyek különös tökélyüek az oszlopfejezeteknél, s az ablak majdnem pete v. körkörü ivezeteknél, melyekben az egyenszáru háromszögből képzett legkülönbözőbb keresztalakok láthatók, s melyek részint a 13-dik századbeliek, mig mások a góthépitészet fejlettebb korára emlékeztetnek, de mindenesetre a 14-dik század végénél tovább nem terjednek. Megjegyzendő, hogy mig ily ablakok a 8. szögü szentély 5 oldalán, a déli mellékhajón s a szintén jeles diszitményü karzat oldalain vannak, addig a templom északi fala 2 kápolna orgonával, s egyéb épitményekkel ellepetik. A kápolnák egyi. mely jelenleg sekrestyéül szolgál, *„capella leprosorum“* — bélpoklosok kápolnájának neveztetett, mely nevét egy régi kehely tartá fönn. Ez a kereszthaddal viszonyba lépettek gyülhelye lehetett, mely két keskeny ablak által nyervén világosságot, csakugyan régi épitménynek bizonyul. Gerinczivezeteinek zárkövén Krisztus mellképe domborodik. A kápolna északi falán kidomborodó mosdómedencze 11′ magas csúcsmü ékes diszitményeivel, melyek a templom oszlopfejezeteihez oly igen hasonlók — szintén figyelmet érdemel. Védszentje e kápolnának ismeretlen.

Másik kápolnája sz. György tiszteletére van szentelve. Korára nagy világot vet egy sirkö, melynek fölirata következő : *anno dni. mil. cccxcss. in. octava. corporis. xpi obiit. georgius. plebanus fundator. huius. capelle. orate. pro. eo.* A kápolna épülhetett tehát a 14. század 3-dik vagy 4-dik negyedében. Ajtaja az északi elöcsarnokba nyilik, melynek mind belső mind külső kapuzata a perspectiva szabályai szerint négyfokozatban vesszőmüvezetü oldalokkal bir. A vékony oszlopocskák fejezetei tömött levél- s virágmüvezetüek levén, még a 13.századbeliek lehetnek, s igy a templomrészek legbecsesebbeihez tartoznak, mig a csarnok boltozatja késő góthivezetü. — Evvel szembe a templom déli falán a 15-dik század vége felé egy elöcsarnok épült, mely a tervezett keresztalakot vala kiegészitendő. Ennek boltozatja már nyolczszögü csillagivezetü, zárkövein a Thurzócsalád — mint jótevője — a gerinczhálózatban pedig Magyarország és Löcse városa czimerein kivül a Jagello II. Ulászló és II. Lajoséi is láthatók. Hagyományszerüleg II. Ulászló épitteté, mig kapuzata még Mátyás korának jellegét viseli magán, kinek czimere és Beatrix nejéé rajta diszlik. Ez ékitmények minden jelességeik mellett is szakavatottak véleménye szerint a styl elkorcsosulását, vagy legalább sok idegennek összehalmozását fönnen hirdetik, mig szemre igen ékeseknek látszanak.

A kopárpataki zuhataghoz vezető ut, háttérben a Lomniczi csucscsal. (V. U. 39. sz.)

(Folyt. követk.)

*) Mittheilungen der Central-Com. zur Erhalt. der Baudenkmale, III. Jahrg. Febr.- u Märzheft 1858.

A fényüzés.

II. Hanyatló nép fényüzése.

Már a fölirat mutatja, hogy van egy bizonyos határ, mely ha átlépetik, a fényüzés ártalmas kezd lenni, erkölcsileg ártalmas, mihelyt az az emberek akarata felett uralkodni kezd, az önmérséklés erejét gyengiti s a lelket nagy gondolatok és nemes elhatározásoktól elvonva, elerőtlenitő gyönyörökhöz lánczolja. Ekkor az erkölcstelenedés áradó folyamkint szétszaggat minden korlátot, s a pusztitó vész nemcsak a magasabb körökre, hanem az egész népre kiterjed. Kicsapongás uralkodik ugy a szalmakunyhókban, mint

a palotákban; csupán föllépésének alakja és módja különböző. Ha a mértéktelenség és tunyaság erőre kap, ez más nemesebb törekvések kialvásából veszi eredetét. Példa erre a hanyatló római birodalom.

Ekkor a fényüzés fölemészti a nép összes keresetét, s oktalan és erkölcstelen lesz. Képzelt élvezetekre és mesterségesen előidézett érzéki ingerek kielégitésére iszonyu összegek fordittatnak. Természetlenség lép a valódi szép és valódi élvezet helyébe, elpuhulás váltja fel a józanságot és önmérsékletet. Valamely dolognak nagy ritkasága, vagy a megszerzésével járó jelentékeny nehézségek már önmagukban véve s gyakran egyedül képezik az ingert annak kivánására. Egy murrhinai mosdómedencze Nero császárnak 300 talentumba (412,500 tallér) került. Káros fényüzés gyakoroltatott az embernagyságu ércztükrökben is, ugy hogy egy felszabaditott ágyas egyetlen egy ily ércztükre nem ritkán többe került, mint azon menyasszonyi ajándék, mit a római senatus a nagy Scipio leányának adott.

A bujaság vékony, átlátszó ruhát hozott divatba, mely Seneca szerint a testet már el sem takarta. A lakomákon az akkor ismert országok legritkább ételei szerepeltek. Claudius császár tengernagya nagy hirre jutott az által, hogy messze tengerekből tengeri halakat telepitett át az olasz partokra. A tengeri rózsahal (mullus) haldokolva mindenféle szint játszott. Az inyencz Appius e szinjáték emelésére, melylyel a rómaiak vendégeiket gyönyörködtetni szokták, egy saját lét talált fel. Ugyanezen Appius később, midőn már csak félmilliónyi vagyona volt, mérget vett be, mert ennyiből az akkori inyenczek fogalmai szerint nem lehetett megélni. Heliogabalus császár egyetlen egy lakomán 600 strucz agyvelejét tálaltatta fel. A hires Aesopusnak egyetlen egy tál étel, mely az asztalra jött, 6000 aranyba került. A vendégek bámultak, kérdezősködtek, s megtudták, hogy e tál csupa éneklőmadarak nyelveit tartalmazza. Ették a csalogány nyelvét éneke, s a lángályét (flamingo) szinszépsége miatt. A háztetőkön kertek és halastavak voltak. Hortensius fáit borral öntözte. Ázsia és Afrika erdeiből és sivatagairól hozott vérengző állatokat léptettek föl a cirkusokban a romlott izlésü nép gyönyörködtetésére. Még őzeknek is kellett viaskodni s elefántoknak tánczolni; kocsijaik elé szeliditett oroszlánokat, tigriseket' sőt vaddisznókat is fogattak, s biborszinre festett juhnyájakat tartottak. Cleopatra borban felolvasztott drága gyöngyöket ivott meg, csak azért, hogy saját becsértékét iszonyu összegre emelje. Hasonló oktalanságot követett el Caligula, s csupa szeszélyből egész hegyeket hordatott el helyéből máshova. Csupán a ritka és természetlen birt még ingerrel. Ebédnél nem ritkán tizenegyszer változtatták öltözetüket. Minden egyes napi szolgálatra külön rabszolgát tartottak, s az evésre, fürdésre, sőt még az alvásra is figyelmeztetni kellett őket.

Ez volt azon nép, mely egykor diktátorát az ekeszarva mellől hitta a csatatérre a hon megmentésére; ez volt azon nép, melyről egykor Pyrrhus azt mondá, hogy városa, Róma : templom, s senatusa : királyok gyülése!

Valamint az egyes ember életében a gyermekkor bizonyos tulajdonságai az aggkorban visszatérnek, ugy a hanyatló népeknél is azt tapasztaljuk, hogy az alsóbb foku müveltség vastagabb kicsapongásai a magasabb müveltség finomitott élvezeteivel társulnak. A végletek érintkeznek egymással. Szolgaseregek, törpék, bolondok, korcsok, szellemidézők stb. ismét divatba jőnek. Nagy anyagtékozlással járó lakomák s más ünnepélyek és az államra nézve veszélyes zsoldosbandák lépnek ujra életbe a nagyok és gazdagok fényüzése gyanánt. Caesar diadallakomáján az egész római népet megvendégelte. Midőn Nero nejét Poppaea Sabinát eltemeté, több tömjén és kászfa (Cassia) égettetett el, mint a mennyit egész Arábia egy év alatt termelhetett. Plinius festett és polirozott máglyákat emlit, s mig a régi XII tábla törvénye szerint egy holttest megégetésére csak egy máglyát volt szabad használni, addig Sulla gyászünnepén 6000 máglyát égettek el.

Eddigi szemlélődésünkben láttuk, hogy mig egy hanyatló nép fényüzése, mely tulságon, természetlenségen, elkényeztetett izlésen alapul, mind anyagi mind erkölcsi tekintetben a legkárosabb következmény eket vonja maga után : addig egy virágzó nép fényüzése a termelést hathatósan előmozditja, milliók nyernek általa becsületes kenyeret ama számtalan czikkek müheleyeiben, melyekkel a müipar és kereskedés a magasabb szükségleteket szaporitják, az élet kényelmét és kellemeit öregbitik.

Érdekes lesz most egy tekintetet vetni azon törvényekre, melyek egyes századokban a fényüzés ellen hozattak,

A görögöknél legelőször Lykurgus törvényhozásában találkozunk a fényüzés korlátozására irányzott rendeletekkel. Ezek szerint senkinek sem volt szabad oly házat vagy házieszközöket birni, melyek a szekercze és fűrésznél finomabb szerszámokkal készittettek. Az ételekbe só és eczeten kivül bármely más fűszert használni tiltva volt. A törvényhozó különösen a temetési pompa és a nők czifrálkodása ellen irányozta figyelmét, s ez utóbbira nézve különös felügyelők rendeltettek, kik egyuttal a lakomák fölött is ellenőrködtek. Solon törvénye a menyasszonyoknak hozományul csak három darab öltönyt s nehány olcsó edényt engedett meg. Zaleukos, ó-italiai törvényhozó halálbüntetéssel fenyegette azokat, kik a bort tisztán iszszák.

Rómában már a királyok alatt keletkezett nehány törvény a temetési fényüzés ellen, Sulla még szigorubbá tette azokat, s bizonyos ételeket, valamint a szerencsejátékokat is eltiltotta. A rendi különbség a lovagok és senatorok közt csupán előirt szabályok szerint készült gyürükben mutatkozott. Az oppii törvény szerint K. e. 215 évvel a római nő fél uncia aranynál többet és tarka ruhákat nem birhatott. Később, az öregebb Cato consulsága alatt, sikerült a nőknek, e törvény megszüntetését kieszközölni. Orchius tribun K. e. 187 évvel rendeletet adott ki, mely megparancsolta, hogy a lakomák, az azok fölötti ellenőrködés könnyitése végett, nyilt ajtók mellett tartassanak; ehhez járult később, K. e. 161 évvel a Lex Farria, mely a lakomák költségeinek maximumát meghatározta.

Ugyancsak az öregebb Cato később eltiltotta a római nőknek a drágább piperetárgyakat és equipageokat, valamint ugyanő már előbb eltiltá az idegen kenőcsöket és a drága görög borokat. K. e. 161. évben azt is kimondták törvényben, hogy 100 fontnyi ezüstedényeknél többet az asztalra rakni nem szabad, mig régebben egy konsul azért töröltetett ki a senatorok lajstromából, mert több mint 10 fontnyi ezüstedényeket találtak birtokában.

A törvény által eltiltott csemegeételek közt találjuk emlitve az akkoriban divatba jött cziczkányokat is. (No ezt ugyan kár volt eltiltani.)

A középkorban csak a lovagoknak volt szabad aranyat, sávolyos szövetet és bársonyt viselni. Európa legtöbb országában már a 13-ik században keletkeztek asztali és öltözködési rendszabályok. Francziaországban IV. Fülöp adott ki fényüzési törvényeket, melyek főleg az öltözködést szabályozták.

Egy 1228-iki braunschweigi törvény lakodalmaknál legfölebb 12 tál ételt és 3zenészt engedett meg. Angolországban később eltiltatott a selyemből készült kalap, sapka és nadrág. IV. Fülöp az egyes rendek költekezését szoros törvények által határozta meg. A polgároknak nem volt szabad kocsit tartani, sem aranyat vagy drága köveket viselni. Még a ruhakelmék ára és azon idő is meg volt határozva, a meddig a ruhának el kellett tartani. Az ugyane korbeli asztali törvény azt rendelte, hogy vendégségeknél csak három tál étel hordassék fel.

XII. Lajos különösen az arany- és ezüsttárgyakbani fényüzést akarván megakadályozni, ezeknek három márkán fölüli vásárolhatását királyi jóváhagyáshoz kötötte. Törvény által lőn megtiltva az is, hogy polgári nők egymást kisasszonynak czimezzék. Ez időben az étkezésben már nagyobb engedékenység mutatkozott, ugy hogy már hatféle ételt volt szabad feltálalni, de sohasem együtt hust és halat.

A 16-ik század vége óta fontos és érdekes fordulat történt a fényüzési törvények indokaiban. Azon ideig a törvényhozók legtöbbnyire a rendi különbséget tartották szem előtt, és ez indokot nyiltan ki is mondták. Hanem egészen sikeretlen volt a szándok, a fogyasztás felett ellenőrködni, mert e czélból minden egyes háztartás számára egy-egy rendőr kellett. Ily tiltó törvények kivihetlenségéről végre már az állam is meggyőződik, s belenyugszik azok hallgatólagos megszüntetésébe, vagy azon törvényeknek, miket fönn akar tartani, kereskedelmi rendőri jellemet ad, vagy tisztán pénzügyiekké változtatja át őket. Belátja végre, hogy a fényüzés egyike leggazdagabb pénzforrásainak, s azért nem akadályozza már most tiltó törvényekkel, hanem tetemesen megadóztatja. Csupán ott alkalmaztatik még tilalom, a hol erkölcsösségi indokok teszik azt szükségessé.

Sajátságos története van a pálinka és dohánynak.

A pálinka eredetileg gyógyszer volt, és Hessenben egy 1530-iki törvény szerint csak a gyógyszerészeknek volt szabad árulni; azonban a 30 éves vallási háboru óta átalánossá lett.

A dohányt 1496-ben Sz.-Domingóban mint orvosi növényt kezdték ismerni, s Európában csak a 16-ik század közepe táján kezdték termeszteni. Csakhamar azonban átalánossá vált a dohányfogyasztás, s ma már igen sok embernek második kenyere. I. Jakab Angolországban magas adót vetett a dohányra, hogy a veleélést megakadályozza. Itt még örökségből kitagadások is fordultak elő a dohányzás miatt. Egy zultáni rendelet 1610-ből azt parancsolja, hogy minden dohányzó az utczára vezettessék és pipája az orrán keresztül üttessék. Romanoff Mihály 1634-ben a dohányzásra tűzveszélyessége miatt halált szabott, mely büntetés később orrlemetszésre szeliditetett. VIII. Orbán pápa 1624-ben azokat, kik a templomba dohányt viszsznek magukkal, és XII. Incze pápa 1690-ben a templomban tubákolókat egyházi átokkal fenyegette.

De mi lett következménye a fényüzés ellen hozott törvényeknek? A helyett, hogy használtak volna, legtöbbnyire kijátszattak, bármily bonyolult ellenőrködési szabályokat gondolt is ki a törvényhozás.

Ma már az állam nem gátolja a fényüzést, sőt mint jövedelmező pénzforrást, mint a műipar és kereskedelem emeltyüjét, a művelődés és közjólét előmozditóját kellőleg méltányolni tudja. Virágzó népnek nincs szüksége tiltó törvényekre, az maga is tudja magát illő korlátok közt tartani; hanyatló népet pedig a legszigorubb tilalmak sem képesek a bukástól megmenteni.

Az óriáskigyó.

Minden természetrajzban feltalálható az óriáskigyó (boa constrictor) képe, mely roppant erejénél és azon iszonynál fogva, mit maga iránt gerjeszt, tagadhatlanul igen érdekes természetrajzi tárgy. Élénk szinekkel irják le borzasztó tusáit, melyek részint megtörténtek, részint pedig csak megtörténteknek állittatnak; azonban tulajdonképeni életmódjának leirását rendszerint mellőzve látjuk. Ez egyébiránt nem is csoda, mert az óriáskigyó közelébe jutni, életmódjának tanulmányozása végett, nemcsak nem könnyü, hanem a legnagyobb mértékben veszélyes is, mert e szörnyeteg félelmet s iszonyu ereje érzetében kiméletet nem ismer, ha egyszer föl-ingereltetik.

Legjobb ismertetést az óriáskigyóról a portugallok és hollandiak tudósitásaiból merithetünk a Timor szigetről, mely ez iszonyu állatoknak oly nagy bővében van, hogy e tekintetben hozzá foghatót aligha lehetne találni a földkerekségén.

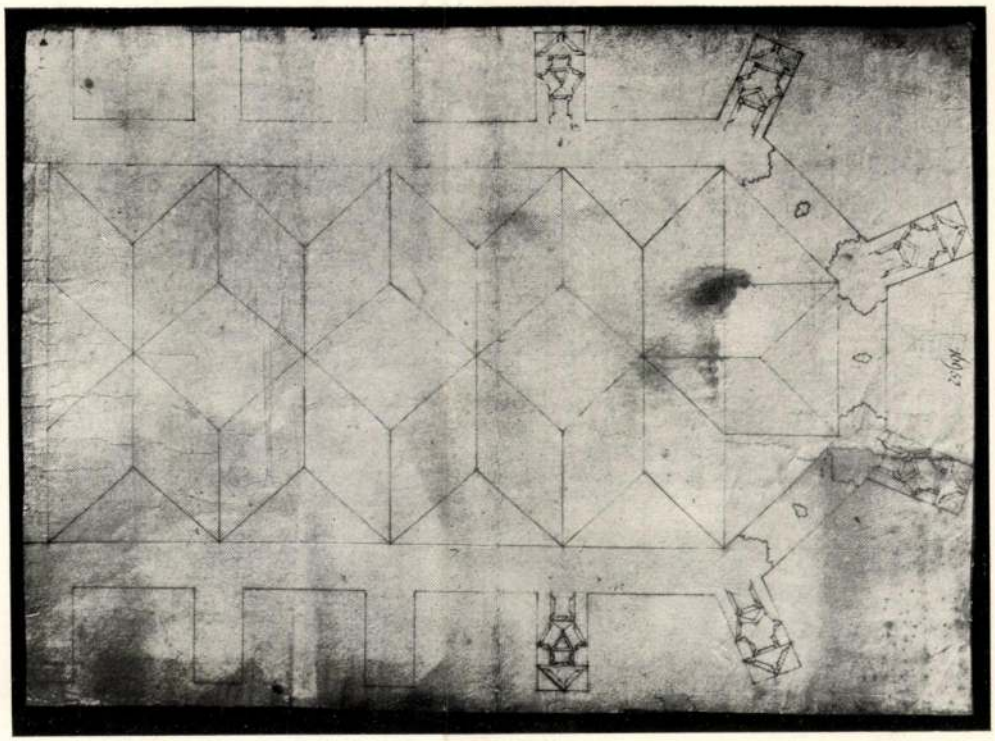

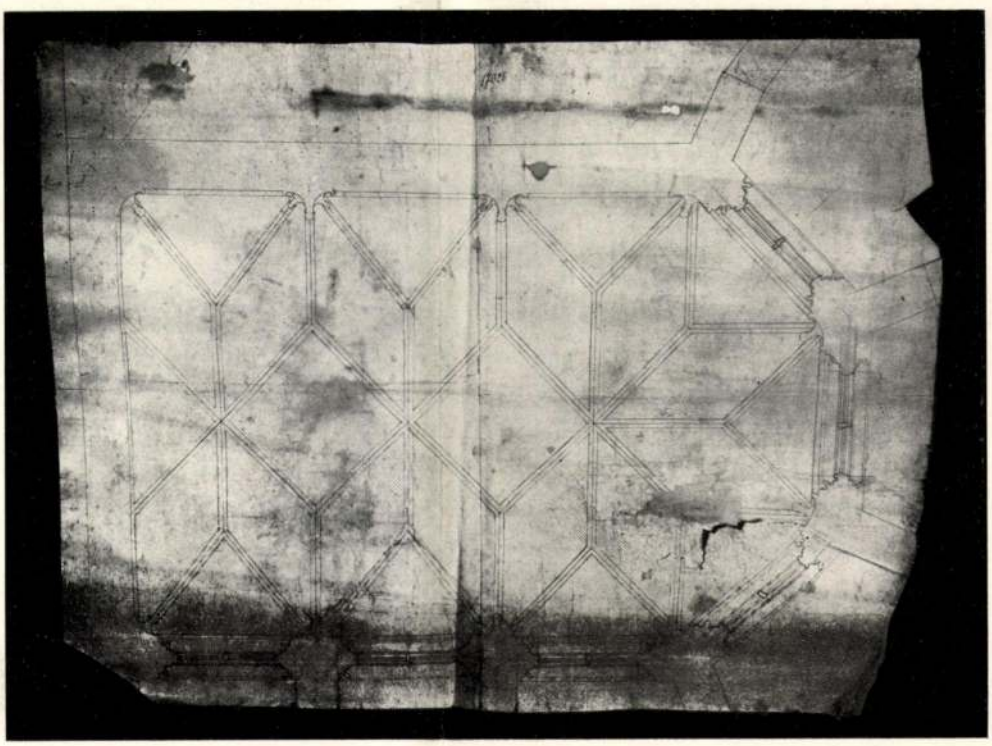

XXVIII. A csütörtökhelyi Zápolya-kápolna két eredeti tervrajza a bécsi képzőművészeti főiskola levéltárában.

XXIX. TÁBLA

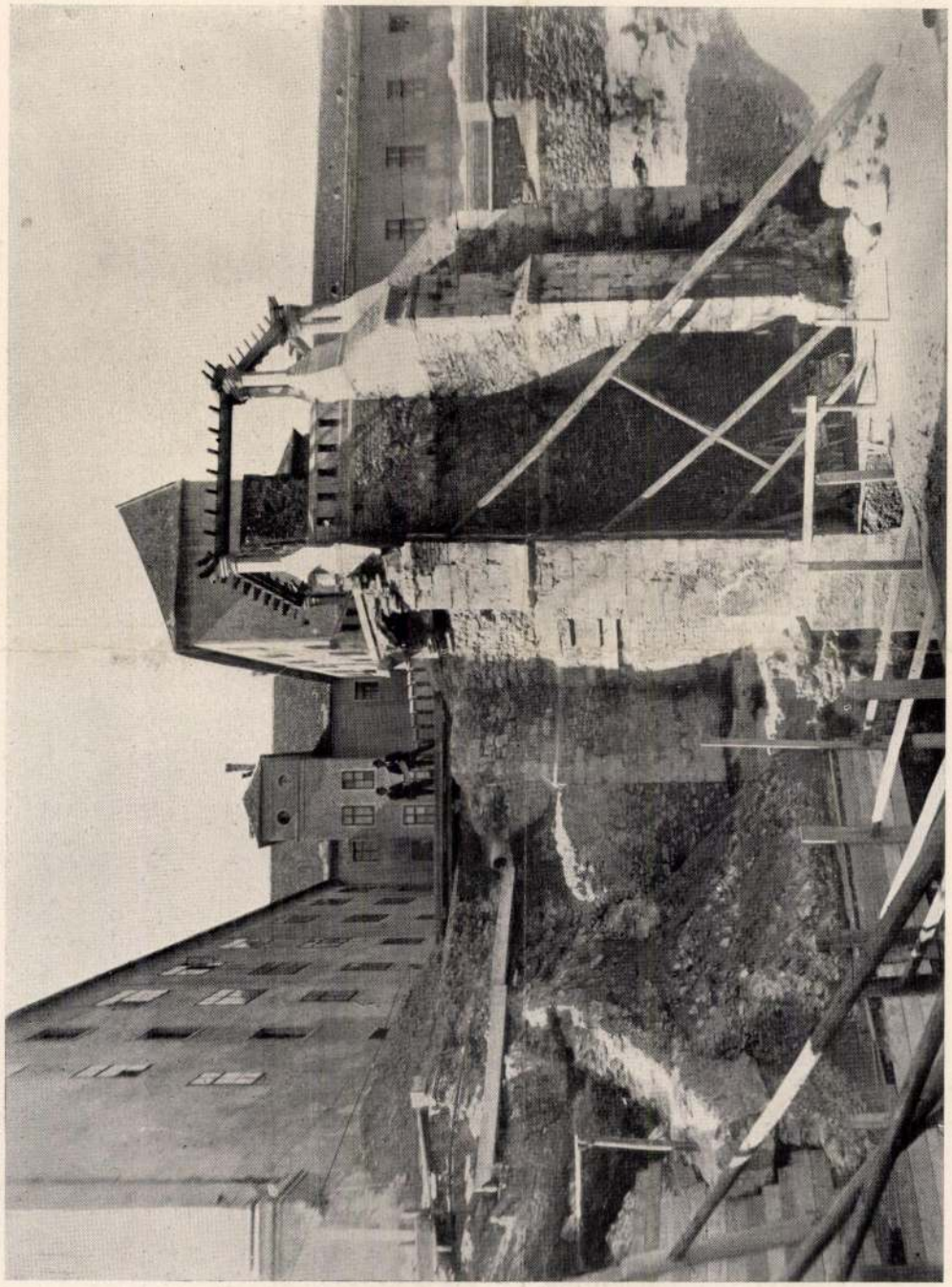

mdk

Csütörtöktelyi Lápolya kápolna

a magyar gotika másik remeke, Árpádházi Szt. Erzsébet tiszteletére épült a kifinomodott gotika stílusát képírseli s művészeti ötvöstelyen áll

Stuzella Ödön. A remekmű Latala Kolozsvár 1937.
39, 40. l.

Csütörtökhelyi mester MDK

Az 1400-1500 körül két egyoldalán és egy kétoldalán festett xxxxxx szepeshelyi táblára vonatkozó adatok az adattárban. Képek A Szépmüvészeti Muzeumban.

A táblákra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 447.l.

Csütörtökhelyi mester MDK

Az 149o körül készült csütörtökhelyi Szent Katalin oltárra vonatkozó adatok az adattárban. /Szövegben Radocsay a Mária oltár mesteréről beszél, de Adattárban csak Szent Katalin oltár szerepel./
Képek:1.Szt.Katalin vitája.2.Szt.Katalin lefejezése.3.Szt.Katalin kinzása.4.Szt.Katalin kerékbetörése.5.Mária az Angyali üdvözletből.6.Szt. István és Imre.7.Angyal az angyali üdvözletből. 8.Szt.Miklós és László.
Az oltár a Historia Domus szerint 18o6-ban a szepesi káptalantól került Nagyturányba.Külső képeit ugyanakkor átfestették. Szekrényét 1889-ben renoválták.Festményeit Peter Mendel 1943-ban restaurálta. - Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.294.l.

Csütörtökhelyi mester
/Csütörtökhelyi Mária-oltár mestere/ MDK

A Szepesváralaji mester tanitványa, ismert müvei: a csütörtökhelyi kápolna számára festett, s jelenleg a nagyturányi ~~kápolnán~~ templomban látható oltár képei, valamint két egyoldalán és egy kétoldalán festett, összetartozó, szepeshelyi származásu tábla/149o-15oo.Mária templombamenetele, Mária oltalmába fogad egy pápát, Krisztus születése, Szent Margit. Repr. könyvben CXLIII.tábla/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.127.l.

Csütörtökhelyi Mária halála mestere ? MDK

A csütörtökhelyi/Spissky Stvrtok/ 1450 körül festett, Mária halálát ábrázolóképre vonatkozó adatok és irodalom az Adattárban.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.293-294.l.

2. Csütörtökhelyi Mária halála mestere MDK

Csütörtökhelyi Mária halálát ábrázoló tábla reprodukciója könyvben XXVII.tábla.Radocsay szerint 145o körül készült.
Hoffmann E. meghatározása szerint a kompozició az erlangeni Egyetemi Könyvtár egyik rajzával azonos, a rajz a nürnbergi Tucher oltár környezetéből származott, s egy 145o körüli, azóta elveszett festmény vázlata lehetett. Csütörtökhelyi képet Hoffmann a század utolsó negyedében készült másolatnak tartotta.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.63-64.l.

2 Csütörtökhelyi Mária halála mestere MDK

Radocsay szerint valószinütlen századvégi keltezés. Rajz és csütörtökhelyi festmény közötti kapcsolatot természetesebben magyarázza az a feltevés, hogy tábla nagyjából a Tucher oltárral egy időben keletkezett, valószinü, hogy csütörtökhelyi müvész tanulóévei során hosszabb időt töltött Tucher mester környezetében, s onnan hozta magával erlangeni kompozició ismeretét.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.64.l.

? Csütörtökhelyi Mária halála mestere MDK

Radocsay ugy véli, hogy ha a csütörtökhelyi kápolna egykori alaprajza a bécsi Képzőművészeti Főiskola levéltárába kerülhetett, akkor feltételezhető, hogy az erlangeni rajz a Mária halála festményhez készült tanulmány. E rajz szintén Magyarországról vándorolhatott a külföldi gyüjteménybe.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.64.l.

Csütörtökhelyi Mária halála mestere MDK

Wiese, aki közvetlenül látta mind a csütörtökhelyi táblát, mind a nürnbergi oltárt, festményünkben felismerte a Tucher mester stilusjegyeit. S bár a csütörtökhelyi kápolna a század harmadik negyedében épült fel, a kép készültének idejét 1450 táján határozta meg. /Schürer O. - Wiese E.: Deutsche Kunst in der Zips. Brünn-Wien-Leipzig 1938. 92-93,220. Horváth H.: Bidai kőfaragók és kőfaragójelek.Bp.1935.74./

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.64,200.l.

? Csütörtökhelyi Mária halála mestere MDK

Radocsay hozzáteszi még Wiese megállapitásaihoz, hogy a nehézkes mozdulatok, az elmélyedő arctipusok az ösztönző mestertől több évtizedes távolságban, s csupán egy adott kompozició megismétlése kapcsán, nem lettek volna elsajátithatók. Kép festője nem lehetett egyszerü másoló, helye századközép jelentősebb magyar müvészei között van.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.64.l.

Csütörtökhelyi fe-
renerenditemplom

Krisztus sirataját
ábrázoló dombornú.

XVI. 4.

Repr.

Divald Magnüvenel.

139. l.

Európa Film könyv és

lapterjesztő és könyvkiadó.

V Rothermere utca 12 III em 2.

Budapest

Csütörtökhelyi templom

és kápolna

helyreállítás után

l.

Magyarország mű-

emlékei. I. k.

1905.

24. l. 26, l. képpel

Csütörtökhelyi

Zápolya-kápolna

l.

Péter I. 78, 79. l.

képpel

elsőrendeltetik is an-
nak körbenj: lemondó fo-
gamatosítása végett
a jelen végrészel el-
látott végrehajtási
kiírány II–IV. pld. nak
megküldése mellett a
mennyi kir. jkg; az
V–VI. pld. megküldése
mellett pedig a Budapesti
I–III. ker. kir. jkg meg-
keresetik.

Budapest, 1906. febr. 3.
A Mir. Kér. is véltétsik.

Szabó
tsik. Dimó.

Kettő

Csűzőtökhely, alsó ká-
polna

l.

Ger MRE 103. l

XC t.

1399. Ujházy Ferencz.
Sz.Szolnokon 1827 dec

Önarczkép.

Derékig, és szembe
zében ecsetköteget és palet
szemöldöke, bajusza és nagy
fez fekete bojttal és sötét
Ujházy ipse se de pinxit 19

Vászon, méretei 78.
tett az 1913 október 17-iki
a művésztől 1000 K-án (2025
15-én (2032-913).-- Kifizet
913).-- Elszámoltatott 1913

2-9-19.

Sz.n
218
Át.1

NYOMTATVÁNY

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Csütörtökhelyi templom.

falképei

Szepes om

Grecze falképek

525 h.

Pogányfelep, váczhartyáni VIII. 194.

Andrássy Tivadargróf, f. 1857–1905.

Andreasovtzky l. Andraschofski.

Andreatti, é. 1671–1715.

Andreä Károly, f. 1823–1904.

Andree l. Andrae

Andreis János, f. XIX.

Andrei Rezső f.

Andrejka József, sz. 1859–.

~~Andretti Anselm, sz. 1844–1907~~

Andric Alajos, f. 1832–1854.

Andric Vincze, é. XIX.

Andrich testvérek sz.

Angeli Henrik, f. 1840–.

Angelini l. Aginelli.

Angelovich l. Angjelović

Angelus, bf. XV. sz.

Anger Rupert, é. 1634–1639.

Angjelović Albert, f. 1824–1849.

Angyal Béla, f. 1847–.

Angyal Géza f.

Angyalffy Erzsébet, f.

Anngerer József, hö, 1775.

Anrath Henrik sz. Pécs

226.

Csötörtök Márta festő. MDK.

Dunántúli Népszava. 1945. I. évf. szept. 30.
„Vasárnap nyílik meg a Debarics festőiskola kiállítása"
6. l.

MDK

Csütörtök Katalin

Kiállitási kritika

Zalai hirlap 1968 juni.9.

Csütörtök Márta festő. MDK.

Feltűnő jó rajztechnikával dolgozik.

Dunántúli Néprava. 1945. okt. 7. I. évf.
„Új tehetségek a Gebauer festőiskola kiállításán".
7. l.

Csütörtök Porsonym.

Könyöki 1878

1) 1 helyszínrajz másoló papíron.

2) Alaprajz nyugoti homl. tár C. kép 1:150.

Kerlatkút $\frac{1}{10}$ kis bejáro 1:20.

3.) Kerlatmetset részletek

D. Genere

1:100 Alaprajz.–

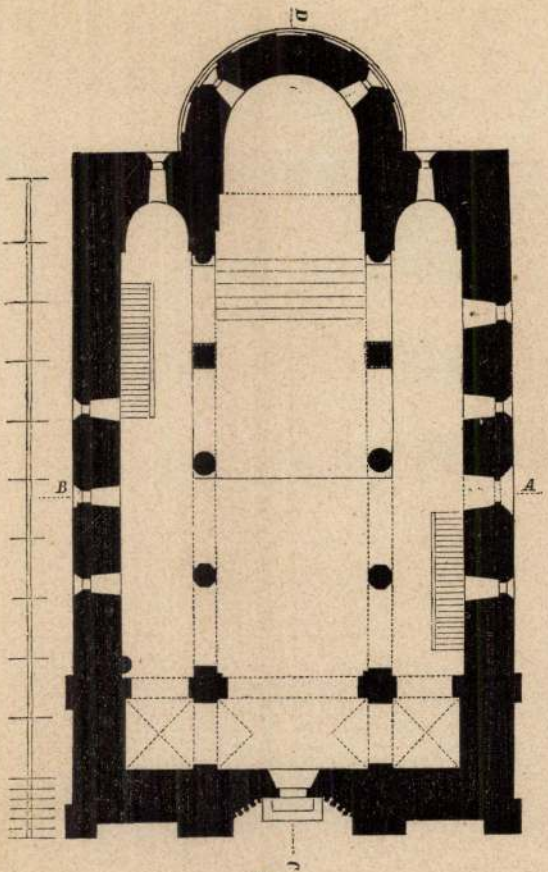

1.

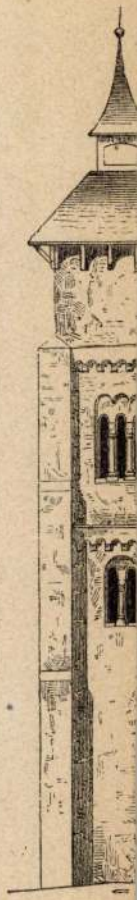

Csütörtöki (csalló-
köti) rk. templom
XIII. sz.
Répr.
Építészet. 1941. 65. l.

Csütörtöki román-
stílú templom

(Pozsony vm.)

XIII. sz.

Egje repr.

Magyar Művelődést.

I. 383. 1.

assa.

G

Kesegyház

Kehely.

N RÓLA?

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZAS

EGYÉB ADAT

Csütörtöki templom

CSÜTÖRTÖK

Tsl.

Képe: The Hungarian Quarterly, V – 1939, 198 l után

Csütörtöki Szt Jakab-
templom
(Štvrtok na Ostrove
Pozrovým)

l. GerMRE 104. l.
L. XVI. t.

Sötét. Kép.

zember 8-án.

ézve ábrázolja a művészt, ki balm ke-
tát tart. Hátrafésült hosszú haja,
szakálla ősz, szeme kék. Öltözete:
bő kabát. Jelzése alól jobbra: F.
905 aetatis suae 78.

7:63.6 cm.-- Lelt.sz.1399.-- Véte-
160748 sz.leirat (2025-913) szerint
-913).-- Átvétetett 1913 október
tetett 1913 deczember 1-jén (2183-
deczember 8-án (18-914).

.74-913
3-913-14
elt.12537.

70

Csütörtöki plébá-
nia templom

Lásd

románkori
két tornyos,
erődi templom
két
4 fiatornyos, und
a két torony
gotikus toldás
kávlati kép és
alapraj.

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942. 132. l.
137, 139. l.

Csötörtöki templom

Rádiófelv. 1938. okt. 28.

és régmult magyar időkről regél
a csötörtöki ősi istenháza.

MOTOR-
KERÉKPÁROK

Szedte Apfel Sándor (Hungária)

Vas. Ujs. 1858.

Azután pedig mondá:

— Nagyon elhibázza bátyám, ha véli, hogy én is előre mindjárt egy fél határ föld vásárlással akarnám uj pályámat kezdeni. Sőt inkább csak arról van a szó, hogy ha bár tanultam is valamit az iskolában, minek folytán szükség esetére firkálással is meg tudnám szerezni olcsó kenyeremet : mindamellett nekem utójára is csak az volna határozott végczélom, ha szántóvető ember válhatnék belőlem. Minthogy azonban tulajdon magamnak sem földem, sem igavonó jószágom nincsen, nem marad egyéb hátra, mint jó kedvvel, és reménységgel más embertársam mellé szegődni, hogy aztán ásót kapát véve kezembe, segitsem müvelni földjét annak, kinek több van, mintsem egy maga annak megfelelni képes volna. — A földmives szemet szájat tátott csodálkozásában, hogy facsaró viz lett bele a ruhája. Föltörte ugyan tenyerét a szokatlan munka, de jó kedvvel látván teendőihez, erős lelke s határozott akarata csakhamar győzedelmeskedett minden nehézségeken.

(Folytatása következik.)

Csallóközi uti-képek.

(Folytatás.)

Késő estve volt már, mire *Félire* betértünk. A szállást kereső magyar utas faluinkon nem igen fog a vendégfogadó után tudakozódni melly legtöbb esetben Csallóközben is csupán közönséges kocsma vagy borház; és többnyire csak lelkészlak vagy valamelly vendégszerető uriház felé tart. Mink is erre gondoltunk ugyan, de a templom mellett álló két ház közül nehéz volt a választás; végre a csinosabb uidon épült

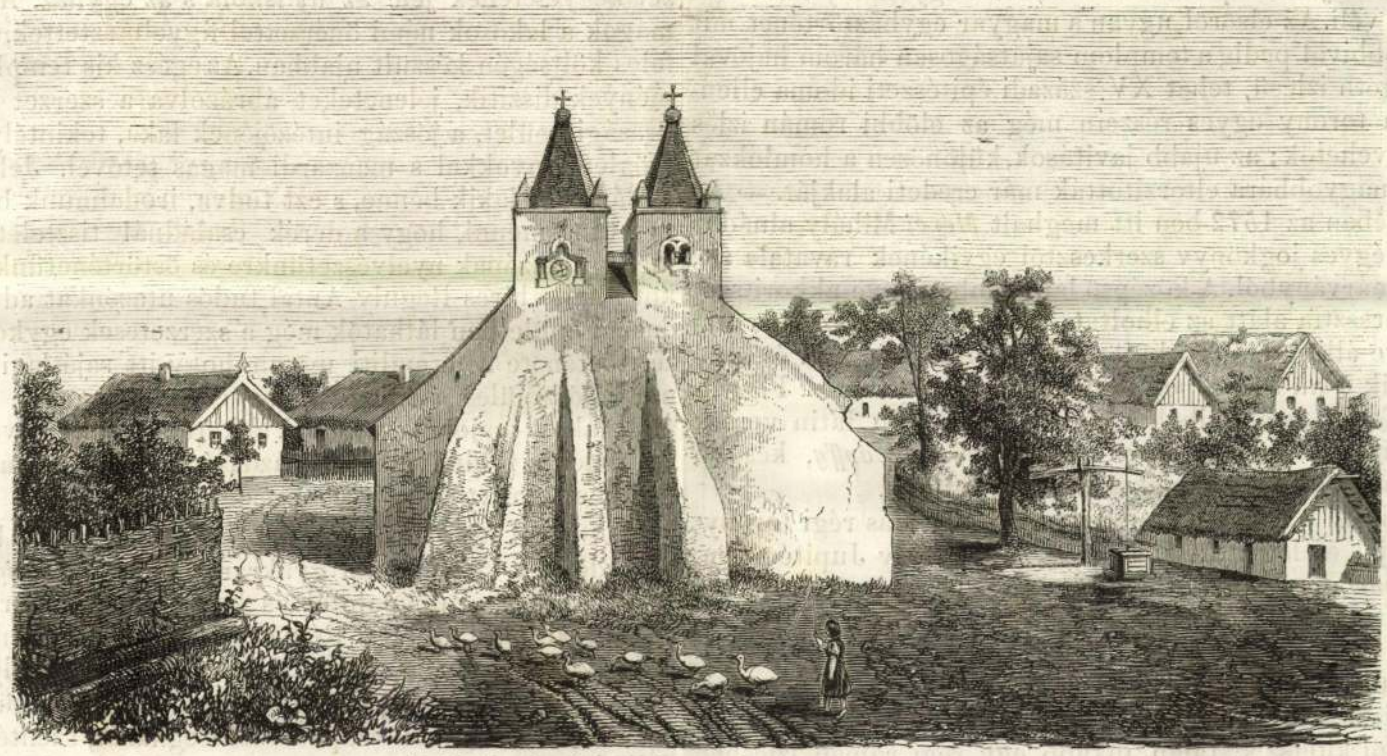

Csallóközi uti-képek : 1. A csütörtöki régi egyház.

Csütörtöki régi templom

Csütörtökön a féllihez hasonló örvendetes meglepetésben részesültünk mindjárt, alig hogy betértünk, egy feltünően csinos házat az esperes-lelkész ur mint iskoláját mutatván be, mellynek felépitését más tetemes segély mellett 8000 ft. költséggel eszközlé. Ezen egykor virágzó, s mint a hely története tanusitja, számos német iparos által lakott városka, később az idők viszontagságai között igen megfogyott; mai lakói már tisztán magyarok. Régi két tornyu egyháza még egyetlen emléke elöbbi virágzásának. (L. 1. kép). A plebánia jegyzökönyvei szerint hajdan káptalana is volt, és a hagyomány Sz. István által épitettnek véli. Az elsöről ugyan a magyar egyháztörténet mit sem tud. Az utóbbival pedig a templom sajátságosan három hajóval alakitott, késö-góth izlésü, tehát XV. századi épitészeti idoma ellenkezik; ámbár a torony egyes részein még az elöbbi román izlés nyomai is észrevehetök; az ujabb javitások, különösen a homlokzat durva támfalai nagyobbára eltorzitották már eredeti alakját. — Az egyház szentélyében az 1572-ben itt meghalt *Mérei* Mihály alnádor és jogtudós, a négyes jogkönyv szerkesztöi egyikének ravatala áll, vörös és fehér márványból. A középsö lap dombormüve akkori szokás szerint a keresztfa alatt az elholtat összes és pedig számos családjával térdelve állitja elö; mi különösen az akkori jelmez és öltözék, s ugy látszik a hü arczképek tekintetéből is nevezetes. Figyelmet érdemel a felirat is annyiból, a mennyire a szép latin versek hihetöleg a szomszédban lakó hires történetiró *Istvánffy*, késöbb Méreinek hivatalában is utódja, ékes tollából folytak.

E század elején a templom mellett még egy más régi toronyféle épület romjai és léteztek, mellyet a hagyomány Jupiter templomának „*Fanum Jovis*“ tartott. A római Pannoniának helyirata ugyan mit sem tud itt a Duna balpartján létezett római telepekről, ámbár nem rég Somorja mellett is állitólag római régiségek ásattak ki; mind a mellett a vizsgálóra nézve hasonló hagyományok is érdekesek; itt is nyomukon, mint a hely megtekintéséből s földalatti sirboltjából kitetszik, talán inkább egy régi román izlésben épült halotti kápolna, ugynevezett Carnarium volna gyanitható; minö melléképületek hajdan közönségesen a nagyobb anyaegyhá-

bele, mig a nemesebb juhok ismét ujra behozattak és terjedni kezdettek; még több idö kellett rá, hogy végre hazánkban is posztógyárak keletkezzenek. — Még ezen korszak elött a helység már a XIII. századtól fogva, mint a régi *Gombai* család törzshelye ismeretes. Ezen korszakból való régi gótizlésü, ámbár jelenleg alakjából már nagyobbára kivetköztetett egyháza is. Idevaló volt a hires sakkjátszó *Kempelen* is.

Innét *Csákányt* értük; a falu a Zircziek régi birtoka. A szerzet kegyeletének jele az uj iskola s az egyház. Az elöbbi, mellyre magok a lakosok némi önérzettel figyelmeztettek, a község s a rend feles költségén készült ujabban. Az egész kis templomot freskó festmények diszitik, jeleneteket ábrázolva a szerzet legendájából. Az urasági épület, a jószág intézöjének laka, tekintélyes nagy kastély, szöglettornyokkal s manzardi magas tetövel. Jelenleg Reguly ur családjával lakik benne, s ezt tudva, irodalmunk barátja nem fog a nélkül átmenni, hogy a derék családnál tiszteletét ne tanusitaná, melly a hazának nyelvészetünkre és östörténetünkre nézve korszakot alkotó hires Reguly Antal tudós utazónkat adta. A mellék gazdasági épületben láthatók még a szerzetesek egykori cellái. A szerzet története nem emliti ugyan, hogy itt sajátlagi zárdája lett volna; valószinüleg azonban ugynevezett „Grangia“, nehány szerzetes által lakott majorság volt; kik akkorában tudvalevöleg saját kezeikkel üzték a földmivelést és gazdaságot, példájokkal és közremunkálásukkal tanitva és segitve a népet.

A közel fekvö *Kis-* és *Nagy-Magyar* egykor királyi lakkal dicsekedett. A Pozsonyban gyakran tartózkodó *Zsigmondnak* itt voltak kedves nyaraló palotái és kertjei, hol gyakran idözött, mint okmányai kelte mutatja. Régi egyháza egyetlen fenálló emléke még ezen kornak, mert a csoport egymástérö kis helységek közt alig lehet már a királyi lak romjaira akadni. A gótizlésü templom is régi müvészi ékességéből csupán szentségházát, szentélye és egyik oldalhajó csúcsiv boltozatát tartá meg, nehány dombormüves vál- és zárköveivel (Consolen und Gewölbschlusssteine); de ezeken is a finomabb részletek a számtalan bemeszelés után alig vehetök ki.

CSÜTÖRTÖKHELY ZÁPOLYA-KÁPOLNA

Struhár, Alojz: Prinzipien des geometrischen Systems und der Konstruktion gotischer Masswerke

Ars 9-10. 1975-1976, 259-328

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, ANNA:
BRATISLAVSKÍ VÝTVARNÍ UMELCI
A UMELECKÍ REMESELNÍCI 18.
STOROCIA
AVS k. 1970, 1-2. DR

KÉT KIÁLLÍTÁS

Csürös Vali festőművész kiállítása

A *Hazafias Népfront XI. kerületi klubjában* (Karinthy F. u. 9.) színes és mozgalmas kiállítást rendeztek. *Csürös* Vali festményei többségükben akvarellképek, vagy monotípiaszerű eljárással készült kompozíciók, igen erőteljes színvilággal, s dinamikusan kavargó formákkal. E lírai színörvénylés forrása talán Kandinszkij művészete lehet, azok a képek, melyek a pirosak, kékek és sárgák harmóniáit nagy érzelmi feszültséggel, s szinte muzikális könnyedséggel alkalmazták.

Csürös Vali azonban kerüli a teljes oldottságot, képei is mindig valami konkrétabb tárgy vagy emlékkép megfogalmazása felé törekednek. A lágyan hullámzó párhuzamosok a sárguló vetés, vagy a szélfútta lombok mozgását idézik föl, a színek örvénylő formái pedig az égbolt és a víztükör játékát juttatják eszünkbe. A festmények élményvilága tehát a természet, s e természeti motívumokból fon a művésznő új ornamentikát, komponál az emberi világ speciális igényeit szolgáló díszítést.

Gyakoriak a teljesen betöltött, monoton felületek, amelyek azt a benyomást teszik a nézőre, hogy egy nagyobb síkból lettek kivágva. Ezeknek a kompozícióknak a felületen maradó dekorativitásával azokat a képeket állíthatjuk szembe, amelyek jobban tiszteletben tartották a képszerű kifejezés törvényeit, s így erősebben, nagyobb kifejezőerővel tagoltak.

P. G.

Demjén Attila festőművész kiállítása a Csók Galériában

A Csók István Galéria új tárlatán *Demjén* Attila festőművész mutatja be két tanulmányútja — az 1961—1964-ig tartó olaszországi és az 1965-ös párizsi — s a közben itthon töltött évek eredményét. Kiállításán jól követhető az elmúlt esztendők fejlődése, a kifejező eszközök tárának gyarapodása, a témakör tágulása.

Tanulmányútjai, töprengései főleg a témaválasztás terén hoztak gazdagodást Demjén Attila festészetében. Az olasz városokról festett képein egyre több lesz a személyes elem a benyomásokat egyre inkább saját egyéniségén átszűrve igyekszik rögzíteni. A *Makettkészítő* ezt a tendenciát folytatja, bár a választott kifejezésmód bizonyos határokon túl alkalmatlanná válik a festő mondandójának közlésére. Demjén érezhette ezt, mert Párizsból hazatérve új tematikájú képek sorozatába fogott. A *Halott város*, a *Romos város* és *A páva* című kompozícióiba, úgy látjuk, egész élmény-, érzés- és gondolatkomplexumot igyekezett sűríteni. A főiskoláról hozott posztimpresszionisztikus látásmód azonban a technikai bővítések és kísérletek ellenére ellenáll. Híven meg lehet őrizni és artisztikusan vissza lehet adni vele a természet halk hangulatait, az élet által kínált benyomásokat — mint Demjén finoman fátyolozott akvarelljei is mutatják — ám a gondolatok súlyát a könnyed váz nem bírja el, a kompozíció bizonytalan lesz, s a néző, bár érzi a közlés vágyát, a megértésig vagy az élményt adó azonosulásig ritkán jut el.

A tájképek és városképek sora mellett jelentős helyet foglalnak el a tárlaton a portrék. Demjén Attila hűséges művelője ennek a mostanában ritkuló műfajnak. Rendszerező törekvései arcképein is erősen érvényesülnek — néha sokkal inkább és sokkal következetesebben, mint tájképein, bár nyelvük nemegyszer szárazabb, akadémikusabb azokénál.

h. gy.

sok közösen állítottak össze
Kirándulás, közös
mozi-, múzeumlátoga

1986 DEC 9
MAGYAR NEMZET
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Hazai és külfö
a korszerű

Az Építőipari Tud
Egyesület és a Magyar
tudományi Egyesület d
ber 13—15 között rendez
mezőgazdasági építési
renciát. Rados Kornél eg
mi tanár, az ÉTE elnöke ebből az alkalomból csütörtökön délelőtt informálta a sajtó képviselőit a konferencia anyagáról és jelentőségéről. Gyors ütemben kell fejleszteni a technológiai gépesítést, *a mezőgazdasági épületek korszerűsítését*, a megfelelőbb vázszerkezetek

és több mint
60 külföldi részvevője lesz a konferenciának. Több külföldi szakember tart előadást. A konferenciát *Sebestyén* Gyula dr. építésügyi miniszterhelyettes nyitja meg, a bevezető vitaindító előadást *Soós* Gábor dr. földművelésügyi miniszterhelyettes tartja.

Havi 355 ezer autóbusz- és 240 ezer kombinált bérlet

Az autóbuszokon nagy a zsúfoltság. Az utaslétszám ugrásszerű emelkedéséhez elsősorban az járul hozzá, hogy a viteldíj rendezés óta nőtt az utasok átáramlása a villamosokról az autóbuszokra.

A közlekedés eredetileg azzal számolt, hogy körülbelül 250 000 autóbuszbérletet vásárolnak Budapesten. Ezzel szemben júliusban 273, augusztusban 281, szeptemberben 327, októberben 347, *novemberben pedig 355 ezer bérletet vettek.* A 110 forintos autóbusz—villamos bérletből az eredetileg tervezett 117 000 helyett júliusban 197 ezret, novemberben 240 ezret adtak el. Ugyanakkor a Fővárosi Autóbusz Üzem eladja a tervezett vonaljegy mennyiséget is.

Nem növekszik azonban a kocsik száma. Az autóbuszüzem *nem kapta meg az iparától a kért húsz új autóbuszt*, a saját főműhelyében régi kocsikból felújított 60 csuklós autóbuszt pedig az elavult kocsik helyett állították forgalomba. Az egyes járatok sűrítésére csak akkor gondolhatnak, ha az ipar leszállítja a csuklós és más nagy befogadóképességű új autóbuszokat.

Görög utasszállító hajó katasztrófája

A kréta-szigeti Iraklion és Pireusz között rendszeres forgalmat lebonyolító »Iraklion« szerdán is elindult a görög főváros kikötője felé. Hajnali két óra felé a *8900 tonnás utasszállító* hajó rádiója gyors SOS-jeleket és *»Süllyedünk!«* segélyfelhívásokat sugárzott az éterbe. A tengeri viharba került hajó *léket kapott és gyorsan elsüllyedt.* Utolsó rádióadásában megjelölte pontos helyét a Kykládok szigetcsoport Mélosz nevű tagjától nyugatra.

A kereskedelmi tengerészeti minisztérium szóvivője csütörtökön kora reggel bejelentette, hogy *a szerencsétlenség színhelyére irányítottak valamennyi, a térség közelében található polgári és hadihajót, valamint a légierő gépeit.*

A legújabb hírügynökségi jelentések arról számolnak be, hogy a katasztrófa helyszínére érkezett hajók *a szerencsétlenség 15 túlélőjét mentették meg.* A hajó fedélzetén 206 utas és 56 főnyi személyzet tartózkodott. A Minosz nevű görög utasszállító hajó alig fél órával azután érkezett az Iraklion által megjelölt helyre, hogy a szerencsétlenül járt hajó

Csyllag Johannes harangöntö XIV.s

Erdély.

Arch.Sieb.1903.32.köt.42.l.

Csürös Vali

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 NOV 30

MAGYAR NEMZET

let.)

— **Csürös Vali festőművésznő** kiállítását december 2-án délután fél hat órakor nyitja meg Somogyi József, a Képzőművész Szövetség elnöke a Hazafias Népfront XI., Karinthy u. 9. szám alatti klubhelyiségében.

— **A televízió műsora szerdán:** 17.18: Műsorismertető
Anyagbörze

Csűrös Vali

festőmüvész kiállitása. Bp. Harafias Népfront XI. ker. Klubja. – Ism. P. G. Magyar Nemzet, 1966. dec. 9.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

266. l.

Csürös Vali festő M.N.K.

kiállitása a Hazfias Népfront Xi . ker. klubjában.

P.G.: Csürös Vali festőművész kiállitása

Magyar Nemz t 1966. dec. 9. 4.l.

Gyurós Vali festő

Kiállítása nyílik meg márc. 6-án
a Pedagógusok Klubjában.

— : Közlemény 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 1.

Csürös drné – Bruckner

Valeria

Budapest – Késmárk

Akt, csendélet, Tájkép

9 drb

kiállítva az alábbi

tárlaton

Verzeichnis der modernen Gemäldeausstellung Zipser Maler. Lyceal-Jubiläum. Kesmark 1933.

Csűrös Vali, festő

Tárlata nyílik meg a
főv. Pedagógus klubban.
(márc. 6.)

— : Közlemény 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 4.

MDK.

Csürös Vali

Kiállitásának hiradása

Szocialista Müvészetért 1967 jan.

Csürösné Bruckner V. MDK

Csendélet I-II, olf.

Mücsarnok 1958 Magy. Képzőművésznők kiáll.

Csürősné M.D.K.

Részvétel a kiállitáson

Képzőmüvészeti kiállitás a Lágymányosról

Magyar Nemzet 196. november 19. 6.1.

Csúrosné Bruckner Vali

Napmama, olaj, 37 x 50
grafika!
Strandolás, arv., 40 x 50

Képzőművénnők nemzetközi
Kiállítása. 1960. Bp.

dr. Csűrös Zoltánné, Bruckner Vali

A Stúdió tagja

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója
1953-1963. Bev. Vajda Aurél Bp. 1963.

37.o.

MDK

Csütösné Bruckner Vali

Nagymama, of.

Képzőművésznők Nemzetk. kiáll. 1960. Mücs.

MDK

Bozsó János festő

Bozsó János kiáll. Fényes A. terem 1960. febr.

MDK

Csürösné Bruckner Vali

Strandolók, akv.

Képzőművésznők Nemzetk. Kiáll. 1960. Mücs.

Csürösné Bruckner Vali MDK

Nagymama, olf.

Mücsarnok 196o. Képzőművésznők nemzetközi kiáll.

Csürösné Bruckner Vali

Strandolók, akvarell

Miskarnok 1959 Képzőművészek nemzetközi kiáll.

Csürös Vali

A pedagógus képzőművészek kiállitásán a Fáklya klubban részt vett Sümegi Vera térplasztikával, Csürös Vali,V B. Kracker Magda növényvilágból a bsztrahált non-figurativ alkotással,Orvos András :Osztott felület,Battancs Endre:Szentendre,Juhász Erika akvarellel.

Rajztanitás 1975-4-32
Dr Maksay: Pedagógus képzőművészek kiállitása

CSÜRÖS MIHÁLY OLTÁRKÉSZÍTŐ PIKTOR

A Bánffy család levéltárában a gubernátor Bánffy György levelei közt 1815. április 17-ről Tóth Ferenc székelykáli római katolikus plébánosnak van egy levele. Kitűnik ebből, hogy a gubernátor azon év március 22-én a káli Nepomuki Szent János oltárához asztalos és képfaragó munkára 800 rhénes forintot ígért. A levél írásakor az oltár készülőben volt. Faragták, képét is megrajzolták, s a plébános azt remélte, hogy azon év július 2-án, Sarlós Boldogasszony napján már áldozhat előtte. Megkérte tehát a gubernátort, hogy az ígért pénzt küldje el, vagy ha csak később teheti, találjon módot a Kálba juttatására, mert ott nehéz alkalmat és embert találni ilyen küldetésre.

Az egyház a pénzt megkapta, de az oltár ügye hosszúra nyúlt. Közbeestek az 1816—1817-i ínséges esztendők. A pénz értékét is ötödére szállította le a devalváció. Az oltárkészítő piktor pedig lassú munkás volt, s adósságokba verte magát. Így történt aztán, hogy a káli egyház főoltárát is javításra felvállalva, még két év múlva is adós volt a gubernátor által készíttetett oltár két szobrával, s nyomorúságában segélyért a gubernátorhoz fordult. Ebből a leveléből életének legalább rövid szakaszára adatot nyerünk. Különben nagyon keveset tudhatnánk róla, mert nevét munkáján nem örökítette meg, s a káli katolikus egyház irományai — a plébános nyilatkozata szerint — nem nyújtanak az oltárról és készítőjéről semmi felvilágosítást.

Csürös a gubernátorhoz intézett segélykérő folyamodásához odacsatolta még Tóth Ferenc saját kezű, de aláíratlan bizonyítványát és ajánlólevelét. Ez azért lényeges, mert a művész dátum nélküli folyamodásának keltéhez némi támpontot nyújt, s Csürösről is jellemző adatot szolgáltat. Mindkettőt itt alább egész terjedelmében közöljük.

1

Méltóságos Gróf Gubernátor Úr

nagy tiszteletre méltó kegyelmes uram!

Csakhamar, hogy ezen káli római catholica szentegyház az Excellentiád egy oltár készítésére való pénzbéli kegyes adományát nyerte, azon oltárnak elkészítésére megszegődett velem a szent ecclesia 850 r<énes>forintokban, amennyi volt, amint értettem, az Excellentiád kegyes adománya. En noha előre láttam, hogy egy olyan oltár elkészítése, amilyent az ecclesia kivánt, a megírt summából kelletvén mind élnem, mind a szükségeseket megszereznem, sokkal többe kerülne; mindazonáltal azon biztatásnál fogva s azon reménytől táplálttatva, hogy azon oltár egészen az Excellentiád Istenhez s szentséges vallásunkhoz való buzgósága által fog felemeltetni, hozzáfogtam a munkához, remélvén, hogy ha azon 850 forintokkal végre nem hajthatom, ha fel találnék akadni s kifogynék a költségből, az Excellentiád kegyes jóltevősége nem fogna éntőlem megvonattatni, mindaddig, míg célom s szándékom szerint a legtisztességesebben elkészíthetem; aminthogy már szintén esztendeje oly

Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok. Kriterion, Bukarest 1977.

formán el is készítettem Isten segedelme által, hogy az egész ecclesia megelégedését megnyertem, és bátorkodom magam is erősíteni, Kegyelmes Uram, igaz hitem szerint, hogy én azon oltár csinálásáért e drága üdőben még annyit megérdemelnék; aminthogy naponként az hozzákezdés idejétől szüntelen hágván s nevekedvén a drágaság, ezen oltár elkészítésében meg is adósodtam 200 r<énes>forintokig, azonkűl, hogy munkám után legkisebb hasznot is vettem volna. Amely summájért megszoríttatván, újra ezen ecclesiának egy nagy, régi megavult főoltárjának megújítását (ezt is majd csak fele áron) magamra vállaltam, ugyancsak a magam költségén kelletvén erre is mind a szükségeseket megszereznem, mind interteneálodnom, nem lévén ezen ecclesia csak arra is elégséges, hogy interteneálhasson. Amelyre való fizetésemnek jobb részit felvevén, ebből a fennebbi elsőbb oltáron supererogált 200 r<énes>forintokat kifizetvén, más részből a mostan kezem alatt lévő oltárra szükségeseket vásárolván s egyszersmind igen szűken élvén, éppen a munka közepében már most úgy megakadtam, hogy tovább teljességgel nem mehetek, annyival is inkább, hogy a conventiómban még hátra lévő részt méltóságos Berzentzei Istvánné őnagysága, kinek kegyes költségén az reparáltatik, őnagysága is most igen nagy gabona- és pénzszűkiben lévén az üdő mostohasága miatt, fel nem vehetem teljességgel. De ha felvehetném is, azzal a felvállalt munkát tökéletességre lehetetlen vinnem. Megálltattam mondom, a munka közepében, és már az isteni tisztelet is amiatt ezen szent ecclesiában csonkulást szenved.

Melyre nézve mély alázatossággal borulok, Kegyelmes Uram, Excellentiád lábaihoz, méltóztassék kegyesen szívére venni egyfelől az üdőnek csaknem elviselhetetlen terhét, másfelől azt, hogy Excellentiád tekintete vitt engemet arra, hogy azon oltárt, melynek végrehajtásában a fennebb írt adósságot kelletett tennem, csak imez-amaz módra el ne habarjam, hanem azt Excellentiád méltóságához képest a legtisztességesebb módon készítsem el s állítsam fel. Méltóztassék, mondom, ezeket szívére venni és kegyes jóltevősége által mostani szorult állapotomban annyira megsegíteni, hogy munkámban lépést tehessek. Így Excellentiád az Isten kegyelmén kívül a világ előtt is örökre megnyeri azt a dicsőséget, hogy azon első oltár egészben az Excellentiádénak fog fiúról fiúra neveztetni s hirdettetni; e másodikért is az háládatos nép nagyobb részben Excellentiádat fogja áldani s tisztelni. Alázatos esedezésem után maradtam Méltóságos Gróf Gubernator úr Excellentiájának

alázatos szegény szolgája
Csürös Mihály
oltárkészítő piktor

[Kívül:] A n. erdélyi fejedelemség Főkormányzójához, Gróf Bánffy György ő Excellentiájának.

Alázatos könyörgő levele benn írt Csürös Mihálynak, melyben kéri, hogy a káli római catholica ecclesia templomában általa felállított s készült oltárra tett költségben méltóztatnék valami bonificatióval lenni ő Excellentiája, minthogy ezen oltár, melyben a készítő nagyon megkárosodott, az ő Excellentiája kegyes költségén készült. Bényújtatott maga az esdeklő személy által.

2

Ezen írásomat mutató Csürös Mihály őkegyelme, hogy azon oltárt, amely készíttetett Gubernátor úr ő Excellentiája istenes költségin, oly díszesen elkészítette legyen (kivévén még hátra maradott két statuáját), hogy ahhoz több ékesség nem kívántatik, ezennel bizonyítom. — Nagy kár oly szép tudományú emberben, hogy mesterségéhez megkívántató serénységgel nem bír. De az is igaz, hogy ily szűk idő

ben olcsón fogadván munkáját, a szegődött summával (nagyon megkárosodván) ki nem jöhetett. Melynél fogvást ahol megforduland, mindeneknek kegyességekben alázatosan ajáltatik.

Signatum Kál, die 13a Junii A.D. 1817.

Csürös káli munkája, Szent János oltára, igen egyszerű, empire szabású mű. A templom hajójában, a déli fal mellett van elhelyezve. Oldalról egyszerű, fehér, aranyozott fejű korinthoszi oszlopocskák keretelik, s Szent János képe mellett kétfelől szépen faragott, gazdagon aranyos rózsavirág és levélfonat foly le. A kép felett pedig a Bánffyak koronából kinövő kardos griff-címere ékeskedik. Valóban nehéz elgondolni, hogy mit dolgozhatott ezen az oltáron készítője oly sokáig.

Az a főoltár, melyet renovált, eredetileg Mária szeplőtelen fogantatására szentelve, 1761-ben görgényszentimrei Berzentzey István marosszéki főkirálybíró és felesége, káli Kun Ilona költségén készült. Elég ízléses barokk munka, arányai jók, oszlopai csinosak. A széleire helyezett egy-egy férfi és női szent közül az előbbi jobb, ellenben a nőt — bár az aránytalanságokat a barokk öltözet leplezi — a művész feltűnően rövid derékkal és rövid alsó lábszárral faragta. Az arc azonban kifejező, áhítatos, imádkozó. Kár, hogy a készítőről itt sem tudhatunk semmit.

BÖLÖNI SIKÓ MIKLÓS ERDÉLYI FESTŐMŰVÉSZ ISMERETLEN ÖNÉLETRAJZA

Félszázadig nem volt ismertebb nevű arcképfestő Erdélyben Bölöni Sikó Miklósnál. Iskolás gyermek korától, az 1830-as évek elejétől készültek szénrajzai, majd vízfestményei. 1845-től előbb Borszéken, majd ugyanazon év októberétől fél évnél tovább Bukarestben, 1849 első felében pedig mint fogoly katonatiszt Przemyslben — családja hagyományai szerint Stryjben is — dolgozott. Aztán hazavergődve hónapokig túlnyomólag Kolozsvárt bujkált és festegetett, hol saját nevét, hol Bölöni előnevét jegyezve alkotásaira, mindaddig, míg Urban Károly császári ezredes támogatása révén feleségével együtt Münchenbe útlevelet nyerhetett. Innen héthónapi tanulás után újra hazatért Erdélybe, hogy ismét fölvegye termékeny alkotó ecsetjét, melyet aztán csaknem hosszú élete végéig forgatott. Marosvásárhelyen 1900. május 5-én halt meg, 82 éves korában. Alig múlt halálának negyedszáz éve, s a művészetek azóta olyan hatalmas lendülettel törtek előre, és oly sok új nevet dobtak föl, hogy Sikó Miklós már egészen a múlté lett. De a feledésé nem lehet soha. Termékeny és hosszú munkássága már csak alkotásai számánál fogva is beírta Sikó Miklós nevét a magyar arcképfestés történetébe; különben sok akvarell-arcképe minőségben is a legértékesebb művészi emlékek közé tartozik.

Igazi szerencsének tarthatjuk, hogy e kiváló művésznek élete legértékesebb idejéről önéletrajza maradt.

Ezt az önéletrajzot kétségtelenül Simén Domokos unitárius teológiai tanár gyűjtőbuzgalma csiholta ki a művészből.

Simén Domokos sokoldalú gyűjtő volt. Maga is elég jól rajzolt (tanuló korában ő festette társainak az akkor még szokásos név- és ünnepnapi üdvözleteket, sőt elvállalta fehér ládák kifestését is szép tulipántosra, hogy abból jövedelmet szerezzen). Meg tudta tehát ítélni Sikó Miklós értékét, s úgy látszik, hogy midőn 1866-ban Székelykeresztúrról Kolozsvárra jött át, itt szélesebb körben megindított adatgyűjtésének egyik eredménye lett Sikó Miklós önéletrajza is.

Az önéletrajz keletkezése idejét nem tudjuk pontosan megállapítani. Annak a negyedrétbe hajtott ív papirosnak, melynek nyolc lapjára Sikó viola tintával önéletrajzát sűrű sorokba leírta, még csak vízjegye sincs, s így még ennyi külső jel sem ad keletkezése idejére támaszpontot. Azt azonban tudjuk, hogy Simén már 1877-ben súlyos beteg volt, s 1878. szeptember 9-én meg is halt. Kis önéletrajz-gyűjteményének egyik legérdekesebb darabja, Bálint Gábor keleti nyelvésznek önéletrajza 1877-ből való. Sikó viszont önéletrajzát 1866 utáni eseményekkel, felesége évekig tartó súlyos természetű betegségének elpanaszolásával végzi, s magát az élet estéjén élőnek nevezi. Felesége az önéletrajz írásakor életben volt. Gyászjelentése nincs meg az Erdélyi Múzeum nagy gyászjelentés-gyűjteményében, s így most nincs alkalmunk halála idejét megállapítani. Azonban mindezeket összevetve is bizonyos, hogy az önéletrajz 1867 és 1877 között, talán inkább az utóbbi évhez közelebb készült.

CSŰRÖS MIHÁLY portrait

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 90.p.

még hátra maradott két statuáját) hogy ahoz több ékesség nem kivántatik, ezennel bizonyitom. — Nagy kár oly szép tudományu emberben, hogy mesterségéhez megkivántató serénséggel nem bir. De az is igaz, hogy ily szűk időben olcsón fogadván munkáját a szegődött summával (nagyon megkárosodván) ki nem jöhetett. Melynél fogvást ahol megforduland, mindeneknek kegyességekben alázatosan ajáltatik.

Signatum Kál, die 13a Junii A. D. 1817.

*

Maga Csűrös káli munkája, Szent János oltára, igen egyszerű, empír-szabású mű. A templom hajójában, a déli fal mellett van elhelyezve. Oldalról egyszerű, fehér, aranyozott fejű korinthusi oszlopocskák keretelik s Szent János képe mellett kétfelől szépen faragott, gazdagon aranyos rózsavirág és levélfonat foly le. A kép felett pedig a Bánffyak koronából kinövő kardos griff-címere ékeskedik. Valóban nehéz elgondolni, hogy mit dolgozhatott ezen az oltáron készítője oly sokáig.

Az a főoltár, melyet renovált, eredetileg Mária szeplőtelen fogantatására szentelve, 1761-ben görgényszentimrei Berzentzey István marosszéki főkirálybiró és felesége káli Kun Ilona költségén készült. Elég ízléses barokk munka. Arányai jók. Oszlopai csinosak. A széleire helyezett egy-egy férfi és női szent közül az előbbi jobb, ellenben a nőt — bár az aránytalanságokat a barokk öltözet leplezi — a művész feltünően rövid derékkal és alsó lábszárakkal faragta. Az arc azonban kifejező, áhitatos, imádkozó. Kár, hogy a készítőről itt sem tudhatunk semmit.

KELEMEN LAJOS

RÉTI ISTVÁN VÁZLATKÖNYVÉBŐL

CSŰRÖS MIHÁLY

a sz. ecclesia 850 rforintokban, a mennyi volt amint értettem az Excellentiád kegyes adománya. Én nóha előre láttam, hogy egy olyan oltár elkészitése, amilyent az eccla kivánt, a megirt summából kelletvén mind élnem, mind a szükségeseket megszereznem, sokkal többe kerülne; mindazonáltal azon biztatásnál fogva s azon reménytől tápláltatva, hogy azon oltár egészen az Excellentiád Istenhez s szentséges vallásunkhoz való buzgósága által fog felemeltetni, hozzá fogtam a munkához, remélvén, hogy ha azon 850 forinktokkal végre nem hajthatom, ha fel találnék akadni s kifogynék a költségből, az Excellenciád kegyes jóltevősége nem fogna én tőlem megvonattatni, mindaddig míg célom s szándékom szerint a legtisztességesebben elkészithetem; aminthogy már szintén esztendeje oly formán el is készitettem Isten segedelme által, hogy az egész eccla megelégedését megnyertem és bátorkodom magam is erősiteni Kegyelmes Uram, igaz hitem szerint, hogy én azon oltár csinálásért e drága üdőben még annyit megérdemlenék; aminthogy naponként az hozzákezdés idejétől szüntelen hágván s nevekedvén a drágaság, ezen oltár elkészitésében meg is adósodtam 200 rforintokig, azon kül, hogy munkám után legkisebb hasznot is vettem volna. A mely summájért megszorittatván, ujra ezen ecclának egy nagy, régi megavult főoltárjának megújitását (ezt is majd csak fele áron) magamra vállaltam, ugyancsak a magam költségén kelletvén erre is mind a szükségeseket megszereznem, mind intertenealodnom, nem lévén ezen eccla csak arra is elégséges, hogy intertenealhasson. A melyre való fizetésemnek jobb részit fel vevén, ebből a fennebbi elsőbb oltáron supererogált 200 rforintokat kifizetvén, más részből a mostan kezem alatt lévő oltárra szükségeseket vásárolván s egyszersmind igen szűken élvén, éppen a munka közepében már most ugy megakadtam, hogy tovább teljességgel nem mehetek, annyival is inkább, hogy a conventiomban még hátra lévő részt méltóságos Berzentzei Jánosné ő nagysága, kinek kegyes költségén az reparáltatik, ő nagysága is most igen nagy gabona és pénz szűkiben lévén az üdő mostohasága miatt, fel nem vehetem teljességgel. De ha fel vehetném is, azzal a felvállalt munkát tökéletességre lehetetlen vinnem. Megáltattam mondom a munka közepében és már az isteni tisztelet is a miatt ezen sz. ecclában csonkulást szenved.

Melyre nézve mély alázatossággal borulok Kegyelmes Uram Excellentiád lábaihoz, méltoztassék kegyesen szivére venni egyfelől az üdőnek csaknem elviselhetetlen terhét, másfelől azt, hogy Excellentiád tekintete vitt engemet arra, hogy azon oltárt melynek végrehajtásában a fennebb irt adósságot kelletett tennem, csak imez-amaz módra el ne habarjam, hanem azt Excellentiád méltóságához képest a legtisztességesebb módon készitsem el s állitsam fel. Méltoztassék mondom ezeket szivére venni és kegyes jóltevősége által mostani szorult állapotomban annyira megsegiteni, hogy munkámban lépést tehessek. Igy Excellentiád az Isten kegyelmén kivül a világ előtt is örökre megnyeri azt a dicsőséget, hogy azon első oltár egészben az Excellentiádénak fog fiuról fiura neveztetni s hirdettetni; e másodikért is az háládatos nép nagyobb részben Excellentiádat fogja áldani s tisztelni. Alázatos esedezésem után maradtam Mgs Gróf Gubernator úr Excellentiájának.

alázatos szegény szolgája
Csürös Mihály
oltárkészitő pictor.

Kivül: A n. erdélyi fejedelemség Főkormányzójához, Gróf Bánffy György ő Excellentiájának.

alázatos könyörgő levele bennirt Csürös Mihálynak, melyben kéri, hogy a káli r. catholica eccla templomában általa felállitott s készült oltárra tett költségben méltoztatnék valami bonificatioval lenni ő Excellentiája, minthogy ezen oltár, melyben a készitő nagyon megkárosodott, az ő Excellentiája kegyes költségén készült. Bényujtatott maga az esdeklő személy által.

II.

Ezen irásomat mutató Csürös Mihály őkegyelme, hogy azon oltárt, amely készittetett Gubernátor úr ő Excellentiája istenes költségin, oly díszesen elkészitette legyen (kivévén

CSŰRÖS MIHÁLY OLTÁRKÉSZÍTŐ PIKTOR

Az gr. Bánffy-családnak az Erdélyi Nemzeti Múzeumban levő levéltárában a gr. Bánffy György gubernátor levelei közt 1815 április 17-ről Tóth Ferenc káli (Székelykál, Maros-Torda m.) róm kath. plébánosnak egy levele van. Kitünik ebből, hogy a református gubernátor — valószínűleg kath. felesége kedvéért — a káli Nep. Szent János oltárára azon év március 22-én asztalos és képfaragó munkára 800 rhénes forintot igért. A levél irásakor az oltár készülőben volt. Faragták, képét is megrajzolták s a plébános azt remélte, hogy azon év július 2-án, Sarlós Boldogasszony napján már áldozhat előtte. Megkérte tehát a gubernátort, hogy az igért pénzt küldje el, vagy ha csak később teheti, találjon módot a Kálba juttatásra, mert ott nehéz alkalmat és embert találni ilyen küldetésre.

Az egyház a pénzt megkapta, de az oltár ügye hosszúra nyúlt. Közbeestek az 1816–1817-iki inséges esztendők. A pénz értékét is ötödére szállitotta az állam pénzügyi bukása, a devalváció. Az oltárkészítő piktor lassú munkás volt s adósságokba verte magát. Igy történt aztán, hogy a káli kath. egyház főoltárát is javításra felvállalva, még két év mulva is adós volt a gubernátor által készittetett oltár két szobrával s nyomorúságában segélyért a gubernátorhoz fordult. Ebből a leveléből életének legalább rövid szakaszára adatot nyerünk. Különben nagyon keveset tudhatnánk róla, mert nevét munkáján nem örökitette meg s a káli róm. kath. egyház irományai — a mai plébános nyilatkozata szerint — nem nyujtanak az oltárról és készítőjéről semmi felvilágositást.

Csűrösnek a gubernátorhoz intézett segélykérő folyamodásához oda van még csatolva Tóth Ferenc sajátkezű, de aláiratlan bizonyitványa és ajánlólevele, amely azért lényeges, mert a művész dátumtalan folyamodásának keltéhez némi támpontot nyujt s Csürösről is jellemző adatot szolgáltat. Mindkettőt egész terjedelmében közöljük.

I.

Méltóságos Gróf Gubernátor Ur
nagy tiszteletre méltó kegyelmes uram!

Csakhamar, hogy ezen káli r. catholica szentegyház az Excellentiád egy oltár készitésére való pénzbéli kegyes adományát nyerte, azon oltárnak elkészitésére megszegődett velem

CSŰRÖS Mihály szobrász

Kolozsvár, Toldalaghy-Korda palota 1808
Karolina emlék reliefje

AH 1995 97, 102

Csűrös Mihály

Festő és pobrász. 1803: Zsibó, Wesselényi kastély, 122 forintot érő munka; 1808-11 Kolozsvár: Toldalagi-Korda ház, ablak rácsokat, ajtókat, kapukat fest.

B. Nagy Margit: Renezánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

2991.

Csűrös Mihály

Továbbá címert és feliratos követ farag, a címert és rostélyok betűit aranyozza. 1811: Sülelmed, a templom mennyezetét festi; 1815: Székelykál kat. templom. Nepomuki Szt. János oltár, régi oltárt renoválja.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970. 299 l.

Csürös Mihály

és József műve: a Székelykál-i Nepomuki Szent János oltár; fekete-fehér reprodukció. (250 sz)

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

240 l.

Gyürös Miklós

festő és aranyozó 1802-06 között a zsibói Wesselényi kastélyban is dolgozott.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

198 l.

R. D. K.

CSÜRÖS Mihály szobrász és festő

CS. ~~Sza~~ Antal szobrász fivére

1815 - 1817. Székelykál, r. k. templom, Nep. szt. János-oltár és fővoltár javítása.

Kolozsvár, Tholdalagi-Korda-ház, címeres erkélytáblái

Agghásy: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.

II. 146, 263. l. I. 181. l.

magyar

Csürös Mihály
szobrász és festő

Csürös M i h á l y, szobrász és festő. 1815-ben Tóth Ferencz plébános megbízásából Bánffy György gróf erdélyi gubernátor költségén készítette a székelykáli (Maros-Torda megye) róm. kath. templom Nep. Szent János oltárát, mely egyszerű, empire-stílű mű. Ugyancsak ebben az időben C. renoválta a káli templomnak még 1761-ben készült főoltárát.

Kelemen Lajos: Csürös Mihály oltárkészítő piktor. *Művészet.* 1912. 52—54. l.

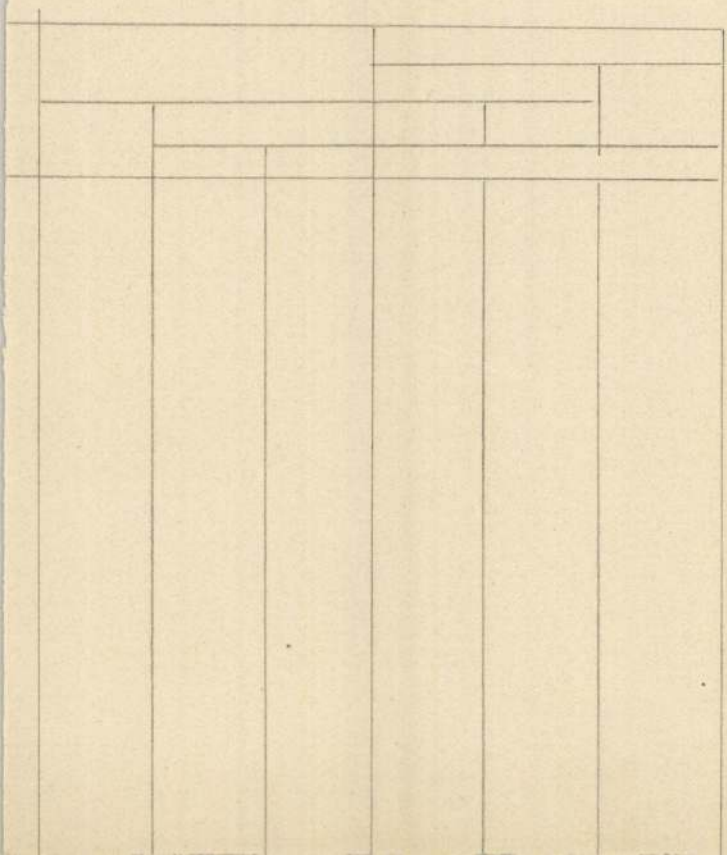

Csürös Mihály

Kolozsvári nobrás készítette az alábbi ház cimeres emléktáblait 1806-ban. Ez időben Bánffy György Kormányzó megrendelésére a marosszéki Kál rk. templomába oltárt készitett s utóbb Ferenc király és felesége kolozsvári emlékoszlopa kőszasai faragására vállalkozott.

Kelemen Lajos. A kolozsvári gróf Toldalagi és Korda-ház.
Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1927. I. évf.
5. n. 9. l.

CSŰRÖS MIHÁLY OLTÁRKÉSZÍTŐ PIKTOR

A gr. Bánffy-családnak az Erdélyi Nemzeti Múzeumban levő levéltárában a gr. Bánffy György gubernátor levelei közt 1815 április 17-ről Tóth Ferenc káli (Székelykál, Maros-Torda m.) róm kath. plébánosnak egy levele van. Kitünik ebből, hogy a református gubernátor — valószínűleg kath. felesége kedvéért — a káli Nep. Szent János oltárára azon év március 22-én asztalos és képfaragó munkára 800 rhénes forintot ígért. A levél irásakor az oltár készülőben volt. Faragták, képét is megrajzolták s a plébános azt remélte, hogy azon év július 2-án, Sarlós Boldogasszony napján már áldozhat előtte. Megkérte tehát a gubernátort, hogy az ígért pénzt küldje el, vagy ha csak később teheti, találjon módot a Kálba juttatásra, mert ott nehéz alkalmat és embert találni ilyen küldetésre.

Az egyház a pénzt megkapta, de az oltár ügye hosszúra nyúlt. Közbeestek az 1816—1817-iki inséges esztendők. A pénz értékét is ötödére szállitotta az állam pénzügyi bukása, a devalváció. Az oltárkészítő piktor lassú munkás volt s adósságokba verte magát. Így történt aztán, hogy a káli kath. egyház főoltárát is javításra felvállalva, még két év mulva is adós volt a gubernátor által készíttetett oltár két szobrával s nyomorúságában segélyért a gubernátorhoz fordult. Ebből a leveléből életének legalább rövid szakaszára adatot nyerünk. Különben nagyon keveset tudhatnánk róla, mert nevét munkáján nem örökítette meg s a káli róm. kath. egyház irományai — a mai plébános nyilatkozata szerint — nem nyujtanak az oltárról és készítőjéről semmi felvilágositást.

Csűrösnek a gubernátorhoz intézett segélykérő folyamodásához oda van még csatolva Tóth Ferenc sajátkezű, de aláiratlan bizonyitványa és ajánlólevele, amely azért lényeges, mert a művész dátumtalan folyamodásának keltéhez némi támpontot nyujt s Csürösről is jellemző adatot szolgáltat. Mindkettőt egész terjedelmében közöljük.

I.

Méltóságos Gróf Gubernátor Ur
nagy tiszteletre méltó kegyelmes uram!

Csakhamar, hogy ezen káli r. catholica szentegyház az Excellentiád egy oltár készitésére való pénzbéli kegyes adományát nyerte, azon oltárnak elkészitésére megszegődett velem

Művészet 1912.

Míg így ezer töprengés közepette művészi stílusának kialakításán fáradott, egy oly munkát is végzett, amelyet ő maga talán mellékesnek fog fel, mi azonban fontosnak tartjuk. Ugyanis a nagybányai kolóniában nem csupán festőként szerepelt, hanem ott nagyon kiadós pedagógiai működést is fejtett ki.

Nem mindjárt. Mert eleinte Hollósy volt a kis telep vezető mestere, de már akkor is Réti meg Thorma volt a lelke az iskolának. Hollósy távozása után pedig Rétire hárult minden gond: ő szinte obligóban érezte magát az iskolával és Nagybányával szemben s a legserényebb korrektorrá lett. Igaz, hogy részt vett ebben a fárasztó munkában Ferenczy is, Thorma is, Iványi-Grünwald is, de e művészek sokféle munkával voltak elfoglalva: az iskola ügye Rétire maradt.

Alig ismerek művészet-pedagógust, aki helyesebben és buzgóbban fogta volna fel ezt a hálátlan és fárasztó feladatot. A művészet-pedagógiával furcsán állunk: nyilvánvaló, hogy a legnagyobb művészek néha igen kitünő korrektorok, de sűrűn megesik az is, hogy semmi hajlamuk sincs e sui generis feladatra. Viszont sokszor egészen gyenge festők is pompásan mívelik meg az Úr e szőllejét. Nyilván külön tehetség, sőt külön művészet az e fajta nevelési munka s kevés emberben van meg ez a művészet akkora mértékben, mint Rétiben. Talán a filozofálásra, a pszichológiai elemzésekre való mély hajlama képesíti a fiatal festők pszichéjének felismerésére, tehetsége pedig arra, hogy amit így felismert, ne egy adott sablón vagy valamely „utasítás" értelmében, hanem a legtermészetesebben fejlessze. Minden művészképzésnek egyik legnagyobb akadálya a nagyképűsködés és a merev rendszer: Réti szabadon, az adott „anyaghoz" idomulva vezette kézen a reá bízott fiatalságot azokra az utakra, amelyeken a művészet a legkönnyebben elérhető.

Százakra megy azok száma, akik örömmel fognak visszatekinteni Réti korrekturájára. Örömmel s hálával, mert ritka iskola mutathat fel oly kiváló érzékű s egyben jeles művész-pedagógust, mint a nagybányai.

Tisztán művészi, festői érdemeihez hozzáfűzzük e másikat, nem csekélyebbet amannál.

LYKA KÁROLY

ARCKÉPEK
RÉTI ISTVÁN FESTMÉNYEI

a sz. ecclesia 850 rforintokban, a mennyi volt amint értettem az Excellentiád kegyes adománya. Én nóha előre láttam, hogy egy olyan oltár elkészitése, amilyent az eccla kivánt, a megirt summából kelletvén mind élnem, mind a szükségeseket megszereznem, sokkal többe kerülne; mindazonáltal azon biztatásnál fogva s azon reménytől tápláltatva, hogy azon oltár egészen az Excellentiád Istenhez s szentséges vallásunkhoz való buzgósága által fog felemeltetni, hozzá fogtam a munkához, remélvén, hogy ha azon 850 forinktokkal végre nem hajthatom, ha fel találnék akadni s kifogynék a költségből, az Excellenciád kegyes jóltevősége nem fogna én tőlem megvonattatni, mindaddig míg célom s szándékom szerint a legtisztességesebben elkészithetem; aminthogy már szintén esztendeje oly formán el is készitettem Isten segedelme által, hogy az egész eccla megelégedését megnyertem és bátorkodom magam is erősiteni Kegyelmes Uram, igaz hitem szerint, hogy én azon oltár csinálásért e drága üdőben még annyit megérdemlenék; aminthogy naponként az hozzákezdés idejétől szüntelen hágván s nevekedvén a drágaság, ezen oltár elkészitésében meg is adósodtam 200 rforintokig, azon kül, hogy munkám után legkisebb hasznot is vettem volna. A mely summájért megszorittatván, ujra ezen ecclának egy nagy, régi megavult főoltárjának megújitását (ezt is majd csak fele áron) magamra vállaltam, ugyancsak a magam költségén kelletvén erre is mind a szükségeseket megszereznem, mind intertenealodnom, nem lévén ezen eccla csak arra is elégséges, hogy intertenealhasson. A melyre való fizetésemnek jobb részit fel vevén, ebből a fennebbi elsőbb oltáron supererogált 200 rforintokat kifizetvén, más részből a mostan kezem alatt lévő oltárra szükségeseket vásárolván s egyszersmind igen szűken élvén, éppen a munka közepében már most ugy megakadtam, hogy tovább teljességgel nem mehetek, annyival is inkább, hogy a conventiomban még hátra lévő részt méltóságos Berzentzei Jánosné ő nagysága, kinek kegyes költségén az reparáltatik, ő nagysága is most igen nagy gabona és pénz szűkiben lévén az üdő mostohasága miatt, fel nem vehetem teljességgel. De ha fel vehetném is, azzal a felválalt munkát tökéletességre lehetetlen vinnem. Megáltattam mondom a munka közepében és már az isteni tisztelet is a miatt ezen sz. ecclában csonkulást szenved.

Melyre nézve mély alázatossággal borulok Kegyelmes Uram Excellentiád lábaihoz, méltoztassék kegyesen szivére venni egyfelől az üdőnek csaknem elviselhetetlen terhét, másfelől azt, hogy Excellentiád tekintete vitt engemet arra, hogy azon oltárt melynek végrehajtásában a fennebb irt adósságot kelletett tennem, csak imez-amaz módra el ne habarjam, hanem azt Excellentiád méltóságához képest a legtisztességesebb módon készitsem el s állitsam fel. Méltoztassék mondom ezeket szivére venni és kegyes jóltevősége által mostani szorult állapotomban annyira megsegiteni, hogy munkámban lépést tehessek. Igy Excellentiád az Isten kegyelmén kivűl a világ előtt is örökre megnyeri azt a dicsőséget, hogy azon első oltár egészben az Excellentiádénak fog fiuról fiura neveztetni s hirdettetni; e másodikért is az háládatos nép nagyobb részben Excellentiádat fogja áldani s tisztelni. Alázatos esedezésem után maradtam Mgs Gróf Gubernator úr Excellentiájának.

alázatos szegény szolgája
Csürös Mihály
oltárkészitő pictor.

Kivül: A n. erdélyi fejedelemség Főkormányzójához, Gróf Bánffy György ő Excellentiájának.

alázatos könyörgő levele bennirt Csürös Mihálynak, melyben kéri, hogy a káli r. catholica eccla templomában általa felállitott s készült oltárra tett költségben méltoztatnék valami bonificatioval lenni ő Excellentiája, minthogy ezen oltár, melyben a készitő nagyon megkárosodott, az ő Excellentiája kegyes költségén készült. Bényujtatott maga az esdeklő személy által.

II.

Ezen irásomat mutató Csürös Mihály őkegyelme, hogy azon oltárt, amely készittetett Gubernátor úr ő Excellentiája istenes költségin, oly díszesen elkészitette legyen (kivévén

Csűrös Mihály

még hátra maradott két statuáját) hogy ahoz több ékesség nem kivántatik, ezennel bizonyitom. — Nagy kár oly szép tudományu emberben, hogy mesterségéhez megkivántató serénséggel nem bír. De az is igaz, hogy ily szűk időben olcsón fogadván munkáját a szegődött summával (nagyon megkárosodván) ki nem jöhetett. Melynél fogvást ahol megforduland, mindeneknek kegyességekben alázatosan ajáltatik.

Signatum Kál, die 13a Junii A. D. 1817.

*

Maga Csűrös káli munkája, Szent János oltára, igen egyszerű, empír-szabású mű. A templom hajójában, a déli fal mellett van elhelyezve. Oldalról egyszerű, fehér, aranyozott fejű korinthusi oszlopocskák keretelik s Szent János képe mellett kétfelől szépen faragott, gazdagon aranyos rózsavirág és levélfonat foly le. A kép felett pedig a Bánffyak koronából kinövő kardos griff-címere ékeskedik. Valóban nehéz elgondolni, hogy mit dolgozhatott ezen az oltáron készítője oly sokáig.

Az a főoltár, melyet renovált, eredetileg Mária szeplőtelen fogantatására szentelve, 1761-ben görgényszentimrei Berzentzey István marosszéki főkirálybiró és felesége káli Kun Ilona költségén készült. Elég ízléses barokk munka. Arányai jók. Oszlopai csinosak. A széleire helyezett egy-egy férfi és női szent közül az előbbi jobb, ellenben a nőt — bár az aránytalanságokat a barokk öltözet leplezi — a művész feltünően rövid derékkal és alsó lábszárakkal faragta. Az arc azonban kifejező, áhítatos, imádkozó. Kár, hogy a készítőről itt sem tudhatunk semmit.

KELEMEN LAJOS

RÉTI ISTVÁN VÁZLATKÖNYVÉBŐL

Csürös Mihály

nobrán

készítette a kolozsvári Toldalagi-Korda-ház

Cimertábláját.

A ház épült 1801-1807.

Balogh Kolozsvár

36. l.

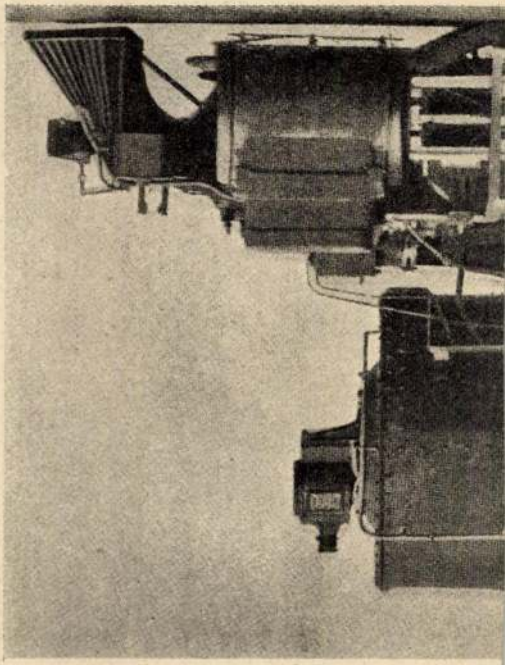

Csürös Mihály

l.

Bíró Erdmüv

151. l.

700/27
700/4
900/71
800/30
900/5
700/7
700/8

XLI.

Csurós Mihály

szobrász és festő

D. Kendrey - Kentirányi

338. l.

Nagy Ignácz:

Mellig, kissé bal
felöl elválasztott ha
kált ~~[illegible]~~ hord. Ingének
lapaa
nak (rovid, atillája zo

„NAGY IGNA

Fametnet, méretei

8970.

Magyar irók arcik
v. Füzet, pag 142.

Csűrös Mihály

nobrán

l.

Makbásár Kolozsvár

76. l.

nem hagyattak-e meg esetleg eln

Ha igen, úgy e körülmé

mióta áll fenn, igazolandó.

d/ Annak bejelentése,

akár az intézet központi fűtés

kedvezményben e ha igen, mely s

zet-e és mennyit a fűtésért.-

e/ Végül annak bejele

sülnek-e bentlakásuk folytán vi

mely szánu engedélyező leirat a

vezményért a kincstárnak térit

A Müemlékek Orsz. Bizottságának,

Csűrös Mihály

szobrász

a kolozsvári Toldalaghi-Korda-ház (1801–1809) címertábláját faragta.

Ger Erd 1644. l.

Csürös Mihály
festő

l

Arch. Ért. 1934.
127. l.

Rákóczy József herceg arcok.

III. 112.

CSŰRÖS József

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 89-90 l.

4

Csűrös József

1828: Ótorda, a ref. templom szószék-koronáját készíti el. -

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukareszt, 1970.

299 l.

megvia

Csűrös József

Jessö

l

Arch. Ért. 1934.

127. l.

Rákóczi László sárosmegyei főispán naplója

VIII. 42.

Csűrös József

l.

Biró Endre.

157. l.

Csürös József, festő és aranyozó. Az előbbinek valószínűleg öccse. A mult század legelején Kolozsvárt élt. 1804-ben a szamosújvári plébánia templomban ő aranyozta meg a szószéket és a négy evangelista szobrát. ~~Ezért 100 frtot kapott.~~ 1815-ben váltó czédulák hamisításáért három évi börtönre ítélték. A marosvásárhelyi kir. ítélőtábla ítéletének indokolásában azt mondja róla, s a hamisításban részes bátyjáról, *Antal*-ról (l. o.): »az idők szűk voltával és elszegényedett állapotjukkal alperesek annál kevésbé menthetik magukat, mivel az egyik képfaragó, a másik pictor lévén, mesterségük után élelmük megszerzésére elég jó módjuk lehetett.« A kir. főkormányszék mindkettőjüknek megengedte, hogy mesterségüket a börtönben is folytassák és pedig oly kedvezéssel, miszerint keresetüknek csak egyharmad részét kellett a vár pénztárába beszolgáltatniok. C.-nek nehány olajfestménye máig is megvan a szamosújvári fegyház birtokában, melyek közül említést érdemel szent József képe (77:60 cm.), mely eredetileg a róm. kath. kápolna oltárképe volt. A festmény szent Józsefet karján a mosolygó gyermek Jézussal ábrázolja. A testszínek feltünően halványak. A főalak varottas szegélyű kék alsó ruhába van öltözve, barna felöltővel, s az alakok felső része körül egy liliomkoszorú helyezkedik hat-hat virággal. A kép alján e szavak olvashatók: »Mlgs L. Báró N. Váradi Josintzi József úr eő Ngnak vár comendánsága alatt megújíttatván ezen oltár s egyebek, örök emlékezetül hagyta maga után ezen szent Pátronusa képét.« A festmény hátán következő felirat: Pinxit Jos. Csürös 1818.

C. 1818 nov. 20-án szabadult ki a börtönből, s azután egy ideig Szamosújváron élt. 1819-ben ő aranyozta meg a szamosújvári nagy templom szószékét, amiért 500 forintot fizettek ki neki. Személyes viszonyairól csak annyit tudunk, hogy nőtlen ember volt.

Uhlyarik Albin úr szives közlése nyomán. — *Szongott:* Szamosújvár monographiája. 1901. II. 28. l.

Csúrós József

festő és aranyozó

L.

Szendrey-Szentiványi

338. l.

Virág Benedek:

Derékig, kissé bal
ban. Feje elől kopasz, h
verendáját derekán cin
Felirata a kép alatt:

„VIRÁG

Fametszet, méretei a k

8968

Magyar írók arcképe
IV. Füzet, pag. 12

m. Dk

dr. Csürös Ferenc
kollegiumi tanár

A debreceni városi nyomda története
"1561—1911" c. munkában ismerteti
mozaikjeiben a nyomda történetét.
Szept. 17-én ünnepelte Debrecen, a nyomda 350 éves emlékünnepét
n. m. Háromszáz ölven esztendő"

Grafikai Szemle 1911 évf. 9 sz 199 l.

Ø M. Csűrös Ferike

l.

" 1

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 57. l.

Csűrös Fsike

1921–24.

Éimük 1930.82.1.

Csűrös

iparművész

Kat. kiáll. a debreceni

Déri Múzeumban 1932

dec. 2–9.

Jel Déri 1932. 62. l.

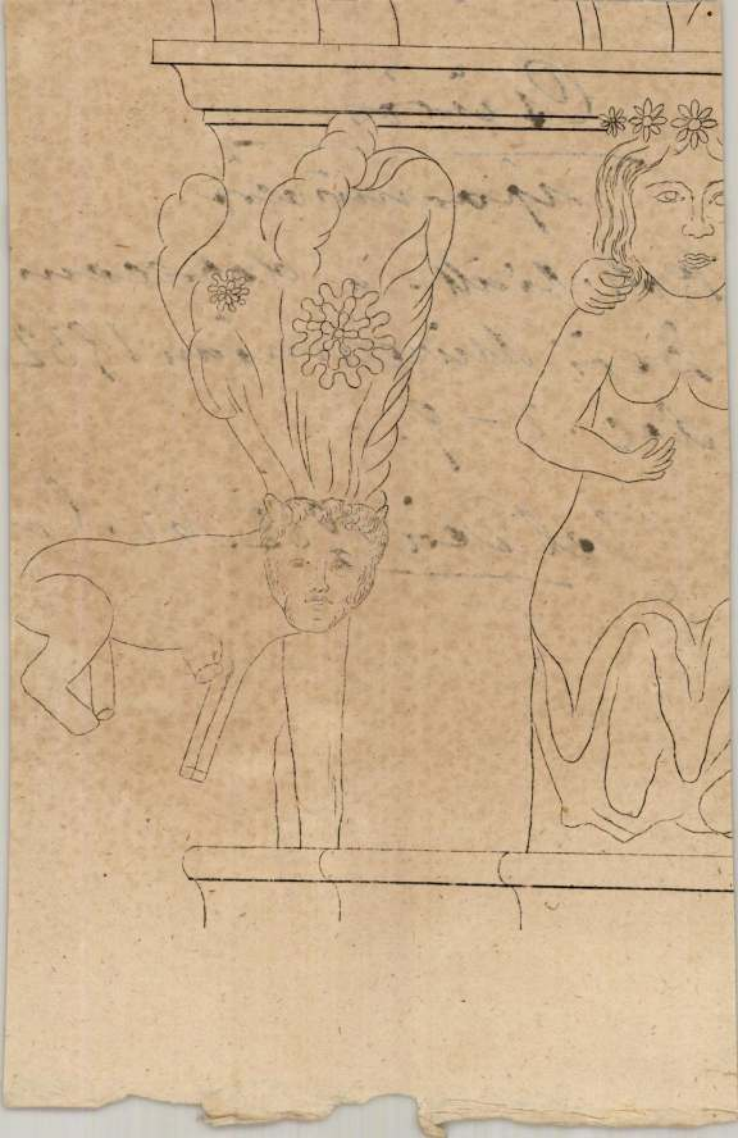

CSÜRÖS FERIKE festőművész

Népszabadság, 1991. március 21.

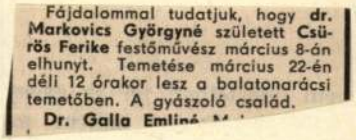

Fájdalommal tudatjuk, hogy **dr. Markovics Györgyné** született **Csürös Ferike** festőművész március 8-án elhunyt. Temetése március 22-én déli 12 órakor lesz a balatonarácsi temetőben. A gyászoló család.

Dr. Galla Emlin[illegible]

Csűrös József

festő 1802-1806 között a zsibói Wesselényi kastélyban végzett munkálatokat.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

198 f.

Gulyás József

és Mihály műve: a Székelykő-i Nepomuki Szent-János oltár; fekete-fehér reprodukció. (250,-)

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Budapest, 1970.

240.-

Csűrös József

1

festő és aranyozó. 1803: Zsibó: Wesselényi kastély, kastély, tükör és asztalok aranyozása, három „Nitsen" és egy szoba aranyozása.

B. Nagy Margit: Renesánsz és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970.

298 p.

Csűrös József

1804: Szamosujvár, örmény nagytemplom, szószékaranyozás. 1815 körül, Székelykál, Nepomuki Szent János oltárképe. 1818. Szamosujvár, örmény nagytemplom, József a gyermek Jézussal, oltárkép.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

2991

Csűrös József

Szamosujvár, 1819, örmény nagytemplom, a pópéket aranyozza ujra. 1823: Kolozsvár, a Közép kapu órája pómlapját festi ki. 1825: u.o. a Redoute-ban pobafestő-munkát végez.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970

299 f.

M.D.K.

Csürös József kolozsvári képiró

1838-ban fejezte be a csiksomlyói templom szent Ferenc oltárképét.

Boros Fortunát:A csiksomlyói kegyhely.Kolozsvár 1943 99.

Gürös Mihály MDK

Kolozsvári nolrán a 19 x-ben.

Cs. Antal testvére.

A Carlo Justi épiktte Tordalagi-Korda-Bánffy palota erkély fölöki cimortáblai (ill 26)

Bíró József: Kolozsvár Lépekben

Bp 194.

22.10.

M.D.K.

Csürös Mihály.

Oltár készitő mester, Veress Mátyás kortársa

Biró Vencel: Veress Mátyás.
Müv.Tört.Ért. 1.szám. 118.lap

Csürös Béla

1932. Tavaszi tárlat.

Ősz, olajf, II

1933 Tavaszi tárlat.

Alkonyodik, olajf,

1939 Magy. Arcképfestők Társ. kiáll.

ifj. W.K. arcképe, olajf,

Nemzeti Szalon

1913 osdohai C s ü r ö s B é l a.

III. debreceni kiállitás.

Tavasz, olajf,
Csatorna részlet, olajf,
Napsütés az Ungpartján, olajf,
Nyári délután, olajf,
Kazlak, olajf,

1913. Tavaszi kiállitás.

Nagyerdő, olajf,
Ung-part, olajf,
Akt, olajf,

1914 Tavaszi kiállitás.

Sárga szinek, olajf,
Piros és zöld, olajf,
Szürke szinek, olajf,
Tallián And. arck.

1916 Tavaszi kiállitás.

Margit, arckép tanulm.paszt.
Piros és fehér, vizf.
Kék és sárga, vizf.
Aida, arcképtanulm. vizf.

1918 Tavaszi kiállitás.

Zöldszinek napsütésben, olajf,
Péchy Etelka arck.paszt.

1927 Tavaszi tárlat.

Kolozsbai Ildikó arck. olajf.
Domboldal, olajf,
Eső után, olajf,

1930 Tavaszi Szalon.

Tél,

1930. IV. Balatoni kiáll.

Tihanyi hegyoldal, olajf,
" hegyek, olajf,

1931 Tavaszi tárlat.

Ősz, olajf,

1932 Nagy téli tárlat.

Kánikula, olajf,

1932 Csendélet kiáll.

Csendélet,

Budai trépu. Társ

1934 tav

Nyári reggel

Mütterem

1937 jún. (Balatoni hiám)

Tihany II. of

1938 okt

Okt II

Napfó) of

Mü. Kt.: 1924 ... 10 ... 1951 ... 19 ... 1938 ... 10 ... 0. N.

Méltóságos

K E R T É S Z K.

h.államtitkár urnak, a Mű

helyettes

A m.kir. vallás- és közoktatásü
szám alatt s a budapesti IX.ker
rendeletének másolata:

Dr. Schneller Vil
titkára részére Egymilliórom
fizetési előleget engedélyezvé
ezt az összeget nevezettnek bé
közelebb esedékes 6 havi illet
szabályszerüen számolja el. Bu

főkönyv 27 köt. 65 lap 8 tételén
számlakönyv 27/A köt. 35 lapján.

Munkácsy Cék

1930 nov (trust)

Erdő I

Csürös Béla

Mincsarnok Debrecen
Darabos u. 56

1925–26. okt. kiáll. 280
Pihenés, of

1931 febr.-márc. (Bencsúr Társ)
Kilátás, of

1936 máj.-jun.-júl.
Tihany

1936 okt.-nov. Nő a ...
~~1937 (N. kép Erdő)~~ Kertben

1938 téli Erdő mélye I
Hegoldal

1938 ősz W.K. arch

1940 tav Ősz verő fény, temp

1941 nov. Arch kiáll
~~[illegible]~~
Adrien
ifj. W.K. arch II

1941–42 téli Reggel

(rézmetszet)

Zergevadászat. / III. 33.

Tétel-szám	Méretek és mennyiség	A munka nem
		K Ö L T S É G V E
		Budapest, I.ker. Várban a Domir
		lára épitendő állvá
1./		Állványépitése cca. 10.- m
		21.50 m. magasságban cca.
		magasságonként vizszintes
		sokkal ezek között a szüks
		láb és csikóbak állásokkal
		szükséges létrák felállitá
		rony előtt levő léckerités
		távolitásával, az állványo
		után a léckerités visszahe
		elkorhadt alkatrészek pótl

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA.
152/1924

ne	Egységár korona	Összesen korona	fill.
Áthozat			

vak követség a bennünket érde

a diplomácisi utnak szigoru b

Egyben szigoru

deletre, mely minisztertanács

di hatóságok közötti érintkez

Budapest, 1924.

Nr kiprem Sz Sz

1947 mire (Föv kipt)

Alkoyati tiruch, of

járda helyenkénti felbontá

helyreállitásával. A hatós

rendelőt terhelik. A munká

mára

A kőmüves munkálatokhoz sz

erőt a szövetség által meg

órabérek alapján az O.K.Á.

váhagyott regie százalék f

Budapest, 1924. május 20.

Munkabér, Anyagár és Szállitási kö
ségek változásaibát eredő különbözet
kölcsönösen megtéritendők az Épitőmester
Közlönyének 1923. évi 3-ik számában foglá
határozatok alapján — forgalmi adó ép
tetőt terheli.

Felszólitásomra adott
költségvetés árát az ma
elfogadhatónak tartom.
Tavasolom.
Budapest 1924 május 22

Költségvetés (beliv) – Minden jog fenntartva – 232961 – "Pátr

Alkotás

1947 jun.; júl

Napnyugta II/1 of

Debrecen festőművi.
Zoo éve. 1950.
(Déri Mus)

Vús partján

151/1924.

A Nagyméltóságu Vallás és Közok

127/1924. sz. a. kelt előterjes
hogy a Müemlékek Országos Bizottság
könyvet ad ki. A dr. Szőnyi Ottó t
zépkori templom müemléki vezetőköny

~~[illegible]~~ Csuros Béla

M. mův ért

1940-41 (M)

Ötri tímek } of
akt III

1942 (Mo)

Erdő mélye II, of

rátióval a napokban került ki a Mag
nyomdájából.

Mély tisztelettel arra kérem a
könyv előállitásának költségeit : 3,
sága részére engedélyezni méltóztass
Budapest, 1924. junius hó 6.-án.

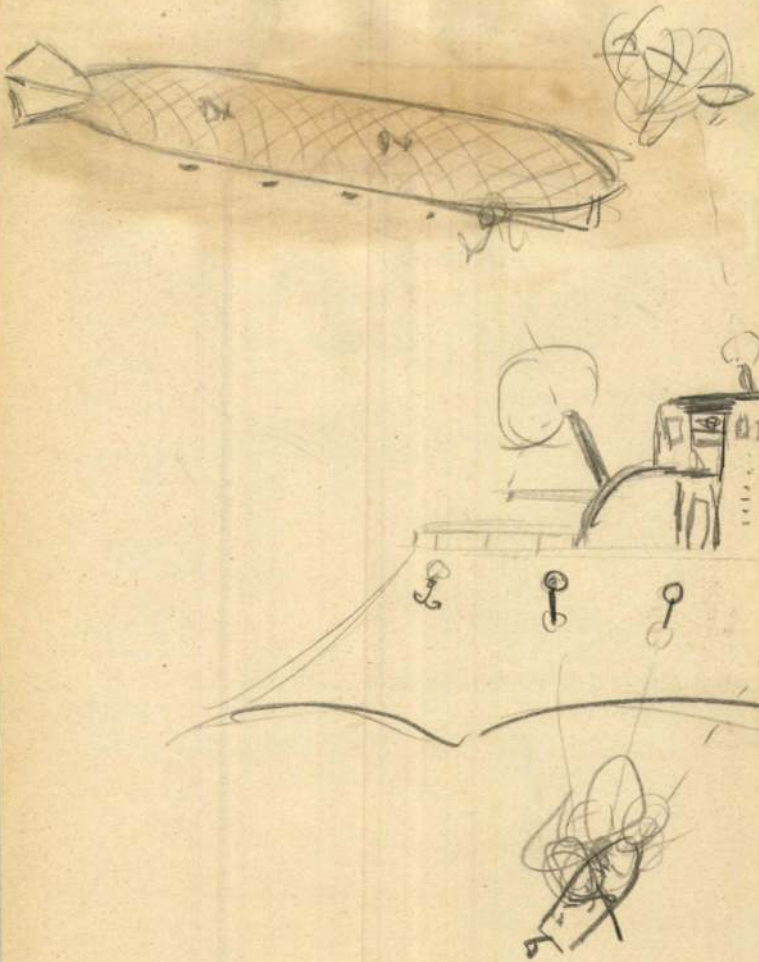

CSŰRÖS *Béla*, festő, * Nagymihály 1886 máj. 12. A bpesti képzőm. főiskolán végezte tanulmányait. 1908 óta Debrecenben működik. Főleg are- és tájképekkel vett részt a fővárosi és vidéki kiállításokon.

É. L. I. 224 l

képviselői, — származásukra nézve nem is athéniek — a thébai *Aristeides* és *Nikomachos*, ennek tanítványa *Euphranor*, végre az athéni *Nikias* (l. o.) és ereitriai *Philoxenos* (l. ott). Az *enkausztika* (l. ott) feltalálása, melyet *Pausiasnak* és *Aristeidesnek* tulajdonítanak, nagyban hozzájárulhatott a színnek, mint a test- és térképző elemnek felhasználásához. Hogy a század végén aránylag kevés eszközzel és a 4 hagyományos színnel már mennyire ki tudták fejezni a tér mélységét és a testek plasztikáját, mutatja egy Pompejiben talált mozaikkép, Nagy Sándor az issosi csatában, mely *Philoxenos* híres művére vezethető vissza. A főjelenet alakjai nagyjából reliefszerűen vannak elrendezve, a tér mélységét az előtérben alkalmazott *repoussoir* tárgyak, az erős rövidülésben ábrázolt fekete ló és a háttérben használt tájdzsamotívumok érzékítik meg. A táj képzetét egy fa kelti fel, ha tehát még valódi térábrázolásról itt nincs is szó, a tér mélységének éreztetése már sikerült a művésznek, sőt az előtérből a mélybe törő ló bizonyos fokig áttöri az ábrázolási síkot. A térszerűség ilyenfokú megérzékítése a szobrászatban Lysippos érdeme, a festészetben valószínűleg az ókor legmagasztaltabb festőjéé, *Apelles-é* (l. ott), kinek művei közül azonban még másolatot sem mutathatunk fel. Az ő és kortársainak érdeme lehet a színezésben a természet lokálszíneinek megfigyelése és a konvencionális „szépszínűségnek" ezekkel való helyettesítése. A lokálszínt oly ügyesen tudták saját színével felfokozni, hogy a legerősebb plasztikát is sikerült vele kifejezni. Így a Nagy Sándor mozaik lován a fekete szint világosabb tónusokkal erősen kidomborította a művész.

Csürös Béla

1904/5 – 1907/8

Terképszámfőiskérk

74. l.

Csűrös Béla

rajztanár

szül. Nagymihály

(Zemplén vm)

1886. máj. 12

l. Gyulyás Magyar írók

TV. k. 1186.

1187. l.

Csűrös Béla

V

1913. ápr. máj. Kiáll.
Nemzeti Szalon

Nagy erdő, olaff. 300.–
Ung part, olaff 600.–
Akt, olaff. 1000.–

1914. máj.-jún. Kiáll. n. o.
Sárga szinek, olaff. 400.–
Piros és Zöld, olaff. 400.–
Szürke szinek, olaff. 1000.–
Tallián Andor archeje, olaff. 200.–

1916. ápr. Kiáll. n. o.
Margit, archejtanulmány, pastell 50.–
Piros és fehér, vizf. 200.–
Kék és sárga, vizf. 200.–
Aida, archejtanulmány 500.–

1917 máj. Kiáll. n. o.
Zöld szinek napsütésben, olaff 1000.–
Péchy Jakusi Péchy Elelka archeje.
Tovább nem irom ki.

Liechtenstein-féle gyűjtemény III. 202

Csűrös Béla

l.

Szabad Művészet
1951. 32. l.

Szegi P

Miskolci és
debreceni
művészek cserc-
kiáll.

أن ٨ : ١

Csűrös Béla

festő

l.

Szabad Művészet

1948. 268. l.

(A III. kcs. kultur. Tanács)

13.517/1935
----------szám
III.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága tek.

Elnökségének,

Budapest.

IX.Rákos-u. 10.

Folyó évi szeptember hó 11.-én 510 szám alatt kelt felterjesztésére tudomás és további eljárás céljából má solatban megküldöm.

Budapest, 1935. október hó 19.-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr.vitéz Hadsz Aladár s.k.

Gürös Béla

sz. 1886. Nagymihály

l.

Sörberetö. 297. l.

1939

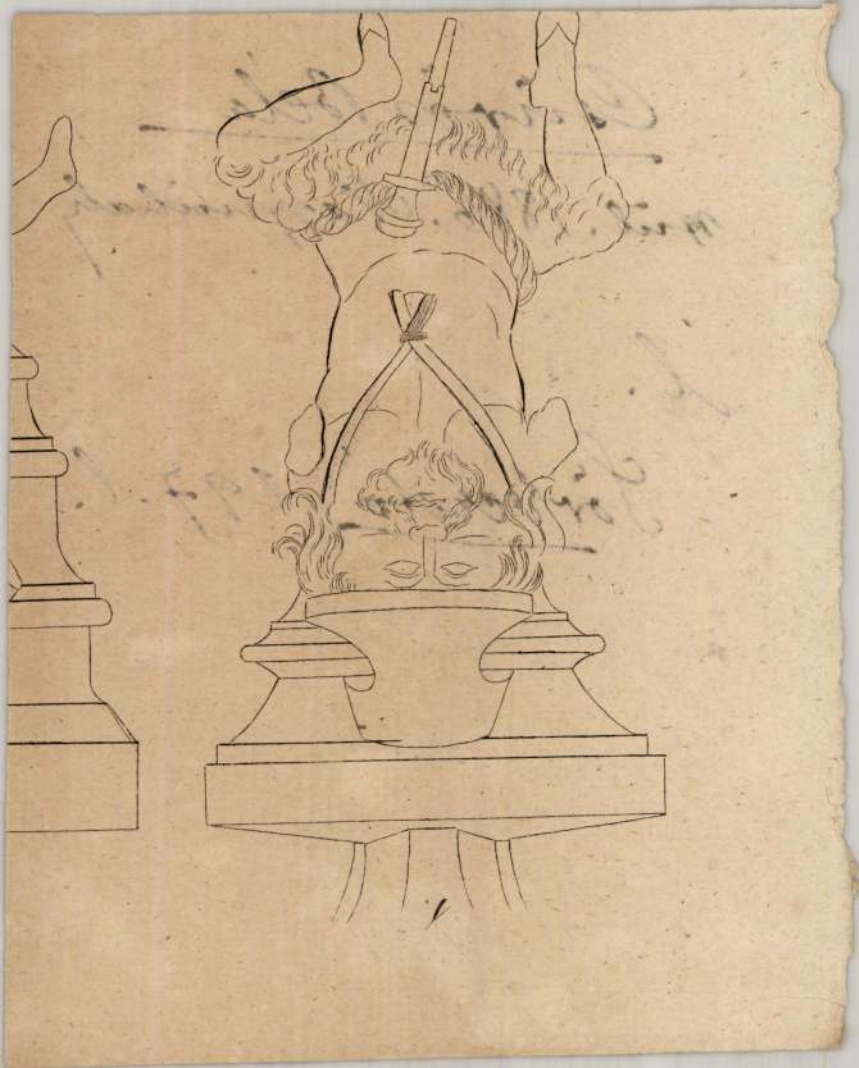

utaljon ki. Budapest, 1929.évi októ-

elyett: Kertész K. Róbert s.k. h.ál-

hivatalos másolat hiteléül:

Jarosy

min. iroda s.tiszt.

A miniszter helyett:

Kertész K. Róbert s.k.

h. államtitkár.

A kiadvány hiteléül:

Jarosch

min. iroda s. tiszt.

Csirós Béla

festő

Műcs. kiáll. 1925 tól
Pipics 111. l.

Át. Képt. 94.

Át. Képe 94

⊥ és reverendája

áll. Jobbkezével a lánczon logó fe-
alon nyugtatja, melynek rojtos zöld te-
tett czimer van. Biretuma és mucetuma piros.
a ősz. Collaréjának ligulája fehér, ~~és~~
~~[illegible]~~. Balrol a ~~az oszlop~~ talapzaton ti-
gius Martinusius Utisinovich Aõ 1506 in
li 1-mi Erem. induit. Dein progressu tem-
Varadiensis, et thesaurarius Regius consti-
Archi Episcopus Strigoniensis nominatus,
e S.R.E. Cardinalis Creatus est. Az asz-
állapitható meg, de ~~kezdete~~ ez: Viennae

⊥ befejezése

A háttérben a felre vont fug-
gönyön túl több oszlop és pillér lát-
suk.

ch-gyüjtemézből 112.

Jandovics 112

Csűrös Béla

festő

KMTARS művcsoptok
1931. feb-márc. kiáll.

VII. 30.

Csűrös, oszlopai

festő

Kánikula, olaj.

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

V

~~Kőbalta IV. 137~~

~~— véső IV. 137~~

~~— őrlő IV. 137~~

~~— ~~[illegible]~~ csiszoló IV. 137~~

~~— fenő IV. 137.~~

Csűrös Béla

osdolai

Tihanyi kegyoldal
olaj.

Tihanyi kegyak, olaj.

Nemzeti Szalon

IV. Balatoni kiáll.

1930
szept.

V

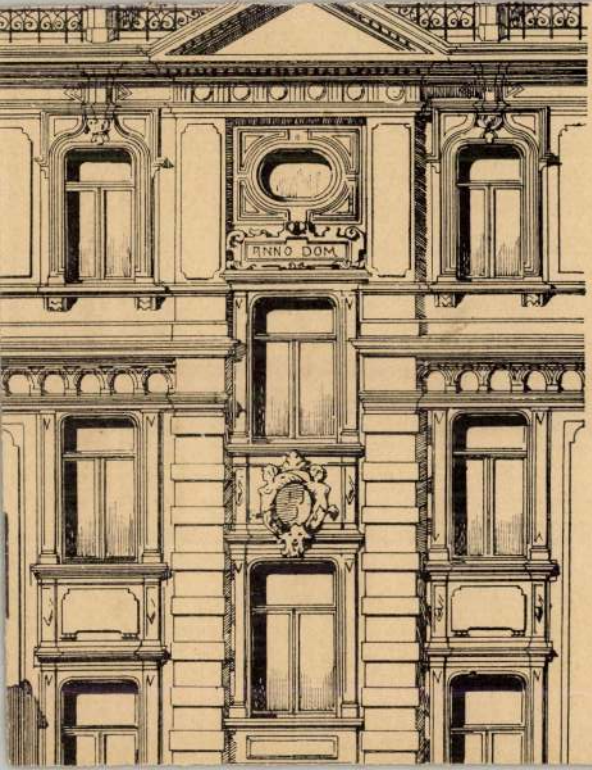
ANNO DOM

Csűrös Béla

festő

Ifj. W. K. arcképe,
olaj -

Nemzeti Szalon 1939
Arcképfestők nov.

V

1029—1033. Ismeretlen r
A XVIII. Má

1029. Árpád.

Egész alak ban, balr
Jobb kezében gerezdes bu
la őszbevegyült, szeme é
gélyű sisak nyakvédővel,
ló zsinóros kék kabát ~~zsinórzássa~~
Jobb vállától, bal csipőj
szoritja, oldalán pedig
tér dombos vidék. Felirat

Vászon, méretei 72.
Vétetett 1906. decz
(1784-1906)

MDK

Csürös Béla

Erdő.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV.A Munkácsy-céh
III.reprezentatív kiáll.Pest.1930.Nov.hó
Kat.16.1.

megírva

Csűrös Béla
festő
III. Lajos u. 82-84

MKSz 1947

Csürös Béla

Csürös Béla festőművész, III.
Szépvölgyi-út 82. 366-832

Bptávb 1940 szept.
u 1942. jan.

Czóbel Béla

festő

1937. Telefonja

Budapesten

tkezésének megfelelő

Csürös Béla

28	Zöld szinek napsütésben olajf	1000.—
29	Péchujfalusi Péchy Etelka arcképe pastell	m. t.

Nemzeti Szalon

1918 maj

tav. kiáll

~~A III. kér. tenet. Tanjár~~

v. kép

623.

...ett bőrtön helyiségben hat fogoly van el-
...l két szék és két kanapé áll rendelkezésre.
...man
...i inneni asztalnál ír, kettő a terem közepén
...és futulyát fuj s egy a divánon ülve hallgat
...í asztalokon s az ablak fülkékben edények
...ajtó tárva-nyitva áll.

...a, méretei 55 : 68.5 cm.
...rekhlyemuzeumból. 107/95. № 57.

...ászberg Károly és b. Meszena Terencz,

...Rudolf

107/95 : 57.

CSÜRÖS BÉLA

23 Csendélet 320.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-márc

Vészi-nyomda. Tel. 108—03.

Csűrös Béla

oszdolai

festő

Tél,

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1930.

V

Térkép.

E szines lapnak felirata keretben:

CIRCVLVS
TRANSTIBIS
in Comit XIII.
Posonii

Rm., mér. a vk.

Csúry László órái

Szegeden nem terjedt annyira el, így a múzeumi gyűjteményben is csak néhány darab található.

A Móra Ferenc Múzeum divattörténeti gyűjteményével nem pusztán Katkóné Bagi Éva könyvén keresztül ismerkedhetnek meg az érdeklődők, a tervek szerint ugyanis jövőre ruházati kiállítást rendeznek a szegedi múzeum történeti kiállítóhelyén, a Fekete házban.

Óratörténeti ritkaságok

A régi darabok *Csúry László* órásmestertől kertültek a közgyűjteménybe. A múzeumban lelt otthonra a saját szabadalmú, Csúry-féle harangjáték is.

A most 90 esztendős Csúry László édesapja mellett tanulta meg a szakmát. A család toronyóra műhelyében dolgozott, 1946-ban kapott mesterlevelet. Az 1949-ben bekövetkezett államosítás Csúryékat sem kímélte, gyárukat elvették. Ezzel párhuzamosan azonban idősebb Csúryt a Nehézipari Minisztérium megbízottjai keresték meg, hogy működjön közre az Állami Óragyár felállításában. A mester inkább fiát ajánlotta. Így Csúry Lászlónak kellett az egykori kézigránát készítő üzemből óragyárat varázsolni. A későbbiekben a mester az ország egyik legismertebb stadion és épülethomlokzati óraszakértőjévé vált. Az ő nevéhez fűződött például a szegedi SZEOL-pálya, illetve a Népstadion hatalmas órájának elkészítése, de szerelt stadionórákat Tuniszban, Kairóban, Berlinben és Moszkvában is.

Csúry László nehéz szívvel vált meg óratörténeti ritkaságaitól. *Dr. Tóth István,* történész-muzeológustól megtudtuk: az átadott tárgyak között van például annak az ébresztőórának az ősdarabja, amely az ötvenes években mintául szolgált több százezer vekker gyártásához. Szintén a közgyűjteményt gazdagítja a saját szabadalmú Csúry-féle harangjáték. A Westminster dallamú szerkezet a hozzáértők szerint igazi ipartörténeti kuriózum.

A múzeumi gyűjteménybe került darabokkal a szélesebb közönség is megismerkedhet. Az ősz folyamán ugyanis a 90 éves mester tiszteletére kamara kiállítást rendeznek ugyancsak a Fekete házban.

Szeged, Tisza-part – régészeti szakfelügyelet és víz alatti műszeres kutatás

A régészeti munkák a Szeged Város szennyvízcsatornahálózat fejlesztésének az Alsótelepi szennyvízátemelők kialakítása projekthez kapcsolódnak. A beruházó Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata, a kivitelező SZEVIÉP Rt. A munkálatok előre láthatóan július közepén indulnak, a szerződéskötés jelenleg folyamatban van. A megelőző régészeti kutatások elvégzését a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal írta elő.

Szeged víz alatti régészeti topográfiájára vonatkozóan nagyon kevés adattal rendelkezünk. Ezek az ismeretek levéltári és térképi forrásokon, illetve néhány víz alatti felderítésen alapulnak. A régészeti munkálatok különlegessége, hogy a beruházás sajátosságából adódóan a feltárások komplex módon kiterjednek mind a vízparti, mind a víz alatti területek régészeti módszerű kutatására. Első lépésben egy szeizmikus radarral végzett geofizikai felderítésre kerül sor, melynek során felderíthetővé válnak az üledékrétegek és a bennük, alattuk található esetleges régészeti jelenségek. A geofizikai kutatás kiértékelését követően, az eredményektől függően kerülhet sor – amennyiben az előkerült jelenségek azt indokolttá teszik – a megelőző régészeti feltárás lefolytatására.

Szeged, Vedres István Szakközépiskola – megelőző régészeti próbafeltárás

A megelőző régészeti próbafeltárás elvégzését a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal írta elő, mivel a Kulturális Örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 22-23. §-a, továbbá A régészeti lelőhelyek feltárásának ... részletes szabályairól szóló 8/2001. (X.18.) NKÖM rendelet 14. §-a értelmében a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a földmunkával

hogy részben pénzért, részben ajándékként hiteles irataikkal együtt ezeket a tárgyi emlékeket a korábban őket is gyógyító orvosnak, a gyűjtő Smidt Lajosnak adták.

A könyvritkaságok között a Hungarica anyagban II. Rákóczi Ferenc életét és a szabadságharc történetét tárgyaló mű: „Histoire du Prince Ragotzi" 1707-es kassai kiadása látható. Ebben a teremben nyert továbbá elhelyezést az „Officium Rakoczianum" budai 1783-as kiadása, a zágrábi 1760-as kiadás, a nagyszombati 1720-as kiadású, mely ez utóbbi *Bezerédj Alexij* bejegyzéssel a család tulajdonában volt. Figyelmet érdemel *Mikes Kelemen,* Rákóczi kamarásának Törökországi levelek című munkája, amely a fejedelemmel bujdosó magyarok történeteit közli, Szombathelyen 1794-ben nyomta a Siess nyomda. Pontosan száz évvel ezelőtti kiadású (1694-ből) a Hungarica anyagunkat képező Thökölyről szóló kölni kiadvány: „Histoire D'Emeric Comte de Thekeli". A művet a nyomdásza, Igazságos Jakab (Jaques de la Verite) álnéven jelentette meg.

A numizmatikai kiállításban az ókori, középkori érmék után ott sorakoznak Rákóczi pénzei: ezüst tallérjai, bronz libertas tizesei, nagy bronz huszasai pro libertate felirattal az 1704–1707-es évekből.

Rákóczi nyomában indult sétánk után megemlítjük, hogy a Smidt Múzeumban későbbi korok témájában (pl. 1848/49-es szabadságharc, világháborúk) a 12 terem végigjárása után hasonló bőséges és ritka anyagokra bukkanunk, ami egy kis múzeumnak a nagy becsben tartásához méltó.

Keppel Csilla, történész muzeológus,
Smidt Múzeum, Szombathely

Megújult a Varga Mátyás-ház kiállítása Szegeden

Varga Mátyás – akinek alkotásai 1936 és 1996 között meghatározták a szegedi szabadtéri játékok látványvilágát – műalkotásaiból már évek óta láthat a közönség egy tárlatra valót a Móra Ferenc Múzeumhoz tartozó Bácsi körúti házban. Most azonban *Kovács Ágnes* színháztörténeti kutató rendezése által megújult a kiállítás. A hangsúly a szabadtéri játékokra készült alkotásokra került. Ez már csak azért is időszerű, mert jövőre lesz 75 éves a szegedi szabadtéri színjátszás. További újdonság, hogy a nyáron, a szabadtéri előadásnapokon is látogatható volt Varga Mátyás Színháztörténeti Kiállítóháza.

Kovács Ágnes

Miért erkölcstelen a száras bugyogó?

Száras bugyogokról, pöndölökről, bugyikombinékról, vagyis a fehérnemű viselet és a ruházkodás történetéről folytat kutatásokat, illetve ír könyvet *Katkóné Bagi Éva,* a Móra Ferenc Múzeum munkatársa.

Egy ember ruházata régebben is megmutatta viselőjének a társadalomban elfoglalt rangját. A szövet minősége, tisztasága, új vagy használt állapota, színe, szabása utalt az illető pillanatnyi anyagi helyzetére. Az öltözködés mindig feltörekvő volt, a lentebb lévők igyekeztek utánozni a mintaadó elit stílusát. A középkorban a nemesség ruházatának követését úgynevezett ruharendeletekkel szorították vissza. Egyes társadalmi csoportok csak egy bizonyos alapanyagú és fazonú ruhát hordhattak – tudtuk meg, Katkóné Bagi Évától, aki a Móra Ferenc Múzeumban lévő viseleti gyűjteményre támaszkodva végzi divattörténeti kutatását.

A szegedi közgyűjteménybe az első beleltározott ruhadarab 1905-ben került. Az egyik leggazdagabb a fehérnemű gyűjtemény. Dédanyáink által használt fehérnemű volt például a pöndöl, amely térden alul ért és a derekát pöndölmadzaggal kötötték meg. Ezek az alsóruhák mezőgazdasági munkák alkalmával is kényelmes viseletet biztosítottak. A bugyikombinék a 20. századra váltak általánossá. A száras bugyogó pedig már a 1800-as évek végén népszerű alsóneművé volt. Érdekesség, hogy a száras bugyogót a térd alatt fodrozó, kacéran kivillanó, habos csipkék miatt kezdetben erkölcstelen viseletnek tartották. Talán éppen ezért a paraszt-polgári

